
inches
4 3 2 1 0
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
centimeters
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 (A) 12 13 14 15
L* 39.12 65.43 49.87 44.26 55.56 70.82 63.51 39.92 52.24 97.06 92.02 87.34 82.14 72.06 62.15
a* 13.24 18.11 -4.34 -13.80 9.82 -33.43 34.26 11.81 48.55 -0.40 -0.60 -0.75 -1.06 -1.19 -1.07
b* 15.07 18.72 -22.29 22.85 -24.49 -0.35 59.60 -46.07 18.51 1.13 0.23 0.21 0.43 0.28 0.19
D50 Illuminant, 2 degree observer
Density
0.04 0.09 0.15 0.22 0.36 0.51
Golden Thread
16 (M) 17 18 (B) 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30
49.25 38.62 28.86 16.19 8.29 3.44 31.41 72.46 72.95 29.37 54.91 43.96 82.74 52.79 50.87 L*
-0.16 -0.18 0.54 -0.05 -0.81 -0.23 20.98 -24.45 16.83 13.06 -38.91 52.00 3.45 50.88 -27.17 a*
0.01 -0.04 0.60 0.73 0.19 0.49 -19.43 55.93 68.80 -49.49 30.77 30.01 81.29 -12.72 -29.46 b*
0.75 0.98 1.24 1.67 2.04 2.42
Colors by Munsell Color Services Lab
Don Williams

R[illegible]

T.[illegible]

I[illegible]

T.[illegible]

LIPR
Compl. A. 6 Tafeln

[illegible]

Theologia
Dialectica
Rhetorica
Physica
Medicina
Mathesis
Jus Canonicum
ATHANASII KIRCHERI Soc. Jeſu
ARTIS MAGNÆ COMBINATORIÆ
TOMUS II. PARADIGMATICUS
Quo
Omnes Scientiæ, variis propoſitis Paradigmatis, per Artis
Regulas & Canones ad praxin exponuntur & demonſtrantur.
AMSTELODAMI
Apud Joannem Janſſonium à Waeſberge & Viduam
Elizæi Weyerſtraet Anno 1669.

TOMUS II.

ARTIS MAGNÆ
SEU
COMBINATORIÆ SCIENDI,
QVO

Omnia, quæ in præcedenti Tomo per Regulas & Canones deſcripſimus, hîc ad praxin per exempla ad omnes Artes & Scientias applicata, reducuntur;

ESTQUE

Practicus & Paradigmaticus omnium eorum, quæ ſub quæſtionem cadere poſſunt.

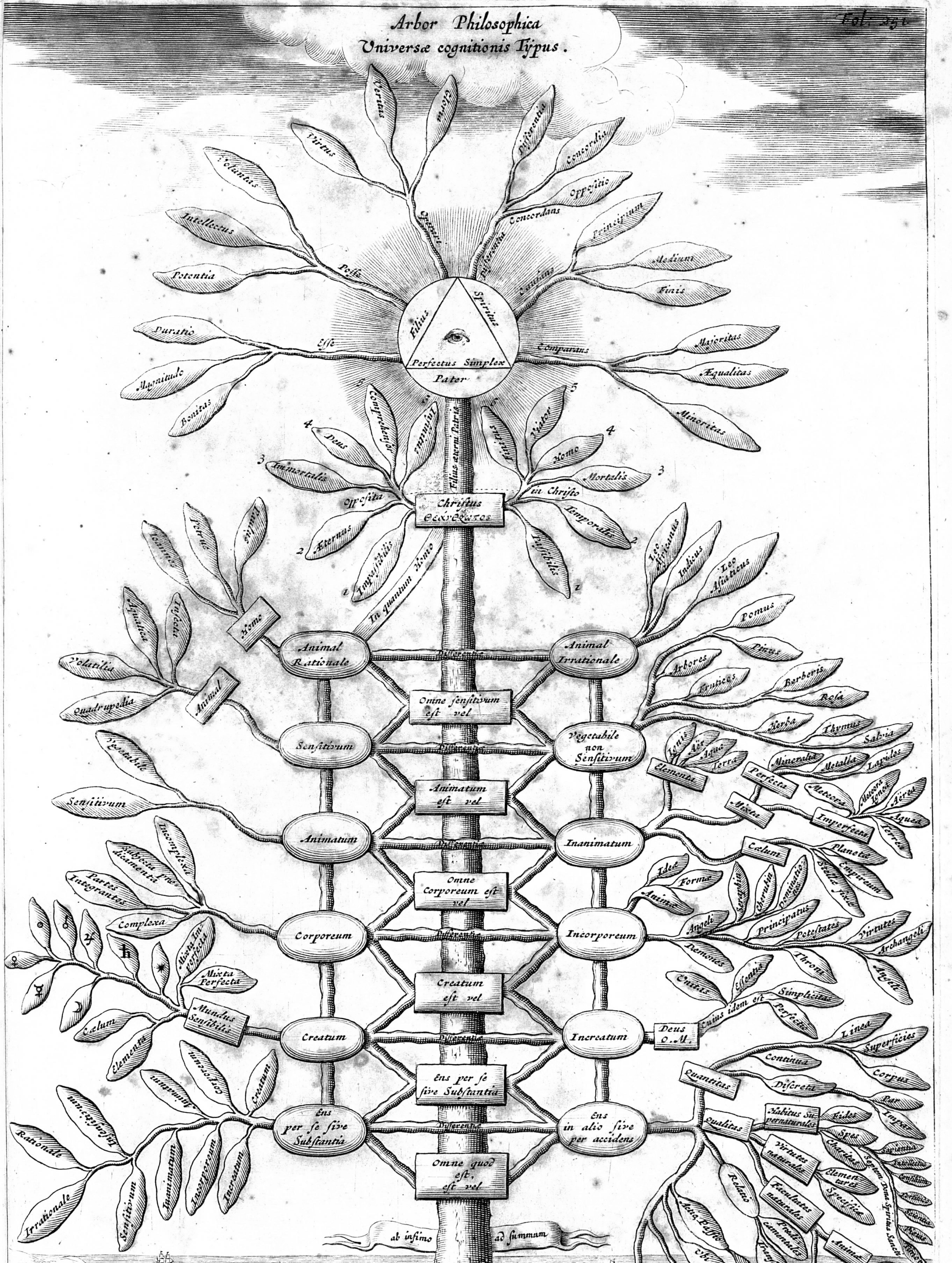
Axc 34: 2

#spl. 3826849
11/1999
TH

Imprimatur

FR. HYACINTHUS

Libell. Sacr. Palat. Apoſtol. Magiſter.

Arbor Philoſophica
Univerſæ cognitionis Typus.
Fol. 251
Veritas
Gloria
Virtus
Volantas
Intellectus
Potentia
Poſſe
Duratio
Eſſe
Magnitudo
Bonitas
Differentia
Concordia
Oppoſitio
Principium
Medium
Finis
Comparans
Majoritas
Æqualitas
Minoritas
Filius
Spiritus
Perfectus Simplex
Pater
Deus
Immortalis
Oppoſita
Æternus
Impaſsibilis
Comprehenſus
Infinitus
Filius æterni Patris
Homo
Mortalis
in Chriſto
Temporalis
Paſsibilis
Chriſtus
In quantum Homo
Homo
Animal
Animal Rationale
Animal Irrationale
Differentia
Omne ſenſitivum eſt vel
Volatilia
Quadrupedia
Indicus
Pomus
Pinus
Arbores
Frutices
Berberis
Roſa
Herba
Thymus
Salvia
Senſitivum
Vegetabile non Senſitivum
Elementa
Ignis
Aër
Aqua
Terra
Perfecta
Mineralia
Metalla
Lapides
Mixta
Imperfecta
Meteora
Aquea
Terrea
Animatum eſt vel
Animatum
Inanimatum
Cœlum
Planeta
Empyreum
Stellæ fixæ
Omne Corporeum eſt vel
Partes Integrantes
Complexa
Mixta Perfecta
Corporeum
Incorporeum
Ideæ
Formæ
Animæ
Angeli
Principatus
Poteſtates
Virtutes
Archangeli
Dæmones
Throni
Creatum eſt vel
Mundus Senſibilis
Cœlum
Elementa
Creatum
Increatum
Deus O. M.
Unitas
Eſſentia
Simplicitas
Perfectio
Lineæ
Superficies
Corpus
Continua
Diſcreta
Quantitas
Par
Impar
Ens per ſe ſive Subſtantia
Ens per ſe ſive Subſtantia
Ens in alio ſive per accidens
Qualitas
Habitus Supernaturales
Fides
Spes
Charitas
Virtutes naturales
Facultates naturales
Relatio
Actio Paſsio
Ubi
Quando
Situs
Habitus
Animæ
Corporis
Intellectus
Memoria
Voluntas
Pulchritudo
Sanitas
Robur
Omne quod eſt, eſt vel
Rationale
Irrationale
Senſitivum
Inanimatum
Incorporeum
Increatum
Creatum
ab infimo ad ſummum
Abiſſus Nihilum

ARTIS MAGNÆ SCIENDI, LIBER SEXTUS, THEOLOGIA COMBINATA,

SIVE

Applicatio Artis noſtræ, ad Theologicas diſciplinas, nova methodo, eâque facillimâ acquirendas.

PRÆFATIO.

IN præcedentibus Libris modum & rationem, quomodo omnia, quæ ſub quæſtionem quovis modo cadere poſſunt, per Artis noſtræ principia partim per Tabulas Combinatorias Orchemataque tum circularia tum linearia, partim Analytico-ſynthetica methodo deduci queant, operosè oſtendimus. Jam reſtat, ut tandem ad particularem ſcientiarum applicationem progrediamur, ut id, quod primum fuit in intentione, in executione ſit poſtremum; totius videlicet à nobis ſuſcepti operis & operæ, laboriſque aſſumpti finis. Cum verò fieri vix poſſit, ut tanta ſcientiarum varietas & multitudo, qualem in præcedenti ſectione protulimus, unius Tomi Complexu exhibeatur; nonnullas tantùm hoc loco, eaſque potiores diſciplinas, veluti Artis noſtræ paradigmata quædam aſſumere viſum fuit, ex quibus reliquas iis ſubordinatas, ſimili methodo, ingenium haud inſenſatum proprio ſtudio & haud magno labore expedire poterit. Ne quoque in his omnibus ἀμεθοδέρως progrederemur, ordinem nobilioris cognitionis ſive dignitatis Scientiarum nobis cumprimis obſervandum duximus; in quo cùm Theologia primum locum non immeritò obtineat, ab ea faciemus noſtræ diſceptationis primordia; reliqua deinceps ordine ſimili proſecuturi.

SECTIO I.

Præluſiones ad Theologiam.

CAPUT I.

De Neceſſitate objecti ſubjectique Theologiæ.

CUm Homo ad imaginem DEI factus, finem ad quem divinæ providentiæ diſpoſitione conditus eſt, cognitione naturali attingere non poſſit; neceſſaria eidem fuit diſtincta ſui finis cognitio, ſive doctrina ſupernaturalis. Doctrina verò ſupernaturalis à nullo humani intellectus acumine penetrari poteſt, niſi doctrina divinitus inſpirata, juxta quam ad finem ſupernaturalem intentum dirigatur, debili menti detur. Ad finem verò ſupernaturalem conſequendum neceſſaria eſt

mediorum cognitio, quæ niſi edoceantur, naturali vi, uti ſunt opera meritoria, cognoſci non poſſunt. Cognoſci verò non poſſunt, quia à vera DEI dependent voluntate; hæc autem voluntas DEI innoteſcere non potuit, niſi per extrinſecam voluntatis ſuæ interpretationem; quæ quidem divinæ voluntatis interpretatio nil aliud, quam ſacra ſcriptura eſt; hæc enim mentem mortalium ad ſupernaturalem finem conſequendum, veluti manuducens, media ad eundem adipiſcendum demonſtrat, quid fugiendum, quid amplexandum, per præcepta tum negativa, tum affirmativa ſaluberrimis documentis præſcribit; ut proinde ſacræ Theologiæ adæquatum objectum, in quantum fide ſupernaturali innititur, ſit DEUS revelatus in ſacris literis, id eſt, per verbum ſcriptum, vel non ſcriptum: formale verò objectum ſit ipſius fidei, ex qua ſua principia deſumit, ipſa revelantis DEI auctoritas, quæ ſicuti nec fallere vult, nec falli poteſt; ita hominem ad omnia, quæ præcepit, credenda, aut quæ non credenda, certiſſima & infallibili ratione movet & incitat.

Hanc autem DEI revelantis in ſacris ſcripturis authoritatem veram & authenticam eſſe, decem rationibus probatur.

Prima eſt prophetica, ſive prophetarum, qui vera ſe narraſſe præterita, ex iis, quæ futura pronunciarunt, dum tanta charitate implentur, oſtendunt.

Secunda. Scripturarum concordia, ut in ſeptuaginta Interpretibus; quos ita concordaſſe conſtat, ut impoſſibile ſit, eos alio quam divino afflatu agitatos tam conſentaneam interpretationem protuliſſe.

Tertia. Scriptorum auctoritas, quos ſummæ ſanctitatis Viros fuiſſe conſtat.

Quarta. Recipientium affectus, quo tanta in recipiendis ſacris literis tanquam Canonicis, diligentia, ſtudio tam exquiſito, nullo non tempore laboravit Eccleſia.

Quinta. Contentorum in ſacris literis rationabilis conditio; quid enim rationi magis congruum, quam DEI revelantis dictamina infallibili certitudine mixa ſectari.

Sexta. Sectarum errorumque extra ſacram ſcripturam exortarum irrationabilis fœditas; quid enim ſtultius, quàm (ut Gentiles) opera manuum hominis inania ſimulacrorum figmenta ſtulto errore adorare, aut uti Mahumet in Alcorano ſuo tradidit, brutam felicitatem & corporearum voluptatum illecebras pro ultimo fine ſibi præfigere; vel uti Judæi, qui veritatem Euangelicam in veteri teſtamento veluti in typo quodam contentam, reprobant & condemnant, quo quid inſanius eſſe poſſit, non video.

Septima. Eccleſiæ inconcuſſa conſtantia, quæ nec Tyrannorum perſecutionibus, nec Hæreticorum perfidia, perverſiſque dogmatis divelli unquam potuit.

Octava. Miraculorum evidentia, de qua ſcitè Richardus de S. Victore: *Domine ſi eſt error, à te decepti ſumus, cùm tantis ſignis hæc ſint confirmata, quæ niſi à te, fieri non poſſunt.*

Nona. Eſt vel ipſa gentilium philoſophorum atteſtatio, uti Hermetis, Platonis, Sybillarum, qui divino afflati ſpiritu ea ſubinde de DEO, Chriſto reliquiſque myſteriis eructàrunt, quæ non niſi à DEO dictante originem ſuam habere potuiſſe D. Auguſtinus docet.

Decima. Eſt ipſa infinita DEI bonitas, quæ nulli ſalutem quærenti deeſſe vult; omniaque confirmantur Martyrum utriuſque ſexûs conſtantiâ; Confeſſorum pro veritate concertantium inconcuſſa fortitudine.

Ex his dictis clarè patet, ſubjectum Theologiæ non eſſe ſub ratione reſpectûs ad extra, nec ſub aliqua ratione attributorum, uti nonnulli ſubjectum Theologiæ, accipiunt ſub ratione boni, alii ſub ratione entis; ergo proprium ſubjectum Theologiæ conſiderari debet ſub ratione deitatis; reliqua verò, ut poſtea dicetur, ad ſubjectum tantùm revocantur, cujuſmodi ſunt ſequentia;

Ordo

Ordo in divinis quadruplex conſideratur, vel ſecundùm

- *Naturam*, quæ ſunt, vel
  - Perfectiones eſſentiales Dei; uti ſubſtantia, vita.
  - Neceſſitas, infinitas, realitas, exiſtentia.
  - Attributa intrinſeca, uti ſapientia, charitas, bonitas.
  - Attributa extrinſeca, uti ſunt miſericordia & juſtitia; omnipotentia.
- *Relationes*, quæ ſunt, vel
  - Relationes fundamentales, ut ſunt ordo & diſtinctio inter perfectiones eſſentiales.
  - Relationes fœcunditatis intellectivæ, ut ſunt generatio activa in Patre & paſſiva in Filio.
  - Relationes fœcunditatis volitivæ, ut ſunt ſpiratio activa & paſſiva.
  - Relationes communes & eſſentiales, ut ſunt æqualitas, identitas & ſimilitudo.
- *Perſonas*, uti, ſunt
  - Pater generans ſibi filium coæternum & conſubſtantialem.
  - Filius genitus, & cum Patre Spiritum Sanctum ſpirans.
  - Spiritus S. à Patre & Filio ſpiratus.
- *Operationes*, quæ ſunt, vel
  - Operationes immanentes ad intra, & ſunt intellectio & volitio.
  - Tranſeuntes ad intra, ut ſunt dicere & ſpirare.
  - Immanentes ad extra, ut ſunt intelligere & velle creaturas.
  - Tranſeuntes ad extra, ut ſunt creare & conſervare, unire, ſanctificare, exornare, reſtaurare, glorificare.

Ordo propoſitus in divinis neceſſariò involvit diſtinctionem, vel

- *Eſſentialem*, cujuſmodi eſt inter Deum & creaturas.
- *Realem* & hypoſtaticam, uti inter tres perſonas.
- *Formalem*, inter eſſentiam & relationes.
- *Modalem*, qualis noſtri concipiendi modus non verò philoſophicus eſt inter eſſentiam divinam & modos ſuos intrinſecos.

Diſtinctiones hæ ſupponunt ſummam & radicalem identitatem, cujus decem gradus ſunt.

1. Inter proprietates conſtitutivas ob attributionem ad naturam.
2. Inter tres perſonas, ob incluſionem divinæ eſſentiæ.
3. Inter generationem activam & paſſivam; ſpirationem activam & paſſivam.
4. Inter eſſentiam & relationes.
5. Inter attributa, potentiam, ſapientiam & bonitatem.
6. Inter attributa & divinam eſſentiam.
7. Inter eſſentiam & ſubſtantiam, ſpiritum, deitatem, entitatem, vitam intellectualem.
8. Inter eſſentiam & ſeipſam, quæ eſt maxima identitas.
9. Inter eſſentiam & modos intrinſecos.
10. Inter modos ipſos.

Hinc fit, ut una divinarum perſonarum in alia eſſe dicatur per admirabilem incircumſeſſionem quæ nihil aliud eſt, quàm ſubſiſtentis alicujus in alio ſubſiſtente realiter diſtincto mutua & intima præſentialitas in eadem natura numero, quæ nulli creaturæ convenit.

Unde ſequitur; Primò, quod attributa divina non ſint in eſſentia per incircumſeſſionem, neque perſonæ in eſſentia, cùm realiter ab ea non ſint diſtinctæ.

Secundò. Neque Deus ubique exiſtens per incircumſeſſionem ineſt rebus, quia nulli rei ita præſens, uti ſibi ſunt perſonæ divinæ.

CAPUT II.

De Objecto Theologiæ adæquato ſeu attributionis.

PRimò objectum adæquatum attributionis in Theologia eſt DEUS ſub ratione Deitatis conſideratus, quod per reſolutionem ita oſtenditur.

Analyſis. DEUS ſub ratione Deitatis conſideratur vel ut in ſe, vel ut in ſuis actionibus.

Uti in ſe, eſt unitas eſſentiæ & trinitas perſonarum.

Ad unitatem eſſentiæ pertinent proprietates eſſentiales, quarum aliæ ſunt negativæ, aliæ affirmativæ.

Negativæ à DEO removent imperfectionem.

Imperfectio omnis à cauſis & circumſtantiis.

A DEO removentur cauſæ tum internæ tum externæ.

Cauſas internas de DEO negat ſimplicitas ſive incompoſibilitas, quæ negat omnem compoſitionem ex eſſe & eſſentia, natura & ſuppoſito, actu & potentia, genere & differentia, materia & forma, ſubjecto & accidentibus.

Cauſas externas negat immutabilitas.

Circumſtantiam loci à DEO removet immenſitas.

Temporis, æternitas.

Proprietates affirmativæ ſunt, quæ de DEO enunciant perfectiones per excellentiam.

Perfectio autem eſt vel intellectus vel voluntatis, vel potentia agendi.

Perfectio intellectus in DEO dicitur omniſcientia ſeu omniſapientia.

Perfectio voluntatis eſt tum veracitas tum bonitas.

Perfectio potentiæ executivæ dicitur omnipotentia.

Horum omnium neceſſaria eſt conſequens beatitudo, quæ eſt gloria & gaudium.

Trinitas perſonarum eſt, in qua in una eſſentia tres ſunt hypoſtaſes, Pater, Filius & Spiritus Sanctus, de quibus poſtea. Atque hoc pacto DEUS conſideratur in ſe.

In actionibus verò conſideratur DEUS, in quantum actiones ejus ſunt vel ante tempora, vel in tempore, vel poſt tempora.

Actiones DEI ante tempora, ſunt decreta providentiæ ſcilicet, & prædeſtinationis.

Actiones DEI in tempore ſunt opus creationis, redemptionis & ſanctificationis.

Actiones DEI poſt tempora ſunt glorificatio vel damnatio.

Atque ad hæc omnia, quæ in Theologia traduntur, revocantur; Ergo DEUS ſub ratione Deitatis eſt objectum adæquatum ſive attributionis Theologiæ; quod erat probandum.

Hæc omnia veluti in Viginti Capita diſtincta, hoc ordine exhibemus.

1. Unitas.	8. Bonitas.	15. Decretum prædeſtinationis.
2. Simplicitas.	9. Omnipotentia.	16. Creatio.
3. Immutabilitas.	10. Beatitudo.	17. Redemptio.
4. Immenſitas.	11. Pater.	18. Sanctificatio.
5. Æternitas.	12. Filius.	19. Glorificatio.
6. Omniſcientia.	13. Spiritus Sanctus.	20. Damnatio.
7. Veracitas.	14. Decretum providentiæ.	

Atque hæc ſunt Capita, ad quæ, quicquid in Univerſa Theologia agitur, revocatur. Quomodo verò hæc omnia per Artis noſtræ principia deducenda ſint, in ſequentibus per varia ſpeciminum paradigmata exhibebimus.

CAPUT III.

De divinis prædicatis, quæ ſunt Artis noſtræ principia.

CATENA ANALYTICA.

Analyſis. DEUS eſt trinus, Pater & Filius & Spiritus Sanctus, unus DEUS; Nam in Unitate naturæ numerali realis eſt pluralitas perſonarum.

Quarum *Prima perſona* Pater eſt; à nullo producta; ſi non producta, ergo neque producibilis; ſi non producibilis, ergo neque genita; ſi non genita, ergo ingenerabilis, nec ſpirata, quia non ſpirabilis, nec creata, quia increabilis.

Secunda perſona, ſcilicet Filius, eſt genità, à Patre productione naturali, naturali intel-

intellectûs fœcunditate per memoriam, non ſpirata, non creata.

Tertia perſona, ſcilicet Spiritus Sanctus eſt ſpirata à Patre & Filio, non genita, non creata.

Eſſentia autem divina eſt ſummè una.

Si ſummè una, ergo nullo modo in plures eſſentias diviſibilis.

Si non in plures eſſentias diviſibilis, ergo ſummè ſimplex.

Si ſummè ſimplex, ergo incompoſita ex multis.

Si incompoſita, ergò incomponibilis cum rebus tum extra ſe tum à ſe diſtinctis.

Si incomponibilis, ergo à ſe, in ſe, & per ſe ſubſiſtit.

Si à ſe, in ſe, & per ſe ſubſiſtit, ergo erit primum.

Si primum, ergo omnium principium.

Si omnium principium; ergo omnia in omnibus.

Si omnia in omnibus, ergo immenſa; ergo præſens omni rei.

Si præſens omni rei, ergo ipſe operatur omnia in omnibus, omnia ſervat, omnia intelligit, idem, & ſemper.

Si hoc, ergo eſt æterna.

Si æterna, ergo uti nec incipit, ita neque deſinit.

Si hoc, ergo ſimul & ſemel omnes perfectiones indiviſibiliter continet.

Si hoc, ergo incommutabilis, id eſt, nulli mutationi nec ſubſtantiali nec accidentali obnoxia eſt.

Ergo ingenerabilis, incorruptibilis, imperfectibilis, indefectibilis.

Si hoc, ergo eſſentia neceſſaria.

Si neceſſaria, ergo non poteſt non eſſe.

Si hoc, ergo omnis actio ejus eſt ipſa eſſentia.

Si actio eſt ſua eſſentia, ergo radix & fundamentum eſt omnium emanationum & proprietatum perſonalium.

Si hoc, ergo eſt ſumma fœcunditas.

Si hoc, ergo ſicuti per intellectum producit verbum, ita per voluntatem amorem, qui Spiritus Sanctus eſt. Trinitas una, & trina unitas; tres perſonæ in unitate eſſentiæ ſuæ.

Si unum ſunt in eſſentia, ergo in Trinitate ſumma charitas, & una numero voluntas, eadem volitio & volitum idem.

Si ſumma voluntas, ergo ſumma bonitas, ergo ſumma liberalitas.

Si ſumma liberalitas, ergo eſſentia ſummè communicativa omnis perfectionis tum ad intra, tum ad extra.

Ergo operationes ad extra ſunt in ſumma æqualitate communes tribus perſonis.

Ergo una immenſitas, una æternitas, una potentia, una natura, una virtus, una veritas, una gloria.

Hæc verò ulterius ita reſolvuntur.

DEUS eſt ens unum, verum, bonum. Reſolutio.

Si ens unum, Si verum, Si bonum,	Ergo	Indiviſum in ſe. Intelligibile. Communicabile.

Si communicabile, ergo in omnia diffuſum, ergo abſolutè magnum.

Si hoc, ergo eſt verè & propriæ omnipotens.

Si eſt omnipotens, ergo eſt potentiæ completæ.

Si completæ, ergo nec deficere nec ſuccumbere, neque indigere poteſt.

Si itaque completè eſt omnipotens, ergo eſt ſummè & abſolutè ſapiens.

Si eſt ſummè & abſolutè ſapiens, ergo omnia bona mala, præſentia, futura, præterita, actu exiſtentia, poſſibilia & conſequenter infinita infinitè cognoſcit.

Si hoc, ergo habebit ſcientiam omnium poſſibilium cognitivam. Videt ergo omnium actu exiſtentium rerum intimam conditionem.

Si videt hoc pacto, ergo quæ videt, vel bona ſunt, vel mala;

Mala eſſe non poſſunt, quia ea cognoſcit ut entia, ergo bona ſunt.

Si bona ſunt, ergo illa approbat.

Si illa approbat, ergo illa præcognoſcit in quantum futura ſunt.

Si præcognoſcit in quantum futura ſunt, ergo illa diſponit, in quantum facienda.

Si diſponit in quantum facienda, ergo prædeſtinat ad præmium gloriæ.

Si non prædeſtinat, ergo illa opera reprobat, quæ reprobatio reſpicit damnatos.

Tota itaque hæc viſio Dei lux eſt æterna. Syntheſis.

Ex lux quidem eſt, in quantum eſt ratio cognoſcendi omnia.

Et Sapientia eſt, in quantum eſt ratio cognoſcendi approbata.

Exemplar eſt, in quantum eſt ratio cognoſcendi viſa & approbata.

Liber vitæ eſt, in quantum eſt ratio cognoſcendi prædeſtinata.

Sapientia Dei liber vitæ eſt, reſpectu rerum redeuntium.

Exemplar ut exeuntium.

Speculum ut euntium.

Lux reſpectu omnium.

Ad exemplar quidem ſpectat idea ſecundum actum procedendi.

Verbum

Verbum ſecundùm actum proponendi.
Ars ſecundùm actum proſequendi.
Ratio ſecundùm actum perficiendi.
Iterum.
Si Deus eſt exemplar, Verbum, Ars, Ratio;
Ergo omnia quæ ſunt, ab eo prodierunt.
Si omnia ab eo prodierunt, ergo efficiens Mundi cauſa exemplaris & finalis indicatur.
Si efficiens Mundi cauſa, ergo ratione hujus omnis creatura eſt unitas, modus & menſura.
Si exemplaris, ergo ratione hujus omne ideatum ſeu creatura eſt veritas, ſpecies, numerus.
Si finalis, ergo ratione hujus eſt in creaturis bonitas, ordo & pondus.
Hæc omnia ſunt in Ente vero, bono, eſſentiali, qui Deus eſt, ergo Deus ens primum, verum, bonum, eſt omnia in omnibus, quod erat probandum.

CAPUT IV.

De Modo per Artem noſtram in Theologia Combinata procedendi.

THeologia Combinata nihil aliud eſt, quàm nova methodus Theologica, qua variis modis mediiſque cujuſcunque Theologicæ ad probandum propoſitæ quæſtionis ſtatum plurima argumenta juxta artis noſtræ principia & canones ſuppeditantur, & difficultates occurrentes mira facilitate ſolvuntur.

Eſt autem methodus varia; vel enim per rotarum Cyclicas revolutiones; vel per Lineares Combinationum ductus; vel per tabulas artificioſè compoſitas, unicuique ſcientiæ pertractandæ accommodatas; vel denique per Artificium Analytico-Syntheticum, de quibus omnibus & ſingulis cùm in Secundo Libro fusè egerimus, hìc longiores eſſe noluimus; Quare ad inſtituti noſtri propoſitum nobis ſcopum progrediamur.

Primò itaque, ſi nobis propoſitæ quæſtiones ſint per Rotam Scientificam circuloſque methodicos reſolvendæ aut componendæ, quid ſit illa Rota, priùs explicandum duximus.

Rota tota compoſita eſt ex Artis noſtræ principiis ſub ſextuplici Enneadum ordine, circuliſque ad divini intellectus ideam conſtitutis concinnata; circa quam veluti per centrum totius divinæ juxta atque humanæ ſapientiæ ratio verſatur, atque adeò nihil ſit in univerſa rerum natura, quod Cyclico huic ſcientiarum organo non ſubſtet.

Expoſitio Organi ſcientifici in formam Rotæ concinnati.

Dividitur hæc Rota in ſex Enneades.
1. Enneas. *Prima Enneas* dicitur Erotematica, & novem quæſtiones continet, quibus quicquid in omni ſcibili proponitur, per has quæſtiones exhauritur; ſuntque:

1. *Utrum.* 2. *Quid.* 3. *Ex quo.* 4. *Propter quid.* 5. *Quantum.* 6. *Quale.* 7. *Quando.* 8. *Ubi.* 9. *Quomodo, vel, Cum Quo.*

Ponuntur autem hæ quæſtiones primo loco, ſeu circulo, quia nihil ab intellectu concipi poteſt, niſi prius per unam ex hiſce, ad veritatem cognoſcendam moveatur; atque ideò meritò tanquam novem portæ conſiderantur, per quas in ſcientificæ arcis intima penetralia aditus pateat.

Secunda Enneas dicitur ſubjectorum, ſive ſcalæ naturæ; & ſunt novem ſubjecta ſeu objecta, circa quæ humani intellectus operatio utplurimùm verſatur, adeòque nihil ſit in univerſa natura, quod non ad unum ex iis novem revocetur; ſuntque ea, quæ ſequuntur. 2.

1. *DEUS, Chriſtus.* 2. *Angelus.* 3. *Mundus. Cœlum.* 4. *Homo. Anima.* 5. *Natura ſenſitiva.* 6. *Natura vegetativa.* 7. *Natura inanimata,* 8. *Mixta. Elementa.* 9. *Materia.*

Tertia Enneas continet novem principia univerſaliſſima ſubſtantialia & tranſcendentalia, & ſunt veluti prædicata quædam, quæ omnibus præcedentibus ſubjectis conveniunt; & ſunt: 3.

1. *Bonitas. Bonum.* 2. *Magnitudo. Magnum.* 3. *Duratio. Durans.* 4. *Poteſtas. Potens.* 5. *Sapientia. Sapiens.* 6. *Voluntas. Volitum.* 7. *Virtus. Virtuoſum.* 8. *Veritas. Verum.* 9. *Gloria. Glorioſum.*

Nihil enim eſt in toto rerum creatarum ambitu, quod non participet rationem boni, magni, durabilis, & ſic de reliquis, potentiæ, cognitionis, voliti, virtutis, veri, gloriæ; ſive id verè & realiter, ſive analogicè & ſimilitudinariè, uti in proceſſu expoſitionis docebitur.

Quarta Enneas, continet novem principia relativa ſive reſpectiva, & ſunt univerſaliſſima & ſubſtantialia, quibus per differentias & concordantias, contrarietates 4.
cætera-

cæteraque, univerſæ naturæ ſubjecta examinantur, ſingulorumque natura declaratur; ſunt autem ſequentia novem:

[1] Differentia. [2] Concordantia. [3] Contrarietas. [4] Principium. [5] Medium. [6] Finis. [7] Majoritas. [8] Æqualitas. [9] Minoritas.

5. *Quinta Enneas* continet novem principia Categorica ſeu prædicamentalia: & ſunt:

[1] Quantitas. [2] Qualitas. [3] Relatio. [4] Actio. [5] Paſſio. [6] Ubi. [7] Situs. [8] Quando. [9] Habitus.

Quæ ingentem Combinationis congeriem nobis ſuppetunt.

6. *Sexta Enneas* eſt novem diſtinctionum, quibus omnium & ſingulorum diſtinctiones ſubtili indagine explorantur; & ſunt ſequentes novem.

[1] Diſtinctio rationis. [2] Modalis. [3] Formalis. [4] Realis. [5] Numerica. [6] Eſſentialis. [7] Generica. [8] Se totis Subjectiva. [9] Se totis Objectiva.

Eccè Lector, hæ ſunt ſex Enneades, veluti totidem quædam ſcalæ, quibus omnium rerum notitia acquiritur; dum per totius naturæ gradus ab infimo per intermedios ad ſummum, & ex ſummo per intermedios ad infimum aſſenſivo deſcenſivoque intellectus motu agitamur. Et ne fuſiori diſcurſu Lectoris animum ſciendi aviditate ardentem ſuſpendam, ſtatim ad praxin procedam; ut incredibilis Enneadum feracitas, & argumentorum circa aſſumptum unum ex novem ſubjectis inexplicabilis multitudo & varietas, nec non innumerarum inventionum ubertas luculentiùs patefiat. Unde ſit,

ORGANUM SCIENTIARUM

SEV

ROTA SCIENTIFICA.

Enneades.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Erotematica, Quæſtiones.	An.	Quid.	Cur.	Quantum.	Quî.	Quale.	Ubi.	Quando.	Quibuſcum, de Quo.
2. Subjecta Univerſalia.	△		◎	⊡					⁙
3. Principia abſoluta.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.
4. Principia reſpectiva.	=	♡	o-•	α.	⊙	ω	M	Æ.	Min.
5. 9 Prædicamenta.	Quantitas.	Qualitas.	Relatio.	Actio.	Paſſio.	Ubi.	Situs.	Quando.	Habitus.
6. Diſtinctiones.	Rationis.	Modalis.	Formalis.	Realis.	Numerica.	Eſſentialis.	Generica.	Se totis Subjectiva.	Se totis Objectiva.

Hæc Tabula in 6. Circulos ſemper minores & minores contorquenda eſt; quos omnes ſeparatos & mobiles eſſe oportet. Et habebis Rotam Polyſopham, ad de quacunque re propoſita diſcurrendum, paratam.

CAPUT V.

Quæſtionibus per Artem noſtram ſolvendis.

QUÆSTIO I.

An ſit DEUS.

QUandoquidem de nulla re quæſtio diſcutienda proponitur, niſi primò conſtet, Utrum res, quæ in quæſtione propoſita movetur, verè exiſtat; ita quoque in Theologicis diſceptationibus, primum ſemper locum illa (An DEUS ſit, & an naturaliter cognoſci poſſit) quæſtio locum habet; ut quid alicui Atheo reſponderi poſſit aut debeat, exquiſita argumentorum ſerie oſtendatur, quam & nos in Arte noſtra, ſeu Combinata Theologia meritò primam omnium quæſtionem ſtatuendam rati ſumus.

Cùm itaque divina eſſentia ſit ſimplex indiſtincta tum intrinſecè, tum etiam virtualiter, neque finem à ſe diſtinctum quacunque ratione conſideratum habeat, ſed ſit potius ipſum principium, & omnis bonitatis, diſtinctionis realis & perfectionis ſimpliciter ſimplicis finis ultimus; patet illam eſſe ſummè unam, ſumméque perfectam & infinitam, ex quo nulla cognitionis vi quicquam aut tolli, aut ad eam quicquam addi poſſit; & quia principii & finis expers, magnam, id eſt, infinitæ eſſentiæ eſſe; hanc eſſentiam eſſe, ex Artis noſtræ principiis demonſtrare conabimur.

OPERATIO.

Adaptentur Circuli Rotæ hoc pacto: particulæ erotematicæ in primo circulo (An.) applicetur in ſecundo circulo ſubjectorum ſubjectum (DEUS.) & huic applicetur in Circulo tertio prædicatorum primum prædicatum explicitum (Bonum.) terminique impliciti illi adſcripti, qui ſunt, Ens, unum, primum, eſſentia, exiſtentia, perfectum, omni carens defectu, indefectuoſum &c. ad demonſtrandum aſſumentur. His poſitis cuipiam quæſituro (An DEUS ſit) Reſpondebis affirmativè, DEUM neceſſariò exiſtere. Quod quidem juxta Artis noſtræ principia ita demonſtrabis.

ANALYSIS.

Argumentum primum ab indefectibilitate & Bonitate. △. B.

Nullum bonum eſt, eſſe impoſſibile; ſed carens omni defectu eſt bonum. Ergo carens omni defectu non eſt impoſſibile.

Major demonſtratur.

Si impoſſibile bonum eſſet, Ergo ſub ratione veri intellectus illud, & voluntas ſub ratione boni attingere poſſet.

Sed uti impoſſibile eſt, intellectum ſub ratione veri, quod non eſt, attingere poſſe, ita & impoſſibile eſt, ut illud ſub ratione boni voluntas attingat.

Ergo nullum bonum eſt, eſſe impoſſibile.

Minor probatur.

Omne perfectum melius eſt quolibet imperfecto.

Sed omni carens defectu eſt perfectum, & omne non carens defectu imperfectum.

Ergo omni carens defectu melius eſt quolibet imperfecto.

Si melius eſt ens omni carens defectu; ergo bonum;

Si bonum, ergo impoſſibile non eſt bonum. Ergo omni carens defectu bonum.

Sed tale ens non eſt impoſſibile, ergo omni carens defectu eſt poſſibile.

Si poſſibile, id dico, neceſſariò quoque & realiter exiſtere; ſi non. Ergo hoc ipſo quod non realiter exiſtit, neceſſariò defectuoſum erit, quod ita demonſtro.

Omne id, quod non poteſt dici perveniſſe ad optimum, defectuoſum eſt.

Sed non exiſtere realiter, non poteſt dici perveniſſe ad optimum.

Ergo non exiſtere realiter eſt defectuoſum; quia à complemento perfectionis deficit.

Si deficit, ergo poteſt eſſe nihil; ſi hoc, ergo duci pro nihilo; ergo contemptibile & vile; ergo defectuoſum.

Ergo illud ſolùm, quod omni caret defectu, neceſſariò exiſtit; ergo cùm poſſibile ſit, non poteſt non exiſtere realiter.

Sed hunc DEUM dicimus; Ergo DEUS neceſſariò exiſtit.

Vel datur ſingulare quoddam optimum exiſtentium, vel non datur. Ex utroque per modum argumentandi, quem Mathematici ἀνλιθετικὸν, ſive contrapoſitorium vocant, optimum quoddam eſſe demonſtrabimus. *II. Argumentum. △. B.*

Si itaque datur optimum exiſtentium, illud neceſſariò erit melius omni poſſibili non exiſtente; quod analyticè probo.

Si enim datur aliquod poſſibile illo optimo melius; hujus melioris poſſibilis potentia productiva neceſſariò exiſtit & ſupponitur.

Si hæc neceſſariò exiſtit, ergo actu exiſtet intra ſuam potentiam activam.

Si

Si actu intra potentiam activam exiſtit; ergo illud poſſibile ſe habet ad illam, tanquam productibile ad productivum; ergo ſe habet tanquam cauſa ad ſuum effectum.

Sed Cauſa actu exiſtens melior eſt ſuo effectu; ergo melior poſſibili ſive productibili; ergo optimum exiſtentium actu erit etiam optimum poſſibilium.

Sed hunc DEUM dicimus, optimum actu exiſtentium.

Porrò, ſi quis dicat, tale ſingulare optimum omnium exiſtentium dari non poſſe, eum ego hoc ipſum negantem tale optimum dari poſſe convincam hac ratione:

Si enim non exiſtit, ergo omnia ſingularia hujus univerſi erunt defectuoſa & imperfecta.

Si ſingularia ſunt defectuoſa & imperfecta, ergo univerſum erit melius ipſis.

Si melius ipſis, ergò omnium actu exiſtentium & poſſibilium optimum; jam enim demonſtratum eſt optimum actu exiſtentium, id optimum eſſe quoque poſſibilium.

Sed impoſſibile eſt, Univerſum eſſe optimum poſſibilium; quod ita demonſtro.

Si Univerſum eſſet optimum poſſibilium, contineret in ſe omnes perfectiones ſimpliciter ſimplices, & conſequenter infinitas.

Sed hoc perabſurdum eſt. Ergo impoſſibile eſt, Univerſum eſſe omnium poſſibilium optimum.

Majorem probo.

Univerſum componitur ex partibus defectuoſis & finitis;

Ergo omnes poſſibiles perfectiones ſimpliciter ſimplices continere non poteſt.

Ergo in alio quodam ſingulari contineri neceſſe eſt, Mundi conditore, quem DEUM dicimus, omnium & actu exiſtentium & poſſibilium optimum.

III. Argumentum à Magnitudine infinita ſumitur. △. M.

Neceſſe itaque eſt dari ens abſolute magnum, id eſt, maximum.

Si non detur ens abſolute magnum; ergo quolibet dabili fuit aliud majus & perfectius.

Si omni dabili fuit majus & perfectius; ergo infinitas actualis entium ſe invicem excedentium, in exceſſu fuit determinato.

Sed hoc eſt abſurdum; daretur enim proceſſus actualis entium in infinitum; ergo neceſſariò aliquod maximum dari debet, immobile & conſtitutivum omnium.

Argumentum IV. à Duratione. △. D.

Neceſſe eſt, fuiſſe ens aliquod æternum eſſendi initio carens. Demonſtratur.

Si nullum ens fuit æternum, utique nihil quoque fuit poſſibile; & æternum, ex hypotheſi; uti enim non fuit, ſic eſſe non potuit.

Neque temporale aut æviternum eſſe potuiſſe, ita demonſtro.

Omne quod aliquando fuit non ens, illud æternum eſſe non potuit.

Omne temporale aliquando fuit non ens; ergo æternum eſſe non potuit.

Major demonſtratur.

Quodcunque aliquando à non eſſe, ad eſſe prodiit, illud aliquando fuit non ens; ergo æternum eſſe non potuit.

Sed quod aliquando fuit non ens, id neceſſario à non eſſe ad eſſe tranſiit. Ergo aliquando fuit non ens.

Ergo æternum eſſe non potuit.

Major ita oſtenditur.

Si à non eſſe ad eſſe tranſiit, ergo ſeipſum produxiſſe neceſſe fuit.

Si non hoc, ergo ab alio; ſi ab alio, ergo hoc iterum ab alio; ergo nullum primum; ergo ſine fine æterna cauſantia & cauſata; ergo multitudine infinita, æterna & neceſſaria, & ſic dabitur actualis proceſſio in infinitum ſine ſtatu; quod implicat. Ergo.

Omnis enim perfectio poſſibilis debet in aliquo habere neceſſitatem eſſendi, quam ſi non habet, erit impoſſibilis; neque enim ſeipſum producere poſſet, neque produci ab alio poſſibili & contingenti; cùm omnis perfectio contingens ſupponat neceſſariam cauſam in qua contineatur.

Sed hæc alia non poteſt eſſe niſi æterna, habente cum abſoluta neceſſitate eſſendi ſecum æternitatem, hoc eſt, ſemper eſſe, ſive nunquam non eſſe, uti ex terminis patet.

Quidquid partibus conſtat, id neceſſario ab aliquo fuit, partes conjungente in unum, & conſequenter compoſitum aliquando cœpit. V. Argum. à potentia ad extra. △, P.

Sed Mundus hic ſenſibilis ſive Univerſum veluti totum ex ſuis partibus conſtat; Cœlo, Terra, Elementis.

Ergo ab aliquo conjungi debuit, & conſequenter inchoari; ſed hic alius non fuit, quàm DEUS Mundi conditor. Ergo DEUS eſt.

Probatur ſecunda pars conſeq.

Si DEUS non fuiſſet conditor Mundi; ergo Mundus fuiſſet à ſeipſo. Sed hoc eſt abſurdum. Ergo.

Minor probatur.

Quicquid per ſe & à ſe exiſtit, id neceſſariò ſupponit potentiam infinitam.

Sed hoc de Mundo finito & limitato dici non poteſt. Ergo.

Major oſtenditur. Impoſſibile eſt, ut finitum ſit potentiæ infinitæ;

Sed ſi Mundus eſſet à ſeipſo, finitum jam infinita potentia polleret; eſſet ergo finitus & infinitus, quod implicat contradictionem.

Ergo à ſe exiſtens neceſſariò ſupponit infinitam potentiam, quam aliam non niſi DEUM dicimus.

Arg. VI. à Sapientia. △. S.

Omnis ordinis pulchritudo reſolvi debet in aliquam rationem unam & primam, optimam, pulcherrimam, infallibilem & neceſſariam, rationem rationum.

Sed Mundi ordo eſt pulcherrimus.

Ergo reſolvi debet in rationem unam & primam, optimam &c.

Si in non primam, unam & optimam, ergo alia & alia ſemper fuit prior & prior, & ſic dabitur proceſſus in infinitum, & conſequenter omnis ceſſabit ordinis ratio, quod abſurdum, ut ſuprà diximus.

Debet ergo neceſſariò omnis ordinis ratio reſolvi in rationem unam primam, optimam, veram, infallibilem & neceſſariam; ſine hac enim humana mens nunquam quieſcit; cùm omnis alia ratio ſit defectuoſa; ſi defectuoſa, ergo diſplicet; ſi diſplicet, ergo ſatiare non poteſt; ſatiare non poteſt, quia optimum appetit; Ergo quieſcendum in una prima, vera, infallibili, neceſſaria, qui DEUS Opt. Max. eſt.

Arg. VII. à Voluntate. △. Vo.

Si eſt bonum infimum, neceſſario erit ſupremum; ſunt enim hæc correlativa.

Sed datur bonum infimum. Ergo ſupremum.

Major patet per Regulam Correlativorum. Minor probatur per inductionem:

Infimus bonitatis gradus in natura eſt, corpus inanimatum.

Sed hôc melior eſt gradus vegetativus, & hôc melior ſenſitivus, & hôc melior rationalis, & hôc melior intellectivus, & hôc melior intellectus eſſentialis omni imperfectione, omni defectu carens, qui Deus eſt, ſupremum bonum.

Ergo datur ſupremum bonum, à quo omnia bona participativè bona ſunt; quæ uti ab alio, id eſt, à ſummo bono bona ſunt, ita diverſos quoque bonitatis gradus ſortiuntur.

Nam lapis minus bonum eſt, quia tantùm eſt.

Arbor melior eſt lapide, quia eſt & vivit.

Brutum verò melius eſt lapide, quia eſt, vivit, ſentit.

Hôc Homo melior eſt, quia eſt, vivit, ſentit, ratiocinatur & intelligit.

Ergo datur ſupremum bonum, à quo omnia bonitatem participant, ab omnibus appetibile.

Hoc pacto per ſingula prædicata eſſentialia procedendo, neceſſitatem eſſentiæ DEI demonſtrabis. *V. G.* ex Voluntatis, Virtutis, Veritatis, Gloriæ principiis oſtendes, neceſſariò ultimum finem eſſe, in quo appetitus quieſcat. In virtutem primam reſolvi omnes virtutes; in veritatem primam omnes veritates; in gloriam omnes glorias & beatitudines; quæ omnia neque intellectui, neque voluntati ſatisfaciunt, niſi requieſcant in uno, primo & ultimo.

Poſtquam demonſtravimus DEUM eſſe, & divinam eſſentiam neceſſariò exiſtere, omnes reliquas perfectiones ſimpliciter ſimplices, cæteraque attributa jam tutò inferes; qualia ſunt: DEUM eſſe ſumme & abſolutè bonum, immenſum, æternum, ſapientem, & ſic de cæteris principiis Artis noſtræ, ut ſequitur.

Nulla Bonitas ſuprema dari poteſt, quin ipſa ſit infinitè magna.

Nulla infinita B. & M. quin ſit infinitè durans, ſcilicet æterna.

Nec ulla infinita B. M. D. quin ſit infinitè potens.

Nec ulla infinita B. M. D. P. quin ſit infinitè ſapiens.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. quin ſit infinitè volens.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. quin ſit infinitæ virtutis.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. Vi. quin ſit infinitè verax.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. quin ſit infinitè glorioſa.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. quin ſit infinitè bona.

Ergo per compoſitionem abſtracto-concretam Bonitas eſt infinitè { Glorioſa. Ve. Vi. Vo. S. P. D. M. B. }

Ergo per compoſitionem concreto-abſtractam infinitum bonum eſt infinita { Gloria. Veritas. Virtus. Voluntas. Sapientia. Poteſtas. Duratio. Magnitudo. Bonitas. }

Notan-

Notandum, quod omnia principia tertiæ Enneadis hujus ſunt demonſtrabilia per æquiparantiam, & eſt teſte Ariſtotele, quando æquale majus demonſtratur per æquale magis notum. Cùm itaque dicta eſſentialia principia ſint æqualia in divinis, & prorſus identificentur in divina eſſentia, ideò unum per aliud facile & nullo penè negotio demonſtrari poteſt; Sicuti enim, qui unam campanæ partem pulſat, is omnes haud dubiè campanæ partes ad ſonum pariter edendum concitat; ita in DEO una perfectio poni nequit, quin omnes mox ponantur, adeò ut per terminorum convertibilitatem in divinis, abſtractum de concreto, & hoc per illud æquo ratiocinio prædicentur.

His itaque præmiſſis jam ad propoſitum nobis ſcopum progrediamur. Et eſt, quomodo hujus Combinatoriæ Artis methodo admirandâ, omnia Theologicæ ſcientiæ arcana per Syllogiſmos abſolutos & univerſales inveſtigari poſſint.

CAPUT V.

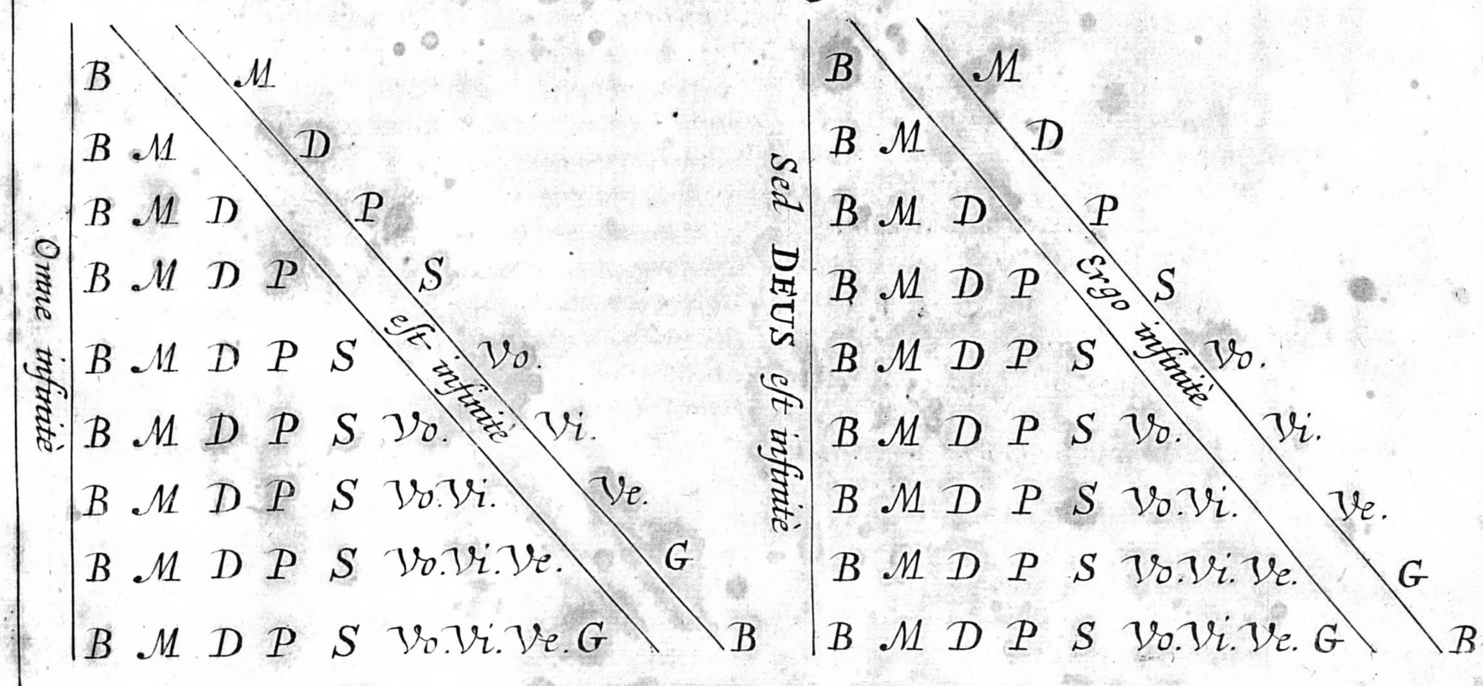
Combinatio prima Syllogiſmorum.

Eſſentiam DEI juxta novem attributorum ſeu principiorum eſſentialium ordinem, qui in tertia Enneade continetur, inveſtigans & demonſtrans.

	CATENA SYLLOGISMORUM.	PROBATIO PRÆMISSARUM.
1. B. M.	Quicquid eſt infinitè *bonum*, id eſt infinitè *Magnum*. DEUS eſt infinitè bonus. Ergo eſt infinitè Magnus.	Si non eſſet infinitè M. eſſet limitatum; & conſequenter non infinitè bonum. Quia magnitudo bonitatis eſſet limitata ab alio.
2. M. D.	Quicquid eſt infinitè *M.* id eſt infinitè *D.* id eſt æternum. DEUS eſt infinitè *M.* ergo infinitè *D.* id eſt æternus.	Si non infinitè D. ergo habebit principium; ergo ab alio principiatus. Si non. Ergo non infinitè magnus, nec bonus, quæ ſunt abſurda.
3. D. P.	Quicquid eſt infinitè *durans*, id eſt infinitè *P.* DEUS eſt infinitè *D.* Ergo infinitè *P.* id eſt omnipotens.	Si non infinitè P. ergo poterit & non poterit, ergo limitatam & illimitatam potentiam exercebit. Sed hæc involvunt contradictoria; loquimur enim de intrinſeca potentia.
4. P. S.	Quidquid eſt infinitè *P.* id eſt infinitè *Sapiens.* DEUS eſt infinitè *P.* Ergo infinitè *Sapiens.*	Si non eſt infinitè S. ergo intelligendo ſe non ſe comprehenderet ſecundùm omne complementum perfectionis; & conſequenter eum nonnulla laterent. Sed hoc eſt abſurdum.
5. S. Vo.	Quidquid eſt infinitè *S.* id infinitè *Vo.* DEUS eſt infinitè *S.* ergo infinitè *Vo.*	Si non infinitè Vo. ergo non ſe amaret infinitè, defectu perfectionis. Sed hoc abſurdum eſt.
6. Vo. Vi.	Quidquid eſt infinitè *Vo.* id eſt infinitè *Vi.* DEUS eſt infinitè *Vo.* ergo infinitè *Vi.*	Si non eſſet infinitè Vi. non pertingeret ad immenſitatem & ſummitatem abſolutam; quod dici non poteſt.
7. Vi. Ve.	Quidquid eſt infinitè *Vi.* id eſt infinitè *Ve.* DEUS eſt infinitè *Vi.* ergo infinitè *Ve.*	Si non eſſet infinitè Ve. ergo non eſſet infinitè Sapiens, nec objectum reſponderet potentiæ infinitæ; quod de DEO dici non poteſt.
8. Ve. G.	Quicquid eſt infinitè *Ve.* eſt infinitè *G.* DEUS eſt infinitè *Ve.* ergo infinitè *G.*	Si non eſſet infinitè G. ergo non eſſet finis univerſorum, nec infiniti gaudii, quæ omnia implicant.
9.	Quidquid itaque eſt infinitè M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. id eſt infinitè B. DEUS eſt talis. Ergo.	

Quæ quidem ita Combinari poſſunt, ut quodcunque ex novem prædicatis acceperis, de eo reliqua omnia prædicare poſſis.

EPILOGISMUS
Combinatorius cum inventione medij.

Combinatio ſecunda reliquorum Attributorum poſitivorum.

QUÆSTIO I.

De perfectionibus DEI.

1. An DEUS ſit Ens unum, ſimplex, perfectum, bonum, ſapiens, volens, omnipotens, providens; de ſingulis ordine dicetur.

Submove Enneadis ſecundæ Orbem primò ſub quæſtione Utrum; ita ut DEUS ſit ſubjectum, & ens ſimplex prædicatum; hoc pacto procedes ut in præcedentibus, prædicando unitatem, ſimplicitatem, perfectionem DEI &c. de omnibus novem eſſentialibus principiis & attributis ſubſtantialibus. Ut in Exemplis vides.

1. *An DEUS unus abſolutè.*

Omne quod eſt infinitè { B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. } Eſt neceſſariò & abſolutè unum. Sed △ eſt infinitè { B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. } Ergo. Si non. Ergo,
- Et unum foret & multa.
- Eſſet compoſitus vel ex partibus, vel accidentibus, vel materia & forma, actu & potentia.
- Non carens principio & fine.
- Diviſus potentia, ergo non ſemper in actu.
- Cognoſceret per modum accidentalis cognitionis.
- Vellet ſubinde & non vellet, ergo mutabilis.
- Multiplicitati formarum ſubjaceret.
- Objectum cognoſcibile difforme foret intellectui divino.
- Gloriam participatam habet.

Quæ omnia abſurda ſunt. Eſt ergo DEUS abſolutè unus.

2. *An*

2. *An DEUS abſolutè ſimplex.*

Omne quod eſt infinitè	B.	Eſt abſolutè ſimplex.	Sed △ eſt infinitè	B.	Ergo.	Si non eſſet, Ergo	Ex diverſis bonitatibus conſtitueretur.
	M.			M.			Corporeus quocunque tandem modo & compoſitus.
	D.			D.			Non expers principii & finis.
	P.			P.			Non eſſet cauſa cauſarum, & ens entium, ergo in ſeipſo diviſum.
	S.			S.			Intelligeret per modum diſcurſus, inferendo unum ex alio.
	Vo.			Vo.			Mutabilis voluntatis.
	Vi.			Vi.			Subjectus accidentibus.
	Ve.			Ve.			Intellectus verſaretur circa cognoſcibilia more humano.
	G.			G.			Diviſus in gloria & gaudio ſuo.

Quæ omnia abſurda ſunt; Ergo eſt infinitè ſimplex.

3. *An DEUS perfectus.*

Omne infinitè	B.	Eſt abſolutè perfectum.	Sed △ eſt infinitè	B.	Ergo.	Si non eſſet, Ergo	Non eſſet actus purus.
	M.			M.			Non eſſet illimitatus & immenſus.
	D.			D.			Non eſſet æternus, neque rerum omnium principium & finis.
	P.			P.			Aliquid potentiæ ei deeſſet.
	S.			S.			Non haberet omne complementum cognitionis.
	Vo.			Vo.			Non eſſet bonum appetibile ab omnibus.
	Vi.			Vi.			Non contineret omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem.
	Ve.			Ve.			Difformis intellectu cum objecto.
	G.			G.			Non eſſet abſolutè beatus.

Quæ omnia abſurda ſunt. Eſt ergo DEUS perfectus abſolutè; eſt ergo illud abſolutè perfectum, extra cujus eſſe nihil eſt, cujus eſſe totum eſt ſuum nomen, cujus eſſe totum eſt independens ab alio.

4. *An DEUS ſit ſummum Bonum.*

Omne infinitè	B.	Eſt ſummum bonum.	Sed △ eſt infinitè	B.	Ergo.	Si non. Ergo	Non eſſet finis ultimus rerum.
	M.			M.			Quia ſi non eſſet infinitè M. non poſſet eſſe ſummum bonum; quia deeſſet illi bonum magnitudinis.
	D.			D.			Creaturæ omnes in bonitate deficerent.
	P.			P.			Impotens foret in communicandis bonis.
	S.			S.			Defectus in eo foret ratione providentiæ.
	Vo.			Vo.			Invidioſus dici poſſet.
	Vi.			Vi.			Deficeret in virtute ſua.
	Ve.			Ve.			Intellectus difformis foret voluntati in providendo & communicando.
	G.			G.			Non eſſet completum gaudium in DEO.

Quæ omnia abſurda ſunt. Bona itaque omnia à DEO ſunt, tanquam à primordiali principio effectivo, finali, extrinſeco &c.

5. *An*

5. *An* DEUS *ſeipſum ſcientiâ comprehenſivâ cognoſcat.*

Omne infinitè	B.	Eſt ſeipſum comprehenſivè cognoſcens.	Sed △ eſt infinitè	B.	Ergo. Si non: Ergo	Seipſum infinitè non appeteret.
	M.			M.		Magnitudo bonitatis eum lateret.
	D.			D.		Non eſſet æterna DEI cognitio.
	P.			P.		Eum lateret aliquid, quod noſſe non poſſet; ergo plura noſſet, quàm noſſe poſſet.
	S.			S.		Intellectus, intelligibile, & intelligere non eſſet idem, ſed per modum accidentis.
	Vo.			Vo.		Non eſſet cauſa rerum, nec ſcientiam haberet approbationis; voluntate enim ejus facta ſunt omnia.
	Vi.			Vi.		Non cognoſceret virtutem ſuam, ergo nec ea, ad quæ ſe extendit, noſcit itaque & ſe & alia per ſeipſum.
	Ve.			Ve.		Cognoſcibile non eſſet conforme intellectui; videt itaque malum per bonum, ſingularia, infinita, futura; quia cognitio eſt ipſa DEI eſſentia, non ut diſtinctum quid.
	G.			G.		Gloria ejus deficeret.

Quæ omnia ſunt abſurda. DEUS ergo ſeipſum comprehenſivè cognoſcit.

6. *An in* DEO *ſit Voluntas.*

Omne infinitè	B.	Eſt infinitè volens.	Sed △ eſt infinitè	B.	Ergo. Si non eſſet: Ergo	DEUS non perfectè ſe amaret.
	M.			M.		Non eſſet diffuſivus ſui.
	D.			D.		Voluntas DEI aliquando ceſſaret.
	P.			P.		Non eſſet omnipotens, quod implicat. Quia omnia ſolo nutu & Voluntate fecit.
	S.			S.		Intellectus & voluntas in DEO non eſſent idem.
	Vo.			Vo.		Non neceſſariò ſe vellet ſuamque bonitatem, nec etiam ex hypotheſi.
	Vi.			Vi.		Semper ageret ex neceſſitate naturæ, ad extra.
	Ve.			Ve.		Eſſet mutabilis ad intra.
	G.			G.		Non perfectè delectaretur gloriâ ſui.

Quæ omnia abſurda ſunt.

7. *An DEUS ſit verè omnipotens.*

Omne infinitè { B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. } Eſt infinitè potens. Sed △ eſt infinitè { B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. } Ergo. Si DEUS, ut eſt

B.	Summum bonum, non eſſet omnipotens, ergo diffuſio bonitatis eſſet limitata ad intra & ad extra.
M.	Abſolutè magnus, non eſſet omnipotens, ergo ejus magnitudo non ſeſe extenderet ad omnia.
D.	Abſolutè durans, non eſſet omnipotens, ergo ejus poteſtas non fuiſſet æterna.
P.	Simpliciter potens, non eſſet omnipotens, eſſet omnipotens & non omnipotens.
S.	Abſolutè Sapiens, non eſſet omnipotens, de omnibus providentiam non haberet.
Vo.	Abſolutè Volens, non eſſet omnipotens, Voluntas non adæquaret intellectum, & per conſequens eſſet defectuoſa.
Vi.	Summæ virtutis, non eſſet omnipotens, illum in virtute deficere neceſſe foret.
Ve.	Infinitè verax, non eſſet omnipotens, non eſſet ratio rationum.
G.	Simpliciter glorioſus, non eſſet omnipotens, eum in beatitudine ſua deficere neceſſe foret.

Hæc omnia abſurda ſunt, & impoſſibilia. Ergo.

Per Reſolutionem.

DEUS eſt omnipotens, quia infinitè bonus.
Eſt infinitè bonus, quia eſt infinitè magnus.
Eſt infinitè magnus, quia eſt infinitè durans.
Eſt infinitè durans, quia eſt infinitè potens.
Eſt infinitè potens, quia eſt infinitè ſapiens.
Eſt infinitè ſapiens, quia eſt infinitè volens quoad ſe.
Eſt infinitè volens quoad ſe, quia eſt infinitæ virtutis.
Eſt infinitæ virtutis, quia eſt infinitè verax.
Eſt infinitè verax, quia eſt infinitè beatus.

8. *An detur Providentia in DEO.*

Ubi eſt infinita { B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. } Ibi eſt providentia reſpectu rerum. Sed DEUS eſt infinita { B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. } Ergo.

B.	Quia ratio ordinis ad finem eſt in mente DEI.
M.	Quia infinita magnitudo bonitatis ubique providet.
D.	Quia ab æterno objectivè providet omnibus.
P.	Quia omnia ſubjecta ſunt ejus potentiæ, ergo & providentiæ.
S.	Quia eſt ordo immediatus rerum ad ſe tanquam ad finem.
Vo.	Non tamen neceſſitatem imponit in omnibus, executionem tamen facit per velle ſuum, quia perfectio mundi id requirit.
Vi.	Quia uti ſe res habet ad providere, ſic ad conſervare.
Ve.	Si non; ergo DEUS malum intenderet formaliter, non permiſſive.
G.	Quia ex providentia reſultat gloria conditoris DEI.

 Habes

Habes hîc Lector poſitiva DEI Attributa cum abſolutis Artis noſtræ principiis Combinata, qui eſt primus Combinandi modus per ſimplices terminos. Modò Tabulam hîc apponendam duxi, quæ uti omnes terminos ad unumquodque ex novem reducibiles Combinat, ita innumerorum quoque argumentorum ſedes ſuppeditat Tyroni ad quamcunque quæſtionem urgendam peridoneas.

CAPUT VI.

TABULA

Terminorum reducibilium ad novem prædicata eſſentialia.

AD BONITATEM

Termini reducibiles ſunt.

DEUS.

1. Unum ſimplex, perfectus abſolutè.
2. Ens entium. Origo bonorum omnium.
3. Creator omnium, Natura naturans.
4. Cauſa cauſarum.
5. Conſervator omnium exiſtens, per ſe, & à ſe, in ſe, & ex ſe.
6. Actus purus, & ſimpliciter ſimplex.
7. Bonum ſummum & increatum.
8. Neceſſarium, abſolutum.
9. A quo omnia participativè bona ſunt.
10. Bonum appetibile ab omnibus.
11. Centrum univerſæ creaturæ.
12. Bonum per eſſentiam.
13. Amor omnium objectivus.
14. Amando infundit bonum omnibus.
15. Idem eſt, & id per quod eſt.
16. Infinitè perfectus, & cauſa ordinis & unum ſimpliciter.
17. Indiviſus in ſe, quia ſine partibus.
18. Omnia affectant aſſimilari ſuæ cauſæ.
19. Cujus eſſe, operari, & finis idem ſunt.
20. A quo omnia dependent ceu à principio & primo exemplari effectivo & finali extrinſeco.
21. Bonum expetibile quia ab ipſo bona ſunt.
22. Diffuſivum ſui eſſentialiter.
23. Communicativum ſui ad intra ſubſtantialiter.
24. Acceptabile & gratum finaliter.
25. Perfectionem omnibus tribuens.
26. Amor eſt, cujus voluntas tanquam primus actus tendit in bonum ſecundum ſe.
27. Id à quo omnia participativè bona ſunt.
28. Per cujus communicationem & diffuſionem bonitatis omnia ſunt.
29. Ad quod tendit omnis appetitus creaturæ.
30. Appetibile ultimatum.
31. Quò bonitas major eſt, tantò diffuſio & communicatio major.
32. Primum & ſupremum entium.
33. Cauſa univerſalis omnis bonitatis & perfectionis in creaturis.
34. Infinitè excedit omnem creaturæ perfectionem.
35. Finis omnium.
36. Quod totum eſſe, bonitatem & perfectionem tribuit creaturis.
37. Omne ſive finitum ſive infinitum DEO additum non facit illud majus aut melius intrinſecè.
38. In ſuo eſſe conſtituitur per propriam eſſentiam & aſeitatem.
39. Non ordinatur ad finem ſuum conſequendum per aliquid diſtinctum à ſe & à ſua eſſentia.
40. Per eſſentiam ſuam realiter comprehendit ſeipſum & fruitur ſeipſo.
41. Non perficitur participativè & dependenter ab alio.

THEOLOGICI TERMINI

Ad Magnitudinem reducibiles.

DEUS.

1. Magnitudo increata.
2. Infinitus, omnia in omnibus.
3. Immenſus & ubique per eſſentiam, præſentiam & potentiam.
4. Incomprehenſibilis, quia infinitæ perfectionis.
5. Principii & finis expers.
6. Interminabilis, quia infinitè magnus.
7. Quantitatis & qualitatis expers.
8. Omnia implens.
9. Ubique. Incircumſcriptibilis loco.
10. Quo nihil majus dari poteſt.
11. Ipſum eſſe non receptum in aliquo.
12. Diſtinctus ab aliis infinitè, & alia ab illo.
13. Unde creatum infinitum actu dari non poteſt per eſſentiam, quia coincideret cum infinito abſoluto; & quia eſt contra rationem facti, cum eſſe rei factæ non ſit de ejus eſſentia.
14. Inexiſtens omnibus rebus, non ut pars, vel accidens, ſed ut agens & conſervans.

15. Con-

15. Continens omnia, & omnibus inexiſtit, non formaliter ſed cauſaliter, per eſſe proprium non ut forma, ſed ut cauſa, ſine quo nihil poteſt eſſe & conſervari.
16. Non exiſtit ut indiviſibile in quanto.
17. Totus in ſingulis, & totus in omnibus.
18. Omnibus ſufficientiam præſtans.
19. Intenſivè & extenſivè omnia excedens.
20. Infinitæ capacitatis.
21. Omni compoſitione & partibus expers.
22. Sub nullo genere & ſpecie continetur. Non veniens in compoſitionem aliorum.

AD DURATIONEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Æternus. Duratio increata, eſſentialis.
2. A & Ω. ſibi ſoli ſufficiens.
3. Perfectus in æternitate eſſentiæ ſuæ.
4. Principio & fine carens.
5. Semper nunc, abſque præterito & futuro.
6. Nulli tempori aut æviternitati ſubditus.
7. Poſſeſſor ſui ipſius ab æterno.
8. Omnia continens & ſemel & ſimul.
9. Totius vitæ ſimul & perfecta fruitio.
10. Totus in actu, omni potentialitate excluſa.
11. A quo omnia nonnihil æternitatis participant.
12. Immutabilis, quia ſuum ipſius eſſe eſt.
13. Uniformis ſemper tum intellectu tum voluntate.
14. Cujus duratio eſt duratio rerum omnium.
15. Omne tempus & ævum includens.
16. Cujus duratio & eſſentia idem ſunt.
17. Omnes temporum differentias ſupergrediens.
18. Circulus, cujus centrum ubique, circumferentia nuſquam.
19. Menſura increata ſui ipſius.
20. Nulli mutationi, neque quoad locum, neque quoad finem, neque quoad voluntatem, ut in creatis fit, obnoxius.
21. Actus purus, ſimplex, & totius perfectionis complementum.
22. Maximum abſolutum.
23. Indeficientem naturam habens.

AD POTENTIAM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Potentia infinita.
2. Omnipotens.
3. Poſſibilium cognitor.
4. Potens omnia, niſi implicet ex parte objecti.
5. Cujus effectus ad extra non coæqualis eſt potentiæ ſuæ.
6. A quo omnis poteſtas.
7. Dominator abſolutus, Princeps, Rex, Gubernator.
8. Cui omnia ſubſunt.
9. Actus divinæ potentiæ eſt idem cum eſſentia ſua.
10. Cujus eſſe & operari idem ſunt.
11. Cujus eſſe & poſſe idem ſunt.
12. Principium activum rerum omnium non paſſivum.
13. Nobiliſſimus & puriſſimus actus.
14. Nulli potentialitati ſubjacens.
15. Cujus voluntas quod imperat, id potentia exequitur, & ſcientia ad id dirigit, quæ omnia unum ſunt, ratione tantum diſtincta.
16. Quantò quis majorem habet & perfectiorem agendi rationem, tantò potentia ipſius eſt major in agendo; ſed divina eſſentia principium agendi in DEO eſt infinitum, ergo & potentia.
17. Movens omnia ipſe immobilis.
18. Cognoſcens non entia, poſſibilia tamen ſcientiâ viſionis, quia ipſi omnia ſunt præſentia; non entia verò & impoſſibilia cognoſcit ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſecundùm D. Bonavent.
19. Cognoſcit mala per bona.
20. Cognoſcit ſingularia quia contingentia, quia ea creat; infinita, quia omnia cognitioni ejus ſubſtant ſine omni temporis reſpectu, eadem ratione futura.

AD SAPIENTIAM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Omniſcius, Intellectus primus.
2. Archetypon increatum.
3. Increata Sapientia.
4. Idea idearum.
5. Ineffabilis quia illimitatæ eſſentiæ.
6. Incomprehenſibilis, quia intellectum creatum infinitè excedit.
7. Vita vitarum, à qua omnia vitam & eſſe participant.
8. Monas intellectualis, quia unitas eſſentialis.
9. Cujus ſcientia non eſt actus, ſed ſua ſubſtantia.
10. Non eſt per modum concluſionis, neque univerſalis, neque particularis; non per modum habitus vel potentiæ, ſed altiori modo ſe habet, utpote identificatum cum eſſentia divina.

11. Intelligens ſe per ſe, cujus intellectus idem eſt cum eo, quod intelligitur.
12. Quem nihil latet, quia aliàs eſſet in potentia.
13. Comprehenſor ſui ipſius eſſentialiter & ſubſtantialiter.
14. In quo intellectum, intelligere & intelligibile idem ſunt.
15. Qui in ſe & virtute ſua omnia alia cognoſcit à ſe producta ſine diſcurſu, in ſe ipſo, ut eſt cauſa cauſarum.
16. Omnia quæ ſunt, ſunt per ſcientiam approbationis DEI.

AD VOLUNTATEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Cujus Voluntas, ipſe eſt.
2. Cujus intellectus & eſſentia idem ſunt.
3. Qui eſt finis omnium.
4. Qui amat quod poſſidet, eoque gaudet non motus ab alio.
5. Qui vult alia à ſe, ut ad finem, ſeipſum ut finem.
6. Qui vult alia, quia diffuſivum ſui omne bonum.
7. Qui vult multa propter unitatem eſſentialem bonitatis ſuæ.
8. Vult ſe neceſſariò, alia ex hypotheſi, id eſt non defectu voluntatis ſuæ, ſed creaturæ.
9. Quæ eſt cauſa rerum, quia agit per intellectum & Voluntatem, non ex neceſſitate naturæ, quia crearet infinitum, ſed finitè, quia voluntas determinat.
10. Qui unico actu vult finem & media.
11. Vult hoc eſſe propter hoc, non tamen propter hoc vult hoc.
12. Cujus voluntas ſemper impletur, quia cauſa univerſalis.
13. Vult omne bonum, id eſt, ſimpliciter; non alia, quia nulli mutationi obnoxia eſt.
14. Non eſt mutabilis, quia ſua ſubſtantia.
15. Omnis mutatio ex parte creaturæ in DEO non niſi metaphoricè.
16. Non niſi in aliquibus neceſſitatem imponit ob efficacem ſuam voluntatem, in reliquis conditionatam.
17. Quæ liberè vult, quia poteſt velle hoc eſſe vel non eſſe.
18. Voluntas ſigni fundatur in creaturis; contrà voluntas beneplaciti. Ita punitio in nobis eſt ſignum iræ in DEO; quæ enim in nobis ſunt ſigna volendi, in DEO ſunt divina voluntas.

AD VIRTUTEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Virtus infinita.
2. Increata vis ſubſtentativa omnium.
3. Quæ omnibus influit creaturis.
4. Quæ in eſſe & vivere conſervat omnia.
5. Lux infinita omnia illuſtrans.
6. Lux increata in ſe reflexiva.
7. Ex cujus igne omnia genita.
8. Sol ſupramundanus caloris vigorem omnibus infundens.
9. Ignis, lux, lumen primum & infinitum.
10. Cujus lux eſt ipſius eſſentia.
11. Lux intellectualis omnia attingens.
12. Cujus luce mundus fovetur & ſuſtentatur.
13. Cujus virtute luminis omnis homo ſanctificatur.
14. Pater luminum à quo omne bonum.
15. Cujus virtutis radios omnia participant.
16. Cujus vis in fontani luminis receſſu latet.
17. Virtus cujus ope omnia vivunt, moventur, ſunt.
18. Lux prima ſimpliciſſima, incorporea, à qua omnis lux promanat.
19. Vita rerum omnia implens, animans, conſervans.

AD VERITATEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Veritas æterna infinita.
2. Prima & ſumma veritas.
3. Regula & norma omnium veritatum creatarum.
4. A qua omnia participativè vera ſunt.
5. Omnis falſitatis expers, quia immutabilis.
6. Omnia vera ſunt per comparationem ad intellectum divinum.
7. Veritas in intellectu divino non eſt tanquam in componente & dividente.
8. Quia eſt ſuum eſſe & intelligere ſine compoſitione.
9. Veritas nulli mutationi obnoxia.
10. Dictamen omnium veritatum.
11. Unum, verum, bonum, in ente increato ſubſtantialiter idem ſunt.
12. Veritas & intellectus in DEO convertuntur.
13. Sicut ſe habet malum ad bonum, ita falſum ad verum; unde fieri non poteſt, ut DEUS malum & falſum cognoſcat, niſi per bonum & verum, quorum privationes ſunt.

14. Sicuti

14. Sicuti veritas & intellectus in DEO idem ſunt cum ſua eſſentia, ita in creatis cum ente convertitur.
15. Cujus juſtitia veritas eſt.
16. Omnia ordinat ſecundum ſuam ſapientiam, quæ eſt regula, & veritas dicitur.
17. Fons totius cognitionis & ſapientiæ.
18. Origo totius inventionis rerum.
19. Exemplar veritatis.

AD GLORIAM
Termini reducibiles.

DEUS.

1. Beatitudo increata.
2. Gloria infinita.
3. Gaudioſus.
4. Æternus ſui ipſius poſſeſſor.
5. Sibi ſufficientiſſimus.
6. A quo omnis gloria.
7. Superbenedictus.
8. Gloria & merces Electorum.
9. Regnum omnium ſeculorum.
10. Honor totius creaturæ.
11. Digniſſimus, ſuperexcelſus.
12. Lumine gloriæ electos beatificans.
13. In quo omnes participativè beati ſunt.
14. Beatitudo eſſentialis & formalis ſui ipſius, quia identificatur cum eſſentia divina.
15. Speculum voluntarium viſionis beatificæ.
16. Ultima beatitudo & ſui ipſius & omnium, quia eſt ſummum bonum & perfectiſſimum.

Uſus Tabulæ hic eſt. Singulæ propoſitiones, quæ in ſingulis columnis continentur, reducuntur ad illud abſolutum principium, quod in fronte referunt, & ſunt veluti media quædam ad formandos ſyllogiſmos diſpoſita, & in majori quidem propoſitione locum tenent ſubjecti, in Majori verò, prædicati; ita ut DEUS in Minori ſemper pro ſubjecto aſſumatur; prædicatum verò in Majori ſemper ſit unum ex novem principiis eſſentialibus. *Exempli gratia.*

Omne unum, ſimplex & abſolutè perfectum, eſt abſolutè Bonum. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

DEUS eſt unum, ſimplex & abſolutè perfectum.

Ergo eſt abſolute Bonus, Magnus, &c.

Rurſus.

Neceſſe eſt, ut Ens entium ſit abſolutè Bonum. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

DEUS eſt Ens entium. Ergo.

Iterum.

Origo bonorum omnium eſt neceſſariò infinitè bonum. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

DEUS eſt origo bonorum omnium. Ergo.

Hoc pacto in reliquis ordine terminis Compoſitis procedes, quæ, ut dixi, ſunt tot media.

Eſt & hoc mirabile, omnes haſce propoſitiones ita eſſe diſpoſitas, ut omnes & ſingulæ aſſumptæ mediorum locum ſubeant, *V. G.* Probatur, DEUM eſſe Ens unum ſimplex & perfectum; aſſumo pro medio ſecundum terminum in Columna, & ſic argumentor.

Ens entium neceſſariò eſt unum, ſimplex & abſolutè perfectum.

DEUS eſt ens entium. Ergo.

Hujus Majorem probare poteris per quamlibet aliam propoſitionem. *Verbi gratia.*

Omne quod à ſe & neceſſariò exiſtit, id eſt unum, ſimplex & perfectum.

Sed Ens entium neceſſariò à ſe exiſtit. Ergo.

Quicunque itaque has Columnarum propoſitiones rectè calluerit, is ingentem ſyllogiſmorum de qualibet Theologica materia congeriem paratam habebit.

Vides Lector hic octo Combinationes Syllogiſticas, quibus attributa divina per novem eſſentialia principia demonſtrantur; ut ex hiſce diſcas, quomodo de reliquis divinis perfectionibus, videlicet de infinitate, immutabilitate, æternitate, immortalitate, incomprehenſibilitate, ſimilibuſque, in hoc Combinationis Theologicæ negotio procedendum ſit; & quàm multiplici argumentorum varietate, unam & eandem rem demonſtrare ex ſuis principiis poſſis.

Atque hactenus quidem de eſſentialibus DEI perfectionibus; nunc quomodo illa per Enneadem Erotematicam. Amplianda ſint videndum eſt.

CAPUT VII.

Combinatio Divinæ eſſentiæ per Quæſtionum regulas.

De Divina eſſentia juxta enneadem quæſtionariam diſcutienda.

OStenſâ divinâ eſſentiâ modo ſupradicto, procedes juxta primi circuli quæſtiones : Quid ; Ex Quo ; propter Quid ; Quantum; Quale; Quando ; Ubi ; Quomodo ; vel Quo. In ſingulis inveſtigando naturam, proprietatem & eſſentiam divinam. *V.G.* Quid ſit DEUS; quid intrinſecè & in ſe ad intra, quid extrinſecè in alio, ſive ad extra ; utrum compoſitionem aliquam admittat ; quid formaliter ; quid agat, quid patiatur ; utrum ſubſtet accidentibus, & ſic ea juxta novem eſſentialia & ſubſtantialia principia combinabis.

Et queſtionem quidem de, Utrum DEUS ſit, jam ſuprà expedivimus, reſtat quomodò reliquæ quæſtionum particulæ ad propoſitam nobis materiam diſcutiendam applicari debeant.

Per quæſtionem Quid?

Quæritur itaque primò. Quid ſit DEUS?

℞. Quod ſit ens à ſeipſo, per ſeipſum, in ſeipſo exiſtens, ſitque formaliter infinitè B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Per Analyſin itaque ſic argumentos.

Si DEUS eſt ens à ſeipſo, &c. Ergo erit primum.
Si primum, ergo nullum illo fuit anterius.
Si nihil illo fuit anterius, ergo non ab alio ullo.
Si non ab alio ullo, ergo independens ab omni alio.
Si independens ab omni alio, ergo ſupremum & maximum ens eſt.
Si ſupremum & maximum ens eſt, ergo ab eo omnia alia.
Si ab eo omnia alia, ergo principium & cauſa univerſalis omnium.
Si cauſa eſt univerſalis omnium, ergo ens ſummè diffuſivum ſui.
Si ſummè diffuſivum ſui, ergo ſummè bonum.
Si ſummè bonum, ergo omnia bona ab eo participativè bona ſunt.
Sed participativè bona eſſe non poſſent; niſi omnibus ubique afflueret.
Si omnibus ubique affluit, ergo erit immenſus.
Sed immenſus eſſe non poteſt, quin ſit æternus.
Si enim eſſet immenſus & non æternus, jam non eſſet primum, nec à ſe, neque independens ab omni alio ; atque adeò foret immenſus & non immenſus, quod implicat ; Hoc ipſo itaque quod immenſus eſt, æternum quoque eſſe neceſſe eſt.
Si æternus, ergo abſolutè potens, ergo omnipotens, ergo omnivolens, παντοδύναμος, veriſſimus, glorioſiſſimus.
DEUS ergo eſt ens primum, à ſeipſo exiſtens & ſubſiſtens formaliter, infinitè B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Quod erat demonſtrandum.

Quæritur Secundò. Cur ſit DEUS? — Per quæſt. Cur.

℞. Propter ſeipſum. Et hoc pacto id oſtendo.
Id eſt propter ſeipſum, quod immediate ſe ipſum reſpicit ut finem ultimum.
Si enim non ſeipſum reſpiceret ut finem, extra ſe alium finem haberet.
Sed impoſſibile eſt, DEUM præter ſe ipſum alium finem habere ; ergo uti alium finem non reſpicit niſi ſeipſum, ita & propter ſeipſum eſſe neceſſe eſt.
Minor probatur. Si enim alium præter ſeipſum finem haberet, ergo appeteret illum extra ſe, tanquam aliquid ſibi conveniens ; quod impoſſibile eſt ; careret enim aliquo bono, eoque privaretur ; Sed Deus nullius indigus, nullo extrinſeco bono perfectus eſt, cum ſibi ſit ſufficientiſſimus omni carens defectu.
Manet ergo. Deum eſſe propter ſeipſum.
Si hoc ; ergo omnes alii fines, omnia bona in id, quod propter ſeipſum eſt, reſolvuntur.
Cùm nullus appetitus ſatiari & quieſcere poſſit, niſi in ultimo fine, qui eſt Deus, finis ſui ipſius.

Quæritur Tertiò. Quantus ſit DEUS? — Per quæſt. quantum.

℞. Quod ſit magnus ſine numero & menſura.
Eſt magnus ſine numero & menſura, quia magnitudinis & extenſionis ſuæ non habet terminos.

Ergo

Ergo infinitus
- Duratione, — Quia — Æternus.
- Potentiâ, — Omnipotens.
- Sapientiâ, — Omniſcius.
- Voluntate, — Quæcunque vult facit in Cœlo & in Terra.
- Virtute, — Virtus ſumma.
- Veritate, — Veritas æterna.
- Gloriâ, — Gloria ſuipſius.
- Unitate, — Unicum & ſummum bonum.
- Magnitudine, — Magnitudinis ſuæ non habet terminos, omnia continens à nullo contentus.

Et ſic de cæteris perfectionibus divinis idem judicium eſto.

Quæritur Quartò. Quomodo DEUS *ſit* B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

℞. Quod DEUS ſit — Ratione
- B. — Diffuſionis & communicationis bonitatis ſuæ tum ad intra, tum ad extra, omnibus rebus.
- M. — Extenſionis magnitudinis ſuæ in omnia.
- D. — Durationis ſuæ, qua facit, ut omnia ſint & durent, & in ſuo eſſe conſerventur meliori modo, quo ſunt & eſſe poſſunt.
- P. — Infinitudinis eſſentiæ ſuæ, cui omnia ſubſtant & obediunt.
- S. — Miræ ordinis providentiæ, qua omnia in numero, pondere & menſura condidit, omnia cognoſcit, videt, conſervat.
- Vo. — Voluntatis abſolutæ, quæ eſt ſua ipſius eſſentia, qua ſuum & eſſe, poſſe, velle, & operari idem ſunt, licet nonnulla, extra ſe neceſſariò, quædam liberè & contingenter cognoſcat.
- Vi. — Immenſæ ſuæ activitatis & efficaciæ, quæ omnia eſſe, poſſe, vivere, velle, operari facit.
- Ve. — Idealis ſui intellectus, quo omnia, ut ſunt, intuetur, ſine ulla objectorum ad intellectum divinum difformitate aut falſitate.
- G. — Beatitudinis ſuæ, qua ſeipſo ſolus fruitur, in ſeipſo, tanquam in ſempiterna bonitatis ſuæ abyſſo, requieſcens.

Hæc verò omnia modo in præcedentibus ſolito demonſtrari & per Analytico-Syntheticum ampliari poterunt.

Quæritur Quinto. Qualis ſit DEUS *vel utrum* DEO *qualitas conveniat?*

℞. Quod Deo qualitas convenire non poſſit, & ſic argumentor.

Si Deo qualitas conveniret, ſequeretur primò, Deo aliquid, quo eſſentia ejus caret, accedere, adeoque accidentibus ſubjiceretur.

Secundò. Sequeretur, quod in Deo contrarietas intrinſeca reperiatur.

Tertiò. Quod attributa eſſentialia Dei non idem eſſent, cum ipſa eſſentia.

Quartò. Quod Deus in compoſitionem partium veniat; Unde ſic arguo.

Si Deus in compoſitionem partium veniret, illa compoſitio eſſet, vel haberet ſe, ut compoſitum ex
- Materia & forma.
- Genere & differentia.
- Totum ex partibus.
- Potentia & actu.
- Ut genus ex ſpeciebus.
- Ut ſpecies ex individuis.
- Ut cauſa ex effectibus.
- Ut ſubjectum ex accidentibus.
- Ut ens ex omnibus conſtitutum.

Sed hæc omnia ſunt abſurda & impoſſibilia.

Ergo △ in compoſitionem partium non venit; uti ſuprà demonſtratum fuit.

Hoc

Hoc idem oſtendi poteſt ex novem prædicamentis accidentalibus; Sequeretur enim: DEUM eſſe quantum, eſſe figuratum, dicere reſpectum ad aliquid ſibi non identificatum; agere & pati, in loco eſſe, certo ſitui & tempori ſubjici, &c. quæ abſurda ſunt: Ergo.

Eſt ergo minimè dicendus qualis in rigore phyſico; ſed ipſa attributa DEI: B. M. D. P. S. &c. ſunt ipſa DEI eſſentia, ſubſtantialiter identificata cum illa.

Quæritur Sextò. An DEUS ſit alicubi & an verè in loco, & an locatio ipſi conveniat?

Hujus quæſtionis reſolvendæ modum vide in ſequentibus ſuo loco. Uti & Quæſtionem Septimam de Quando.

Quæritur Octava. De quo vel ex quo DEUS ſit?

Hanc quæſtionem reſolves per 6. hujus propoſ. Utrùm DEUS in compoſitionem partium veniat.

Poſſunt & hæ quæſtiones innumeris aliis modis urgeri, quos ex ipſa rota Erotematico circulo adſcriptos facilè addiſces; Quare hîc tantùm eos indigitaſſe ſufficiat.

CAPUT IX.

De applicatione dictorum ad principia reſpectiva.

HIs poſitis, jam quomodò divinam eſſentiam per enneadem principiorum reſpectivorum inveſtigare valeas, aperiendum reſtat. Hoc itaque pacto procedendum eſt.

Applicentur Circuli extimi primæ quæſtioni, Utrum: ſecundo circulo ſubjectum DEUS. Deinde pone in tertio circulo primum principium, quæ eſt differentia; in quinto circulo primam diſtinctionem, quæ eſt rationis, & deinde formabis talem quæſtionem: Utrum DEUS ſit infinitè bonus, magnus, durans, potens, ſapiens &c. differat, concordet, contrariet, principiet, mediet, finiat &c. quoad primum, utrum attributa DEI differant inter ſe ratione, ſive quod idem eſt, utrum hæc principia eſſentialiter in DEO diſtinguantur diſtinctione rationis, vel modali, vel formali, an reali, & ſic de cæteris; Solutionem præſtabit propoſitionis factæ, Circulus 9. diſtinctionum; ſic itaque argumentaberis.

Quæſtio I. Utrum inter attributa detur diſtinctio rationis puræ ſive ratiocinantis.

℞. Affirmativè cum pleriſque Scholaſticis, & ſic argumentor.

Ubicunque cauſantur plura entia rationis inter ſubjectum & prædicatum, ibi eſt diſtinctio rationis ſecundùm nos, inter propoſitionis identicas.	Sed in DEO cauſantur plura entia rationis puræ inter ſubjectum & prædicatum, id eſt inter has propoſitiones identicas:	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Eſt	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Ergo inter illas datur diſtinctio rationis inter ſubjectum & prædicatum, ſemper intelligendo ſecundùm noſtrum concipiendi modum.

Quæſtio

Quæſtio II. *Utrum divina attributa diſtinguantur inter ſe ratione ratiocinata, ſeu virtuali?*

℞. Affirmativè.

Omnis diſtinctio rationis cum fundamento in re eſt diſtinctio rationis ratiocinatæ, ſive virtualis.	Bonitas DEI eſt Bonitas magna. Magnitudo eſt magnitudo æterna. Æternitas eſt æternitas potens. Potentia eſt potentia ſapiens. Sapientia eſt ſapientia volens. Voluntas eſt voluntas virtuoſa. Virtus eſt virtus vera. Veritas eſt veritas glorioſa. Gloria eſt gloria & gaudium abſolutum.	Inter hoſce terminos eſt diſtinctio rationis cum fundamento in re.	Ergo inter illas datur diſtinctio rationis ratiocinatæ, ſive virtualis.

Hanc virtualem diſtinctionem nonnulli Scholaſtici formalem quoque appellant, uti ex ſequenti diſcurſu patet.

Quæſtio III. *Utrum attributa modaliter diſtinguantur, an formaliter?*

℞. Non datur in Deo modalis, ſed formalis diſtinctio.

Prius ita oſtenditur.

Modalis diſtinctio tunc eſt, quando unum alteri additum non mutat rationem conſtituti.

Sed talis in Deo non datur diſtinctio.

Ergo non per modos, ſed per formales rationes attributa inter ſe diſtinguuntur. Quod ita oſtendo.

Ubicunque ſunt plures formalitates ibi datur diſtinctio formalis.	Sed inter	B. & M.	Dantur plures formalitates. Ergo inter attributa divina datur diſtinctio formalis.	Ratio: quia △ Non	A magnitudine, ſed à bonitate bonus eſt.	Formaliter.
		M. & Æt.			A magnitudine, ſed ab æternitate æternus eſt.	
		Æt. & P.			Ab æternitate, ſed à potentia potens eſt.	
		P. & S.			A potentia, ſed à ſapientia ſapiens eſt.	
		S. & Vo.			A ſapientia, ſed à voluntate volens eſt.	
		Vo. & Vi.			A voluntate, ſed à virtute virtuoſus eſt.	
		Vi. & Ve.			A virtute, ſed à veritate verus eſt.	
		Ve. & G.			A veritate, ſed à gloria glorioſus eſt.	
		Juſt. & Miſ.			A juſtitia, ſed à miſericordia miſericors eſt.	
		Intell. & Vol.			A voluntate generans, nec ab intellectu amans eſt. Sed intellectu generat, & voluntate ſpirat amorem.	

Quæſtio IV. *Utrum in DEO detur realis diſtinctio?*

℞. Affirmativè.

Ubicunque ſunt tres ratæ res & incommunicabiles, ibi datur diſtinctio realis.

Sed in Deo ſunt tres res ratæ & incommunicabiles: Pater, Filius & Spiritus Sanctus. Ergo.

Atque prædictæ diſtinctiones Deo propriè congruunt, non item reliquæ, quia ſolis creaturis. Sed hæc fuſiùs in ſequentibus deducuntur.

Quæſt. V. *Utrum in* DEO *detur differentia & concordantia?*

℞. Affirmativè; & per inductionem probatur.

Diſtinguuntur, ſive differunt latè ſumpta verè inter ſe	Petrus	Et	Paulus.	Concordant verò, In	Homine.
	Homo		Leo.		Animali.
	Leo		Arbor.		Corpore animato.
	Arbor		Lapis.		Corpore.
	Cœlum		Angelus.		Subſtantia.
	Subſtantia		DEUS.		Ente.

Ergo in DEO datur differentia & concordantia intrinſeca, ſemper intelligendo differentiam pro diſtinctione virtuali, aut formali.

Aliter.

Differunt inter ſe	Ens & infinitas.	Concordant, In	DEO intrinſecè.
	Ens & finitudo.		Subſtantia.
	Subſtantia & Spiritualitas.		Angelo & Anima.
	Subſtantia & corporeitas.		Cœlo, primo corpore naturæ.
	Elementa 4.		Elementis ſeu mixtis.
	Arbor, Leo.		Corpore animato.
	Leo & Petrus.		Natura ſenſitiva.
	Angelus & Homo.		Intellectuali.
	Homo & DEUS.		Chriſto, qui eſt omnia in omnibus.

His poſitis, ſic argumentor.

Ubicunque datur	B.	Et	M.	Ibi ſecundùm noſtrum concipiendi modum datur differentia. Sed in DEO datur. Ergo.	Iterum. Ubicunque datur infinita	B.	Et	M.	Ibi datur concordantia. Sed in Deo datur B. & M.	Quia concordant in eſſentia divina, cum qua identificantur.
	M.		D.			M.		D.		
	D.		P.			D.		P.		
	P.		S.			P.		S.		
	S.		Vo.			S.		Vo.		
	Vo.		Vi.			Vo.		Vi.		
	Vi.		Ve.			Vi.		Ve.		
	Ve.		G.			Ve.		G.		

Conveniunt & hæ prædicationes etiam rebus creatis, quare per novem ſubjecta deduci poſſunt.

Variæ quoque Differentiæ & Concordantiæ rationes inveniri poterunt in Loculamento Differentiæ & Concordantiæ; ut, num in DEO differentia ſit, vel generis in ſpecies; ſpeciei in individua; totius in partes; cauſæ in effectus &c. de quibus citata loculamenta conſule. Si numerica, ſi ſpecifica, ſi generica, ſi ſe totis ſubjectiva aut objectiva. Et Reſpondetur per negationem; Quia ſi numerica differentia daretur in divinis, divina eſſentia eſſet una & multa, & perſonarum multiplicitas in una eſſentia conſequenter aſſereretur; quod eſt abſurdum. Neque ſpecifica aut generica differentia datur in DEO; quia poneretur in prædicamento tanquam ſpecies aut genus ſubalternum, & ſic de cæteris arguendo, de quibus in primo Libro, Capite de differentia & concordantia amplè dictum fuit.

Quæſtio VI. *An in* DEO *detur contrarietas intrinſeca?*

Reſpond. Negativè.

Omnis contrarietas conſideratur vel in qualitate, vel virtute, vel in relatione vel ſimilibus hiſce;

Sed nihil horum in Deo admitti debet. Ergo.

Minor probatur inductione.

Si DEUS

Si DEUS intrinſecè & phyſicè involveret contrarietatem; ergo in Deo ſucceſſivè eſſet	Bonum & malum. Magnum & parvum. Æternum & temporale. Potentia & impotentia. Scientia & ignorantia. Voluntas & noluntas. Virtus & defectus. Veritas & falſitas. Gloria & ignominia.	Sed hæc omnia abſurda ſunt. Quia DEUS ex accidentibus qualitatibuſque conſtitueretur, quod eſt impoſſibile. Ergo.

Poteſt tamen dici impropriè contrariari malo extrinſecè, quia dicitur odiſſe malum, & amare bonum. Quare contrarietas propriè creatis rebus competit, & iis, quæ accidentibus ſubſtant; complicat tamen DEUS intra ſe, ob infinitam ſuam eſſendi rationem, contradictoria; uti paulò poſt apparebit.

Quæſtio VII. *An* DEUS *ſit primum principium rerum.*

℞. Affirmativè hoc ſyllogiſmo.

Omne quod eſt primum principium, illud eſt cauſa cauſarum.

Sed DEUS eſt primum principium rerum, ergo cauſa cauſarum.

Minorem probo inductione per novem principia ſubſtantialia.

Minoris probatio.

Illud eſt primum principium rerum à qua omnia participativè ſunt.	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Sed DEUS eſt talis cauſa. Ergo.

Majoris probatio.

Omne quod eſt infinitè	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Id eſt conſequenter cauſa rerum & cauſa cauſarum.	Sed quod eſt primum rerum omnium principium, eſt infinitè	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Uti in præcedentibus demonſtratum eſt.	Ergo quod eſt primum rerum principium, id eſt cauſa rerum, & cauſa cauſarum;

Quæ omnia aliter ſequenti modo oſtendi poſſunt; Sic ergo argumentor:

DEUS eſt unum eſſentialiter & abſolutè, ergo principium primum eſt omnium.

Si non: ergo ab uno eſſentiali eſt abſoluto nihil eſt; quod impoſſibile eſt; cùm unitas ſit principium numerationis; ergo unum & principium primum eſt.

Si DEUS eſt principium omnium, ergo omnia ab ipſo.

Si enim non omnia eſſent à principio, id vel nihil eſſet, vel otioſum eſſet; quod pariter eſt impoſſibile; ſicuti igitur unitas eſt principium omnis numerationis, ita & ordinis; & uti ab hoc omnia ortum habent, ita ab unitate numerari incipiunt.

Si itaque eſt principium numerationis & ordinis, ergo & principium productionis; ab eo enim omnia producta ſunt.

Si principium productionis, ergo & conſtitutionis; unum enim illud, quod in entibus reperitur eſſentiale, & quod ea in eſſe ſuo conſtituit, aliundè non eſt, niſi à principio productionis, quo omnia conſtituuntur.

Si itaque principium conſtitutionis eſt, ergo & principium eſſentiæ, cùm omnis eſſentia ab uno per unitatem ſuam prodierit.

Si principium eſſentiæ, ergo & principium à quo omnia.

Ergo & ideale principium, ut ita dicam, quo omnia ſunt.

Ergo & exemplare, cùm omne ideatum, uti ab una idea profluxit, ita & ejuſdem particeps ſit.

Si hoc, ergo & principium conſervationis; quia omnia entia tam diù conſervantur, quamdiu una ſunt; qua unitate ab eis ablata in nihilum ruunt.

Si principium conſervationis eſt, ergo & finitionis & perfectionis; à plenitudine enim ejus omnia accipiunt, omnia perficiuntur; Ergo principium, medium & finis omnium; principium namque & bonum idem ſunt; bonum autem omnibus entibus eſt propoſitum.

Eſt itaque DEUS principium à quo omnia; principium ſeu medium, circa quod omnia verſantur, & principium finale in quod omnia reſolvuntur.

Quæſt. VIII. *An DEUS medium ſit?*

Reſpond. affirmativè.

Nota primò, Medium ſub triplici ratione conſiderari poſſe; vel ut eſt medium centri; vel uti eſt medium conjunctionis; vel denique uti eſt medium menſurationis & extremitatum. Omnibus his modis DEUM medium dici poſſe, & primò quidem, DEUM eſſe medium centri, ita oſtendo.

Centrum univerſale rerum eſt, ad quod omnia tendunt;

DEUS eſt centrum univerſale rerum.

Ergo ad eum omnia tendunt.

Si omnia ad eum tendunt, ergo circulus intellectualis eſt omnia continens; ergo & centrum; quod ita demonſtro.

Si non, Ergo circulus ſine centro, & centrum ſine ſphæra concipi poſſent. Sed hoc eſt impoſſibile; Ergo hoc ipſo, quod DEUS centrum eſt, & circulus eſt; eſt enim de eſſentia circuli centrum, & de centri eſſentia circulus.

Si ergo eſt circulus omnia continens, ergo circulus eſt infinitus.

Si hoc; ergo centrum & ſemidiameter & circumferentia & Sphæra idem ſunt; quod ita demonſtro.

Si non idem ſunt, vel centrum, ſemidiameter & circumferentia erunt finitæ, vel infinitæ; Si hoc, habemus, quod quærimus: Si illud, jam Sphæra conſtat ex centro, ſemidiametro & circumferentia finita; Ergo DEUS eſt finitus & infinitus, quæ omnia abſurda ſunt & impoſſibila.

Sunt ergo in Sphæra divina centrum & ſemidiameter, & circumferentia idem prorſus & eſſentialiter; quod demonſtrare oportebat.

Si idem ſunt, ergo DEUS circulus eſt, cujus centrum ubique, circumferentia nuſquam.

Ergo centrum ſemidiameter, circumferentia in ſphæra infinita coincidunt.

Si coincidunt, Ergo idem erit principium, medium & finis omnium.

Si hoc: ergo maximum abſolutum & infinitum eſſe neceſſe eſt.

Si maximum abſolutum, ergo longitudo, latitudo, & profunditas unum quid erit ſimpliciſſimum & indiviſibile maximum.

Ergo uti centrum præcedit omnem longitudinem, latitudinem & profunditatem, ita omnia in eodem confluunt & terminantur.

Si omnia in id confluunt & terminantur; ergo iterum medium & finis eſt omnium. Deus ergo eſt medium centri, quod demonſtrare oportebat.

Si eſt Centrum, medium & finis omnium, ergo actus ſimpliciſſimus omnium.

Si hoc, ergo omnis exiſtentia actualis in tantum exiſtit, in quantum in infinitæ ſphæræ centro actu eſt.

Ergo eſſe ejus, uti eſt eſſe quodlibet, ita eſt & eſſe omne id quod eſt; Eſſe autem Dei, ſive aſeitas Dei ſe habet per modum centri, ex qua uti omnes perfectiones ſimpliciter ſimplices, omnia attributa emanant, ita & infinita ſunt.

Aliter per Artis Analogicæ principia.

Sicuti Sphæra materialis maxima eſt & ultima perfectio figurarum omnium, qua major dari non poteſt; ita Sphæra divina, maxima, & perfectionum omnium perfectiſſima. Adeò omne imperfectum ipſi eſt perfectiſſimum; ergo in ea circuitus eſt rectitudo, & compoſitio ſimplicitas; & diverſitas eſt identitas; & alteritas, unitas; & magnitudo bonitas, & bonitas æternitas; & æternitas potentia, & potentia ſapientia; & intellectus voluntas; virtus, veritas, gloria eſt; Quomodò enim aliquid ibi eſſe poſſet imperfectionis? ubi imperfectio omnis eſt infinita perfectio, & poſſibilitas eſt omnis actus?

Ergo totius univerſi, omniumque in eo exiſtentium unica & ſimpliciſſima & adæquatiſſima menſura, utpote in quo totum non eſt majus parte, ſicuti ſphæra non eſt major lineâ infinitâ; eſt ergo unica ſimpliciſſima & immobilis ratio totius univerſi.

Dixi immobilis, quia omnium motuum finis

finis eſt, in quo omnis motus, ut in centro quieſcit; ergo per Syntheſin.

Quia in eo veluti centro omnia quieſcunt, ergo eſt quies maxima, in qua omnis motus quies eſt, & quia quies maxima.

Ergo omnium motuum menſura eſt; Et quia hoc, ideò omnium circumferentiarum maxima eſt rectitudo, & maxima præſentia ejus, quæ æternitas ejus eſt, omnium temporum ævorumque complexus; ergo in ipſo omnes motus naturales ut in fine quieſcunt, & omnis potentia in ipſo, ut in actu infinito perficitur. Et hoc, quia ipſa eſt entitas omnis eſſe, & omnis motûs ad eſſe; ergo ipſa eſt quies motûs, quia eſt finis omnis motûs, ſcilicet forma & actus eſſendi. Entia ergo omnia ad eum tendunt; ergo centrum, medium & finis omnium eſt; quod erat demonſtrandum.

DEUS eſt Medium Conjunctionis. Ita ex Lulliana methodo oſtenditur.

Quia omne	Bonificans mediante bonificatione bonificat bonificabile. Magnum mediante magnificatione magnificat magnificabile. Durarefactivum mediante durarefactione durare facit durificabile. Potentificativum mediante potentificatione potentificat potentificabile. Et ſic de cæteris.	Sed hæc omnia in DEO ſunt. Ergo inter efficientem cauſam & paſſivam actio ſemper medium eſt. Sed hoc eſt medium conjunctionis; Ergo DEUS medium conjunctionis eſt.

Non tamen eſt medium menſurationis aut extremorum phyſicè loquendo, quia id tantùm in rebus quantitati ſubjectis, aliiſque entibus corporeis extra DEUM reperitur; In quantum tamen eſt ratio rationum, qua omnia numeris ſuis perficit, pondere definit, menſura determinat, medium menſurationis dici poteſt.

MODUS IX.

Quod DEUS non ſit medium Menſurationis aut extremitatum, ita oſtenditur per novem principia ſubſtantialia.

Si DEO competeret medium menſurationis & extremorum, ejus	B^as. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Neceſſariò eſſet finita & terminata.	Quia omnia divina attributa ſub menſuram caderent, & terminos ſuæ perfectionis haberent; quod dici non poteſt	Ergo.

Quæſt. X. *An DEUS ſit finis ultimus rerum.*

Reſpond. Affirmativè; & probatur per novem prædicata.

	Concreta.				Abſtracta.		Concreta.	
Illud in quod omnia	B^a. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Reſolvuntur & quod omnia appetunt	Eſt ultimus finis rerum.	Sed in divinam	B^tem. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Omnia	B^a. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Reſolvuntur. Ergo.

Quæcunque paulò ante de Medio adduximus argumenta, & huic de fine ultimo rerum quæſtioni adaptari poſſunt, ut proinde ſuperfluum ſit, illa hic repetere.

Quæſt. XI. *An in DEO ſit Majoritas.*

℞. Affirmativè. Per novem prædicata.
Ubi eſt ſummum B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ibi eſt majoritas.
In Deo eſt ſummum Bonum &c.
Ergo in Deo datur Majoritas.

Quod & in DEO detur Minoritas, ita probatur. Ex Card. Cuſano, l. de docta ignorantia.

Ubi eſt infinitum B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ibi maximum & minimum coincidunt.
Sed in Deo eſt infinitum Bonum &c.
Ergo maximum & minimum in Deo coincidunt. Ergo in Deo datur Majoritas & Minoritas.
Major patet. In quolibet puncto DEUS totus eſt, & quibuſlibet minutis; utpote cujus centrum ubique, circumferentia nuſquam.
Si verò minoritas dicitur aut ſumitur pro defectu, aut negatione Majoritatis, hoc pacto Deo competere non poteſt.

Quod tandem in DEO detur Æqualitas, ita probatur.

Tunc eſt ſumma æqualitas, quando	B.	Et	M.	Inter ſe identificantur & convertuntur	Sed in DEO	B.	Et	M.	Identificantur & convertuntur. Ergo in DEO eſt ſumma æqualitas.
	M.		D.			M.		D.	
	D.		P.			D.		P.	
	P.		S.			P.		S.	
	S.		Vo.			S.		Vo.	
	Vo.		Vi.			Vo.		Vi.	
	Vi.		Ve.			Vi.		Ve.	
	Ve.		G.			Ve.		G.	

Majoritatem & Minoritatem & Æqualitatem in DEO aliter demonſtrare.

Cùm itaque in præcedentibus demonſtratum ſit, in Sphæra divina infinita, centrum, diametrum & circumferentiam eſſe prorſus idem, ita ut centrum nec circulo minus ſit, nec circulus centro major, neque diameter aut centro aut circulo major aut minor ſit; ſed ſit prorſus una infinita æqualitas. Quod hoc pacto demonſtro.

Ubicunque Maximum & Minimum in uno & eodem ſubjecto coincidunt, ibi datur conſequenter infinita æqualitas.
In Deo hoc fieri paulò ante, de centro, diametro, circumferentia infinitæ Sphæræ oſtendimus. Ergo.
Major patet. Quia in infinita eſſentia omnis contradictionum ratio ita abſorbetur, ut ſupponendo DEUM Sphæram infinitam, in ea
Diverſitas ſit identitas.
Non eſſe ſit eſſe.
Poſſibilitas ipſum ſit actuale eſſe.
Centrum ſit linea.
Linea, diameter.
Diameter circumferentia.
Maximum minimum.
Minimum maximum ſit.
Unde patet, in infiniti Entis abyſſo, contradictoria prorſus abſorberi, neque oppoſitionem dari ullam phyſicam aut metaphyſicam, aut moralem, quia ſummam argueret imperfectionem.
Concludo Ergo. In Deo maximum cum minimo, minimum cum maximo coincidere.
Ergo totum maximum eſt intra omne ſimplex & indiviſibile, quia centrum eſt.
Ergo extra omne ambiens circumferentia eſt, quia diameter infinita eſt.
Et principium quidem omnium, quia centrum; finis omnium, quia circumferentia; medium omnium, quia diameter.
Cauſa efficiens eſt, quia centrum eſſendi omnium. Idealis cauſa, quia à ſuo eſſe, veluti linea à centro, omne eſſe profluit. Finalis, quia circumferentia omnia includens, ipſa à nulla contenta & clauſa.
Ergo eſt ſumma eſſendi bonitas, quia centrum; diffuſiva ſui, quia diameter; conſervativa omnium, quia circumferentia ſua continet omnia.
In ipſo enim, ex ipſo, & per ipſum ſunt omnia, quia circulus, diameter & centrum eſt.
Non quantitativum, ſed intellectuale, maximum, ſimpliciſſimum; menſura omnis circulationis extra ſe.

Quæ

Quæ eſt de potentia in actum, & de actu redeundo in potentiam, menſura compoſitionis è principiis ad individua, & reſolutionis principiorum ad individua; nec non formarum perfectarum circulariumque operationum, & motuum euntium & redeuntium, quorum unitas in perpetua quadam pericycloſi conſiſtit.

CONSECTARIUM.

Hinc patet, quomodo Attributa Dei eſſentialia, ſicuti & novem Artis noſtræ principia, Circulari quadam & convertibili ratione de ſe invicem prædicentur, ita ut ſumma Bonitas ſit ſumma Magnitudo, & ſumma magnitudo ſumma bonitas.

Magnitudo ſit Æternitas.	Et univerſali Combinationis methodo.	B.	Sit M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
Æternitas Potentia.		M.	
Potentia Sapientia.		D.	
Intellectus Voluntas.		P.	
Voluntas Virtus.		S.	
Virtus Veritas.		Vo.	
Veritas Juſtitia.		Vi.	
		Ve.	
		G.	

CAPUT X.

Quæſtiones de Immenſitate & Infinitate DEI.

Quæſtio I. *An* DEUS *per immenſitatem ſuam ſit ubique?*

CUm DEUS à nonnullis ob immenſitatem ſuam dicatur nullibi eſſe & ubique, id explicandum eſt, per analyſin: ergo ſic argumentor.

Conſtat haſce particulas: Ubique, Alicubi, nullibi, ad locum pertinere; omne verò locatum vel corpus eſt, vel in corpore.

Sed DEUS, neque corpus eſt, neque in corpore;

Ergo erit incorporeus.

Si incorporeus, ergo locari non poteſt.

Si locari nequit, ergo nullus eum locus capit.

Si nullus eum locus capit, ergo eſt ubique.

Si verò non eſt ubique, ergo nullibi erit.

Si nullibi, ergo non erit alicubi.

Sed ex præcedentibus eſt ubique, quia eſt immenſus, ergo.

Sed immenſus eſſe non poteſt, quin ſit incorporeus.

Incorporeus eſſe non poteſt, quin ſit immaterialis.

Si immaterialis, non impeditur materiâ.

Si non impeditur, ergo penetrat omnia.

Si penetrat omnia, ergo & permeat omnia.

Si permeat omnia, ergo in nullo habet reſiſtentiam.

Si nullam habet in ullo reſiſtentiam, ergo in omnibus eſt; Ergo ubique, quod erat demonſtrandum.

DEUS itaque hoc ipſo, quod incorporeus & immaterialis eſt, nullam à corporibus patitur reſiſtentiam; atque adeò veriſſimum eſt, eum eſſe ubique ipſo ſui eſſe, ipſa ſua potentia, ipſa ſua operatione, & omnia tum efficere potuiſſe, tum effeciſſe, quæcunque in terris & univerſis elementis, & ſupra Cœlos ſunt, viſibilia & inviſibilia omnia vivificare, in omnibus omnia operari.

Eſt ergo nullibi, quia nullibi eſt affixus; nullibi affixus, quia nullibi locatus, ſed per omnia means; ab omnibus eſt ſegregatus, & ab omnibus ſejunctus in ſuæ dignitatis & ſupereminentiæ abyſſo, ſeſe à noſtris ſenſibus, à noſtris etiam cogitationibus in altum rapit.

Quæſtio II. *An* DEUS *ſit Infinitus?*

Reſpond. Affirmativè; Et probatur per Syntheſin & Analyſin.

DEUS eſt infinitus per eſſentiam, quia eſt infinitus in ſuis attributis.

Et quia eſt infinitus in ſuis attributis; Ergo

Ergo DEUS eſt infinitus	Magnitudine,	Cùm	Sit ubique.
	Duratione,		Sit æternus.
	Potentia,		Sit omnipotens.
	Sapientia,		Sit omniſcius.
	Voluntate,		Nihil ei reſiſtere poſſit.
	Virtute,		In omnibus operetur omnia.
	Veritate,		Sit lex immutabilis & ratio rationum.
	Gloria,		Sit in ſeipſo, per ſeipſum abſolutè beatus.

Confirmatio.

Illud quod	A ſe & per ſe exiſtit & ſubſiſtit à quolibet alio independenter.	Infinitum & immenſum eſt	DEUS eſt talis. Ergo.
	Includit in ſe omne eſſe ſecundùm omnes gradus poſſibiles illimitato eſſendi modo.		
	Continet in ſe omnem eſſendi plenitudinem.		
	Continet omnia à nullo contentus.		
	Circumſcribit omnia à nullo circumſcriptum.		
	Quo majus quid humana mens excogitare non poteſt.		
	Independens ab omni alio, & non habet unde limitetur.		
	Non eſt receptum in alio, ſed cujus eſſe eſt ſua ſubſtantia.		
	Eſt extra & ſupra omne genus, nullo genere clauſum & limitatum.		
	Dat eſſe omnibus locatis, in omni loco eſſe neceſſe eſt, & conſequenter.		

Per Compoſitionem ſeu Syntheſin.

Quia dat eſſe omnibus locatis.

Ergo in omni loco eſt.

Et quia in omni loco eſt, non eſt receptus in alio.

Et quia non eſt receptus in alio, eſt independens.

Et quia eſt independens ab omni alio, ergo illimitatus.

Et quia illimitatus, ergo abſolutè maximus.

Et quia maximus, ergo circumſcribit omnia.

Et quia circumſcribit omnia, omnia continet à nullo contentus.

Et quia continet omnia, omnem quoque in ſe continet eſſendi plenitudinem, includens inſe omne eſſe ſecundùm omnes gradus poſſibiles. Ergo immenſus & infinitus.

Aliter per Analogiam.

Sicuti ſe habet virtus activa DEI ad effectus, quos poteſt, ita eſſe ad ſuam magnitudinem.

Sed virtus Dei activa eſt infinita.

Ergo & eſſe ſuum.

Sicuti ſe habet creatio rerum ad eſſe ex nihilo, ita conſervatio ad eſſe rerum, ne abeant ad nihilum.

Sed creatio ex nihilo arguit infinitam potentiam.

Ergo & conſervatio eandem.

Sicuti ſe habet immenſitas ad ubi, ita infinitas ad eſſe DEI.

Sed de ratione immenſitatis eſt, eſſe formaliter ibi, ubicunque aliud quidpiam eſſe poteſt, & de ratione infinitatis eſt continere in ſe omne eſſe purum modo eminentiali cum exceſſu incomparabili.

Ergo infinitas & immenſitas nihil aliud eſt, quàm ſimpliciſſima & eminentiſſima omnis entitatis & perfectionis complexio.

ANALYSES

De Immutabilitate DEI, *in qua fundatur æternitas.*

1. Ubicunque non eſt transmutatio nec viciſſitudinis obumbratio, ibi eſt perfecta immutabilitas.	In DEO hæc dantur. Ergo.
2. Ubicunque non eſt tranſitus de non eſſe ad eſſe, vel ab eſſe ad non eſſe, ibi eſt immutabilitas.	

ANALYSIS.

Ubi eſt immutabilitas, ibi nullus eſt motus.

Ubi nullus eſt motus, ibi non eſt actus entis in potentia.

Ubi non eſt actus entis in potentia, ibi non eſt mutatio.

Ubi

Ubi nulla eſt mutatio, ibi nulla eſt alteratio.
Ubi nulla eſt alteratio, ibi nulla eſt debilitas.
Ubi nulla eſt debilitas, ibi ſumma integritas, & quoad eſſentiam, potentiam, & actionem.
Ubi talis integritas, ibi nulla indigentia.
Ubi nulla indigentia, ibi ſufficientia ſumma.
Ubi ſumma ſufficientia, ibi etiam felicitas & beatitudo.
Ubi ſumma felicitas, ibi perfecta vitæ poſſeſſio.
Ubi perfecta vitæ poſſeſſio, ibi ſumma quoque Sapientia.
Si hæc ei non deſunt, ergo nulla ei potentia defuit, aut deerit unquam, aut ulla actio; Ergo æternè & fuit & eſt, & erit omnia.
Ergo immutabilis.
Ergo impoſſibile eſt tranſire de eſſe ad non eſſe, aut de non eſſe ad eſſe.
Ergo eſſentialiter determinatur, ut ſemper & neceſſariò ſit, & immutabiliter perſiſtat eodem ſemper modo in ſe intrinſecè.
Ergo vita fruetur invariabiliter & uniformiter ſemper permanente.
Ergo ſolus habet immortalitatem atque imutabilitatem, atque in ea fundatam æternitatem.

QUÆSTIO.

De Incomprehenſibilitate & Ineffabilitate DEI.

Quæritur. An DEUS ſit incomprehenſibilis & ineffabilis reſpectu Creaturæ.

Reſpond. Quod ita. Et ſic Analyticè argumentor.

DEUS ut in ſe eſt, à nullo intellectu creato poſſibili comprehendi poteſt; Ergo neque nominari; ergo ineffabilis.
Ineffabilis eſt, quia nullæ voces, nulla nomina ſufficiunt ad ejus eſſentiam cognoſcendam aut explicandam.
Nullæ verò voces & nomina ſufficiunt ad ejus explicandam eſſentiam, quia voces & nomina ſunt ex intentione imponentis.
Et quia ſunt ex impoſitione hominum, vel etiam ipſius DEI, ſunt finitæ.
Et quia finitæ ſunt, non adæquabunt cognoſcibilitatem DEI infinitam.
Et quia non adæquant cognoſcibilitatem DEI, neceſſariò erunt tantum ſimilitudinariæ.
Et quia ſimilitudinariæ tantùm, erunt neceſſariò imperfectæ.
Et quia imperfectæ, impoſſibile eſt, ut ſint repræſentativæ omnium, quæ in DEO ſunt, tùm propter infinitam diſtantiam objectorum creatorum, tum cognoſcibilitatis eorum à DEO.

Eſt ergo DEUS uti incomprehenſibilis, ita ineffabilis, & non niſi per ſimilitudinum & metaphorarum umbras comprehenditur; quæ tamen magnam in ſe involvunt imperfectionem, etiam præſcindendo ab omni imperfectione ſecundùm rectum; uti ſunt attributa: Omniſcius, Omnipotens, ens à ſe; quæ cùm infinitatem involvant, utique à creato & finito intellectu, ut in ſe ſunt, comprehendi non poſſunt; ſicuti enim ſeſe habet cognoſcibile infinitum ad intellectum humanum finitum, ita viſibile infinitum ad viſionem Dei, ab intellectu creato. Unde ſic arguo.

Omne quod eſt incapax & impotens ad videndum DEUM immediatè, id DEUM quoque nec explicare, neque explicando comprehendere poteſt.
Sed humanus intellectus eſt incapax & impotens naturaliter ad Viſionem DEI immediatam. Ergo.
Neque ſupernaturaliter; quia comprehenſivè DEUM intueretur; quod eſt impoſſibile.

QUÆSTIONES.

De Cognitione DEI.

An & quid ſit Veritas DEI.

Loquimur hîc de objectiva DEI Veritate, non de formali conceptu ipſius, quæ ad ſcientiam pertinet.

Unde ſic argumentor.

Ubi eſt ratio rationum objectiva. Ubicunque eſt perfecta adæquatio ideati cum idea. Ubicunque eſt lex æterna & immutabilis cognoſcibilitatis DEI. Ubicunque eſt Opifex infallibilis, ſumma certitudine operans	Ibi eſt prima & abſoluta veritas objectiva. In DEO tales ſunt. Ergo.

Per Reſolutionem ita procedo.

Veritas certiſſima eſt, ergo falli non poteſt.
Falli non poteſt, quia eſt immutabilis.

Immutabilis eſt, quia eſt ipſa Dei ſapientia & bonitas, quarum illa falli uti non poteſt, ita hæc fallere non vult.

Ergo omne ens à Deo cognoſcibile eſt verum.

Verum eſt, quia ideatum adæquatur ideæ ſuæ.

Adæquatur ideæ ſuæ, quia eſt perfecta conformitas entis cognoſcibilis cum mente divina.

Eſt perfecta conformitas, quia Deus omnia videt, ut in ſe ſunt; ergo vera.

Sed & intellectus humanus, cognoſcendo omnia, ut in ſe ſunt; conformis fit ideali conceptui, cui omnia inexiſtunt, ergo omnia cognoſcit, prout vera ſunt.

Eſt ergo veritas objectiva cujuſcunque Entis creati intelligibilitas ejus non qualiſcunque, ſed reſpectu mentis divinæ; ita ut veritas hæc nil aliud ſit, quàm conformitas rei cum prima ſua regula, quæ eſt idea divina, cui planè adæquatur & commenſuratur, eſſentiâ ſuâ perfectè exprimens, prout in mente divina virtualiter formata erat & concepta; quia omnis res creata ita eſt in ſe, uti expreſſa eſt in mente divina.

Atque ab hac primæva veritate ens quodlibet creatum habet, quod ſit intelligibile ab intellectu creato.

Sectio II.

Praxis per Tabulam Combinatoriam Univerſalem, ſuprà *Lib.* I. *pag.* 14. poſitam.

Caput I.

Fabrica & Utilitas Tabulæ Combinatoriæ.

Tabula hæc continet novem Abacos, qui correſpondent novem principiis eſſentialibus, cujuſmodi ſunt:

Bonitas.[1.] *Magnitudo*.[2.] *Duratio*.[3.] *Poteſtas*.[4.] *Sapientia*[5.] ſive *Intellectus*. *Voluntas*.[6.] *Virtus*.[7.] *Veritas*.[8.] *Gloria*.[9.]

Et ne ſemper integra nomina, cum magno legentium tædio, ponere cogeremur; Combinationem dictorum novem principiorum tantùm per initiales literas indigitavimus; ita quidem, ut ubicunque B. ponitur, ibi Bonitas, Bonum, Bona, Bonificatum, Bonificare, Bonificabile, & quæcunque tandem ad bonitatem revocari poſſunt, prædicata propria & eſſentialia, uti poſteà declarabitur, intelligantur. Ita M. ſignificat Magnitudinem: D. Durationem. P. Poteſtatem, & ſic de cæteris idem judicium eſto; ita ut quæcunque propria & eſſentialia prædicata de unoquoque principio dari poſſunt, ad illud revocentur.

Quoniam vero in omni propoſitione demonſtrativa tria ponuntur: Subjectum, Medium & prædicatum; hinc in ſingulis Combinatoriis Abacis tres literas poſuimus; quarum prior indicat ſubjectum, ſecunda Medium, tertia prædicatum; uti in his literis patet: B. B. B. quarum prior ſignificat bonum; B. vero medium quodcunque, quod ad bonitatem revocari quovis modo poteſt: uti eſt, appetibile, diffuſivum ſui, communicativum, quæ ſunt prædicata bonitatis, & tenent locum mediorum, quæ aſſumi debent ad aliquid demonſtrandum; tertium B. iterum indicat bonum ſub alia formalitate conſideratum. Ex his enim tribus literis cognitis, ſtatim in notitiam venio totius Syllogiſmi, qui aſſumitur ad aliquid de Deo demonſtrandum.

Verbi gratia. Illud bonum[B.], quod ab omnibus eſt appetibile[B.], illud eſt ſummè bonum: Sed Deus eſt appetibilis[B.] &c. Ergo. Et quod in unius exempli demonſtratione comprobatum eſt, id de omnibus aliis pariter intelligendum eſſe ſcias, trium literarum Combinationibus, ut poſteà ampliſſimè oſtendetur.

Quoniam vero prædicata Dei ſive attributa, uti & hîc novem principia eſſentialia inter ſe convertuntur, & unum de altero per æquiparantiam prædicari poteſt; hinc facilè per noſtram hanc Artem Combinatoriam innumerarum quæſtionum de Deo argumenta reperiuntur; uti ex hac præſenti Tabula patet; in qua ſinguli

ſinguli novem literarum Abaci 81 Combinationes exhibent, & totidem Argumentorum ſedes; ſi verò 81, in ſe duxeris, habebis *6561.* denuò diverſa Combinationum argumenta; Si hæ Combinationes *6561.* per *72* attributa ſive prædicata DEO congrua (tot enim ex Authoribus collegimus) multiplicentur, habebuntur loca & argumenta Theologica *472392*; quibus omnibus deſcribendis vix centum Tomi ſufficerent quantumvis magni, & ſi præterea per novem quæſtionum circumſtantias, quæ ſunt, *An*, *Quid*, ex *Quo*, *Quantum*, *Quale*, *Cur*, *Quomodo*, *Ubi*, *Quando*; diſcutiantur ſingula, naſcentur *4186728* diverſarum Combinationum novarum, ſerierumque innumerarum augmenta. Hæc iterum ſi per novem principia relativa, quæ ſunt: *Differentia*, *Concordantia*, *Contrarietas*, *Principium*, *Medium*, *Finis*, *Majoritas*, *Æqualitas*, *Minoritas* conferantur, excurret moles Combinationum ad *37690552*. Quæ moles creſcet, ſi acceſſerint variæ figuræ Syllogiſmorum, per propoſitiones abſolutas, conditionatas, univerſales, particulares, affirmativas, negativas, quæ omnia fusè demonſtrata ſunt, in 4. Lib. prioris Tomi, uti & in Logica Combinatoria, ad quam Lectorem remitto. Unde hoc loco tantùm κατὰ τὴν ἰσαγωγὴν, ex ſingulis Combinationum Abacis, nonnullas propoſitiones adducemus, ut Lectori uberrimam demus cæterarum rerum deducendarum materiem: Ex hiſce enim tabulis quiſque pro libitu ſuo applicare poterit, quæ profectui ſuo magis profutura cognòrit. Et ut melius & majori cum certitudine in hoc negotio procedere poſſit, ſingulis Combinationum Abacis ſua propria prædicata adjunximus: *V. G.* Abaco, qui intitulatur Bonitatis, inſcripta reperiet prædicata illa, quæ ad bonitatem propriè pertinent; Magnitudinis verò Abaco, ſua; Durationis, ſua, & ſic de cæteris ſequentibus principiorum eſſentialium Abacis per Combinatoriam artem artificio ſingulari diſpoſitis, idem judicium eſto.

CAPUT II.

De modo inveniendi varia media, ſedeſque Argumentorum varias, per Tabulam Combinatoriam.

Tabulam hanc vide in Lib. IV. de Arte Combinatoria, pag. 179. & ſeqq.

NOtandum primò, primum eſſentialium principiorum, quam Bonitatem ſive Bonum dicimus, habere in ſe complicatam divinam eſſentiam, ita ut omnia hujuſmodi principia ſint tanquam proprietates quædam, quæ à divina eſſentia emanant; neque enim ullum divinum attributum concipi poteſt, niſi prius id cogitetur eſſe & exiſtere; hoc ipſo autem quod cogitatur eſſe & exiſtere, id neceſſario quoque bonum eſſe comprobabitur; ſiquidem bonum & unum, ſive divina eſſentia, & unitas inter ſe convertuntur; Bonum enim eſt eſſe, & non eſſe, eſt malum; Eſſentia autem Dei infinita infinitè bona eſſe non poteſt, niſi ſit infinitè magna, & infinitè magna eſſe non poteſt, niſi æterna, æterna eſſe non poteſt, quin omnipotens, & ſic de cæteris, ut in prima parte oſtendimus. Atque hæc omnia tametſi quoad DEUM, cum una & eadem Dei eſſentia identificentur, ſecundùm nos tamen, conceptum involvunt explicitum; alio enim concipitur Sapientia, alio potentia &c. hoc pacto intellectus concipitur prior voluntate; hæc potentiâ, & ſic de cæteris; hæc autem ordinata ſecundùm prius, & poſterius, neceſſariò habent aliquod primum, ergo radicem cæterorum, videlicet eſſentiam, & per ſe primò conſtitutivum. Hoc autem primum ens eſt à ſe, ſive increatum, ſive ens per eſſentiam, ſive irreceptum, quæ omnia eòdem recidunt; & tale eſt, ut eo nihil prius & anterius dabile excogitari poſſit; hoc enim concipi nequit tanquam ab alio emanans, ſed eſt ſui ipſius eſſe neceſſarium & independens, eſtque non tantum negativè, ſed & poſitivè primum, id eſt omnia ipſo ſunt poſteriora, atque ex eo tanquam ex radice emanant; Aſeitas enim, ut ita loquor, ſeu Dei ſui ipſius exiſtentia, uti primum principium & radix omnium cæterorum concipitur, ita ex ea quoque continuò profluit ſumma eſſendi neceſſitas, ex hac æternitas, tum infinitas ſeu illimitatio omnimoda, ex hac ſimplicitas, ex hac verò ratio puriſſimi actus, abſque ulla potentialitate ad aliud eſſe; ex hac deinde immutabilitas, impaſſibilitas, immortalitas, quorum oppoſita mutationem involvunt. Rurſus ex illimitatione omnimodâ oritur infinita perfectio & pulchritudo, quæ ſunt attributa bonitatis, ex qua ratio ultimi finis exurgit. Infinitas præterea quoad intelligere, conſtituit attributum Sapientiæ; quoad velle verò attributum libertatis perfectiſſimæ,

impeccabilitatis, fidelitatis, miſericordiæ, juſtitiæ, cæterarumque virtutum moralium, quæ ſubjecti imperfectionem non connotant, quarum complexum eſt ſanctitas, ex qua ratio primæ regulæ omnium actionum moralium ac providentia, & ratio cauſæ primæ univerſalis oritur. Hoc pacto ſi divinæ Aſeitatis attributum ſpectes quoad præſentiam, naſcitur immenſitas, omnipræſentia; ſi quoad durationem, naſcitur æternitas; ex hiſce inviſibilitas, incomprehenſibilitas, atque ineffabilitas, quæ omnia unitas eſſentialiter in ſe complicat.

Hinc deducitur, eſſentiam & exiſtentiam DEI ita complicare bonum, ut illa ſine bonitate concipi non poſſit; tam enim DEUS magnum bonum eſt in agendo, quàm in exiſtendo; ſiquidem unius eſſentiæ bonitas notat in eſſentia & exiſtentia ſua ita eſſe DEUM, ut ipſum exiſtere DEI ſit ipſe DEUS, & tantus in exiſtentia ſua, quantus in activitate ſua, ſecus enim differret in aliquo, quod impoſſibile eſt. Eſſentia itaque ſive exiſtentia DEI per ſe, eſt radix omnium horum eſſentialium principiorum, qua ſublata remanet nihil. Unde antequam Artis noſtræ Tabulam generalem in praxin deducamus, prius id, à quo cætera omnia dependent, declarandum eſſe cenſui, & eſt ipſa DEI Aſeitas, ſive ſui ipſius exiſtentia, præſertim cùm in omni diſceptatione primum ſit, ut ea de re, de qua differitur, an ipſa revera ſit, quæri ſoleat.

CAPUT III.

Ἐπίζευξις ſeu Combinatio prima.

Quæſt. I. *An DEUS ſit?*

Reſpondetur affirmativè.

HOc probare poteris *6561.* modis; Sed ne chartam innumeris Combinationibus impleamus, id tantùm per unam Columnam Abaci Primi de Bonitate, comprobare tentabimus, ut ex uno paradigmate, reliquorum Combinationem luculentiùs percipiat Lector.

Quod antequam præſtemus, ſciendum eſt, Prædicata infra unumquemque Abacorum poſita, Mediorum, quæ in præmiſſis aſſumi debent, locum obtinere; quibus ſi ſubjectum & prædicatum aptè connectas, ſtatim reſultabit Syllogiſmus rei demonſtrativus; ita quidem, ut quemadmodum ſuprà diximus, prima litera cujuſque triadis, ſubjectum; ſecunda medium; tertia prædicatum ſignificet. Quoniam verò medium, quo Aſeitatem ſive exiſtentiam DEI demonſtramus, Bonitatem aſſumpſimus; hinc omnia quæ quovis modo ad bonitatem revocari poſſunt, prædicata, ad id, quod intendimus, demonſtrandum aſſumuntur; & in hunc finem quoque primam Abaci primi de bonitate Columnam poſuimus. Hoc itaque pacto procedendum eſt.

DEUM eſſe, ita oſtenditur primò per Reſolutionem novem eſſentialium principiorum.

1. B. B. B. Illud *bonum*, à quo omnia participativè *bona* ſunt, neceſſariò eſt ſummum *bonum*, & conſequenter & eſt, & à ſe exiſtit.
DEUS eſt bonum, à quo omnia participativè bona ſunt.
Ergo DEUS eſt ſummum bonum, & conſequenter & eſt, & à ſe exiſtit.

2. B. B. M. Omne *bonum* abſolutum neceſſariò ſupremum & *maximum* ens eſt, & conſequenter non poteſt non exiſtere.
Sed DEUS eſt bonum abſolutum.
Ergo neceſſariò ſupremum & maximum ens eſt, & conſequenter non poteſt non exiſtere.

3. B. B. D. Omne *bonum* eſſendi neceſſitatem habens, illud neceſſariò quoque erit *æternæ durationis*, & conſequenter non poteſt non exiſtere.
Sed DEUS eſt bonum eſſendi neceſſitatem habens.
Ergo eſt æternæ durationis &c.

4. B. B. P. Omne *bonum* eſſendi neceſſitatem habens, illud quoque neceſſariò erit *omnipotens*, & conſequenter non poteſt non exiſtere.
Sed DEUS eſt bonum eſſendi neceſſitatem habens.
Ergo & neceſſariò erit omnipotens, & conſequenter non poteſt non exiſtere.

5. B. B. S. Omne *bonum* infinitè potens, neceſſariò eſt *omniſcium*, & conſequenter non poteſt non exiſtere.
Sed DEUS eſt infinitè potens.
Ergo & omniſcius, & conſequenter non poteſt non exiſtere.

6. B. B. Vo. Omne *bonum* omniſcium neceſſariò eſt interminæ *voluntatis*, & conſequenter non poteſt non exiſtere.
DEUS eſt bonum omniſcium.
Ergo interminæ voluntatis, & conſequenter non poteſt non exiſtere.

7. B. B. Vi. Omne *bonum* infinitè *volens*, illud neceſſariò eſt infinitæ *virtutis*, & conſequenter non poteſt non exiſtere.
DEUS eſt bonum infinitè volens.
Ergo & infinitæ virtutis, & conſequenter non poteſt non exiſtere.

8. B. B. Ve. Omne bonum infinitæ virtutis, neceſſariò eſt æternæ *veritatis*, & conſequenter non poteſt non exiſtere.
DEUS eſt infinitæ virtutis.
Ergo neceſſariò æternæ veritatis, & conſequenter non poteſt non exiſtere.

9. B. B. G. Omne *bonum* æternæ *veritatis* neceſſariò eſt æternæ *gloriæ*, & conſequenter non poteſt non exiſtere.
DEUS eſt æternæ veritatis.
Ergo neceſſariò æternæ gloriæ, & conſequenter non poteſt non exiſtere.

Atque hæc eſt prima probatio per novem eſſentialia prædicata traducta, qua DEUM eſſe, demonſtramus.

Jam verò ſi quis negaret Majorem, in omnibus propoſitis Syllogiſmis; huic reſpondebitur per totidem Syllogiſmos vel enthymemata, uti ex ſequentibus patebit.

Major in omnibus Syllogiſmis propoſitis hoc pacto confirmatur.

Ad. 1. Si bonum ſupremum non eſſet neceſſariò exiſtens, nihil participativè eſſet bonum; imò omnia eſſent mala, verbo; nihil.

2. Si DEUS non eſſet ens bonum ſupremum & maximum neceſſariò exiſtens; ergo aliud ens ante eum fuit bonificativum & magnificativum.

3. Si DEUS non eſt bonum æternum neceſſariò exiſtens, ergo initium aliquod habuit ſuæ eſſentiæ & bonitatis; ergo ens receptivum.

4. Si DEUS non eſt bonum infinitè potens neceſſariò exiſtens, ergo ſuæ habebit potentiæ reſiſtentem; ergo majorem ſe.

5. Si DEUS non eſt bonum omniſcium neceſſariò exiſtens, ergo aliquid eum latebit; ergo defectuoſus in ſcientia.

6. Si DEUS non eſt infinitè Volens neceſſariò exiſtens, ergo quiſpiam alius ejus Voluntati vim inferre poterit; ergo minor alio.

7. Si DEUS non eſt infinitæ virtutis neceſſariò exiſtens; ergo erit limitatæ; ergo deficiens in aliquo.

8. Si DEUS non eſt infinitæ Veritatis neceſſariò exiſtens, ergo ſubinde in ſua ſapientia & ſcientia falletur; ergo limitatæ ſcientiæ.

9. Si DEUS non eſt infinitæ gloriæ neceſſariò exiſtens; ergo non obtinebit finem quæ eſt fruitio ſui ipſius, nec requieſcet.

Sed hæc omnia abſurda ſunt & impoſſibilia,
Ergo DEUS neceſſariò exiſtit; quod erat demonſtrandum.

Aliter per 2. Colum. Abaci primi.

Nota nos primam tantùm propoſitionem ponere.

1. B. M. B. Omne *ens* ſive bonum (ſunt enim hæc Convertibilia) Magnitudinis ſuæ terminos neſciens, illud quoque neceſſariò exiſtit infinitæ bonitatis.

2. B. M. M. Omne *ens*, quod virtute ſua omnia implet, id quoque neceſſariò exiſtit infinitæ magnitudinis.

3. B. M. D. Omne *ens*, quod *limitationis* omnis expers eſt, id abſolutam quoque neceſſitatem eſſendi habet, & æternæ *Durationis*.

4. B. M. P. Omne *ens*, quo *majus* dari non poteſt, id neceſſariò exiſtit, & independens ab alio, increatum & *omnipotens*.

5. B. M. S. Omne *ens*, quo nihil duratione *anterius* eſt, id quoque neceſſariò & infinitæ *Sapientiæ* exiſtit.

6. B. M. Vo. Omne *ens immenſitatis* abſolutæ, neceſſariò à ſe & per ſe exiſtit, infinitæ *voluntatis*.

7. B. M. Vi. Omne *ens* interminæ *Capacitatis*, id neceſſariò exiſtit & infinita *virtute* pollet.

8. B. M. Ve. Omne *ens*, à quo omnia *magna* ſunt participativè, id neceſſariò quoque exiſtit, & infinitæ *veritatis* eſt.

9. B. M. G. Omne *ens*, quod eſſentiæ ſuæ *magnitudine* omnia attingit, id neceſſariò quoque exiſtit, infinitæ *gloriæ*.

Sed Deus eſt tale ens ſive bonum.

Ergo Deus neceſſariò exiſtit.

Probantur Aſſumpta.

Ad 1. Si ens infinitæ magnitudinis non neceſſariò exiſteret; ergò contingenter, ergo & eſſe, & non eſſe potuiſſet; quod eſt impoſſibile.

2. Si ens omnia virtute ſua implens non neceſſariò exiſtit; ergo vel æqualem habuit, vel ſe majorem; ergo foret immenſum & non immenſum, quod abſurdum eſt.

3. Si ens illimitatum non neceſſariò exiſteret æternum; ergo quandoque habuit principium; ergo non increatum; ergò finitum.

4. Si ens, quo majus dari non poteſt, non neceſſariò exiſteret omnipotens; ergo aliquid eo majus & potentius, à quo immenſitatem & omnipotentiam participavit; quod inconveniens eſt.

5. Si ens duratione æternum non neceſſariò exiſteret omniſcium; ergo erit contingenter omniſcium æternum, ergo non totum, quod ſcit, ſcit; & conſequenter æternus & omniſcius contingenter; quod impoſſibile eſt, cùm omnis contingentia præſupponat ens liberum, à quo producitur.

6. Si ens immenſitatis abſolutæ non neceſſariò exiſteret infinitæ voluntatis; ergo vel non vellet quod poſſet, vel vellet quod non poſſet; Sed hoc eſt impoſſibile.

7. Si ens interminæ magnitudinis non neceſſariò exiſteret infinitæ virtutis; ergo in virtute ſua deficiet; quod inconveniens eſt.

8. Si ens, à quo omnia participativè magna ſunt, non neceſſariò exiſteret illimitatæ veritatis; ergo nihil erit magnum & verum; ergo omnia parva & falſa, quod impoſſibile eſt.

9. Si ens eſſentiæ ſuæ immenſitate omnia attingens non neceſſariò exiſteret *glorioſum*; ergo nullum ens creatum finem ſuum obtineret, neque naturalem neque ſupernaturalem.

Consectarium.

Aliter per reductionem aliorum prædicatorum.

B. M. M. In omni ente datur aliquod *ens ſupremum* conſtitutivum omnium.

Tale, Deus eſt. Ergo Deus inter omnia entia ſupremum ens eſt.

B. M. M. Illud *ens* in omni genere entis *ſupremum* eſt, quo non eſt *majus* dabile.

B. M. D. Illud verò *ens*, quo *majus* dari non poteſt, eſt illud, quo nullum *anterius* eſt, aut eſſe poteſt, tempori non ſubjectum.

B. M. D. α. Illud verò *ens*, quo nullum *anterius* eſt aut eſſe poteſt, eſt illud, quod ſeipſum neque cauſare, nec ab alio cauſari poteſt.

B. α. D. Quod verò ſeipſum *cauſare* non poteſt, nec ab alio cauſari, illud eſt *durans* actu omnem finitam durationem excedens.

B. α. D. M. B. Omne verò *ens incauſatum*, primum, *æternum*, immenſum, ſummum, abſolutam neceſſitatem habet.

Sed tale ens non niſi Deus eſt. Deus ergo neceſſariò exiſtit.

Unde iterum concluditur.

1. Si Deus non exiſtit, ergo neceſſariò dabitur actualis progreſſus in infinitum; quod in omni philoſophia damnatum eſt.

Ergo neceſſariò primum aliquod, ſupremum, æternum, immenſum, increatum ens dari debet cauſa cauſarum, & conſtitutivum omnium; qui Deus eſt.

2. Tota Series ſeu collectio cauſatorum eſt dependens & cauſata, ergo ut conſiſtat, ab alio neceſſariò cauſabitur & dependebit; & quidem ab alio non intra collectionem cauſarum contento, ſed

ſed ab ente quodam increato, æterno, infinito; qui DEUS eſt.

3. Vel enim illa collectio erit finita vel infinita. Si prius: illa neceſſariò continet aliquod primò cauſatum, adeoque extra eam neceſſariò eſt aliquod primo cauſans, & non cauſatum. Si poſterius, ergo illud ipſum erit ens illud infinitum, increatum, æternum, de quo diximus; qui DEUS eſt.

Illorum autem collectio entium, quorum nullum ex ſe conſiſtere poteſt, & reduci ad eſſe, illud ex ſe in nihilum reſolvi neceſſe eſt, cùm non habeat ſuſtentantem ſe; ergo debet dari, qui illud ſuſtentet, non ſuſtentatus; qui DEUS eſt.

4. Omnis illa entium collectio vel eſt neceſſaria vel contingens; prius dici non poteſt; eſſent enim à ſeipſis, quod ſoli infinitæ potentiæ Dei competit. Non contingens; quia omne ens contingens ex ſe & ſua natura poteſt eſſe, vel non eſſe. Si hoc: ergo ad eſſe tranſire non poterit, eritque in numero impoſſibilium. Si illud, id eſt, eſſe potuit; ergo ad eſſe reduci debuit ab alio, non utique, niſi ab ente neceſſario, æterno, immenſo, increato; qui DEUS eſt.

Ex hiſce tandem concluditur, Impoſſibile plures Deos præter unum dari; quod ita per reſolutionem novem principiorum deducitur.

Si plures Dii eſſent, neceſſario unuſquiſque eorum deberet eſſe ens unum, neceſſarium & ſummum B. M. D. P. S. V. V. V. G.

Sed hoc eſt impoſſibile; idque per analyſin ita deduco.

Si plures eſſent Dii, vel eſſent diſtincti vel indiſtincti; quorum neutrum admitti poteſt aut debet.

Primo enim non forent diſtincti. Probatur. Quia ſi eſſent diſtincti, differrent neceſſariò; ſi differrent, ergo diverſi; ſi diverſi, ergo unus habebit, quo ab alio diverſificetur; Si hoc, ergo unus aliquid habebit, quo alter carebit; ergo ſe habebunt ut excedens & exceſſum; Si hoc, ergo inæquales, ergo finiti, ergo non neceſſariò exiſtentes; ergo quod unus vellet, id alter nollet, quæ apertam contradictionem, atque adeo in utroque imperfectionem involvunt; ergo neuter infinitè B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Ergo impoſſibile eſt plures Deos eſſe & diſtinctos. Si verò indiſtincti; ergo duo illa unum erunt, cum unum nihil aliud, quàm negatio diviſionis ſit, ergo indiviſi; ergo duo illi Dii infinitè B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. idem erunt & Bonitate, Magnitudine, Duratione, Potentia, Sapientia, Voluntate, Virtute, Veritate, Gloria æquales, atque adeò unum erunt eſſentialiter. Ergo impoſſibile eſt, præter unum plures Deos dari; quod erat demonſtrandum.

Innumera hoc loco argumenta producenda forent; ſed quia illa omnia in Tabulæ Combinatoriæ appropriatis triadibus continentur, ea Lectori eruenda relinquo. Quare ad alia progrediamur.

Quæſt. II. *Quid DEUS ſit?*

Reſpond. Quod DEUS eſt ens per eſſentiam unum, ſimpliciſſimum, perfectiſſimum, infinitum, æternum.

Quoniam verò Ens, unum, ſimplex ſub eſſentiali prædicato bonitatis continetur, accipies B. literam, ubicunque occurrerit pro ente, & uno, tuæ probationis argumentum. Media verò ex aliis Columnis pro libitu accipere poteris. Hoc itaque pacto progredere, & primò per ſimplices terminos.

Modus I. per Simplices terminos.

Exemplum I. *per Columnam* 2. *Abaci primi.*

B. B. B.	Omne ens infinitæ bonitatis eſt	Abſolutè & ſimpliciter unum.	Sed DEUS eſt infinitæ bonitatis. Ergo abſolutè & ſimpliciter unum.
B. B. M.		Unum abſolutè magnum.	
B. B. D.		Unum infinitè durans.	
B. B. P.		Unum infinitè potens.	
B. B. S.		Neceſſariò unum infinitè ſapiens.	
B. B. Vo.		Neceſſariò unum omnivolens.	
B. B. Vi.		Neceſſariò unum infinitæ virtutis.	
B. B. Ve.		Neceſſariò unum infinitæ veritatis.	
B. B. G.		Neceſſariò unum infinitæ gloriæ.	

Exem-

Exemplum II. *per Colum.* 2. *Abaci primi.*

B. M. B.	Omne ens ſimpliciter & abſolutè magnum eſt neceſſariò unum infinitè	B.	Sed Deus eſt talis. Ergo.
B. M. M.		M.	
B. M. D.		D.	
B. M. P.		P.	
B. M. S.		S.	
B. M. Vo.		Vo.	
B. M. Vi.		Vi.	
B. M. Ve.		Ve.	
B. M. G.		G.	

Vides in hiſce ſimplicibus terminis, quomodo, ut in præcedenti exemplo patet Ens indicatum per primum B, ſemper ſit ſubjecti locum obtinens; Infinitæ verò bonitatis, per ſecundum B. indicatum, medium ſit; Unum vero per tertiam literam indicatum ſit prædicatum. In ſecundi vero exempli Columna ſubjectum eſt ens; medium infinita magnitudo; prædicatum unum cum adjunctis attributis.

Exemplum III. *Colum.* 3. *Abaci primi.*

B. D. B.	Omne ens æternum,	Eſt neceſſariò unum infinitè	B.	Sed Deus eſt talis. Ergo.
B. D. M.			M.	
B. D. D.			D.	
B. D. P.			P.	
B. D. S.			S.	
B. D. Vo.			Vo.	
B. D. Vi.			Vi.	
B. D. Ve.			Ve.	
B. D. G.			G.	

Exemplum IV. *Colum.* 4. *Abaci primi.*

B. P. B.	Omne ens immenſe potens,	Eſt neceſſariò unum infinitè	B.	Sed Deus eſt talis. Ergo.
B. P. M.			M.	
B. P. D.			D.	
B. P. P.			P.	
B. P. S.			S.	
B. P. Vo.			Vo.	
B. P. Vi.			Vi.	
B. P. Ve.			Ve.	
B. P. G.			G.	

Exemplum V. *Colum.* 5. *Abaci primi.*

B. S. B.	Omne ens infinitæ ſapientiæ,	Eſt neceſſariò unum abſolutè & ſimpliciter	B.	Sed Deus eſt talis. Ergo.
B. S. M.			M.	
B. S. D.			D.	
B. S. P.			P.	
B. S. S.			S.	
B. S. Vo.			Vo.	
B. S. Vi.			Vi.	
B. S. Ve.			Ve.	
B. S. G.			G.	

Exemplum VI. *Colum.* 6. *Abaci primi.*

B. Vo. B.	Omne ens infinitè volens,	Eſt neceſſariò unum abſolutè	B.	Deus eſt tale ens. Ergo.
B. Vo. M.			M.	
B. Vo. D.			D.	
B. Vo. P.			P.	
B. Vo. S.			S.	
B. Vo. Vo.			Vo.	
B. Vo. Vi.			Vi.	
B. Vo. Ve.			Ve.	
B. Vo. G.			G.	

Exem-

Exemplum VII. *Colum.* 7. *Abaci primi.*

B. Vi. B.			B.	
B. Vi. M.			M.	
B. Vi. D.			D.	
B. Vi. P.			P.	
B. Vi. S.	Omne ens infinitæ virtutis	Eſt neceſſariò unum ſimpliciter	S.	Talis eſt DEUS. Ergo.
B. Vi. Vo.			Vo.	
B. Vi. Vi.			Vi.	
B. Vi. Ve.			Ve.	
B. Vi. G.			G.	

Exemplum VIII. *Colum.* 8. *Abaci primi.*

B. Ve. B.			B.	
B. Ve. M.			M.	
B. Ve. D.			D.	
B. Ve. P.			P.	
B. Ve. S.	Omne ens æternæ veritatis	Eſt neceſſariò unum abſolutè	S.	DEUS eſt talis. Ergo.
B. Ve. Vo.			Vo.	
B. Ve. Vi.			Vi.	
B. Ve. Ve.			Ve.	
B. Ve. G.			G.	

Exemplum IX. *Colum.* 9. *Abaci primi.*

B. G. B.			B.	
B. G. M.			M.	
B. G. D.			D.	
B. G. P.			P.	
B. G. S.	Omne ens immenſæ gloriæ.	Eſt neceſſariò unum abſolutè	S.	Talis eſt DEUS. Ergo.
B. G. Vo.			Vo.	
B. G. Vi.			Vi.	
B. G. Ve.			Ve.	
B. G. G.			G.	

Habes hîc Lector novem Columnarum primi Abaci Combinationes 81, totidem Syllogiſmis exhibitas, in quorum prima propoſitione, ſive in Majori ſemper pro ſubjecto ponitur ens, quod per B. literam ſignatur; Secunda verò notat medium, quod in Columnis ſingulis idem eſt, in omnibus verò novem Columnis diverſum: Tertia litera prædicata novem ſignat, in omnibus Columnis eadem, in ſingulis verò differentia, à priori Columna vix recedens. Quoniam verò in hoc Abaco nobis unitatem DEI demonſtrare incumbebat; Hinc quoque Ens ſemper & in omnibus propoſitionibus pro ſubjecto ponitur; Unum verò pro prædicato; Media vero, & quæ prædicato adnexa ſunt attributa eſſentialia ſemper in omnibus & ſingulis Columnis, ut patet, mutantur. Ex quo patet, hanc propoſitionem: Omne ens eſt unum, juxta Abacum hunc noſtrum, 81. mutari poſſe, non plus nec minus: Sed hæc de primo Abaco, qui Combinatio bonitatis inſcribitur, ſufficiant.

Si quiſpiam verò hoc argumentum propoſitum per reliquos novem principiorum abſolutorum Combinatorios Abacos, proſequi deſideraret; is in ſecundo Abaco novem Columnarum per 81. Combinationes ſemper Magnum, habebit pro ſubjecto; unum verò pro prædicato; novem verò principia eſſentialia pro mediis & prædicatis ſervient, ad id, quod intenditur demonſtrandum. Sed modum & rationem paucis exponamus.

Exemplum I. *Columnæ* 1. *Abaci ſecundi.*

	Subjectum.	Medium.	Prædicatum.	
M. B. B.			Summè bonum.	
M. B. M.			Infinitè magnum.	
M. B. D.			Infinitè durans.	
M. B. P.			Infinitè potens.	
M. B. S.	Omne magnum infinitæ bonitatis, eſt unum		Infinitè ſapiens.	Deus eſt tale magnum. Ergo.
M. B. Vo.			Infinitè volens.	
M. B. Vi.			Infinitè virtuoſum.	
M. B. Ve.			Infinitè verax.	
M. B. G.			Infinitæ gloriæ.	

Exemplum II. *Colum.* 2. *Abaci ſecundi.*

M. M. B.		Infinitè bonum.	
M. M. M.		Infinitè magnum.	
M. M. D.		Infinitè durans.	
M. M. P.		Infinitè potens.	
M. M. S.	Omne magnum infinitæ extenſionis eſt unum	Infinitæ ſapientiæ.	Sed Deus eſt tale ens. Ergo eſt unum ſimpliciter & abſolutè.
M. M. Vo.		Infinitæ voluntatis.	
M. M. Vi.		Infinitæ virtutis.	
M. M. Ve.		Infinitæ veritatis.	
M. M. G.		Infinitæ gloriæ.	

In reliquis Columnis Abaci ſecundi, conſequentibus, combinandis, eadem eſt ratio; Subjectum ſemper idem eſt; medium diverſum, prædicatum idem in omnibus, uti ex literis & ex prima literarum triade Colum. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. apparet, & tali ratione prædicatur.

EXEMPLUM I.

	3.	M. D. B.		Infinitæ durationis, neceſſariò unum eſt	
	4.	M. P. B.		Infinitæ potentiæ, eſt neceſſariò unum	
	5.	M. S. B.		Infinitæ ſapientiæ, eſt neceſſariò unum	
Triades primæ Ex Columna	6.	M. Vo. B.	Omne magnum	Infinitè volens, eſt neceſſariò unum	Infinitè bonum.
	7.	M. Vi. B.		Infinitæ virtutis, eſt neceſſariò unum	
	8.	M. Ve. B.		Infinitæ veritatis, neceſſariò eſt unum	
	9.	M. G. B.		Infinitæ gloriæ, eſt neceſſariò unum	

EXEMPLUM II.

Secunda trias literarum in Abaco ſecundo ita combinat propoſitionem aſſumptam.

1.	M. B. M.		Infinitè bonum, neceſſariò unum eſt	
2.	M. M. M.		Infinitæ extenſionis, neceſſariò unum eſt	
3.	M. D. M.		Infinitæ durationis, neceſſariò eſt unum	
4.	M. P. M.		Infinitæ potentiæ, neceſſariò eſt unum	
5.	M. S. M.	Omne magnum	Infinitæ ſapientiæ, neceſſariò eſt unum	Infinitè magnum.
6.	M. Vo. M.		Infinitæ voluntatis, neceſſariò eſt unum	
7.	M. Vi. M.		Infinitæ virtutis, neceſſariò eſt unum	
8.	M. Ve. M.		Infinitæ veritatis, neceſſariò eſt	
9.	M. G. M.		Infinitæ gloriæ, neceſſariò eſt	

Vides

Vides itaque Lector, quomodò in reliquis Columnis procedendum ſit, & exempla hîc poſita ita clarè ob oculos omnia ponunt, ut nemo niſi prorſus ſtupidus Combinandi rationem non attingat. Sed jam, ut univerſæ Tabulæ Combinatoriæ uſus uberiùs patefiat; nonnulla exempla ex reliquis Combinatoriis Abacis adducemus.

Nota itaque in tertiò Abaco, qui durationis inſcribitur, pro ſubjecto ſemper aſſumi durationem, vel quæ ad eam quovis modo revocari poſſunt; Media quoque pro diverſitate Columnarum diverſa ſunt; prædicato ſemper eodem permanente, annexis tantum ei terminis tranſcendentalibus diverſis.

Exemplum III. Epizeuticon.

Columnæ 1. *Abaci tertii, Durationis.*

D. B. B.		Eſt unum eſſentialiter bonum.
D. B. M.		Eſt unum infinitè magnum.
D. B. D.		Eſt unum æternè permanens.
D. B. P.		Eſt unum infinitè potens.
D. B. S.	Omne durans infinitæ bonitatis, neceſſariò	Eſt unum infinitè ſapiens.
D. B. Vo.		Unum eſt infinitæ voluntatis.
D. B. Vi.		Unum eſt infinitæ virtutis.
D. B. Ve.		Unum eſt infinitæ veritatis.
D. B. G.		Unum eſt infinitæ gloriæ.

Deus eſt ens durans infinitæ bonitatis. Ergo unum eſſentialiter.

Exemplum IV. Epizeuticon.

Colum. 1. *Abaci quarti, Poteſtatis.*

P. B. B.		Eſſentialiter bonum.
P. B. M.		Eſſentialiter magnum.
P. B. D.		Eſſentialiter durans.
P. B. P.		Eſſentialiter omnipotens.
P. B. S.	Omne potens infinitæ bonitatis, eſt unum	Eſſentialiter ſapiens.
P. B. Vo.		Eſſentialiter volens.
P. B. Vi.		Abſolutæ virtutis.
P. B. Ve.		Infinitæ veritatis.
P. B. G.		Infinitæ gloriæ.

Deus eſt potens infinitæ bonitatis. Ergo unum abſolutè & eſſentialiter.

Exemplum V. Epizeuticon.

Columnæ 1. *Abaci* V. *Sapientiæ ſeu intellectus.*

S. B. B.		Unum eſſentialiter bonum.
S. B. M.		Eſſentialiter magnum unum.
S. B. D.		Unum eſſentialiter durans.
S. B. P.		Unum infinitè potens.
S. B. S.	Omne ſapiens infinitæ bonitatis eſt	Unum infinitæ cognitionis.
S. B. Vo.		Unum immenſæ voluntatis.
S. B. Vi.		Unum interminæ virtutis.
S. B. Ve.		Unum ſummæ veritatis.
S. B. G.		Unum infinitæ Gloriæ.

Deus eſt ſapiens infinitæ bonitatis. Ergo unum abſolutè & eſſentialiter.

EXEMPLUM VI. EPIZEUTICON.

Columnæ I. *Abaci Sexti, Voluntatis.*

Vo. B. B.		Eſt neceſſariò unum ſummè eſſentialiter bonum.
Vo. B. M.		Eſt neceſſariò unum infinitè magnum.
Vo. B. D.		Eſt neceſſariò unum infinitè durans.
Vo. B. P.		Eſt neceſſariò unum infinitè potens.
Vo. B. S.	Omne appetitivum infinitæ bonitatis,	Neceſſariò eſt unum infinitæ ſapientiæ.
Vo. B. Vo.		Neceſſariò eſt unum infinitæ voluntatis.
Vo. B. Vi.		Neceſſariò eſt unum infinitæ virtutis.
Vo. B. Ve.		Neceſſariò eſt unum infinitæ veritatis.
Vo. B. G.		Neceſſariò eſt unum infinitæ gloriæ.

DEUS eſt talis. Ergo eſſentialiter unum.

EXEMPLUM VII. EPIZEUTICON.

Columnæ primæ, Abaci Septimi, Virtutis.

Vi. B. B.		Summum bonum.
Vi. B. M.		Abſolutè magnum.
Vi. B. D.		Æternè durans.
Vi. B. P.		Infinitè potens.
Vi. B. S.	Omne virtuoſum infinitæ bonitatis, neceſſariò eſt unum	Infinitè ſapiens.
Vi. B. Vo.		Infinitæ voluntatis.
Vi. B. Vi.		Infinitæ virtutis.
Vi. B. Ve.		Infinitæ veritatis.
Vi. B. G.		Infinitæ gloriæ.

DEUS eſt talis. Ergo.

EXEMPLUM VIII. EPIZEUTICON.

Columnæ primæ, Abaci Octavi, Veritatis.

Ve. B. B.		Unum eſt ſummè bonum.
Ve. B. M.		Unum eſt abſolutè magnum.
Ve. B. D.		Unum eſt æternum durans.
Ve. B. P.		Unum eſt omnipotens.
Ve. B. S.	Omne verum infinitæ bonitatis neceſſariò	Unum eſt omniſcium.
Ve. B. Vo.		Unum eſt infinitæ voluntatis.
Ve. B. Vi.		Unum eſt infinitæ virtutis.
Ve. B. Ve.		Unum eſt infinitè verificativum.
Ve. B. G.		Eſt unum infinitæ gloriæ.

DEUS eſt talis. Ergo.

EXEMPLUM IX. EPIZEUTICON.

Columnæ primæ, Abaci Noni, Gloriæ.

G. B. B.		Id unum eſt per ſe eſſentialiter bonum.
G. B. M.		Unum eſt neceſſariò infinitè magnum.
G. B. D.		Neceſſariò unum eſt æternum durans.
G. B. P.		Neceſſariò unum eſt immenſè potens.
G. B. S.	Omne glorioſum infinitæ bonitatis,	Neceſſariò unum eſt infinitè ſapiens.
G. B. Vo.		Neceſſariò unum eſt infinitæ voluntatis.
G. B. Vi.		Neceſſariò unum eſt infinitæ virtutis.
G. B. Ve.		Neceſſariò unum eſt infinitæ veritatis.
G. B. G.		Neceſſariò unum eſt infinitæ gloriæ.

DEUS eſt talis. Ergo.

CAPUT

CAPUT IV.

Modus ſecundus ejuſdem Combinationis.

Quo per Media ſenſuſque Compoſitos, unitas DEI demonſtratur.

EXhibuimus in præcedentibus Combinationum praxin per ſimplices æquiparantiæ terminos, qui in novem eſſentialibus principiis continentur; Modò omiſſis ſimplicibus iſtiuſmodi terminis, quomodò unitas DEI, per alia media non explicita ſed implicita, quæ ad ſubjectum aut prædicatum quovis modo reducuntur, demonſtrare valeat, oſtendemus; quæ quidem nè Lectorem ad ea proprio ingenio invenienda labore forſan haud exiguo cogeremus; illa omnia ex Theologorum libris deprompta, ſingulis Abacorum calcibus ſubnexuimus. Quorum unumquodque uti primam, id eſt majorem in ſyllogiſmo propoſitionem notat, ita nullo negotio ejus ope totus ſyllogiſmus formabitur de re demonſtranda.

Nota quoque, ad literam B, nos revocare non ſolùm, quæ bonitatis propria ſunt; ſed quæ per convertibilitatis leges ad bonitatem quovis modo revocari poſſunt; uti ſunt: unum, principium, ens, eſſentia, exiſtentia, ſubſtantia, natura, neceſſitas, Deitas. Sed hæc non meliùs, quàm ipſa praxi patefient. Quarè propoſitum nobis ſcopum proſequamur.

Quæritur itaque. An DEUS unus ſit omnis multitudinis expers?

Reſpond. affirmativè, & hoc pacto oſtenditur.

EXEMPLUM

Per novem triades literarum in primi Abaci Columnis διαγόνως, id eſt, diametraliter diſpoſitarum.

1.	B. B. B.		Abſolutè neceſſarium, eſt ens à ſe	
2.	B. B. M.		A ſe, eſt maximum abſolutum &	
3.	B. M. D.		Maximum à ſe, eſt abſolutè æternum &	
4.	B. D. P.		A ſe abſolutè æternum, eſt abſolutè potens &	
5.	B. P. S.	Omne ens	A ſe abſolutè potens, eſt infinitè ſapiens &	Neceſſariò unum.
6.	B. S. Vo.		A ſe abſolutè ſapiens, eſt infinitè volens, &	
7.	B. Vo. Vi.		A ſe infinitè volens, eſt infinitæ virtutis &	
8.	B. Vi. Ve.		A ſe infinitæ virtutis, eſt infinitè verax &	
9.	B. Ve. G.		A ſe infinitæ veritatis, eſt infinitæ gloriæ &	

DEUS eſt tale ens, ergo ens à ſe exiſtens, ergo unum; quia fieri non poteſt, ut totum hoc perfectionum infinitarum complexum pluribus competat.

Vides in hoc Lector, Combinationem diametraliter acceptam ſemper tres literas differentes habere; unde naſcitur Combinatio Analytica ſive Reſolutoria, qua unum ex altero continuato ordine deducitur.

Concluditur ergo.

Per triades Combinatorias ex variis receptaculis ſeu cameris Abaci primi collectas.

1.	B. M. B.		Ens undequaque illimitatum, infinitum, & perfectum, neceſſariò unum eſt.
2.	B. B. B.		Ens ſimpliciter ſimplex, neceſſariò unum eſt.
3.	B. P. B.		Ens, actus puriſſimus, neceſſariò unum eſt.
4.	B. S. B.		Ens infinitæ perfectionis, & forma ſui ipſius, neceſſariò unum eſt.
5.	B. D. B.		Ens totius plenitudinis abyſſus, neceſſariò unum eſt.
6.	B. Vo. B.	Omne	Ens mutationis omnis expers, neceſſariò unum eſt & immutabile.
7.	B. Vi. B.		Agens perfectiſſimum, neceſſariò unum eſt.
8.	B. S. B.		Ens omnium factibilium ideas complectens, neceſſariò unum eſt.
9.	B. Vo. B.		Agens liberum potens ſe in omnem contradictionis partem in infinitum determinare, neceſſariò unum eſt.
10.	B. G. B.		Agens infinitè glorioſum ob finem eumque nobiliſſimum infinitumque qui ipſe eſt, eſt neceſſariò unum.

Probantur Aſſumpta.

Ad 1. Quia omnes res limitatæ ſuæ limitationis cauſam habent; quare ſit ſic potius, quàm aliter limitatum.

2. Quia non eſt compoſitum; omnis enim compoſiti pars dicit imperfectionem.

3. Quia ſecus eſſet in potentia, quod eſt impoſſibile.

4. Quia ſecus, perfectionis foret participatæ, quod eſt impoſſibile.

5. Quia ſecus, non omnes perfectiones in ſe comprehenderet, & conſequenter defectuoſus.

6. Quia accipiendo aliquid egeret, aut dimittendo tanquam partem ſui abundaret; quod fieri non poteſt.

7. Secus, ei ad perfectionis complementum aliquid deeſſet.

8. Secus, aliquid eum in ſua ſcientia lateret; & conſequenter limitatæ ſcientiæ.

9. Secus, voluntas ejus ſemper in actu poneret, quæ intellectus cognoſcit; adeoque mundus ab æterno foret; quæ ſunt inconvenientia.

10. Secus, nihil eſſet bonum, neque finis rerum ultimus, in quem tendunt omnia.

ITERUM.

B. B. B. Principium abſolutum eſt id, quod eſt ante omnia & conſequenter primum unum.

B. B. B. Principium illud eſt, à quo, in quo, & poſt quod omnia.

B. M. B. Principium abſolutum eſt unum omnis multitudinis expers.

B. M. M. Unum abſolutum & maximum eſt id, à quo omnia unum & multa ſunt.

Hoc ipſo autem, quod unum & optimum eſt; omne non eſſe, utpote malorum omnium maximum de ſe excludit.

Ergo primum unum, bonum quoque eſt, quia à malo, aut à non bono bonum procedere non poteſt.

B. B. B. {
- Quodcunquè eſt cauſa entium omnium, & hoc eſt unum illud primum, cauſa illius unitatis, quæ in entibus eſt.
- DEUS eſt cauſa entium omnium.
- Quodcunque fecit entia eſſe, id unum eſt, cauſa unius illius, quo ſunt & exiſtunt.
- Omne illud quod eſt cauſa entium omnium, in quantum entia, una & multa ſunt, eſt unum abſolutum.

Omne quod eſt per illud eſt, quod eſt unum abſolutum, quo omnia ſunt.

Principium ſine quo alia nec una nec multa eſſe poſſunt, id neceſſariò unum eſt.

Illud, quod eſt author & effector omnium principiatorum, neceſſariò unum eſt.

Illud, quod eſt cum omnibus, in omnibus, & per omnia, eſt unum & omnia eſſentialiter.

Omne id ſimpliciter infinitum, quod non eſt multiplicabile in multa, id neceſſariò unum abſolutum eſt; omnia enim in ſe ſuaque eſſentia colligit, & ſi quid non contineret, jam finem haberet ac terminum.

Eſt itaque unum illud primum, neceſſarium phyſicè nil aliud, quàm ſimpliciſſima DEI entitas in genere entis perfecta; quæ metaphyſicè conſiderata non conſtat ex genere & differentia; quia ens illud eſſet contrahibile; quod ita oſtenditur.

Per id conſtituitur Deitas, per quod primò & immediatè differt à creaturis; hoc eſt, ab omni eo, quod non eſt ipſum; Sed ſic differt eſſe increatum à creato; eſt enim ens increatum à ſe, creatum ab alio; hoc dependens, illud independens ab omni alio; ab illo profluunt omnes perfectiones ſimpliciter ſimplices, ab hoc imperfectiones. Unde bene infertur nullum prædicatum convenire univocè DEO & creaturis.

CAPUT V.

De SS. Triade, ejuſdemque per hanc Combinatoriam Artem Theologica cognitione.

IN præcedenti Capite perfectiones divinæ eſſentiæ per variam principiorum eſſentialium Combinationem oſtendimus: Modò nobis demonſtrandum incumbit, quomodò ex divinæ eſſentiæ perfectionibus, trium perſonarum emanatio, ſuppoſitâ fide probari poſſit; naturali enim lumine id demonſtrare, præterquam quod temerarium, etiam impoſſibile eſt. Quod ut quàm optime fiat, ſic procedes.

Applica Enneadis primæ, quæſtioni primæ Utrum, ſecundæ Enneadis ſubjectum circulum, cui titulus. SS. Trias, & huic ſubordinabis Enneadis principiorum ſubſtantialium orbem, à bonitate incipiendo; deinde Enneadis quæ principiorum Reſpectivorum continet orbis initium. Hoc facto ſubmove præcedenti indicem orbis novem prædicamentorum, & huic indicem novem diſtinctionum, & ſic de cæteris uſque ad ultimum orbiculum. Hoc peracto, examina per quæſtionem Utrum, omnia & ſingula, quæ in loculamento indicis intitulati SS. Trias adſcripta reperies; videlicet an in DEO detur relatio realis, ſeu emanatio perſonarum, deinde quid ſit dicta relatio & emanatio; deinde per tertiam quæſtionem, unde ſit, videndo ſemper, & ſagaciter examinando juxta ea, quæ in loculamento quæſtionis apponuntur; quanta ſit, qualis ſit, quando ſit, ubi ſit, quomodo ſit; Deinde hæc cum principiis eſſentialibus combinabis, modo, paulò poſt, dicendo: Utrum in DEO ſit Bonitas, Magnitudo, Duratio, Potentia &c. quæ terminum habent intrinſecum Bonitatis, Magnitudinis, Durationis, Poteſtatis, ſive ut ita loquar, utrum in DEO ſit bonitas ſeu Bonificativum, Magnificativum, Durativum, poteſtativum, cui reſpondent, bonificabile, menſurabile, durabile, poteſtificabile. Deinde juxta ordinem terminorum in quarto circulo contentorum examinabis principia relativa; utrum, quid, quare &c. ſit in DEO differentia inter actus notionales; utrum concordantia, contrarietas, principium, medium, finis &c. Deinde ex orbe novem prædicamentorum; utrum inter eas ſit actio & paſſio, & ſic de cæteris; deinde ex ſequenti applicatione Orbis, quomodò inter ſe diſtinguantur, & qua diſtinctione ex novem in eo poſitis. Quibus quidem ritè peractis, nil ferè in tota Theologia occurret, quod non juxta dicta examinare poſſis, & tandem innumeras incognitas veritates concludere. Sed ut hæc omnia exemplis demonſtrentur.

PRÆCOGNITA.

Sunt itaque in Sacroſancta Triade conſiderandæ duæ proceſſiones. Quatuor Relationes; & quinque notiones.

Proceſſiones duæ: Generatio & Spiratio.

Generatio eſt productio ſubſtantialis per modum naturæ.

Spiratio eſt productio ſubſtantialis per modum voluntatis.

Relationes quatuor ſunt: Paternitas: Filiatio: Proceſſio: Spiratio.

Paternitas eſt generatio activa.
Filiatio eſt generatio paſſiva.
Proceſſio eſt ſpiratio activa.
Spiratio eſt proceſſio paſſiva.

Quibus additur innaſcibilitas Patri propriè conveniens, & hæ quatuor relationes à Theologis quoque notiones vocantur; quia ex iis noſcitur, quomodo una ab altera relatione diſtinguatur.

Et quoniam circa hæc tota de Sacroſancta Triade, materia verſatur, de ſingulis, non tamen niſi paucis, per duodecim quæſtiones agemus.

QUÆSTIO I.

An in DEO detur vera & realis productio ad intra.

Reſpondetur affirmativè. Et ita argumentor.

Ubicunque datur actio vitalis intrinſeca & ſubſtantialis, ibi neceſſariò datur aliqua productio.

In DEO datur actio intrinſeca & ſubſtantialis.

Ergo in DEO datur productio.

Major probatur.

Si enim actio daretur intrinſeca & ſubſtantialis, & nulla inde reſultaret productio, illa actio otioſa foret, infructuoſa & infæcunda; quod in DEO eſt impoſſibile. Ergo.

Minor

Minor probatur inductione per tabulam univerſalem:

B. B. Æ.	Bonitas	Dᴇɪ eſt ratio ſummi boni, ut producat ad intra	Bonum ſummum.	Sibi ſimile prorſus & coæquale tùm eſſentiâ tùm perfectionibus.	Sed hæc non fiunt, niſi per intrinſecam actionem Dᴇɪ. Ergo datur in Dᴇᴏ actio, &c. Ergo hac mediante datur in Dᴇᴏ perfecta productio.
M. M. Æ.	Magnitudo		B. magnum.		
D. D. Æ.	Duratio		B. æternum.		
P. P. Æ.	Potentia		B. potens.		
S. S. Æ.	Sapientia		B. ſapiens.		
V. V. Æ.	Voluntas		B. volens.		
V. V. Æ.	Virtus		B. virtuoſum.		
V. V. Æ.	Veritas		B. verum.		
G. G. Æ.	Gloria		B. glorioſum.		

ANALYSIS.

Si ergo in Dᴇᴏ datur actio, ergo & productio.

Si productio, ergo datur & proceſſio.

Si proceſſio, ergo & emanatio.

Si emanatio, ergo emanatio unius ex alio.

Si emanatio unius ex alio, ergo ea neceſſario fiet vel per intellectum Dᴇɪ, aut voluntatem.

Si per intellectum, ergo illa verè & propriè erit generatio.

Si generatio, ergo generans & generatum reſultare neceſſe eſt.

Si per voluntatem, ergo dabitur proceſſio ſpirantis & ſpirati, amantis & amati.

Sed hæc omnia in Dᴇᴏ ſunt: videlicet, Paternitas, Filiatio, Spiratio.

Ergo dabitur pluralitas perſonarum, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, qui eſt Dᴇᴜs unus & trinus, in æternum benedictus.

Sine productione itaque impoſſibile eſt, pluratitatem perſonarum dari; quod erat oſtendendum; imo deme productionem à Dᴇᴏ, & Dᴇᴜs non erit Dᴇᴜs.

QUÆSTIO II.

Utrum inter Perſonas detur Relatio, ſive Diſtinctio realis?

Si datur pluralitas, uti oſtenſum eſt, perſonarum, diſtinctionem inter illas realem dari neceſſe eſt.

Si enim non detur realis diſtinctio; ergo rationis tantùm; ſi rationis tantùm; ergo perſonæ ante operationem intellectus non ſubſiſtunt; quod eſt impoſſibile. Datur ergò in Dᴇᴏ diſtinctio realis, & ſic argumentor per Analyſin.

Argumentum 1. per Analyſin. Proceſſio eſt emanatio vitalis unius ab alio; ergo per eam formaliter unum producitur ab alio.

Si unum formaliter producitur, ab alio; ergo datur formaliter generatio.

Si datur formaliter generatio; ergo & realis relatio inter generantem & generatum, ſive producentum & productum dari neceſſe eſt.

Si datur relatio realis inter generantem & generatum, ergo ante omnem operationem intellectus, generans & generatum per ſe ſubſiſtunt.

Talis generatio eſt Patris producentis filium; ſive inter Patrem & Filium per intellectum; ergo dum Pater producit Filium, verum eſt dicere, Pater non eſt Filius, nec Filius Pater; realiter ergo diſtinguuntur Pater & Filius, Genitor & Genitus; Datur ergo relatio realis inter Patrem & Filium; quod erat oſtendendum.

Ubicunque verò datur relatio realis, ibi terminos realiter diſtinctos dari neceſſe eſt. Argum. 2.

Sed in generatione per intellectum datur relatio realis inter producentem & productum, uti dictum eſt.

Ergo ubicunque datur relatio &c.

Major patet. Minor probatur.

Quia productio hujuſmodi activa fundat ſuam relationem in perſona producente, & productio paſſiva in perſona producta, id eſt in Filio. Ergo dantur hîc termini duo realiter diſtincti. Ergo in productione per intellectum &c.

Pari ratione proceſſio, quæ eſt per voluntatem, & dicitur ſpiratio activa, fundat ſuam relationem in principio ſpirativo; paſſiva verò in perſona ſpirata, qui eſt Spiritus Sanctus; quæ cum terminos realiter diſtinctos habeat; inter ſpiratorem & ſpiratum, realem quoque relationem fundari neceſſe eſt.

Dantur ergo duæ tantùm in DEO proceſſiones ſive emanationes; una quæ eſt per Intellectum, & altera quæ eſt per Voluntatem; nec fieri poteſt, ut ulterior detur proceſſionum diſtinctio; & hoc, quia duo tantum ſunt in DEO actionum immanentium genera, Intellectus & Voluntatis; Uti enim DEUS unico intellectus actu omnia intelligibilia, ita & omnia volibilia unico voluntatis actu exhaurit, perfecta ſui ipſius comprehenſione; Siſtitur ergo in dualitate, ſine ulteriori proceſſuum multiplicatione; neque dici poteſt, duas eſſe proceſſiones Spirantes actu; cum illa ſit Patri & Filio communis & indiviſa, identitate, natura, neque dici poſſit, eſſe proprietates diſtinctas, ſed unam Patri & Filio communem.

Et quoniam in unaquaque proceſſione fundatur relatio realis; inter relationem verò realem duo termini realiter diſtincti; naſcentur inde quatuor relationes reales, quas ſuprà adduximus; quæ quidem in quantum comparantur cum eſſentia & natura divina, dicuntur proprietates, in quantum intellectum concernunt, notiones appellantur; quibus quinta notio improducibilitas, ſive ingenerabilitas aut innaſcibilitas additur, præterquàm Patri nulli alteri perſonæ competens; Cum Pater ſolus ſit non genitus, non natus, non productus; ab hoc verò tum Filius, tum Spiritus Sanctus verè & formaliter unà cum Filio producatur.

Omne enim, quod innaſcibile eſt, id improducile & ingenerabile eſſe neceſſe eſt.
DEO Patri propriè convenit innaſcibilitas. Ergo.

Ubicunque dantur correlativa realiter diſtincta, ibi datur relatio realis. Argum. 3.
Sed in DEO dantur correlativa realiter diſtincta. Ergo.
Major patet ex Regula Ariſtotelis. Minor ita probatur ex Lullo per correlativa principiorum Artis noſtræ.

In DEO ſunt
- Bonificativum & bonificabile ſeu bonificatum.
- Magnificativum & magnificabile ſeu magnificatum.
- Durarefactivum & durarefactibile ſeu durarefactum.
- Potentificativum & potentificabile ſeu potentificatum.
- Intellectivum & intelligibile ſeu intellectum.
- Volitivum & volibile ſeu volitum.
- Virtute imbuens & virtute imbuibile ſeu imbutum.
- Verificativum & verificabile ſeu verificatum.
- Gloriativum & gloriabile ſeu gloriatum.

Sed hæc ſunt correlativa realiter diſtincta.
Ergo in DEO ſunt correlativa realiter diſtincta.

Et ratio eſt, quia ſi in DEO non eſſent relativa hæc principia; ſequeretur, DEUM in actionibus ſuis ad intra non habere terminum correlativum, in quem ferretur; atque adeò otioſam omnem ejus actionem; quæ abſurda ſunt. Sed probatur aſſertio Secundò

ALITER.

Omne principium ad intra productivum infinitæ	B^{tis}. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Neceſſariò habet pro termino ſeu fine ſuo productum infinitè	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Sed in DEO eſt tale principium productivum, videlicet Intellectus & Voluntas. Sed hæc ſub notionalibus terminis ſunt diſtincta realiter. Ergo principium activum intrinſecum, Intellectus divinus, quo Pater generat Filium, diſtinguuntur realiter, generans videlicet à generato.

Si non enim diſtinguerentur realiter. Ergo Pater & Filius non niſi formaliter aut virtualiter diſtinguuntur, haud ſecus ac attributa. Quod eſt abſurdum.
Realem itaque relationem inter Patrem & Filium dari neceſſe eſt.

Ratio, quia Intellectus comprehendendo totam ſuam eſſentiam cum omnibus perfectionibus, neceſſariò conceptum ſive Verbum mentis intra ſe exprimit; quod cùm accidentale non ſit, ſubſtantiale id eſſe neceſſe eſt; Atque hunc conceptum nos Filium vivam patris imaginem & Verbum expreſſum dicimus, realiter diſtinctum à Patre. Quoniam verò Voluntas Patris neceſſariò fertur in bonum, ut amabile ſeu appetibile, illud quoque quod in ſe concepit Verbum mentis, id & amare neceſſe eſt, & conſequenter Voluntas Filii in Patrem fertur reciproco amore; Atque hæc Voluntas utriuſque eſt principium productivum Spiritus Sancti. Unde & aliter ſic argumentor.

Ubicunque ſunt tres res ratæ & incommunicabiles, ibi eſt diſtinctio realis.
Sed in DEO ſunt tres res ratæ & incommunicabiles, Pater, Filius, & Spiritus S.
Ergo eſt diſtinctio realis.

QUÆSTIO III.

An Filius conſtituatur per Intellectum Patris, & Spiritus S. per Voluntatem utriuſque.

Reſp. Affirmativè; Et ſic argumentor.

Per S. Ubicunque eſt potentia infinita productiva ad intra, ibi neceſſariò eſt objectum infinitum ad intra.
Sed in Deo eſt potentia infinita productiva per plenam intellectus ſui ipſius comprehenſionem.
Ergo habet objectum infinitum comprehenſibile.
Sed hoc objectum non eſt aliud, quàm Filius.
Ergo Filius neceſſariò per intellectum Patris conſtituitur.

Per Vo. Pari pacto de principio productivo Voluntatis argumentabere. Niſi enim amans & amatum, id eſt, Pater & Filius reciprocum amorem ſpirarent, id eſt, Spiritum Sanctum, eſſet otioſus amor divinus, nec volitiva potentia volitionis ſuæ terminum haberet; ac proinde otioſa; quod eſt abſurdum. Illa enim operatio juxta Ariſtotelem eſt otioſa, ex qua nullus effectus provenit. (Lib. 1. de Cœlo.) In DEO autem potentia & intellectus & voluntas infinitum objectum habet; Nam juxta Ariſtotelem, fieri non poteſt, ut infinitum agens finitum ſuæ actionis terminum (Lib. 8. Phyſ.) habeat; ſicuti fieri non poteſt, ut finitum infinitum; Ergo DEUS cum infinitam intellectivam potentiam habeat, infinitum objectum habere neceſſe eſt, ad hoc, ut actum infinitum habere poſſit; aliàs DEUS, ut diximus, eſſet otioſus & ignarus, ſi non intelligeret ſeipſum id quod eſt; nec etiam actus purus dici poſſet & æternus per ſe intelligens, de toto ſeipſo ab æterno producens conceptam mentis notitiam, ſive verbum, juxta illud Divi Auguſtini: DEUS verbum ſuum genuit, cum ſeipſum cogitando dicit, id eſt, intelligit.

Nota tamen primò, talem actum generativum non præſupponere operantem & intelligentem, qui eſt Pater, quod tum in tali priori naturæ eſſet Pater, & non haberet Filium, cùm Filius habeat eſſe per talem actum; in priori enim naturæ actus ille conſideratur idem eſſe cum eſſentia divina communi tribus perſonis; ſed concipi debet per actum, ut ita dicam, ſecundum, quo pater emanando à ſua eſſentia, dum ſeipſum perfectè & abſolutè intelligit, formaliter ſe conſtituit, & generat Filium, atque hinc completur relatio illa, quæ eſt paternitas, qua pater refertur ad Filium, & tali actui correſpondet actus, ut ita dicam, paſſivus, qui eſt generari, à quo ſumitur Filiatio, qua formaliter Filius conſtituitur & denominatur, & ad Patrem refertur.

Nota Secundò. Intellectum eſſe potentiam diſtinctam contra liberam; ideò verbum divinum filius dicitur, quòd ſimilis ſit producenti in natura numerica, & per modum naturæ productus; ſiquidem Hilario teſte, poteſtate naturæ DEUS Filius eſt ex DEO Patre. Ex quibus patet, intelligentem non eſſe intellectum ſive conceptum generatum, cum intelligens ſe habeat per modum agentis, & conceptus declaratus per modum patientis, quæ abſque relatione & diſtinctione reali eſſe non poſſunt; cum nulla relatio ad ſeipſam referri queat, neque quicquam ſeipſum gignere poſſit. Sed quomodò hæc omnia per Combinatoriam Artis noſtræ methodum oſtendi poſſint per novem principia eſſentialia, videamus.

Ubicunque eſt Intelligens, ibi neceſſariò per intellectum reſultat intellectum.
DEUS eſt intelligens ad intra. Ergo.
Sed hoc intellectum non eſt niſi Filius.
Ergo intelligere in divinis idem eſt, quod generare, & intellectum idem, quod generari.

Cùm verò in divinis detur Paternitas & Filiatio, neceſſariò quoque dabitur Spiratio, ſive Spiritus Sanctus; & hoc pacto probatur.

Ubicun-

Ubicunqne eſt ſumma bonitatis perfectio, ibi eſt ſummus amor, qui in alterum tendit.
Sed in DEO eſt ſumma bonitatis perfectio.
Ergo eſt ſummus amor.

Hoc poſito, ita arguitur.
Ubicunque eſt ſummus amor reciprocus, ibi eſt ſummè amatum; amor enim in alium tendit neceſſariò.
Sed inter patrem & filium eſt ſummus amor reciprocus.
Ergo & ſummè amatum, qui eſt Spiritus Sanctus, nexus & vinculum utriuſque.

Aliter.

Ubicunque enim eſt principium infinitum productivum ad intra, ibi eſt productum infinitum ad intra.
Sed in DEO eſt Voluntas principium productivum infinitum;
Ergo & productum infinitum, ſcilicet Spiritus S.

Quia DEUS Pater diligit Filium, & Filius diligit Patrem; aliàs in eis non eſſet ſummus amor; ſiquidem DEUS Pater generans Verbum ſuum intelligendo in omni perfectionis complemento; & Verbum immediatè genitum de tota ſua perfectione & poteſtate diligit producentem ſive generantem ſicuti ſeipſum; Quia ſi ex dilectione cujuſlibet non ſequeretur aliquid, eorum eſſe eſſet per exiſtentiam, & non per operationem; neque amor procederet in alium, quod eſt contra naturam amoris; uti itaque in DEO eſt vera dilectio, ita quoque vera eſt intellectio.

Quod verò ex dilectione erga alium ſequatur aliquid, ita probo.

Quoniam non minoris activitatis, poteſtatis, bonitatis, &c. eſt amare in DEO, quàm generare; Sed per generare ſeu intelligere eſt perſona de perſona, ſcilicet Filius de Patre; ergo per amare Patris & Filii, procedit perſona, quam Spiritum Sanctum dicimus; Et licet hac ratione Pater & Filius ſint unum principium ſpirativum Spiritus Sancti, non tamen dici poſſunt eſſe principium numero diſcretum; aliàs enim in DEO foret quaternitas: Sed principium eſt unitate eſſentiæ & naturæ ac convenientiæ, prout conveniunt in vi ſpirativa, eò quod reciproco ſe amore diligant, & ſic ſe conſtituunt de quadam communi ſpiratione & eadem eſſentia; productum verò ſeu ſpiratum conſtituitur de eadem eſſentia & ſpiratione paſſiva.

Nota tertiò; in divinis unum tantùm eſſe generantem, qui immediatè de tota ſua natura, eſſentia, bonitate generet tanta perfectione, ut plus generare non poſſit; nam ſi poſſet, & non generaret, non eſſet totus agens ſeu intelligens, ſed ſecundum quid, & ſic eſſet diviſibilis, & in eo eſſent diverſæ naturæ, accidens & limitatio, quod eſt impoſſibile; illud enim poſſe eſſet ſibi non poſſe, neque etiam poteſt eſſe niſi unus filius; nam ſi filius generaret pariter, ſequeretur, totam & perfectam rationem paternitatis non tantùm eſſe in Patre, ſed etiam in filio; item, daretur proceſſus in infinitum; eò quod non ſufficeret unus pater, neque unus filius; ſed primus filius generaret alium, & conſequenter primus pater non communicaret filio ſuo omnem perfectionem poſſibilem; quæ omnia abſurda ſunt, & divinæ naturæ incongrua.

Nota quartò; Notiones diſtingui contra eſſentialia; Et dicitur notio, id, ratione cujus relatum cognoſcitur; ut paternitas, qua pater; Filiatio qua filius; & Spiratio paſſiva, qua Spiritus Sanctus. Sed jam hæc omnia, quî per novem principia eſſentialia, & totidem reſpectiva, inveſtigari queant, monſtremus.

Per principia eſſentialia ita probatur.

1. B. Omnis potentia naturalis infinitè bonificativa neceſſariò habet objectum infinitè bonificabile ſeu bonificatum.
Sed in DEO Patre eſt naturalis potentia infinitè bonificativa.
Ergo neceſſariò habet objectum infinitè bonificabile ſeu bonificatum; qui eſt filius.

2. M. Omnis potentia naturalis infinitè magnificativa, neceſſariò objectum habet infinitè magnificabile ſeu magnificatum.
Sed in DEO Patre eſt potentia infinitè magnificativa.
Ergo habet objectum infinitè magnificabile ſeu magnificatum. Ergo filium magnitudine æqualem ſibi.

3. D. Omnis potentia, quæ infinitè durare facit, ſeu æternativa, illa neceſſariò objectum exigit infinitè durabile ſeu æternatum.
Sed in DEO Patre talis eſt potentia;
Ergo & objectum infinitè durabile, qui pariter filius eſt, patri coæternus.

4. P. Omnis potentia naturalis infinitè potentificativa, neceſſariò objectum exigit infinitè potentificabile ſeu potentificatum.
Sed in DEO Patre eſt talis potentia.
Ergo objectum habet infinitè potentificabile; qui filius eſt patri coomnipotens.

5. Per S. Omnis potentia infinitè intellectiva, neceſſariò habet infinitum objectum intelligibile ſeu intellectum.
Sed in DEO Patre eſt talis potentia intellectiva.
Ergo objectum habet infinitè intelligibile, ſeu intellectum; qui filius eſt, Sapientia Patris & verbum.

6. Vo. Omnis potentia infinitè volitiva ſeu appetitiva, neceſſariò habet objectum infinitè volibile ſeu appetibile.
Sed in DEO Patre & Filio talis eſt potentia.
Ergo habet objectum infinitè volibile ſeu appetibile, qui eſt Spiritus S. infinitè amatus.

7. Vi. Omnis potentia infinitæ virtutis collativa ad intra, neceſſariò objectum exigit, in quod infinitam virtutem conferat.
Sed in DEO Patre eſt talis potentia.
Ergo neceſſariò objectum requirit infinitum, in quod infinitam ſuam virtutem conferat, qui filius eſt, virtus Patris.

8. Ve. Omnis potentia infinitè verificativa; neceſſariò habet objectum infinitè verificabile.
Sed in DEO Patre eſt potentia infinitè verificativa.
Ergo habet objectum infinitè verificabile; qui filius eſt, veritas Patris.

9. G. Omnis potentia infinitè glorificativa, neceſſariò objectum habet infinitè glorificabile.
Talis eſt in DEO Patre.
Ergo objectum habet infinitè glorificabile, qui eſt filius, gloria Patris.

Per

Per principia reſpectiva ita probatur.

1. = . Ubicunque dantur Correlativa *tivum* & *bile*, ibi datur diſtinctio realis.
Sed inter Patrem & Filium, inter hos & Spiritum Sanctum datur *tivum* & *bile*.
Ergo datur diſtinctio realis; ergo perſonarum pluralitas, quæ proprietatibus differunt.

2. ♡. Ubicunque dantur in unitate eſſentiæ & naturæ, *tivum* & *bile*, ibi datur eſſentialis concordia.
Sed in DEO dantur in unitate eſſentiæ & naturæ *tivum* & *bile*.
Ergo eſſentialis concordia. Ergo tres perſonæ quoad naturam unum ſunt.

Contrarietas in DEO non invenitur, niſi denominatione quadam extrinſeca, in quantum peccatum ei contrarium dici poteſt; In quantum tamen contrarietas pro oppoſitione ſumitur, latiſſimo modo DEO convenit, & hoc pacto id demonſtro.

3. ○●. Ubicunque eſt realis relatio, ibi & realem oppoſitionem dari neceſſe eſt.
Inter perſonas datur realis relatio.
Ergo & oppoſitio; non quoad naturam & eſſentiam, ſed ratione diverſi reſpectus; Pater enim & filius etiamſi in natura unum ſunt, ratione tamen relationis oppoſitos habent reſpectus, quibus inter ſe diſtinguuntur.

Iterum. Quandocunque aliquid alicui attribuitur, neceſſariò quoque ei omnia, quæ de ratione ejus ſunt, attribuuntur.
Sed de ratione relationis eſt reſpectus unius ad alterum, ſecundum quem aliquid alteri opponitur relative. Ergo.

4. Per α. Ubicunque eſt principium productivum infinitum, ibi eſt productum ſeu producibile infinitum.
Sed in DEO Patre eſt principium productivum infinitum.
Ergo & in eo eſt productum infinitum, qui eſt Filius genitus à DEO Patre.

Aliter. Ubicunque eſt principium infinitum, ibi eſt principiabile ſeu principiatum.
Sed DEUS ad intra eſt principium infinitum.
Ergo & principiabile ſeu principiatum, qui eſt filius.

5. ⊙. Ubicunque eſt intelligere infinitum, medium inter intelligentem & intelligibile, ibi eſt intelligens infinitum, & intellectum.
Sed in DEO eſt intelligere infinitum, medium inter intelligentem & intelligibile.
Ergo & intelligens & intellectum, videlicet Pater & Filius.

6. ω. Ubicunque eſt appetitus boni infinitus, ibi eſt finis infinitè appetibilis.
In DEO eſt appetitus boni infinitus.
Ergo finis infinitè appetibilis; amor ſcilicet ex ſpiratione Patris & Filii, qui eſt Spiritus S.

7. M. Ubicunque eſt Majoritas infinitè bonificativa, ibi neceſſariò eſt majoritas infinitè bonificabilis.
Sed in DEO eſt majoritas infinitè bonificativa.
Ergo neceſſariò ibi erit infinitè bonificabile, qui Filius eſt.

8. Æ. Ubicunque reperitur infinitè bonificativum & bonificabile, & infinite magnificativum & magnificabile, ibi reperitur ſumma æqualitas.
In DEO reperitur infinitum, *tivum* & *bile*;
Ergo in perſonis divinis datur ſumma æqualitas.

Aliter.

Ubicunque non datur majus & minus, ibi datur æqualitas.

In divinis non datur majus & minus. Ergo.

Eſſentia enim, ut eſt res generans, vel ſupponit pro perſona, vel pro eſſentia; Si illud, eſt vera; Si hoc, falſa. Ita Pater eſt principium Deitatis, non quia generat & ſpirat; ſed quia generando & ſpirando eam communicat.

Ubicunque inter plura eſt eadem eſſentia, eadem naturæ perfectio, ibi eſt æqualitas.

Hoc fit in divinis. Ergo.

Major probatur. Si non. Ergo in divinis majus & minus datur; quod impoſſibile eſt.

Minor probatur. Ubicunque eſt eadem B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ibi eſt æqualitas.

Sed in divinis perſonis eſt eadem B. M. D. &c. Ergo.

Ubicunque eſt æqualitas, ibi eſt relatio, & conſequenter relatio diſtinctiva cum unitate eſſentiæ.

Hoc fit in divinis perſonis. Ergo.

Major probatur. Quia nihil eſt ſibi ipſi ſimile & æquale, ſed per comparationem unius ad alterum ad unitatem eſſentiæ factam, in qua ſunt æquales; neque enim in perſonis conſideratur ordo naturæ, ſed originis, quo una ab altera procedit.

9. Per Min. Minoritas uti & Contrarietas Deo non convenit, niſi purè extrinſecè; cum dicimus, Chriſtus eſt minor Patre, ſubintellige quoad humanitatem.

Vides igitur, quomodo divina eſſentia triuna per Artis noſtræ Combinatoriæ methodum facilè & dilucidè oſtendatur.

Quæstio IV.

An tribus perſonis omnes divinæ eſſentiæ perfectiones & attributa eſſentialia ſint communia?

Reſpond. Affirmativè. Et per novem eſſentialia principia ita deducitur.

Quoniam ergo Pater ſeipſum plenè concipiendo, in ſe omnium divinarum perfectionum imaginem exprimit; quod Verbum eſt; Pater verò & Filius infinitè ſe reciprocè amando, amorem ſpirant, qui Spiritus Sanctus eſt, nexus Patris & Filii.

Ergo Pater plene comprehendendo ſuam	Bonitatem,	De	Bonitate ſua infinita, imaginem boni infiniti, filium ſcilicet,	Producit.	Sed & Pater & Filius amando ſe de infinita	B.	Spirant cum amore	B.	Infinitum, ſcilicet Spiritum Sanctum.
	Magnitudinem,		Magnitudine ſua immenſa, infinitè magnum ſive immenſum			M.		M.	
	Durationem,		Duratione ſua infinita ſive æternitate, æternum			D.		D.	
	Potentiam,		Poteſtate ſua infinita, omnipotentem			P.		P.	
	Sapientiam,		Sapientia ſua infinita, infinitè ſapientem, omniſcium			S.		S.	
	Voluntatem,		Voluntate ſua infinitè appetitiva, infinite amatum			Vo.		Vo.	
	Virtutem,		Virtute ſua, infinite virtuoſum			Vi.		Vi.	
	Veritatem,		Veritate ſua, infinitè verum, ſeu ipſam veritatem			Ve.		Ve.	
	Gloriam,		Gloria ſua infinita, infinitè glorioſum. Et ſic de cæteris attributis procedendo.			G.		G.	

Ergo tribus perſonis attributa & perfectiones Dei, quoad eſſentiam ſunt communia.

Ergo

	B.			B.	B.	B.		B^{tas}.
	M.			M.	M.	M.		M^{o}.
	D.			D.	D.	D.		D^{o}.
	P.			P.	P.	P.		P^{a}.
Ergo ſicut Pater eſt	S.	Ita filius & Spiritus Sanctus.	Ergo non tres	S.	S.	S.	Sed trium perſonarum una	S^{a}.
	Vo.			Vo.	Vo.	Vo.		Vo.
	Vi.			Vi.	Vi.	Vi.		Vi.
	Ve.			Ve.	Ve.	Ve.		Ve.
	G.			G.	G.	G.		G.

Ergo unus DEUS, non tres Dii: Una Deitas, non tres Deitates; una ſubſtantia, non tres; una eſſentia, non tres; una unitas non tres. Si enim tria eſſentialiter diſtincta eſſent, ſequeretur divinam naturam in toto perfectionis complemento deficere; quod impium eſſet dicere.

CONSECTARIA.

Ex dictis ſequitur primò. Non omnem proceſſionem eſſe generationem; Si enim daretur generatio in proceſſione amoris, ſequeretur Spiritum Sanctum genitum dici poſſe; Sed hoc eſt contra Symbolum S. Athanaſii, ubi Spiritus Sanctus, non factus, non creatus, non genitus; ſed à Patre & Filio procedens dicitur.

Secundò. Illam Voluntatem, qua procedit Spiritus Sanctus non conſiderari ſecundum ſimilitudinem; ſed ſecundum rationem impellentis & moventis in aliquid; Ad Verbum ergo pertinet ſimilitudo rei intellectæ; ad amorem verò, non quod illa ſit ſimilitudo, ſed quod ſimilitudo ſit principium amandi; Amor ergo non eſt genitus, ſed genitum Verbum, eſt principium amoris.

Tertiò. Ex his patet, duas tantùm in divinis dari proceſſiones; ea, quæ eſt per intellectum, & ea, quæ eſt per Voluntatem, quæ ſit per intellectum, proceſſio Verbi dicitur; quæ per Voluntatem, proceſſio amoris à Theologis vocatur; juxta quamlibet harum oportet concipere duas oppoſitas relationes; quarum una procedentis à principio, & alia ipſius principii; Hinc proceſſio verbi dicitur generatio; Relatio verò principii generantis dicitur paternitas; Relatio verò procedentis à principio, filiatio; Proceſſio verò amoris, quæ principium reſpicit, dicitur ſpiratio; Relatio verò procedentis, proceſſio ſive ſpiratio paſſiva.

Quartò. Patet quoque, omnes proprietates, quæ in eſſentia DEI fundantur, ratione ratiocinata, vel ut alii volunt, formaliter tantùm diſtingui; relativas verò relationes realiter.

QUÆSTIO V.

An Notiones dentur in DEO?

℞. Affirmativè. Et ſic argumentor.

Ubicunque dantur proprietates in divinis realiter diſtinctæ, ibi dantur & notiones.

In DEO dantur proprietates realiter diſtinctæ.

Ergo dantur Notiones.

Major probatur.

Ubicunque dantur rationes objectivæ notificantes perſonas, & unam ab altera diſtinguentes & diſcernentes, ibi dantur notiones.

Sed proprietates in divinis realiter diſtinctæ ſunt rationes objectivæ notificantes perſonas, & unam ab altera diſtinguentes & diſcernentes. Ergo.

Quia proceſſio realis hoc habet ex ſuo conceptu notionali, ut diſtinguat realiter principium producens à producto; ergo quandocunque aliquid realiter refertur ad aliud, id ab eodem realiter quoque diſtingui neceſſe eſt; neque enim principium realiter ineſſe poteſt, niſi in realiter diſtincto ab iis, in quantum non eſt principium iis, quibus opponitur. Unde ſic argumentor.

Quæcunque in divinis aſſignant ordinem originis unius ad alterum per actus quoſdam intrinſecos, illi actus propriè attribuuntur perſonis.

Tales ſunt actus notionales. Ergo.

Sed hæc jam Regulis Artis noſtræ applicemus, idque methodo Lulliana.

Ubicunque enim eſt	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	*tivum*, & *bile*, ibi dantur quoque actus notionales, impliciti in quinque notionibus ſupra poſitis, & ad eas reducibiles.	Sed Deus Pater *tivus* per intellectum plenè ſe comprehendens, cum omni poſſibili perfectionum cumulo neceſſariò producit Verbum.	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	*bile*. Ergo ubicunque eſt *tivum*, *are*, & *bile* in divinis, ibi dantur actus notionales ad quinque notiones ſuprapoſitas revocabiles.

Quia ſicuti Intellectivum ad Patrem, & intelligibile ad Filium, ita revocatur ad B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. *tivum* ad Patrem, & *bile* ad Filium, aut Spiritum Sanctum.

Confirmatur aſſertum.

Ubicunque datur *tivum* & *bile*, ibi quoque relationem naſci neceſſe eſt; bonificativi videlicet ad bonificabile; intellectivi ad intelligibile; appetitivi ad appetibile; & ſic de cæteris.

Sed ubicunque in divinis eſt relatio, ibi oppoſitionem quoque naſci neceſſe eſt;

Ubicunque autem oppoſitio, ibi diſtinctionem inter oppoſita conſequi pariter neceſſe eſt; quæ quidem nihil aliud ſunt, quàm notiones objectivæ, notificantes producens & productum ſub ea formalitate, ſub qua referunt *tivum* & *bile*, atque unam proprietatem relativam diſcernentes ab altera.

Iterum.

Ubicunque datur diſtinctio realis relativa in eadem natura, ibi datur & perſonalitas.

In Deo datur paternitas, quæ connotat relationem realiter diſtinctam à filiatione. Ergo.

Neque tamen hîc quiſquam ſibi perſuadeat; Bonificativum & bonificabile, magnificativum & magnificabile; intellectivum & intelligibile hoc loco ſumi, quaſi Deus ſit in potentia ad bonificandum objectum bonificabile; Nequaquam; cùm jam ſæpè oſtenſum ſit, in Deo, eſſe, exiſtere, poſſe, & operari, prorſus idem & indiſtinctum eſſe; Sed loquimur noſtro concipiendi modo ad relativas in Deo rationes melius concipiendas; ita quidem, ut per intellectivum, bonificativum, volitivum &c. connotet vim quandam intellectivam Deo inſitam cum eſſentia identificatam, qua agit, quicquid agit indiſtanter ab objecto ipſi coëxiſtente.

Quæstio VI.

Utrum Filius verè & realiter procedat à Patre per intellectum.

Reſp. Affirmativè, & ſic argumentor. Per Analyſin.

Omnis conceptus intellectûs, Verbum mentis intellectricis dicitur.

Filius eſt Paterni intellectus conceptus.

Ergo aptè Verbum dicitur.

Major patet. Minor probatur. Filius eſt plenitudo comprehenſionis paternæ; ergo eſt paterni intellectus conceptus.

Plenitudo autem comprehenſionis divinæ, nihil aliud eſt, quàm Verbum ſeu conceptus intrinſecè ab intellectu Patris emanans.

Si intrinſecè ab intellectu Patris emanat; ergo per veram generationem producitur.

Si per veram generationem producitur; ergo per ſe verè & realiter ſubſiſtit.

Si ſubſiſtit, ergo perſonam à Patre diſtinctam conſtituit; quem Filium dicimus, Verbum & imaginem Patris.

Eſſe autem vivam Patris imaginem, ita oſtendo.

Ubicunque eſt ſimilitudo perfecta, repræſentativa ejus quem perfectè exprimit, ibi eſt perfecta Dei imago.

Sed Filius eſt perfecta & viva ſimilitudo Patris.

Ergo imago ejuſdem; quæ fundatur in intellectu ad rem intellectam.

Nota in Filio Septem conſiderari poſſe, quæ ita per Analyſin oſtendo.

1. Filius conſiderari poteſt, ut eſt ex Patre, quia ab æterno genitus.
2. Si ex Patre ab æterno genitus; ergo in Patre totus eſt Filius, videlicet per admirabilem circuminceſſionem.

3. Si

3. Si in Patre; ergo cum Patre; quia cum Patre Spiritum Sanctum ſpirat.

4. Si cum Patre; ergo à Patre quoque ad nos miſſus in tempore.

5. Si à Patre miſſus ad nos; ergo propter Patrem, hominem quem creaverat redemit; juxta illud: empti enim eſtis prætio magno.

6. Si à Patre & propter Patrem venit ad nos redimendos; ergo & ſub Patre, quia formam ſervi accepit, exinaniens ſeipſum.

7. Si ſub Patre; ergo ad Patrem, quia ovem errantem, quam invenit, adduxit reduxitque ad Patrem.

Iterum, uti eſt ex Patre, quatuor modis eſt; Neceſſitate, Voluntate, Intellectu, & per modum naturæ.

Si neceſſariò eſt, erit vel neceſſitate prout opponitur contingentiæ; vel neceſſitate exigentiæ; vel neceſſitate ſufficientiæ; vel neceſſitate non violentiæ aut coactionis. Ad primum ita argumentor.

Si neceſſitatem eſſendi habet; ergo omnem excludit contingentiam; quod ita probo.

Quodcunque per ſe exiſtit, & ex ſe formaliter neceſſitatem eſſendi habet, id omnem excludere eſſendi contingentiam neceſſe eſt.

Filius ut DEUS, talis eſt. Ergo.

Si neceſſitate exiſtit omnem excludente contingentiam; ergò eum exiſtere neceſſitate exigentiæ, neceſſe eſt; quod ita probo.

In quocunque eſt principium formale productibilitatis à ſe omnis imperfectionis expers, in eo neceſſariò requiritur terminus talis productibilitatis, ex neceſſitate exigentiæ.

In Filio, uti DEUS eſt, eſt tale. Ergo.

Si exiſtit neceſſitate exigentiæ; ergo neceſſitate ſufficientiæ; quod ita probo.

Quodcunque omnis imperfectionis & defectus expers eſt, id neceſſitate exiſtit ſufficientiæ.

Filius, ut DEUS, eſt talis. Ergo.

Si neceſſitate ſufficientiæ eſt præditus; ergo illa nullius erit violentiæ & coactionis; quod ita oſtendo.

Quod non habet cauſam ſuperiorem ſe, id nec vim, nec coactionem pati poteſt.

Filius, ut DEUS, talis eſt. Ergo.

Oſtendimus, Quomodo Filius ſit neceſſarius neceſſitate oppoſita contingentiæ; jam pari pacto probandum reſtat, quomodò ex Patre ſit, Voluntate, Filius.

Exiſtit itaque Filius ex Patre quatuor modis; vel Voluntate præcedente, vel concomitante, vel non antecedente neque conſequente; vel non elicitiva; quod ita oſtendo.

Et primò quidem Voluntate præcedente; quia quicquid eſt eſſentiale, id notionale præcedere neceſſe eſt.

Secundò. Voluntate concomitante; quod ita oſtendo.

Quæcunque ſunt ſimul in eodem inſtanti æternitatis; unum aliud neceſſariò concomitatur.

Talis Voluntas eſt in Patre & Filio. Ergo.

Tertiò. Voluntate non antecedente neque conſequente; quod ita oſtendo.

Quod neque ordine naturæ, neque originis, eſt poſterius altero, id neque antecedentem neque conſequentem voluntatem habet. Talis eſt Voluntas in productione Filii. Ergo

Quartò. Voluntate non eliciente. Quia,

Quandocunque principium habet terminum adæquatum, non poteſt in aliud elicitivè moveri.

Sed ita ſeſe habet Voluntas habens pro termino Spiritum Sanctum. Ergo.

Iterum. Filius ex Patre eſt, vel intellectu præcedente eſſentialiter accepto; vel intellectu concomitante, vel intellectu elicienet; Intellectu ſed non conſequente.

Intellectu præcedente eſſentialiter accepto; quia eſſentialia ad intra præcedunt notionalia.

Intellectu concomitante; quia intellectus & generatio ſunt coæterna.

Intellectu eliciente ſive dicente; teſte Auguſtino: Verbum nuſquam eſt, niſi à dicente.

Intellectu ſed non conſequente, quia nullo ordine potentia intellectiva ſequitur actum generandi ſimpliciter.

Iterum. Filius ex Patre eſt quatuor modis. Primò per modum naturæ in perficiendo. Secundò per modum naturæ in principiando. Tertiò per modum naturæ, ut diſtinguitur, contra modum artificii. Quartò per modum naturæ, ut diſtinguitur ab illo, qui eſt per modum Voluntatis.

Primò. Per modum naturæ in perficiendo eſt ex Patre; quia tametſi Intellectus æquè naturalis ſit in perficiendo ac Voluntas; aliquid amplius tamen habet.

Secundò. Per modum naturæ in principiandò præciſè; quia Pater à ſe ipſo Filium generat, & Filius eſt à ſolo tantùm Patre per modum naturæ.

Tertiò. Per modum naturæ, ut diſtinguitur contra modum artificii; quia materiam non ſupponit ex qua.

Quarto. Per modum naturæ, ut diſtinguitur contra illum, qui eſt per modum Volun-

Voluntatis; alia enim eſt productio Filii; alia Spiritus Sancti, cum ſeipſis ad invicem diſtinguantur.

Vides igitur, quo artificio tota doctrina de perſona Filii, reſolvi poſſit. Quare ad alia.

QUÆSTIO VII.

Utrum Spiritus S. per amorem procedat?

Reſp. Affirmativè; & ſic argumentor.

Ubicunque eſt proceſſio per modum moventis voluntatem amantis in rem amatam, ibi productionem per amorem reſultare neceſſe eſt.

Hoc fit in emanatione Spiritus Sancti à Patre & Filio.

Ergo Spiritus Sanctus per amorem procedit.

Ergo connotat perſonam tanquam à principio Spirativo Patris & Filii Spirantis, vi motiva amantis in rem amatam.

Quod verò non à Patre ſolo, ſed & à Filio procedat, ſic deduco.

Ubicunque dantur relationes oppoſitæ, ibi dantur relationes reales perſonæ ad perſonam.

Sed non in Patre ſolo, ſed & in Filio datur relatio oppoſita Spirantis ad Spiratum, amantis ad amatum; qui eſt Spiritus Sanctus. Ergo.

Minor probatur. Quia Pater & Filius ſunt idem principium Spirativum Spiritus Sancti: & ita probo.

Quandocunque principium Spirativum quoad eſſentiam non opponitur relativè, tunc neceſſariò illud principium per modum unius ſumi debet.

Hoc ita eſt in Patre & Filio. Ergo.

Aliter. Quandocunque in divinis ſupponitur natura cum proprietate aliqua eſſentiali non relativè oppoſita, tunc illud principium verè & realiter eſt unum.

Sed vis Spirativa in Patre & Filio eſt proprietas eſſentialis utrique communis, & ſine ulla relationis oppoſitione.

Ergo Pater & Filius conſtituunt unum principium Spirativum.

Sicuti enim Pater & Filius eſt unus DEUS ob eſſentiæ unitatem, ita ſunt & unum principium Spirativum Spiritus Sancti, propter unitatem proprietatis ſignificatæ per principium.

Iterum. Quandocunque proprietas invenitur in diverſis ſuppoſitis ejuſdem naturæ, tunc neceſſariò illa per modum unius conſiderari debet.

Sed vis Spirativa emanans à Patre & Filio eſt proprietas abſoluta.

Ergo per modum unius principii abſoluti conſiderari debet.

Procedit enim Spiritus Sanctus à Patre & Filio, in quantum amor eſt unitivus duorum.

CONSECTARIA.

Ex his patet primò. Perſonam ſemper dicere relationem in recto, eſſentiam verò in obliquo; Nam uti in DEO dantur tres relationes realiter diſtinctæ, ita dantur tres perſonæ. Eſt enim perſona nihil aliud, quàm ſubſiſtens in divina natura relatio.

Secundò. Subſtantiam non poni in Deitate perſonæ, in quantum connotat eſſentiam, ſed in quantum ſignat ſuppoſitum; non enim dicuntur tres ſubſtantiæ, vel tres eſſentiæ; ſed tres hypoſtaſes ſive ſubſiſtentiæ. Atque hinc proprietates relativæ in DEO ſubſiſtunt, & realiter inter ſe diſtinguuntur.

Tertiò. Pluritatem in DEO conſiderari ſecundum rationem numeri abſolutè & abſtractè; ſumitur enim multitudo in divinis non ſecundum rationem quantitatis; ſed ſecundum rationem eſſe tranſcendentalis; hoc enim modo unum ita multum eſt, ut ſit indiviſum; neque multum removet unitatem, ſed indiviſionem ejus.

QUÆSTIO VIII.

De Perſona Spiritus Sancti.

An Spiratio activa ex parte principii ſe teneat?

Reſpond. Affirmativè; & ſic argumentor per analogiam.

Sicut ſe habet generatio activa ad Filium, ita ſe habet ſpiratio activa utriuſque, & Patris & Filii ad Spiritum Sanctum.

Sed paternitas ſive generatio habet ſe tanquam principium reſpectu Filii geniti.

Ergo & Spiratio activa ſe habet tanquam principium reſpectu Spiritus Sancti.

Ratio, quia Spiratio activa per modum originis & relationis conſtituit Patrem & Filium in ratione principii unius actu & eſſentialiter principiantis reſpectu Spiritus Sancti.

Aliter. Per analyſin. Ubicunque eſt Volitivum, ibi eſt volibile, & ubicunque eſt bonificativum, ibi & bonificabile.

Sed in DEO eſt volitivum & bonificativum.

Ergo & Volibile & bonificabile.

Si ergò in DEO eſt Volitivum & bonificativum; ergo inter *tivum* & *bile*, Patrem & Filium, amor erit reciprocus utrique communis.

Si non

Si non eſſet amor reciprocus utriq; communis, non eſſet diffuſivus ſui ad intra.

Si non eſſet diffuſivus ſui, DEUS non eſſet bonus, neque per bonitatem ſuam ageret; foret itaque otioſus, quod impoſſibile eſt. Ergo diffuſivus ſui.

Si ergo diffuſivus ſui; ergo in aliud ad intra diffunditur; atque hanc diffuſionem ad intra, nos Spirationem activam dicimus, qua veluti per principium *quod*, formaliter Spiritus Sanctus conſtituitur, id eſt Spiratio paſſiva; Cum amor Patris & Filii, uti una eſſentialiter voluntas eſt & bonitas, ita non diſtinguitur realiter.

Non diſtinguitur realiter, quia inter amorem Patris & Filii non datur oppoſitio, quia per modum principii communis utrique.

Tota ergo relativa oppoſitio fundatur in Spiratione paſſiva, cum ſit terminus Spirationis activæ ad intra; ergo quod ab initio aſſumpſimus, Spiratio activa ſe habet ex parte principii *quod*; quod erat oſtendendum.

Quomodò verò omnia eſſentiália attributa per Spirationem activam Spiritui Sancto communicentur, in præcedentibus diximus.

QUÆSTIO IX. & X.

An Miſſio Filii & Spiritus Sancti, ſint idem quod proceſſio, & quid propriè ſit Miſſio.

Ubicunque eſt proceſſio, ibi eſt Miſſio.

In divinis perſonis eſt proceſſio unius ab alia. Ergo ibi eſt miſſio.

Major probatur.

Quia ratio miſſionis exigit, ut perſona miſſa à mittente accipiat impreſſionem aliquam eundi ad terminum miſſionis.

Sed perſona miſſa, nulla alia via, quam per proceſſionem, quicquam ab alia perſona recipere neque terminum aſſequi poteſt.

Ergo ubi eſt proceſſio, ibi Miſſio.

Eſt autem Miſſio triplex; prior communis toti Sanctiſſimæ Trinitati, uti viſitatio juſti, & de hac non agitur hîc. Secunda eſt Miſſio activa, & eſt propriè mittentis. Tertia, eſt Miſſio paſſiva, & reſpicit perſonam miſſam. De hiſce duabus ultimis miſſionibus hîc agitur.

Hinc patet, Miſſionem completam requirere, ut perſona miſſa ſit actualiter novo modo; quia perſona divina nequit ſimpliciter de novo eſſe in termino aliquo, cum ſit ubique, niſi prius creetur. Sufficit ergo, ut ſit novo modo, quo ante non erat, in termino ſcilicet miſſionis; hinc miſſio perſonæ dicitur ſimpliciter temporanea, ratione termini certo aliquo ſigno conſtituti, uti in miſſione filii, terminus eſt natura humana ſubſiſtens in divina; In Spiritus Sancti miſſione, vel ſub forma Columbæ, vel ſub igneis Linguis; Terminus itaque, à quo, eſt inviſibilis, & terminus, ad quem, viſibilis & temporaneus.

Atque hæc paucis expoſita, ad diſtinctas perſonarum proprietates intelligendas ſufficiant.

Anacephaleoſis dictorum.

Verùm, poſſet hoc loco objici. Utrum per hanc Artem Scholaſtico more, aſſumptæ alicujus quæſtionis thema in utramque partem diſcuti poſſit. Reſpondeo, nihil eſſe facilius, uti ex præcedentibus patuit; ubi ferè ſemper præmiſſas Scholaſtico more probavimus. Verùm, nè quicquam omiſiſſe videamur, Argumentum hîc Theologicum, non ſine magna graviſſimorum Authorum controverſia agitatum Lectori proponam; quod ſit exemplar quoddam, juxta quod ſimiles quæſtiones ad Artis noſtræ amuſſim concinnari poſſint. Sit itaque.

QUÆSTIO XI.

Utrum Spiritus Sanctus diſtingueretur à Filio, ſi non procederet ab eo, an non? Ex mente Gaſparis Sanctorum.

Duplex eſt Sententia, Affirmativa & negativa; Utramque per Artis noſtræ regulam, id eſt, vel per Rotam Scientificam, vel per Tabulam Univerſalem, hoc pacto expediemus.

Pro parte negativa, videlicet: quod Spiritus Sanctus, ſi non procederet à Filio, neque ab eo diſtingueretur, ſic argumentor per novem principia abſoluta.

Illa non poſſunt diſtingui realiter, quæ eandem communicationem & perfectionem habent; cum diſtinctio perfectionem diverſam arguat. Argumentum 1. per Bonitatem. △ =. B. B.

Sed ſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio, haberet eandem communicationem & perfectionem realem cum eo; eſſet enim ſicut ille, DEUS.

Ergo ſi non procederet à Filio, non diſtingueretur ab eo.

Illa non poſſunt diſtingui ad invicem realiter, quæ eandem infinitatem & integritatem habent; Cùm ea quæ eodem modo, eodemque complemento integrantur; includant eaſdem perfectiones reales. Arg. 2. per Magnitud. =. M. B.

Sed etiamſi Spiritus S. non procederet à Filio, conſtaret eodem complemento per-

perfectionis & infinitatis, quo Filius in divinis naturaliter conſtat.

Ergo ſi à Filio Spiritus S. non procederet, non diſtingueretur ab eo.

Arg. 3. per Durationem & Diff. =.D.△.

Illa non poſſunt diſtingui realiter, quæ non habent durationem in prioritate temporis aut æternitatis; cum diverſa diſtinctio in eſſe, diſtinctionem arguat durationis & conſervationis ejuſdem.

Sed in caſu propoſito, hæc prioritas deeſſet; cùm hoc pacto abſolutè æquales ſint in duratione & modo exiſtendi. Ergo.

Arg. 4. per Potentiam & Diff. =.P.△.

Illa ad invicem non poſſunt diſtingui, quæ eandem omnino haberent poteſtatem;

Sed in caſu propoſito, in Spiritu Sancto & Filio eadem eſſet perſonalis poteſtas; quia non eſſet relatio diſtinguens, quæ provenit ex emanatione unius perſonæ ab alia. Ergo.

Arg. 5. per Sapientiam & Diff. S. =.

Illa non poſſunt diſtingui ad invicem, quæ inter ſe nullum haberent ordinem & reſpectum realis diverſitatis;

Sed hoc fieret in caſu propoſito. Ergo.

Arg. 6. per Volunt. & Diff. Vo. =.

Illa non poſſunt diſtingui ad invicem, quæ eandem voluntatem & appetitum realem habent.

Sed in caſu propoſito hoc fieret. Ergo.

Arg. 7. per Virtutem & Diff. Vi. =.

Illa non poſſunt diſtingui ad invicem, quæ eandem virtutem habent abſolutè operandi.

Hoc fieret in propoſito caſu. Ergo.

Arg. 8. per Veritatem & Diff. Ve. =.

Illa non poſſunt diſtingui ad invicem, quæ ejuſdem prorſus veritatis ſunt, abſolutæ conformitatis, & intelligibilitatis.

Hoc fieret in caſu propoſito. Ergo.

Arg. 9. per Glioram & Diff. Gl. =.

Illa non poſſunt diſtingui ad invicem, quæ eandem identicè gloriam participant.

Hoc fieret in propoſito caſu. Ergo.

Vides igitur, quomodo partim per principia abſoluta, partim reſpectiva, negativam propoſitæ quæſtionis ſententiam urgere poſſis; jam verò affirmativam ſententiam amplectentes, negativam ſententiam invertamus.

Affirmativa ſententia hæc eſt.

Etiamſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio, nihilominus diſtingueretur ab eo. Sic itaque argumentor.

Arg. 1. per B. =.

Illa diſtinguuntur realiter, quæ non poſſunt emanare & procedere cum eadem poteſtate exiſtendi & agendi ab eodem communicativo talis eſſe.

Sed Spiritus Sanctus, etiamſi non procederet à Filio, non poſſet emanare à Patre cum eadem poteſtate exiſtendi, & agendi, quam habet Filius; quia procederet ut Verbum, & cum reſpectu terminandi generationem Patris, quod eſt impoſſibile.

Ergo licet non procederet à Filio, diſtingueretur tamen ab eo.

Arg. 2. per =. B.

Illa diſtinguuntur realiter, quæ non poſſunt emanare & procedere cum eodem communicativo & actuali, ſeu reali inſtinctu.

Sed ſi perſona Spiritus Sancti non procederet à Filio, non poſſet adhuc emanare cum eodem communicativo, quod habet Filius; qui perfectè terminat generationẽ, & Patri per eam concordat & conformatur realiter, quod Spiritui Sancto nullo modo convenire poteſt.

Ergo, ſi non procederet Spiritus Sanctus à Filio, nihilominus diſtingueretur ab eo.

Arg. 3. =.B.Vo.

Illa diſtinguuntur realiter, quæ non poſſunt emanare, & ſubſiſtere cum eadem communicatione reali appetitus naturalis, quam habet Filius ad ea, quæ pertinent ad rationem Verbi, nec ſine eo appetitu, quod pertinet ad eſſe donum. Ergo.

Arg. 4. =. B. Vi.

Illa ad invicem diſtinguuntur realiter, quæ non poſſunt emanare & conſiſtere cum eadem communicatione Virtutis & originis realis.

Sed hoc fieret in propoſito caſu; Spiritus enim Sanctus non poſſet ſubſiſtere cum communicatione reali Verbi producti per intellectum paternum, nec Filius poſſet habere communicationem virtutis ſpirationis, paſſive, per quam Spiritus S. ſubſiſtens procedit à Patre. Ergo.

Arg. 5. =.B. Ve.

Illa ad invicem realiter diſtinguuntur, quæ non poſſunt emanare cum eadem perfectione Veritatis & entitatis realis.

Hoc fieret in caſu propoſito. Ergo.

Arg. 6. =. B. G.

Illa ad invicem diſtinguuntur realiter, quæ non poſſunt in emanatione ſui eſſe, quietari, & terminari eodem modo reali.

Sed Spiritus Sanctus, ſi non procederet à Filio, non poſſet quietari & terminari una & eadem reali hypoſtaſi, qua gaudet Filius. Ergo.

Arg. 7.

Illa quæ non poſſunt exiſtere cum eadem communicatione & actu perſonali, neceſſariò diſtinguuntur ad invicem realiter.

Sed hoc fieret in propoſito caſu. Ergo.

Quia

Quia communicatio & actus perſonalis Filii per modum & attributum ſapientiæ reſpondet Patri: Spiritus Sanctus verò per modum ſeu inſtinctum Voluntatis ſive doni.

Ex B. P. Vo. tale educitur argumentum.

Arg. 8. per B. P. Vo. Illa quæ non poſſunt communicari in eodem appetitu reali, illa neceſſariò exigunt diſtinctionem realem.

Hoc fieret in caſu propoſito. Ergo.

Ex B. P. Vi. Sic argumentor.

Arg. 9. per B. P. Vi. Illa realiter ad invicem diſtingui neceſſe eſt, quæ non poſſunt in eadem exiſtentia perſonali communicari in eadem virtute reali.

Sed hoc fieret. Ergo. Quia filius ſemper haberet virtutem & principium originandi & producendi realiter Spiritum Sanctum, quæ non poſſet habere Spiritus Sanctus.

Ex B. P. Ve.

Arg. 10. per B. P. Ve. Illa neceſſariò diſtinguuntur realiter, quæ non poſſunt habere eandem communicationem, titulumque verum & proprium ſecundum eſſe ſuppoſitale.

Sed hoc fieret. Ergo. Quia ſuam adhuc conſervaret per proprias rationes, conſtitutivas talis perſonæ, diſtinctas realiter à filio, & titulum diverſum à filio, ſecundum diverſam relationem realẽ.

Ex B. P. G.

Arg. 11. per B. P. G. Illa neceſſe eſt diſtingui realiter, quæ non poſſunt in ſuo reali & actuali eſſe quietari eodem modo realiter.

Sed hoc fieret in præſenti caſu. Ergo.

Innumeris aliis modis per Tabulam noſtram Combinatoriam Univerſalem hæc demonſtrari poſſunt; verùm nè in infinitum abeamus, Lectori ea indaganda relinquimus.

Conſectarium ex dictis.

Ut Lector meliùs artificium intelligat, jam, quæ ex dictis emanant veritates, per octodecim principia demonſtremus.

	Per		Etiamſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio per impoſſibile;	
1.	Per	B.		Eſſet nihilo minus in eo adhuc actualitas propria perſonalis, cum qua poſſet communicari cum Filio.
2.		M.		Haberet nihilominus extenſionem communicativam ad Patrem Spirantem, quam Filius non poſſet habere ſub ratione Spirationis paſſivæ, ob præcedentes rationes.
3.		D.		Is utique adhuc realiter diſtinctus à Filio in ratione productiva terminante conſiſteret.
4.		P.		Diverſam nihilo minus poteſtatem præ ſe ferret, tam ut exiſteret diverſa perſona à Filio, quàm ut operaretur diverſa opera, ſecundum proprium attributum talis perſonæ.
5.		S.		Eſſet tamen in eo inſtinctus propriè realis refluendi ad Patrem Spirationem, per quam producitur; quæ tamen Filio non competeret, utpotè non per voluntatem, ſed intellectum genito.
6.		Vo.		Eſſet tamen in eo appetitus realis ad terminandam Spirationem Patris, à qua acciperet eſſe perſonale, quam non haberet perſona Filii, utpotè per intellectum geniti.
7.		Vi.		Poſſideret tamen virtutem perſonalem à Patre acceptam, ſecundum quam non communicaret perſonaliter cum Filio.
8.		Ve.		Verum tamen eſſet, Spiritum Sanctum eſſe verè & realiter diſtinctam perſonam à Patre & Filio.
9.		G.		Haberet tamen propriam terminationem & quietem perſonalem in gloria communi cum Patre, quam Filius tali modo non haberet.
10.		=		Eſſet tamen in eo propria differentia perſonalis, per quam conſtitueretur in eſſe tertiæ perſonæ, quam non haberet Filius, qui perſona per ſuum eſſe differentiale conſtituitur.
11.		♡		Eſſet tamen in eo talis adhuc cum Patre realis concordantia, quæ non eſſet in Filio eodem modo.
12.		∘•		Eſſet tamen in eo adhuc talis oppoſitio per Spirationem paſſivam inde reſultantem, quæ non competeret Filio.
13.		α		Haberet tamen adhuc realem reſpectum ad principium voluntatis, à qua procedit, quam eodem modo non poſſet habere Filius.
14.		⊙		Haberet nihilominus adhuc medium, ſcilicet relationem realem talem, quæ Filio competere non poſſet.
15.		ω		Eſſet nihilominus adhuc finis terminans Spirationem Patris, qui Filio naturaliter nullo modo competeret.

Ex hiſce paucis luculenter patet, per noſtras Tabulas Combinatorias, innumeras argumentorum ſedes cuicunque tandem quæſtioni urgendæ aptiſſimas, ſubminiſtrari; ut proinde hæc pauca ſpeciminis loco dicta & expoſita ſufficiant.

Jam nihil aliud reſtat, quàm ut argumenta negativæ propoſitionis, pari pacto, more Scholaſticis uſitato, reſolvere doceamus.

Ad primum negativæ propoſitionis argumentum Reſpondeo; quod quamvis perſona Spiritus Sancti, ſi per impoſſibile non procederet à Filio, haberet eandem ſubſtantiam & communicationem ſubſtantialem abſolutam divinitati convenientem, cùm DEUS eſſet: non tamen haberet eandem realem relationem ad Patrem, quam habet Filius, quod ſufficit ad diſtinctionem realem.

Ad Secundum Reſpondeo. Quod in caſu per impoſſibile poſito, Spiritus Sanctus etiamſi haberet infinitatem ſicuti Filius, non tamen eſſet in Spiritu Sancto relatio filiationis realis, quam habet Filius.

Ad Tertium Reſpondeo. Quia quamvis non ſit inter perſonas divinas prioritas aliqua naturæ, æternitatis, æviternitatis aut temporis, per quam ipſæ inter ſe diſtinguuntur; ſolis tamen proprietatibus notionalibus diſtinguuntur; quod ſufficit ad diſtinctionem realem.

Ad Quartum Reſpondeo. Etiamſi enim poteſtas abſoluta æqualis ſit in Filio & Spiritu Sancto, etiam deficiente reſpectu mutuo, quo Filius ſpirat Spiritum Sanctum; eſſet tamen in Spiritu Sancto reſpectus realis ad Patrem, & relatio diverſa realis, qua diſtingueretur à Filio, quod ſufficit.

Ad Quintum Reſpondeo. Quia Filius & Spiritus Sanctus haberent tales relationes in ordine ad Patrem, ut in iis non poſſint communicari; Spiratio enim paſſiva Filio competere non poſſet, neque Filiatio Spiritui Sancto.

Ad Sextum Reſpondeo. Quia Voluntas abſoluta in Filio & Spiritu Sancto etiamſi non diſtinguantur, relativa tamen ſive notionalis inter illos diſtinguitur neceſſariò.

QUÆSTIONES VARIÆ

Per Artis noſtræ principia in Theologia ſolvendæ.

QUÆSTIO I.

Utrum DEUS ſit perfectus.

In utramque partem hæc quæſtio diſcuti poteſt, utra tamen, affirmativane, an negativa ſententia melior ſit, hoc pacto per Artis noſtræ regulas determinabis.

Totus quæſtionis ſtatus reducitur ad principium B. ſic itaque argumentor pro negativa ſententia.

1. Si DEUS eſſet perfectus, haberet is utiq; omnem modum communicationis, quem cœteræ res naturales habent. Per B.
Atque hoc eſt impoſſibile.
Ergo DEUS non eſt perfectus. Quia non ſe poteſt communicare, ut partes componentes ſe communicant, & uniunt. Ergo.
2. Si DEUS eſſet perfectus, deberet is in ſe comprehendere omnia bona. Per M.
Hoc autem non apparet; cum multa alia ſint bona, præter ipſum DEUM. Ergo.
3. Si Deus eſſet perfectus ab æterno, haberet omnes relationes perfectionis, quas modò habet, unde dicetur Pater, Gubernator, Dominus, Creator, Glorificator, & alia attributa, quæ poſt creationem rerum ipſi primùm acciderunt.
Sed hoc eſt impoſſibile. Cùm res ante creationem non poſſint ad ipſum referri. Ergo DEUS non eſt perfectus.
Hoc pacto inſtabis per omnia reliqua principia.

His opponimus pro affirmativa ſententia, tria alia argmenta.

1. Si DEUS non eſſet perfectus, ſequeretur, quod aliquandò non potuiſſet exiſtere, & agere cum omni perfectione & bonitate. Per B.
Hoc eſt impoſſibile. Ergo.
Quia quod modò poteſt, ſemper potuit, ſine ulla perfectionis cujuſlibet diminutione, cùm ſit omnipotens.
2. Si DEUS non eſſet perfectus; ſciret aliquam perfectionem quam non haberet, ſibi poſſe communicari ab alio; Per M.
Hoc eſt impoſſibile. Ergo. Cùm omnium rerum perfectiones & naturæ ab eo, tanquam à fontana cauſa profluxerint. Ergo DEUS eſt perfectus.
3. Si DEUS non eſſet perfectus, ſequeretur, quòd ipſe aliquando concupiviſſet perfectionem, quam non haberet, & meliorem fieri, aut factum eſſe, quam eſſet actu. Per D.
Quod eſt impoſſibile. Ergo. Cum ſemper ſummum bonum fuerit & infinitum. Ergo DEUS eſt perfectus.

Ex his in utramque partem diſcuſſis quæſtionibus patet, affirmativam quæſtionis partem meliorem & veritati congruentiorem eſſe; præponderant enim rationes in hac contra negativam. Hoc itaque poſito, Jam per Artis noſtræ principia, quomodò hæc verior ſententia multis modis probari poſſit & confirmari, videamus.

DEUS

DEUS eſt perfectus.

Poteris autem, vel ex Rota ſcientifica, vel ex Tabula, argumenta depromere eo ordine, quo ſequuntur.

1. △. B. M. Omne bonum infinitum eſt perfectum. DEUS eſt B. M. infinitum Ergo.
2. △. B. D. Omne bonum ſemper exiſtens, nec potens ab alio recipere perfectionem aliquam, eſt in ſe ipſo perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
3. △. B. P. Omne bonum omnipotens & faciens omnia perfecta, eſt in ſeipſo perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
4. △. B. S. Omne bonum taliter in ſe exiſtens, quod extra ſe non habet, nec cognoſcit aliquid, quo perficiatur, eſt perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
5. △. B. Vo. Omne bonum non deſiderans aut appetens aliquid naturaliter extra ſe, eſt perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
6. △. B. Vi. Omne bonum habens in ſe virtutem infinitam originandi & producendi res omnes, eſt perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
7. △. B. Ve. Omne bonum taliter verum, ut in eo omnis reperiatur veritas, eſt perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
8. △. B. G. Omne bonum in ſeipſo quieſcens, nec aliundè perfectionem aliquam cupiens, eſt perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
9. △. M. D. Omne infinitè durans eſt perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
10. △. M. P. Omne infinitum potens cuncta poſſibilia & perfecta facere eſt perfectum. Deus eſt talis. Ergo.
11. △. D. P. Omne æternum & omnipotens eſt perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
12. △. D. S. Omne ſeipſum infinitè comprehendens ſine defectu, eſt perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
13. △. P. S. Omne quod eſt omnipotens & infinitè Sapiens, eſt perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
14. △. P. Vo. Omne quod quæcunque vult, facere poteſt, eſt perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
15. △. S. Vo. Omne ſeipſum cognoſcens cum appetitu & Voluntate infinita ad communicandas perfectiones extra ſe, eſt in ſe perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
16. △. Vo. Vi. Omne ens, quod habet in ſe Voluntatem & Virtutem producendi omnia, eſt in ſe perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.
17. △. Vi. Ve. Omnis Virtus, de qua verificatur productio perfecta, in ſeipſa eſt talis. Sed DEUS eſt talis. Ergo.
18. △. Ve. G. Omne quod verè poteſt in ſeipſo Gloriari & quieſcere, *cauſare* in ſe infinitæ delectationis actus, id eſt abſolute perfectum. DEUS eſt talis. Ergo.

Sed hæc ſufficiant. Quare ad alia.

SECTIO III.

De Myſterio Incarnationis.

CAPUT I.

De Terminis Incarnationis.

DE Myſterio Incarnationis per Artem noſtram Combinatoriam variæ ſolvuntur difficultates; invenietque Artiſta innumerabilem propoſitionum congeriem, quibus dubiis ſibi propoſitis ſatisfaciat. Quare nihil ſupereſt, niſi ut rem ipſam variis exemplis deducamus.

Duplex ante omnia in INCARNATO VERBO generatio conſiderari debet: *Divina & humana*: Ille enim, qui æternè, & temporaliter generatur, eſt æterni Patris Filius,

Filius, Verbum Dei, Verbum non humanum, non creatum, non cauſatum, non factum; ſed divinum, increatum, incauſatum, æternè tamen generatum, & temporaliter in temporis plenitudine humanatum.

Verbum eſt Filius Dei non vocale, vel inſtar verbi noſtri mentalis; eſt enim hoc accidentale, tranſitorium, multiplicabile, imperfectum & explicabile, illud verò ſubſtantiale, permanens unicum, perfectum, inexplicabile, incomprehenſibile & ineffabile, noſtrûm tamen omnium amore Caro factum, ſimile verbo noſtro mentali, quod niſi voce promatur, intelligi non poteſt; ita Verbum æternum videri non poteſt, niſi carne veſtitum in Mundo appareat.

Verbum eſt Filius Dei, ergo Deus, non Deus Pater aut Spiritus Sanctus, ſed alius à Patre & Spiritu Sancto, non eſſentiâ aut naturâ, ſed diſtinctione perſonæ. Unde quemadmodum generatio in creatis tripliciter conſiderari poteſt, per *diffuſionem*, *expreſſionem*, *propagationem*, ita & in æterni verbi generatione. Sed deducamus ſingula per analogicæ & analyticæ artis regulas.

Primò per diffuſionem, ut	Splendor à luce; eſt enim totus *ſplendor gloriæ Patris*, *& figura ſubſtantiæ* ejus.
	Calor ab igne. Juxta illud: *rubus ardebat, & non comburebatur.*
	Flumen à fonte. Juxta illud: *fluvius egrediebatur ex loco paradiſi.*
	Pluvia à nebula. Juxta illud: *quomodo imber deſcendit de Cœlo, ſic erit Verbum meum.*

Sed hæc omnia infinitè perfectiori modo in Verbi generatione conſiderari poſſunt, quàm in creatis.

Siquidem ſplendori creato deficit æqualitas.
Calori ſubſtantialitas.
Flumini perfecta totius ſimultas.
Pluviæ integritas.

Verbi autem generatio æterna, æqualis, intrinſeca & ſubſtantialis, perfecta & integra.

Secundò per expreſſionem, ut	Species ab objecto.	Ita Verbum à Patre generatur, juxta illud.	*Specioſus forma præ Filiis hominum.*
	Imago à ſigillo.		*Eſt enim imago bonitatis ejus.*
	Verbum ab homine.		*Semel loquitur* DEUS, *& ſecundò non repetit.*
	Cogitatio à mente.		*Nondum erant abyſſi, & ego jam conceptus eram.*

Sed infinitè perfectiori modo quàm in creatis; in hiſce enim:
Speciei deficit veritas; ſpecies enim lapidis non eſt verè lapis in oculo.
Imagini ſimplicitas, quia habet diverſas partes diviſibiles.
Verbo ſtabilitas, quia citò tranſit, & non permanet.
Cogitationi ſubſtantialitas; à mente ſiquidem non niſi per modum accidentis producitur.
Verbi autem generatio eſt vera, ſimplex, permanens, ſemper perſiſtens, ſubſtantialis.

Tertiò per propagationem, ut	Germen à ſemine.	Ita & Verbum æternum: juxta illud:	*Erit germen Domini in magnificentia.*
	Arbor à radice.		*Lignum vitæ eſt iis, qui apprehenderunt eam.*
	Proles à ventre.		*Ex utero ante Luciferum genui te.*
	Filius ab actione Patris.		*Filius meus es tu, ego hodiè genui te.*

Sed infinitè perfectiori modo, quàm in creatis.
Deficit enim ſemini ſpecioſitas, cùm ſit informe & confuſum.
Radici conformitas; alia enim eſt forma radicis, alia arboris.
Ventri actio, parvam enim actionem habet in genitum.
Filio deficit tempus; Pater enim ante Filium eſt in tempore.

Generatio autem Verbi eſt pulchra cum diſtinctione, conformis, æterna & neceſſaria. Eccè Verbi æterni generatio.

Generatio *humana* Verbi fuit ex Matre, ſine Patre; Magnus, parvulus, admirabilis, conſiliarius, Deus, fortis, Pater futuri ſæculi, princeps pacis, natus & datus.

Magnus, quia eſt Filius Dei altiſſimi.
Parvulus, quia plorans & vagiens inter arcta poſitus præſepia.

Admi-

Admirabilis; quia lux erat, & non lucebat.
Erat verbum Dei, & non loquebatur.
Erat fons aquæ vivæ, & ſitiebat.
Erat omnia fovens, & frigus patiebatur.
Latitudo coarctatur.
Stringitur longitudo.
Altitudo humiliatur.
Potentia regitur.
Eruditur ſapientia.
Indiget abundantia.
Fortitudo infirmatur.
Triſtatur lætitia.
Salus patitur,
Moritur vita.
Admirabilis, quia,
In morte dat vitam.
Lætititam in triſtitia.
In paſſione ſalutem.
Fortitudinem in infirmitate.
In eruditione ſapientiam.
In indigentia abundantiam.
In timore fiduciam.
In coarctatione dilatationem.
In humilitate exaltationem.
Latitudinem in anguſtia.
In Labore amoris vehementiam.
In ſiti aquam vivam.
In ſilentio eloquentiam mellifluam.
In tenebris lucem.
In paſſibilitate impaſſibilitatem.
In mortalitate, immortalitatem.
Deus Homo.
Conſiliarius; quia factis priùs, verbis poſteà, maxima ſalutis præbuit conſilia; ſilens prohibet verboſas otioſaſque locutiones; jacens in præſepio inhibet ſuperbiam filiorum hominum.
DEUS fortis; quia aquam in Vinum convertit; maris fluctus calcavit; Ventis marique imperavit; verbo ſuo omnes ſanavit infirmitates.
Pater futuri ſæculi; quia Jesus ſalvum fecit populum à peccatis eorum.
Princeps pacis; quia in terra pacem per Angelos annunciavit hominibus bonæ voluntatis.
Natus, datus. Natus ſibi, datus nobis. Datus ut Deus; Natus ut homo. Datus nobis, Verbum incarnatum; natus nobis Sapientia increata, natus nobis, pro nobis moriturus; datus nobis ſemper nobis victurus; natus ſibi ante omne tempus; natus nobis in plenitudine temporis; natus ſibi à Patre ſine Matre; natus nobis à Matre ſine Patre; natus ſibi creator mundi majoris; natus nobis recreator mundi minoris; natus ſibi ut Deus; natus nobis, ut Deus & homo; natus ſibi infinita pollens potentia; natus nobis infirmitatibus ſubjectus.

Atque in harum rerum mirabilium compendioſa narratione, myſterium conſiſtit Incarnationis, cujus Veritatem jam per varias quæſtiones Arti noſtræ proprias, variaque paradigmata inveſtigare conabimur.

Quæstio I.

De Poſſibilitate Incarnationis.

Non neſcio, Theologos hanc quæſtionem prætermittere tanquam ex ſuppoſitione certam; quoniam tamen paganus nonnemo de hujuſmodi ἀδυναμία ſeu impoſſibilitate dubitare poſſet, eum arte noſtra convincemus, hoc pacto procedendo.

Quæritur itaque, utrum humana natura aſſumi poſſit à Verbo divino in unitatem perſonæ. Reſpondetur affirmativè; & primo quidem per Enneades noſtras ita illud oſtendo.

Omne excellenter	Bum.	Poſſibile eſt.	Sed opus Incarnationis eſt tale.	Bum.	Ergo eſt poſſibilis.
	M.			M.	
	D.			D.	
	P.			P.	
	S.			S.	
	Vo.			Vo.	
	Vi.			Vi.	
	Ve.			Ve.	
	G.			G.	

Aliter analyticè.

Omnis	Bonitas magna	eſt poſſibilis.	Talis eſt Incarnatio. Ergo.
	Bonitas magna durabilis		
	Bonitas magna durabilis potens		
	Bonitas magna durabilis potens cognita		
	Bonitas magna durabilis potens cognita volita		
	Bonitas magna durabilis potens cognita volita virtuoſa		
	Bonitas magna durabilis potens cognita volita virtuoſa vera		
	Bonitas magna durabilis potens cognita volita virtuoſa vera glorioſa		

Major ita probatur per Reſolutionem.

Si non poſſibile eſſet bonum, id non eſſet magnum; ſi non magnum, neque durabile; ſi non durabile, neque potens; ſi non potens, neque cognoſcibile: ſi non cognoſcibile, neque volibile; ſi non volibile, neque virtuoſum; ſi non virtuoſum, neque verum; ſi non verum, neque glorioſum. Sed hæc dici non poſſunt. Ergo &c.

Aliter.

Si bonum non eſſet poſſibile, ergo malum eſſet, quia bonum eſt eſſe, non autem eſſe, malum eſt.

Si bonum magnum non eſſet poſſibile, ergo nec intenſivè, nec extenſivè magnum foret, ergo magnum malum.

Si bonum magnum durabile non eſſet poſſibile; ergo inſtantaneum tantùm, quod bonitati & magnitudini repugnat, & fruſtra foret.

Si bonum magnum durabile potens non eſſet poſſibile; ergo bonum magnum eſſet infirmum, debile, infructuoſum.

Si bonum magnum, durabile, potens, cognitum, non eſſet poſſibile, ergo illud ſub ratione boni magni non eſſet cognoſcibile neque volitum.

Si bonum, magnum, durabile, potens cognitum volitum, non eſſet poſſibile, ergo otioſus foret intellectus & voluntas divina.

Si bonum, magnum, durabile, potens, cognitum, volitum, non eſſet poſſibile, neque ullius eſſet virtutis.

Si nullius virtutis; ergo nullius veritatis; ſi hoc; neque ullius gloriæ. Quæ omnia abſurda ſunt. Ergo omne bonum, magnum, durans, potens &c. poſſibile eſt.

Minor hoc pacto probatur per novem Enneadis principia, analyticè.

B. M. Illud eſt excellenter bonum, quod eſt inter omnia creata opera Dei maximum. Sed talis eſt Incarnatio. Ergo.

Si bonum maximum; ergo maximè durabile; ſi hoc, ergo ſummè potens; ſi hoc, ergo ſummæ ſapientiæ opus; ſi hoc, ergo maximè cognitum & ab æterno prævиſum; ſi hoc, ergo & ſummè volitum, ſi ſummè volitum, ergo ſummè virtuoſum; ſi hoc, ergo ſummè verum, ergo ſummè glorioſum; Ergo Incarnatio eſt Bonum M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. quod erat probandum. M. D.

Et confirmatur;

Nam per talem aſſumptionem Mundus majorem acquirit perfectionis gradum, qui dari poteſt, quoniam per medium hominis, qui eſt omnia, cum DEO in una perſona, qui Chriſtus eſt, participat. Talem autem aſſumptionem divini Verbi cum homine non repugnare, ut nonnulli objicere poſſunt, inde patet, quod omnis creatura eſt in potentia obedientiali reſpectu DEI; poteſt enim divina potentia omne bonum in eſſe ponere, cùm ſit omnipotens, ejuſque bonitas, quæ cum potentia ſua eadem eſt, nihil aliud intendat, niſi boni proprii diffuſionem communicationemque.

Dices iterum, ſi Verbum divinum aſſumpſiſſet humanam naturam, jam in Chriſto eſſent duo ſuppoſita ſive hypoſtaſes, divina & humana, quod eſt contra fidem; quia juxta Scholaſticos omnis individuus homo eſt perſona.

Reſpondeo negando majorem; neq; enim in divini Verbi Incarnatione convertuntur *aſſumens* & *aſſumptibile*; Nam aſſumens fuit DEUS Verbum, & aſſumptibile fuit homo non in eſſe individuali perſonali, ſed ſpecifico reali, à quo Chriſtus prædicationem formalem recipit; Nam ut rectè Anſelmus, cum in Chriſto profertur homo, tunc natura, quæ communis eſt omnibus hominibus, ſignatur; cum verò demonſtrativè dicimus Chriſtum hunc hominem, perſonam divinam, quæ proprietatum habet collectionem, quibus homo communis fit ſingularis & ab aliis diſtinguitur. Cum verò Verbum Caro factum; eam, quæ ſolo nomine hominis ſignatur, naturam aſſumpſit, & ſic non poteſt hypoſtaticè deſignari

deſignari Filius DEI ſine Filio Virginis Mariæ, nec Filius Virginis ſine Filio DEI. Ex quibus clarè patet, quod hic DEUS, ſcilicet Chriſtus, eſt hic homo, idem ſcilicet Chriſtus, ex eo, quia eadem eſt proprietatum collectio DEI verbi, & hominis, & iſto modo convertuntur in Chriſto. Sed jam hoc juxta Artis noſtræ regulas probemus.

QUÆSTIO II.

Utrùm humana natura fuerit aſſumpta in eſſe ſpecifico, an in individuali perſonali.

Reſpondeo, aſſumptam fuiſſe humanam naturam in eſſe ſpecifico reali, non in individuali perſonali, aliàs enim eſſent in Chriſto duo ſuppoſita ſive perſonæ; quod eſt contra fidem; & ſic oſtenditur per novem Enneadis principia Analyticè.

B. M. Omne bonum quantò majus eſt, tantò diffuſius eſſe debet.

M. D. Et quantò majus eſt, tantò durabilius.

D. P. Et quantò durabilius, tantò potentius.

P. S. Et quantò potentius, tantò ſapientius.

S. Vo. Et quantò ſapientius, tantò perfectioris voluntatis.

Vo. Vi. Et quantò perfectioris voluntatis, tantò majoris virtutis.

Vi. Ve. Et quanto majoris virtutis, tantò verius & magis unum.

Ve. G. Quantò majoris veritatis & unitatis, tantò glorioſius eſſe debet. Sed hoc minime verum dici poſſet, ſi verbum aſſumpſiſſet humanam naturam non in eſſe ſpecifico reali, ſed individuali perſonæ. Ergo & quod inde ſequitur.

Ratio Minoris eſt; Quia tunc perſona humana non habuiſſet plenum perfectionum omnium complementum, neque idiomatum communicationem. Sed explico rem fuſiùs.

SCHOLIUM I.

Fide tenemus, quod ſicuti anima rationalis & caro unus eſt homo, ita DEUS & homo Unus eſt Chriſtus, in quo humanitas ipſa divinitati Verbi unita fuit, ita ut non in ſe, ſed in verbo ſubſiſteret, cùm humanitas in ſummo gradu & in omni plenitudine perfectionis aliter eſſe non potuerit, niſi in divina perſona filii, ut videlicet ſuper omnem intellectus comprehenſionem hanc perſonam concipiamus, quæ humanam naturam ſibi univit. Quoniam verò DEUS ita eſt in omnibus, ut omnia in ipſo; clarè patet, DEUM abſque ulla ſui immutatione in æqualitate eſſendi omnia eſſe in unitate cum humanitate Chriſti maxima; quoniam contractum maximum humanæ naturæ, ſive quod idem eſt, maximus homo in eo aliter, quàm ſub maxima perfectione eſſe non potuit ut rectè & ſapienter docet Card. Cuſanus; & ſic in Chriſto, qui eſt omnia, ex ſententia Card. Cuſani, eſſendi æqualitas eſt, tanquam in Filio, Pater & Spiritus Sanctus exiſtunt, & omnia ut in Verbo, & omnis creatura in ipſa humanitate, ſumma & perfectiſſima, atque univerſali quadam comprehenſione omnem creatarum rerum ambitum complicante, ut ſit omnis plenitudo ipſam inhabitans corporaliter, eo ferè modo, quo intellectus noſtri imbecillitas eam ſub nonnullis ſimilitudinum umbris concipere poteſt: Scimus enim, omnem ſenſibilem cognitionem eſſe contractam quandam cognitionem, eo quod ſenſus niſi particularia non attingat: Intellectualis vero cognitio uti reſpectu ſenſibilis abſoluta, & à contractione particularium abſtracta exiſtit, ita merito univerſalis eſt; ſiquidem ex varia ſenſationis contractione variæ animalium ſpecies juxta diverſos nobilitatis & perfectionis gradus naſcuntur, etiamſi ad maximum ſimpliciter gradum non aſcendamus, quia coincideret cum maximo abſoluto, quod impoſſibile eſt; In ſpecie tamen illa, quæ actu ſuprema eſt in genere animalitatis, puta humana, ſenſus primo ita animal concipit, ut illud quod concipitur, ſit etiam intellectus; quod dum fit, ſenſibilis cognitionis contractio quodammodò in intellectuali natura ſubſiſtit, quia intellectualis natura exiſtit veluti divinum quoddam ſeparatum, abſtractum, ſenſibili objecto remanente temporaneo & corruptibili, ſecundum ſuam naturam. Quare, quadam licet remota ſimilitudine idem in natura humana Chriſti à Verbo aſſumpta, conſiderare poſſimus, ubi humanitas in divinitate ſubſiſtit Verbi, quoniam alio modo in ſuæ perfectionis plenitudine nec ſubſiſtere, nec maxima eſſe poſſet; Intellectus enim Chriſti, uti eſt perfectiſſimus, & penitus in actu exiſtit, ita in divino intellectu, qui ſolus eſt omnia actu, abſolutè niſi hypoſtatice ſubſiſtere non poteſt; Intellectus enim in omnibus hominibus potentialis eſt, omnia paulatim de potentia in actum deducens, ita ut quantò actu major eſt, tantò minor ſit in potentia; Maximus autem intellectus Chriſti cùm ſit terminus potentiæ omnis intellectualis naturæ in actu exiſtens plenè & ſine ulla potentiæ imperfectione, nequaquam exiſtere per ſe poteſt, quin ita ſit intellectus, ut ſit & DEUS, qui eſt omnia in omnibus, unde in Verbi perſona ut ſubſiſtat, neceſſe eſt.

Rem exemplo geometrico declaro. Sit polygona figura circulo inſcripta, natura humana, circulus verò divina. Si itaque poly-

polygonam figuram circulo inſcribamus tantæ magnitudinis, ut major eſſe non queat, illa nequaquam in angulis finitis per ſe ſubſiſteret, ſed in circulari figura (eſt enim circulus polygonorum maximus, infinitis lateribus conſtans) ita quidem, ut non haberet propriam ſubſiſtendi figuram etiam intellectuali operatione ab ipſa circulari & æterna figura ſeparabilem.

Pari ratione maximum contractum ad ſpeciem, quæ humanitas Chriſti eſt, uti in Verbi divini perſona actu ſubſiſtit, ita juxta datam contractionis ſpeciem actu omnia eſt, quæ in potentia generis aut ſpeciei illius eſſe poſſunt; quemadmodum enim maximum abſolutè eſt omnia poſſibilia actu abſolutè, & in hoc eſt infinitum abſolutè, ita maximum contractum ad genus & ſpeciem pari ratione eſt omnis poſſibilis ſecundum datam contractionem perfectio, qua major eſſe non poſſit, neceſſariò eſt infinita, omnem datæ contractionis naturam includens. Patet ergo, ipſum maximum contractum, videlicet humanitatem Chriſti non poſſe ut purè contractum ſubſiſtere, cùm nullum tale perfectionis plenitudinem attingere poſſit; neque etiam tale contractum Deus, qui abſolutus eſt, eſſe poſſet. Unde neceſſariò ſequitur, eſſe Chriſtum & creatorem & creaturam, abſolutum & contractum, contractione videlicet, quæ non niſi in magnitudine maxima ſubſiſtere poſſet, non enim eſt, niſi una tantùm magnitudo maxima, per quam contractum dici poteſt maximum. Si itaque potentia maxima abſolutè ipſum contractum ſibi tali modo uniret, ut magis uniri ſalvis naturis non poſſet, ut ipſum ſit tale ſervata natura contractionis, ſecundum quam plenitudo ſpeciei contracta & creata eſt, propter unionem hypoſtaticam, Deus & omnia eſt. Sed hæc jam per regulas noſtras hoc pacto oſtendamus.

Impoſſibile eſt, ut	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	In quantum eſt maximum contractum creatum, niſi in divini verbi natura ſubſiſtat.	Sed tale	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Humanitas Chriſti eſt, Verbo hypoſtaticè unita.	Ergo.

Probatur Major.

Quia, ſi individuam hominis perſonam Verbum aſſumpſiſſet, illa in ſe complicaret:

- Omnem bonitatem creatam.
- Omnem magnitudinem.
- Omnem durationem.
- Omnem potentiam.
- Omnem ſapientiam & cognitionem rerum.
- Omnes voluntates.
- Omnes virtutes.
- Omnes veritates.
- Omnem gloriam.

Quæ omnia nulli individuali naturæ ſive perſonali humanæ competere poſſunt; quia cum maximo abſoluto coinciderent creatura & creator, quod eſt impoſſibile.

Probatur Minor.

Nota. *Nos hos loco pro eſſe ſpecifico non ſumere naturam humanam ab omnibus individuis abſtractam, & ſub univerſali quadam ratione conſideratam, neque idealiter, ſed in quantum natura humana indicat eſſentiam ipſam hominis, ſive illam naturam communem, qua homo propriè conſtituitur homo.* Hoc poſito ſic probo minorem.

Si humanitas Chriſti Verbo unita talis non fuit, ergo defuit Chriſto aliquid Bonitatis Magnitudinis, Durationis, Potentiæ Sapientiæ, Voluntatis, Virtutis, Veritatis, Gloriæ. Sed hæc dici non poſſunt; habitavit enim in eo, Apoſtolo teſte, omnis plenitudo divinitatis corporaliter; Ergò nihil illi defuit perfectionis; Ergo Chriſtus ſummè Bonus. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Defuiſſet autem illi, ſi Verbum Dei individuam hominis perſonam aſſumpſiſſet; quod uti inconveniens fuit, ita & impoſſibile & manifeſtam contradictionem involvens: fuiſſet enim humana natura unita Verbo, & non fuiſſet unita; uti ex dictis luculenter patet; Ergo humanam naturam ſive eſſentiam ſpeciei humanæ aſſumpſit, quæ uti cum tanta perfectionum plenitudine per ſe ſubſiſtere non poterat, ita non niſi in perſona Filii Dei tanquam digniori, ſuppoſitari neceſſe fuit.

Dices forſan, Chriſtus fuit hic homo, conceptus de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine; Ergo Chriſtus fuit individuus homo, ergo perfectam ſuſtinuit perſonam hominis.

Reſpondeo, concedendo Antecedens, negando conſequentiam; Neque enim hic Jeſus

Jeſus perſonam humanam diſtinctam à perſona Verbi egit; ſed humanitas per Unionem hypoſtaticam ita Verbi divinitati fuit Unita, ut verum fuerit dicere: hic Jeſus & DEUS eſt & homo, Unâ perſona, Unum ſuppoſitum ſive hypoſtaſis Una, teſtante ipſa Veritate; *Ego & Pater Unum ſumus*. Et rectè S. Thomas docet, Verbum non aſſumpſiſſe perſonam humanam, ſed naturam in individuo, quod non eſt aliud à ſuppoſito increato præſtantiori, quam perſona humana; quando autem loquimur de *eſſe ſpecifico*, intelligimus ſemper illam humanam naturam individuatam in Verbo, qua omnes homines, homines ſunt, & quæ in omnibus ac ſingulis actu inexiſtit; quando verò loquimur, Verbum non aſſumpſiſſe humanam naturam in *eſſe individuali*, intelligimus ſemper eſſe perſonale hominis, neque propriè dici debet aſſumpſiſſe hominem, quia homo dicit ſuppoſitum, qui eſt terminus, & quod aſſumitur præintelligitur termino. Quæ ut paulò fuſiùs exponantur, ſit

SCHOLIUM II.

Notandum humanitatem Chriſti Verbo hypoſtaticè unitam, cùm ſit contracta præciſio terminationis, naturæ illius ſpeciem non exire; Simile quippe à ſimili generatur, & hinc ſecundum naturæ proportionem procedit genitum à genitore; terminus autem cum careat termino, caret conſequenter omni limitatione & proportione; Quarè homo maximus, cujuſmodi Chriſtus eſt, quoad vim naturæ non eſt generabilis, neque etiam omninò carere poteſt principio ſpeciei, cujus ultima exiſtit perfectio; partim igitur ſecundum humanam procedit naturam, quia homo, & quoniam eſt altiſſimum principiatum, immediatè omnium principio unitum, tunc ipſum principium, à quo eſt immediatè, ſe habet ut creans, generans aut Pater; principium verò humanum ſe habet ut paſſivum, utpote quod materiam receptibilem ſubminiſtrat; Quare à matre ſine virili ſemine genitus; Omnis autem operatio ex Spiritu & amore quodam procedit, uniente activum paſſivo; Atque hinc maxima operatio ſupra omnem naturæ proportionem, per quam creator unitur creaturæ, ex maximo uniente amore procedit, & à Spiritu Sancto, qui abſolutus amor eſt, neceſſariò exiſtit, per quem ſolum, ſine agentis contracti adminiculo, infra latitudinem ſpeciei, Mater concipere potuit Filium DEI Patris; & ſicuti Pater Spiritu ſuo formavit omnia, quæ de nihilo ab illo in eſſe prodierunt, ita principaliùs, hîc egit eodem Sancto Spiritu, quando perfectiſſimè operatus eſt.

Sed explicemus hæc per remotam quandam ſimilitudinem. Ita comparatum eſſe novimus ſubtilibus Doctoribus, ut quando Verbum intellectuale ac mentale ſuis volunt manifeſtare diſcipulis, hoc unicum curant, ut conceptus mentis ſive intellectuale verbum per vocem indicent, cum ſine ſenſibili ſigno inſenſibilem mentis conceptum diſcipulis aperire aliter nequeant; fit autem hoc per naturalem Doctoris Spiritum, qui ex attracto aëris halitu vocalem format ſpeciem, mentali verbo congruam, ita verbo intellectuali unitam, ut vox ipſa in ipſo verbo ſubſiſtat, ut hoc pacto auditores mediante voce verbum internum attingant. Sub hac ſimilitudinis tametſi remotiſſimæ umbra, Pater æternus dum ex immenſa bonitate ſua, nobis ſibi complacuit divitias gloriæ ſuæ ad omnem ſcientiæ & ſapientiæ plenitudinem oſtendere, verbum æternum Filium ſuum, ſenſibili & nobis ſimili forma humana natura induit per Spiritum Sanctum ſibi conſubſtantialem, qui quidem Spiritus quaſi vox ex aëre attracto per inſpirationem de puritate fœcunditatis virginalis ſanguinis, corpus ipſum animale contexuit, rationem ei adjiciens, ut homo eſſet verbum DEI Patris, & adeò internè counivit, ut ſubſtantiæ humanæ naturæ centrum exiſteret, quod quidem operatione momentanea, ſupra omne tempus, ſecundum voluntatem conformem infinitæ potentiæ peractum eſt; Hanc autem matrem tantam, virtutibus divinis plenam, quæ materiam ſubminiſtravit, nemo dubitare debet, omnes Virgines omni virtutum perfectione exceſſiſſe, & inter omnes mulieres fœcundas excellentiorem benedictionem habuiſſe; Ipſa enim, quæ ſuper omnia creata, ad tantum tamque excellentem partum Virginalem à DEO præordinata fuit, omnibus iis ex debito carere debuit, quæ aut puritati, aut vigori ſimul & Sanctitati adeò excelſæ tam excellentis partûs quovis modo obeſſe potuiſſent; Si enim præelecta Virgo non fuiſſet, quomodò ad partum ſine virili ſemine apta fuiſſet? Si ſanctiſſima & ſuperbenedicta à Domino non fuiſſet, quomodò Spiritus Sancti Sacrarium, in quo DEI corpus effingeret, facta fuiſſet? Si poſt partum virgo non remanſiſſet, prius ſanè excellentiſſimo partui, prærogativam maternæ fœcunditatis in ſua ſuprema puritatis perfectione non communicaſſet, ſed diviſivè & diminutè ſecus ac tantum Filium unicum & ſupremum decuiſſet. Si ergo Virgo Sanctiſſima ſe totam DEO obtulit, hic certè Spiritus

Sancti operatione etiam omnem fœcunditatis naturam ei penitus communicavit: adeo ut in ipſa, immaculata Virginitas ante partum, in partu, & poſt partum ſupra omnem naturalem communem generationem incorrupta permanſerit. Ex Patre ergo æterno & Matre temporali, Virgine ſcilicet., DEUS & homo Jeſus Chriſtus natus eſt; ex Patre maximo & abſolutè perfecto; ex Matre Virginali, fœcunditate, ſuprema benedictione, referta, in temporis plenitudine; non enim potuit eſſe homo ex Virgine Matre, niſi in tempore, neque ex Patre DEO Filius niſi ab æterno. Fuit igitur verus DEI Filius, & verus Virginis Filius, qui ab ea materiale & terminatum corpus aſſumpſit; aliàs enim verus homo dici non poſſet; neque tamen animam & intellectum prius aut contra aſſumpſit, ſed omnia ſimul in inſtanti temporis; aliàs enim homo, qui anima & corpore conſtat, aſſumptus dici non poſſet, potuiſſetque aſſignari tempus aliquod, quo DEUS non fuiſſet homo, ſed vel corpus tantùm, vel anima; Unio autem hæc admiranda, quam hypoſtaticam vocant, in perſona Verbi, non in natura ſive eſſentia divina, facta fuit, ſed in perſona Verbi, neque tamen ideo illa in corpoream converſa dici debet, cum divina ſit immutabilis; humana verò dicitur caro deificata, non DEUS; neque unio ſeſe habet ut materia & forma, nec unita accidentaliter, nec ſicut tertium quoddam, neque compoſitum quoddam, niſi per modum numeri, in quo duo conveniunt. Sed hæc ſufficiant; quare ad alia.

QUÆSTIO III.

Utrum Incarnatio Chriſti fuerit neceſſaria.

Magna hìc Theologorum contentio. Sunt nonnulli, qui aſſerunt. Adamo non peccante, Chriſtum non fuiſſe incarnatum; atque adeò incarnationem non fuiſſe neceſſariam; quia homine non peccante, non fuiſſet morbus, & conſequenter nec medicina. Alii alias congruentias potiùs, quàm veras rationes comminiſcuntur; nos non ſecundum quid, aut ex neceſſitate naturæ abſolutè, ſed neceſſitate medii, aſſerimus fuiſſe neceſſariam incarnationem; poſito tamen divino decreto, quo per eam naturæ lapſæ ſtatum reparari voluit. Neque enim abſolutam neceſſitatem hìc ponimus, ſed verius conditionatam, ne libertatem DEI conſtringere videamur. Id ergo juxta regulas noſtras Combinatorias hoc pacto oſtendimus.

B. M. D. Omne bonum quantò majus eſt, tantò magis, ratione finis qui intenditur, eſt neceſſarium, & gloriæ divinæ promovendæ magis conſentaneum eſſe debet.
Tale bonum eſt Incarnatio. Ergo magis fuit neceſſaria, ratione finis.

P. Omne bonum quantò majus eſt, tantò potentius, & quantò majus potentiuſque, tantò magis eſt neceſſarium.
Sed Incarnatio, in una perſona DEI Verbi, eſt majus potentiuſque bonum, quod naturæ lapſæ reſtaurandæ dari poteſt. Ergo.

S. Quicquid eſt ſummè & infinitè intelligens, intelligit & in eſſe ponit magis neceſſarium majuſque bonum quod dari poteſt, ad humani generis ſalutem reparandam.
Sed DEUS eſt ſummè intelligens. Ergo in eſſe ponit majus bonum, magiſque neceſſarium ad ſalutem humani generis reparandam, quæ eſt Incarnatio.

Vo. Omne bonum maximum, ut intellectum & volitum, eſt ſummè neceſſarium ratione finis, quæ eſt glorificatio hominis.
Talis eſt Incarnatio. Ergo.

Vi. Omne bonum majus, virtutum omnium perfectione plenum, ut maximè eſt appetibile ita ſummè quoque neceſſarium eſt; ſed Incarnatio eſt bonum, quo majus dari non poteſt, virtutum omnium perfectione plenum. Ergo illa uti maximè appetibilis; ita & ad ſalutem humani generis maximè neceſſaria eſt.
Talis eſt Incarnatio. Ergo.

Ve. Omne majus bonum, verum, intellectui divino maximè conforme, in eſſe poni debuit ratione medii, quo ſalvaretur humanum genus.
Sed nil ratione medii, melius, magis neceſſarium, & intellectui divino conformius eſſe potuit Incarnatione; Ergo ratione medii ad finem conſequendum quæ eſt humani generis ſalus, ſummè neceſſaria fuit.

G. Omne bonum quantò glorioſius & gloriæ divinæ promovendæ conformius, tantò magis in eſſe poni debet.
Talis eſt Incarnatio. Ergo.

Aliter.

Aliter.

B. M. Quandocunque aliqua ſunt idem, ad quot ſe extendit unum, ad tot ſeſe extendit & alterum.

B. M. Vo. Sed bonitas, magnitudo & voluntas divina ſunt idem realiter.

Ergo ad quod ſe extendit unum, ad id & alterum.

Sed voluntas vult (ex ſuppoſitione præſentium decretorum Incarnationis Verbi) majus bonum quod dari poteſt ad extra in creaturis in tali ordine.

Ergo magnitudo eſt ratio DEI, ut ipſum magnificet, & bonitas, ut bonificet. &c.

Major de ſe nota eſt; alioquin ſequeretur, rationes divinas non identificari ſecundum rem, ſi aliæ aliis deficerent in operationibus extrinſecis, quod impoſſibile eſt.

Minor probatur. Nam voluntas neceſſariò vult id, quod eſt majoris bonitatis, magnitudinis, potentiæ & perfectionis.

Sed hæc eſt Incarnatio; Ergo eam neceſſariò (ex ſuppoſitione decreti divini) vult. Ergo eſt neceſſaria.

Iterum. Omne illud, per quod perfectiones DEI melius cognoſcuntur & diſcernuntur, & ſub ſenſum cadunt, eſt neceſſarium.

Sed hoc fit per Incarnationem. Ergo.

Major patet. Quoniam aliter DEUS nollet à creatura Mundi intelligi, nec intimè amari, quod eſt impoſſibile, & contra bonitatem & magnitudinem DEI.

Minor probatur. Nam per Incarnationem apparet claritas DEI interior foris in magna bonitatis multiplicatione; dum per DEUM viſibilem inviſibilis majeſtatem cognoſcimus; & ita probatur.

Illud eſt maximè neceſſarium, per quod infinita DEI bonitas, magnitudo, potentia, virtus, veritas, gloria, meliùs cognoſcuntur.

Sed per actualem unionem divinæ naturæ Verbi cum humana meliùs cognoſcuntur dictæ perfectiones, quàm per potentialem.

Ergo Incarnatio maximè neceſſaria eſt, ad gloriam ſuam manifeſtandam mundo.

Siquidem per Incarnationem omnes perfectiones DEI ad extra, finem & quietem attingunt, ut ita loquar, quod non fieret, ſi incarnatio non eſſet; Nam dato quocunque alio effectu ab Incarnatione, DEUS poſſet majorem facere, & ſic in nullo, dempta Incarnatione, quieſceret; atque adeò hoc pacto creatura major eſſet in recipiendò, quàm DEUS in dando; & DEUS videretur invidus & avarus, quod eſt contra ſuam bonitatem infinitam, & ex ſe & ſua natura diffuſivam ſui. Ergo Incarnatio (poſito divino decreto) eſt neceſſaria.

Iterum. Unaquæque cauſa exaltat ſuum effectum, quantum poteſt.

Sed DEUS eſt cauſa cauſarum univerſaliſſima.

Ergo debuit effectum ſuum exaltare, quantum poterat, ne defectuoſum quid & confuſum inde naſceretur. Sed in Incarnatione DEUS exaltavit effectum ſuum, quantum potuit. Si non; ergo defectuoſa fuit Incarnatio, quod eſt impoſſibile.

Unde Concludo, Incarnationem eſſe maximum bonum, quo majus dari non potuit, quod ita oſtendo.

B. B. M. B. Omne Ens habens in ſe totius bonitatis complementum, id magnum bonum eſt.

B. M. M. B. Omne Ens habens in ſe quidquid excellentiæ & magnitudinis excogitari poteſt, magnum bonum eſt.

B. D. B. Omne Ens ſecundum quid conſideratum, & in ſuo genere, tantò durabilius eſt, quantò majori perfectione prædītum eſt.

B. P. Vi. Omne Ens quantò potentius, tantò nobilius & virtuoſius eſt.

B. S. M. B. Omne Ens, quod complicat in ſe ſapientiam DEI infinitam, virtutem, veritatem, gloriam, illud maximum bonum eſſe, neceſſe eſt.

B. M. D. Vi. Omne quod in ſe omnem perfectionem poſſibilem complicat, bonum durabile & virtuoſum eſt.

} Tale eſt, divinæ & humanæ naturæ in unitate perſonæ verbi conjunctio, ſalvis & diſtinctis ſine confuſione naturis. Ergo.

Major de ſe nota eſt, ut patet per ejus oppoſitum. Nam Incarnatio dicit naturam divinam & humanam in unitate ſuppoſiti unitas & inter ſe diſtinctas, quæ quidem omnem perfectionem quamlibet in ſuo genere dicunt; & patet per areolam M. D. ♡. M. Nam Incarnatio Filii DEI eſt in magna duratione concordantiæ, quà humana divinæ naturæ unitur in unitate perſonæ Verbi, ſalvâ naturarum diſtinctione.

Atque

Atque ex his patet neceſſitas Incarnationis Chriſti, ratione finis propoſiti, quæ eſt ſalus & glorificatio humani generis.

Si quis porrò per regulas quæſtionum ulterius hæc inveſtigare velit, is ita procedet; & primò quidem quæri poſſet: *Quare* DEUS ſit incarnatus. Reſpondeo, propter ſeipſum & gloriam ſuam. Quod ita probo. (Per Quare?)

Quicquid divinus intellectus intelligit glorificationi ſuæ congruum, illud potentia ejus in eſſe ponit.

Sed intellectus divinus intelligit Incarnationem Verbi glorificationi ſuæ maximè eſſe congruam.

Ergo eam in eſſe ponit. Quia hoc pacto creatura removetur à ſtatu ſuo caduco & ignorantia, & ad tam ſublimem ſtatum reducitur, ut mereatur conformis fieri imagini Filii DEI, & quodammodò deificari.

Major patet. Minor probatur. Quia aliàs fine ſuo privaretur, quæ eſt DEI hominiſque glorificatio. Ergo. Neceſſè enim eſt, ut DEUS per ſuam potentiam tantum poſſit, quantum ſapientia poteſt repræſentare; ex opere enim omnium poſſibilium maximo, nobiliſſimo, & excellentiſſimo, divinæ poteſtatis operatio intrinſeca in opere extrinſeco, quæ Incarnatio eſt, quàm maximè manifeſtatur, ſine qua aliàs eſſet otioſa; intendit enim DEUS per ipſam medium quoddam inter DEUM abſolutè & hominem, quod eſt Chriſtus Verbum incarnatum. Quæ omnia fuſiùs per conſequentia prædicata eſſentialia Artis noſtræ deduci poſſunt.

Secundò quæri poſſet: An in Incarnatione in conſiderationem veniret, *quantum*, ſive *quantitas prædicamentalis?* Reſpondeo quod ſic, & quidem fuiſſe neceſſariam; quod ita probo. (Per Quantum.)

Illa quantitas neceſſaria eſt, qua non mediante ſubſtantia aliqua remanet inſenſibilis.

Sed non mediante carne ſive corpore humano quanto, Verbum incarnatum non fuiſſet ſenſibile.

Ergo quantitas ad Incarnationem maximè neceſſaria fuit.

Major eſt nota. Quia ſecus, Chriſtus verè homo viſibilis dici non poſſet; & ita probatur.

Omne illud, ratione cujus Incarnatio DEI Verbi eſt quanta, eſt neceſſarium, & per conſequens ſenſibile.

Sed illud eſt Verbum Incarnatum, in quo duæ naturæ, videlicet ſpiritualis & corporea, divina & humana, in unum copulantur.

Ergo & Incarnatio Verbi, quoad humanam naturam neceſſariò eſt quanta, non verò quoad divinam, quia eſt intermina, immenſa & indiviſibilis.

Quæ omnia iterum innumeris modis oſtendi poſſunt ex Tabula Univerſali; hìc enim unum exemplum dediſſe ſufficiat.

Ad Quæſtionem de, *Quale*, ſic argui poteſt. Suppono primò, non eſſe abſurdum aſſerere, DEUM quoad rationes ſuas formales ſub ratione bonitatis, magnitudinis voluntatis, virtutis, veritatis, ſuo modo qualem dici poſſe, abſque tamen qualitate prædicamentali & proprii generis, cùm DEO tales qualitates ob contrarietatem non competant; quoad humanitatem tamen in Chriſto illa tum ſubſtantialiter, tum accidentaliter, ſpectari poſſunt, & in genere entis & moris, ita ut Chriſtus verè bonus, juſtus, miſericors, clemens, ſanctus dici poſſit, & hoc pacto in Incarnatione qualitas conſiderari debet, ut quæ in DEO ſunt ſubſtantialiter, in humanitate Verbi ſint accidentaliter. Unde ſic argumentor. (Per Quale.)

Ubicunque dantur virtutes morales, ibi dantur & qualitates.

In Chriſto dantur virtutes morales.

Ergo & qualitates. Ergo in Incarnatione verè & propriè qualitas dari poteſt.

Ubicunque datur frigus & calor, ibi dantur qualitates phyſicæ.

Chriſtus frigus & æſtum paſſus eſt.

Ergo in Chriſto dantur calor & frigus, qualitates phyſicæ.

Haud ſecus per abacum combinatorium in primo libro deſcriptum, innumeræ argumentorum ſedes, quibus in Chriſto qualitates fuiſſe demonſtrantur, inveniuntur.

Quæritur quartò. Utrum Incarnatio DEI *ſub tempus* cadat. Reſpondeo quod ſic, & ita argumentor. (Per Regulam Quando.)

Omne	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Communicatum à DEO ad extra, in tempore fieri neceſſe eſt.	Incarnatio eſt bonum maximum, communicatum à Deo ad extra.	Ergo.

Quia

Quia in Incarnatione, DEUS Verbum, non ponit tempus per ſe, ſed ponitur in tempore, in quantum ſe hominem facit; ſi enim non poneretur in tempore, hominem induiſſe dici non poſſet, ſed eſſet homo æternus, quod implicat; ineſt enim tempus Incarnationi ſub ratione naturæ humanæ, & non ſub ratione divinæ; veritas enim verificat virtutem in humanitate, incarnando ſine tempore, ſub ratione Deitatis, & cum tempore, ſub ratione humanitatis.

Per Regulam *Ubi?*

Quæritur Quintò. An Incarnatum Verbum ſit *Ubique?* Reſpondeo, divinitatem & humanitatem talem habere ſub propriis ipſarum rationibus in Incarnatione proportionem, ut DEUS Filius verè ſit homo, & homo verè ſit DEUS; Unde ſequitur, Verbum quod eſt DEUS homo, ſit ubique, & in omni tempore; Homo tamen DEUS ſit in loco ſpecifico & determinato, ſeu quod idem eſt, Incarnatum verbum ſit ubique ratione Deitatis; ſit vero in loco ſpecifico & determinato ratione humanitatis; Unde ſequitur utriuſque naturæ quietudo, quoniam ſub ratione minoritatis Incarnatio de humanitate finita eſt & loco comprehenſa; ſub ratione verò majoritatis Incarnatio eſt de Divinitate, quæ uti immenſa eſt, ideò concludi neſcia, omnia implet; Unde ſic argumentor.

Sicuti omni principio increato competit, nulli loco affixum eſſe, ita principiato creato ex naturæ ſuæ exigentia propriè competit locus ſpecificus corporeus & determinatus.

Sed in Incarnatione principium increatum eſt DEUS Verbum, & humanitas principiatum.

Ergo in Incarnatione principium increatum DEUS Verbum nulli loco affixum eſt, utpote quod immenſitate ſua omnia implet, principiata verò humanitas Verbo unita, ut loco ſpecifico determinetur, neceſſe eſt.

Major probatur. Si enim Verbum ratione humanitatis eſſet ubique, ſequeretur, maximum contractum, cujuſmodi eſt humanitas Chriſti, cum maximo abſoluto coincidere; illudque adæquare, quod impoſſibile eſt, & per noſtra principia ita deducitur.

	B.		B^tem.	
	M.		M.	
	D.		D.	
	P.		P.	
Nullum creatum	S.	Quantumvis ſub ratione contracti maximi conſideratur, pertingere poteſt ad abſolutam & increatam	S.	Sed hoc fieret, ſi humanitas Chriſti contractum maximum eſſet ubique.
	Vo.		Vo.	
	Vi.		Vi.	
	Ve.		Ve.	
	G.		G.	

	B^s.		B.	
	M^o.		M.	
	D.		D.	
	P.		P.	
Nam Creata	S.	Pertingeret ad abſolutum	S.	Quod impoſſibile eſt. Ergo.
	Vo.		Vo.	
	Vi.		Vi.	
	Ve.		Ve.	
	G.		G.	

Eſſet enim humanitas Chriſti infinitè bona, immenſa, æterna ex ſe & ſua natura omnipotens, omniſciens, omnivolens, infinitè virtuoſa, vera, glorioſa, quæ humanitati niſi ſub dictis rationibus competere non poſſunt; eſt enim Chriſtus Patri coæqualis ſecundum divinitatem; minor Patre ſecundum humanitatem, uti ex *Symbolo* conſtat.

Quando itaque dicitur, *Chriſtum eſſe omnipotentem*, *omniſcium* &c. illa omnia in quantum humanitas ejus in divina Verbi perſona ſubſiſtit, intelligenda ſunt.

Per Quomodo. Quæritur Sextò. *Quomodo* DEUS naturam humanam aſſumpſerit? Reſpondeo, Modum Incarnationis eſſe, unire bonitatem, magnitudinem, potentiam, ſapientiam in humana natura, in unitate perſonæ Verbi, utrâque naturâ ſalvâ; unde factum eſt, ut DEUS ſit homo, & homo DEUS; & ita probatur.

G.M.♡. Nulla gloria magna dari poteſt abſque concordantia.

In Incarnatione Verbi divini eſt gloria magna, qua major dari non poteſt inintenſivè & extenſivè.

Ergo eſt cum concordantia duarum naturarum in unitate perſonæ.

Major eſt nota; Quia concordantia unit, contrarietas verò diſunit. Minor patet quoque, quia eſt ultimus finis, in quo omnia quieſcunt & gloriantur, & ita probo.

⊙ Omne medium arguit extrema in eſſe unito.

Incarnatio eſt medium conjunctionis duarum naturarum, divinæ & humanæ.

Ergo requiritur ut uniatur, ut tale medium ſit ſubjectum influxus & refluxus principii & finis.

Ex hac enim facta fuit unio duarum naturarum, & conſequenter ſecuta Incarnatio.

Corollaria dictorum.

Hinc ſequitur primò, Unionem duarum naturarum non eſſe factam in eſſentia, ſed in perſona Verbi; neque duæ naturæ unitæ ſe habent per modum materiæ & formæ, eſſent enim in potentia, neque unitæ ſunt accidentaliter, quia Chriſtus non fuiſſet univocè homo, ſed per accidens, ſed faciunt tertium quid; neque divina natura in carnem converſa dici poteſt; dici tamen poteſt caro *deificata*, id eſt, *facta* DEI per aſſumptionem, non DEUS; neque compoſita dici poteſt per modum partium, ſed per modum numeri, in quo duo conveniunt.

Secundò, Unionem hanc in ratione humanæ naturæ fuiſſe quid creatum, quia fuit in tempore; in divina verò, rationis tantùm, quia non fuit mutata; neque unio hæc aſſumptio eſt, quia natura divina dicitur unita, non aſſumpta, unio importat relationem, aſſumptio actionem vel paſſionem; item aſſumptio eſt in fieri, unio in facto eſſe; Hinc Pater & Spiritus Sanctus uniunt, non aſſumunt, Filius utrumque præſtitit.

Tertiò ſequitur, ex unione hac hypoſtatica Scientiam in Chriſto fuiſſe participatam per lumen à natura divina; Chriſtus enim per unionem erat beatus beatitudine increatâ, quia DEUS; & creatâ, quoad animam; Unde Scientia Chriſti ex parte animæ fuit infuſa, quia cognovit res per ſpecies intelligibiles menti proportionales; neque tamen hac ſcientia comprehendit divinam eſſentiam, quia *finita*; Cætera verò omnia præſentia, præterita & futura imò infinita, quæ ſub creaturæ potentiam cadunt, nôrat, non tamen omnia quæ DEUS poteſt, novit; quia comprehenderet divinam potentiam, quod implicat; Sicuti tamen intellectus poſſibilis per infuſam omnia ſcivit, ita intellectus agens per acquiſitam & experimentalem omnia ſcire debuit, ne quicquam Chriſto ad perfectionem, omnium complementum deeſſet.

Sequitur quartò. Animam Chriſti non fuiſſe omnipotentem ſimpliciter & abſolutè, quia hoc proprium eſt DEI; ſed in quantum inſtrumentum fuit divinitatis, omnia potuit, quæcunque voluit in Cœlo & in terra; juxta illud: *Data eſt mihi* &c. Unde ſimpliciter non potuit aliquid ex nihilo creare per ſe, aut creatum in nihilum reducere; quia hoc creato agenti non competit, ſed ſoli DEO; uti tamen unita Verbo, inſtrumentaliter omnia potuit.

Atque hæc de Incarnationis myſterio ſufficiant.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI, *SIVE* COMBINATORIÆ, LIBER SEPTIMUS,

Paradigmata Artis noſtræ ex Metaphyſicâ, Logicâ ſeu Dialecticâ, Phyſicâ, Medicinâ, exhibet.

SECTIO I.

Metaphyſica applicata.

CAPUT I.

Definitio Entis.

Metaphyſica eſt Sapientia de Ente, in quantum Ens eſt, & de annexis ei modis entis communibus, primis principiis & primis cauſis. Ariſtoteles eam altiſſimarum rerum abſtractiſſimarumque ſcientiam definit. Alii philoſophiam primam, eò quòd rerum prima principia & cauſas inquirat. Sunt qui eam Theologiam quoque naturalem definiunt, eò quod, quantum lumine naturæ fieri poteſt, de rebus immaterialibus, incorruptibilibus & actibus puris tractet. Nos principiorum, tum abſolutorum, tum reſpectivorum, in Arte noſtra contentorum, Scientiam aſſerimus; Cùm nihil in univerſa Metaphyſica conſideretur, quod ad ea non revocetur, uti poſteà patebit. Eſt autem potiſſimus & ultimus indagationis noſtræ Metaphyſicæ ſcopus nihil aliud, quàm DEI ſubſtantiarumque ab omnibus ſenſibilium rerum umbris ſeparatarum per prima & abſoluta Artis noſtræ principia acquiſita cognitio; ſiquidem mens noſtra, dum adeò abſoluto ordine in rerum natura omnia connexa colligataque intuetur, quieſcere minimè poſſe videtur, niſi ad altiorem conſiderationem animum erexerit ſuum, videlicet, ad Opificem illum ſupremum, unum, & illud, quod eſt ſemper, quod nunquam fuit aliud, nec futurum eſt, quódque nihil aliud eſt, quàm DEUS UNUS, qui ſine principio, omnium principium, ſine medio & fine, finis omnium, à quo, per quem, & propter quem, & ad quem omnia. Ex naturalium itaque ſenſibiliumque rerum concatenatione paululum mens altius ad inviſibilium inſenſibiliumque rerum cognitionem, veluti divinioris portionis igniculis agitata exardeſcit; atque ex his ſemper ad alia majora & præſtantiora tranſiens ob ingenitam quandam ejus imbecillitatem & divinitatis præſtantiam, quam indagat, dum invia omnia reperit, torquetur, angitur, luctatur cum intelligentiis, quas ſi ordine rectè ad unum direxerit, optatum tandem conſequitur finem.

Quamdiu autem per illas rerum varietates & typos, ut in labyrintho quodam animum ſine ſuperni luminis affluxu exercuerit, tam diu in Metaphyſica vacillabitur, & mirum in modum angetur torquebiturque abditâ illa prorſus & occulta ab humanis ſenſibus rerum naturâ, quæ tantò occurret difficiliùs, quantò quis longiùs à via cognoſcendi verum illud & ſupramundanum UNUM, aberraverit; ut proinde mirum non ſit, Ariſtotelem in tot anfractus,

in tot ſcopulos impegiſſe, tot difficultatum fluctibus jactatum fuiſſe; uti enim lumen rationis tantùm ſecutus eſt, ita vera DEI cognitione deſtitutus pervenire non potuit ad illud ſummum & UN-OMNIA, quod tam anxiè quæſivit; atque adeò certum ſit, ibi Chriſtianam incipere philoſophiam, ubi philoſophorum veterum anchoram ſuprema figebat cognitio.

Objectum Metaphyſicæ. Atque ut ad propoſitum nobis thema redeamus. Conſiderat itaque Metaphyſica univerſalia rerum principia ſummè abſtracta, & quantum fieri poteſt, genera generaliſſima, ut poſſit hos rerum humanarum exiſtentiumque diſperſos rivulos ad quaſdam origines & fontes reducere, & reducta ad unum contrahere, & unum illud cognoſcere, quod eſt omnia.

Materia ejuſdem. Ideò ejus materia *Ens unum* eſt, quod mente tantùm concipitur in ſe, diviſum in alia duo, *Subſtantiam* & *Accidens*; quæ poſtea per modos eſſendi in abſtracto, hoc eſt generaliter ſine concreto individuo, cui inhæreat, conſiderat. In ente Accidentis conſiderat novem modos, quos prædicamenta Logici vocant; & ſunt: *Quantitas*, *Qualitas*, *Relatio* &c. Alia abſtracta univerſalia, potentiam ut materiam, actum ut formam, neceſſarium, contingens, dependens, independens, finitum, & infinitum utrumque in ſuo eſſe contemplatur; & cùm omnis demonſtratio maximè à communibus & poſtea ex propriis principiis dependeat; hinc in ſua theoria tranſcendentia potiſſimum inquirit.

Subjectum itaque Metaphyſicæ juxta univerſalem contemplationem, *Ens* eſt in abſtracto; In concreto verò ente, & particulari, pro modo concretionis eſt ſingularium doctrinarum; ſic de ente mobili tractat Phyſicus; Mathematicus de ente quanto; Logicus de ente uti per operationes intellectus dirigibili; & ſic de cæteris.

Unde patet, Metaphyſicam verſari circa omnia, circa difficillima atque à ſenſibus remotiſſima, cognitione certiſſima, omniumque ad prima principia cauſaſque reductione: Enti verò cùm ſubſtantialiter certi quidam, quos modos alii, alii proprietates & paſſiones, vocant, inſint, illas tanquam cum ente convertibiles unà conſiderat; cujuſmodi ſunt: Unum, Verum, Bonum, Res, Aliquid; quamvis Res commodè ad Ens, & Aliquid ad Unum revocari poſſit; quæ omnia fuſè primo Libro expoſita ſunt. Verùm ut totius Metaphyſicæ typum ob oculos habeas, hîc tum Entis, tum ejuſdem proprietatum diviſiones, definitioneſque ob oculos ponam Curioſi Lectoris.

CAPUT II.

Diviſio Entis in genere tranſcendentali.

1. *Unius Diviſio.*

Aliud *eſt* Ens per *ſe* { *Increatum*, ut DEUS. / *Creatum*. Quodlibet per ſe exiſtens. }

Aliud per *accidens*. Et triplex eſt.

1. *Subjectivè* in intellectu ens eſt, ut accidens in ſubjecto, uti habitus ſcientifici.
2. *Objectivè* in intellectu, ut color in viſu eſt objectivè, in muro ſubjectivè.
3. Ens *rationis*, quod iterum duplex. { *Fictum*. Ut chimæra. / *Non fictum*. Uti Univerſale, ad quod omnia, quæ per abſtractionem fiunt, revocantur. }

Habet autem Ens annexas proprietates: *Unum*, *Verum*, *Bonum*; de quibus ordine.

DE UNO.

Unum Ens eſt in ſe indiviſum, & à quolibet alio diviſum; Ita homo dicitur eſſentialiter unus, & ratione eſſentiæ indiviſus, licet quoad individua entitativè dividatur.

Eſt verò unum *per ſe*, & unum per *accidens*; Unitas verò in quantum multitudinem ad unum contrahit, dicitur Totum; quod noncuplex eſt juxta novem principia.

1. Totum *perfectionale*, ſive perfectum abſolutum, ut DEUS, perfectiſſimum individuæ ſubſtantiæ complementum. Non enim componitur, neque ex eſſe & eſſentia; neque ex actu & potentia, neque ex materia & forma. Ad B. revocatur.
2. Totum *eſſentiale*, continet in ſe plura realiter conſtituentia unam actu eſſentiam; vel ex actu & potentia, ſive ex eſſe & eſſentia, ut in Angelis; ſive ex materia & forma, ut in corporeis. Ad B. revocatur.
3. Totum *integrale* ſeu quantitativum, reſultat ex partibus integrantibus totum. Differt ab eſſentiali, quia ſublata parte eſſentiæ deſtruitur totum, ſecus in toto integrali. Ad M. revocatur.
4. Totum *potentiale* eſt, quod habet potentias diverſas à ſubjecto vel ſubſtantia, in qua operationum principia exiſtunt. Sic anima eſt totum potentiale reſpectu facultatum ſuarum. Ad P. revocatur.

5. Totum

Ad S. revocatur. 5. Totum *univerſale*, eſt unum quoddam ad multa pertinens; hoc eſt, vel in *cauſando*, ut Deus, Sol: vel in *ſignando*, ut conceptus plura connotans; vel in *prædicando*, ut conceptus ſpeciei pluribus ineſſe aptæ; & hoc iterum vel eſt *analogum*, vel *univocum*, vel *æquivocum*.

6. Totum *numerale*, eſt collectio unitatum totum ipſum numerantium; ut ternarius.

7. Totum *individuale* eſt unum numero quod diviſionis expers; ut Petrus.

Ad Vo. revocatur. 8. Totum *finale*, cui nihil ad quietem deeſt.

Ad G. revocatur. 9. Totum *morale*, cui nihil ad felicitatem deeſt.

Vides, quomodo hoc totum multiplex ad principia noſtra revocari poſſit.

De Vero.

Altera paſſione Entis.

Veritas eſt Congruentia rei cum intellectu, id eſt conformitas omnis rei artificialis ad intellectum divinum & humanum, uti & intellectûs humani ad rem naturalem & artificialem; Nam res naturalis non habet ſuum eſſe ab intellectu, ſed hic ab illa accipit ideam. Econtra domus vera dicitur, quæ eſt conformis intellectui artificis. Dicitur in Definitione *Conformitas*, quia omnis veritas eſt conformitas, non contra. Dicitur *rei*, ad excludendum figmenta.

Veritas itaque cùm ſit tranſcendens, nihil reale vel poſitivum ſuper Ens addit, niſi tantùm relationem rationis, neque hîc tranſcendentali modo ſumpta, accidens dici poteſt; ſi enim eſſet accidens, tunc vel ipſe Deus ſubjectum accidentium foret; unde & econtra nullum accidens tranſcendens dici poteſt; foret enim cæteroquin accidens ante ſubjectum, quæ eſt ſubſtantia, cauſatum ante cauſam, quod impoſſibile eſt. Et Ariſt. 7. Metaph. ſcitè probat.

Eſt autem veritas alia *incomplexa*, tranſcendentalis, concepta, primamque ambit operationem intellectûs, qua mens ſimpliciter ſpeciem intelligibilem concipit repræſentantem rem extra mentem poſitam, cui opponitur ignorantia.

Alia eſt *complexa*, quæ ſecundam intellectûs operationem ambit; & conceptam veritatem rebus accommodat, & cum illis componit, aut ab iis dividit; Quæ quidem compoſitio & diviſio ſi cum rebus conſentit, vera eſt; ſin minus, falſa, ideoque huic veritati falſitas propriè opponitur.

De Bono.

Tertia paſſione Entis.

Bonitas eſt perfectio Enti conveniens, vel eſt perfectio rei connotans convenientiam; ſunt enim bonum & perfectum idem, & materialiter & formaliter; neque hoc loco perfectio ſumi debet per modum accidentis aut qualitatis, ut in moralibus fit, ſed eſt eſſentialis & ſubſtantialis, cum ente convertibilis. Hoc pacto diabolus bonus eſt, non in genere moris, ſed naturæ. Malum namque, rei entitatem non ingreditur, nec bono tranſcendentali opponitur, niſi privativè, in quantum malum eſt privatio perfectionis debitæ in eſſe.

Poſt tres paſſiones entis, quæ ſunt *Unum, Verum, Bonum*, ſequuntur deinde alia, quæ in Metaphyſica conſiderari poſſunt; & primò ſunt contemplationes de *Potentia* & *Actu*, de *Cauſa* & *Cauſato*, de *Neceſſitate* & *Contingenti*, quæ paucis pariter exponemus, ut Artiſta ſubſidium quoddam reperiat, felicius in Artis ſpeciminibus exhidendis, progrediendi.

In entibus eſſentialiter diviſis primò occurrit ens actu, deinde ens potentiâ; actus dicit rei actualem exiſtentiam; potentia poſſibilitatem rei actu non exiſtentis, ſive aliquid connotat; eſtque potentia vel activa vel paſſiva; intellige potentiam tranſcendentalem, non quæ in Categoriis qualitas dicitur.

Potentia *activa* eſt principium tranſmutandi in aliud in quantum aliud; eſtque vel infinita vel finita.

Potentia Dei dicitur, qua Deus omnia ea poteſt, quæ rationem factibilitatis habent & contradictionem non involvunt; hinc multa divinæ potentiæ non ſubjiciuntur propter impotentiam in ipſis rebus tantùm fundatam; nam impoſſibilia poſſe, non eſt poſſe, ſed non poſſe; neque Deus defectus ſed effectus producere poteſt, quæ ſunt potentiæ; non impotentiæ ſigna. Ordinaria Dei potentia operatur ſecundum communes leges & cauſas in univerſitate naturæ poſitas.

Rurſus potentia finita, eſt vel rationalis vel irrationalis. Rationalis vel eſt eliciens vel imperans; ut intellectus & voluntas, vel exequens, ut appetitus ſenſitivus, locomotiva potentia.

Irrationalis eſt, vel ſenſitiva ſeu animalis, vel vegetativa, vel elementaris; quibus addi poteſt obedientialis, quæ exequitur imperium ſuperioris agentis, uti Dei, utentis rebus creatis veluti inſtrumentis ad ſupernaturales effectus producendos.

Potentia *paſſiva* eſt principium in re, quo quidpiam pati poteſt ab altero, quatenus alterum; eſtque naturalis vel obedientialis; Increata enim potentia paſſiva DEO non convenit, cùm impaſſibilis ſit; naturalis eſt vel ſubſtantialis vel accidentalis; ſi actum reſpicit ſubſtantialem, ſubſtantialis; ſi accidentalem, accidentalis eſt; Unde patet, omnes res creatas ſive corporeas, ſive incorporeas, compoſitas dici ex potentia & actu, ut Angeli, materia prima, omnes formæ & accidentia; Materia prima ex eſſe & non eſſe, Angeli ex eſſe & eſſentia.

2. Sequitur modò de actu, qui dirigitur ad potentiam eamque perficit; Dividitur autem in purum & non purum; ille nullius naturæ communicationem habet, uti DEUS; hic habet. Iterum alius actus eſt entitativus, alius formalis; ille rem ponit extra nihil in categoria entitatis, qualem habet materia prima; hic duplex eſt, *primus* & *ſecundus*; Secundus actus eſt operatio à forma prodiens; Actus primus eſt ipſa cujuſque rei forma, unde aliqua operatio procedit; eſtque vel phyſicus, uti forma phyſica; vel metaphyſicus, & eſt vel eſſentiæ, uti differentia, vel exiſtentiæ, ut ipſe modus ſubſiſtendi; eſt enim actus exiſtentiæ eadem forma, ſed conſiderata ut eſt in materia propria.

3. Agit Metaphyſica maximè de cauſa & cauſato: Eſt autem cauſa principium importans influxum ſive concurſum ad eſſe cauſati; eſtque quadruplex, *materialis*, *formalis*, *efficiens*, *finis*; quarum priores duæ *internæ*, poſteriores duæ externæ ſunt; Nam internus influxus, materiæ, eſt per modum potentiæ; formæ, eſt per modum actus. Externus, efficientis, per modum realem; finis, per intentionalem & metaphoricum.

Materia alia eſt *in* qua; alia *circa* quam; alia *ex* qua, ut materia prima.

Forma eſt actus rei intrinſecus, & eſt vel phyſica vel Metaphyſica; hæc à nullo dependet principio, uti forma DEI; illa dependet ab aliquo; & illa vel eſt alligata corpori, uti omnes formæ corporeæ, vel à corpore non dependent, ut formæ Angelorum & animarum ſeparatarum.

Forma phyſica ſive naturalis alia eſt ſubſtantialis informans, ut Anima rationalis; alia aſſiſtens, ut nauta navis, eaque vel interna, eſtque habitus directivus operationum, alia externa ut forma faciei; alia accidentalis, ut albedo in cygno. Eſt & ſpecifica, eaque vel ſeparabilis, vel inſeparabilis; Separabiles formæ ſunt omnes illæ, quæ alteri accidunt; inſeparabiles ſunt formæ inanimatorum, animatorumque, uti vegetativa forma in plantis, in animalibus ſenſitiva, in elementaribus forma mixti, quibus addunt nonnulli formam artificialem, quæ ab opifice in ſubjectum introducitur.

Efficiens vel eſt potentiâ, ut faber otioſus, vel actu operans; ſi actu, vel per ſe vel per accidens. Efficiens per ſe, alia remota & univerſalis, ut Sol; hominis alia propinqua, ut pater & mater prolis; alia per emanationem, uti formæ operationum ſuarum effectrices; alia per transmutationem, quæ agit in ſubjectum à ſe diverſum; alia inſtrumentalis, ut ſerra, & concauſæ omnes; alia denique moralis, uti motio metaphorica.

Finis, de quo jam multis in locis dictum eſt.

4. De Ente neceſſario & Contingente.

Neceſſarium eſt, quod non poteſt non eſſe: Eſtque vel complexum vel incomplexum; hoc eſt iterum vel independens, uti DEUS, ens abſolutè neceſſarium; vel dependens, uti omnia creata. Complexum eſt enunciatio de re neceſſaria; eſtque vel abſolutum vel hypotheticum; hoc oritur ex certo reſpectu, ut Petrum ſedere eo momento quo ſedet, neceſſarium eſt ex ſuppoſitione; oritur autem neceſſarium vel ab externa cauſa, vel ab efficiente, vel ab interna videlicet materia & forma.

Ab Efficiente neceſſitas eſt naturalis, ut ignis neceſſariò urit, niſi à DEO impediatur; vel Violenta, ut quandò agens cum diſplicentia contra Voluntatem operatur.

A fine, ut animali neceſſaria eſt reſpiratio.

Formæ neceſſitas formam ſequitur, & dicitur neceſſitas definitionis, ut homo, neceſſariò per ſuam formam eſt homo, ut & materiæ conditiones materiam, ut omne corruptibile neceſſariò materiatum conſequuntur.

Eſt & alia neceſſitas conſequentis, ut dependentia eſſentialis cauſæ & effectus, uti ſi Sol ortus eſt, dies eſt.

Contingens eſt id, quod fieri & non fieri poteſt; eſtque incomplexum, ut currere, bibere; vel complexum, ut enunciatio de re contingente, quæ plerumque dependet à libero agente, vel à rebus indifferentibus.

Nota, paſſiones hucuſque recenſitas, vel ut *unitatem*, vel ut *diſunitatem* conſiderari poſſe; Illæ ſimpliciter cum ente convertuntur, ut ſunt unum, verum, bonum; hæc divi-

diviſim cum ente convertuntur, & ſequuntur ens mediatè vel immediatè; ſi mediatè, tunc vel primæ ſunt; ut cùm omne ens dicitur actus & potentia; vel à primis ortæ, ut cùm dicitur, cauſa vel effectus, neceſſarium vel contingens; ſi mediatè unita mediante modo Unius, tunc hi modi disjunctim enti attribuuntur, cujuſmodi ſunt *finitum infinitum*, *perfectum imperfectum*, *prius* & *poſterius*, *idem*, *æquale*, *ſimile*, & his oppoſiti.

Finitum eſt, quod unitate tranſcendentali finitum & determinatum eſt, ſive ſuæ eſſentiæ terminis clauditur.

Infinitum eſt, ut DEUS.

Perfectum eſt, cui nihil deeſt ad debitam ſibi integritatem; contra Imperfectum, cui aliquid deeſt.

Prius eſt, quod antecedit aliud; poſterius, quod ſequitur, ut ſubſtantia prior accidentibus; Conſiderantur prioritates vel originis, vel ordinis, ſecundum locum, tempus vel motum.

Idem dicitur per ſe, vel per accidens; illud comprehendit omnia generica & ſpecifica, quæ in inferioribus idem ſunt, æterna & univerſalia.

Diverſa ſunt, quæ in diverſis Categoriis locum habent, varianturque vel genere, vel ſpecie, numero, cauſis, ſubjectis, accidentibus; ex qua diverſitate naſcitur diſtinctio & oppoſitio. De Diſtinctione Libro primo fuſè dictum eſt.

Æqualia ſunt, quorum una eſt quantitas, unde tot ſpecies æqualium, quot quantitatum; Inæqualia contrà, quæ non eandem habent quantitatem.

Similia ſunt, quorum una eſt qualitas; Diſſimilia, quorum diverſæ qualitates.

Ex hiſce Entis modis disjunctim ſumptis Metaphyſicus tranſit paulatim ex tranſcendentali ordine ad ſubſtantiam & accidens, juxta Scalam Categoriarum, & conſiderat, nihil eſſe in univerſa Categoriarum ſerie, quod ſub tranſcendentalibus terminis & principiis conſiderari non poſſit; Unde primò de DEO, deinde de Intelligentiis, & deinde tandem de novem prædicamentis enti applicabilibus tractat. Atque hæc eſt totius Metaphyſicæ contemplationis ἀνακεφαλαίωσις quædam, quam ideò fuſius tractandam ſuſcepimus; ut per ea Artiſta ad noſtræ Metaphyſicæ præcepta aptior reddatur.

CAPUT III.

De Metaphyſica Artis noſtræ.

IN hoc Artis noſtræ Opere univerſalem Entis cognitionem atque adeo Metaphyſicam Peripateticam alio modo & methodo, quàm Ariſtoteles & reliqui Philoſophi fecerunt, tractavimus; neque tamen quicquam, quod vel Ariſtoteles, Plato, Theophraſtus, aliique pertractârunt, in quantum ad propoſitam rationem facere videbantur, omiſimus; Siquidem in primo Libro omnia, quæ tum ad 18 Artis noſtræ principia, tum ad novem Subjecta Univerſalia, & novem Categorias pertinent, fuſè tradidimus, rationem multiplicandi argumenta, graduum differentias, unà cum Enneade Erotematica ad quamcunque propoſitam quæſtionem reſpondendi modum oſtendimus. In ſecundo quoque Libro & Tertio, de Arte Analytico-Synthetica, quamlibet quæſtionem datam in ſua principia reſolvendi, vario ſpeciminum apparatu modum docuimus; ut proinde nihil hîc reſtet, niſi ut oſtendamus, Artem noſtram Metaphyſicam, non divinam tantùm, quam nonnulli Theologiam vocant, ſed & humanam ſive naturalem complecti, atque adeò 18 principiorum noſtrorum cognitionem eſſe veram rationalem Metaphyſicam, jam olim à Lullo intentam, à ſectatoribus ejus diverſis operibus promotam, hoc opere verò completam atque numeris omnibus abſolutam.

Sunt in noſtra Arte 9 principia, ad quæ omnia quæ ſunt, aut eſſe poſſunt, referuntur: nempe B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. unde non aberrabimus, ſi ea principia tranſcendentia dicamus; tametſi enim extra omnem concretarum eſſentiarum ambitum conſtituta ſint; eorum tamen ope, nomina & naturas connotamus, & diſtinguimus, comprehenſione primum univerſali per horum principiorum notiones, & veluti per chaos quoddam confuſâ rerum notitia provecti, paulatim per ſynonymos ſive reducibiles terminos apertiùs rationes rudis cognitionis diſtinguimus.

Sed relictis ambagibus fuſioribus, jam nobis oſtendendum eſt, omnia quæcunque Ariſtoteles in duodecim ſuis Libris tractat de Metaphyſica, in Artis noſtræ principiis contineri, methodo, ex conſequentia naturali ſummo ordine diſpoſita.

Sed hæc Exemplo demonſtremus. Quæratur itaque primò; *An Ens ſit bonum?* ℞. Affirmativè, & per Reſolutionem ita illud deduco.

B. Si Ens eſt, ergo bonum eſt, ergo unum, ergo verum, ergo perfectum, & communicabile.

Si Ens bonum & perfectum eſt & increatum, ut DEUS, ergo neceſſarium; cum ſine bonitate eſſe, nihil ſit nec eſſe poſſit; quod & de bono participato dici debet.

M. Si ens bonum, perfectum, neceſſarium, ergo magnum eſt; cum ſeſe extendat ad omnia Mundi entia; quod enim parvum eſt, magnum eſſe nequit, & perfectione ſibi debita deficere neceſſe eſt.

Si magnum eſt, ergo durabile eſt; quod enim non durat, neque bonum, neque magnum eſſe poteſt.

D. Si durabile eſt, ergo potens eſt; fruſtra enim aliàs eſſent bonitas & magnitudo, ſi permanentes agere non poſſent; fruſtra communicabilitas, fruſtra magnitudinis extenſio, ſi non durarent. Si durabile, ergo potens.

P. Si potens eſt, ergo neceſſarium ad agendum inſtinctum habet; aliàs enim ad agendum non determinabitur.

S. Si inſtinctum habet, ergo & appetitum ſive inclinationem, qua ad agendum inſtimuletur, ſine quo tum inſtinctu, tum appetitu naturali nihil in natura rerum agit.

Vo. Si appetitum habet, ergo & virtutem facultatemque, qua ſeſe in actiones exerere poſſit; cùm enim ab eſſentia vires, à viribus operationes profluant; certè ſine iis ens agere minimè poteſt.

Vi. Si Virtutem, ergo & Veritatem; quia Veritas nihil aliud eſt, quàm conceptus intellectus, ſive formalis, ſive objectivus.

Si Veritatem, ergo Gloriam, quæ eſt quies naturalis uniuſcunque rei, qua in ſtatu ſuo naturali, bonitate entitatis ſuæ quieſcit & gloriatur. Ve.

Si ens eſt B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ergo & tranſcendentale, ergo illud ad omnia entia totius naturæ contrahi poteſt, ergo per differentias dividi. G.

Si dividi, ergo diſtingui; tot enim ſunt entium differentiæ, quot entia diſtincta in natura rerum. =.

Si tot in natura rerum entium differentiæ, quot diſtincta entia; ergo omnia cum ente tranſcendentali concordant. ♡.

Si concordant in ſummo, ergo in inferioribus differunt, vel realiter, vel ratione, vel eſſentialiter, aut accidentaliter, aut alio quovis modo.

Si differunt, ergo oppoſitionem, uti & actus & potentia, habent, & contrarietatem incurrunt, ut in elementis & corruptibilibus videre eſt. o-•.

Si oppoſitionem & contrarietatem incurrunt, ergo neceſſariò cauſant aliquid tanquam principia. α.

Si cauſant aliquid, ergo hoc vel mediantibus aliis, vel immediatè.

Si mediantibus aliis, ergo inde naſcitur majoritas, æqualitas, inæqualitas, ſimilitudo, diſſimilitudo, & conſequenter Majoritas & Minoritas. ⊙. ω. M. Æ. Min.

Habes hîc Reſolutionem Entis per 18. principia Artis noſtræ deductam; in quibus implicitè latet, quicquid Ariſtoteles in univerſa ſua Metaphyſica tractavit. Quod hoc ſequenti ſchemate, veluti in Synopſi quadam epilogetica, ob oculos ponimus Lectoris.

	Major.		Minor.		Concluſio.
Omne Ens	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Eſt. Sed		Ens eſt. Ergo	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

NB. Quando ſenſitivum, vegetabile & inanimatum, cum Sapientia, & Voluntate comparatur; illud de Sapientia intellectuali, & voluntate rationali minimè intelligendum eſſe, ſed de cognitivo quodam ſeu Materiali inſtinctu; qui eſt appetitus quidam naturalis, unicuique rei à natura ad operationes ſuas exercendas inſitus. Quod ſemel atque iterum inſinuaſſe ſufficiat.

Iterum.

Iterum.

		Major.		Minor.				Concluſio.		
Omne Ens	Bonitate	=	Ab alia quadam.	B.	Sed	△	Ens, eſt. Ergo.	≠	Differt.	
	Magne	♡	Cum alia quadam.	M.				♡	Corcordat.	
	Durate	○●	Arteri cuidam.	D.		◎		○●	Opponitur.	
	Potentia	α	Principiat cauſat aliam quandam.	P.		□		α	Cauſat.	
	Inſtinctu	⊙	Mediat inter aliam quandam.	S.				⊙	Mediat.	
	Appetitu	ω	Fine differt ab alia quadam.	Vo.				ω	Finem habet.	
	Virtute	M	Major eſt alia quadam.	Vi.				M	Majoritatis	rationem habet.
	Veritate	Æ.	Æquatur alteri cuidam.	Ve.		⬠		Æ.	Æqualitatis	rationem habet.
	Gloria	Min.	Minor eſt altera quadam.	G.		⁝⁝		Min.	Minoritatis	rationem habet.

Ergo quicquid eſt, eſt vel:
- Bonum M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
- Potentia, vel actus.
- Materia, aut forma.
- Subſtantia, aut accidens.
- Cauſa, vel cauſatum.
- Neceſſarium, unum, multa.
- Idem, vel diverſum.
- Simile, aut diſſimile.
- Oppoſitum, vel contrarium.
- Prius aut poſterius.
- Potentia, vel impotentia.
- Poſſibile, aut impoſſibile.
- Terminus, aut terminatum.
- Poſitivum, vel negativum.
- Pars, vel totum.
- Diverſum ſpecie, genere.
- Unum ex 9 prædicamentis accidentalibus.

In hoc Epilogiſmo vides, omnia noſtra Principia abſoluta, tum cum Ente, tum cum proprietatibus ſuis convertibilia eſſe, ita ut unum de altero converſim prædicari poſſit; cum verò nihil in univerſitate rerum contineatur, quod non expoſiti entis rationem participet; hinc eadem 9. Subjectis univerſalibus applicuimus, ut dictarum rerum veritas luculentius innoteſcat.

Cum verò nulla bonitas, unitas, veritas, magnitudo, duratio, potentia &c: in Mundo ſit, quæ non ab alia quapiam differat, cum alia concordet, contrarietur, cauſet aliquid, mediet, propter finem agat, major, minor aut æqualis ſit, cum altera comparata; hinc entis proprietates per novem principia abſoluta applicuimus novem reſpectivis; in quibus omnes iſti modi tranſcendentales, quos diſjunctos Metaphyſici vocant, continentur; ut proinde appareat, nihil eſſe in toto Metaphyſicæ ambitu, quod in octodecim principiis Artis noſtræ, & novem Subjectis univerſalibus non contineatur; quorum omnium Combinationes Syllogiſticas, ſi quiſpiam ad computum revocare velit, is Oceanum ſe ingreſſurum ſciat, ex quo vel multis annorum centuriis ſe expedire non liceat.

Atque ex hiſce naſcuntur innumeræ propoſitiones Metaphyſicæ, quæ in diſputationem cadere poſſunt, cujuſmodi ſunt ſequentes juxta 18. principia diſpoſitæ. Et ut videas, nihil eſſe in totius Metaphyſicæ ambitu, quod non ad noſtra principia reducatur, hîc totius Reductionis typum epilogeticum ſubjungam.

CAPUT IV.

Typus Reductionis omnium eorum, quæ in Metaphyſica conſiderantur, ad Artis noſtræ principia.

Quicquid in Metaphyſica	De Ente, uno, bono, ſubſtantia, eſſentia, natura, exiſtentia, neceſſario, conſiderari poteſt, id totum ad	B.	Revocatur.
	De magnitudine tam intenſiva, quàm extenſiva entium, de motu quomodocunque ſumpto, de finito, & infinito, de magno, parvo, proponi poteſt, id totum ad	M.	
	De entis duratione, inceptione, deſitione, æterno, immortali, æviterno, temporali, ſucceſſivo, id ad	D.	
	De potentia & actu, de materia & forma, de ente, & eſſentia, de actibus primis & ſecundis, dici poteſt, id ad	P.	
	De abſtractione intellectuali, de univerſalibus, genere, ſpecie, differentia, proprio, accidente, de ſcientiis & intelligibilibus, id totum ad	S.	
	De appetitu naturali, de habitudine intellectûs ad voluntatem, de diſtinctione, activitate eorundum, ad	Vo.	
	De proprietatibus entis, unius, veri, boni, ad	Vi.	
	Vel de conformitate intellectûs ad res intelligibiles, vel de falſitate objectorum dici poteſt, ad	Ve.	
	De fine & quiete rerum dici poteſt, id totum ad	G.	
	De diſtinctione rerum, earumque differentiis, diviſionibuſque dici poteſt, id totum ad	=.	
	De identitate rerum, de individuatione, de concordantia entium in uno ſupremo, dici & quæri poteſt, id totum ad	♡.	
	De oppoſitionibus, modalitatibus, contrarietatibùs rerum dici & quæri poteſt, id totum ad	o●.	
	De cauſis & principiis, eorumque requiſitis, juxta quadruplex cauſarum genus dici poteſt, ad	α.	
	De mediatione rerum, ſive in genere naturæ, ſive moris conſideratarum, dici poteſt, id ad	⊙.	
	De finibus rerum, de terminis & terminabilibus, limitibus, deſitione rerum dici poteſt, ad	ω.	
	De majoritate, rerum comparatione ad alia facta, earumque perfectione dici poteſt, ad	M.	
	De æquali, inæquali, ſimili, diſſimili, diverſo, & eodem dici poteſt, id totum ad	Æ.	
	De privationibus, negationibus dici poteſt, ad	Min.	

Atque ex hiſce innumeræ naſcuntur quæſtiones, quarum nonnullas hìc juxta ſeriem principiorum proponam, per Quæſtionum Enneadem agitandam.

Quæritur

Quæritur itaque per

B.	An bonum ab ente realiter diſtinguatur, an ratione, ſive ex natura rei.	*An, utrum.*
	An unitas benè definiatur negatio diviſionis.	
M.	An inter infinitum & finitum aliqua detur proportio. An infinitum creatum dari poſſit.	*Quid.*
D.	An creaturæ intellectuali competat æterna duratio.	*Cur.*
P.	An, & quomodo actus & potentia diſtinguantur.	
S.	An detur præciſio objectiva; an univerſale fiat per abſtractionem.	*Quomodo.*
Vo.	An Voluntas & intellectus in Angelo idem ſint.	
Vi.	An facultates naturales in Angelo identificentur cum ipſo.	*De quo.*
Ve.	An veritas ſit in rebus, an in intellectu; ſive an veritas conſiſtat in conceptu objectivo, an in formali.	
G.	An actio poſſit eſſe ſine termino.	*Quantum.*
=.	An eſſentia diſtinguatur ab exiſtentia, realiter, an ratione aut formaliter.	
♡.	An & quomodo inferiora in ſuperioribus ſint idem & diverſa.	*Quale.*
○●.	An detur oppoſitio inter Ens per ſe, & ens per accidens, inter actum & potentiam.	
α.	An principia rerum ſint genera, & an illa communiſſima; & innumeræ aliæ de cauſis quæſtiones.	*Ubi.*
⊙.	An unitas ſit medium, quo unumquodque ſubſiſtat per ſe.	
ω.	Quæ de fine & cauſâ finali proponi poſſunt.	*Quando.*
M.	An Majoritas aliqua ſit inter Unitates, Bonitates, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	
Æ.	An & quomodo æqualia ab æqualibus & inæqualibus, ſimilia à ſimilibus & diſſimilibus, differant.	*Cum quibus.*

De hiſce ſingulis Quæſtionibus ex ſolo bonitatis principio decem aliæ Quæſtiones, & de Magnitudine aliæ decem; & de Duratione aliæ decem; ita ut de omnibus ordine principiis tam abſolutis quàm reſpectivis 180 Quæſtiones Metaphyſicæ formari poſſint.

Quibus quidem demonſtratis, jam unam atque alteram Quæſtionem Metaphyſicam ex Artis noſtræ Regulis diſcutiendam aſſumamus.

CAPUT V.

Paradigmata.

SIt itaque prima Quæſtio Metaphyſica celeberrima; *An eſſentia diſtinguatur ab exiſtentia realiter, an ratione tantùm ſeu formaliter ex natura rei, aut modaliter.* Utramque ſententiam tam negativam, quàm affirmativam per Artis noſtræ principia defendendam ſuſcipimus, ut hoc pacto Univerſalitas Artis, atque in utriuſque partis defenſionem promptitudo luculentius patefieret.

1. Sententia *Negativa* eſt: Eſſentia ab exiſtentia in creatis rebus non diſtinguitur ex parte rei; Ex Gaſpare Sanchez in ſua methodo Lulliana.

EXEMPLUM I.

Per

B. Sicut ſe habet *neceſſarium* ad contingens, ſic ſe habet *eſſentia* ad exiſtentiam. Sed eſſentia eſt quid contingens, poteſt enim eſſe & non eſſe; & exiſtentia eſt contingens, poteſt enim exiſtere & non exiſtere. Sed hoc modo conſiderata non poſſunt diſtingui realiter, cùm ſint à ſubjecto inſeparabilia. Ergo eſſentia & exiſtentia non diſtinguuntur realiter.

M. Si eſſentia diſtingueretur ab exiſtentia, res exiſtens componeretur ſive *integraretur* actualiter, tanquam ex partibus, ex eſſentia & exiſteutia. Sed hoc eſt impoſſibile. Ergo.

D. Illa quæ *ſtabili duratione* ſemper fuerunt ſimul inſeparabilia, illa quoque inter ſe diſtingui non poſſunt realiter. Sed eſſentia & exiſtentia ita ſe habent reſpectu actu exiſtentium. Ergo.

P. Ubicunque non datur *potentia* ad aliud, ſed utrumque ita unum eſt, ut ab invicem ſeparari non poſſint, ibi diſtinctio realis non datur. Sed ita ſe habent ad ſe invicem exiſtentia & eſſentia; Eſt enim exiſtentia in homine poſitivum quid, includens formaliter eſſentiam, ita ut à ſe invicem ſeparari non poſſint. Ergo eſſentia & exiſtentia non diſtinguuntur realiter.

S. Si *intellectus* diſtingueret eſſentiam & exiſtentiam realiter, ſequeretur, *eſſentiam* eſſe accidens quoddam, quod dici minimè poteſt. Ergo non diſtinguuntur realiter. Ratio Minoris; quia omne contingens eſt accidens; ſed exiſtere & non exiſtere, eſt convenire & non convenire homini. Ergo.

Vo. Sicut ſe habet appetitus rationalis ad *Voluntatem* actualem, ita eſſentia ad exiſtentiam actualem. Sed appetitus rationalis non poteſt ſeparari à Voluntate actuali, ergo neque eſſentia & exiſtentia. Ergo non diſtinguuntur realiter.

Vi. Illa *Vis*, per quam res conſtituitur per ſeipſam extra cauſas, non eſt diſtincta realiter ab ea, quâ res actu exiſtit. Sed per eſſentiam intrinſecè homo conſtituitur extra cauſas; per exiſtentiam verò tantùm per denominationem extrinſecam, à cauſis videlicet potentibus eum producere. Ergo eſſentia & exiſtentia non diſtinguuntur realiter.

Ve. Quandocunque *verum* eſt dicere; uno ablato alterum conſiſtere non poſſe; tunc res inter ſe diſtingui non poſſunt. Sed verum eſt dicere, ablata eſſentia hominis, hominem exiſtere non poſſe. Ergo eſſentia & exiſtentia non diſtinguuntur realiter.

G. Sicuti ſe habet *finis adeptus* ad fruitionem, ita eſſentia ad exiſtentiam. Sed finis adeptus ſine fruitione concipi non poteſt; ergo neque eſſentia abſque exiſtentia. Ergo realiter diſtingui non poſſunt.

═ & Illa inter ſe *diſtingui* non poſſunt realiter, quæ inter ſe *concordant* eſſentialiter.

♡. Eſſentia & Exiſtentia inter ſe concordant eſſentialiter. Ergo.

∘•. Ubi inter duo nulla aſſignari poteſt *oppoſitionis ratio*, ibi quoque nulla realis diſtinctio fundari poteſt. Inter eſſentiam & exiſtentiam nulla aſſignari poteſt oppoſitio. Ergo.

α. Si eſſentia & exiſtentia diſtinguerentur realiter, ſequeretur, eſſentiam *principium & cauſam* eſſe exiſtentiæ. Quod dici non poteſt. Ergo.

⊙. Illa diſtingui non poſſunt realiter, quorum non eſt *medium* unionis ob identitatem naturæ. Inter eſſentiam & exiſtentiam non datur medium unionis. Ergo.

ω. Illa diſtingui non poſſunt realiter, inter quæ perfecta & eſſentialis intercedit *quies*, ſive finis à natura intentus. Illa quies eſt inter eſſentiam & exiſtentiam. Ergo.

M. Æ. Min. Inter quæcunque non datur *majoritas* nec *minoritas*, non prioritas nec poſterioritas, ibi datur perfecta & eſſentialis *æqualitas*, quæ eſt unitas & identitas in eodem ſubjecto, & conſequenter diſtingui non poſſunt ex parte rei. Inter eſſentiam & exiſtentiam actualem non datur M. Min. Ergo.

Vides hîc Lector Sententiam negativam per 18. principia deductam; nihil modò reſtat, niſi ut pari ratione & affirmativam ſententiam elucidemus.

Sententia

Sententia 2. *Affirmativa*. Eſſentia itaque ab Exiſtentia diſtinguitur à parte rei, quod ita probo.

Per

B. Omne *Ens* creatum ob naturæ ſuæ limitationem eſt contingens, id eſt, potentiam & indifferentiam habet eſſendi & non eſſendi.
Sed hæc potentia & indifferentia eſſendi & non eſſendi diſtinguitur realiter ab eſſe rei. Ergo.

M. Illa diſtinguuntur realiter, quorum unum ſe habet veluti conſtitutivum *partis componentis*, alterum veluti conſtitutivum compoſiti.
Ita ſe habet, eſſentia comparata cum exiſtentia. Ergo.

D. Illa diſtinguuntur realiter, quorum unum poteſt eſſe & *permanere*, non exiſtente altero.
Sed actus primus eſſendi hominis poteſt eſſe, non exiſtente adhuc actualiter homine. Ergo.
Iterum. Illa diſtinguuntur realiter, quorum unum eſt *æternum*, alterum non æternum.
Sed eſſentia eſt æterna, teſte Philoſopho, & exiſtentia temporanea. Ergo. Ratio Min. quia hæc propoſitio, *homo eſt animal rationale*, eſt æternæ veritatis; non verò hæc, *homo animal rationale verè exiſtit*;

P. Uti ſe habet *potentia* ad actum, ita eſſe ad exiſtentiam.
Sed potentia ab actu diſtinguitur realiter. Ergo & eſſentia ab exiſtentia.

S. Sicut ſe habet *intellectivum* ad intellectionem actualem, ita eſſentia ad exiſtentiam actualem.
Sed intellectivum & intellectio diſtinguuntur realiter, tanquam accidens à ſubjecto, cui inhæret. Ergo & eſſentia & exiſtentia.

Vo. Sicut ſe habet *volitivum* ad volitionem, ita eſſentia ad exiſtentiam.
Sed illa diſtinguuntur realiter. Ergo & eſſentia & exiſtentia.

Vi. Sicut ſe habet *vis* & *facultas* rationalis ad hominem, ita eſſentia ad exiſtentiam.
Sed vis & facultas rationalis ab homine diſtinguuntur realiter.
Ergo & eſſentia & exiſtentia.

G. Sicut ſe habet intentio *finis* ad *finem* adeptum, ita eſſentia ad exiſtentiam.
Sed intentio finis à fine adepto diſtinguitur realiter.
Ergo & eſſentia & exiſtentia.

⚌. Quorum unum ab altero potentiâ Dei abſolutâ *ſeparari poteſt*, illa diſtinguuntur realiter.
Sed Deus poteſt ſeparare eſſentiam ab exiſtentia, eamque conſervare in ſtatu ſeparato. Ergo.

♡. Quæcunque per differentias contrahuntur ad unum aliquod, & *concordant* in illo, illa inter ſe diſtinguuntur realiter.
Sed eſſentia & exiſtentia per potentiale & actuale concordant in ente. Ergo.

o●. Illa quæ *opponuntur* ad invicem, diſtinguuntur realiter.
Eſſentia & exiſtentia opponuntur ſibi invicem, tanquam potentia & actus.
Ergo diſtinguuntur realiter.

α. Illud quod habet *cauſas* virtuales & habituales, diſtinguitur ab eo, quod habet actuales.
Sed eſſentia habet cauſas ſive entitates virtuales & habituales. Ergo.

ω. Id quod eſt *receptibile* ab alio, id à recipiente diſtinguitur realiter.
Sed eſſentia eſt receptibilis ab exiſtentia. Ergo.

Vides ergo, quomodo per Artis noſtræ principia utraque ſententia, *negativa* & *affirmativa*, tractanda ſit. In quibus Lector nonnulla reperiet, quæ tametſi non ſemper ſtrictè concludant, habent tamen hoc, ut facile uno atque altero verbo emendari queant. Quomodo verò jam, quænam ſententia ex hac utraque verior meliorque ſit, cognoſci queat; hîc ſubjungam alium modum, quo utraque ſententia ex Artis noſtræ Regulis concordanda ſit, ut hoc pacto, quid in utraque negandum, quid affirmandum, patefiat. Prior itaque ſententia, eſſentiam ab exiſtentia ex parte rei diſtingui poſſe negat, quam ſecunda affirmat. Quare ad utramque conciliandam, ita age.

 Notan-

Notandum, In una & eadem re tum eſſentiam tum exiſtentiam conſiderari poſſe primò in quantum eſt ens tranſcendens, generaliſſimè ſumptum; Secundò in quantum eſt Categoricum & locum ſuum obtinet inter decem prædicamenta. Unde ſic argumentabere.

1. Per B. =. Quandocunque duæ *entitates* modo tranſcendentali uni & eidem rei ineſſe finguntur, tunc *diſtinctio* realis inter illas fruſtranea eſt, ſed rationis ponenda eſt. Quandocunque verò dictæ *entitates* categoricè uni & eidem rei ineſſe conſiderantur, tunc *diſtinctionem* realem inter illas ponere neceſſe eſt. Gaſpar Sanchez in Methodo Lull.

Sed eſſentia & exiſtentia modo tranſcendentali ſunt duæ entitates uni & eidem rei formaliter incluſæ, & per modum entis unius abſtractè conſideratæ; contra verò, ut categoricè conſiderantur. Ergo eſſentia & exiſtentia modo tranſcendentali non diſtinguuntur realiter aut ex parte rei, ſed ratione tantum; ſecus, categoricè conſideratæ.

2. M. =. Quandocunque via tranſcendentali aliquid per modum *interrogationis* aut *compoſitionis* conſideratur, tunc iterum fruſtranea eſt *diſtinctio* realis; cum illa duo ſemper per modum unius abſtracti conſiderentur.

Sed eſſentia & exiſtentia via tranſcendentali non conſiderantur per modum duarum ſed abſtractè per modum unius.

Ergo eſſentia & exiſtentia tranſcendenter conſideratæ nullam ex parte rei diſtinctionem admittunt. Secus fit in Categoricis.

3. D. =. Quæcunque *durant* ſimul inſeparabiliter, illa tranſcendentaliter conſiderata veluti ens quoddam indiviſum in ſe, & *diviſum* à quolibet alio, diſtingui non poſſunt realiter.

Sed eſſentia & exiſtentia tranſcendentaliter ſumptæ durant ſimul inſeparabiliter.

Ergo eſſentia & exiſtentia realiter diſtingui non poſſunt. Secus fit in eſſentia & exiſtentia categoricè conſiderata.

Si quis verò ſenſerit eſſentiam & exiſtentiam ſeparari poſſe, tunc majorem illam, quam rationis dicimus, diſtinctionem ponere neceſſe eſt. Unde ſic argue.

4. P. =. Si *potentialis* eſſentia *diſtinguatur* à potentia actuali realiter, tanquam nihil ab aliquo, potiori jure exiſtentia actualis diſtinguenda eſt ab eſſentia potentiali.

Sed eſſentia potentialis ſeparata ab exiſtentia potentiali diſtinguitur tanquam nihil ab aliquo.

Ergo majori jure exiſtentia actualis ab eſſentia potentiali.

5. S. =. Quæcunque tranſcendenter per modum unius abſtractivo *conceptu* conſiderantur, illa *diſtinctionem* ſub hac formalitate conſtituere non poſſunt.

Sed eſſentia & exiſtentia tranſcendenter conſiderantur per modum unius, conceptu abſtractivo. Ergo.

Hoc pacto per omnia principia, ordine, progrediendo, dictas ſententias conciliabis.

COROLLARIUM.

Hinc patet, variis modis diſtinctionem eſſentiæ conſiderari poſſe: ſi enim omnimodam & mutuam inſeparabilitatem ponantur habere, tunc diſtingui illa neceſſe eſt formaliter ex parte rei; tranſcendenter, non categoricè, per modum duarum formalitatum conſtituentium unam eſſentiam, ut animalitas & rationalitas eſſentiam hominis; ſed ut id, quod eſt, & ipſum eſſe. Si verò eſſentia poſſet eſſe ſine exiſtentia, licet non ſine omni, tunc eſſentia diſtingueretur ab exiſtentia modaliter.

PARA-

PARADIGMA II.

Utrum Materia prima includat aliquem actum; an ſit pura potentia omni excluſo actu.

Celeberrimam hanc, tum apud Phyſicos, tum apud Metaphyſicos agitatam Quæſtionem, in utramque partem agitandam paradigmatis loco proponam, ut quantâ varietate hæc quæſtio per Artis noſtræ regulas diduci poſſit, videas. Primo itaque ſententiam *Negativam* per principia ita deduces.

Per:

1. B. Id quod per ſe & ex ſua natura nullam dat rei, in qua invenitur, *perfectionem*, imò aliquo modo privat eâ, illa eſt pura potentia nullum includens actum.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

2. M. Id quod nullam enti tribuit *magnitudinem* aut extenſionem, id puram potentiam eſſe neceſſe eſt.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

3. D. Illa eſt pura potentia paſſiva, quæ nullam tribuit *durationem* & firmam conſiſtentiam ſui eſſe.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

4. P. Illa eſt pura *potentia* paſſiva, quæ nullam admittit *potentiam* activam.
Materia prima nullam habet potentiam activam. Ergo.

5. S. Illa eſt pura potentia paſſiva, quæ ſola *intelligibilitate* attingitur.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

6. Vo. Illa eſt pura potentia paſſiva, quæ in perpetuo & inſatiabili formarum *appetitu* verſatur.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

7. Vi. Illa eſt pura potentia paſſiva, quæ nullis *viribus* & facultate pollet.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

8. Ve. Illa eſt pura potentia paſſiva, de qua *verum* eſt dicere, actu non exiſtere, ſive nullam actualem habere exiſtentiam.
Sed hoc verum eſt dicere de Materia prima. Ergo.

9. G. Illa eſt pura potentia paſſiva, quæ nunquam ob deſiderium formarum *quieſcit*, quæ neque ullam formam habet, quâ glorietur.
Sic ſe habet Materia prima. Ergo.

10. ☰. Materia prima *differt* à Materia ſecunda, eò quod hæc formarum compers, illa omninò expers ſit formarum, omni actu deſtituta.
Sed hoc eſt eſſe potentiam paſſivam.
Ergo Materia prima eſt potentia pura paſſiva.

11. ♡. Illa eſt pura potentia paſſiva, quæ infima entium cum nullo actuali ente commercium neque *concordantiam* habet; neque enim ſubſtantia, neque accidens, neque genus, nec ſpecies, nec differentia eſt.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

12. o●. Illa eſt pura potentia, quæ *contrarietate* caret, ens ſimpliciter paſſivum & incorruptibile omnis interitûs expers.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

13. α. Illa eſt pura potentia paſſiva, quæ ſola tanquam *principium* potentiale materialiter concurrit ad generationem & corruptionem rerum.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

14. ⊙. Illa eſt pura potentia paſſiva, inter quam & potentiam activam nullum intercedit *medium*.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

15. ω. Pura potentia paſſiva nihil aliud eſt, quàm purus *terminus* receptivus formæ.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

16. M. Illa eſt pura potentia, quæ neque *majoritatem*, neque æqualitatem admittit.
Talis eſt materia prima. Ergo.

Quarum

Quarum omnium aſſertionum vim, ut magis propriè cognoſcas;

Nota, tria in Materia ſupponi ex quibus ejus eſſentia perfectè innoteſcat.

Primum Suppoſitum eſt, in corporibus dari ſubſtantias & accidentia.

Secundum. Corpora multa quotidie fieri & mutari non ſolum ſecundum accidentia, ſed & ſecundum ſubſtantiam.

Tertium. Dari definitiones ſubſtantiæ & accidentis. Unde per reſolutionem ita argumentor.

Subſtantia eſt ens conſtitutivum per primum eſſe.

Si eſt conſtitutivum per primum eſſe, ergo eſt ens per ſe ſubſiſtens, conſtitutum per eſſe per ſe exiſtens.

Si ens per ſe exiſtens, ergo ens fundamentale ac ſubſtans.

Si ens fundamentale ac ſubſtans, ergo conſtitutum per eſſe non fundatum neque receptum in alio eſſe.

Si non receptum in alio eſſe, ergo ſola ſubſtantia ens eſt receptivum accidentium.

Si ſubjectum receptivum accidentium, ergo accidens eſt entis ens, ſeu ens ſecundarium conſtitutum per eſſe non primum.

Si accidens eſt entis ens, conſtitutum per eſſe non primum, ergo accidens eſt ens conſtitutum per eſſe adjacens.

Si conſtitutum per eſſe adjacens, ergo ens fundatum & receptum conſtitutumque per eſſe fundatum ac receptum in alio eſſe.

Ex his infero cum S. Thoma, Materiam primam non habere propriam exiſtentiam, neque proprium actum; eſſentiam materiæ diſtingui ab ejus exiſtentia; quod ita probo inductione ad impoſſibile. Quia

1. Si Materia haberet exiſtentiam, Materia foret tota corporum ſubſtantia, & omnis forma foret accidens, quod impoſſibile eſt; & ita oſtendo.

Si Materia prima foret tota ſubſtantia corporum, nulla ſubſtantia generaretur, ſed jam præexiſteret, quod eſt contra ſuppoſitum ſecundum.

Si verò foret accidens, jam omnis forma eſſet entis ens, ſeu ens ſecundarium, conſtitutum per eſſe non primum ſed ſupponens eſſe actuale materiæ. Sed hoc eſt impoſſibile. Ergo.

2. Si Materia prima haberet exiſtentiam, ea foret jam ens per ſe exiſtens ſubſtantialiter, non per accidens.

Ergo ſequeretur; nullam dari formam ſubſtantialem; ſed omnis forma etiam brutorum eſſet merè accidentalis; ſi enim forma ſubſtantialis accederet enti per ſe exiſtenti ſubſtantialiter, jam uni & eidem ſubjecto duæ ineſſent formæ ſubſtantiales; quod in Philoſophia abſurdum eſt.

Ergo Materia prima antecedenter ad formam non intendit illam actu ſubſtantialem, atque adeò non eſt actu ſubſtantia; & hoc ipſo, quod nullum actum includat ſubſtantialem, neque accidentalem includit, cum actus accidentales non poſſint eſſe niſi in actu ſubſtantiali; Ergo antecedenter ad formam non eſt ens actu, ſed pura potentia, quod erat eſt oſtendendum.

Altera Sententia *affirmativa*.

Altera Sententia eſt contraria priori, eſtque affirmativa, ut ſequitur.

Materia prima non eſt pura potentia paſſiva, ſed inſuper includit neceſſariò aliquem actum.

Hoc innumeris modis & mediis probari poteſt; ſed brevitati incumbentes, primò id oſtendemus per ſimplicia Artis noſtræ principia; Secundò per compoſitos Artis noſtræ terminos. Tertiò per Quæſtionum applicationem. Sic itaque propoſitum Thema oſtendes.

1\. B. Omne ens *bonum* & *communicabile* neceſſariò includit aliquem actum, ſcilicet bonitatis.
Materia prima eſt ens *bonum* & *communicabile*. Ergo.

2\. M. Omne ens *extenſibile* ad alia, includit actum magnitudinis.
Materia prima eſt ens *extenſibile* ad alia. Ergo.

3\. D. Omne ens *durabile* includit actum durationis.
Materia prima eſt ens durabile. Ergo.

4\. P. Omne quod poteſt concurrere ad componendum, includit actum *poteſtatis*.
Materia prima concurrit ad componendum. Ergo.

5\. S. Omne quod ordinatur ad aliquam formam, includit actum ſeu *inſtinctum* talis ordinationis.
Materia prima ordinatur ad aliquam formam.
Ergo includit actum &c.

6\. Vo. Omne *appetitivum* formæ includit actum appetitûs.
Materia prima eſt appetitiva formæ. Ergo.

7\. Vi. Omne quod poteſt ſimul *operari* cum forma in compoſito, includit actum virtutis.
Talis eſt materia prima. Ergo.

8\. Ve. Omne quod eſt extra ſuas cauſas, includit actum *veritatis*.
Talis eſt materia prima. Ergo.

9\. G. Omne quod pro *fine* habet formam, includit actum gloriæ finalis.
Talis eſt materia prima.
Ergo includit aliquem actum. Ergo non eſt pura potentia.

10\. =. M. Omne id quod per ſe *differt* actualiter à quolibet alio principio compoſitivo, ſervat ſemper actum *differentiæ*, quo *differt* ab alio. Per terminos compoſitos ita probatur.
Sed materia prima ſemper *differt* à forma, & à quolibet alio ente, etiam in ſui prioritate.
Ergo includit aliquem actum. Ergo non pura potentia.

Per

11\. B. =. Omnis *communicatio* paſſiva neceſſariò includit entitatem aut formalitatem, per quam *diſtinguitur* formaliter paſſivè à communicatione activa.
Sed propria & naturalis communicatio materiæ primæ, eſt paſſiva communicatio ſeu radicalitas ad ſe communicandum.
Ergo includit neceſſariò actum, per quem differt. Ergo &c.

12\. M. α. Omne *principium* præſuppoſitum ad *componendum*, ſervat in ſe actualitatem, per quam poteſt cauſare & principiare aliquid, alioquin non daretur aliquod principium in compoſitione.
Sed materia prima in priori ſuo conſiderata, eſt principium & cauſa actualis præſuppoſita ad componendum. Ergo habet in ſe &c.

13\. M. ♡. Omne quod per ſe & ſuâ naturâ eſt *extenſibile* ad *compoſitionem* alicujus rei cum appetitu *unionis*, id includit actum extenſibilitatis & poſſibilitatis ad componendum eam.
Materia prima talis eſt, alioquin non eſſet prima. Ergo.

14\. B. M. Omne quod eſt *communicabile* cum aliqua *extenſione* actuali, includitque *magnitudinem* in ſui communicatione, id neceſſariò includit actum talis Magnitudinis & Bonitatis.
Talis eſt materia prima. Ergo.

15\. B.α.P. Omne quod per ſe & per *potentiam* ſibi inditam eſt *communicabile*, neceſſariò includit formalitatem ſeu actualitatem talis poſſibilitatis alioquin non diceretur communicabilis.
Sed materia prima in priori inſtanti habet hanc poſſibilitatem ad communicandum ſe aliis. Ergo.

NB. Si quis ex hiſce 15 & aliis ſequentibus majorem aut minorem negaverit; quilibet ex 30 Syllogiſmis hic propoſitis medium eſſe poteſt ad majorem vel minorem probandam.

V v *Alio*

Alio Modo per Tabulam Univerſalem.

Poſſunt & hæc 30 aliis Syllogiſmis ex Tabula univerſali depromptis per terminos compoſitos demonſtrari, ut ſequitur.

Per

1. B. M. Omne *communicabile* cum aliqua *extenſione* actuali, non eſt pura potentia, ſed aliquem includit actum.
Materia prima eſt talis. Ergo.

2. B. P. Omne *communicabile* actualiter per ſuam *potentiam* includit aliquem actum.
Talis eſt materia prima. Ergo.

3. B. =. Omnis *communicatio differens* actualiter à communicatione aliorum principiorum compoſiti, includit aliquem actum.
Talis eſt communicatio materiæ primæ. Ergo.

4. B. ♡. Omnis *communicatio* paſſiva propriè *conveniens* alteri, includit in ſe actum aliquem.
Talis eſt communicatio materiæ primæ. Ergo.

5. B. α. Id quod eſt per *communicationem* actualem *principium* & *cauſa* compoſitionis actualis compoſiti, includit neceſſariò aliquem actum.
Talis eſt materia prima. Ergo.

6. M. P. Omne *extenſibile* & *poſſibilitatem* habens intrandi rem compoſitam, includit actum aliquem tum extenſionis tum poſſibilitatis.
Materia prima eſt talis. Ergo.

7. M. =. Omnis *magnitudo*, quæ *differt* à quolibet ente, includit aliquem actum.
Materia prima eſt magnitudo. Ergo.

8. M. ♡. Omnis *magnitudo* paſſiva ſeu *extenſibilitas* ad entia *componibilia*, actum aliquem in ſe includit, videlicet extenſionis.
Materia prima eſt talis. Ergo.

9. M. α. Omnis *magnitudo* paſſiva *cauſalis*, includit aliquem actum, ergo non eſt pura potentia.
Sed talis eſt materia prima. Ergo.

10. M. B. Omnis *magnitudo communicationis* paſſivæ, includit aliquem actum.
Talis eſt materia prima. Ergo.

11. P. =. *Poteſtas differendi* ſemper includit actum, cum quo actualiter manet.
Materia prima eſt poteſtas differendi. Ergo.

12. P. ♡. *Poteſtas uniendi* & componendi ſemper includit actum cum quo ſemper actualiter differt.
Talis eſt materia prima. Ergo.

13. P. α. Ubi eſt *poteſtas cauſandi*, ibi ſemper reperitur actus poteſtatis cauſandi.
Sed materia eſt poteſtas cauſandi. Ergo.

14. P. B. *Potentia communicandi* eſſe paſſivum, includit & actum communicationis paſſivæ.
Talis eſt materia prima. Ergo.

15. P. Vo. *Potentia appetitiva* formæ includit ſemper actum aliquem appetitionis.
Talis eſt materia prima. Ergo.

16. =. ♡. Omne quod *differentiam* habet paſſivam in eo, id aliquem *includit* actum.
Sed differentia propria materiæ eſt ſemper in ea adhuc etiam in *unione* cum forma. Ergo.

17. =. α. *Differentia cauſandi* diverſa, ſemper includit aliquem actum cum cauſante.
Sed in materia prima eſt differentia cauſandi diverſa. Ergo.

18. =. B. *Differentia communicationis* diverſi eſſe à forma includit ſemper aliquem actum.
Talis differentia eſt in materia prima. Ergo.

19. Per

19. =. M. *Differentia magnitudinis* ſemper includit aliquem actum.
Materia prima eſt differentia magnitudinis. Ergo.

20. =. P. *Differentia poteſtatis*, ſemper includit actum diverſum.
Differentia poteſtatis in materia prima eſt ſemper actualiter diverſa à forma & à quolibet alio ente. Ergo.

21. ♡. α. Quodcunque *concordat* intrinſecè cum *cauſis* reliquis naturalibus, includit neceſſariò actum.
Prima concordantia cum reliquis cauſis intrinſeca & radicalis, eſt materiæ primæ. Ergo.

22. ♡. B. *Appetitus communicandi* ſe formæ per *concordantiam*, neceſſariò præſupponit actum talis concordantiæ.
Talis eſt materia prima. Ergo.

23. ♡. M. Omnis *concordantia magnitudinis* potentiæ paſſivæ ad aliud, includit actum talis magnitudinis.
Talis eſt materia prima ad formam. Ergo.

24. ♡. P. Omnis *concordantia* & *unitas poteſtatis* ad exiſtendum & cauſandum in alio quopiam, includit in ſe talem actum poteſtatis.
Talis eſt materia. Ergo.

25. Per ♡. =. Omne quod differt ab alio quopiam, præſupponit actum per quem actualiter diſtinguatur ab alio.
Talis eſt materia prima. Ergo.

26. α. B. *Principium communicationis* naturalis indicat neceſſariò actum naturalem in tali principio.
Materia prima eſt principium &c. Ergo.

27. α. M. *Principium magnitudinis* naturalis habet in ſe actualiter actum principiandi & cauſandi.
Materia prima eſt principium &c. Ergo.

28. α. P. *Principium agendi* naturaliter ab alio diverſum præſupponit neceſſariò actum exiſtendi & eſſendi in eo.
Tale principium eſt materia prima. Ergo.

29. α. =. Illud *principium* quod actu *differt* ab alio, actum quoque includit differendi ab alio.
Tale principium eſt materia prima. Ergo.

30. α. ♡. *Principium* diverſæ actualis *unionis ad concordandum* & componendum cum aliis, indicat actum talis diverſitatis unionis.
Talis eſt materia prima. Ergo.

Vides igitur Lector, quanta ex principiorum tam abſolutorum quàm reſpectivorum inter ſe facta combinatione reſultet de una & eadem re, argumentorum copia, etiamſi hîc non ſingula cum ſingulis, ſed diverſa cum diverſis, ad methodi rationem luculentius demonſtrandam, conjugaverimus; quod ſi ſingula cum ſingulis proſequi voluiſſemus, citiùs charta tempuſque, quàm numerus Combinationum nobis defuiſſet.

Hæc ſi quiſpiam per novem Quæſtionum Regulas ulterius diducere deſideret, is negotium in immenſam traheret rerum amplitudinem; Sed ut & labori & tempori parcamus, ſingulos paulò ante propoſitos 30 Syllogiſmos in novam, per tres tantum Quæſtiones: *Utrum, Quid, Cur*, argumentorum propoſitionumque materiem coges; Si enim ſingulos 30 per tres dictas quæſtiones examines, habebis 90 Quæſtiones, & in iis nova philoſophandi themata, quorum unumquodque denuò per 18 principia deductum, innumerabilem de Materia prima argumentorum congeriem ſuppeditabit. Nos tribus Exemplis rem enodamus.

Primus Syllogiſmus ex triginta recenſitis fuit: Materia prima eſt communicabilis cum aliqua extenſione actuali; de qua hæc formabitur quæſtio.

1. *An materia prima verè ſit communicabilis cum aliqua extenſione actuali.* ℞. Affirmativè. Quia omnis communicatio quæ fit per materiam, extenditur per propriam actualem magnitudinem ad alia. Et probatur. Quia omnis potentia paſſiva verè Ens eſt; ergo bonum; Si hoc, ergo magnum; Si magnum, ergo potentialiter extenſum. Sed illa extenſio eſt actus quidam potentialis; Ergo Materia prima verè eſt communicabilis cum extenſione aliqua actuali.

2. Per Quæſtionem *Quid*, ſic procedes, per modum interrogationis; *Quid ſit Communicatio extenſibilis actualiter in Materia*

prima ? ℞. Communicationem extenſibilem materiæ primæ eſſe connaturalem & inſitam bonitatem cum ejuſdem magnitudine ſibi inſita, ſine qua non poteſt eſſe, id eſt, non poteſt ens eſſe.

3. Si per Quæſtionem, *Cur* quæratur; *Cur Materia prima ſit communicabilis cum aliqua extenſione actuali* ? ℞. Quia Materia prima intrinſecam & innatam habet bonitatem cum magnitudine: ergo habet magnitudinem, quia bona eſt, quia ens eſt; ergo habebit & extenſionem, ſine qua bona magnitudo concipi non poteſt: Sed ſi extenſionem habet, ergo & actum aliquem extenſibilitatis includere neceſſe eſt. Ergo Materia prima non eſt pura potentia, ergo actum aliquem includit; quod erat probandum.

Hoc pacto per methodum quandam mirabilem, demonſtrativam, & in Scholis hucuſque inauditam, per Quæſtiones principiis noſtris applicatas, apodicticorum Syllogiſmorum innumerabilem copiam comparabis, quæ ingenioſo Lectori conſideranda relinquo; Noſtrum tantum eſt, novas argumentandi, & de quacunque re fuſè & eruditè diſceptandi rationes, hujus Artis noſtræ induſtriâ exhibere. Invenient hîc rerum Philoſophicarum Scriptores prædivitem venam, qua libros ſuos, uti novo & mirabili philoſophicæ ſupellectilis peculio, ita nullo penè negotio ſcitè & pulchrè exornent.

Si verò ulterius per 9 Subjecta univerſalia dictam materiam continuare velint; nova & alia naſcetur Quæſtionum congeries.

Per:
- △ An Deus Materiam primam ab omni forma ſeparare, eamque in puro ſuo ſtatu conſervare poſſit.
- An Angeli Materiam ſeparatam in ſua eſſentia verè intelligant.
- ◎ An Cœlis inſit Materia prima propriè dicta.
- □ Quomodo Materia prima ineſſe cogitetur Elementis.
- An & quomodo inſit homini; An Materia prima verè cum ſecunda coëxiſtere poſſit.
- Quomodo forma brutorum educatur ex potentia materiæ; & ſic de cæteris.

Quæ ſi omnia per 9 Quæſtiones examinentur, ingentem iterum habebis philoſophandi materiam.

His finitis eandem materiam per novem prædicamenta deducere poteris. Per Quæſtionem, utrum materia prima ſit quanta, qualis? an relativum quid? an actio, an paſſio? ubi ſit, & in loco quomodo ſit? an ſitum habeat? cum quo ſit? Quæ quidem propoſitiones per oppoſitas rationes facilè reſolventur, uti in Arte oppoſitorum dictum fuit.

Unde ne opus in immenſum creſcat, Metaphyſicam duobus tantum Paradigmatis fuſè deductis demonſtrandam duximus, ut ex hiſce veluti ad prototypum quoddam reliquæ Metaphyſicæ quæſtiones concinnari valeant.

SECTIO II.

PARADIGMATA

Ex Logica & Dialectica.

DAbimus in hoc capite methodum quandam fortaſſe non ſpernendam ad Artis noſtræ præcepta accommodatam, qua quilibet ſibi innumerabiles de una & eadem re Syllogiſmos univerſales ſtatim formare, eoſque variè ex univerſalibus in particulares transformare poſſit pro libitu. Quæ tametſi Dialecticæ noſtræ Combinatæ reſervaverimus, hoc tamen loco nonnulla de variis inventionibus ſuo tempori reſervatis, ad majorem rerum copiam apponam; Quas ſi penetrârit Lector, miram habebit ad Tirones in arte argumentendi inſtituendos, facilitatem, ingentemque rerum copiam reperiet, ut ſuo tempore ex Dialectica noſtra Combinata, Deo dante, patebit; Sed jam nonnulla paucis indicemus potius quàm explicemus.

CAPUT I.

De Logica Præambulum.

Logica eſt Ars ratiocinandi, ad diſcernendum verum à falſo, eſtque Scientia ad alias addiſcendas cumprimis neceſſaria; quia latentia definit, confuſa dividit, obſcura deſcribit & concludit, quia omnia ad lineam probabilitatis revocat; ut proindè optimo jure illam ſic definire queamus; Logica ſive Dialectica eſt ſcientia acutè definiendi, accuratè dividendi, elaboratè demonſtrandi; ita ut definitio, diviſio, demonſtratio ſint quædam veluti inſtrumenta Dialecticæ, quibus omnem propoſitam quæſtionem ad vivum diſcutit. Unde Logicæ finis eſt ſcientia per ratiocinium acquiſita, ſive eſt facultas ſubtiliter differendi in utramque partem, & de omni quæſtione, quæ in dubium vocatur; Dico *de omni quæſtione*, non quòd omnem quæſtionem vi ſua jureque proprio ſibi vendicet quoad materiam, ſed quod omnem cauſam ſuſcipiat, ſuſceptam tractet, quoad diſcurrendi modum.

Unde Logica ſive Dialectica differt à Metaphyſica, quod Metaphyſicus definiat, dividat, demonſtret per contemplationem & mentis ratiocinium, Dialecticus verò per applicationem vocis; ut ancilla Dominæ, ita Metaphyſicæ ſervit Dialectica. Objectum hujus adæquatum aliqui ponunt Syllogiſmos, alii voces, alii tres operationes, uti ſunt ab intellectu dirigibiles; quas ſi ritè compoſueris, invenies, optimè concordare poſſe in unam ſententiam. Materia verò ſunt, præter terminos eorundem, ea, quæ in quinque Prædicabilibus, decem Prædicamentis ac Poſtprædicamentis, Analyticis, Topicis traduntur. Sed cùm, uti dixi, hæc omnia Logicæ ſive Dialecticæ noſtræ Combinatæ reſervaverimus, hiſce diutiùs non immorabimur. Sed ad Artis noſtræ principia progrediemur, in qua uti omnes ſcientiæ implicitè continentur, ita & Dialectica.

Tractat Dialectica de decem Prædicamentis; De Analyticis, De Syllogiſmis, De Topicis; quæ omnia Ars noſtra complectitur. Et de Terminis quidem, quinque Prædicabilibus, decem Prædicamentis fuſè actum eſt in primo Libro, Parte III. Reſtat, ut de demonſtratione per Syllogiſmorum multiplicationem nonnulla hîc inſeramus, forſan uti nova, ita haud ingrata futura iis, qui tritioribus in Dialectica vulgò traditis non afficiuntur.

Suppono itaque, in omni Syllogiſmo ſimplici tres eſſe terminos, duas propoſitiones, & unam concluſionem.

Ea problemata facilius probantur, quæ in pluribus figuris & modis concluduntur; difficilius autem, quæ in paucioribus.

Problema univerſale affirmans probatur tantùm in *Barbara*. Univerſale negans, in *Celarent*, *Cæſare*, *Cameſtres*.

Particulare affirmans in *Darii*, *Darapti*, *Diſamis*, *Datiſi*. Particulare negans, in *Ferio*, *Feſtino*; *Baroco*, *Felapton*, *Bocardo*, *Feriſon*. Uti in Tabula patet;

	I. Figura.	II. Figura.	III. Figura.
A.	*Barbara.*		
E.	*Celarent.*	*Cæſare.* *Cameſtres.*	
I.	*Darii.*		*Darapti.* *Diſamis.* *Datiſi.*
O.	*Ferio.*	*Feſtino.* *Baroco.*	*Felapton.* *Bocardo.* *Feriſon.*

His poſitis, per Artem Combinatoriam, pulchram in Arte noſtra cum multiplicatione Syllogiſmorum penè infinita, methodum deteximus, quæ loco omnium, quæ de ſpinoſis modorum figurarumque tricis tractantur, eſſe poſſunt. Sit itaque primum Paradigma de multiplicatione Syllogiſmorum.

PARADIGMA I. DIALECTICUM.

Syllogiſmos circa quamcunque materiam propoſitam multiplicare, eoſque variè ex uno in alterum modum tranſmutare.

Accipe ex Tabula Combinatoria Univerſali Fol. 179. quaſcunque literarum triades, ſive perpendiculariter, ſive tranſverſim, ſive διαγώνως diſpoſitas. Ex Abaci primi Tabula prima Combinatoria excipe Columnam ſecundam, uti hîc apparet:

B. M. B.
B. M. M.
B. M. D.
B. M. P.
B. M. S.
B. M. Vo.
B. M. Vi.
B. M. Ve.
B. M. G.

Et habebis novem triades literarum quarum unaquæque 6 continet Syllogiſmos; ita ut ex unica hac columna 56 Syllogiſmos conficere poſſis, omnes in Barbara. Sed rem exemplo demonſtremus.

Vide ex Tabula Combinationis rerum inter ſe fol. 157. contenta, quoties tres literæ differentes inter ſe combinari poſſint, & invenies ſexies. Hoc cognito, juxta combinationem inventam diſpones literas, hoc qui ſequitur modo:

1. B. M. D.
2. B. D. M.
3. M. B. D.
4. M. D. B.
5. D. B. M.
6. D. M. B.

Ubi vides B. literam bis poni in prima ſerie, M. quoque bis, & D. pariter bis: In ſecunda ſerie M. B. D. pariter bis, uti & in tertia. Habebis itaque tres literas ita combinatas, ut ſemper triades literarum ſint differentes in qualibet combinatione; neque fieri poteſt, ut in trium rerum combinatione plures emergant combinationes, quàm ſex. Sed jam ad noſtrum propoſitum.

Dixi ex tribus literis aſſumptis *V. Gr.* B. M. D. juxta leges combinationis trium rerum inter ſe, naſci 6 combinationes, & conſequenter inde naſci 6 Syllogiſmos; Qui quamvis formaliter unum quid probare videantur; materialiter tamen terminorum tranſpoſitione diverſum quid ſignificare videntur. Sed hoc ipſum nobis demonſtrandum incumbit. B. M. D. tres literæ indicant duas præmiſſas & concluſionem, hoc pacto: Pro ſubjecto Minoris propoſitionis accipe ex novem Subjectis univerſalibus, vel ex terminis ad bonitatem reducibilibus, quemcunque libuerit; & habebis negotium confectum, ut ſequitur.

I. EXEMPLUM.

Combinatio 1.	Per	B. M. D.	Omne bonum magnum eſt durabile.	B. M. D.
			Omne divinum eſt bonum magnum.	△ B. M.
			Ergo omne divinum eſt durabile.	△ M. D.
Combinatio 2.		B. D. M.	Omne bonum durabile eſt magnum.	B. D. M.
			Omne divinum eſt bonum durabile.	△ B. D.
			Ergo omne divinum eſt magnum.	△ D. M.
Combinatio 3.		M. B. D.	Omne magnum eſt bonum durabile.	M. B. D.
			Omne divinum eſt magnum.	△ M. B.
			Ergo omne divinum eſt bonum durabile.	△ B. D.
Combinatio 4.		M. D. B.	Omne magnum durabile eſt bonum.	M. D. B.
			Omne divinum eſt magnum durabile.	△ M. D.
			Ergo omne divinum eſt bonum.	△ D. B.
Combinatio 5.		D. B. M.	Omne durabile eſt bonitas magna.	D. B. M.
			Omne divinum eſt durabile.	△ D. B.
			Ergo omne divinum eſt bonitas magna.	△ B. M.
Combinatio 6.		D. M. B.	Omne durabile eſt magnum bonum.	D. M. B.
			Omne divinum eſt durabile.	△ D. M.
			Ergo omne divinum eſt magnum bonum.	△ M. B.

Vides hoc loco ſex Syllogiſmos de eadem re ita diſpoſitos, ut nullus in diſpoſitione Combinationis cum altero concurrat.

Si quis jam ea Angelo, id eſt, ſecundo ſubjecto univerſali, attribuere voluerit, faciet id eo modo, qui ſequitur, pro ſubjecto Minoris propoſitionis ponendo Angelum.

II. EXEM-

II. EXEMPLUM.

Combinatio 1.	Per	B. M. D.	Omne bonum magnum eſt durabile.	B. M. D.
			Omnis Angelus eſt bonum magnum.	B. M.
			Ergo omnis eſt durabilis.	D.
Combinatio 2.		B. D. M.	Omne bonum durabile eſt magnum.	B. D. M.
			Omnis eſt bonum durabile.	B. D.
			Ergo omnis eſt magnus.	M.
Combinatio 3.		M. B. D.	Omne magnum eſt bonum durabile.	M. B. D.
			Omnis eſt magnus.	M.
			Ergo omnis eſt bonum durabile.	B. D.
Combinatio 4.		M. D. B.	Omne magnum durabile eſt bonum.	M. D. B.
			Omnis eſt magnum durabile.	M. D.
			Ergo omnis eſt bonus.	B.
Combinatio 5.		D. B. M.	Omne durabile eſt bonum magnum.	D. B. M.
			Omnis eſt durabilis.	D.
			Ergo omnis eſt bonum magnum.	B. M.
Combinatio 6.		D. M. B.	Omne durabile eſt magnum bonum.	D. M. B.
			Omnis eſt durabilis.	D.
			Ergo omnis eſt magnum bonum.	B. M.

Atque hoc pacto poteris eandem hanc literarum triadem Combinare cum unoquoque Subjectorum univerſalium, uti ſunt:

V. G. Omne rationale eſt aptum ad ridendum.
Omnis homo eſt rationalis.
Ergo omnis homo eſt aptus ad ridendum.

Hi Syllogiſmi pariter ſexies combinari poterunt juxta tres literas B. M. D. Si B. cogites competere rationali. M. τῷ aptum ad ridendum, & C. homini.

Habes itaque Lector hîc unam literarum triadem, in ſex Syllogiſmos differentes traductam; quos ſi novem ſubjectis univerſalibus applicueris, emergent 54. Syllogiſmi de differentibus mediis diſpoſiti. Si verò omnes triades columnæ propoſitæ dicta ratione diſponas ad novem Quæſtiones, invenies 576. Syllogiſmos omnes differentes per Quæſtiones extortos; ſi deinde ea ad novem principia reſpectiva applicueris, 5274. Syllogiſmos educes, ex una triade literarum comparatos, quod vix credibile videretur, niſi demonſtrationis vis ad id credendum nos convinceret.

III. EXEMPLUM.

Ab Homine ſumptum.

S. Vi. Omne *rationale* eſt *aptum* ad ridendum.
S. Omnis *homo* eſt *rationalis.*
Vi. Ergo omnis *homo* eſt *aptus* ad ridendum.

Vi. S. Omne *aptum* ad ridendum eſt *rationale.*
Vi. Omnis *homo* eſt *aptus* ad ridendum.
S. Ergo omnis *homo* eſt *rationalis.*

S. Omne *rationale* eſt *homo.*
Vi. S. Omne *aptum* ad ridendum eſt *rationale.*
Vi. Ergo omne *aptum* ad ridendum eſt *homo.*

Vi. Omne *aptum* ad ridendum eſt *homo.*
S. Vi. Omne *rationale* eſt *aptum* ad ridendum.
S. Ergo omne *rationale* eſt *homo.*

Vi. Omnis *homo* eſt *aptus* ad ridendum.
S. Omne *rationale* eſt *homo.*
S. Vi. Ergo omne *rationale* eſt *aptum* ad ridendum.

S. Omnis *homo* eſt *rationalis.*
Vi. Omne *aptum* ad ridendum eſt *homo.*
Vi. S. Ergo omne *aptum* ad ridendum eſt *rationale.*

IV. EXEMPLUM.

Per Principia Reſpectiva.

B. M. =. { Omne *bonum magnum* eſt *differens* ab alio.
Omnis ſubſtantia eſt bonum magnum.
Ergo omnis ſubſtantia eſt differens ab alia.

B. =. M. { Omne *bonum differens* eſt *magnum.*
Omnis ſubſtantia eſt bonum differens à quovis alio.
Ergo omnis ſubſtantia eſt magna.

M. B. =. { Omne *magnum bonitate* ſua *differt.*
Omnis ſubſtantia eſt magna.
Ergo omnis ſubſtantia bonitate ſua differt.

M. =. B. { Omne *magnum differt* ab alio magno.
Omnis ſubſtantia eſt magna.
Ergo omnis ſubſtantia differt ab alia qualibet magna.

=. B. M. { Omnis *differentia* eſt *bonum magnum.*
Subſtantiæ eſt differentia, qua ab alia ſubſtantia diſtinguitur.
Ergo ſubſtantia eſt bonum magnum.

=. M. B. { Omnis *differentia* reſpectu aliorum conſiſtit in exceſſu aut defectu *bonitatis.*
Omnis ſubſtantia eſt differentia reſpectu aliorum.
Ergo omnis ſubſtantia differens conſiſtit in exceſſu vel defectu bonitatis vel magnitudinis.

Ex hiſce exemplis clarè patet, terminos ſive explicitos ſive implicitos, ad melius in hoc negotio procedendum, debere eſſe concretos non abſtractos, & quantum fieri poteſt, univerſales, & ad principia noſtra reducibiles; ſi qui tamen occurrunt termini non congrui, tum vel in abſtracto vel in obliquo proferendos eſſe ſcias.

Hiſce præmiſſis, ad ſecundam triadem literarum in columna contentam, quæ ſunt B. M. M. procedes, & hanc per ſextuplicem Combinationem ad Subjecta univerſalia traductam pari modo expedies. B.M.M. Quoniam verò duo M. identicam propoſitionem cauſant; loco unius M. accipe quemcunque ex terminis ad magnitudinem revocabilibus, *V. G.* extenſum. Hoc facto ſic argumentare.

B. M. M. / △ B. M. / △ B. M. — 1. { Omne bonum magnum extenſivum eſt ſui.
Omne divinum eſt bonum magnum.
Ergo omne divinum extenſivum eſt ſui.

B. M. M. / △ B. M. / △ B. M. — 2. { Omne bonum extenſivum ſui eſt magnum.
Omne divinum eſt bonum extenſivum ſui.
Ergo omne divinum eſt magnum.

M. B. M. / △ M. B. / △ B. M. — 3. { Omnis magna bonitas eſt extenſiva ſui.
Omne divinum eſt magna bonitas.
Ergo omne divinum eſt extenſivum ſui.

M. M. B. / △ M. M. / △ B. B. — 4. { Omne magnum extenſivum ſui, eſt bonum.
Omne divinum eſt magnum quod extenſivum ſui.
Ergo omne divinum eſt bonum.

M. B. M. / △ B. M. / △ B. M. — 5. { Omne extenſivum ſui eſt bonitas magna.
Omne divinum eſt extenſivum ſui.
Ergo omne divinum eſt bonitas magna.

M. M. B. / △ B. M. / △ M. B. — 6. { Omne extenſivum ſui eſt magnum bonum.
Omne divinum eſt extenſivum ſui.
Ergo omne divinum eſt magnum bonum.

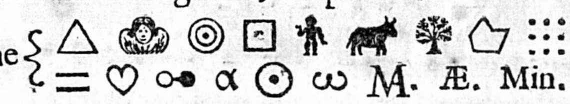
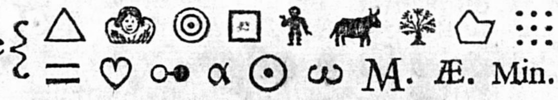
Si itaque loco ſubjecti Minoris accipias quodlibet ex novem Subjectis Univerſalibus, habebis iterum 54 Syllogiſmos; ſi hæc principiis reſpectivis applices, habebis 486 Syllogiſmos; ſi hæc per ſingulas Quæſtiones deduces, habebis 4374 Syllogiſmos omnes in *Barbara*.

Tertia Trias Literarum.

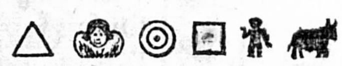
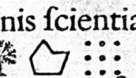
B. M. D. { Omne bonum magnum eſt durabile.
Omne divinum eſt bonum magnum.
Ergo omne divinum eſt durabile.

Hic Syllogiſmus tranſponi poteſt iterum ſexies, eo modo, quo in ſequenti factum eſt.

Quarta Trias Literarum.

B. M. P. in Columna propoſita. { Omne bonum magnum, eſt potens.
Omne { } eſt bonum magnum.
Ergo omne { } eſt potens.

Quinta Literarum Trias.

B. M. S. { Omne bonum magnum eſt cognoſcibile.
Omnis ſcientia eſt bonum magnum. Sive, omne
 eſt bonum magnum.
Ergo omnis ſcientia, ſive &c. eſt cognoſcibilis.

Sexta Literarum Trias.

B. M. Vo. { Omne bonum magnum eſt appetibile.
Omne divinum, angelicum, cœleſte, elementare, rationale, ſenſitivum, vegetativum, entitativum, accidens, eſt bonum magnum.
Ergo omne divinum, angelicum, cœleſte, elementare, rationale, ſenſitivum, &c. eſt appetibile.

Septima Literarum Trias.

B. M. Vi. { Omne bonum magnum eſt virtuoſum.
Omne divinum, angelicum, cœleſte, elementare, rationale, &c. eſt bonum magnum.
Ergo omne divinum, angelicum, cœleſte, elementare &c. eſt virtuoſum.

Octava Literarum Trias.

B. M. Ve. { Omne bonum magnum eſt verum conforme intellectui.
Omne divinum, angelicum, cœleſte, elementare, rationale, &c. eſt bonum magnum.
Ergo omne divinum, angelicum, cœleſte, &c. eſt verum conforme intellectui.

Nona Literarum Trias.

B. M. G. { Omne bonum magnum eſt glorioſum.
Omne divinum, angelicum, cœleſte, &c. eſt bonum magnum.
Ergo omne divinum, angelicum, cœleſte, &c. eſt glorioſum.

Habes hîc Syllogiſmos, quotquot ex novem Columnæ triadibus combinatis per tranſpoſitionem ſimplicem contrahi poterunt, novem principiis reſpectivis, totidemque ſubjectis Univerſalibus, Quæſtionibuſque applicatos; qui omnes conficiunt 39366 Syllogiſmos, quibus omne ens bonum magnum eſſe probatur.

Omnium dictorum Epilogiſmus per Literas.

B. M. B.
- Omne B. M. eſt diffuſivum ſui.
- Omne eſt B. M.
- Ergo omne eſt diffuſivum ſui.

B. M. M.
- Omne B. M. eſt extenſivum ſui.
- Omne eſt B. M.
- Ergo omne eſt extenſivum ſui.

B. M. D.
- Omne B. M. eſt durabile.
- Omne eſt B. M.
- Ergo omne eſt durabile.

B. M. P.
- Omne B. M. eſt potens.
- Omne eſt B. M.
- Ergo omne eſt potens.

B. M. S.
- Omne B. M. eſt cognoſcibile.
- Omne eſt B. M.
- Ergo omne eſt cognoſcibile.

B. M. Vo.
- Omne B. M. eſt amabile.
- Omne eſt B. M.
- Ergo omne eſt amabile.

B. M. Vi.
- Omne B. M. eſt Virtuoſum.
- Omne eſt B. M.
- Ergo omne eſt virtuoſum.

B. M. Ve.
- Omne B. M. eſt verum.
- Omne eſt B. M.
- Ergo omne eſt verum.

B. M. G.
- Omne B. M. eſt glorioſum.
- Omne eſt B. M.
- Ergo omne eſt glorioſum.

Habes hîc novem Syllogiſmos juxta triades Columnæ conſequentis, quorum unuſquiſque iterum ſexies tranſmutari poteſt; quorum ſingulos ſi ſeparatim cum ſubjectis applicatos poſueris, habebis 81 Syllogiſmos; hos rurſum ſi per 6 multiplicaveris, habebis 486 Syllogiſmos; quos ſi per 9 principia dilataveris, emanabunt 4374 Syllogiſmi; quos iterum ſi per 9 Quæſtiones in argumenta animaveris, prodibunt 40586 Syllogiſmi.

His peractis procedes pari modo ad principia reſpectiva, per tres notas B. M. ☰. hoc pacto.

B. M. ☰.

B. M. = { Omne B. M. differt, ♡ ○● α ⊙ ω M. Æ. Min. reſpectivè ad alia.
Omnis △ 👼 ◎ □ 🧍 🐂 🌳 ⬠ ⁝⁝⁝ eſt B. M.
Ergo = ♡ ○● α ⊙ ω M. Æ. Min.

B. D. { Omne B. M. extenſione differt, concordat, contrariatur, principiat, mediat, finit, M. Æ. Min.
Omne △ 👼 ◎ □ 🧍 🐂 🌳 ⬠ ⁝⁝⁝ eſt B. M.
Ergo omne △ 👼 ◎ □ 🧍 &c. differt, concordat, ○● α ⊙ ω M. Æ. Min.

B. P. { Omne B. P. = ♡ ○● α ⊙ ω M. Æ. Min.
Omne △ 👼 ◎ □ 🧍 🐂 🌳 ⬠ ⁝⁝⁝ eſt B. P.
Ergo omne △ 👼 ◎ □ &c. = ♡ ○● α ⊙ ω M. Æ. Min.

B. S. { Omne B. cognoſcibile = ♡ ○● α ⊙ ω M. Æ. Min.
Omne △ 👼 ◎ □ 🧍 🐂 🌳 ⬠ ⁝⁝⁝ eſt B. cognoſcibile.
Ergo omne △ 👼 ◎ □ &c. = ♡ ○● α ⊙ ω M. Æ. Min.

B. Vo. { Omne B. amabile = ♡ ○● α ⊙ ω M. Æ. Min.
Omne △ 👼 ◎ □ 🧍 🐂 🌳 ⬠ ⁝⁝⁝ eſt B. amabile.
Ergo omne △ 👼 ◎ □ 🧍 &c. = ♡ ○● α ⊙ ω M. Æ. Min.

B. Vi. { Omne B. Vituoſum = ♡ ○● α ⊙ ω M. Æ. Min.
Omne △ 👼 ◎ □ 🧍 🐂 🌳 ⬠ ⁝⁝⁝ eſt B. Virtuoſum.
Ergo omne △ 👼 ◎ □ 🧍 🐂 🌳 ⬠ ⁝⁝⁝; = ♡ ○● α ⊙ ω M. Æ. Min.

Et ſic de cæteris.

Vides jam praxin multiplicandi Syllogiſmos de una & eadem re propoſita, penè in infinitum. Haud ſecus, ſi eoſdem per Quæſtiones in Syllogiſmos diſpoſueris, procedes; Quæ omnia referre & laboris & temporis penè infiniti foret. Sufficiat Lectorem hiſce inſtructum, proprio ut aiunt, Marte, complura alia invenire poſſe; Sunt enim hæc univerſalia & cuilibet quæſtioni propoſitæ nullo negotio applicari poſſunt. Sed quoniam de multiplicatione univerſali Syllogiſmorum in præcedentibus dictum eſt, modò, ne quicquam præteriiſſe videar, de tranſmutatione eorundem in varios ſignorum Syllogiſticorum modos facienda paucis agemus.

CAPUT II.

De Tranſmutatione ſive Converſione Syllogiſmorum in alios, ſive univerſales, ſive particulares, uti & de argumentatione in circulum.

N*Ota primò*. Quandocunque primus Syllogiſmus eſt univerſalis affirmativus, & in *Barbara* uti in præcedentibus Exemplis patuit, & termini fuerint reciproci & convertibiles, tunc perfectus fiet circulus. Eſt autem circulus Dialecticus probatio propoſitionis per concluſionem & alteram ejuſdem Syllogiſmi propoſitionem converſam. Siquidem vel immediatè probat propoſitionem primam Syllogiſmi, aut probat utramque propoſitionem categoricè aut hypotheticè, ut paulò poſt patebit. Ad circuli verò perfectionem tria cumprimis requiruntur: Primò, ut utraque propoſitio probetur: Secundò, ut probetur immediatè, non per converſam: Tertiò, ut propoſitiones maneant categoricæ. Et hoc pacto circulus conſideratus ſecundum quoſdam, conſtat tribus Syllogiſmis, quorum unus eſt principium & fundamentum reliquorum, & alter ejus majorem, tertius verò minorem probat. Sed ſecundum noſtræ Artis doctrinam revera 6 conſtat Syllogiſmis; Cùm enim, uti ſupra oſtenſum fuit, tres ſint termini in quovis Syllogiſmo, trium autem terminorum combinatio ſex modis variari poſſit, ſex inde Syllogiſmos differentes naſci neceſſe eſt; Quæ omnia Lector curioſus poterit deprehendere ex mutatione ſubjecti

& prædicati in ſingulis diſpoſita, & ex ſequenti exemplo patet, quod & ſupra poſuimus; hic autem ad circulum oſtendendum id denuò aſſumpſimus.

Notæ tres aſſumptæ ſint: S. Vi. 🯅. Prima nota S. indicat Rationale, quia terminus eſt ad Sapientiam reducibilis. Secunda nota eſt Vi. & indicat aptitudinem ad ridendum, ſive riſibile, quæ eſt vis quædam in homine ab eſſentia promanans, proprietas inquam eſſentialis; ad Vi. revocabilis. Tertia nota eſt figura 🯅, eſtque nota hominis, uti ex Alphabeto 9 ſubjectorum univerſalium patet, & ſemper ponitur pro ſubjecto minoris, ad demonſtrandum hominem eſſe aptum ad ridendum.

Sit itaque primus hîc Syllogiſmus; quem tametſi ſupra quoque poſuerimus, eum tamen hîc repetendum duximus, tanquam ad propoſitum noſtrum aptiſſimum.

1.	S. Vi.	Omne rationale eſt aptum ad ridendum.
	🯅 S.	Omnis homo eſt rationalis.
	🯅 Vi.	Ergo omnis homo eſt aptus ad ridendum.
2.	🯅 Vi.	Omnis homo eſt aptus ad ridendum.
	S. 🯅	Omne rationale eſt homo.
	S. Vi.	Ergo omne rationale eſt aptum ad ridendum.
3.	Vi. S.	Omne aptum ad ridendum eſt rationale.
	🯅 Vi.	Omnis homo eſt aptus ad ridendum.
	🯅 S.	Ergo omnis homo eſt rationalis.
4.	🯅 S.	Omnis homo eſt rationalis.
	Vi. 🯅	Omne aptum ad ridendum eſt homo.
	Vi. S.	Ergo omne aptum ad ridendum eſt rationale.
5.	Vi. 🯅	Omne aptum ad ridendum eſt homo.
	S. Vi.	Omne rationale eſt aptum ad ridendum.
	S. 🯅	Ergo omne rationale eſt homo.
6.	S. 🯅	Omne rationale eſt homo.
	Vi. S.	Omne aptum ad ridendum eſt rationale.
	Vi. 🯅	Ergo omne aptum ad ridendum eſt homo.

Vides in hoc Syllogiſmo probari, hominem eſſe aptum ad ridendum, per medium rationale.

In *ſecundo* Syllogiſmo, ex negata per impoſſibile majori inferetur: omne rationale eſt aptum ad ridendum.

In *tertio*, ex minori negata præcedenti infertur, quod omnis homo ſit rationalis.

In *quarto*, ex negata majori præcedentis infertur, quod omne aptum ad ridendum ſit rationale.

In *quinto*, ex majori negata infertur, quod omne rationale ſit homo.

In *ſexto*, ex majori negata infertur, quod omne aptum ad ridendum ſit homo.

Oſtendimus, quomodo in Univerſali Syllogiſmo per circulum ſex alii in circulum conſtitui poſſint, & unus per alterum probetur; Jam verò quomodo Syllogiſmi affirmativi univerſales in particulares tranſmutari poſſint, docebimus.

Nota Secundò. Quandocunque Syllogiſmus eſt particularis affirmans, tunc propoſitio particularis poteſt perfectò probari circulo, per Syllogiſmos in *Darii* & *Diſamis*; quorum ille modus in prima, hic in tertia figura ponitur.

Sit itaque Syllogiſmus particularis affirmans in *Darii*, cujus tres notæ ſint 🯅 S. A. prima nota hominem ſignificat; ſecunda, S. rationale; tertia, A. album vel quodcunque aliud ex accidentium Claſſe. Hic Syllogiſmus pariter ſex modis urgeri poteſt, per modos in *Darii* & *Diſamis* & *Datiſi*, ut ſequitur:

1.	DA	Omnis homo eſt rationalis.	🯅 S.
	RI	Aliquod album eſt homo.	A. 🯅
	I.	Ergo aliquod album eſt rationale.	A. S.
2.	DI	Aliquis homo eſt albus.	🯅 A.
	SA	Omnis homo eſt rationalis.	🯅 S.
	MIs.	Ergo aliquod rationale eſt album.	S. A.

3. DA

3.	DA	Omne rationale eſt homo.	S. 🧍
	RI.	Aliquod album eſt rationale.	A. S.
	I.	Ergo aliquod album eſt homo.	A. 🧍
4.	DI	Aliquod rationale eſt album.	S. A.
	A	Omne rationale eſt homo.	S. 🧍
	MIs.	Ergo aliquis homo eſt albus.	🧍 A.
5.	DA	Omnis homo eſt rationalis.	🧍 S.
	TI	Aliquis homo eſt albus.	🧍 A.
	sI.	Ergo aliquod album eſt rationale.	A. S.
6.	DA	Omne rationale eſt homo.	S. 🧍
	RI	Aliquod album eſt rationale.	A. S.
	I.	Ergo aliquod album eſt homo.	A. 🧍

Hoc pacto quilibet ad duos terminos, aſſumptus tertius ex ſerie Claſſis accidentium, ſexies juxta dictos modos transmutari poterit in perfectum circulum; loquor ſemper de accidente non eſſentiali, ſed propriè dicto, quod à ſubjecto poteſt abeſſe vel eidem ineſſe abſque corruptione; uti omnia moralia, & phyſica accidentia ſunt; juſtus, pius, bonus, doctus, prudens, durus, mollis, craſſus, tenuis &c.

Nota tertiò. Quandocunque Syllogiſmus univerſalis eſt negativus, propoſitio negans poteſt circulo probari. Ut:

cE Nullum corruptibile eſt æternum.
LA Omne genitum (id eſt phyſicum) eſt corruptibile.
RENT. Ergo nullum genitum (phyſicum) eſt æternum.

Converſa.

cE Nullum genitum eſt æternum.
LA Omne corruptibile eſt genitum.
RENT. Ergo nullum corruptibile eſt æternum.

Si verò particularis affirmans fuerit, probabitur, ſi altera propoſitio ex negante Categorica vertitur in hypotheticam; quod fit in *Ferio.*

FE Nullum corruptibile eſt æternum.
RI Aliquod genitum eſt corruptibile.
O. Ergo aliquod genitum non eſt æternum.

Nota quartò, ſubinde in univerſalibus propoſitionibus occurrere falſas; quomodo verò eæ reſolvendæ ſint in veras per converſionem ſic age.

Converſio nihil aliud eſt, quam facto Syllogiſmo ſumere propoſitionem concluſioni oppoſitam, ſcilicet contrariam vel contradictoriam, eique adjungere alteram propoſitionem, & inde evertere reliquam propoſitionem. *V. G.* Ad probandam negationem univerſalem, ſumatur medium, quod ſit attributi antecedens, & ſubjecti conſequens: veluti ſi probandum ſit, omnem voluptatem eſſe bonam, ſumatur medium, quod ſubjiciatur bono, & attribuatur voluptati, puta expetendum; Unde talem formabis Syllogiſmum, in *Barbara.*

BAR Omne expetendum eſt bonum.
BA Omnis voluptas eſt expetenda.
RA. Ergo omnis voluptas eſt bona.

Hæc ex falſa fiet vera per *Darapti.*

DA Omnis Muſica delectatio eſt bona.
RAP Omnis Muſica delectatio eſt voluptas.
TI. Ergo aliqua voluptas eſt bona.

Primam ſi invertere volueris, fiet id per *Celarent.*

cE Nullum quod rationem perturbat, eſt bonum.
LA Omnis voluptas rationem perturbat.
RENT. Ergo nulla voluptas eſt bona.

Vel per Cameſtres.

cA Omne bonum eſt expetendum.
MES T Nulla voluptas eſt bona.
RES. Ergo nulla voluptas eſt expetenda.

Vel per particularem in Felapton.

FE Nullum fugiendum eſt bonum.
LAP Aliquod fugiendum eſt voluptas.
TON. Ergo aliqua voluptas non eſt bona.

Ex antecedente, conſequenti & repugnante fiunt novem Combinationes, quarum ſex tantùm concludunt, reliquæ non item.

Sed hæc omnia cùm hujus loci non ſint, Dialecticæ noſtræ Combinatæ reſervavimus, ubi & inſtrumenta varia excogitavimus, de quovis Syllogiſmo, in cujuſcunque figuræ modo aſſumpto in quemlibet alium cujuſcunque figuræ, dicto citiùs transmutando. Quæ res nova eſt, & neſcio an ab ullo Dialectico notata.

Verùm hoc loco omittere non potui, quin Logicum quoddam ſpecimen adjungerem, ut quomodo diſceptationes Scholaſticæ ex noſtris principiis deduci debeant, Artiſta intelligat.

CAPUT III.

Paradigmata.

EXEMPLUM LOGICUM.

An Relatio diſtinguatur à fundamento ſuo realiter.

RElatio juxta S. Thomam dicitur ordo unius rei ad aliam; Diſtingui verò eſt differre & ſeparari ab alio, quia fieri poteſt, ut humanitas formaliter diſtinguatur ab animalitate in homine; & realiter, quando aliqua tanquam res diverſæ ad invicem diſtinguuntur, & ſic procedit quæſtio tractanda.

Fundamentum verò dicitur id, unde Relatio ipſa conſurgit, ſive ſit qualitas, ut ſimilitudo inter duo alba, ſive quantitas, ut æqualitas, quæ reſultat ex eadem participatione quantitatis; quo pacto etiam Relatio de qualibet alia relatione reali, de hac enim loquimur, non de relatione rationis, quam intellectus per comparationem ad diverſa efformat.

Hiſce poſitis, ad Quæſtionis diſcuſſionem more Scholaſtico afferamus in utramque partem, rationes, ut ex iis, utræ meliores ſint, Logicus diſpicere poſſit.

1. Pro parte *negativa* ſic ex Artis noſtræ Regulis argumentor, & primò per principium reſpectivum, quæ eſt differentia.

1. Per ⚌. B. Illa non *diſtinguuntur* ad invicem realiter, quæ eâdem *communicatione* reali conſiſtunt.
Sed ratio & fundamentum eodem actu & communicatione reali conſiſtunt.
Ergo Relatio & fundamentum ad invicem non diſtinguuntur realiter.

Major patet; Minor probatur. Quia albedo in duobus extremis reperta & exiſtens ſecum ſemper affert eandem ſimilitudinem & propriam operationem; Ergo relatio à fundamento non diſtinguitur.

2. } Per { B.M. ⚌. Ubi eſt eadem *integritas* & comprehenſio attributorum *eſſentialium* & realium, ibi non poteſt eſſe *diſtinctio* realis.
Hæc reperitur inter relationem & fundamentum.
Ergo. Ratio, quia non plus realitatis album haberet, quando eſt ſolum, quàm haberet, quando ad aliud comparatur. Ergo.

3. } Per { D. ⚌. Illa quæ eadem *duratione* conſiſtunt & conſervantur, non *diſtinguuntur* realiter.
Sed Relatio & fundamentum una & eadem duratione conſeruantur & conſiſtunt. Ergo.
Ratio. Quia ipſa relatio tantum durat, quantum ipſa quantitas aut qualitas, ex qua ipſa conſurgit; & contra. Ergo.

Ecce tria Argumenta juxta tria principia eſſentialia ordine poſita, juxta quem idem aſſumptum thema 18 Syllogiſmis probare poteris. Sed brevitati intenti, hoc otium reliquimus iis, qui aliarum rerum cura non diſtrahuntur; Sufficit enim Artis noſtræ methodum paucis hoc loco indicare, quàm fuſiori Syllogiſmorum conglobatione illam demonſtrare.

Pro parte *affirmativa* dictum thema pariter tribus Syllogiſmis demonſtro, juxta ordinem attributorum.

Itaque hoc pacto arguo.

Affirmativa Sententia, ex Gaſpare Sanchez.

1. Per P. ⚌. Quæcunque habent diverſam *poteſtatem* realem, ad invicem *diſtinguuntur* realiter.
Sed Relatio & fundamentum habent diverſam poteſtatem realem. Ergo.
Ratio Minoris eſt, quia fundamentum materialiter cauſat Relationem, Relatio verò non cauſat fundamentum, quando verò relatio ad aliud extremum refertur realiter, non verò fundamentum; illa diſtingui realiter neceſſe eſt.

2. Per

2. Per S. ⚌. Illa quæ differentes habent *inſtinctus* reales, ad invicem per eos *diſtinguuntur*.
Sed Relatio & fundamentum habent tales inſtinctus.
Ergo. Quia fundamentum, Qualitas *V. G.* ſolum habet inſtinctum informandi & qualificandi ſubſtantiam; Relatio verò inſtinctum habet ad referendum ſe realiter ad aliud extremum. Ergo Relatio à fundamento diſtinguitur realiter.

3. Per Vo. ⚌. Quæcunque diſtinctos habent *appetitus* reales, ea *diſtinguuntur* realiter.
Sed Relatio & fundamentum tales ſunt. Ergo.
Quia, cùm Relatio ſolùm appetat realiter referri, non informare ſubjectum; fundamentum verò, ſive qualitas realiter informet, nec appetat realiter referri, illa neceſſariò diſtingui neceſſe eſt.

Hanc itaque ſententiam veluti veriſimiliorem per Artis noſtræ Regulas comprobemus.

Quæritur itaque; *An Relatio diſtinguatur realiter à ſuo fundamento?*
℞. *Affirmativè*; & ſic argumentor per principia Reſpectiva:

1. Per B. ⚌. Quæcunque habent differentes *perfectiones* & *communicationes* reales, *diſtinguuntur* inter ſe realiter per eas.
Tales habent Relatio & fundamentum. Ergo.
Quia fundamentum habet perfectionem informandi ſubſtantiam, quam non habet relatio; Et contra, Relatio habet perfectionem relativam ad aliud, qua caret fundamentum. Ergo.

2. Per B. ♡. Illa, quorum *unum concordat* realiter cum altero, non concordante altero, *diſtinguuntur* realiter, per talem concordantiam & extenſionem realem reſpectam in uno, quæ non reſpicitur in alio.
Sed Relatio & fundamentum ſunt hujuſmodi. Ergo.
Ratio Minoris; Quia relatio concordat realiter cum alio extremo, ut in duobus albis ſimilitudine, qua caret fundamentum, ſeu qualitas, quæ tantùm informativa ſubjecti eſt. Ergo.

3. Per ⚌ ♡ ○●. Illa quæ habent *differentes concordantias*, & *oppoſitiones* reales, ad invicem diſtinguuntur realiter.
Sed Relatio & fundamentum ſunt hujuſmodi. Ergo.
Minoris ratio eſt, quia fundamentum ſeu qualitas habet ſe per modum informantis; & Relatio per modum reſpectivi; præterea Qualitas aut Quantitas fundamentum relationis nulli extremo opponitur realiter; quod tamen in Relatione fit. Ergo.

4. Per ⚌ α ⊙ ω. Illa *diſtinguuntur* realiter, quæ diverſas habent *cauſalitates*, & ad operandum *media* diverſa, *fineſque* diſtinctos realiter, ad quos realiter referuntur.
Sed Relatio & fundamentum ſunt hujuſmodi. Ergo.
Ratio Minoris. Quia fundamentum ſeu Qualitas cauſat relationem realiter, & non contra; quia eſt medium ad conſervandam relationem, non contra; quia denique fundamentum non refertur realiter ad aliud extremum, tanquam ad finem, ad quod relatio ipſa refertur. Ergo.

5. Per M. Æ. Min. Illa, quorum unum aliquod *majus* reale poſſidet quàm aliud, aut *æquatur* alicui extremo realiter, cui alterum non æquatur, aut *minorem* habet perfectionem realem, illa diſtinguuntur realiter ab eo.
Hoc fit inter Relationem & fundamentum. Ergo.
Ratio Minoris, quia Relatio uti refertur realiter ad aliud extremum & æquatur ei, majus utique habet reale, quàm fundamentum. Ergo.

6. Per ⚌ ♡. Illa quæ tali modo *differunt*, ut unum eorum *concordet* cum aliquo tertio, cui alterum non convenit, illa realiter diſtinguuntur per entitatem realem participatam ab uno, & negatam de altero.
Sed hoc fit inter Relationem & fundamentum. Ergo.
Concordat enim Relatio cum ſuo correlato, cui non concordat fundamentum.

7. Per ⚌ ○●. Illa quæ ita *differunt*, ut unum eorum alteri tertio *opponatur* realiter, cui non oponitur alterum extremum differens, diſtinguuntur realiter.
Hoc fit inter Relationem & fundamentum. Ergo.
Quia Relatio realis opponitur ſuo correlato, non fundamentum.

8. Per

8. Per = α. *Differentia cauſalitatis* realis arguit realitatem diverſam in cauſa, quam non habet id, quod non poteſt tali modo cauſare.
Sed in fundamento relationis realis, eſt cauſalitas realis materialis, ex quo ipſa conſurgit relatio, quæ non poteſt cauſare fundamentum. Ergo.

9. Per = ⊙. Quæ habent *differentia media* realia ad ſui conſervationem & realem exiſtentiam, diſtinguuntur realiter.
Ita ſe habet Relatio & Fundamentum. Ergo.
Quia Relatio non poteſt eſſe ſine correlato tanquam mediô, quo carere poteſt fundamentum.

10. Per = ω. Quæ inclinantur ad *diverſos fines* reales participabiles ab uno ſolo extremo eorum, realiter diſtinguuntur.
Talia ſunt Relatio & Fundamentum. Ergo.

11. Per = M. Quorum unum habet *differentem* & *majorem* ſimilitudinem realem, quàm habet alterum cum tertio aliquo extremo, differunt realiter.
Talis eſt Relatio & Fundamentum. Ergo. Ratio ex præcedentibus conſtat.

12. Per = Æ. Quæcunque *differentibus* extremis realiter *æquantur* diverſo modo, differunt inter ſe realiter.
Hoc fit inter Relationem & Fundamentum. Ergo.
Ratio patet ex dictis.

13. Per = Min. Illa quæ ita ſe habent, ut ad exiſtentiam unius alterum *ſubjiciatur*, & præſupponatur realiter, ut alterum conſurgat & cauſetur, inter ſe *differunt* realiter.
Ita ſe habet Relatio & Fundamentum. Ergo.

Eccè deduximus hîc per novem principia reſpectiva comparata principio differentiæ novem ſyllogiſmos, quibus thema propoſitum probatur. Si quis verò majorem ſyllogiſmorum farraginem deſideret, is jam dicta novem reſpectiva principia comparare poterit cum principio ♡ Concordantiæ; & deinde eadem cum principio ⚯; & deinde eadem cum principiis reliquis α. ⊙. ω. M. Æ. Min. & habebit, quod deſiderabit.

Si quis verò eadem per 9 abſoluta principia deducere velit:

Per	B.	Ubicunque eſt diverſa	Communicatio realis,	Ibi eſt realis diſtinctio. Sed inter Relationem & Fundamentum ſunt hæc. Ergo.
	M.		Extenſio,	
	D.		Duratio,	
	P.		Poteſtas,	
	S.		Inſtinctus,	
	Vo.		Appetitus,	
	Vi.		Virtus,	
	Ve.		Veritas,	
	G.		Gloria,	
	=.		Differentia,	
	♡.		Concordantia,	
	⚯.		Oppoſitio,	
	α.		Cauſalitas,	
	⊙.		Mediatio,	
	ω.		Finis,	
	M.		Majoritas,	
	Æ.		Æqualitas,	
	Min.		Minoritas,	

Hoc pacto Logicas Quæſtiones ad quamcunque materiam Logicam, Phyſicam, Metaphyſicam, Theologicam, applicare poteris. Sed ut exemplum habeas, quo dirigaris, hîc nonnullas propoſitiones paucis adducamus.

Quæritur itaque; *An falſitas in quantum major, ſit magis attingibilis, quàm in quantum minor?* ℞. *Negativè*, & ſic id oſtendo.

Si falſitas eſt magis attingibilis in quantum major, utique *Veritas* erit magis attingibilis, in quantum eſt major. Per Ve.
Sed DEUS eſt major Veritas quàm quodvis creatum.
Ergo ſequitur, quod ſit magis attingibilis, quàm creatura, quæ eſt minor Veritas.
Sed hoc eſt falſum; Ergo & illud, ex quo ſequitur.

Nam

Nam omne illud, quod facilius poteſt attingi, illud eſt magis attingibile. Sed verum creatum facilius poteſt attingi, cum ſit finitum reſpectu veri increati & infiniti. Ergo falſum eſt, quod veritas quantò major, tantò faciliùs ſit attingibilis & per conſequens falſitas.

Objicies: Magis falſum eſt, DEUM non eſſe trinum & unum, quàm ſucceſſionem in motu angelico.

Sed magis attingibile eſt, ſucceſſionem eſſe in motu angelico, quàm DEUM eſſe trinum & unum.

Ergo magis falſum magis attingibile eſt.

℞. Verum eſſe, id quod facilius poteſt attingi, illud magis attingibile eſſe ſecundum *accidens*; ſecundum *ſubſtantialem* majoritatem faciliùs attingi poſſe, id falſum eſſe.

2. Ex *Metaphyſicis* hanc propoſitionem Logicus adducere poſſet:

An Ens ſit terminus communis immediatus, an mediatus? ℞. Quod *mediatus*, eò quòd omnis propoſitio, in quæ pariter terminus communis eſt reſolubilis in ſingulares. Sic argues contra.

Nullum prius eſt reſolubile in ſua poſteriora, ſed in priora.

Sed ens eſt prius quid. Ergo. Cum ens prius ſit ſuis partibus ſubjectivis.

Major patet ex 10. Ethicorum. Minor patet ex Ariſtotele, dum dicit, quod prius eſt, à quo non convertitur ſubſiſtendi conſequentia, velut creatura eſt ens; Ergo ens eſt creatura, non valet, cum ſit tranſcendens, creatura verò non.

3. Ex *Theologia* quærere poſſet Logicus; *An eſſentia divina prædicari poſſit de tribus perſonis, & an verus ſit hic Syllogiſmus:*

Hæc eſſentia divina eſt Pater.
Sed Filius eſt hæc eſſentia.
Ergo Filius eſt Pater.

℞. *Negativè*, quia hic Syllogiſmus eſt in prima figura, in qua non habet locum, ſed in ſecunda; quia medium non eſt ſingulare ſingularitate incommunicabili, quod requiritur ad hoc ut Syllogiſmus ſit expoſitorius.

Sed dices. Quæcunque ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe. Sed Pater & Filius identificantur in eſſentia; Ergo & inter ſe.

℞. Quod Regula dicitur de iis, quæ omnibus modis identificantur in tertio & inter ſe; Sed Pater & Filius & Spiritus Sanctus identificantur in eſſentia, & diſtinguuntur inter ſe realiter; unde non eſt par ratio in DEO, & creatis rebus, quoad dictum axioma.

Neque dici poteſt: Hic Pater non eſt Filius; Sed eſſentia divina eſt hic Pater: Ergo eſſentia divina non eſt Filius. Ratio negationis eſt; quia eſſentia divina non eſt formaliter Pater; & ſic oſtenditur.

Quandocunque Subjectum eſt abſtractum ultima abſtractione, prædicatum non poteſt prædicari niſi formaliter.

Sed eſſentia divina eſt ultimum abſtractum.

Ergo dici non poteſt formaliter hic Pater.

Sed hæc ex multis pauca ſufficiant.

SECTIO III.

Paradigmata ex Phyſica

CAPUT I.

De Principiis Phyſicæ.

PHyſica eſt Corporum naturalium Scientia. Diſtinguitur à Metaphyſica, quod illa de rebus ortui & interitui obnoxiis; hæc de rebus agat ſempiternis; illa circa concreta & ſenſibilia, hæc circa abſtracta & inſenſibilia contemplanda occupetur.

Eſſe autem Scientiam, hoc modo ex deductione principiorum oſtendo:

Illa eſt propria rerum naturalium ſcientia, quæ cauſas, principia, affectiones operationum naturalium inquirit, paſſioneſque eorundum è cauſis ſuis demonſtrat.

Hoc facit Phyſica, dum Bonitatem, Magnitudinem, D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Corporum naturalium demonſtrat.

Conſiderat enim:

Bonitatem	Corporis naturalis, in quantum	Ens mobile eſt.
Magnitudinem		Per motum extenſibile eſt.
Durationem		Tempori & ſucceſſivo motui ſubſtat.
Potentiam		Potentiam agendi habet.
Inſtinctum		Inſtinctiva cognitione ad operandum pollet.
Appetitum		Finis appetitiva eſt.
Virtutem		Vires habet ad agendum neceſſarias.
Veritatem		Actus habet proportionatos entitati ſuæ.
Gloriam		Fine per motum adepto fruitur.

Sed hæc omnia à Phyſica non conſiderantur, niſi in quantum corpora mobilia ſunt.

Unde Subjectum Phyſicæ concludimus eſſe Corpus naturale mobile; in hujus enim conſideratione ſola & tota hæc naturalis ſcientia eſt occupata, omneſque conditiones, quæ in ſcientiarum ſubjectis requiruntur, corpori naturali competunt.

Quod verum eſſe, ita probatur. Conditiones Subjecti hæ ſunt: *Prima*, ſubjectum debet eſſe præcognitum. *Secunda*, debet omnibus, quæ in ſcientia tractantur, ſubſtructum eſſe, id eſt, debet eſſe baſis & fundamentum eorum, quæ conſiderantur in ſcientia. *Tertia*, debet habere principia & accidentia demonſtranda. *Quarta*, debet totius ſcientiæ ſubjectum eſſe adæquatum, ut neque eam excedat, neque ab ea excedatur.

Jam verò his quatuor conditionibus corpus naturale mobile adæquatè reſpondet; Primò, quia omnibus eſt notum & indemonſtrabile; Secundò, quia nulli ineſt corpus naturale, ipſum autem omnibus ſubſtat, & fundamentum eſt; Tertiò, quia habet principia, proprietates, paſſiones, accidentia, de quibus demonſtratur; Quartò, quia denique Phyſicæ eſt adæquatum ſubjectum; cum nulla alia ſit ſcientia, quæ de corpore naturali agat, prout tale mobile eſt, formalitate ſubjecti ab omnibus aliis diſtincta; quod inductione patere poteſt. Sed de his conſule, quam in ſecundo Libro poſuimus, diviſionem Scientiarum, ubi & totam Phyſicam in partes ſuas diviſimus.

Hiſce præmiſſis, jam nonnulla Artis noſtræ ſpecimina dabimus; quorum primum de Principiis, alterum de Infinito.

CAPUT II.

PARADIGMA I.

An ſint tria naturalium rerum Principia, & an illa dicantur rectè eſſe Materia, Forma, Privatio?

Oſtendetur autem primò, Materiam non eſſe principium rerum naturalium, neque Privationem.

MODUS PRIMUS.

Per terminos ſimplices principiorum Artis noſtræ ſic argumentabere.

Per { B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. } Quod {
B. Eſt quaſi non *ens*; neque *communicativum* eſſe ſui habet;
M. Neque eſt ſubſtantia, neque accidens, neque *compoſitum*;
D. In rerum natura uti non exiſtit, ita nullam *durationis* rationem habet;
P. Puram tantùm *potentiam* ſive poſſibilitatem paſſivam denotat;
S. *Intellectu* tantùm attingibile eſt;
Vo. Nullum actualem *appetitum* habet ad compoſitionem;
Vi. Nulla *virtute*, nullis viribus præditum eſt;
Ve. Non eſt ens *reale*, ſed purum potentiale;
G. Ex ſe turpe, deforme, confuſum;
} Illud rerum naturalium principium eſſe non poteſt. Talis eſt Materia prima. Ergo principium eſſe non poteſt.

Per { = ♡ ∞ α ⊙ ω M. Æ. Min. } Omne principium rerum naturalium {
= Debet habere *differentiam*, qua diſtinguatur ab alio principio.
♡ Debet habere concordantiam, & unibilitatem ad formam.
∞ Principia debent eſſe *contraria*.
α Debet habere actualem *cauſalitatem* quandam in ordine ad compoſitionem rerum.
⊙ Debet mediante alio *uniri* alteri ad compoſitionem.
ω Debet *finalitatem* habere motus & quietis.
M. Æ. Min. Debet habere *Majoritatem*, *Æqualitatem*, *Minoritatem*.
} Nihil horum habet aut facit Materia prima. Ergo principíum dici non poteſt.

Major in omnibus propoſitionibus probatur, eò quod pura tantum potentia ſit, ſine ulla actuali exiſtentia, ſolo intellectu attingibilis, nullam aliam, præter conceptum Metaphyſicum, entitatem habens; Quod autem tale eſt, id principium reale & conſtitutivum rerum eſſe non poteſt.

Privationem quoque principium dici minimè poſſe, ſic deduces per noſtra principia.

Per {
B. Quod nullam ingenitam ſibi *bonitatem* habet;
M. Quod nullam habet *extenſibilitatem* ad alia;
D. Quod non exiſtit, neque *permanet*, ſed momentaneo tantùm tranſitu concipitur;
D. *Iterum*. Quod non eſt ſenſibile, neque corruptibile, neque *temporaneum*, ſed inſenſibile, incorruptibile, æternum;
P. Quod nihil ex ſe *potentiæ* habet, utpote pura negatio; jam enim eſt, jam non eſt;
S. Quod nullum intrinſecam rationem habet conſtituendi aliud;
Vo. Quod nullam inclinationem ad compoſitionem rerum habet, ſed eſt per modum reſultantis;
Vi. Quod nulla virtute conſtitutiva pollet;
Ve. Quod nullam prorſus *veram* & realem entitatem habet;
G. Quod nec motus nec quietis capax eſt;
} Id principium dici minimè poteſt. Talis eſt Privatio. Ergo.

Per

Per

= Quod nullam *diſtinctionis* rationem habet cum extremis univerſalibus, id principium dici non poteſt.
Talis eſt Privatio. Ergo. Quia hæc modò eſt, modò non eſt.

♡ Quod nullam *unionis* rationem habet, ſed potius deſtructionis, id principium dici non poteſt.
Privatio deſtruit potius, quam unit. Ergo.

○● Quod non poteſt intrinſecè principiari ex principiis *contrariis*, id principium eſſe non poteſt.
Talis eſt privatio. Quia cùm formæ ſit contraria illa, ſe invicem ab eodem ſubjecto excludunt.
Ergo res principiari non poſſunt ex forma & privatione.

α 1. Ens quod non poteſt *principiare* ex non ente, non poteſt eſſe principium.
Talis eſt privatio; Eſt enim carentia formæ, quæ non ens eſt.
Ergo. Non poteſt principiare ex non ente:

2. Si enim principiat illa, principiat, vel quando eſt, vel quando non eſt.
Sed non principiat, quando non eſt; quia quod non eſt, principiare non poteſt: Neque quando eſt; quia quando forma eſt, privatio non eſt.

3. *Iterum.* Si privatio eſſet principium, id maximè foret, quia requireretur in materia, ut ex illa res fieret;
At diſpoſitiones requiruntur adhuc in materia.
Ergo & diſpoſitiones exiſtendi, duratio, unio, erunt principia. Ergo plura principia quàm tria.
Sed hoc dici non debet; Ergo neque alterum.

4. *Rurſus.* Ens & non ens non poſſunt convenire in ulla communi ratione.
Sed privatio eſt non ens, materia & forma ſunt entia.
Ergo privatio non poteſt convenire cum ipſis in ratione principii communis.

⊙ Si privatio eſſet principium, hoc ideò eſſet, quod ſit *medium* unitivum duorum.
Sed hoc dici non poteſt, cùm unio duorum ſit ens reale, non privatio. Ergo. Unio medium connectit, privatio verò diſſipat.

ω Quod nullam *finis* rationem habet, id principium dici non poteſt.
Talis eſt privatio. Ergo. Quia non ens finis rationem habere non poteſt.

M. Æ. Min. Quod neque *Majoritatem*, neque *Æqualitatem*, neque *Minoritatem* habet, id rationem principii habere non poteſt.
Talis eſt privatio. Ergo.

Atque ex hiſce patet, quomodo negativa ſententia adſtruenda ſit: ſequitur modò:

Affirmativa Sententia.

Tria ſunt naturalium rerum principia: Materia, Forma & Privatio, ex mente Peripateticorum.

Hæc tria in omni rerum naturalium productione inter ſe diſtincta conveniunt, ut neceſſaria; atque ideò unum principium non ſufficit, cùm ad ortum neceſſaria ſit repugnantia; nihil autem ei adverſari poteſt, quod unum eſt. Secundò res naturales non mutarentur, neque moverentur, quoniam unum in ſe agere, & ſuæ mutationis cauſa eſſe non poteſt. Si non unum tantùm principium eſſe poteſt, neque infinita principia rerum eſſe poſſunt, ut veteres nonnulli volebant; quia illa nec ſciri, neque ulla mentis capacitate comprehendi poſſunt; eſſent enim, quæ ex iis componerentur, eſſentiæ infinitæ, quod naturæ repugnat. Neque ſufficiunt duo principia, eò quod nullum contrarium ſibi contrarium ſimile efficiat, ideoque duo contraria ſola nullius eſſentiam conſtituent.

Tria ergo neceſſariò requiruntur, duo prima contraria principia, *Privatio* & *Forma*, & ſubjectum unum, ſuſtinens eadem, quæ eſt *Materia*; quod enim fit, ex contrariis fieri neceſſe eſt, alioquin nulla daretur in natura rerum generatio & corruptio; Contraria autem abſque ſubjecto agere in ſe neutiquam poſſunt. Plura igitur tribus, non ſunt principia; quia corporum naturalium generatio poteſt perfici dato uno principio naturali ad patiendum, & duobus formalibus ad agendum. Si enim quatuor tandem principia ponerentur; duo quoque ſubjecta duabus primis contrarietatibus oporteret addere, ut videlicet unicuique ſubjecto una correſponderet contrarietas in tranſmutatione; quo facto, diverſæ res omninò confuſè generarentur. Sunt ergo, uti diximus, tria tantùm

Prin-

Principia; quorum duo *conſtitutiva*, Materia & Forma; alterum *mutationis*, ut Privatio: Illa eſſentiam rei conſtituunt; hæc ad tranſmutationem unius rei in aliam concurrit. Sed jam hæc per Artis noſtræ Regulas probemus.

B.	Illa ſunt principia rerum naturalium,	Quæ ad omnium *Entium* naturalium generationem concurrunt.	Talia ſunt Materiã, Forma, Privatio. Ergo.
M.		Quorum efficientiâ dantur *compoſitiones* rerum naturalium.	
D.		Quorum ope res in *perenni motu* ac mutatione conſervantur.	
P.		Quorum virtute & *potentia* omnes res, id quod ſunt, exiſtunt.	
S.		Quorum *inſtinctu* naturali, rerum fit compoſitio.	
Vo.		Quæ innatum *appetitum* habent ad generationem rerum perficiendam.	
Vi.		Quorum omnis *vis* tendit ad generationem & compoſitionem rerum.	
Ve.		Quorum concurſu compoſitiones rerum verè & realiter perficiuntur.	
G.		Quorum *finis* eſt motus & quies rerum.	

Materiam verò primam eſſe propriè Principium rerum naturalium, ſic oſtenditur.

B. In omni generatione *neceſſariò* requiritur aliquod ſubjectum receptivum formæ.
Sed hoc non poteſt eſſe niſi Materia. Ergo.

M. Fieri non poteſt, ut iſtiuſmodi ſubjectum ſit *compoſitum*, aut ſubſtantia completa; ſecus enim compoſitum aut ſubſtantia eſſet, antequam fieret.
Quod impoſſibile eſt. Ergo.

D. Principium Materiale corporum naturalium debet eſſe in *fieri*.
Talis eſt Materia prima. Ergo,
Quia non eſt neceſſarium, ut ſit inſenſibile prorſus, incorruptibile aut æternum; ſenſibilitas enim & corruptibilitas ejus temporalitaſque ex effectu generationis innoteſcit.

P. Principium rerum naturalium debet eſſe pura *potentia*.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

S. Principium rerum naturalium debet habere *inſtinctum* naturalem ad compoſitionem rerum.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

Vo. Principium rerum naturalium debet habere *appetitum* naturalem ad formam.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

Vi. Principium debet habere *virtutem* potentialem ad concurſum generationis rerum.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

Ve. Principium rerum naturalium non debet eſſe non ens, ſed quaſi non ens, extra nihil.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

G. Principium debet ipſum deforme appetere *pulchrum*, ſcilicet formam, ut inde quies ſequatur.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

α. Id eſt *principium* conſtitutivum, ex quo primum aliquid fit, & in id demum reſoluitur.
Talis eſt Materia prima. Ergo.

Unde Concludes Materiæ primæ proprietatem, eſſe ortûs & interitûs expertem, eſſe appetitivam formæ naturalis utpote informem.

Privationem principium rerum naturalium eſſe , ſic probatur.

B.	Illud eſt principium rerum naturalium,	Sine quo *bonum* generationis conſequi non poteſt. Sed ſine privatione id fieri non poteſt. Ergo. Eſt enim principium paſſivum.
M.		Quod ad omnem *compoſitionem* accidentaliter concurrit , & ſine quo compoſitio tranſigi non poteſt. Talis eſt privatio. Ergo.
D.		Quod *tranſmutat* unum in aliud, & ſine quo tranſmutatio confici non poteſt. Talis eſt privatio. Ergo. Quia materia & forma, id, cum non contraria ſint, non poſſunt.
P.		Quod *potentiam* habet privativam unius, & conſtitutivam alterius. Talis eſt privatio. Ergo.
S.		Quod non eſt ſimpliciter non ens, ſolo *intellectu* attingibile, aut pura tantùm negatio. Talis eſt privatio. Ergo. Non enim eſt privatio Logicè ſumpta , ſed Phyſicè, ſua conſtans entitate ſuo modo.
Vo.		Quod *inclinat* ad privandum unum & conſtituendum aliud. Talis eſt privatio. Ergo.
Vi.		Quod *virtute* valet privativa unius , & conſtitutiva alterius. Talis eſt privatio. Ergo.
Ve.		Quod realiter & *verè* ad generationem & corruptionem concurrit. Talis eſt privatio. Ergo.
G.		Quo compoſitum in eſſe ſuo *gloriatur*. Talis eſt privatio. Ergo.
=		Quod *differt* re & ratione à ſubjecto. Talis eſt privatio. Ergo. Quia jam idem eſt cum ſubjecto, modò non eſt.
♡		Quod cum ſubjecto *concordat* ante acquiſitionem formæ. Talis eſt privatio. Ergo. Quia ante formam in potentia materiæ latet, & formâ accedente, perit.
o•		Quod *contrariatur* formæ, ipſamque tranſmutatione ſua perficit. Talis eſt privatio. Sine hac enim nulla tranſmutatio fieri poteſt.
α		Quod licet non ſit *principium* ſubſtantiale, eſt tamen principium tranſmutationis, & cauſa per accidens. Talis eſt privatio. Quia cauſa efficiens eſt, cur Materia appetat formam.
☉		Quod eſt *medium*, quo in ſubjectum introducitur forma. Talis eſt privatio. Ergo.
ω		Quod *finaliter* conſtituit compoſitum in fieri. Talis eſt privatio. Quia terminus eſt, à quo generatio incipit.

Sed ut hæc omnia luculentius percipiantur, paulò fuſiùs illa explicanda duxi.

Certum eſt, privationem eſſe quandam negationem, quæ negat præſentiam & habitum formæ, non eſſe tamen abſolutam & meram negationem, ſed eſſe veluti quandam habilitatem ſeu aptitudinem in materia, quæ habilitas facit, ut materia omnium formarum ſit capax, atque adeò privatio Phyſica latius patet Logicâ privatione; illa enim præter defectum, aptitudinem etiam quandam dicit; hæc ſolum defectum; per privationem enim phyſicam compoſitum habile & idoneum redditur, ut depoſita priori forma, aliam ſibi convenientiorem poſſit aſſumere. Nam ut rectè Ariſtoteles, materia non niſi privatione mediante formam recipere poteſt, non immeritò, dictâ Naturæ Paranymphâ; ſiquidem materiæ habilitatem, propenſionem & deſiderium ad formas ei ſola conciliat privatio, qua deſtituta, formam nullam reciperet, & conſequenter nulla res generaretur.

Item omnis mutatio fit ex aliquo in aliud, quæ ſunt contraria & extrema accidentia; atqui neutro modo materia repugnat formæ, cùm in ſubſtantia per ſe, ut talis eſt, nulla ſit oppoſitio; neceſſarium igitur eſt tertium aliquod principium; quod ita oſtendo.

Mate-

Materia non eſt formæ contraria, & ipſa per ſe neque movet, neque efficax eſt; ſed tantùm patitur & recipit; neque ipſa forma appetit aliam formam; hoc enim ſi faceret, ipſa ſuam perniciem & interitum appeteret, quod à natura alienum eſt. Neceſſe igitur eſt, ut accedat aliquod tertium, quod ſit formæ contrarium; cum omnis mutatio ſit ex contrariis, quod quidem aliud non eſt quàm privatio.

Oſtendo id exemplo. Ovum conſtat ex duobus principiis, Materiâ ſcilicet & Formâ, in eodem etiam eſt privatio, id eſt, carentia formæ, quæ eſt propria pulli; Sed materia non poteſt ſeipſa ex potentiæ ſuæ debilitate pulli formam educere, niſi per privationem habilis & idonea reddatur, ut pulli formam deſideret, quæ quidem ob privationem in ovo eſt ut potentiâ; privatione enim deſtituta materia, nihil unquam educeret, nec deſiderium ejus compleri poſſet. Unde patet, privationem verè & propriè eſſe principium tranſmutationis, & cauſam per accidens, & terminum à quo generatio incipit, imò cauſa efficiens, cur materia appetat formam.

Sed dices contra. Per B. Non ens principium rei naturalis eſſe non poteſt; privatio eſt non ens. ℞. Eſſe non ens ſimpliciter & abſolutè, ſeu puram negationem, nego; Sed ultra id quod ſit privatio, ſive non ens, aliquam quoque aptitudinem tribuit materiæ, ut formarum capax eſſe poſſit, & hoc pacto eſt quid reale & verum generationis principium, non conſtitutivum, ſed tranſmutativum.

2. Materia & privatio ſunt idem numero, re, & ratione. Ergo fruſtra ponitur ſeparatum à materia & forma principium.

℞. Materiam & privationem eſſe quidem unum numero, ſeu ſubjecto, ante acquiſitionem formæ, diverſa tamen ratione & definitione; Quia accedente formâ privatio perit, neque ingreditur eſſentiam rei compoſitæ; eſt tamen, uti materia & forma generationis cauſa, ita privatio tranſmutationis, ſine qua materia formæ uniri non poteſt.

3. Quod rem naturalem deſtruit, id principium ejus eſſe nequit, eſt enim malefica. ℞. non eſſe cauſam tantùm deſtructivam, ſed & generationis; deſtruit enim unam rem, ut alia generetur. *V. G.* Privatio cauſa eſt, cur caſeus putreſcat, ſed etiam cauſa eſt, cur inde vermes generentur. Eadem cauſa eſt, cur ex terra arbor, ex arbore pomum, ex pomo tandem caro naſcatur, quæ naturæ valdè conſentanea ſunt.

4. Ex contrariis nihil generatur. Forma & privatio ſunt contraria. Ergo. ℞. Ex contrariis puris & ſolis nihil generari concedo, uti ex ſola privatione & forma; ſuperadjunctâ materiâ, nego.

Alius Modus, utramque ſententiam deducendi, ſumitur ex Alphabeto in principio Libri IV. *poſito.*

Cujus prima Columna eſt, uti in margine patet; per hanc variæ quæſtiones naſcuntur circa hanc materiam. Primò; *an Materia prima bona ſit, & an principium efficiens conſtituatur.* Secundò, *an diſtinguatur à privatione per* =. Tertiò, *an forma educatur è potentia materiæ, & an id mediante privatione.* Quartò, *an Materia prima à* DEO *creata ſit ejuſdem rationis ac materia prima Ariſtotelica.* Quintò, *an Materia prima diſtribuat unicuique formæ, quod ſuum eſt*, id eſt, an contribuat ex ſe aliquid ad formarum diverſitatem. Sexto, *cur Materia prima tam avara ſit formarum, tantoque appetitu & deſiderio feratur.* Eccè habes hîc denuò ingentem diſcurrendi materiam. Sed exemplo rem dilucidemus. B. = Utrum △

Illa ſunt rerum naturalium principia, quæ *communicatione* ſua concurrunt ad compoſitionem rerum. Per B.

Talia ſunt Materia, Forma, Privatio. Ergo.

Illa quæ *differenter* concurrunt ad generationem rerum, illa ſunt & principia earum. Per =

Talia ſunt Materia, Forma, Privatio. Ergo. Quia Materia ſe habet per modum ſubjecti informis; forma per modum pulchri quod appetit; Privatio per modum tranſmutationis, informis in pulchrum.

3. *An forma educatur è potentia materiæ?* ℞. Non emergere tanquam ex pura potentia paſſiva; Cum ex puro potentiali aliquid educi incredibile videatur. Per Utrum.

Rectiùs itaque Reſpondemus ſecundum nonnullorum ſententias; (nos enim in hac artis demonſtratione novas opiniones non adducimus, ſed ab omnibus receptas excolimus,) illas ex temperatis qualitatibus in communi materia jam diſpoſita exoriri; aliud enim eſt materia, aliud materia ad hanc directionem diſpoſita. Vis enim genetica ſive plaſtica in canis *V. G.* aut alterius animalis ſemine latens, principium eſt inſitum motionis adeòque ipſius formæ; hujus enim operatione materia ejuſque qualitates ſubiguntur, variè immutantur, & in animalibus dearticulantur, donec tandem reſultet forma; haud ſecus ac figulus primò vas per rotam in certam formam multiplici operatione adaptat; eo ipſo autem, quo extremam

mam manum à vaſe removet, vas fictum formatumque dicitur; ita in naturalium formarum ex materia eductione fieri cenſendum eſt, ita ut formari res, fiat in tempore, formæ verò perfecta acquiſitio contingat in momento; ſive quod idem eſt, res in fieri imperfectò motu tempus exigunt, in facto eſſe, ſive actu jam completo, in momento; adeòque non immeritò motus materiæ jam diſpoſitæ actus imperfectus; forma verò acquiſita actus perfectus omnibus numeris abſolutus dici poſſit. Uti rectè quoque S. Thomas docet.

Moſaica materia prima in quo differat à Peripatetica.

4. *Utrum Materia prima Ariſtotelica ejuſdem rationis ſit cum materia Moſaica, ſive illa à DEO in principio rerum condita?* ℞. In nonnullis materiam primam convenire Moſaicæ, in pluribus differre. Convenit, quia materia creata in initio dicitur informis, inanis & vacua; quibus quidem nominibus Peripatetici eam nominant, differentibus tamen rationibus; ſiquidem ſectatores Moſaicæ ſententiæ non informem dicunt aut vacuam inanemve eo ſenſu, quo Ariſtoteles eam dicit puram potentiam paſſivam; ſed incompoſitam, id eſt, nulla certa adhuc lege conſtitutam, confuſumque Chaos dicunt, in quo tamen rerum omnium producendarum ſemina latent; virtuale formarum omnium receptaculum. Rectè tamen cum Ariſtotele dicunt, Materiam Moſaicam fuiſſe primum ſubjectum, ex quo omnia deinceps generarentur, unà cum rebus genitis duraturum. Differt tamen Materia Ariſtotelica à Moſaica, quod illa dicatur æterna, in quantum dixit mundum æternum; hæc verò creata in tempore. Illius ſententia uti erronea in fide, ita hujus præ aliis omnibus utpote fidei conformior, à Philoſopho Chriſtiano eligenda eſt. Quamvis nonnulli excuſent materiam æternam, non quod ab æterno actu fuerit, ſed quod in potentia ante omnia; quemadmodum definitiones eſſentiales æternæ veritatis dicunt.

5. *Utrum Materia prima diſtribuat unicuique, quod ſuum eſt?* ℞. *Affirmativè*, quod per principia multiplici ratione oſtendi poteſt.

B. Id quod tanquam materiale ſubjectum, principiumque paſſivum ad formarum *perfectionem* concurrit, id unicuique formæ quod ſuum eſt, diſtribuere neceſſe eſt.
Talis eſt Materia prima. Ergo. Et ſic procedendo de cæteris principiis.

6. *Cur Materia ſit tam avara formarum, earumque tanto feratur deſiderio?* ℞. Per B. Vo.

B. Vo. Quia omne deforme, imperfectum, incompoſitum neceſſariò *appetit* debitam ſibi *pulchritudinem*, perfectionem & compoſitionem.
Sed Materia prima eſt deformis, imperfecta, & incompoſita. Ergo.

Quæ per alia quoque principia ſimplicia & compoſita tam abſoluta, quàm reſpectiva variis modis confirmari poterunt: quæ ne tempus teram, illa ingenioſo Lectori applicanda relinquo.

Sed hæc de tribus rerum naturalium principiis ſufficiant; jam ad alterum paradigma transſeamus, quod eſt Infinitum.

PARADIGMA II.

An Infinitum actuale dari poſſit, etiam abſoluta DEI potentia?

Duplex eſt ſententia, negativa & affirmativa; utramque juxta Artis noſtræ principia deducemus.

Quæritur itaque: *An infinitum actuale creatum dari poſſit?* ℞. *Negativè*; quod & per Artis noſtræ regulas ita deduces.

Per B. Si infinitum actuale dari poſſet, illud primò eſſet vel in genere bonitatis perfectioniſque, vel entitatis.
Sed impoſſibile eſt, infinitum actuale dari poſſe infinitè bonum & perfectum.
Ergo in hoc genere rerum infinitum dari non poteſt.
Minor poſteà probabitur.

Per M. Si infinitum actuale dari poſſet, illud foret vel magnitudinis, vel multitudinis.
Neutrum dici poteſt. Ergo.

Non prius. Si enim corpus infinitum daretur, illud foret utique ſenſibile; ſi ſenſibile, ergo ſuperficiebus terminatum; ſi hoc, ergo ſenſibus comprehenſibile.
Sed impoſſibile eſt, ut corpus infinitum ſit terminatum; eſſet enim ſimul finitum & infinitum, quod implicat; neque illud ſenſibus comprehenderetur, cum infinitum omnem ſenſuum potentiam longè excedat.
Ergo infinitum corpus dari non poteſt.

Neque multitudinis infinitum dari poteſt actuale.
Si enim tale daretur infinitum, illud numerari poſſet;
Sed impoſſibile eſt infinitum numerari poſſe. Ergo.

Iterum. Si infinitum actuale daretur, illud eſſet vel ſimplex vel compoſitum.
Sed neque ſimplex, neque compoſitum eſſe poteſt. Ergo.

Non

Non prius. Si tale quoddam daretur, illud eſſet vel ex quatuor elementis, vel medium quoddam : non ex quatuor elementis ; quia illud occuparet omnem locum, neque aliis elementis relinqueret locum, atque adeò omnia alia interimeret, ſublata omni generatione rerum ; quod abſurdum eſt.

Neque medium quoddam inter elementa eſſe poteſt ; Quia illud haberet vel qualitates contrarias, vel iis careret : ſi prius, reliquas omnes infinitate ſua deſtrueret ; ſi autem hiſce careret, non poteſt eſſe principium rerum mutabilium ; cùm omnis mutatio fiat ex contrariis.

Neque uti ſupra aſſumpſi, compoſitum eſſe poſſet. Quia ſi compoſitum eſſet, ergo vel conſtaret ex materia & forma, vel ex quatuor elementis finitis, vel uno infinito, & altero finito, vel ex omnibus infinitis. Nihil horum concedi poteſt. Ergo.

Primò non foret compoſitum ex materia & forma ; quia omne compoſitum ex materia & forma, terminatum & ſenſibile eſſe debet ; ſed hoc neque terminatum, neque ſenſibile foret. Ergo.

Accedit, quòd fieri non poſſit, ut forma & materia in compoſitione naturali infinitæ ſint ; quia duo infinita concurrerent ad unum compoſitum, *v. g.* hominem, animal, vegetabile, elementale ; ſequeretur quoque, omnes horum infinitorum partes & membra ſimul fore infinita ; foret itaque homo & non homo, animal & non animal, vegetabile & non vegetabile, mixtum & non mixtum ; quod implicat.

Neque ex elementis finitis compoſitum dari poteſt infinitum ; cùm enim omnia elementa ſint finita, & compoſitum finitum eſſe neceſſe eſt, unde ceſſat ratio.

Neque ex finito uno & altero elemento infinito ; quia infinitum omnia alia conficeret & perderet.

Neque ex omnibus elementis infinitis, omnem enim locum occuparent, & una alterius actionem infinitam ſuperare non poſſet ; unde infinita rerum confuſio & interitus ; quod cùm abſurdum ſit ; ex his argumentis ſat, ni fallor, patet, infinitum actuale ſive categorematicum dari non poſſe. Quod alio modo ſic oſtenditur per 18 principia artis noſtræ.

Per {

D. Si infinitum actuale dari poſſet, illud neceſſariò haberet durationem infinitam ; quia à nulla potentia finita deſtrui poſſet ; ergo foret æternum, quod eſt abſurdum. Ergo.

P. Si infinitum actuale dari poſſet, illud neceſſariò infinitam agendi vim haberet ; quod pariter dici non poteſt. Ergo. Loquendo ſemper de infinito creato.

S. Si infinitum actuale daretur, illud foret infinitè intellectivum, *V. G.* homo. Hoc eſt abſurdum ; ergo & illud, unde ſequitur.

Vo. Si infinitum actuale creatum dari poſſet, *V. G.* homo, illud foret infinitè appetitivum, quod impoſſibile eſt. Ergo.

Vi. Si infinitum dari poſſet actuale, illud utique infinitæ virtutis foret, cùm in infinito omnia infinita exiſtant. Hoc dici non poteſt. Ergo.

Ve. Si infinitum actuale dari poſſet, illud conforme eſſet intellectui, prout à parte rei exiſtit.

Sed hoc eſt impoſſibile ; cùm nullus intellectus creatus ad infiniti comprehenſionem pertingat. Ergo tale infinitum dari non poteſt.

= Si infinitum actuale creatum dari poſſet, illud differret utique ab aliis rebus finitis.

Sed inter finitum & infinitum eſt infinita diſtantia & differentia, quæ impoſſibilis eſt. Ergo.

♡ Si daretur infinitum actuale creatum, illud commenſurari partibus ſuis non poſſet, & conſequenter illis nunquam & nuſpiam uniri ; unde interitus omnium ſequeretur.

○● Si darentur elementa infinita, *V. G.* ignis, & aqua, illa utique contrarietate qualitatum in ſe agerent.

Sed hoc eſt impoſſibile ; cùm in infinito nulla detur actio & paſſio ; cùm nullum alterum ſuperare poſſit ; Ergo fruſtraneum illud foret, imo totius naturæ deſtructivum.

α Si daretur infinitum actuale creatum, illud certè infinitos effectus cauſare poſſet ; cum operationes ſequantur eſſe rei.

Sed hoc eſt perabſurdum. Ergo.

⊙ Si infinitum actuale dari poſſet, illud ad innumera alia infinita conſtituenda medium foret.

Hoc eſt impoſſibile. Ergo.

ω Ubi non eſt finis, ibi non datur ulla finalis ratio, aut exiſtendi aut operandi.
In infinito actuali non datur finis. Ergo.

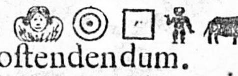
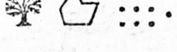
Per M. Min. Si infinitum daretur actuale, *v. g.* homo: illud vel majus eſſet partibus, vel hæ minores toto.
Non majus; quia majoritas involuit ſimilitudinem totius, ſicuti partes minoritatem ad totum; foret ergo talis homo *finitus & infinitus.*
Quod abſurdum eſt. Ergo.

Æ. Si infinitum actuale dari poſſet, illud conſtaret vel ex partibus ſimilaribus, aut diſſimilaribus.
Nihil horum admitti poteſt. Ergo.

Non ex partibus ſimiliaribus: ſequeretur enim, quamlibet partem vel ſemper moveri, vel ſemper quieſcere; cùm enim idem locus ſit totius & partium; locus autem infiniti ſit infinitus, ergo & partium omnium ſimiliarium erit infinitus; non quod pars occupare poſſit locum infinitum; ſed quod pars corporis in quacunque parte loci ſit, æquè dicitur eſſe in ſuo loco; quocirca omnium partium loci eadem eſt ratio. Ergo in omni loco vel movebitur, vel quieſcet.

Non ex partibus diſſimiliaribus compoſitum poteſt eſſe infinitum; quia cùm diſſimilarium partium loca ſint diverſa, totum illud infinitum unum dici non poteſt, niſi impropriè, quatenus illa corpora diſſimilaria ſunt contigua. Præterea partes illæ diſſimilares neceſſariò forent vel finitæ vel infinitæ: Si finitæ, totum non erit infinitum; cùm ex partibus finitis infinitum nunquam reſultare poſſit.

Eſſet ergo finitum & infinitum, quod implicat; Si verò una ex iis infinita dicatur, illa alias deſtruet; neque infinitæ, quia cùm locus rei locatæ debeat eſſe æqualis, res autem locata ſit infinita, loca quoque infinita fore neceſſe eſt; Si verò locus eſſet major corpore, daretur aliqua pars loci vacua; Si minor, daretur aliqua pars corporis ſine loco, quorum utrumque perabſurdum eſt.

Nulla itaque ratione infinitum actu creatum in quocunque genere rerum creatarum dari poteſt. Non in   quod erat oſtendendum.

Affirmativa Sententia per modum objectionis eſt, infinitum non potentiale tantum, ſed & actuale dari poſſe.

Infinitum potentiale triplex eſt: *magnitudinis*, *multitudinis*, *ſucceſſionis*. Hæc tria vocantur potentialia, eò quòd magnitudinis infinitum, ſubtrahendo, in infinitum decreſcere; multitudinis verò, addendo, in infinitum augeri; ſucceſſionis, in infinitum continuari poſſunt; habentque partes actu finitas, potentia verò ſeu poſſibilitate infinitas; De quo infinito, ut vocant, Syncategorematico, nemo controvertit ex ſanæ mentis Authoribus. De Categorematico itaque infinito, ſeu actuali, potiſſima inter Authores lis eſt & controverſia. Quod, utrum & quomodò dari poſſit, ex Artis noſtræ regulis deducemus.

Certum eſt, & de fide, Infinitum dari actu exiſtens, infinitum abſolutum, infinitum, non Categorematicum aut Syncategorematicum, ſed eſſentiale, qui eſt DEUS Opt. Max. Quod ita deduces primò per novem principia abſoluta.

Per B. DEUS eſt ens per ſe, ex ſe, à ſe, propter ſe, independens, neceſſarium: Ergo infinitum. Quæ omnia in Theologia combinata oſtendimus. Quia perſeitas infinitam innuit eſſentiam. Si infinitam entitatem & eſſentiam innuit perſeitas, ergo infinitam bonitatem; ſi infinitam bonitatem, ergo infinitam magnitudinem, ſive immenſitatem; ſi hanc, ergo infinitam durationem, ergo æternitatem; ſi hoc, ergo infinitam potentiam; ſi hoc, ergo infinitam ſapientiam, voluntatem, virtutem, veritatem, gloriam habere neceſſe eſt. Sed DEUS actu talis eſt, qualem deſcripſimus, ergo infinitum abſolutum eſt.

Hoc poſito, infinitum pariter actuale creatum dari poſſe, ſic probabis.

Per

Per {

B. DEUS infinitum ens eſt; ergo infinitæ bonitatis; ergo infinitè diffuſivum & communicativum ſui ad extra; ergo & id, cui communicatur, ſive communicabile eſt, infinitum eſſe neceſſe eſt.
Debet enim effectus aſſimilari ſuæ cauſæ; bonificativum enim uti infinitum eſt, ita & bonificabile, terminus ſcilicet bonificationis; ergo DEUS infinitum producere poteſt.

M. DEUS immenſitatis ſuæ infinitudine ubicunque operatur, ibi producere poteſt effectum ſimilem ſibi, uti enim is magnificativum eſt infinitum, ita magnificabile infinitum. Ergo.

D. DEUS cùm æternam habeat durationem principii & finis expertem; poteſt uti ſemper, ita nunc producere ens aliquod æternum duratione. Ergo.

P. DEUS cùm ſit infinitæ bonitatis, magnitudinis & durationis; ergo & potentia ejus terminos non habebit, cum ſit omnipotens; ergo poteſt producere infinitum actu quoad infinitatem ſibi ſimile.

S. Quod DEUS cognoſcit, id etiam cognoſcit poſſibile; impoſſibile enim DEUS non cognoſcit ſimpliciter.
Sed cognoſcit infinitum actu. Ergo & illud poteſt producere.

Vo. Ens, quod DEUS cognoſcit bonum, illud etiam vult.
Sed DEUS cognoſcit ens infinitum ut bonum ad extra. Ergo & vult.
Sed quod vult, poteſt. Ergo infinitum actu producere poteſt.

Vi. DEUS eſt infinitæ & illimitatæ Virtutis; Ergo obſtaculum non habet, nec impedientem ſe, quo minus producat.
Poteſt ergo illud producere.

Ve. Omnis intellectus ut verus ſit, debet eſſe conformis objecto, quod cognoſcit.
Sed intellectus divinus eſt infinitus. Ergo & objectum quod cognoſcit.
Ergo illud in eſſe ponere poteſt.

G. Si objectum divino intellectui non reſponderet, is eſſet finitus & limitatus, quod impium eſſet dicere, & gloriæ DEI contrarium, neque quieſcere dici poſſet, cùm appetitus infinitus finitæ rei productione non ſatiaretur.
Ergo effectus debet aſſimilari cauſæ ſuæ: cauſa eſt infinita, ergo & effectus.

Ex his omnibus nonnulli malè inferunt, DEUM non tantùm potuiſſe, ſed actu mundum produxiſſe infinitum & finitum; quod per analyſin ſic deducitur ex eorum mente.

Si DEUS non eſt, quem deſcripſimus, infinitè B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ergo finitè bonus, finitè potens, in mundo producendo fuit; ſed quis ejus bonitatem finivit? quis potentiæ ejus terminum poſuit? vel etiam ipſo ſuperior, vel prior, vel anterior? nihil horum, cùm neminem habeat ſe ſuperiorem, anteriorem, priorem; ergo potentiæ ſuæ terminos ſibi ipſi impoſuiſſe dicendus eſt.

Si hoc, ergo infinita potentia mundum fecit finitum; ſi hoc, internisne an externis terminis? ſed quibus externis, cùm extra ipſum ſit nihil? quibus internis, cum in ipſo ſint omnia? cur potius hoc, quàm illud pro termino ſtatuit? at ex omnibus internis quiſnam hic terminus fuit? ſi dicatur potentiæ, jam eam diminuis; ſi hanc diminuis, ſubſtantiam ejus diminuis, quod impium foret. Si dicas terminum fuiſſe voluntatis, quia ſic voluerit; contra, voluntas DEI ſine bonitate eſſe nequit; ergo uti bonitas ejus nullis terminis coarctata eſt, ita voluntas quoque in bono erit infinita; ergo utraque mundum potius infinitum quoad totum, & finitum quoad partes, quem ſolum finitum producere voluit & produxit; major enim gloria DEO reſultabat ex toto, quàm ex parte; ex univerſo, quàm ex univerſi portione; ex omnibus, quàm ex quibuſdam; ex utroque, infinito ſcilicet & finito, quàm ex altero finito tantùm minùſque præſtanti; quomodò aliàs infinita potentia & virtus, in finitam actionem exire debuerit, concipi non poteſt, neque per ſe, ſuique natura, non bonitate, potentia, voluntate, neque etiam alio urgente & impediente. Actio ergo infinita infinitum ſibi correſpondentem parturiit effectum; ſumma ergo bonitas, magnitudo, duratio, potentia, ſapientia, veritas, virtus, gloria, ad infinitæ ſuæ ſubſtantiæ teſtimonium infinitum produxit mundum, ita tamen, ut in eo mundus quoque finitus comprehenderetur. Eccè habes modum, quo infinitas mundi ex noſtris principiis aſtrui poſſit. Verùm cùm in utraque tam affirmativa quàm negativa ſententia inſignes difficultates occurrant, quomodò illæ ex dictis noſtræ Artis principiis diſolvi poſſint, docebo.

Concordia Sententiarum.

Quod itaque infinitum actuale dari non poſſit, id minimè ex defectu divinæ poten-

tiæ, voluntatis, bonitatiſque provenire cenſendum eſt; ſed ex impoſſibilitate rei factibilis.

Ubi nota: Infinitatis rationem in Deo inventam creaturæ communicari minimè poſſe; quia ſi Deus infinitum aliquod in quocunque tandem genere produceret, illud ſub ea ſaltem ratione, quâ attributum divinum refert, incideret cum perfectione aliqua ſimpliciter ſimplici, quæ Deo propriè convenit; ideoque creatum iſtiuſmodi Ens ſub dicta ratione coæquaretur Deo, quod impoſſibile eſt; & hiſce rationibus ex principiis noſtris deductis oſtendo.

Per

B. Si Deus infinita bonitatis ſuæ diffuſione ad extra, ens aliquod produceret, in genere boni infinitum, illud haud dubiè incideret, & coæquaretur bonitati divinæ in genere entis.
Sed hoc eſt impoſſibile; foret enim iſtiuſmodi ens infinitè bonum, ſaltem ſub ea ratione, quæ bonitatem Dei refert.
Ergo vel ex hoc capite Deus non poteſt producere tale bonum infinitum ad extra.

M. Si Deus infinitam aliquam multitudinem aut corpus quantum produceret, illa haud dubiè incideret cum perfectione Dei ſimpliciter ſimplici, quæ eſt immenſitas & ubiquitas. Sed hoc eſt impoſſibile. Ergo.

D. Si Deus ab æterno produxiſſet *V. G.* Angelum, hominem, mundum &c. illa haud dubiè foret ſubſtantia infinita quoad durationem, & conſequenter coincederet cum æternitate Dei; foret enim id minimè ſucceſſivum, ſed ſemper nunc, omne temporis attributum complicans; quod creaturæ attribuere impoſſibile eſt.

P. Si Deus aliquod ens produceret, cui tribueret infinitam potentiam in quolibet genere, illud utique foret omnipotens, & ſub hac ratione ſaltem Deo adæquaretur; quod eſt impoſſibile.

S. Vo. Si Deus produceret Angelum vel hominem infiniti intellectus & voluntatis, hoc ipſo jam is foret omniſcius & omnivolens, & Deo quoad intellectionem & voluntatem æqualis; quod fieri non poteſt.

Vi. Si Deus produceret infinitæ virtutis ens, hoc ipſo id eſſet Deo æquale, ſaltem quoad vires; quod inconveniens eſt.

Ve. Si Deus produceret intellectum infinitum, is haud dubiè omnium poſſibilium rerum cognitione polleret ſine termino & menſura, eſſetque ſumma veritas; quod ob dictas rationes iterum foret inconveniens.

G. Si Deus produceret infinitum in genere gloriæ & fruitionis ſui ipſius, id utique foret ſibi ipſi ſufficientiſſimum, omni poſſibili defectu carens. Quod prorſus abſurdum eſt.

♡ ‖ Si Deus plura hujuſmodi infinita crearet, vel illa differrent, vel concordarent. Si differrent, ergo uni deerit, quo alterum abundabit, & conſequenter finita eſſent & infinita; quod implicat. Si concordarent, ergo duo eſſe non poſſent, fruſtra enim forent, cùm duo æqualia infinita concordantia in idem infinitum & unum incidere neceſſe ſit; neque itaque differre, neque concordare poſſunt.

○● Si plura infinita Deus crearet contraria, illa vel agent inter ſe, vel non agent. Si non agent, fruſtra condita ſunt; Si agent, ergo unum in alterum aget, unumque ſe habebit per modum patientis, alterum per modum agentis; ergo unum alterum deſtruet:
Sed fieri non poteſt, ut unum infinitum alterum deſtruat, cùm utrumque infinitum ſit & potentiâ & magnitudine, unde nulla victoria. Patet itaque ex hac ratione implicantia & impoſſibilitas infinitorum.

α ⊙ ω Plura pariter infinita Deus producere non poteſt, quia ſingula eſſent principia & ab æterno, & cauſarent infinita; quod iterum implicat contradictionem; hæc enim vel agerent per media propter finem, vel nihil agerent; ſi hoc, fruſtra producuntur; ſi illud, quomodò agent propter finem, quæ nec medium nec finem habent; plura itaque infinita produci non poſſunt.

M. Æ. Min. Si Deus plura infinita conderet, *V. G.* homines infinitos; illorum unum eſſet vel majus, vel minus, vel æquale;
Sed hæc infinitis competere non poſſunt, cùm majoritas, æqualitas, minoritas tantùm finitis & limitatis rebus competat.

Sed

Sed dices : Si infinitorum hominum ſinguli habeant decem millia capillorum ; ergo jam decies millies plura infinita erunt, quàm priùs forent.

℞. Hos eſſe debiles humanæ mentis conceptus & ridiculas imaginationes, quibus infinitum actu concipit per modum entis finiti, quaſi illud ſub additionis & ſubtractionis cæteraſque multitudinis ſpecies cadere poſſit ; eſt enim illa natura infiniti, ut vel decem aut centum millia capillorum infinito addita, id nec addendo augeant, nec ſubtractione diminuant : *Iterum*, unum infinitum tantum eſſe cenſendum eſt, quantum infinita millia infinitorum, cùm hæc addita illi, illud majus non efficiant ; Secus enim finitum foret & infinitum additionis & ſubtractionis capax, quod impoſſibile eſt.

Patet itaque ex hac diſceptatione, cur multitudo actu infinita impoſſibilis ſit, quia contineret omnes ſpecies finitæ multitudinis poſſibiles actualiter, atque adeò eſſet finitum & infinitum ſimul, eſſet infinita multitudo, & non eſſet, quod implicat ; compoſitum enim foret, quod ita probo.

Omnis multitudo eſt compoſitum.
Infinitum non eſt compoſitum.
Ergo nec multitudo.

Ratio Minoris : Quia omne Compoſitum conſtat partibus componentibus ; multitudo infinita iis non conſtat ; Ergo non eſt compoſitum ; Ratio : Quia partes vel finitæ forent vel infinitæ ; non prius, quia pars finita non habet *proportionem* ad infinitum, quia illud nec auget, nec minuit addita vel ſubtracta : Non poſterius, quia quælibet ejus pars, puta binarius, centenarius, millenarius, eſſet infiniteſima pars totius, adeoque omnes æquales inter ſe, quod de partibus infinitis dici non poteſt.

Quæ omnia ex Sacra Scriptura colliguntur, ubi legitur, quod *DEUS omnia in numero, pondere & menſura condiderit* ; in numero autem pondere & menſura res condere, eſt res finitas creare, non infinitas, cùm nec numerus, nec pondus, nec menſura, ad infinitum, proportionem habeant ; unde nulla infinita multitudo actu poſſibilis eſt, quia omnis multitudo eſt in aliqua ſpecie multitudinis, & ſpecies multitudinis ſunt ſpecies numerorum, nulla autem ſpecies eſt infinita ; eſt enim omnis numerus multitudo facta per unum.

Si verò objiciatur ; Poſito uno contrariorum actu, & alterum neceſſariò poni ; intelligendum eſt, dummodò non repugnet rei factibili. Quod verò dicatur, omnem effectum debere aſſimilari ſuæ cauſæ, id intelligendum eſt de cauſa univoca, non æquivoca, cujuſmodi DEUS eſt ; Unde non eſt neceſſarium, ut manifeſtet potentiam ſuam in producendo infinitum, cum ſufficiat, ut res aſſimiletur DEO, uti ens, per participationem.

Patet quoque ex dictis, mundum non poſſe eſſe infinitum ; non quia DEUS eum infinitum producere non potuerit, ſed quia implicat ex parte ſubjecti ſeu mundi factibilis, qui uti ex ſe & ſua natura eſt corporeus, ita terminatam quoque ſubſtantiam eum habere neceſſe erat.

Poſſunt & hæc per Quæſtiones earumque Regulas ſupra traditas innumeris modis variari ; ut, *Quid ſit infinitum* ; *cur, quantum, quotuplex, quale, ubi, quomodo, quando, quibuſcum*, juxta Alphabeti in initio poſiti applicationem ; quæ omnia ne fuſior ſim, ingenioſo Lectori applicanda committo. Quare ad alia.

SECTIO IV.

Paradigmata ex Medicina.

CAPUT I.

In quo conſiſtat ſcientia Medicinalis.

MEdicina, pars Phyſicæ, eſt ſcientia naturalis quæ verſatur circa corpus humanum, in quantum ſanabile eſt. Objectum ejus eſt, univerſa corporea natura ; ſiquidem nihil in mundo exiſtit rerum corporearum, quod non in uſum ſuum convertat. Verùm de his conſulat Lector Lib. 3. Cap. 1. De diviſione ſcientiarum, ubi quæcunque ad Medicinam pertinent, uberrimè & ampliſſimè deſcripta reperiet.

Medici itaque eſt, *totum hominem noſſe*, ſingulaſque ejus partes, cauſaſque omnes circumſtantes, à quibus communiter & particulariter juvatur, læditurque ; Ergo Cœlorum, ſtellarumque influxum, vires aëris,

aëris, aquarum, terrarumque qualitates & poteſtatem in hominem, uti anni tempora, & ætates hominum & conſuetudines & temperamenta & habitationum propietates, elementorum miſturas, eorumque vires, qualitates, ſympathias & antipathias rerum; quæ omnia ſecundum Artis noſtræ principia ſic docentur. Medicus itaque ſcire debet:

1. Per

- B. Omnium ſubſtantiarum corporearum proprietates, miſturas, *eſſentias.*
- M. Omnium corporearum rerum *compoſitionem*, magnitudinem virium & extenſionem ad humani corporis medelam.
- D. Omnia quæ pertinent ad *durationem* ſymptomatum; ſcilicet peccaminoſæ materiæ periodos, dies criticos, menſtruos, annuos climaticos; unde naſcitur prognoſtica Medicina.
- P. Quid unumquodque ex ſenſitiva, vegetabili, minerali natura conferat, quam *potentiam* habeant ad corporis infirmitates, ſanandas; unde Botanica notitia rerum.
- S. Diagnoſticam medicinam callere neceſſe eſt, ut de ſingulis perfectum *judicium* & applicabile formari poſſit.
- Vo. Quem unumquodque ex ſerie rerum naturalium *appetitum* & inclinationem ad morbos propulſandos habeat; unde characteriſtica ſive ſignaturæ plantarum notitia emanat.
- Vi. Quænam *vires* herbarum, plantarum, arborum, animalium, juxta quadruplex genus, ſint; quænam ſympathiæ & antipathiæ rerum.
- Ve. Quæ *vera*, quæ falſa ſint medicamenta, exactè diſcernat.
- G. Quæ ad perfectæ ſanitatis conferant *fruitionem*; quæ eſt prophylactica ſeu medicina præſervativa.
- = Quænam plantarum, fructuum, ſeminum, foliorum, radicum, metallorum, ſaporum, odorum, *differentiæ ſint*, exactè diſcernere.
- ♡ Quænam ad effectum medicinalem *concordent*, id eſt, harmonicum medicamentum conficere aptum ad contemperandas inter ſe harmonicè qualitates rerum.
- ○● Quomodò *contrarii* morbi contrariis mediis propulſari poſſint & debeant; ubi ingens de temperamentis & humoribus, ad rerum applicabilium temperamenta, campus aperietur.
- α Quænam ſint *principia* rerum medicinalium; quid quælibet ex enarratis rebus aſſumpta cauſent, agant in cura membrorum.
- ⊙ Quænam ſint *media* tum ad conſervandam ſanitatem, tum ad ejus defectum curandum opportuna & appropriata.
- ω Quis ſit *finis*, cur DEUS ſingulis rebus tam inſignes virtutes infuderit.
- M. Æ. Min. Quænam ex rebus enarratis *majorem* vim habeant, quæ *æqualem*, quæ *minorem*, ut ea per exceſſum & defectum harmonicè contemperari poſſint.

Habes hîc modum Medicæ Scientiæ objecta diſponendi, eo ordine principiorum, quem vides; quo quidem nihil ad ea memoriâ conſervanda facilius eſt.

2. Hæc ſi denuo per Regulas Quæſtionum diſcuſſeris, habebis iterum ingentem innumerarum propoſitionum per 18 Artis principia examinandarum congeriem.

3. Si hæc eadem applices 9 Subjectis univerſalibus; habebis iterum novam diſputandi materiam, & quidem,

Per

- △ De Medicina ſacra, morbiſque *divinis*, quos Hyppocrates τὸ θεῖον vocat.
- De Medicina ab *Angelis*, nonnullis revelata contra morbos incurabiles.
- ◎ De mirabili influxu *Cœlorum*, quibus corpora noſtra ſubdita afficiuntur diſponunturque tum ad morbos, tum ad ſanitatem; ubi de Medicina Chronica, climacterica, aſtrali.
- □ De morbis *elementorum*, quæ eorundum eſt quædam intemperies, unde & conſequenter intemperies humorum in corporibus humanis reſultat.
- De Characteriſtica Medicina, quæ ex *humani* corporis membrorum ſimilitudine ad res naturales reſultat; de quibus in Analogica arte tractavimus; & an, & cur ob hominem omnia condita ſint; ubi & de Anatomia humani corporis, & analogia ad totum Mundum.

Per

Per { De *animalium* quadrupedum, volucrum, aquatilium, inſectorum natura & proprietate.
Ubi de *vegetabilis* naturæ arcanis magnum emergit argumentum, quod Botanica docet.
Ubi de *mineralis* naturæ viribus & facultatibus ingens materia ſuggeritur, quem Chimia ſibi vendicat.
Ubi de inſtrumentis medicis & *accidentibus*, juxta novem *prædicamenta* examinandis nova ſubminiſtratur materia; ut Quanta debeat eſſe medicina juxta doſin; Qualis juxta qualitatem; ad quæ membra potiſſimum referatur; quid agat, quid patiatur; Ubi & quis locus ſanitati potiſſimum aptus & idoneus ſit; Quando & quo tempore, qua ſtellarum configuratione medicina exhibenda; quis ſitus ægris in lecto commodior ſit ratione morborum; quis Habitus debeat eſſe infirmis ad injurias extrinſecas propulſandas.

Vides igitur, quantam materiam ſubminiſtrent noſtræ Artis principia ad Medicam ſcientiam methodicè diſponendam.

His itaque fuſè expoſitis, jam unum atque alterum exemplum adducamus, ut ex iis veluti ex prototypis principiorum noſtrorum applicatio luculentius pateſiat.

CAPUT II.

PARADIGMA I.

DEſumpſimus paradigmatis argumentum ex Hippocratis Aphoriſmo 10. Sect. 2. ubi ſic dicit Medicorum parens.

Τὰ μὴ καθαρὰ τῶν σωμάτων ὁκόσον ἂν θρέψῃς, μᾶλλον βλάψεις.

Non pura corpora quotieſcunque nutriveris, iis magis nocebis.

Non neſcio hanc quæſtionem ab aliis quoque tractatam, ſed nos eam noſtris principiis hoc loco ita pertractabimus, ut prototypon eſſe poſſit omnium aliarum quæſtionum, quæ in Theologia, Metaphyſica, Phyſica, Ethica proponi ſolent. Quare diligenter ſibi eam Artiſta imprimat. Sed ad rem.

Quæritur itaque: *An corpora non purgata ſed impura tantò plus damni adferant, quantò ea plus nutriveris.*

℞. Affirmativè. Et primò quidem probatur per ſimplicia novem principia; deinde quoque per compoſitos Artis noſtræ terminos.

Per {
B. Quandocunque nutrimentum *bonum* miſcetur impuritatibus, tunc plus damni adferet nutrimentum, quàm utilitatis.
Hoc fit in corporibus impuritatibus obnoxiis. Ergo.
M. Quandocunque *multitudo* nutrimenti excedit, tunc plus damni quàm utilitatis conferet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
D. Quandocunque nutrimentum excedens non habet *tempus* ad digerendum præſcriptum, tunc plus damni quàm utilitatis adferet.
Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
P. Quandocunque nutrimentum excedens non aptè diſtribui *poteſt*, tunc plus damni quàm utilitatis adferet.
Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
S. Quandocunque *inſtinctus* naturalis ſentit ſe gravari, tunc plus damni quàm utilitatis conferet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
Vo. Quandocunque ultra *appetitum* nutrimentum aſſumitur, tunc plus damni quàm utilitatis inde proveniet.
Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
Vi. Quandocunque *virtus* per exceſſum nutrimenti debilitatur, tunc plus inde damni quàm utilitatis emanabit.
Hoc fit in corpore impuritatibus obnoxio. Ergo.
Ve. Quandocunque nutrimentum non eſt *conforme* interiori conſtitutioni, tunc plus damni, quàm utilitatis inde emanabit.
Hoc fit in corpore impuritatibus obnoxio. Ergo.
G. Quandocunque nutrimentum *finem*, quo *glorietur*, non obtinet, inde ſemper plus damni quàm utilitatis proveniet.
Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.

Per

Per

= *Differentia* ciborum ſuperfluorum peſſima eſt, corporibus malignis humoribus oppletis.

♡ Continuata diæta *concordantium* ciborum moderatè ſumptorum, ſanitati maximè conſentanea eſt, præſertim corporibus impuritate affectis.

o-• Quæ *contrariis* qualitatibus conſtant nutrimenta, deſtruunt in impuris corporibus ſanitatem, naturales facultates turbant, & mortem accelerant.

α In impuris corporibus nutrimenta ſuperflua efficiunt intemperiem humorum, & omnium morborum *cauſa* ſunt.

⊙ *Media* diverſorum nutrimentorum non ſunt conſentanea corporibus non purgatis & humoribus oppletis.

ω Contra *finem* ſanitatis dantur impuris corporibus nutrimenta ſuperflua.

M. In impuris corporibus tantò damnoſior eſt nutrimentorum aſſumptio, quantò eſt *copioſior*.

Æ. Impuritatibus oppleta corpora debent per ſubtractionem nutrimentorum ad *æqualitatem* & temperiem traduci.

Min. Ubi eſt oppletio humorum, ibi *minor* copia alimentorum aſſumenda eſt; ut, quod ſuperfluum eſt, per diminutionem ad temperatum ſtatum reducatur.

Per terminos Compoſitos & mixtos, tam ex principiis abſolutis, quàm reſpectivis.

1. Per B. & S. Omnis ciborum aſſumptio, quæ non *dignoſcitur bona*, eſt læſiva ſanitatis.
   Talis eſt promiſcua differentia ciborum. Ergo.

Ratio, quia cauſat cruditates, repletiones, obſtructiones in ſtomacho, ventre, venis.

2. Per B. & = Omnis aſſumptio ciborum, quæ *diverſis* corporis partibus membriſque cauſat diverſas indiſpoſitiones, eſt nociva.
   Talis eſt ſuperflua ciborum in corpore impuris humoribus repleto aſſumptio. Ergo.

Ratio Minoris. Quia partes læſæ totam deſtruunt ſanitatem; quia non poteſt perfectam facere concoctionem, unde omnia mala.

3. Per B. & ⊙ Illa non eſt *bona* nutritio, quæ non poteſt eſſe *medium* ad ſanitatem.
   Sed differentium ciborum aſſumptio in impuris corporibus non poteſt eſſe medium ad ſanitatem. Ergo.

Ratio Majoris. Quia omnis nutritio tendit ad ſanitatem, veluti medium ad finem.
Ratio Minoris. Quia onerat corpus, impurum indigeſtumque reddit per multiplicationem digerendorum.

4. Per S. = Diſcreta ciborum aſſumptio debet ordinari & *diſponi* ad totalem ſtatum corporis, *differenteſque* partes ejus.
   Sed hoc non fit in corpore non purgato. Ergo.

Ratio. Quia membra nequeunt ritè propter dictas rationes fungi munere ſuo.

5. Per S. ⊙ Illa *media* ſunt inordinata & deſtructiva ſanitatis, quæ corpus ipſum perturbant.
   Talia ſunt nutrimenta ſuperflua, quæ tribuuntur corpori non purgato. Ergo.

Ratio. Quia illud ob novum laborum onus, humorumque contrarietates infirmari neceſſe eſt.

6. Per S. B. Omnis *indiſcreta* cibi & alimentorum aſſumptio ſummoperè nocet ſanitati.
   Sed talis eſt, quæ tribuitur impuritatibus obnoxio corpori. Ergo.

Ratio. Quia ingurgitatio affert infirmitatem & mille morborum genera, unde mors reſultat. Ergo.

7. Per = ⊙ Omnis *differentia mediorum* ad aliquem finem ordinata, ſi ſe invicem impediant, eſt damnoſa & læſiva: quia cum talibus mediis finis obtineri non poteſt.
   Sed talis eſt nutrimentorum aſſumptio ab homine non purgato à vitioſorum humorum miſcella, quæ ſummopere facit laborare infirmum. Ergo.

8. Per

8. Per ⚌B. Quantò plura *incommoda* accidunt humano corpori, tantò illud magis gravant & lædunt.
Sed quando impuris humoribus ſubjecto corpori tribuuntur & *communicantur* cibi & alimenta *differentia* & diverſa, accidunt majora incommoda. Ergo.

Cùm calor naturalis inſufficiens ſit ad concoquendum & digerendum; unde plenitudine humorum oppreſſum corpus reſiſtere minimè valet.

9. Per ⚌S. Uti *differens* eſt humorum ordinatio & *diſpoſitio* corporis, ita differentem quoque poſtulat nutritionem; quia ſimilia ſimilibus nutriuntur, & differentia differentibus.
Sed quando corpus eſt oppletum humoribus vitioſis, tunc naturaliter aliam refugit ſupervenientem repletionem.
Ergo quantò plus nutriuntur, tantò plus læduntur.

10. Per ⊙B. Tunc *media* curationis *bona* eſſe non poſſunt, & damnoſa ſunt, quando malum afferunt corpori ſanando (cum finis evacuationis ſit ſanitas.)
Sed quando impuris humoribus obnoxio corpori dantur alimenta ſuperflua, certè illud damnum notabile incurrere neceſſe eſt; quia illud replent magis. Ergo.

11. Per ⊙S. *Media*, quæ non recto *judicio* adaptantur ſanitati, illa nequeunt conferre quicquam, ſed potius lædunt.
Talis eſt adminiſtratio ciborum facta & tributa corporibus impuris, & à peccante materia non purgatis.

Quia impediunt facultatem digeſtionis, nè rectè operari poſſit. Ergo.

12. Per ⊙⚌. *Media* inter ſe *differentia* & impedientia ſe invicem non poſſunt conducere corporibus impuris.
Ergo talia corpora quo plùs nutriuntur, eò magis offenduntur.

Per Principia reſpectiva ordine ſe ſequentia hoc idem probabis.

His poſitis, hæc omnia denuò per Quæſtiones deducere poteris, eo qui ſequitur modo:

1. { *Quæſtio* 1. *Utrum nutritio ordinata ſit ea, quæ eſt ſine differentibus cibis?* ℞. Affirmativè: Quia alioquin ſanitas perturbatur iſta ciborum congerie, & non poteſt facere bonam digeſtionem.
Q. 2. *Quanta ſit perfectio nutritionis ordinatæ ſine differentibus cibis?* ℞. Per B. ⚌. Eſſe maximam; quia cùm non differant cibi quantitate aut qualitate, ſunt faciliores ad digerendum. }

2. { *Q.* 3. *Utrum nutritio ordinata debeat eſſe ex appropriatis & non ſuperfluis cibis?* ℞. Affirmativè. Quia ſi non ſunt, deordinantur in impuro corpore, & magna mala cauſant.
Q. 4. *Quanta debeat eſſe nutritio?* ℞. Debere eſſe proportionatam viribus & facultatibus hominis, ne multitudine obruantur impedianturque in operationibus. }

3. { *Q.* 5. *An nutritio, quæ fit in partibus differentibus corporis ſit facilis ſine differentibus impedimentis?* ℞. Affirmativè. Quia remotis impedimentis faciliùs operantur agentia naturalia.
Q. 6. *An facilis ſit iſtiuſmodi nutritio?* ℞. Eſſe facilem; Quia quando non ſunt humores maligni & contrariantes, nutritio facilis eſt, cùm non impediantur à contrario. }

4. { *Q.* 7. *Utrum nutritio bona in animali ſit cum mediis ordinatis ad ſanitatem?* ℞. Affirmativè. Quia cibi non proportionati nocivi ſunt, contrà proportionati ſalubritatem inducunt.
Q. 8. *Quantum conferat nutritio bona cum mediis ordinatis ad ſanitatem?* ℞. Conferre plurimùm, quia per ea tanquam per ſimilia & naturæ conſentanea ſanitas propagatur, & homo conſervatur. }

5. { *Q.* 9. *Utrum nutritio ſit ordinata cum mediis correſpondentibus ſubſtantiæ alendæ?* ℞. Affirmativè. Quia ſimile ſimili augetur & conſervatur.
Q. 10. *Quantum juvet nutritio, cum mediis correſpondentibus, ſubſtantiæ alendæ?* ℞. Juvare plurimum, quia per ſimiles cibos natura alenda maximè conſervatur, & juvatur animal. }

6. *Quæſtio* 11. *Utrum nutritio ordinata actuetur & perficiatur per unum ſolum cibum?* ℞. Affirm. Quia unum nutrimentum magis præparat & diſponit ad convertendum illud in aliti ſubſtantiam, quàm multa & diverſa.

Q. 12. *Quantum conferat nutritio ex uno ſolo alimento?* ℞. Plurimum; Quia in cibo digerendo uno & bono non ita laborat facultas concoctiva, quàm in diverſis cibis, qui impuritates augent.

7. *Q.* 13. *An nutritio cum diverſis mediis noceat impuro corpori?* ℞. Affirm. Quia differentia ciborum eſt læſiva ſanitatis, & adfert ob contrarias qualitates ſummam in corpore non purgato perturbationem.

Q. 14. *Quàm nociva ſit nutritio differentium ciborum, queis alitur impurum corpus.* ℞. Valdè nocivam eſſe, quia harmoniam corporis humani, quæ in unitate conſiſtit, deſtruit, & diſſonantiam humorum inducit.

8. *Q.* 15. *An nutritio ex differenti ſubminiſtratione ciborum lædat corpus?* ℞. Affirm. Quia differentia ciborum non concordat ob contrarias Qualitates cum ſubſtantia animalis.

Q. 16. *Quantum noceat differentia ciborum.* ℞. Plurimùm, quia præter impuritatem in corpore radicatam, alias novas propter alimenta improportionata adjungunt.

9. *Q.* 17. *Utrum nutritio differentium partium ſit cum cibis ordinatis?* ℞. Affirm. Quia partes differentes corporis requirunt ſubinde differentes cibos propter proportionatos iis humores in ſano corpore.

Q. 18. *Qualis debeat eſſe hujuſmodi nutritio?* ℞. Debere eſſe ex cibis per ſe bonis, & cum bona diſpoſitione aſſumentis eos; in corpore enim non rite diſpoſito contrarios effectus faciunt.

10. *Q.* 19. *Utrum nutritio converſiva in ſubſtantiam aliti ſit cum cibis utilibus?* ℞. Affirm. Quia cùm cibi ſint medium ad ſalutem, certum eſt, bonos cibos moderatè ſumptos, eſſe medium proportionatum ad ſanitatem.

Q. 20. *Quantum conferat nutritio converſiva in ſubſtantiam aliti?* ℞. Tantum, ut ea ſola ſubſtantiam aliti roboret, & in unitate harmoniæ conſervet, potentemque ad reſiſtendum contrariis faciat.

11. *Q.* 21. *An nutritio perfecta ſit cum mediis ad invicem ordinatis?* ℞. Affirm. Quia tunc medium, qualis eſt cibus, benè unit & conjungit partes corporis alendi, quando non habet reſiſtentiam.

Q. 22. *Quanta ſit hujuſmodi nutritio?* ℞. Eſſe magnam; Quia tunc corpus magis roboratur, & in ſua natura perficitur.

12. *Q.* 23. *An nutritio innoxia ſit cum mediis non differentibus in qualitate cum ſubſtantia alenda?* ℞. Affirmativè. Quia differentia ciborum humorum perturbationem cauſat.

Q. 24. *Quanta ſit hujuſmodi nutritio?* ℞. Eſſe tantam, ut quemadmodum removet omnia impedimenta ſanitatis, ita ad integram ſanitatem & conſiſtentiam mirificè conferat.

Habes hîc 24 Quæſtiones, juxta præcedentes 12 rationes ita ordine diſpoſitas, ut è ſingulis ſupradictis Syllogiſmis duas quæſtiones poſuerimus ad perfectam aſſumpti thematis diſcuſſionem; Quas ſi pariter reliquis Quæſtionibus applices, tunc enim ingens propoſitionum numerus emerget, præſertim ſi ſingulas iterum per 18 Principia deduxeris. Quæſtiones denique per Regulas ampliari poſſunt. *Ex. Gr.* In Regula *Utrum:*

An impura corpora, quò plus nutriantur, eò magis lædantur neceſſariò, contingenter, poſſibiliter, impoſſibiliter. Secundò, *an lædantur quoad eſſe totale, quoad partes integrantes, quoad inclinationes & habitus*, & ſic de cæteris in Capite de Regulis tradito. Ex quibus apparebit mirabilis & infinita quædam quæſtionis propoſitæ extenſio, quam nec ingens Tomus caperet.

Quod verò diximus de Medicis, hoc idem in omnibus aliis Argumentis, Theologicis, Metaphyſicis, Phyſicis, Ethicis, intelligendum eſſe ſcias, cùm omnia exempla ita diſpoſita ſint, ut parallela quadam ratione ſeſe reſpiciant; Sed hæc periti Artiſtæ induſtriæ relinquenda ſunt; omnia enim hîc proſequi, infiniti propè laboris foret.

Sed

Sed ne omittam, quod hoc loco maximi momenti eſt, & ſunt *Conſectaria*, quæ ex dictis propoſitionibus emergunt: ſcilicet; *Quòd impura corpora, quò plus nutriantur, eò magis lædantur*; quod quidem intelligendum eſſe ſcias:

Quoad totalem communicationem corporis.

Hinc ſit conſectarium

1.		B.		Totalem *communicationem* corporis aliti.
2.		M.		*Extenſionem* tam intrinſecam, quàm extrinſecam.
3.		D.		*Durationem* & conſervationem vitæ.
4.		P.		*Potentias* & facultates aliti.
5.		S.		*Inſtinctum* naturalem, cui contrariantur.
6.		Vo.		*Appetitivam* facultatem.
7.		Vi.		Et *vires* & facultates naturales.
8.		Ve.		Totius partiumque *firmitatem* & conſiſtentiam.
9.		G.	Læſionem fieri, quoad	*Finem* & *quietem*, quam non adipiſcitur.
10.	Per	╥		*Differentes* partes aliti.
11.		♡		*Unitatem* & harmoniam ſanitatis.
12.		○●		*Contrarietatem* intrinſecam, oppletionemque alimentorum in eo.
13.		α		*Cauſas* effectivas ſanitatis.
14.		⊙		*Media* improportionata ad ſalutem.
15.		ω		*Finem*, quem obtinere minimè poteſt.
16.		M.		*Majoritatem* prædominantis alimenti læſivi ſanitatis.
17.		Æ.		*Æqualitatem* modi unionis, quæ impeditur.
18.		Min.		*Minoritatem* partium & graduum complexionis ejuſdem.

Sed dices primò: Alimenta data impuris corporibus alunt ea & roborant: ergo non lædunt. ℞. Lædere ea per ſuperfluitatem, non per moderatam ſumptionem.

Dices ſecundò: Alimenta diſtrahunt & repellunt malos humores, & corroborant animal: ergo non lædunt. ℞. Lædere, quia impuris humoribus vitiata corpora non poſſunt facere ſuas operationes; unde tantum abeſt, ut humores malignos expellant, ut potiùs eos augeant.

Hoc pacto ſingulis propoſitionibus opponere quis poterit; quæ tamen vel ex ipſis propoſitionum rationibus nullo negotio ſolvi poſſunt.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI,

SIVE

COMBINATORIÆ,

LIBER OCTAVUS,

Paradigmata Artis noſtræ ex Ethica, & Juriſprudentia exhibet.

SECTIO I.

Ethica applicata.

CAPUT I.

De definitione Ethicæ, & an ſit ſcientia.

PHiloſophia moralis, ſeu Ethica nihil aliud eſt, quàm morum in ultimum finem, ſive naturalem, ſive ſupernaturalem dirigendorum ſcientia.

Eſtque triplex: *Monaſtica*, *Oeconomica*, *Politica*. Hæc iterum triplex: *Democratia*, *Ariſtocratia*, *Monarchia*; De quibus ordine agendum eſt per totidem Paradigmata.

Eſt igitur Ethica propriè dicta ſcientia, quod ex 18 Artis noſtræ principiis ita deducitur.

Per	B.	Illa eſt propriè dicta Scientia practica; Quæ	Per vera principia & cauſas benè agendi viam ad ſummum *bonum* monſtrat.	Talis eſt Ethica. Ergo.
	M.		Per cauſas & principia practica animos ad *ardua* & difficilia virtutis amore incitat.	
	D.		Ex principiis & cauſis univerſalibus practicis viam benè beatéque *vivendi* demonſtrat.	
	P.		Animum ad amplexandas virtutes, & vitia deteſtanda *rationibus* irrefragabilibus potentem reddit.	
	S.		Quòd bonum amandum, vitium fugiendum ſit, *cognoſcere* docet, & cognitis principiis per virtuoſas operationes illud exequi imperat.	
	Vo.		Ex ſuis principiis nil præter virtuoſam actionem *appetendum* amandumque eſſe oſtendit.	
	Vi.		Regulas *virtuoſarum* operationum præſcribit, & per dictamen rectæ rationis ad uſum convertit.	
	Ve.		Per æterna *veritatis* principia verè, benè, beatèque vivendi viam aperit.	
	G.		Ex cognitione ſummi boni, *pacem* tranquillitatemque animi conciliat.	

Per

Per	=	Illa eſt propriè dicta Scientia practica; Quæ	Perturbationes & *diſſidia* mentis cum appetitu ſenſitivo domat & ſubjicere docet.	Talis eſt Ethica. Ergo.
	♡		Ex multitudine finium in *unum* ſummum collimare docet.	
	∘•		*Contrarietatem* paſſionum, quibus mens perpetuò veluti fluctuando luctatur, ad concordiam & harmoniam reducit.	
	α		Ex *principiis* practicis cognitis vitam felicem omnique laude dignam cauſat.	
	⊙		Per conſultationem & electionem *media* ſuppeditat infallibilia ad virtutum omnium conſecutionem.	
	ω		Docet ultimi *finis* conſecutionem & fruitionem.	
	M. Æ. Min.		Quod bonum *majus* in rebus humanis ſit, quod *minus*, quod magis amandum fugiendumve, judicat.	

Explicatio dictorum uberior.

Major ſingulorum propoſitio probatur: Quia Ethica eſt verus intellectûs habitus, & vis ipſi inhærens, cujus beneficio de rebus agendis fugiendiſque facilè judicat.

Non eſt tamen *Sapientia*, quia de Deo & ſeparatis mentibus rebuſque altiſſimis non diſputat.

Neque eſt *Ars* propriè ſumpta, quia non occupatur circa materiam exteriorem, ſed circa internas voluntatis operationes, in quantum ad bonum dirigibiles ſunt; ſi tamen quandoque tractat de rebus externis, ut: fortiter pro patria dimicandum; id in tantum facit, in quantum voluntas per intrinſecos ſuos actus conſtanter ſtatuit pro patria dimicandum; atque adeò externas operationes tantum ſe habere veluti inſtrumenta, quibus quod interiùs ſtatuit voluntas, exequatur.

Neque eſt *Prudentia* propriè ſumpta, quia prudentia eſt propriè de rebus & circumſtantiis particularibus, in quantum eſt rectæ rationis dictamen rerum nunc & hìc faciendorum; quod non facit Ethica, quæ de actione voluntatis tantùm agit in univerſum, traditque generales tantùm de virtutibus amplexandis, averſandiſque vitiis leges; In quantum tamen prudentia ſubinde utitur principiis univerſalibus, illa utique mutuat ab Ethica, & proinde *ſcientiæ* nomine gloriari poteſt.

Objicies. Scientia eſt tantùm de rebus neceſſariis; Ethica non eſt de rebus neceſſariis, ſed liberis & contingentibus. Ergo non eſt propriè ſcientia.

℞. Diſtinguendo majorem: Nulla ſcientia eſt de rebus liberis in particulari, ſunt enim hoc pacto incertæ & mutabiles, concedo; in univerſum, nego; ſive quod idem eſt, in actu exercito, concedo; in actu ſignato, nego.

Eſt ergo Ethica Scientia non ſpeculativa, ſed practica; quia non quieſcit in objecti ſui cognitione, ſed tranſit ad opus, regulaſque agendi tradit.

Unde & concluditur, Objectum Ethicæ non eſſe hominem ut ſic, neque voluntatem, neque appetitum, neque virtutem, neque ſummum bonum, aut quidlibet ſimile. Non homo, neque voluntas, aut appetitus; quia proprietates hominum, voluntas, aut appetitus, non tractantur ab Ethico, ſed à Phyſico; neque ſummum bonum eſt primariò objectum Ethicæ, ſed ſecundariò: quia non tractat primariò de ſummo bono, ſed in quantum per virtuoſas actiones comparabile eſt; neque virtus eſt propriè objectum; quia objectum adæquatum natura ſua aliò referri non debet, ſed ad ipſum revocanda alia omnia; ſed virtus revocatur ad actionem humanam honeſtam.

Concludimus igitur, Objectum Ethicæ materiale eſſe Actionem humanam, prout ſpectatur in genere moris, non entis; cujus partes & proprietates ſunt, liberum arbitrium, & habitus illi, qui voluntatem ad actus honeſtos eliciendos inclinant per actiones elicitas & imperatas, ad quod revocatur quoque bonitas & malitia moralis.

Formale verò ejus objectum eſt actio voluntatis per præcepta benè vivendi ad bonum & finem ultimum dirigibilis; uti enim ſe habet actio intellectûs ad Logicam, ita actio voluntatis ad Ethicam; atqui actio intellectus in tantum Logicæ objectum eſt, in quantum dirigibilis eſt ad veritatis inquiſitionem per præcepta diſſerendi; ergo & pari ratione Ethicæ objectum conſiderari hoc loco poteſt, in quantum actio voluntatis dirigibilis eſt per præcepta benè vivendi ad boni conſecutionem.

Hiſce præmiſſis, nunc ad ea, quæ noſtri inſtituti ſunt propria, tranſeamus, videlicet ad Ethicam per artis noſtræ principia demonſtrandam.

Quæritur itaque primò: *Quid ſit Virtus moralis?*
Reſpondeo juxta principia Artis noſtræ.

Per	B.	Virtus eſt habitus, qui hominem	*Bonum* prudentemque in actionibus ſuis facit.
	M.		Ad ardua & *magna* felicitatis conſequendæ gratia excitatum reddit.
	D.		*Conſtantem* & imperturbabilem in ſuis actionibus virtuoſis facit.
	P.		*Præpotentem* & ultra communes hominum conditiones exercitio ſuo elevat.
	S.		*Sapientem* & prudentem in omnibus operationibus reddit.
	Vo.		Solùm quod bonum, honeſtum, jucundum & delectabile eſt, *appetere* facit.
	Vi.		Magnis *viribus* ad adverſis reſiſtendum inſtruit.
	Ve.		*Veritatis* amantem reddit omnis doli expertem.
	G.		Tranquillitate & perfecta mentis *quiete gloriari* facit.

Quæ eodem modo per novem principia reſpectiva deduci poſſunt.

Eſt itaque Virtus habitus præelectivus, qui in potentia ad nos relata ſecundum rectam rationem per prudentiam definita conſiſtit.

Dixi *præelectivus, in potentia ad nos relata*; quia habitus hujuſmodi uti non eſt de rebus neceſſariis, ita non neceſſitat, neque libertatem tollit; ſed quid ſecundum rectam rationem faciendum, quid fugiendum ſit, per prudentiam determinat.

Unde conſequitur, omnem virtutem conſiſtere inter extrema vitioſa veluti medium quoddam; quod ſi tenueris, tunc veram virtutem conſecutus dici poteris.

Hujuſmodi virtutes undecim refert Ariſtoteles, juxta totidem objecta earum; tot enim ſunt virtutes, quot objecta; ſed ſunt undecim objecta, ergo totidem virtutes morales. Sed hæc in ſequenti typo contemplare.

	Objecta.	*Vitioſa extrema.*	*Virtuoſ. medium.*	*Vitioſa extrema*	
1.	In rebus arduis & difficilibus.	Metus.	Fortitudo.	Audacia.	Quod enim in rebus arduis nimium timet meticuloſus, in eo nimium audax excedit, nulla habita ratione periculi; fortis ſolùm medium tenet, dum & timet & audet prudenter.
2.	Dolor & Voluptas.	Impotentia.	Temperantia.	Intemperantia.	Intemperans medium ſuperat, ſtupidus in modo deficit; temperans mediocritatem ſectatur.
3.	Pecunia parva.	Avaritia.	Liberalitas.	Prodigalitas.	Prodigus in largiendo medium ſuperat, in accipiendo deficit; avarus contra in dando deficit, in accipiendo modum ſuperat: liberalis utrobique modum & medium ſervat.
4.	Pecunia magna.	Sordities.	Magnificentia.	Luxus.	Luxui deditus medium ſuperat; ſordidus modum deſerit; magnificus mediocritatem ſervat.
5.	Honor magnus.	Puſillanimitas.	Magnanimitas.	Superbia.	Superbus medium ſuperat; puſillanimus modum deſerit; magnanimus medium amplectitur.
6.	Honor parvus.	Incuria honoris, famæ.	Studium honoris & famæ.	Ambitio.	Ambitioſus medium ſuperat; honoris & famæ contemptor modum deſerit; honoris & famæ cura medium ſequitur.
7.	Ira.	Lentitudo.	Manſuetudo.	Iracundia.	Mediocritatem ſuperat iracundus; deſerit inſenſatus; ſervat manſuetus & clemens.
8.	Veritas.	Diſſimulatio.	Veracitas.	Arrogantia.	Modum ſuperat arrogans; deſerit diſſimulator & hypocrita; ſervat verax.
9.	Jocus.	Ruſticitas.	Urbanitas.	Scurrilitas.	Scurra medium ſuperat; ruſticus deſerit; urbanus medium tenet.
10.	Converſatio jucunda	Aſſentatio.	Comitas.	Moroſitas.	Aſſentator medium ſuperat; moroſus deſerit; comis mediocritatem ſervat.
11.	Juſtitia.	Infra ſortem.	Æquitas & Juſtitia.	Supra ſortem.	Rigidus medium ſuperat; remiſſus nimium juſtitiam deſerit; Juſtus æquat.

Vides

Vides hîc Virtutem inter duo extrema & oppoſita vitia contineri; quæ quomodocunque inter ſe comparentur, ſemper pugnant inter ſe extrema cum extremis, & utraque extrema cum medio; Ideò vitioſi virtute præditos vituperant, & timidus fortem vocat audacem; audax appellat timidum ſibi contrapoſitum; unde major eſt inter extrema contrarietas, quàm inter extremum & medium, ut patet ex terminis; ſubinde tamen exceſſus magis opponitur medio, quàm defectus; nonnunquam magis opponitur defectus medio, quàm exceſſus; ut intemperantia magis opponitur temperantiæ, quàm ſtupiditas illa ab omnibus voluptatibus abhorrens; quia homo magis inclinatur ad voluptatem, quàm ad ſtupiditatem, atque adeò magis opponitur intemperantia temperantiæ, quàm alteri extremo. Contrà defectus magis opponitur medio, quàm extremo ſuo; quia ignavia magis opponitur fortitudini, quàm audacia, quia magis ab eo recedit; unde non conſiſtit in medio Arithmetico ſed Geometrico.

His præſuppoſitis, jam ut ſcias, quid ſit virtus, & ad quæ principia tam abſoluta quàm reſpectiua quælibet revocetur, appono ſequentem tabulam.

B. Beneficentia, Liberalitas, Munificentia.
M. Magnanimitas, Magnificentia, magna & ardua prudenter peragit.
D. Fortitudo, conſtantia, in proſperis & adverſis durat.
P. Politica virtus triplex: Monarchica, Ariſtocratica, Reip. Oeconomica.
S. Sapientia, prudentia, fides divina.
Vo. Amor, charitas, ſpes, miſericordia, clementia, manſuetudo.
Vi. Virtutes omnes.
Ve. Veritas, veracitas, ſimplicitas.
G. Tranquillitas animi, gaudium, fruitio boni.
⚌ Seceſſus, ſolitudo, contemplatio.
♡ Pax, concordia, unio cum DEO.
☍ Caſtitas, continentia, temperantia.
α Cognitio ſui ipſius.
⊙ Sollicitudo mediorum acquirendorum ad virtutis poſſeſſionem.
ω Summo bono fruendi deſiderium.
M. Majorum bonorum electio.
Æ. Juſtitia, æquanimitas, accommodatio.
Min. Humilitas, patientia.

Harum unamquamque per omnia tam abſoluta quàm reſpectiva principia deducere poteris, uti in ſequentibus exemplis patet.

PARADIGMA I.

Quæritur ſecundò: *An Juſtitia virtus propriè dicta ſit; & quid ſit?*
Reſpondeo affirmativè; & ſic per 18 principia probatur.

B. Æ.	Illa eſt verè & propriè dicta virtus; Quæ	Se diffundit *æquè* ad omnia *bona*, & homines ex malis bonos facit.	Talis eſt Juſtitia. Ergo eſt verè & propriè virtus; quæ omnia bona facit.
M. Æ.		*Magnos æquè* ac parvos juxta uniuscujuſque merita aut demerita dijudicat ad præmium vel pœnam.	
D. Æ.		*Conſervatrix* eſt regnorum & imperiorum omnium, ex *æquo* omnia durare faciens.	
P. Æ.		*Potentes* regnare facit *æquè* ac ſubditos legibuſque ſubjectos obedire facit.	
S. Æ.		*Sapienter* diſponit de benemeritis præmio, de impiis ſupplicio proportionato afficiendis.	
Vo. Æ.		Eſt *voluntas* perpetua & conſtans reddendi unicuique quod ſuum eſt.	
Vi. Æ.		Reges, principes, Monarchas æquè ac ſubditos gubernat, *virtutum* omnium forma, omnem exceſſum aut defectum vitiorum ex merito aut demerito *æquans*.	
Ve. Æ.		Juxta *veritatem* & *æquitatem* omnia decernit.	
G. Æ.		Unicuique ſtatui tam politico, quàm monaſtico *tranquillitatem* conciliat & *quietem*.	

≡ Æ.	Illa eſt verè & propriè dicta virtus; Quæ	*Diſtribuit* unicuique quod ſuum eſt.	Pietatem in DEUM.
♡ Æ.		Exceſſum & defectum omnem reducit ad *unionis concordiam.*	Amorem in patriam.
o• Æ.		Extrema *oppoſita æquat* per mediocritatem.	Obedientiam & reverentiam erga ſuperiores.
α Æ.		In omni politico ſtatu *cauſat* ——	Societatem Vitæ.
⊙ Æ.		*Mediatricem* ſe conſtituit inter diſſidia publica & privata componenda.	Communionem. Concordiam. Amicitiam.
ω Æ.		Boni communis pacem, tranquillitatem & felicitatem *unicè* intendit.	Similitudinem morum. Pacem parentum cum liberis, cognatis; uxorem inter & maritum.
M. Æ.		*Majores æquat* minoribus per legum dictamina.	
Min. Æ.		Quod *parum* eſt, à nimio ſubtractum ad æquitatem reducit.	

Talis eſt Juſtitia. Ergo verè & propriè Virtus.

Habes in hoc exiguo Epilogiſmo, quicquid in vaſtiſſimis Libris fusè de Juſtitiæ effectibus, natura, proprietate deſcriptum eſt: quæ ſi per oppoſitum juſtitiæ extremum, quæ eſt injuſtitia, aliter probare velis, nihil aliud tibi faciendum eſt, niſi ut per negativos terminos, omnes ſupradictas propoſitiones invertas. *V. G.* per o•. Ubi nota hæc (o•) eſt terminus oppoſitionis & contrarietatis, quam ubicunque repereris, ibi de oppoſitis virtutibus vitiis ratiocinium inſtitui tibi perſuadeas, hoc pacto:

o• B. Æ. Illa non eſt Virtus, quæ non ſe diffundit ad ullum bonum, ſed ex bonis malos facit.
Talis eſt injuſtitia, cujus comites ſunt calumnia, jactantia, ſimulatio, calliditas, dolus, fraus, malignitas.
Ergo injuſtitia non eſt propriè Virtus.

Vel aliter.

Nullum vitium ſe extendit ad bonum, neq; ex malis bonos facit.
Talis eſt injuſtitia. Ergo non ſe extendit, &c.

Atque hoc pacto procedes juxta ſeriem omnium propoſitionum, terminos affirmativos convertendo in negativos, quod luce clarius patet ex dictis. Poteris & hæc per Alphabeti columnas, uti & per varias Quæſtiones, Quæſtionumque Regulas in infinitum ampliare; Quæ, ne in jam ſæpè ſæpius repetitis tempus perdam, induſtrioſo Lectori diſcutienda relinquo.

Cùm itaque Juſtitia Regia virtus ſit, & communis omnibus reliquis virtutibus, ita nulla ſine hac debitam perfectionem conſequitur. Poteris & hæc omnia per analogiam quandam & præcepta in Arte Analogica à nobis tradita, per omnia ſubjecta univerſalia mirabili quadam methodo deducere.

In DEO ſiquidem reperitur juſtitia, per eſſentiam, non vindicativa tantùm, ſed & diſtributiva tum in præmiandis Beatis, tum in puniendis reprobis, in ordine univerſi potiſſimum eluceſcens. In Angelis, ſive ſpectes juſtitiam operationum intrinſecam iis, ſive adminiſtrationem Mundi ad omnes juſtitiæ leges exactam. In Cœlis exactam motuum rationem, quæ non eſt aliud, niſi adæquatiſſima juſtitia perpetua & conſtans, quâ motus veloces & tardi ad admirabiles juſtitiæ æquitatiſque leges, ad effectus à natura intentos producendos reducuntur. Comparet & hoc in elementorum, in mixtorum productione, temperie & εὐκρασίᾳ. De homine jam diximus. De cæteris naturæ gradibus, ſenſitivo, vegetabili, elementativo luculenter apparent magnæ juſtitiæ veſtigia, ex compoſitione rerum adæquatiſſima, ad omnes æquitatis leges combinata, ex vegetabilium ſenſitivorumque natura, indole, ingenio, inſtinctu, appetitu: quorum unumquodque hucuſque recenſitorum denuò per octodecim principia deduci poteſt, & variis quæſtionibus urgeri; quæ omnia recenſere infiniti laboris foret.

QUÆSTIO II.

An prudentia ſit verè & propriè Virtus?

Prudentia, ſecunda ex virtutibus Cardinalibus, revocatur ad S. Et quæſituro an ſit virtus, & quid ſit, hoc pacto Reſpondetur juxta principiorum ſeriem.

B. S.

B.	S.		Dum *bonum diſcernit* à malo, quid hîc & nunc amplectendum, quid fugiendum ſit, dictat.
M.	S.		*Magnarum* rerum aggrediendarum *diſcretionem* docet.
D.	S.		*Diù deliberat*, quod ſemel ſtatuendum eſt.
P.	S.		*Potentiam* ſummam in rebus *eligendis* poſſidet.
Vo.	S.		Semper id, quod perfectius, amabilius & honeſtius, & *appetibilius* eſt, *ſuadet*.
Vi.	S.		*Virtutum magiſtra* eſt.
Ve.	S.		*Veritatem* à falſitate ſegregat.
G.	S.		Optimis conſiliis tandem *quieſcit*, & adepto *fine* fruitur.
⫪	S.		Virtutes à vitiis per *differentes rationes* ſeparat.
♡	S.		Quod hîc & nunc juxta *concordantiam* rationum, agendum *definit*.
○●	S.	Illa propriè eſt virtus; Quæ	Sine arte & ſola vi ſua, qui ſibi & aliis *bona* vel *mala* ſunt, *circumſcribit*.
α	S.		Non verbis tantùm, ſed & opere ſpectabilem efficit animum actionibus ad virtutis normam compoſitis.
⊙	S.		Per *conſultationem* electionemque *mediorum* actionibus humanis ad rationis normam reductis providet.
ω	S.		*Finem* in omnibus operationibus ac *judicio* ſpectat.
M.	S.		*Præſidibus* aliorum propriè convenit, ad eos rectè beatéque *gubernandos*.
Æ.	S.		Actiones vitio extremorum laborantes *rationis* dictamine ad *æquitatem* ducit.
Min.	S.		*Defectus* actionum additione, & ſubtractione exceſſus *temperat*.

Talis eſt prudentia. Ergo.

Eſt itaque prudentia perfectum rerum hîc eſt nunc faciendarum rectæ rationis dictamen; Diſtinguitur à providentia, quòd illa ſit particularis, hæc univerſalis.

Has propoſitiones, ſi per oppoſitum prudentiæ vitium, (cujus comites ſunt, ſtultitia, præcipitantia, inconſideratio, temeritas, præſumptio, cœcitas, ignorantia, &c.) converteris, terminis affirmativis præcedentium propoſitionum mutatis in oppoſitos, negativos, & habebis totidem Syllogiſmos negativos, quot affirmativos poſueras. *V. Gr.*

○● B. S. Illa non eſt virtus, quæ in operationibus ſuis diſcretionem boni & mali non habet, ſed inconſulta præcipitantia omnia aggreditur.
Talis eſt imprudentia. Ergo.

Vel. Nullum vitium, bonum diſcernit à malo, neque, quid agendum, definit.
Tale eſt vitium oppoſitum prudentiæ.
Ergo virtus non eſt. Et ſic de cæteris ordine propoſitionibus procedes.

Si porrò prudentiam pro providentia ſub generali nomine ſumas; hanc omnibus quoque ſubjectis partim verè, partim per analogiam quandam applicare poteris. Eſt enim in DEO ſumma de rebus omnibus providentia; eſt & in Angelis, Cœlis, Elementis, homine, animalibus, vegetabilibus, mineralibus &c. Quæ omnia per enumerationem partium oſtendi poſſunt; uti in ſenſitiva natura, de proviſiione rerum ſibi neceſſariarum; de proviſione vegetabilium in attractu humorum ſibi appropriatorum; in mineralibus de inſtinctu ad locum ſibi ſuiſque operationibus maximè convenientem. Quæ ſingula iterum per 18 principia deduci & ampliari poſſunt; & per Quæſtiones, earumque regulas in innumerabilem argumentorum, capitum, titulorumque congeriem amplificari poſſunt. Sed hæc de prudentia ſufficiant.

QUÆSTIO III.

An Fortitudo ſit virtus, & quid qualisque illa?

Fortitudo, tertia ex Cardinalibus virtutibus revocatur ad D. de qua quæritur, an virtus ſit? ℞. Affirmativè, & illud ita per principia deduco.

B. D.	Illa eſt virtus; Quæ	Roborat mentem ad facienda *bona* & *toleranda* mala, & ad renuenda vitia.
M. D.		*Magnanimum* in periculis, pro patria aut boni communis gratia ſuſceptis, facit.
D. D.		Hominem in laboribus virtutis gratia ſuſtinendis *perſeverantem* facit.
P. D.		Animo perfectè *dominatur*, cum à vitiis tentatur.
S. D.		Iram in *tolerandis* laboribus obviam *moderamine rationis* compeſcit.
Vo. D.		Ad magnarum rerum *appetitionem*, viliumque contemptum, laborumque utilitatis ratione, *perpeſſionem* excitat.
Vi. D.		Animum *perpetuò* ad audacem *virtutum* proſecutionem ſollicitat.
Ve. D.		*Veritatis* cauſa tormenta conſtanter & mortem ipſam intrepidè *ſuſtinet*.
G. D.		*Glorioſum* magis ducit virtutis cauſâ præclarè mori, quàm turpiter *vivere*; aut in ſervitutem redigi.
= D.		Nullis *adverſis* à magnis perpetrandis *ſeparatur*.
♡ D.		*Patientiam* humanarumque rerum contemptum *animis* inſerit.
o• D.		In *adverſis* non frangitur, neque proſperis elevatur, ſed utraque ſorte *perſeverat*.
α D.		Virtutis amore, periculorum omnium contemptum *cauſat*.
⊙ D.		Proſpera inter & adverſa *medium* conſtituit animum.
ω D.		Pro *fine* habet, vel honorem DEI, vel propriam ſalutem, vel boni communis emolumentum.
M. D.		Quò *magis* premitur, eò plus *efflorеſcere* facit.
Æ. D.		*Æqualem* ſibi ſemper animum facit.
Min. D.		*Vitia* deſpicit, ad altiora verò ſemper animum erectum habet.

Talis eſt Fortitudo. Ergo.

Eſt ergo Fortitudo media inter metum & temerariam audaciam conſtituta, cujus proprium eſt, inter adverſa roborare mentem ne terreatur, inter proſpera, ne plus æquo extollatur: animum inſtimulare ſemper ad exercitium boni, ipſumque confortare, ne vincatur à malis.

Quæ, uti priùs, per oppoſita vitia fuſiùs deduces, id eſt, convertendo terminos præcedentium propoſitionum affirmativos in negativos; *V.G.* Illa non eſt virtus quæ contraria omnia fortitudini facit. Talis eſt immoderata audacia, crudelitas, &c. Ergo non eſt virtus.

Sunt autem vitia oppoſita Fortitudini, amentia, audacia, inconſtantia, elatio, tyrannis, immanitas, crudelitas, & quæcunque excedunt fortitudinem; deficiunt verò à Fortitudine deſperatio, ſtupor, puſillanimitas, mollities, diffidentia, ignavia, metus ſine ratione. Atque hæc omnia vitia per negativos præcedentium propoſitionum terminos, ut dixi, deducere poteris.

QUÆSTIO IV.

An Caſtitas, continentia, & temperantia ſit Virtus, & quid? ℞. Affirmativè, & ſic per principia id oſtendo.

o• B. ⊙	Illa propriè eſt virtus; Quæ	Summam animæ *bonitatem* largitur, dum ſe à vitiis *continet*, eaque ſuperat *mediante* virtute.
o• M. ⊙		*Enormia* vitia animæ & contraria inſultantia cohibet & compeſcit *mediante* continentia.
o• D. ⊙		In cuſtodia ſui ipſius *perſeverantem* facit, perfecta *contrariorum* motuum interiorum exteriorumque *moderatione*.
o• P. ⊙		Hominem ad *vitiis* omnibuſque animæ nocivis reſiſtendum *potentem* reddit.
o• S. ⊙		Rectæ *rationis* dictamine cor à pravis *concupiſcentiis* coërcet, & impetus ſenſuales ad *mediocritatem* reducit.
o• Vo. ⊙		*Appetitus* carnalis *voluptatis* in cibo, potu, venereiſque actionibus, *medio* rationis compeſcit.
o• Vi. ⊙		Dum ab omnibus *vitiis* ſe cohibet, omnes in ſe plantat *virtutes*.
o• Ve. ⊙		*Veros* interiores animi motus à *falſis* & deceptoriis diſcernit.
o• G. ⊙		*Finem* omnibus *cupiditatibus* imponit.

Talis eſt Caſtitas. Ergo.

o• = ⊙

○● = ⊙	Illa propriè eſt virtus; Quæ	Hominem ab omnibus occaſionibus peccandi *ſeparat.*
○● ♡ ⊙		*Unionem* cum DEO conciliat.
○● ○● ⊙		Omnes *contrarios* ſpiritum inter & carnem motus, continentiæ *medio* cohibet & extinguit.
○● α ⊙		*Cauſas* illicitarum voluptatum in cibo, potu, venere, impedit.
○● ⊙ ⊙		*Mediis* opportunè conſtitutis, paſſionibus mentis ex prava concupiſcentia ortis, frænum injicit.
○● ω ⊙		Omnia in hunc *finem* ordinat, ut animam & corpus ab omni pollutione ſervet immunem.
○● M. Æ. Min. ⊙		Omnem *exceſſum* & *defectum* rectæ rationis dictamine & judicio æquat.

Talis eſt Caſtitas. Ergo.

Differt hæc à Juſtitia, Fortitudine, Prudentia, quod illa, quæ ſenſuum concupiſcentiam concernunt, in cibo, potu, & venereis propriè cohibeat, & mediocritatem inducat; Juſtitia verò inter juſtum & injuſtum; Fortitudo oppoſita metum & inconſultam audaciam cohibeat medio rationis; Prudentia inter ſtoliditatem & temeritatem medium rationis; hæc verò inter exceſſum & defectum luxuriæ medium ponat; Suntque hæ Virtutes Cardinales, quæ omnium reliquarum Virtutum chorum moderantur. Sed hæc jam de iis ſufficiant. Quare ad tres Theologicas virtutes tranſeamus. Sit itaque

QUÆSTIO II.

An Fides ſit Virtus, & Qualis?

Fides duplex hîc in conſiderationem venit: *Humana* & *Divina:* utramque paucis proſequemur. Revocatur autem Fides ad Ve.

Fides cùm ſit eorum, quæ non apparent, & quæ futura eſſe certò exiſtimantur, pro modo eorum, quæ in credulitatem cadunt, diſtinguitur. Quare alia eſt Humana, hoc eſt de rebus humanis, ut cùm humanis verbis fidimus; alia eſt Divina, quandò certò credimus revelationi divinæ innixi, id eſt, quæ non cognoſcimus apertè, & evidenter, ſed effectus videmus.

Quod ad primam. Jam ferè nihil eſt in hoc ſæculo, quod partim nobis non innoteſcat ex fide, omnibus horis vita humana credit. Serit Agricola ea fide impulſus, quòd credit venturos imbres ſoliſque calorem ad optimam meſſem opportunum. Contrahuntur matrimonia in fide prolis futuræ. Traduntur præceptoribus diſcipuli, quod credant in eos eruditionem tranſfundi poſſe. Imperii inſignia aſſumuntur, dum credimus populos obſecundaturos. Fide nauta ſe aperto periculo exponit. Fide, quod in annalibus ſcriptum invenitur, verum credimus fuiſſe. Fide omnes obligationes contrahuntur, cùm de occultis cordium cogitationibus non liceat judicare, verbis & promiſſionibus nos exponimus; hinc patet, ut cùm maximè fide in humanæ ſocietatis commercio opus ſit, neque ſine ea vivere queamus; Fides quoque publico conſenſu exſolvenda ſit, ab hominibus & contra perfidos varia conſtituta pœna: unde hanc virtutem eſſe maximè neceſſariam, hiſce argumentis probabis.

B. Ve.	Illa eſt vera virtus; Sine qua	Nulla hominum converſatio & *commercium* conſervari poteſt.
M. Ve.		Nihil *magnum* & arduum perfici poteſt.
D. Ve.		Nihil in humanis rebus *durare* poteſt.
P. Ve.		*Principes, Reges, Imperatores,* omneſque Rerumpubl. adminiſtrationes in vanum laborant.
S. Ve.		Omnia *Conſilia*, omnia arcana cordium conſiſtere non poſſunt.
Vo. Ve.		Nulla *voluntas* explicari poteſt.
Vi. Ve.		Nulla *virtus* conſiſtere poteſt.
Ve. Ve.		Nulla in mundo *veritas* eſt.
G. Ve.		Omnis humana *gloria* & *quies* fine ſuo fruſtratur.
= Ve.		Innumera *diſſidia* naſcuntur in Rebuſpublicis.
♡ Ve.		Mundus *contrarietatibus* involvitur.
○● Ve.		Innumera mala *cauſantur*.
α Ve.		Nulla datur in politicis *pax* & *concordia*.
⊙ Ve.		Omnis *mediocritatis* ratio tollitur.
ω Ve.		Perit *finis* Reb. publ. præfixus.
M. Ve.		*Majores* & Superiores produntur.
Æ. Ve.		*Æquales* dolo & inſidiis enervantur.
Min. Ve.		*Minores* ad incitas reducuntur.

Sine Fide humana omnia iſta fiunt. Ergo.
Fidem humanam omnia dicta bona conſequuntur.

Multa ſanè poſſunt animum inducere, ut pollicitum ſperemus, vel factum fuiſſe vel futurum credamus; Cæterum ſi è communiter accidentibus, & quotidianis exemplis atque humanæ naturæ inconſtantia velimus res perpendere, vix aut nunquam fidem inter hæc caduca habendam vel dandam eſſe cognoſcemus; uſque adeò enim fides hæc fragilis, incerta, ſubdola & inconſtans eſt, ut nulli rei fidendum videatur; Amicis enim aut conſanguineis fidemus? at illos quotidianis ſe litibus divexare videmus. Qui amici ſunt hodiè, leviori de cauſa hoſtes fiunt ſeveriores; verbo:

—— Stat nulla diù mortalibus uſquam
Fortuna titubante fides.

Ad politica & contractus ſi venias, pollicitis quilibet dives eſſe poteſt: ſi inſtes, lis vitâ longior, vita morte acerbior inſtat; ſi debeas, urgeberis; ſi repetas, amicos inimicos habebis: Si ſperes, in fide decipieris, atque adeò fidem habendo pecuniam amittes, diffidendo ſervabis. Sed hæc παρέργως. Quare ad noſtra.

Quæritur iterum: *An Fides ſupernaturalis virtus ſit?* ℞. Affirmativè; & ſic id deduco:

Fides enim hoc pacto ſumpta ad Sapientiam revocatur, uti eſt lumen ſupernaturale.

B. S.	Illa eſt propriè virtus ſupernaturalis; Quæ	Quâ DEUS ſe ſuaque myſteria per revelationem *communicat* animæ *rationali*.	Talis eſt Fides ſupernaturalis. Ergo.
M. S.		Hominem divinorum *myſteriorum capacem* reddit.	
D. S.		Divinis rebus certum & *infallibilem aſſenſum* præbere docet.	
P. S.		Animam ad quidlibet per revelationem *credendum potentem* reddit.	
S. S.		Quod non vides, *credere* docet *intellectuali lumine*.	
Vo. S.		Eſt *ſubſtantia* rerum ſperandarum & *argumentum* non apparentium.	
Vi. S.		*Virtute* ſupernaturali animam illuſtrat, ut ea *credat*, quæ naturalem *ſcientiam* excedunt.	
Ve. S.		*Veritate* & certitudine uti omnes humanas *ſcientias* ſuperat, ita authoritati divinæ ſoli innititur.	
G. S.		Hominem ad æternæ ſalutis *portum* ducit.	

≡ S.	Illa eſt propriè virtus; Quæ	Hominem ab erroribus innumeris *ſeparat*.	Talis eſt Fides ſupernaturalis. Ergo.
♡ S.		Immediatè animam cum DEO *unit*.	
○● S.		Omnis *contrarietatis* expers eſt.	
α S.		Eſt *principium* omnis boni, & cauſa felicitatis æternæ.	
⊙ S.		*Medium* eſt ad coronam & brabeum Cœleſte.	
ω S.		Sola ad *finem* ultimum poſſidendum conducit.	
M. S.		Formata charitate, *major* omnibus virtutibus.	
Æ. S.		Animam DEO *ſimilem* facit.	
Min. S.		Fundamentum & *baſis* omnium virtutum.	

Vide quæ in C. 5. P. 3. de Subjectis Univerſalibus fuſè de fide per paradigmata tradidimus.

QUÆSTIO VI.

An Spes ſit virtus.

Spes duplex eſt, *Humana*, & *Divina*, ſeu ſupernaturalis: Illa vis eſt quædam innata, quam divina bonitas implantavit naturæ rationali ad ſolamen in adverſis; Anchora miſerorum, ſola inter homines numen, uti Poëta canens innuit; *Omnia ſpe plena ſunt:* & Naſo rectè canit:

Hæc Dea, cum fugerent ſceleratas Numina terras, Naſo.
In Dîs inviſa ſola remanſit humo.
Hæc facit ut vivat foſſor quoque compede vinctus,
Liberaque à ferro crura futura putet.
Hæc facit ut videat cum terras undique nullas
Naufragus, in mediis brachia jactet aquis.
Sæpe aliquem ſolers medicorum cura relinquit,
Nec ſpes huic venâ deficiente cadit.
Carcere dicuntur clauſi ſperare ſalutem,
Atque aliquis pendens in cruce vota facit.

Jam

Tibull. *Jam mala finiſſem letho, ſed credula vitam*
Spes fovet; & melius, cras fore ſemper ait.
Spes alit agricolas, ſpes dulcis credit aratris
Semina, quæ magno fœnore reddit ager.
Hæc laqueis volucres, hæc captat arundine piſces,
Cum tenues hamos addidit arte cibus.

Hinc alii ponunt ſpem ſuam, in

- B. *Subſtantiis* rerum.
- M. *Magnitudine* & multitudine divitiarum.
- D. Longæ & felicis vitæ *productione.*
- P. *Honoribus* & dignitatibus.
- S. *Scientiarum* conquiſitione.
- Vo. *Voluptatum* plena fruitione.
- Vi. *Virtutum* laudabili ſtudio.
- Ve. *Veritatis* inveſtigatione.
- G. *Gaudiis* & voluptatum gloria. Et ſic de cæteris.

Spes Virtus Theologica, eſt certa exſpectatio futuræ beatitudinis ex gratia & meritis proveniens, in quantum ad ipſam rem ſperatam, non quoad habitum; eſtque virtus à DEO in voluntatem infuſa, qua homo inclinatur & diſponitur ad beatitudinem æternam, certò, mediante auxilio DEI exſpectandam, qua inter labentis ſeculi ruinas erecta mens viget: eſt enim

- B. Arrha quædam *bonorum* cœleſtium.
- M. *Integritas* virtutum.
- D. *Perſeverantia* in bono.
- P. *Poteſtas* in profligandis vitiis.
- S. *Sapientiæ* Cœleſtis magiſtra.
- Vo. Cœleſtis patriæ *deſiderium.*
- Vi. *Virtus* imperturbata.
- Ve. *Verorum* bonorum executrix.
- G. Animæ gaudium & *gloria.*

Sed hæc de Spe ſufficiant.

QUÆSTIO VII.

De Charitate.

Charitas duplex eſt, *Humana* & *Divina.* Illa verſatur circa parentes, cognatos, amicos, motivis extra DEUM ſuſceptis. Hæc eſt immediatè propter DEUM, eſtque habitus & virtus ſupernaturalis, qua DEUS totis viribus, tota anima, tota mente propter ſeipſum diligitur, & revocatur ad Vo. De qua hæ quæſtiones formari poſſunt, ratione ſubjecti, objecti, virtutis, ordinis, actuum.

An

- B. *Charitatis* dilectio *ſiſtat in DEO, an ſe diffundat ad proximum?* ℞. Ad utrumque, propter DEUM.
- M. *Charitas poſſit augeri in* infinitum? ℞. Quod ſic, quia verſatur circa objectum infinitum. *Et an ſe Charitas* extendat *ad omnia, etiam creaturas irrationales?* ℞. Quod non, quia hæ non ſunt capaces beatitudinis, niſi in quantum bona ſunt hominis.
- D. *Charitas erga parentes, amicos, cognatos,* remaneat *in patria?* ℞. Quod ſic; quia habent ſe per modum Proximorum, & participantium idem bonum.
- P. Poſſint *amari dæmones & peccatores?* ℞. Quod illi non, quia inimici DEI; hi verò, quoniam amici DEI fieri poſſunt, & quia ſunt proximi noſtri, diligi debent.
- S. *Charitas fundetur in* intellectu, *an in Voluntate?* ℞. Quod in voluntate potiſſimum; quia verſatur circa bonum, propter quod amamus, radicaliter in intellectu, in quantum bonum intelligimus.
- Vo. Voluntas *ſit ſubjectum Charitatis?* ℞. Quod ſic; quia verſatur circa DEUM, ut bonus eſt.
- Vi. *Charitas ſit* Virtus? ℞. Sic; quia nos DEO conjungit, & quia attingit DEUM, ut eſt regula humanorum actuum. *An excellentiſſima & ſumma virtutum?* ℞. Sic; quia in DEO ſiſtit, & quia omnes virtutes ordinat ad ultimum finem.
- Ve. *Charitas* vera *ſit virtus in infidelibus, & peccatoribus?* ℞. Quod non; quia non attingunt DEUM ſub ea ratione, ſub qua deberent.
- G. *Charitas &* gaudium *idem ſint?* ℞. Quod non; eo quod gaudium non ſit diſtincta virtus à Charitate, ſed eſt actus, effectus, & fructus Charitatis.

An {

= *Charitas ſit* differens, *an una?* ℞. Quod una; quia unum objectum, circa quod occupatur.

♡ *Charitas ſit* unitiva? ℞. Quod ſic; quia amans & res amata per amorem unum ſunt.

○● *Charitas habeat* contrarias *affectiones, ut iram timorem* &c. ℞. Quod non; quia Charitas foras mittit timorem, & omnia ipſi contraria.

α *Charitas ſit* cauſa *& principium meritorum?* ℞. Quod ſic; quia Charitas in via poteſt augeri; ergo & merita; juxta illud; remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum &c.

⊙ *Charitas ſit* medium *ad felicitatem æternam?* ℞. Quod ſic; quia ſine Charitate nemo ſalvari poteſt.

ω *Charitas ſit* finis *ultimus hominis?* ℞. Quod ſic; quia DEUS increata charitas eſt, circa quam charitas creata verſatur, ut ſummum bonum & finem ultimum.

M. Major ſit *Charitas verſus unum, quàm verſus alterum?* ℞. Quod ſic; ſervatur enim ordo dilectionis, primò ad DEUM, deinde ad proximum, tertiò ad gradus propinquitatis.

Æ. *Omnia* æquali *amore diligenda ſint?* ℞. Quod ſic; in quantum propter DEUM omnia diliguntur, non quoad ordinem diligibilium.

Min. *Charitas poſſit* diminui? ℞. Quod ſic; in via, non ſolum per peccatum veniale, ſed & per peccatum mortale penitus tolli; ſecus in patria. Ibi enim nulla diminutio timenda eſt, ubi jam perfecta DEI Charitas poſſidetur.

Habes hîc quicquid de Charitate proponi poteſt, juxta ſeriem principiorum diſpoſitum; Quarum unamquamque iterum per Quæſtiones: *Quid, cur, quantum, quale, quomodo, ubi, quando, de quo, quibuſcum*, diſcutere licebit. Quæ omnia, ne liber in infinitum excreſcat, Lectoris induſtriæ eruenda relinquo.

Reſtant in Enneade virtutum examinandæ virtutes: *Patientia* & *Pietas*. Verùm cùm jam ex multiplici paradigmatum exhibitione modum, omnes cæteras virtutes deſcribendi, deduxerim, ſupervacaneum eſſe ratus ſum, ea ad tædium Lectoris repetere. Poteris itaque non dicta tantùm methodo, ſed & primò per Alphabeti Columnas tum perpendiculares, tum tranſverſas, aſſumpta Virtutum themata deducere: *V. Gr.* per Columnas perpendiculares; quarum prima, ut in margine. Tranſverſa verò B M. B D. B P. B S. B Vo. B Vi. B Ve. B G. Quæ omnia infinitam penè diſcurrendi de ſingulis materiam præbebunt. Secundò. Ex Tabula Combinatoria, in qua quot triades ſunt literarum, tot media reſultant Syllogiſmorum de omnibus & ſingulis formandorum. Tertiò per Cycloſophiam, quam in Secundo Libro reperies. Sed qui exempla tum in toto opere, tum in hoc præſenti potiſſimùm Libro rectè conſideravit, is nullam quoque in hiſce difficultatem reperiet. Quare hiſce relictis ad alia progrediamur.

Alia methodus, quæ ſine difficultate, & ſine magno ſtudio, de quacunque re moralem doctrinam concernente, diſſerendi artem docet, Concionatoribus & Ethicæ Studioſis cumprimis uſui futuram.

Hanc methodum ediderat Anno 1624. in folio patente Auguſtinus Nunneſius ex Ord. Carmel. quam cùm ab amicis mihi communicatam examinaſſem, inveni vera quidem eſſe, quæ author de ea, veluti quæ omnes cæteras methodos hucuſque inventas, multis paraſangis ſuperet, jactat; Sed enim, cùm & iſta jejunè admodum & ſuperficialiter ſit tradita, ſuaſque difficultates adjunctas habeat, iis ſublatis emendatiſque eam hoc loco juxta mentem authoris paulò lucidius explicandam duxi. Itaque methodus hoc pacto inſtituitur.

Primò poſuit Author eicoſiadem quæſtionum, ſive quod idem eſt, ſelegit 20 verba activa, quæ ſerviunt, quæſtionibus formandis.

Secundò ſelegit hecatontadem terminorum, ſive 100 virtutes morales, quæ loco ſunt ſubjectorum in formandis propoſitionibus; atque hiſce totam in arte procedendi rationem complet. Viginti erotematicos verborum terminos unà cum hecatontade virtutum moralium ſubjunximus.

Horum itaque praxin per decem uſus, multiplici paradigmatum congerie deduco, ut ſequitur.

Heca-

Hecatontas 100 *terminorum, qui comprehendunt præcipuum, quod in morali doctrina traditur; diviſi in decem decades.*

Eicoſias Quæſtionum.

1.	Diſponat.	Fides.	Spes.	Auxilia.	Vocatio.	Lux.
2.	Conſequatur.	Amor.	Fidelitas.	Spiritus.	Abrenunciatio.	Perfectio.
3.	Augeat.	Bonitas.	Liberalitas.	Miſericordia.	Beneficia.	Æſtimatio.
4.	Conſervet.	Obedientia.	Timor.	Humilitas.	Reſignatio.	Paupertas.
5.	Extendat.	Oratio.	Solitudo.	Unio.	Altitudo.	Anxietas.
6.	Creſcat.	Sanctitas.	Perſeverantia.	Propoſitum.	Renovatio.	Caſtitas.
7.	Facilitet.	Fortitudo.	Valor.	Conſecutio.	Reſiſtentia.	Victoria.
8.	Fructificet.	Gubernatio.	Capacitas.	Prudentia.	Conſilia.	Juſtitia.
9.	Elevet.	Pax.	Suavitas.	Providentia.	Præventio.	Rectitudo.
10.	Affigat.	Felicitas.	Altitudo.	Appetitus.	Satisfactio.	Centrum.
Si. An. Utrum.						
11.	Inclinet.	Illuſtratio.	Converſio.	Contritio.	Pœnitentia.	Juſtificatio.
12.	Uſui ſit.	Puritas.	Superioritas.	Gratioſitas.	Specioſitas.	Splendor claritatis.
13.	Emendet.	Acceptatio.	Imitatio.	Succurſus.	Gratia.	Redemptio.
14.	Communicet.	Deificatio.	Religio.	Exemplum.	Patientia.	Mortificatio.
15.	Reperiat.	Devotio.	Conſcientia.	Sinceritas.	Quietudo.	Securitas.
16.	Debeatur.	Sollicitudo.	Exercitium.	Ædificatio.	Dedicatio.	Sacrificia.
17.	Correſpondeat.	Libertas.	Triumphus.	Celebritas.	Reſtitutio.	Lucrum.
18.	Ordinetur.	Reformatio.	Leges.	Proportio.	Examen.	Integritas.
19.	Requirat.	Diſtributio.	Patrocinium.	Correctio.	Præmium.	Vigilantia.
20.	Menſuret.	Plenitudo.	Abundantia.	Guſtus.	Veritas.	Potentia.

Uſus hujus Tabulæ.

Has 20 quæſtiones & 100 termini, ante omnia perfectè memoria tenendi ſunt, ut ſine hæſitatione eos recitare poſſis; alias fruſtra laborabis; neque tibi difficile videatur memoriæ mandare ea, quæ adeò mirificum effectum præſtant, & tanta proficiendi in quavis doctrina arcana adjuncta habent; ita ut ſola hæc Tabula loco inſtructiſſimæ Bibliothecæ eſſe poſſit; ita loquitur author Tabulæ Auguſtinus Numnez. Exponit autem potiſſimum decem uſus hujus Tabulæ, ut ſequitur.

Primus uſus eſt: De quacunque aſſumpta propoſitione erues 2000 quæſtiones ſine difficultate & labore. Sed procedamus ad dictarum rerum demonſtrationem.

Tractaturus de *Fide*, accedes primam quæſtionem, quæ eſt: ſi *Fides* diſponat? hanc applicando ad ſingulos terminos educo 100 quæſtiones, hoc pacto: An fides *diſponat* per ſpem; an per auxilia; an per vocationem; an per lucem? ſequendo ordinem initialium terminorum in ſingulis columnis contentorum; Deinde procede ad ſecundam quæſtionem, quæ eſt; an *conſequatur*? *V. G.* An fides conſequatur ſpem? ſi auxilia? ſi vocationem? ſi lucem? ſi converſionem? contritionem? & ſic ordine per 100 terminos progrediendo. Deinde progredieris ad tertiam quæſtionem *augeat*, interrogando, an fides augeat ſpem? an auxilia gratiæ? an vocationem? &c. Et hoc pacto has 20 quæſtiones applicabis ordine 100 terminis, & habebis 2000 Quæſtionum; ſiquidem 20 ducta in 100, faciunt 2000. Poſſunt autem non termini duntaxat hìc poſiti aſſumi, ſed qualiſcunque extra illos 100 aſſumptos pari pacto per quæſtiones diſcuti poterit: *V. Gr. Solitudo* non continetur in hac 100 terminorum tabula, poteſt tamen nihilominus ille per quæſtiones æquè benè ac alii in Tabula poſiti, diſcuti. *Exempli gratia* quærendo: An vita ſolitaria *diſponat* ad exercitium fidei, ſpei, &c. juxta ordinem terminorum. Deinde ſimili applicatione procedes ad ſecundam Quæſtionem: An vita ſolitaria *conſequatur* fidem, an ſpem, an auxilia gratiæ &c. Eſt & hoc mirabile, combinationes aſcendere ad 200000 Quæſtionum; hoc pacto: 20 quæſtiones ductæ in 100 terminos dant 2000; quoniam verò 100 quæſtiones poſſunt applicari cuilibet termino, quorum Combinatio cum quæſtionibus facit 2000. 100. ducta in 2000. dant 200000. Patet ergo dictorum veritas.

Secundus Uſus hic eſt; Quod ad quamlibet Quæſtionem reſpondere poteris affirmativè, vel negativè, & inde 100 rationes manifeſtas educes, quæ ſine labore & difficultate probantur; & hoc fit, applicando quæſtionum verba ad id, quod ad probandum aſſumitur. *V. G.* Quæritur: *An fides diſponat per amorem?* ℞. Affirmativè; & hoc probatur ipſo verbo pro quæſtione aſſumpto, hoc pacto: fides diſponit per ſpem, ergo diſponit per amorem. Iterum, fides diſponit per auxilia, ergo per amorem. Item, fides diſponit ad conſequendam lucem;

lucem; Ergo per amorem; & hoc pacto procedo diſcurrendo per omnes terminos, deducendo per ſingulas concluſiones 100 rationes; quæ quidem ſi omnes ſunt 200000 quæſtiones, & unaquæque probatur per 100 rationes, erunt 20000000 rationum, quæ omnes differentes erunt.

Tertius uſus eſt; Declarare 20 proprietates de ſingulis punctis, & ſingulas proprietates per 100 deſcriptiones. *V. Gr. Suſcipio thema de Oratione mentali, & quæro, ad quid Oratio mentalis diſponat?* ℞. Quod diſponat ad exercitium fidei; ad exercitium ſpei; ad obtinendam lucem divinam, & ſic procedo diſcurrendo per omnes 100 terminos. *Iterum ergo quæſituro, quid conſequatur Oratio?* ℞. Quod conſequatur firmitudinem in fide, in ſpe, luce, &c. & ſic de cæteris ordine 100 terminis procedendo.

Quartus uſus eſt; Inde deducere ſine labore multa millia axiomatum ſive maximarum, quæ magno uſui forent concionatoribus: *V. G.* Suſcipio pro themate *Amorem*, cum quæſtione *Augeat*, dicendo: Amor cum augeat fidem, auget & Spem; amor qui auget fidem, auget & lucem; amor qui auget fidem, auget & auxilia gratiæ; amor qui auget fidem, auget & contritionem, converſionem, pœnitentiam, juſtificationem, & ſic de cæteris; quarum maximarum non eſt finis, dicto modo ſingula ſingulis applicando, & mirificè intellectum illuminant.

Serviunt quoque pro mediis ad ratiocinandum in materia ſpirituali, ſive aſcetica. *V. Gr.* Probaturus, quod humilitas elevet ſpem, ſic argumentor:

Quodcunque elevat amorem, elevat & ſpem:
Humilitas elevat amorem. Ergo & ſpem.
Iterum: Omne quod elevat lucem, elevat & ſpem.
Humilitas elevat lucem. Ergo & ſpem.

Et hoc pacto per ſingulos 100 terminos progrediendo probabis, quod humilitas elevet ſpem.

Quintus uſus. Plurimùm ad Sacræ Scripturæ loca exponenda conducit. Sit *v. gr.* thema hoc: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Circa id has formo quæſtiones:

An os divinum diſponat animas ad exercitium fidei; ad conſequendam novam lucem; ad augendam fidem; ad auxilia gratiæ; ad conſervandam vocationem, & ſic procedendo per omnes terminos, acquiram ducentas mille quæſtiones de oris divini oſculo; quomodo, & ad quid diſponat, quid conſequatur, quid augeat, quid conſervet; & hoc pacto de omnibus Sacræ Scripturæ locis exponendis procedes.

Sextus uſus. Servit concionatoribus ad probandum aliquod aſſumptum thema more Mathematicis uſitato, per maximas ex terminis & quæſtionibus deductas; *V. Gr.* hæc propoſitio: *Qui ſumpſerit Sacram Synaxin in gratia, ex eo non poterit damnari*: multis variiſque modis probari poteſt, ſine numero & termino.

Per id, quod auget amorem DEI, nemo damnari poteſt.
Sacra Synaxis auget amorem DEI.
Ergo qui illam in gratia ſuſcipit ex eo damnari non poteſt.

Omne quod augmentat puritatem animæ, id damnare non poteſt.
Hoc facit Sacra Synaxis. Ergo.

Omne quod auget paupertatem Spiritus, id damnare non poteſt.
Hoc facit Sacram Synaxin ſuſcipiens in gratia. Ergo.

Omne quod auget pulchritudinem animæ, id damnare non poteſt.
Hoc facit Sacram Synaxin ſuſcipiens. Ergo.

Omne quod auget ſplendorem animæ, id damnare non poteſt.
Hoc facit Sacram Synaxin ſuſcipiens in gratia. Ergo.

Probatur Major.

Omne quod auget gratiam, id damnare non poteſt.
Amor DEI, paupertas, puritas animæ, ſplendor animæ auget gratiam. Ergo, qui illis inbuitur damnari ex iis non poteſt.

Hoc pacto poteris progredi per omnes 100 terminos, ſeligendo ſemper eos, qui magis ad rem faciunt, & habebis innumerabilem argumentorum copiam, idque per ſolum verbum *augeat*. Si verò dictos terminos per ſingula 20 quæſtionum verba probaveris, quaſi in infinitum creſcet argumentorum copia.

Septimus uſus. Per oppoſita virtutum argumentari docet. *V. Gr.* Amor duplex eſt, Divinus & Carnalis; unde pulchrè poteris hac arte per oppoſitos modos utrumque innumeris modis demonſtrare, hoc pacto.

Omne quod diſponit ad fidem, ſanctum eſt.
Amor diſponit ad fidem. Ergo.

Omne quod ad fidem non diſponit, ſanctum eſſe non poteſt.
Talis eſt amor Carnalis. Ergo.
Et ſic de cæteris.

Ite-

Iterum. Felicitas eſt communis & Mundo & Sanctis; Unde ſic argumentor.

Omne quod elevat fidem, paupertatem, amorem, gratiam, auxilia, eſt divinum quid.
Talis eſt felicitas juſtorum. Ergo.

Et contra. Quod non elevat fidem &c. divinum eſſe non poteſt; felicitas mundana non elevat fidem; Ergo.

Hoc pacto in omnibus terminis aſſumptis contrarietatem quandam invenies, quam diſcutere licebit, methodo hîc paucis indicata.

Octavus Uſus eſt; Examinare ſtatum animæ, videndo, An fides dicat connexionem cum omnibus 100 terminis, & quomodo per eam perfectio animæ acquiratur. *V. G.*

Omne quod diſponit ad perfectum animæ ſtatum, diſponit & ad gloriam.
Fides, ſpes, Charitas, paupertas, devotio, humilitas, &c. diſponunt ad perfectum animæ ſtatum.
Ergo & ad gloriam.

Deinde per reliquos terminos quæſtionum:

Id quod	Conſequitur Auget Conſervat Extendit ſe ad	Animæ ſtatum perfectum, eſt divinum.	Fides Spes Charitas Auxilia Caſtitas Paupertas Devotio	Hoc faciunt. Ergo.

Vides hîc aſſumptum quemlibet terminum ex 20 verbis erotematicis, poſſe deduci per omnes 100 terminos, qui ſunt veluti totidem ſubjecta propoſitionum ad concluſionem faciendam; res adeò clara eſt, ut expoſitione ulteriori non indigeat.

Nonus Uſus eſt; In oratione mentali per ſingulos hebdomadis dies inſtituenda, applicando ſingulis unam decadem terminorum cum 20 quæſtionibus combinandam. *V. Gr.* De amore divino meditaturus, conſidero primò excellentiam amoris divini, eò quod diſponat ad lucem, ad gratiam, ad devotionem, ad contritionem, pœnitentiam, & ſic de reliquis; Deinde ſic infero:

Quod diſponit ad iſta omnia, conſequitur iſta; conſecuta elevat; elevata extendit ad ulteriores fines; extenſa auget; aucta conſervat; & ſic de cæteris.

Decimus Uſus; Quod ex una centuria poteris facere multas alias, pro ratione formalitatum, quæ reperiuntur ſub ſingulis terminis ad alios comparatis. *V. G.* Amor ſanctus, amor liberalis, amor paupertatis, amor puritatis, & ſic de cæteris. Certum eſt, amorem per omnes 100 terminos, per formalitates ſingulis proprias, differenteſque conceptuum rationes traduci poſſe.

Atque hæc ſunt, quæ de Uſu hujus Tabulæ paucis indicanda duxi.

CAPUT II.

Nova Methodus & mirabilis, univerſam Ethicæ doctrinam comprehendens.

Viſum fuit, præcedenti ſubjungere novam & admirabilem methodum, qua quicquid in univerſa morali doctrina continetur, congeſtum habetur, ut vel unicum iſtiuſmodi folium, inſtar Bibliothecæ eſſe poſſit ad de quacunque re diſcurrendum locupletiſſimè. Sed exponamus primò ordinem & diſpoſitionem inventi noſtri.

Virtutes morales ita diſpoſitæ ſunt, ut ſemper illæ in Syllogiſmis (quorum non eſt numerus) minorem terminum & ſubjectorum rationem, prædicata verò mediorum locum obtineant; quæ quidem ita principiis Artis noſtræ applicata ſunt & adaptata, ut tam prædicata, quàm ſubjecta ſemper ad unum ex 18 principiis tam abſolutis quàm reſpectivis revocentur, uti ex ordine propoſito patet. Habet autem hæc inventio innumerabiles uſus & applicationes, uti poſteà declarabimus.

Abacus mirificus, moralium virtutum ſummam continens.

	Major.					Minor.	Concluſio.
B. Omne quod	Se diffundit per	B.	Id	Excellens	eſt.	Bonitas	Talis eſt. Ergo.
	Largitur	M.		Pulchrum		Vita virtuoſa	
	Confert ad	D.		Utile		Perfectio	
	Auget	P.		Magnificum		Liberalitas	
	Præſtat	S.		Perfectum		Eleemoſyna	
	Influit in	Vo.		Integrum		Miſericordia	
	Derivat in aliud	Vi.		Appetibile		Manſuetudo	
	Porrigit opem ad	Ve.		Amabile		Pietas	
	Communicat	G.		Decorum		Beneficentia	

Examinantur hæc omnia per Quæſtiones:

An.	Et applicantur ad Politicam	Pontificiam,	Per analogiam ad		& per	Syllogiſmos.
Quid.		Cæſaream,				Reſolutionem.
Cur.		Ariſtocraticam,				Compoſitionem.
Quantum.		Democraticam,				Diſcurſus.
Quale.		Oeconomicam,				Paraphraſes.
Quomodo.		Monaſticam,				Deſcriptiones.
Ubi.		Ethicam in genere,				Cycloſophiam.
Quando.		Aſceticam,				Tabulas.
Quibuſcum.		Religionem,				Orbes. Abacos.

M. Omne Omne quod	Extenſivum ad	B.	Id	Magnum	eſt.	Magnanimitas	Talis eſt. Ergo.
	Intendit	M.		Sufficiens		Magnificentia	
	Dilatat ſe ad	D.		Splendidum		Liberalitas	
	Integrat	P.		Præcelſum		Munificentia	
	Componit	S.		Potens		Celſitudo	
	Complet	Vo.		Copioſum		Fortitudo	
	Monſtrat viam ad	Vi.		Eminens		Dignitas	
	Extollit	Ve.		Dignum		Integritas	
	Exaltat	G.		Glorioſum		Ubertas	

Per contrarios terminos.

Hæc omnia totidem modis probari poterunt per negativos terminos aut *oppoſitos Magnitudini.* V. Gr.

Omne quod non extendit ſe, magnum eſſe non poteſt.
Puſillanimitas non extendit ſe. Ergo. Et ſic de cæteris ordine terminis.

Vel per CELARENT.

Nullum inextenſivum ſui magnum eſſe poteſt.
Omnis puſillanimitas eſt inextenſiva ſui. Ergo nulla puſillanimitas magna eſſe poteſt.

	Major.					Minor.	Concluſio.
D. Omne quod	Firmat	B.	Id	Indeficiens	eſt.	Fides	Talis eſt. Talia ſunt. Ergo.
	Sabilit	M.		Immutabile		Perſeverantia	
	Permanere facit	D.		Incorruptibile		Patientia	
	Conſiſtere facit	P.		Perpetuum		Confidentia	
	Conſervat	S.		Immobile		Vitæ virtuoſæ perfectio	
	Continuat	Vo.		Inviolabile		Contractus civilis	
	Conſtituit	Vi.		Solidum		Matrimonium	
	Perpetuat	Ve.		Stabile		Amicitia perfecta	
	Figit	G.		Forte		Sacramenta	

Hæc iterum totidem modis probari poterunt per terminos negativos & *oppoſitos Durationi.* V. Gr.

Omne quod non firmat Veritatem, ſtabile eſſe non poteſt.
Perfidia eſt talis. Ergo. Et ſic de cæteris.

Vel per CELARENT.

Nullum deſtructivum veritatis ſtabile eſſe poteſt.
Omnis perfidia eſt deſtructiva veritatis. Ergo nulla perfidia ſtabilis eſſe poteſt.

P. Omne

	Major.						Minor.	Concluſio.
P. Omne quod	Potentem reddit	ad	B.	Id	Glorioſum	eſt.	Principatus	Talis Tale eſt. Ergo.
	Vires confert		M.		Magnum		Regimen prudens	
	Corroborat mentem		D.		Dignum		Dominium juſtum	
	Vigorem addit		P.		Eminens		Altitudo ſtatûs	
	Inſtimulat		S.		Potens		Poteſtas	
	Impellit		Vo.		Celſum		Imperium	
	Excitat		Vi.		Excellens		Eminentia	
	Inſtigat		Ve.		Conſpicuum		Juriſdictio	
	Movet		G.		Nobile		Jus	

Per oppoſitos terminos.

Per oppoſitos Potentiæ terminos ſic probari poſſunt :
Quod non potentem reddit ad B^tem^, magnum eſſe nequit.
Virtutis defectus talis eſt. Ergo. Et ſic de cæteris.

Per Celarent.
Nullum impotentem reddens ad B^tem^, B. M. D. &c. eſſe poteſt.
Omnis defectus virtutis impotentem reddit.
Ergo nullus defectus Virtutis B. M. D. &c. eſſe poteſt.

	Major.					Minor.	Concluſio.
S. Omne quod perfectè	Docet	B.	Id	Prudentiâ	pollet.	Cognitio ſui ipſius	Talis eſt. Ergo.
	Diſponit	M.		Sapientiâ		Providentia	
	Illuminat	D.		Scientiâ		Notitia divinorum	
	Informat	P.		Ingenio		Certitudo rerum	
	Notificat	S.		Subtilitate		Conſilium	
	Intelligit	Vo.		Capacitate		Experientia	
	Recolit	Vi.		Induſtriâ		Legum peritia	
	Novit	Ve.		Peritiâ		Politica } Scientia	
	Conſtituit	G.		Doctrinâ		Aſcetica } Scientia	

Per oppoſitos Sapientiæ & negativos terminos.
Quod non docet B. id nullâ prudentiâ pollet.
Ignorantia eſt talis. Ergo. Et ſic de cæteris.

	Major.					Minor.	Concluſio.
Vo. Quicquid	Appetit	B.	Id	Laudabile	eſt.	Amor	Talis eſt. Ergo.
	Inclinat ad	M.		Acceptabile		Benevolentia	
	Deſiderat	D.		Amabile		Spes	
	Amat	P.		Delectabile		Deſiderium ardens	
	Anhelat ad	S.		Utile		Miſericordia	
	Eligit	Vo.		Jucundum		Commiſeratio	
	Curat	Vi.		Honeſtum		Clementia	
	Proſequitur	Ve.		Decorum		Appetitus innatus.	
	Sollicitè quærit	G.		Conſentaneum		Liberum arbitrium	

Per oppoſitos Voluntati terminos probatur ſic:
Quod non appetit B. laudabile eſſe non poteſt.
Odium, malevolentia, talia ſunt. Ergo.
Et ſic de aliis ordine procedendum.

	Major.			Minor.			Concluſio.
Vi. Quicquid	Operatur rectè	B.	Id	Æquum	eſt.	Virtutes omnes	Tales ſunt. Talis eſt. Ergo.
	Fortiter operatur	M.		Laudabile		Obedientia	
	Agit prudenter	D.		Honeſtum		Rectitudo	
	Vires exerit fortiter ad	P.		Condignum		Conformitas	
	Inſtimulat acriter ad	S.		Eximum		Reſignatio	
	Colit diligenter	Ve.		Deo acceptum		Exercitium virtutis	
	Devovet ſe humiliter	Vi.		Meritorium		Gratia	
	Celebrat continuo	Ve.		Perfectum		Cognitio ſui ipſius	
	Veneratur ſanctè	G.		Rectum		Pœnitentia	

Per oppoſitos terminos.

Per oppoſitos virtuti terminos ſic argumentaberis.

Quod non operatur benè, æquum eſſe non poteſt.
Vitium non operatur benè. Ergo. Et ſic ordine procedes.

	Major.					Minor.	Concluſio.
Ve. Quicquid	Conformat ſe	B.	Id	Firmum	eſt.	Veritas,	Talia ſunt. Ergo.
	Imitatur	M.		Juſtum		Fides,	
	Rectè diſcernit	D.		Verax		Lex,	
	Juxta rectam rationem judicat	P.		Probum		Statuta,	
	Stabilit	S.		Acceptabile		Regulæ,	
	Definit prudenter	Vo.		Legi æternæ conforme		Conſtitutiones,	
	Profitetur	Vi.		Infallibile		Decreta,	
	Demonſtrat	Ve.		Æquum		Adagia,	
	Separat falſum à	G.		Fixum ratumque		Axiomata,	

Per oppoſitos Veritati terminos ſic:

Quod difforme veritati eſt, verum eſſe non poteſt.
Falſitas eſt difformis. Ergo. Et ſic ordine de cæteris.

	Major.					Minor.	Concluſio
G. Omne quod	Fruitur	B.	Id	Tranquillitatem	poſſidet.	Amor virtutum,	Talia ſunt. Ergo.
	Delectatur	M.		Pacem		Felicitas,	
	Gaudet	D.		Concordiam		Contentum eſſe ſua ſorte,	
	Quieſcit in	P.		Theſaurum		Sufficientia bonorum,	
	Triumphat in	S.		Gloriam		Nec proſperis, nec adverſis moveri,	
	Tripudiat in	Vo.		Honorem		Gaudium in re obtenta,	
	Obtinet	Vi.		Jucunditatem		Plena fruitio boni,	
	Poſſidet	Ve.		Beatitudinem		Securitas conſcientiæ,	
	Gloriatur	G.		Summum bonum		Finis adeptio,	

Per oppoſitos Gloriæ terminos ſic:

Quod non fruitur, bono tranquillitatem non poſſidet.
Inquieta mens non fruitur bono. Ergo. Et ſic de cæteris.

	Major.				Minor.	Concluſio.
= Omne quod	Diſtinguit bonum à malo,	Id	Benè	operatur.	Diſcretio	Talis eſt. Ergo.
	Dividit virtutem à vitio,		Excellenter		Juſtitia	
	Diſtribuit prudenter,		Pulchrè		Prudentia	
	Separat contraria virtuti,		Potenter		Gratitudo	
	Removetur à pernicioſis,		Sapienter		Continentia	
	Diſcedit à pernicioſis,		Liberè		Abſtinentia	
	Elongatur à pernicioſis,		Affectu pio		Veritas	
	Declinat malum,		Veraciter		Fortitudo	
	Deflectit à vitioſis,		Glorioſè		Mortificatio	

♡ Omne quod	Unit Deo, per	B.	operationes,	Id	Gaudio plenum eſt.	Concordia perfecta,
	Extendit ſe ad	M.			Divina luce fulget.	Pax interna mentis,
	Applicat ſibi	D.			Honorem æternum confert.	Recollectio perpetua,
	Approximat Deo, per	P.			Dignum rationali creaturæ.	Unio per Reſignationem,
	Attingit divina myſteria, per	S.			Appetitum ſatiat.	Deiformitas,
	Colligit theſauros Cœleſtes, per	Vo.			Pulchritudinem dat animæ.	Amor efficax,
	Connectit Deo & Angelis, per	Vi.			Sufficientiſſimum eſt.	Contemplatio,
	Fit Deo uniforme, per	Ve.			Illo nil majus.	Amicitia vera,
	Abſorbetur in Deo, per	G.			Nil glorioſius eſt.	Beatitudo,

Talia ſunt. Ergo.

∘–∘ Quicquid contrariatur	Bonitati,	Id prorſus	Vitioſum	eſt.	Malitia contrariatur Bonitati.	Ergo.
	Magnitudini animi in arduis,		Repudiandum		Superbia humilitati magnanimæ.	
	Durationi,		Indecorum		Inconſtantia Perſeverantiæ.	
	Potentiæ,		Abſonum		Puſillanimitas fortitudini.	
	Sapientiæ,		Impium		Perfidia fidei.	
	Voluntati,		Peſſimum		Avaritia liberalitati.	
	Virtuti,		Perverſum		Ira manſuetudini.	
	Veritati,		Pernicioſum		Falſitas veritati.	
	Gloriæ,		Nocivum		Invidia charitati.	

α Omne quod	Efficit	B.	Id	Perfectum	eſt.	Auxilia gratiæ,
	Præſtat	M.		Integrum		Humilitas,
	Cauſat	D.		Durabile		Fides,
	Influit in	P.		Efficax		Spes,
	Introducit ad	S.		Æſtimabile		Charitas,
	Implantat	Vo.		Amabile		Contemptus Mundi,
	Reparat	Vi.		Virtuoſum		Abominatio ſui ipſius,
	Inſinuat	Ve.		Verum		Cohibitio concupiſcentiæ,
	Generat	G.		Glorioſum		Juſtitia vindicativa,

Talia ſunt. Ergo.

	Major.			Minor.	Concluſio.
☉ Omne omnis	Exercitium virtuoſum	Confert	ad Virtutum acquiſitionem.	Mortificatio	Talis eſt. Ergo.
	Aſſidua meditatio	Utilis eſt		Pœnitentia	
	Electio mediorum	Animat		Cuſtodia ſui ipſius	
	Conſilium de optimis	Promovet		Confeſſio frequens	
	Studium mediocritatis	Incitat		Sacra Synaxis	
	Deſiderium proſequendi bonum	Impellit		Abſtinentia	
	Deliberatio prudens	Avidum reddit		Fuga peccati	
	Efficacia in operatione	Prudenter operari docet		Noviſſimorum meditatio	

ω Omne quod	Perfectum animæ ſtatum communicat,	Id	B.	eſt.	Finis virtutum acquiſitarum,	Talia ſunt. Ergo.
	Tranquillitatem } adfert,		M.		Fruitio boni acquiſiti,	
	Delectationem } adfert,		D.		Felicitas publica,	
	Gaudium } præſtat,		P.		Privata beatitudo,	
	Concordiam } præſtat,		S.		Boni poſſeſſio,	
	Pacem } præſtat,		Vo.		Charitas completa,	
	Sedat appetitum,		Vi.		Quies appetitus,	
	Contentum reddit,		Ve.		Veritas cognita,	
	Gloriari facit in bono adepto,		G.		Gaudium in fine conſecuto,	

M. Omne quod	Amplificat } Bona publica & privata,	Id	B.	eſt.	Monarchica,	Rectè adminiſtrata talia ſunt. Ergo.
	Accumulat } Bona publica & privata,		M.		Ariſtocratica,	
	Auget fortunam,		D.		Democratica,	
	Emolumentum confert,		P.		Oeconomica,	
	Cauſat opes,		S.		Monaſtica,	
	Incrementum dat rebus,		Vo.		Poteſtas,	
	Felicem reddit ſtatum,		Vi.		Ordo ſtatuum,	
	Conſervat Reſpubl.		Ve.		Regimen publicum,	
	Providet omnibus,		G.		Omnis principatus & dignitas,	

Æ. Omne quod	Affectat æqualitatem,	Id	B.	eſt.	Amicitia inter pares	Talis eſt. Ergo.
	Coæquat omnia,		M.		Juſtitia	
	Ponderat quod bonum eſt,		D.		Parium conſortium	
	Medium inquirit in omnibus,		P.		Æqualitas ordinis	
	A contrariis ſeparat,		S.		Juſtitia commutativa	
	Ad mediocritatem reducit,		Vo.		Juſtitia diſtributiva	
	Extrema mediis adaptat,		Vi.		Democratia	
	Imitatur quod juſtum eſt,		Ve.		Republica	
	Retribuit bonum,		G.		Concordia in bonum commune.	

	Major.					Minor.	Concluſio.
Min. Omne quod	Diminuit contraria virtuti,	Contraria virtuti,	Id	B.	eſt.	Humilitas,	Talia ſunt. Ergo.
	Declinat ab iis,			M.		Contemptus Mundi,	
	Subigit			D.		Separatio à rebus terrenis,	
	Compeſcit			P.		Deſpicientia voluptatum,	
	Detruncat			S.		Contritio,	
	In nihilum reducit			Vo.		Paupertas voluntaria,	
	Superat paſſiones pravas, uti			Vi.		Pœnitentia,	
	Appetitus ſenſuales cohibet, uti			Ve.		Mortificatio ſui ipſius,	
	Extirpat vitia mentis, uti			G.		Honorum, dignitatum contemptus,	

Diſpoſitio & Uſus Tabulæ.

1. Reduximus totam Tabulam juxta Artis noſtræ principia in 18 Enneades, quarum ſingulas hoc artificio diſpoſuimus, ut ſubjecta & prædicata propoſitionum ſemper reſpondeant uni ex 18 principiis, ad quæ reducta ſunt. Unde quomodocunque ea combinaveris, ſemper Syllogiſmus perfectus emerget; uti ex diſpoſitione Syllogiſtica terminorum patet. Et prima quidem, & ſecunda, & tertia Columna continet præmiſſas, quarta concluſionem. In prima & ſecunda continetur ſubjectum, & prædicatum Majoris; in tertia, ſubjectum & prædicatum Minoris; in quarta illatio. *V. Gr.* In prima Enneade termini primæ & ſecundæ Columnæ prædicantur de novem principiis abſolutis; quæ vero in tertia Columna ponuntur virtutes, ſubjecta ſunt Minoris propoſitionis: omnes autem harum Columnarum termini cum ad Bonitatis principium ſint reducti, inter ſe quomodolibet *commutari* poſſunt; unde ſinguli ſingulis applicari poſſunt, atque adeò in ſingulis 18 Enneadibus, 81 Syllogiſmi emergunt; qui per 18 multiplicati dant 1458 Syllogiſmos. Sed oſtendam id exemplo.

Omne diffuſivum ſui eſt bonum.

Omnis bonitas eſt diffuſiva ſui. Ergo.

Hunc terminum, diffuſivum ſui, per omnia prædicata reliqua in ſecunda Columna contenta deducere poteris:

Omne diffundens ſe per bonitatem, magnum eſt.

Talis eſt bonitas. Ergo &c.

Hoc peracto, aſſumes ſecundum terminum in prima Columna *(Largitur)* eumque deduces per omnia ſecundæ Columnæ prædicata; & ſic de cæteris, hocque in omnibus Enneadidus.

2. Non tantùm ſinguli unius Enneadis termini ſingulis prædicatis applicari poſſunt; ſed quod mirum dictu, ſinguli termini cujuſcunque ex 18 Enneadibus applicari pari ratione poſſunt omnibus & ſingulis in toto Enneadum complexu contentis. *V. Gr.* primus terminus Enneadis primæ, uti: quicquid extendit ſe per communicationem boni, poteſt applicari omnibus & ſingulis terminis, in reliquis 18 Enneadibus contentis. *Exempli gratia*, ſi velis tibi probari, Vitam perfectam; ſic procedes.

Quicquid ſe diffundit per communicationem boni, id	B.	eſt, & per	═	Separat à malo.	Vita perfecta talis eſt. Ergo.
	M.		♡	Gaudio plenum eſt.	
	D.		o-•	Contrarium virtuti odit.	
	P.		α	Cauſa virtutum eſt.	
	S.		⊙	Medium ad virtutem eſt.	
	Vo.		ω	Finis virtutum eſt.	
	Vi.		M.	Amplificat bona.	
	Ve.		Æ.	Coæquat bona.	
	G.		Min.	Diminuit mala.	

3. Non tantùm aſſumere poteris terminos prædicatorum, ſed eadem per primæ Columnæ terminos in ſingulis Enneadibus contentos quoſcunque probare poteris. *V. Gr.* Omne diffuſivum ſui ſe extendit ad Bonitatem; confirmat, ſtabilit bonum; potentem reddit ad bonum; docet bonitatem; appetit, inſtimulat ad bonum; & ſic de cæteris. Talis eſt vitæ perfectio. Ergo.

4. In hac Tabula termini permutari poſſunt, ita ut prædicata fiant ſubjecta propoſitionum. *V. Gr.* Omne bonum eſt diffuſivum ſui; extenſivum ad omnia; eſt durabile &c. Talis eſt vita bona. Ergo. Et hoc

fieri

fieri poteſt per ſingulos terminos in quacunque Enneade contentos; uti applicanti ea patebit.

Poteris & omnes haſce enarrationes, propoſitioneſque in contrarias propoſitiones, per terminos negativos & oppoſita virtutibus vitia dilatare. Quæ omnia, ne hîc longiores eſſemus, ſingulis Enneadibus appoſuimus.

6. Virtutes, quæ ſunt ſubjecta diſcurſuum, in infinitum ampliari poſſunt, ſi prædicata ſingulis appropriata, motiva, & inductiones earum ordine poſitas ad Syllogiſmos, Enthymemata aliaſque conſequentias traduxeris. *V. Gr.* Humilitas diſponit ad fidem, fides ad ſpem, ſpes ad charitatem, charitas ad deteſtationem peccati, hæc ad puritatem mentis, hæc ad unionem cum DEO, hæc ad perfectam DEI fruitionem. Et hoc, quod de humilitate diximus, de qualibet virtute aſſumpta dici poteſt; ſi prædicata ei appropriata aſſumpſeris; quæ implicitè in toto hujus Tabulæ complexu continentur.

7. Hæc eadem in innumeras ratiocinationes traducere poteris, ſi dictas virtutes authoritatibus ex Sacris Literis, Sanctorumque Patrum monumentis, ſingulis virtutibus applicatis confirmâris. *V. G.* De Charitate;

Quicquid benignum, patiens; quicquid non irritatur, non cogitat malum &c. illud eſt amplexandum.
Charitas, *teſte S. Paulo*, talis eſt. Ergo.
Et ſic de cæteris.

8. Eſt & hoc mirabile in hac Tabula; quod ſi Major aut Minor alicujus propoſitionis negetur, ſtatim aliam ad eam probandam, promptam habeas: Videlicet quamcunque ex tota ſerie ſubjectorum vel prædicatorum. Sed exemplum demus. *V. Gr.*

Negetur hæc propoſitio.
Omne diffuſivum ſui eſt bonum.
Liberalitas eſt diffuſiva ſui.
Ergo eſt bona.

Majorem probabis per quemcunque in prima Columna aſſumptum terminum, ſic:

Omne derivativum boni in aliud, eſt diffuſivum boni illius.
Liberalitas eſt derivativa boni in aliud.
Ergo Liberalitas eſt diffuſiva boni.
Ergo diffuſivum ſui bonum eſt.

Minorem verò prioris Syllogiſmi pariter probabis, hoc pacto per quemcunque terminum ex Columna prima aſſumptum:

Omne quod influit in aliud bonum, eſt derivativum boni illius in aliud bonum.
Liberalitas influit in aliud bonum.
Ergo Liberalitas eſt derivativa boni in aliud.

Hoc pacto non ſolùm per terminos aſſumptos in prima Enneade, ſed in quibuſcunque 18 Enneadum contentis terminis aſſumptis majorem vel minorem negatam probare poteris. Quæ ne in infinitum excurramus, Lectori ingenioſo evolvenda relinquimus.

9. Per *Analytico-Syntheticam* Artem hæc fuſè quoque & quaſi per innumeras conſequentias deducere poteris. *V. Gr.* Sit oſtendendum, Virtutem bonam eſſe.

Si virtus bona eſt, ergo honeſta eſt.
Si honeſta eſt, ergo decora eſt.
Si hoc, ergo amabilis eſt.
Si amabilis eſt, ergo finis rationem habet. Ergo.

Per Compoſitionem.

Quia finis rationem habet, amabilis eſt;
Quia amabilis eſt, decora eſt, &
Quia decora eſt, honeſta eſt, &
Quia honeſta eſt, ergo bona eſt.
Quod erat oſtendendum.

10. Per *Analogicam* Artem ita procedes, applicando virtutes ad 9 Subjecta univerſalia, hoc pacto:

Omne quod DEO unit, DEO ſimiles facit. Per △
Sed virtus DEO unit. Ergo DEO ſimiles facit. Ergo virtus bona eſt.

Omne quod Angelicas operationes exprimit, Angelis ſimiles facit.
Virtus Angelicas operationes exprimit. Ergo. Ergo bona eſt.

Omne quod Cœleſtia dona confert, deſiderabile eſt. ◎
Virtus cœleſtia dona confert. Ergo.

Omne quod ſubjicit ſenſuales voluptates ex affectuum corruptela naſcentes, DEO acceptum eſt. □
Virtus hoc facit. Ergo.

Omne quod hominem verè facit hominem, eſt unicè appetendum.
Virtus hoc facit. Ergo.

Quod homines fortes facit ut leones, ſimplices ut columbas, prudentes ſicut ſerpentes, providos ut formicas, amplexandum eſt.
Virtus hæc præſtat. Ergo.

Quod animam tanquam olivam fructiferam facit in Domo DEI, hoc laudabile eſt.
Virtus hoc facit. Ergo.

Quod hominem tanquam aurum in fornace probat, & ab omni peccatorum ſcoria purgat, exoptandum eſt.
Virtus hoc præſtat. Ergo.

Vides

Vides itaque, in quantam Analogica Ars hanc de Moralibus doctrinam, amplitudinem deducere poſſit.

Et quoniam ::: in ſe novem prædicamenta accidentalia continet, poteris & eadem huic materiæ applicare, eo modo, qui ſequitur.

Quantitas.	Virtus	Omnia in numero, pondere, & menſura attemperat.
Qualitas.		Eſt omnium affectionum tam interiorum quàm exteriorum moderatrix.
Relatio.		Refertur ad DEUM tanquam ad ultimum finem.
Actio & Paſſio.		In abſtinendo & ſuſtinendo conſiſtit.
Quando.		Tempori & occaſioni ſe accommodat.
Ubi.		Ubique præſto eſt, tam in proſperis, quàm adverſis, ubique rectè operatur.
Situs.		In anima Juſti ſedem ſibi poſuit.
Habitus.		Profluxit ex divini ſplendoris veſtimento.

Habes hîc per decem Claſſes digeſtum, quicquid de morali doctrina dici poteſt; atque adeò ad omnes facultates & ſcientias exercendas, cum primis utilia & neceſſaria.

Habebunt Theologi hîc, quod diſcent; Concionatores & Rhetores ingentem ad amplificandas orationes campum ſibi apertum reperient; Ethici, Politici, Philoſophi, comparandorum argumentorum copioſam meſſem paratam habebunt. Quibus expoſitis, jam eorum, quæ ex Abaco hoc colligi poſſunt argumentorum computum ſubjungamus.

Epilogiſmus Arithmeticus, numerum continens Combinationum Syllogiſmorum, qui ex hoc Abaco confici poſſunt.

1. Unaquæque Enneas ſimpliciter conſiderata, cum terminis in ea contentis, conficere poteſt Syllogiſmos 81; quæ per 18 multiplicata dant — — 1458.
2. Si ſingula ſingulis combinentur, id eſt, ſi ducantur 1458, in ſe, emanabunt ſyllogiſmi — — — — — — 2125764.
3. Si per contrarios & oppoſitos terminos negativos combinentur Syllogiſmi affirmativi, cum negativis, naſcentur Syllogiſmi — — 4251528.
4. Per tranſmutationem prædicatorum, naſcentur Syllogiſmi — 8503056.
5. Per 9 Quæſtionum applicationem, naſcentur Syllogiſmi — — 76527536.
6. Per applicationem ad 9 Subjecta Univerſalia, — — — 688747536.

Hoc eſt, Sexcenti octoginta octo milliones, ſeptingenti quadraginta ſeptem millia, quingenti triginta ſex Syllogiſmi; quibus omnibus ſeorſum ſeponendis, integram Bibliothecam conficere poſſes. Quod ſi hunc numerum per Analytico-Syntheticam Artem, per Analogicam, per terminos aliunde quæſitos ampliare volueris, certè concavum Lunæ iis repleri adeò certum eſt, ut ſolus Combinatoriæ Artis imperitus illa capere non poſſit. Vide quæ in Secundo Libro uberius de hoc argumento diſſeruimus.

His itaque demonſtratis, jam nonnullas Quæſtiones ad Ethicam & Politicam doctrinam pertinentes, juxta Artis noſtræ regulas reſolvamus; ex iis enim luculenter patebit, nihil eſſe, tam difficile & arduum, quod ex principiis Artis noſtræ ſolvi, & variis multiſque modis demonſtrari non poſſit.

SECTIO II.

Juriſprudentia.

CAPUT I.

De Definitionibus.

VT Lector habeat Univerſalem quandam Juris utriuſque notitiam, hîc de definitione, diviſione, praxique & regulis Juris nonnulla præmittenda duxi, omnia tamen ad Artis noſtræ amuſſim diſpoſita.

Scientia Legalis, aliis Philoſophia moralis, aliis Juriſprudentia dicitur; eſtque rerum divinarum humanarumque, vel Juſti & injuſti ſcientia, uti patet ex applicatione ad Artis noſtræ principia facta; ſunt enim hæc noſtra principia forma Juſtitiæ, qua unicuique quod ſuum eſt, tribuitur. Eſt itaque Juriſprudentia

Juſti & injuſti Scientia.
B. Boni & mali diſcretrix.
M. Magni & parvi juſta caſtigatrix.
D. Æqui conſervatrix.
P. Potentium executionum effectrix.
S. Juſti & injuſti inveſtigatrix.
Vo. Voluntas unicuique quod ſuum eſt diſtributrix.
Vi. Virtutum omnium fundatrix.
Ve. Veritatis norma, & amuſſis; falſi verique adaptatrix.
G. Gloriæ & honoris, pacis & tranquillitatis publicæ conciliatrix.

Hujus Scientiæ duo ſunt fundamenta, Juſtitia & Jus; Illa eſt conſtans & perpetua voluntas reddendi unicuique, quod ſuum eſt; Hæc eſt facultas utendi aliqua re: Cujus tria ſunt præcepta: *honeſtè vivendi*; *alterum non lædendi*; & *ſuum cuique tribuendi*: Eſtque triplex: *Naturale*, *Gentium*, *Civile* ſive Poſitivum; quorum unumquodque iterum vel univerſale, vel particulare; publicum vel privatum.

Jus Naturale eſt facultas deſcendens ex præcepto naturali; eſtque vel univerſale vel particulare; prius eſt facultas, quam natura docuit omnia animalia; eſtque vel publicum vel privatum; illud reſpicit utilitatem publicam, hoc privatam.

Jus Gentium eſt facultas utendi aliena re, nata ex præcepto gentium; eſtque vel univerſale, vel particulare: illud eſt, quod natura docuit omnes gentes; hoc, quod unumquemque privatus docuit inſtinctus.

Jus Civile, ſive Poſitivum, eſt facultas utendi aliqua re, nata ex præcepto Civili. Duplex eſt, generale & particulare: Illud eſt facultas utendi aliqua re, quod naturalis ratio docuit omnes homines Imperii Romani: hoc privatim, quod unumquemque hominem quid agendum ſit, docet. Jus Civile univerſim, *ſcriptum* eſt, vel *non ſcriptum*; Illud requirit ſcripturam approbativam; hoc non requirit; & ideò vocatur *conſuetudo* univerſalis; & eſt Lex moribus introducta, ac communi utentium conſenſu, ſive ſine ſanctione, tacito populi conſenſu approbata. Jus Civile particulare eſt duplex; ſcriptum, non ſcriptum. Scriptum, Statutum quoque, & Jus ſive Lex municipalis dicitur; non ſcriptum definitur jus municipale moribus introductum ſine ſanctione: ut lex alicujus oppidi, ſeu territorii.

Quæ quidem omnia Jura, uti ad Jus Divinum reuocantur, ita ſuum valorem & dignitatem ab eodem dependenter habent. Ita Jus Naturale Divino ſubeſt tanquam Regulæ legis æternæ; Juri Naturali ſubeſt Jus Gentium, quod ab utroque tam Divino, quàm Naturali ſua principia deducit; hiſce omnibus ſubeſt Jus Poſitivum, ſua principia ex præcedentibus mutuans, ſine quibus conſiſtere non poteſt.

Triplex hoc Jus, Naturale, Gentium, & Civile, appoſitè ſanè ad novem noſtra principia reduci poteſt; quorum tria: B. M. D. ad *eſſe*; tria P. S. Vo. ad *poſſe*; & tria Vi. Ve. G. ad *operari* ritè reducuntur.

Jus Naturale propriè ad *eſſe* reducitur; quia à natura omnibus inſitum, etiam animalibus, & ſecundum analogiam quandam rebus animatis, vegetabilibus, & inanimatis; quia bonum eſt eſſe, eſſe magnum, eſſe durabile.

Jus Gentium, ad *poſſe*; quia dictamine rationali omnibus gentibus ad perturbationes Rerumpubl. evitandas ſalutemque conſervandam, inditum eſt, leges & jura condere, ſe contra violentiam defendere.

Jus Civile ad *operari* rectè reducitur; In hoc enim, quid in unoquoque caſu civili agendum, quid decernendum, determinandumque, per Legiſlationem, Conſtitutionumque volumina practicè exponitur & definitur.

B. M. D.	Jus Naturale	ad	*Eſſe*	reducitur.	Ad Jus Divinum omnia; quia in eo B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. continentur eſſentialiter.
P. S. Vo.	Jus Gentium		*Poſſe*		
Vi. Ve. G.	Jus Civile		*Operari*		

Jam verò hæc nullo penè negotio Artis noſtræ principiis applicare poteris. Quæſituro itaque; *Utrum Jus Naturale ſit facultas?* Reſpondetur affirmative; & hoc modo oſtenditur.

B.	Illa Vis, quæ	Omnibus *ineſt*, eſt naturalis facultas. Jus Naturale omnibus ineſt. Ergo Jus naturale eſt talis facultas.
M.		Se *extendit* ad omnia, eſt omnibus inſita. Jus naturale ſeſe extendit ad omnia. Ergo omnibus inſita eſt; ergo naturalis facultas.
D.		*Semper* exſtitit, & *durat*, eſt à natura inſita omnibus. Jus naturale eſt talis facultas. Ergo.
P.		*Poſſe* omnibus confert, eſt naturalis. Tale eſt Jus naturale. Ergo eſt facultas naturalis.
S.		*Inſtinctu* naturali, quid agendum ſit docet, eſt naturalis. Tale eſt Jus naturale. Ergo eſt facultas.
Vo.		*Appetitum* reddit ad boni proſecutionem & mali fugam, eſt naturalis. Tale eſt Jus naturale. Ergo eſt facultas.
Vi.		Omnibus *vires* ad agendum largitur, eſt à natura omnibus inſita. Tale eſt Jus naturale. Ergo eſt facultas.
Ve.		*Verè* eſſe ſuum tuetur ab omni violentia, eſt naturalis. Jus naturale eſt talis facultas. Ergo.
G.		*Finem* & *quietem* intendit in omnibus actionibus, eſt naturalis. Tale eſt Jus naturale. Ergo.

Hoc pacto pariter Jus Gentium & Civile, eorumque annexa deducere poteris; quæ quia nullam difficultatem habent, Artiſtæ deducenda relinquo.

§. II.
De Diviſione Juris utriuſque, tam Civilis, quàm Canonici.

Jus hoc loco conſideratum eſt congeries Legum ad Rempubl. gubernandam ordinata. Eſt duplex, *Civile* & *Canonicum*: Illud eſt Legum ſecularium ſeu profanarum ad Rempublicam gubernandam ſimpliciter ordinata; hoc eſt Chriſtianarum legum ad Rempublicam Chriſtianam gubernandam ordinata congeries.

Jus Civile, aliàs Cæſareum ſive Imperiale, continet duo partium genera; primum *materialium*, à numero voluminum deſumptum; ſecundum *eſſentialium*, pariter à numero diverſorum tractatuum nuncupatum.

Partes Materiales Juris Civilis ſunt quinque:

1. *Digeſtum Vetus.*
2. *Inſorciatum.*
3. *Digeſtum novum.*
4. *Codex.*
5. *Volumen.*

Partes Eſſentiales ſunt octo:

1. *Digeſtum*, quod habet 50 Libros, & dicta diverſorum Juriſconſultorum continet, Juſtiniani juſſu collecta & approbata.
2. Dicitur *Codex*, 12 Libros continens, & diverſorum Imperatorum Conſtitutiones continet, Digeſtumque corrigit, utpote illo poſterius.

3. *Authenticæ* ſive conſtitutiones Novellarum Authenticarum, in 9 collectiones diſtributæ.

4. *Conſuetudines Feudorum*, à Longobardorum jure natæ poſt novellas, in 2 libros diviſæ.

5. *Conſtitutiones Friderici*, à Friderico II. Imperatore evulgatæ, unico titulo comprehenſæ, Eccleſiæ favorem concernunt.

6. *Extravagantes* ab Henrico VII. Imperatore evulgatæ, duobus contentæ titulis. Læſæ Majeſtatis, & rebellionis crimen continent.

7. *De Pacis conſtitutione*, quæ fuit inter Fridericum Imperatorem, & Henricum ejus filium, & quaſdam Germaniæ & Lombardiæ civitates, Liber I.

8. *Inſtitutiones* Juſtiniani mandato confectæ in 4 Libros diviſæ; evulgatæ primùm Anno Chriſti 1033.

Quibus Legum ſtudioſi,

Primo anno operam dantes dicuntur *Juſtinianei*.

Secundo; *Edictales*, tanquam operam dantes edictis Prætorum.

Tertio; *Papinianiſtæ*, Reſponſis Papiniani inſiſtentes.

Quarto; *Lytæ*, tanquam jam liberi à Juriſprudentiæ ſtudio.

Quinto; *Prolytæ*, Legum anteceſſores, ut quibus nihil ad legum notitiam deſit.

Diviſio Juris Canonici.

Duo hoc partium genera habet, *Materialium* & *Eſſentialium*.

Materialium partium genera duo ſunt. Primum à numero voluminum deſumptum; alterum à numero diverſorum tractatuum nuncupatum.

Partes materiales ſunt quatuor:
1. *Pars prima Decreti.*
2. *Pars ſecunda Decreti.*
3. *Decretale.*
4. *Sextus.*

Eſſentiales ſunt quinque:

1. *Decretum*, & tres partes habet: De diſtinctionibus; de Cauſis, & Conſecratione, Sanctorum Patrum dicta continens.

2. *Decretale*, quinque Libris diverſorum Pontificum & Conciliorum conſtitutiones continens.

3. *Sextus Decretalium*, quinque pariter Libris diverſorum Pontificum conſtitutiones exhibens, cui adnectitur titulus de Regulis Juris.

4. *Clementinæ*, id eſt, Conſtitutiones Clementis V. quinque Libris contentæ.

5. *Extravagantes* duplices; aliæ ſunt Joannis XXII. & ſunt 20, aliæ communes à diverſis Pontificibus evulgatæ, ac in 5 Libros digeſtæ, quorum quintus tamen non reperitur.

Hiſce rudi Minerva expoſitis; Quæritur: *Quibus modis textus Juris utriuſque exponendus ſit?* (Vocamus autem hîc Textum, Jus, ſive Legem, ſive Canonem, ſive Capitulum, ſive §.) ℞. Id facilè præſtari poſſe ab eo, qui Artis noſtræ Principia probè callens firmiter ea memoriæ mandata habuerit. Sic itaque procede.

Quot modis textus Juris exponi poſſit.

Per:

B. *Optima* quævis in textu occurrentia, & memoriâ digna annotato.

M. *Extendendi* textus per ampliationes, caſûs ad caſum ſimilem poſſibilem, ſi interveniret.

D. Iterando repetendoque lectionem textus, in eo *perſiſtendo*, donec genuinum ſenſum ceperis.

P. *Poſſibiles* in quacunque materia caſus finge ad propoſitum proſequendum utiles.

S. Objice per *rationes* dubitandi, quæ in textu occurrunt, reddendo cauſam decidendi talem & talem caſum, & inferendo ex illo alia & alia ad propoſitum tuum facientia.

Vo. Incitamentum ſive *Motivum* Legiſlatoris in tali textu ordinando perpende, & tandem ad ſolutionem occurrentis difficultatis procede.

Vi. *Vim* verborum textus diligenter pondera, in iis enim totus intelligentiæ nucleus continetur.

Ve. Confirma *rationem* textus aliundè allatis exemplis.

G. *Finem* Legum expende, quæ eſt Salus publica, & politici Mundi conſervatio.

Per =

Per:
- = *Divide* textum in tot membra, quot res *differentes* ſunt in eo contentæ, examinando quid in unoquoque membro ſit.
- ♡ *Contrahe* textum, id eſt, fiat breve eorum, quæ in textu continentur, ſummarium, in quo differentiæ concordantur.
- o● *Contradictionem* textuum concilia, vel rectæ rationis trutinâ, vel ex aliorum textuum allegatione.
- α *Origines* & *cauſas* legum in textibus contentarum ſcrutare.
- ⊙ *Media* ad legum ſcientiam ordinata ſelige.
- ω *Fines*, in quos omnia Juris ſtatuta collimant, expendito.
- M. *Majoris* momenti ſenſus acriter ſcrutare.
- Æ. *Similes* textus ſimilibus legibus, caſibus, exempliſque comparato.
- Min. *Defectus* legum in textibus occurrentes ſingulariter notato.

Quæ per novem Quæſtiones diſcuſſa ingentem dabunt, ſingulos Juris textus & Rubricas, rectè intelligendi, & de iis ſcientificè diſceptandi, materiam.

Quæ omnia quoque in Gloſſarum interpretatione adhihenda ſunt Juris ſtudioſo. Quomodò verò illa ad praxin explicationis textuum applicanda ſint, paucis accipe.

Nota; Quamlibet quæſtionem per ſe ſive *Juris*, ſive *facti* conſtituere theoriam, ſive ſit *principalis*, ſive *incidens*; ipſa verò applicatio quæſtionum Juris quæſtioni facti in proprio genere praxin adſtruit, in qua omnis difficultas conſiſtit ex quæſtione facti naſcens; Quæſtio enim Juris uti ſemper eſt certa in terminis, ita nullam difficultatem habet; in applicatione tamen ſæpè ſapientiſſimi quoque viri hallucinantur. Sed demus Exemplum.

Paradigmata varia Ethico-politica.

Sive quod idem eſt, ex utroque Jure tam Civili quam Canonico, uti & Morali Philoſophia deprompta, quorum difficultates ex Artis noſtræ inſtitutis ſolvuntur & ampliantur.

PARADIGMA I.

Utrum qui ſentit commodum, ſentire quoque debeat damnum?

Habetur hæc quæſtio in Jure Civili; quam ex principiis Artis noſtræ ita reſolvemus: Reſpondeo itaque affirmativè, & id ipſum per Compoſitos principiorum terminos probo.

1. Per B. P. Ve. Quandocunque commodum & incommodum reperiuntur in aliquo *bono*, quod quis verè poſſidet, neceſſe eſt, ut qui primum affectat, ſecundum quoque ſentire debeat, cùm in eodem ente ſint conjuncta.

   Sed hoc fit in procurante ſibi hæreditatem bonam variis obligationibus & oneroſis contractibus ſubjectam. Ergo.

2. Per B. P. = Quicunque appetit aliquod *bonum*, *differentibus* rationibus utilis & damnoſi inſeparabiliter *ſuppoſitum*, is debet quoque neceſſariò uti utile, ita & damnoſum eidem bono junctum apprehendere.

   Sed hoc fit in caſu ſuppoſito, quo commodum à damno ſeparari non poteſt. Ergo.

3. Per B. P. α Quicunque affectat & ambit aliquod *bonum*, in quo *potentes* cauſæ ad id reprobandum & approbandum concurrunt inſeparabiliter, neceſſe eſt ut utrumque apprehendat.

   Sed hoc fit, quando damnum & commodum ſunt in aliqua re ſimul inſeparabiliter; quia non datur locus eligendi unum ſine alio; ſed utrumque ſimul. Ergo.

4. Per B. P. Æ. Ubi *commodum* & incommodum *poſſunt æqualiter* operari in aliquare, tunc appetens eà, neceſſariò debet utriuſque operationem admittere, aliter rem acceptare non poſſet.

   Sed hoc contingit in bono commodis & incommodis permixto inſeparabiliter.

   Ergo qui ſentit commodum, debet ſentire & damnum.

5. Per B. Ve. = Quandocunque *bonum*, quod petitur, habet adnexa *diverſa* Jura *inſeparabiliter*, tunc neceſſariò petens illud, tenetur ad obligationem differentium hujuſmodi jurium.
Sed qui cupit aliquod commodum, cui annexum eſt incommodum, acceptat id diverſis Juribus inſeparabilibus implicatum. Ergo.

6. Per B. Ve. α. Ubi *verè* & realiter *bonum* & malum operantur, propriamque habent *cauſalitatem*, neceſſe eſt, ut hoc appetens utrumque etiam ſentiat.
Sed hoc contingit, quandocunque commodum & incommodum ſunt rei, quæ appetitur, connexa. Ergo.

7. Per B. Ve. Æ. Quandocunque *bonum* & malum *verè* & *æqualiter* in aliquo communicant, neceſſe eſt, ut qui acceptat unum, acceptet & alterum.
Sed hoc fit in re, cui commodum & damnum ſunt connexa. Ergo.

8. Per B. = α. Ubi *bonum* & malum *differenter cauſant* inſeparabiliter in aliqua re, neceſſe eſt, ut qui unum acceptat, acceptet & alterum.
Sed hoc contingit in rebus bono æquè ac malo, commodo & damno ſuppoſitis. Ergo.

9. Per B. = Æ. Quando *bonum* & malum etiamſi *differentia*, in tertio tamen aliquo conveniunt *æqualiter*, neceſſe eſt, ut qui tertium id accipit, malum quoque & bonum accipiat.
Sed hoc fit, quando commodum & damnum, utile & inutile in tertio conveniunt æqualiter. Ergo.

10. Per B. α. Æ. Ubi *bonum* & malum *cauſant æqualiter* operationes ſecundum formalitates ſuas, neceſſe eſt, ut qui complexum accipit, accipiat & utrumque contentum in eo.
Sed hoc fit, quando commodum ſeu utile, & damnum ſeu oneroſæ obligationes, in aliquo reperiuntur. Ergo.

11. Per P. Ve. = Quandocunque aliqua *verè poſſunt* reperiri & firmari in aliquo realiter & *differenter*, atque inſeparabiliter, neceſſe eſt, ut qui acceptat unum, acceptet & alterum.
Sed hoc fit, quandocunque commodum & incommodum ſeu damnum inveniuntur & firmantur in uno aliquo inſeparabiliter, *V. G.* in hæreditate magni proventûs, & obligata ad penſionem ſeu cenſum. Ergo qui ſentit commodum, debet ſentire & damnum.

12. Per P. α. Quando diverſa quædam *poſſunt* verificari de eodem ſubjecto & ſubſtantia, & *cauſare* diverſos effectus in eo, neceſſe eſt, ut qui tale ſubjectum admittit, effectus quoque admittat, cum ſine iis res in uſum non cadat.
Sed hoc fit, in propoſito caſu, quia nunquam habetur proventus in ea, ſine obligatione cenſûs, penſionis, aut ſine onere adnexo. Ergo.

13. Per B. Ve. Æ. Quæ *poſſunt verè* & *æqualiter* in eodem ſubjecto reperiri, habent æquale jus & actiones in eo.
Sed quando commodum & damnum reperiuntur inſeparabiliter & æqualiter in una re, habent in ea æquale jus & actiones. Ergo.

14. Per P. = α. Quæ *poſſunt differenti* modo *cauſare* ſuos effectus in una & eadem re ad invicem, neceſſe eſt, ut qui eam admittit, admittat & effectus.
Sed hoc fit in propoſito caſu. Ergo.

15. Per P. = Æ. Quando commodum & incommodum in re aliqua exiſtunt cum ſuis differentiis eſſentialibus *æqualiter*, æqualiter quoque debent acceptari & ſentiri; quia nulla alia ratione res tranſeunt in dominium, ſine talibus conditionibus.
Sed in caſu, cui adnexa ſunt onera & commoda, illa æqualiter ſunt. Ergo.

16. Per P. α. Æ. Quando ſunt duo; quæ *cauſant æqualem* effectum in aliquo, tunc oportebit, qui ambit illam, utramque acceptare conditionem.
Hoc fit in rebus commodum & incommodum continentibus. Ergo. Sunt enim veritas obligationis, & oneris conditio in ea æqualiter.

17. Per

17. Per Ve. ≡. α. Quando ſunt *veræ* & *differentes* cauſæ in aliquo, ad cauſandos differentes effectus, tunc oportebit acceptatorem utramque ſubire conditionem annexam.
Hoc fit in caſu propoſito. Ergo.

18. Per Ve. ≡. Æ. Ubi eſt *veritas* formalis & conditio *differens æqualiter*, neceſſe eſt, ut utramque veritatem & conditionem acceptet, illud bonum appetens.
Hoc fit in caſu propoſito. Ergo.

19. Per Ve. α. Æ. Ubi *verè* exiſtunt *cauſæ æquales*, debet, qui acceptat unum, acceptare & alterum.
Hoc fit in propoſito caſu. Ergo.

20. Per ≡. α. Æ. Ubi ſunt *differentes cauſæ* & *æquales*, qui accipit unum, debet accipere & alterum.
Hoc fit in caſu propoſito. Ergo.

Hæ ſunt 20 rationes, quibus ex Artis noſtræ principiis ſuppoſitum caſum deduximus. Si quis verò has per alias 20 deducere voluerit, id efficiet per Quæſtiones, quarum tantùm primam, *Utrum*, ad dictas propoſitiones enucleandas exempli loco aſſumemus. Sic igitur quæritur.

1.	Per	B. P. Ve.	*Utrum commodum & damnum*	*Poſſint verè & ſimul reperiri in aliqua re?* ℞. quod ſic. Quia poteſt eſſe *V. G.* hæreditas aliqua utilis, quæ habeat annexas obligationes damnoſas & onera multa, videlicet tributa & cenſus.
2.		B. P. α.		*Ut duo contraria, poſſint eſſe in eodem ſubjecto?* ℞. quod ſic. Quia nullum eſt inconveniens duas contrarias conditiones reperiri, uti fit ſupra domum aut agrum, cum quo ponitur annexum onus tranſeundi per illum, habetque ſimul annexum commodum penſionis annuæ propter id.
3.		B. P. α.		*Poſſint cauſare in eodem ſubjecto effectus formales ſimul & eodem tempore?* ℞. quod ſic. Cauſant diverſos effectus commodi & damni.
4.		B. ≡. Æ.		*Secundum ſuas differentias poſſint eſſe æqualiter in aliqua re?* ℞. quod ſic. Quia cùm ſint ibi ſecundum ſuas formalitates & conditiones, erunt quoque ſecundum differentias.
5.		B. Ve. ≡.		*Faciant verè & realiter differentes effectus in aliqua re?* ℞. quod ſic. Quia verè & realiter illi inſunt, ergo & effectus facient differentes.
6.		B. P. Ve.		*Poſſint eſſe verè ſecundum formas ſuas in re aliqua?* ℞. quod ſic. Quia cum operantur æqualiter in ea, & ibidem formalitas exiſtere neceſſe eſt.
7.		B. P. ♡.		*Poſſint uniri & coæquari?* ℞. quod ſic. Quia æquale habent jus ad exiſtendum in re.
8.		B. ≡. α.		*Producant differentes effectus in eadem re?* ℞. quod ſic. Quia commodum in domo producit utilem effectum habitationis, & damnoſum ſolutionis.
9.		B. ≡. Æ.		*Differenter debeat ſentiri ab iis, qui in eadem re habent æqualia jura?* ℞. Affirmat. Quia in quolibet jure reperiuntur æqualiter differentia commodum & incommodum.
10.		B. P. Æ.		*Secundum ſuas formalitates poſſint æqualiter ſentiri?* ℞. affirm. Quia uti in eadem re æqualiter reperiuntur, ita æquales ſortiuntur effectus.

11.		P. Ve. =		*Poſſint verè & realiter ſecundum proprias ſuas differentias ſentiri?* ℞. Quia in eadem re verè & realiter exiſtunt.
12.		B. Ve. α.		*Verè poſſint æqualiter cauſare diverſos effectus in eadem re?* ℞. Quia in ea exiſtunt formæ, à quibus tales emanant effectus.
13.		B. P. Æ.		*Poſſint æqualiter inveniri in aliqua re, & æqualiter ſentiri?* ℞. Quia in ea verè & realiter ſecundum menſuras conditionum commoditatis reperiuntur.
14.	Per	B. = α.	*Cur commodum & damnum*	*Poſſint differentes effectus cauſare?* ℞. Quia formalitates eorum, juxta quas operantur, ſunt differentes, ergo & effectus, qui inde prodeunt.
15.		B. = Æ.		*Differentes æqualeſque effectus ſortiantur in eadem re?* ℞. Quia differentes eorum formalitates in eadem poſſunt reperiri æqualiter.
16.		B. P. Æ.		*Poſſint æqualiter operari?* ℞. Quia poſſunt æqualiter ab eodem ſubjecto participari.
17.		B. Ve. =		*Vere ſecundum ſuas differentes formas poſſint operari in eadem re?* ℞. Uti eſt ſuſceptiva talium formarum differentium, ita & earum effectus participare poteſt.

18\. Per B. Ve. α. *Ubi commodum & damnum ſecundum ſuas differentes formas æqualiter poſſint ſentiri?* ℞. Ubi æqualiter inveniuntur diverſa jura, quæ commodum & damnum poſſunt habere.

19\. Per B. Ve. Æ. *Ubi commodum & damnum poſſint veras & æquales operationes cauſare in eadem re?* ℞. Ubi poſſunt æqualiter ſecundum formas reperiri.

20\. Per B. α. Æ. *Utrum commodum & damnum cauſent in eadem re diſſimiles & inæquales effectus?* ℞. Affirm. Quia commodum & damnum diſſimilia diſſimiles operantur effectus.

Habes hîc iterum 20 quæſtiones, partim ad Quæſtionem *Utrum*, partim ad *Cur*, & *Ubi*, applicatas, quas ſi per cæteras ampliaveris, habebis de propoſito caſu ſolutiones omninò 180; quas denuò Tabulæ Combinatoriæ ope, in innumeras alias quæſtiones & propoſitiones transferre poteris.

Extenditur autem concluſio, quando per eandem quæſtionem & modum quærendi intra ſpecies, quæ reperiuntur in tali regula multiplicatur, quæ vocatur dilatatio *intrinſeca*; vel quando per alias regularum ſpecies dilatatur, dicitur *extrinſeca*. V. G. *Qui ſentit commodum, debet & ſentire damnum*; extenditur ſic per Quæſtionem *Utrum:* vel *neceſſe* eſt ſentire damnum, vel *poſſibile*, vel *impoſſibile*, vel *contingens*. Si quæſtio fiat per Quæſtionem *Cur*, tunc extenditur vel *formaliter* vel *finaliter*; & quando per *Ubi*, tunc extenditur per 15 ſpecies de localitate ſupra aſſignatas; & ſic de cæteris. Et quemadmodum per haſce ſpecies concluſio multiplicata eſt, ita quoque unaquæque ex paulò ante 20 quæſtionibus poſitis ad 18 principia tum abſoluta tum reſpectiva applicari poterit. *V. Gr.*

B.		Neceſſe ſit damnum ſentire in omni bono.
M.		Magnum damnum in magno commodo.
D.	Utrum	Durabiliter & perſiſtenter ſit ſentiendum, an tempore determinato.
P.		Magis ſit potens ad ſentiendum damnum, quàm commodum; & ſic de reliquis ordine principiis.

Si quis verò objecerit contra dicta, quippiam, tunc juxta Regulas Artis ſolues, ea qua ſequitur ratione.

Objicies primò. Non eſt juſtum, illum pati damnum, qui utitur jure ſuo; poteſt enim procurare ſibi bonum, damnumque vitare, & ad id faciendum tenetur.

℞. Verum hoc eſſe in contractibus liberis, & qui nullam oneroſam obligationem adnexam habent; In oneroſis verò contractibus, in quibus commodum & damnum inſeparabiliter ſunt connexa, nego.

Objicies ſecundò. Id debet quiſpiam ſentire, quod magis eſt naturæ conſentaneum. Sed bonum eſt tale; ergo bonum, & non damnum.

℞. Verum

℞. Verum id eſſe in electione libera; in contractibus oneroſis, ubi commodum & damnum inſeparabiliter connexa ſunt, eſſe falſum. Conſectaria eo modo, quo in præcedenti factum eſt, colliges.

PARADIGMA II. JURIDICUM.

An locans agrum ſub pretio & penſione trium menſurarum tritici, & ab alio tres menſuras tritici ad ſeminandum recipiens, non producente agro ultra tres menſuras tritici, teneatur prius locator domino agri, quàm accommodanti triticum ſatisfacere?

Hunc Caſum adducit Sanchez in ſua methodo generali; verùm cum modus, quo eum ſolvit, ſit intricatus, eum hîc juxta Artis noſtræ principia, breviori & clariori modo elucidabo.

Dico itaque, quod qui accipit agrum ab alio, & triticum mutuatum ab alio recipit, teneatur prius domino agri, quàm tritici accommodatori ſatisfacere; & per octodecim Artis noſtræ principia ita deducitur.

B.	Illi debetur prius ſatisfactio,	Qui præterquam quod dominus ſit alicujus rei, priorem quoque *communicationem* cum ea habeat, juxta regulam Juris, qui prior eſt tempore, eſt prior jure. Sed talis eſt dominus & poſſeſſor agri. Ergo locans illi prius ſatisfacere debet.
M.		Qui *majus* jus ad rem aliquam habet. Sed Dominus agri locati majus jus habet ad agrum. Ergo.
D.		Qui jure rem poſſeſſam *conſervat*, & ad ultimum ſtatum perducit. Talis eſt poſſeſſor agri locati. Ergo.
P.		Qui *poteſt* rem tanquam ſuam jure capere. Talis eſt poſſeſſor agri locati. Ergo.
S.		Ad quem ceu legitimum dominum res ipſa priùs videtur *ordinata*. Hoc fit in noſtro caſu. Ergo.
Vo.		Cujus jus in re magis apparet, & cujus *voluntati* minus contradicit operatio libera ſuper eam. Hoc fit in poſſeſſore agri. Ergo.
Vi.		Qui habet plenum in rem aliquam *dominium*, ſive jus ad rem & in re. Talem habet poſſeſſor agri. Ergo.
Ve.		Qui *verificatur* legitimus dominus alicujus rei. Sed talis eſt poſſeſſor agri locati ex hypotheſi. Ergo.
G.		Qui de re aliqua propria magis *gloriatur*, majores in ea conſervanda expenſas facit. Talis videtur de præſenti dominus agri eſſe. Ergo.
=		Cujus jus ſuper aliquam rem ſecundum omnes realitatis ſuæ *differentias* magis advertitur. Tale eſt jus domini agri. Ergo.
♡		Cui uti propriè convenit dominium, ita eam magis ſibi *unitam* habet, & *concordantem* per poſſeſſionem. Talis eſt dominus agri. Ergo.
○–○		Qui nullam habet in dominio *contrarietatem*, neque litibus urgeri poteſt. Talis eſt dominus agri. Ergo.
α		Qui jus manifeſtum ſuper aliquam rem, & *cauſalitatem* propriam realem de eadem re poteſt oſtendere & probare. Talis eſt dominus agri. Ergo.
⊙		Cui naturaliter videtur *annexa* & *connexa* res aliqua. Talis eſt dominus agri. Ergo.
ω		Ad quem tanquam ad legitimum dominum & *finem* exiſtentiæ rei res poteſt ordinari. Talis eſt dominus agri. Ergo.

M.	Illi debetur priùs ſatisfactio,	Cujus jus *majus* in aliqua re reperitur, majoreſque rationes dominii demonſtrare poteſt. Talis eſt dominus agri. Ergo.
Æ.		Cujus beneficia expenſæque in rem propriam factæ, non poſſunt *comparari* cum aliis, qui minus aut nihil ad eam contulerunt. Talis eſt dominus agri. Ergo.
Min.		Cujus jus in aliqua re magis apparet, *minoreſque* contradictorias adjunctas habet. Talis eſt poſſeſſor agri. Ergo.

Ex quibus luculenter patet, priùs ſatisfieri debere domino agri, quam triticum ad ſeminandum agrum accommodanti, poſito inter neutrum interceſſiſſe inſtrumentum.

Si porrò illa eadem fuſiùs oſtendere tibi ſit, animus, id per plurium principiorum aſſumptionem facilè præſtabis. *V. Gr.*

Per	B. D. P.	Illi priùs & potiùs ſatisfaciendum eſt,	Qui eidem fructui *conſervationem* ad exiſtendum, *agendum*, & ad *communicandum* ſe dedit. Talis eſt dominus agri. Ergo.
	B. D. S.		Qui *perfectionem* dedit agro ad fructum ferendum neceſſarium, qui per culturam agrum *conſervavit*, & providè omnia *diſpoſuit*, quàm illi, qui nihil horum fecit. Sed talis eſt dominus agri, non alter. Ergo priùs illi ſatisfaciendum eſt, quàm triticum tantùm mutuò concedenti.
	B. D. Vo.		Qui ſemper, quamdiu jus *duravit*, *liberam* diſpoſitionem habuit circa rem poſſeſſam. Talis eſt dominus agri. Ergo.
	D. Vo. B.		Qui cenſetur dominus fructus ex agro percepti, qui *libertatem* tribuit *conſervandi* & diſponendi de agro quovis modo. Talis eſt dominus agri. Ergo.
	D. Vo. =.		Qui videtur habuiſſe *voluntatem* liberam ad *conſervandum* talem fructum, ſecundum omnes *durationis differentias*, per quas fructus recipit eſſe. Talis eſt &c. Ergo.
	D. Vo.		Qui ad agri *cultum* omnia neceſſaria *ſubminiſtravit*. Talis eſt &c. Ergo. Sine quo impoſſibile erat, fructum naſci, augeri, perfici. Sed ſine domino agri hoc non ſit. Ergo.

Et hoc pacto poteris per aſſumptionem variorum principiorum rem prope in immenſum producere; quæ, ne longior ſim, aliis evolvenda relinquo. Siquidem non tantùm unum principium, *V. Gr.* B. cum omnibus ordine principiis combinare licet, ſed & ſingula cum ſingulis ordine recto, inverſo, & quocunque tandem modo placuerit; quæ deinde per Quæſtiones examinata in ingentem propoſitionum argumentorumque copiam excreſcent.

Quod ſi nonnemo objiciat; priùs commodanti triticum ſatisfaciendum, his argumentis inductus:

Object. I. Illud bonum & commodum debet quis in agro prius reddere alicui ex creditoribus ſuis, à quo magis videtur accepiſſe.

Sed plus videtur accepiſſe ab accommodante triticum, quàm à locante agrum. Ergo.

Reſpondeo. Cùm in hoc caſu jus *ad* rem & *in* re potiſſimum attendi debeat; clarum eſt, majus habere jus ad triticum, in cujus agri fundo crevit, quàm illum, qui nullum in agrum jus habet, qualis eſt accommodans triticum tantùm ad ſeminandum. Ergo.

Illi videtur prius & potius ſatisfaciendum, qui majus ad rem aliquam jus habet. Object. 2.

Sed commodans triticum majus jus habet ad triticum, quia propriè ſuum eſt. Ergo.

Reſpondeo: Fructum tritici ex agro perceptum, cum jam eſſe deſierit, neque in proprio fundo creverit, non poſſe ullum jus fundare in accommodante triticum; prius itaque ſatisfaciendum eſſe Domino agri, cujus & ager eſt, & quod ex eo provenit.

Plura

Plura alia argumenta adduci poſſunt, quibus potius accommodanti triticum, quàm domino agri locati ſatisfieri debere oſtendere poſſumus: Attamen hujuſmodi objectiones ſemper eo modo ſolvendæ ſunt, quo in præcedentibus duabus factum eſſe vides.

PARADIGMA III.

Quæritur: *Utrum Clericus poſſit puniri à Judice Sæculari?* ℞. Negativè.

Hanc quæſtionem hoc pacto per Artis noſtræ regulas ſolves: Primò reſpicies materialem, formalem, finalem, & efficientem ſtatus utriuſque cauſam; Deinde illa applicato ad noſtra principia, eo, qui ſequitur modo.

Cùm Clericus juxta cauſam *materialem* ſui ſtatûs ſit altioris ordinis, & ſub alterius ſuperioris, poteſtate, non poteſt Judex ſæcularis inferior eo, in eum ullam exercere juriſdictionem; ſicuti enim corpora inferiora non poſſunt influere in corpora ſuperiora, ita nec in Ethico Mundo inferior ſtatus in ſuperiorem.

Hoc itaque oſtenſo, jam per hæc ad principia Artis noſtræ applicata, ita argumentor.

Si Judex ſæcularis Clericum punire poſſet, tunc verè dici poſſet, per	B.	Minus *perfectum* de perfectiori	Judicium inſtitui poſſe.
	M.	*Parvum* de *Magno*	
	D.	*Mutabilem* de minùs mutabili	
	P.	Minus *potentem* de potentiori	
	S.	Minus *privilegiatum* de magis privilegiato	
	Vo.	Sæcularem de DEO *conſecrato*	
	Vi.	Minoris *virtutis* de majori virtute imbuto	
	Ve.	Minus firmum & *verum* de magis firmo & vero	
	G.	Minus *honoratum* de magis honorato	

Sed hoc eſt abſurdum. Ergo.

Perverteretur enim ordo rerum & judicium: quia inferius influeret in ſuperius, procedereturque de uno genere ſtatus in diverſum; quod in Jure prohibitum eſt.

Deinde hæc eadem confirmabis per argumenta ex cauſa *formali* deſumpta, hoc pacto:

Ubi non eſt Juriſdictio ſeu facultas juſtitiæ ad puniendum, ibi non poteſt fieri judicium.

In Judice ſæculari non eſt ſupra Clericum talis Juriſdictio. Ergo.

Quæ iterum per novem abſoluta principia deducere poteris, ſic:

B. Ubi non eſt requiſita *perfectio* Juriſdictionis, ibi non poteſt fieri judicium.
Talis non eſt in Judice ſæculari ſupra Clericum. Ergo.

M. Ubi non eſt *extenſio* ſufficiens ad exequendum judicium, ibi judicium exerceri non poteſt.
Sed in Judice ſæculari hæc non eſt. Ergo.

D. Ubi non *permanet* Juriſdictio *ſtabilis* & legitima, ibi judicium exerceri non poteſt.
In Judice ſæculari non eſt Juriſdictio talis. Ergo.

P. Ubi non eſt *poteſtas* valida, ibi judicium exerceri non poteſt.
Talis in Judice ſæculari non eſt. Ergo.

S. Ubi non ſunt *leges* & *decreta*, ſive conſtitutiones, quæ dent Juriſdictionem ad judicium exequendum, ibi judicium exerceri non poteſt.
In Judice ſæculari hæc omnia deficiunt. Ergo.

A cauſa *finali* ſic argumentare.

Finis Juriſdictionis Eccleſiaſticæ eſt ad conſervandum ſtatum Eccleſiaſticum, ſicut finis Juriſdictionis Civilis, ad conſervandum ſtatum ſæcularem & politicum.

Ergo Judex ſæcularis non poteſt invadere Juriſdictionem alterius, nec talis punitio poteſt fieri de jure.

Quæ per 9 abſoluta principia ſic oſtendes: per B. quia id foret contra perfectionem ſtatus. Per M. quia foret res magnæ præſumptionis. Per P. ſine legitima poteſtate ſæcularis in Eccleſiaſticum nil juris obtinet. Et ſic de cæteris.

Pari pacto à cauſa *efficiente* dicta magnis diſcurſibus probare poſſem; quæ, nè longior ſim, Lectori deducenda relinquo.

Vides itaque, quantus ex hoc modo, & quàm ingens diſcurrendi campus aperiatur, præſertim ſi per Quæſtiones examinentur.

PARADIGMA IV.

Utrum juſta de cauſa ultra tributum impoſitum, in ſignum ſubjectionis aliud de novo imponi poſſit?

Quando ſe offert occaſio conciliandi in Republica, aut alio negotio pro ejus utilitate & quiete, an aliquid factum ſit rectè & utiliter, aut an faciendum ſit, tunc recurrendum eſt ad prædictum cauſarum quadruplex genus ejus rei, quæ facta, vel facienda eſt, & per eas inquiritur, an utiliter & honeſtè res facta ſit, an facienda ſit. *V. Gr.* In aliqua Civitate magna quæritur, an propter ejus amplitudinem & utilitatem, quam habet reſpectu aliorum oppidorum ſibi ſubjacentium, poſſit ultra tributum ſolitum ipſis in ſignum ſubjectionis impoſitum, aliud de novo imponi gravando populos, cœteroquin Civitati obedientes. Tunc advertendum eſt, Conſilium debere fieri modo prædicto, reſpiciendo ad Legem Divinam, Naturalem, & humanam Civilem; Si enim aliqua earum repugnat tali facto, tunc impoſitio fieri non debet neque poteſt. Quæ omnia pulchrè ex principiis noſtris demonſtrabis, hoc pacto:

A cauſa *Materiali*.

Per {
B. Subditi non debent privari *bonis* ſuis ſinecauſa juſta, & illis utili.
Privarentur verò in dicto caſu. Ergo.
M. Si ad *magnum* Reipub. emolumentum non conducit, ſubditi non debent ſine cauſa tale detrimentum pati.
Paterentur autem in dicto caſu. Ergo.
D. Subditi non debent deſtrui, ſed *conſervari* & manuteneri in poſſeſſione ſua.
Deſtruerentur verò in dicto caſu. Ergo.
P. Subditorum *poteſtas* & facultas non debet ſine ratione & juſta cauſa minui.
Minueretur autem in dicto caſu. Ergo.
S. Quicquid eſt contra rectæ *rationis* dictamen, id non eſt faciendum.
In dicto caſu gravamina ſubditis ſine cauſa impoſita talia ſunt. Ergo.
Et ſic de cæteris.

A cauſa *formali*, ſeu de modo imponendi tributum, eodem modo per principia, rationes deduces; *V. G.* Si talis impoſitio fieret ſine cauſa;

B. Magnum in Republica *bonum* impediretur.
M. *Incrementum* Reipub. augmentumque civitatum deficeret.
D. Reſpublica ipſa *durare* non poſſet.
P. Subditorum *rebelliones* & ſeditiones non eſſent defuturæ.
Et ſic de cæteris.

A cauſa *efficiente*. Cùm non ſit in civibus aut principibus civitatis talis poteſtas imponendi tributa; aliàs enim eorum operatio eſſet injuſta & imprudens, mala, prava, corrupta, impotens, inordinata, & contra legem divinam, crudelis, vitioſa &c. per oppoſita principiorum abſolutorum.

A cauſa *finali*, quæ eſt pax & conſervatio Reipub. quæ per hujuſmodi impoſitiones durare non poſſet, deficeret omnis civium Bonitas, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Habes hîc paucis expoſitum aſſumptum thema politicum, juxta quod aliud quodlibet reſolvere poteris.

PARADIGMA V.

De variis modis argumentandi in Jure.

Inductio Juris ſumitur juxta Artis noſtræ principia,

B. } A { *Bonitate*, utilitate, commodo rei, quæ in textu tractatur.
M. *Magnitudine*, excellentia & extenſione rei in textu contentæ.
D. Conſuetudine *diuturna*, legis uſu introducta.
P. *Poteſtate* Principum, Legiſlatorum.
S. *Providentia* latæ legis, ad mala Reipub. avertenda.
Vo. *Voluntate* Legiſlatorum, reddendi unicuique quod ſuum eſt.
Vi. *Vi obligationis*, qua omnes ad talem & talem legem ſervandam tenentur.
Ve. *Dictamine* rectæ rationis, cui talis & talis lex in tali & tali textu expoſita, *conformis* eſt.
G. *Quiete* & tranquillitate publica, quæ ex legis obſervatione emanat.

≡		*Diſſidiis* maliſque, quæ ex legis ruptura conſequuntur.
♡		*Concordia* & unione, quæ jurium compoſitionem conſequuntur.
⚬●		*Contrariis* unionem & concordiam publicam impedientibus.
α		*Cauſa* & prima legum origine.
⊙	A	*Mediis*, quibus publica ſalus conſervatur.
ω		*Fine* jurium, in textu legum contentorum.
M.		*Comparatione* majoris ad minus.
Æ.		*Simili*.
Min.		*Minori* ad majus.

Quicunque hæc ritè intellexerit, ingentem ſibi ad omnem Juris interpretationem, diſſerendi materiam reperiet; cum omnia, quæ in univerſis, iiſque vaſtiſſimis Juris Civilis Operibus congeſta ſunt, in hiſce implicitè contineantur, & facilè memoriæ mandari poſſint.

PARADIGMA VI.

Caſus juridicè decidendus, ex lite inter duos exorta.

Notandum, triplicem eſſe litigantium differentiam; *Primò* quidem, duo inter ſe litigant, quorum *uterque culpam contraxit*. *Secundò* duo litigant, quorum *unus culpabilis*, *alter inculpabilis* eſt. *Tertiò* duo inter ſe litigant, quorum *uterque culpa caret*. Singulos tres caſus per Artis noſtræ principia reſolvemus.

Exemplum de primo, & ponitur caſus in terminis.

Titius certam pecuniam ad uſuram dederat *Sempronio*; hic pecuniam ad uſuram conceſſam luxurioſè cum muliere ſoluta conſumpſerat, quem Titius de luxuria & fornicatione commiſſa accuſavit; Sempronius verò Titium de uſura. Venerunt in judicium: nunc quæritur, *quis eorum majori pœna dignus ſit?*

Certum eſt, illum majori pœna dignum fore, qui majus intenſivè crimen commiſit. Cùm itaque duplex hîc crimen in caſu ponatur, *Uſura* & *Luxuria*, utrumque priùs juxta Artis noſtræ regulas comparabis cum principiis abſolutis; quod enim magis iis repugnaverit vitium, illud majori pœna dignum eſſe judicabis. Unde ſic argumentare.

B. Vo. Illud vitium, quod eſt immediatè contra DEI liberalitatem & *bonitatem* DEI diffuſivam in omnes, & contra *charitatem* DEI & proximi, eſt magis puniendum, quàm illud, quod non præciſè opponitur liberalitati, bonitati, & amori DEI & proximi.

Sed uſura magis opponitur liberalitati, bonitati, & amori DEI & proximi, quàm fornicatio.

Ergo vitium uſuræ magis puniendum eſt, quàm fornicatio cum ſoluta.

Major patet ex ſe; eſt enim peccatum tantò gravius, quantò divinis virtutibus magis opponitur.

Minor probatur. Quia uſurarius peccat contra legem divinam, quâ charitas erga proximum præſcribitur, quam ipſe uſurâ ſuâ violat; Luxurioſus verò etiamſi ſenſuali concupiſcentia victus contra præceptum, quod eſt, non mœchaberis, peccaverit; quia tamen luxuria non eſt præciſè oppoſita alicui ex virtutibus divinis, prætereaque viri fœminæque conjunctio quid naturale videatur; patet, uſurarium majori pœna dignum, quàm luxurioſum. Quorum utrumque ſcitè per 18 principia demonſtrare poteris, uti in prioribus Exemplis factum eſt. *Uti*: uſura eſt oppoſita præciſè Bonitati M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. DEI; Luxuria non præciſè ipſis iiſdem oppoſita eſt, ſed indirectè; in quantum eſt contra præceptum Decalogi. Ergo Uſurarius eſt majori pœna dignus, quàm Luxurioſus.

Secundus Caſus eorum, quorum unus culpabilis, alter inculpabilis eſt.

Quidam Paterfamilias habens duos filios, & primogenitum quidem, univerſalem omnium bonorum ſuorum hæredem ex teſtamento conſtituit; Patre verò defuncto, primogenitus ſtatim Presbyter factus eſt, in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutus; Secundo verò genitus fratri Eccleſiaſtico litem movit, circa hæreditatem à Patre teſtamento legatam; objiciendo illud Juris Canonici: *Qui altari ſervit, de altari vivat, & de Eccleſiæ patrimonio*; cui non cedit primogenitus. Quæritur jam, *cuinam dicta debeatur hæreditas?*

Vide & expende diligenter Caſûs circumſtantias. Hoc peracto, cùm pater jam primogenitum conſtituerit hæredem, teſtamentum autem ſolui non poſſit, clarè patet, primogenitum manere in legitima poſſeſſione, non obſtante, quod Sacerdotio initiatus ſit; eſt enim melior conditio poſſidentis; Unde ſic argumentaberis ex Artis noſtræ principiis.

B. *Bonorum hæreditas* teſtamento legata, uti immutabilis eſt, ita nihil contra eam à quoquam prætendi poteſt.
Talis eſt hæreditas primogenito legata. Ergo.
M. Teſtamentum ad nullum alium ſeſe *extendit*, niſi ad primogenitum. Ergo minor contra id prætendere nihil poteſt.
D. Hæreditas illa teſtamento legativo collata, eſt *perſeverans*, nec diſſolvi poteſt. Ergo.
P. *Poteſtas* in bona collata fuit filio primogenito, non ſecundo genito. Ergo.
S. Quod Leges, ſtatuta & conſtitutiones civiles ſumma *ratione* fundârunt, id dirui non poteſt.
Talis eſt hæreditas in caſu noſtro. Ergo.
Vo. Hæreditas hæc ab ultima teſtatoris *Voluntate* dependens eſt immutabilis. Ergo nemini præter eum, qui hæreditatem jure adiit, competere poteſt.
Vi. *Virtuti* Juſtitiæ id cum primis convenit, ad multa mala impedienda.
Ve. Ipſum rectæ rationis dictamen *Veritatem* approbat.
Et ſic de cæteris ordine principiis procedes.

Ex his patet, primogenito, non ſecundogenito deberi hæreditatem.

Nec obſtat, quòd poſt hæreditatem, Eccleſiaſticum ſtatum aſſumpſerit; Status enim mutatio non mutat teſtamentum, niſi quis ultrò jure ſuo cedere velit. Unde naſcitur & alia quæſtio: *Utrum Eccleſiaſtico plus de jure debeatur hæreditas, quàm Sæculari & Laico?* Reſpondeo, quod Eccleſiaſtico. Ratio eſt, quia omnia bona DEI ſunt, & ab eo profecta; quantò itaque quiſpiam DEO fuerit conjunctior, tantò plus eum de jure mereri de bonis, quàm illum, qui in ſæculo vivens ſubinde DEI bona in peſſimos uſus expendit. Quæ omnia ſcitè per principia noſtra demonſtrari poſſunt.

Tertius Caſus eorum eſt, quorum uterque inculpabilis eſt.

Quidam duxit aſinum ſuum ad pratum juxta flumen, & alius quidam ligavit naviculam ſuam ad vitem in littore, ſive ripa fluminis, quod radebat pratum: Accidit autem, ut aſinus cauſa bibendi ingreſſus ſit naviculam, & extincta ſiti cœperit ex ipſa navicula herbas ripæ depaſcere, & inter alia vitem quoque, cui navicula alligata erat, rodere, & rodendo vinculum rupit; unde navicula ſoluta, & aſinus unà ſecundo flumine labentes, tandem everſâ naviculâ, & navicula & aſinus periêre. Hinc nata lis eſt; dominus enim aſini ſibi reſtitui petiit aſinum, à domino naviculæ, & hic ſibi naviculam à domino aſini; Venerunt in judicium. Quæritur itaque à Juriſconſulto, *quis eorum alteri debeat reſtitutione ſatisfacere.*

Conſidera primò, an uterque iſtorum quicquam commiſerit in hoc caſu contra DEUM, quod in 9 Principiis abſolutis Artis noſtræ explicatur. Secundò, utrum ambo contra legem divinam aut humanam peccaverint. Et invenies, quòd cùm dominus aſini jumentum duxerit ad pratum ſuum non cauſâ nocendi, nec dominus naviculæ alligando illam ad vitem. Unde ſic argumentare:

B. Illa *actio*, ex qua nullum detrimentum provenit alicui, non eſt obnoxia pœnæ.
Actio utriuſque in hoc caſu talis eſt. Ergo.
M. Ubi non eſt *extenſio* voluntatis inferendi damnum aliis, illa actio non eſt culpabilis.
Sed talis actio fuit in utroque.
Ergo in utroque non fuit culpabilis.
D. Ubi *durat* jus paſcendi in proprio fundo, & alligandi naviculam ad ripam ſine damno alterius, ibi actio non poteſt eſſe culpabilis.
Hoc fit in præſenti caſu. Ergo.
P. Ubi datur *poteſtas* juris naturalis, ibi non intervenit culpa.
Hoc fit in præſenti caſu. Ergo.
S. Quod nulli *legi* aut conſtitutioni civili repugnat, illud culpabile eſſe non poteſt.
Talis eſt caſus præſens. Ergo.
Vo. Ubicunque eſt *voluntas* jus ſuum explendi licitè & legitimè, ibi culpa intervenire non poteſt.
Hoc fit in præſenti caſu. Ergo.
Uterque igitur culpa caret.

		Titulus I. *De Jure & Juſtitia.* §§. 4.	Tit. II. *De Jure Naturali, Gentium, & Civili.* §§. 12.	Tit. III. *De Jure perſonarum.* 5. §§.	Tit. IV. *De Ingenuis, ſive de iis, qui nati liberi ſunt.* 1. §.	Tit. V. *De Libertinis, ſive Manumiſſis.* §§. 3.	Tit. VI. *Quibus de cauſis manumittere liceat, non liceat.* §§. 7.	Tit. VII. *Lex Fuſia Caninia tollenda.* 2. §§.
Liber I.	*De Jure & Juſtitia. De Perſonis.*	§. 1. Quid Juſtitia? §. 2. Quid Juriſprudentia? §. 3. Quomodo jura exponi poſſint. §. 4. Juris præcepta. 1. Honeſte Vivere. 2. Alterum non lædere. 3. Jus ſuum cuique tribuere. §. Ex his natum eſt jus privatum. Poſitiones juris 2 ſunt: publicum & privatum.	Quid jus naturale. §. 1. Jus gentium ſive commune jus omnibus. Jus civile, quod ſibi quiſq; populus conſtituit. Jus Romanum conſtat ſcripto & non ſcripto. Scriptum ſextuplex. Plebiſcitum. Lex. S. C. Placita principum. Magiſtratuum edicta. Reſponſa prudentum. Non ſcriptum, quod uſus approbavit, & dicitur conſuetudo.	Diviſio perſonarum in liberos & ſervos. Libertas eſt facultas naturalis faciendi quod libeat, niſi vi aut jure prohibeatur. Servitus eſt conſtitutio juris gentium, quo quis dominio alieno contra naturam ſubjicitur. Servi naſcuntur vel ex ancillis, vel fiunt, dum capiuntur bello, & mancipia dicuntur. *Quæ omnia pulchrè per 18 principia deduci poſſunt.*	Ingenuus dicitur, qui naſcitur liber. Tales eſſe poſſunt, vel ſi ex duobus libertinis, vel ex libertino uno & ingenuo altero, vel ex ſervo patre & libera matre. Ratio, quia non debet calamitas matris nocere ei, qui in ventre eſt, neque manumiſſio officit natalibus.	Libertini ſunt, qui ex juſta ſervitute manumiſſi ſunt. Fit autem manumiſſio vel ex ſtatutis Eccleſiæ, vel per epiſtolam, vel teſtamentum, aut quibuſcunque aliis modis lege ſtatutis. *Quæ omnia per Artis regulas inveſtigari, & per Quæſtiones fusè deduci poſſunt.*	Licet, ſi ſanguinis affinitate ei junctus ſit; aut meritum, aliquod habuerit. Ante 20 annos manumiſſio non conceditur, aut ſtrictius ante 18. annum ætatis.	In Lege Fuſia Caninia conſtitutum erat, ſervos teſtamento manumittere, quæ à Juſtiniano ſublata.
		Rerum diviſio, & acquirendum dominiũ earundem. §§. 48.	*Res Corporales & Spirituales.* §§. 3.	*Servitus prædiorum.* §§. 4.	*Uſusfructus.* §§. 4.	*Uſus & habitatio.* §§. 6.	*Uſucapio & præſcriptio.* §§. 13.	*Donationes.* §§. 4.
Liber II.	*De rerum diviſione, acquirendoq; earum dominio.*	In 5 partes dividuntur res: Quædam enim ſunt communia. Quædam publica. Quædam univerſitatis. Quædam nullius. Pleraque ſingulorum. Communia ſunt: aër, aqua, mare, littus. Publica. Flumina ſunt, portus, ripæ. Univerſitatis. Theatra. Nullius. Res ſacræ, cœmiteria, templa. Singulorum. Juxta triplex jus; uti ſunt feræ, inſulæ alluvione natæ, theſauri.	Res corporales ſunt, quæ tangi poſſunt, uti fundus, homo, veſtis. Incorporales ſunt quæ tangi non poſſunt: ut jura, hæreditas, uſusfructus, uſus, obligatio, ſervitus.	Ruſticorum prædiorum jura ſunt. Iter, actus, via, aquæductus. Iter eſt jus eundi tantum hominis. Actus eſt jus agendi jumentum, aut plauſtrum ducendi. Via eſt jus lapidem habendi. Aquæductus eſt jus, aquæ ducendæ per fundum alienum. Conſtitutum pactis, ſtipulatione, teſtamento.	Uſusfructus eſt jus utendi & fruendi alienis rebus, ſalva rerum ſubſtantia, pactis, ſtipulatione, teſtamento conſtitutum. Extinguitur morte uſufructuarii, capitis diminutione, ceſſione, rebus incendio, terræ motu, bello, vetuſtate interreuntibus.	Uſus differt ab uſufructu, quod ille quotidianum tantùm uſum habeat in res, uti olera, flores, fœnum, ligna; hic verò prætereà jus habet, eadem locandi, vendendi & donandi. Qui uſum ædium habet, poteſt eas locare, ſed non transferre ad alium.	Uſucapione acquiruntur res mobiles, immobiles. Bona fide mobiles per triennium. Immobiles in præſentia dominorum decennio, in abſentia vicennio. Res ſacræ, homo liber, uſucapi non poſſunt: uti quoque res fiſci, vitioſæ & ſimiles. Præſcriptio autem inſtituta eſt jure, ne res in incertum verſarentur.	Acquiſitio per donationem fit vel mortis cauſa, vel inter vivos. Illa revocari poteſt, hæc non. Fiunt autem vel ſcriptis, vel ſine ſcriptis, inſinuatione, uſque ad 500 ſolidos; poſſunt etiam revocari ob ingratitudinem accipientis, vel ob malum uſum rerum donatarum, aliaſque ob cauſas.
		Hæreditates ab inteſtato. §. 16.	*Legitima ſucceſſio cognatorum.* §§. 8.	*Senatus-Conſultum Tertullianum.* §§. 7.	*Senatus-Conſultum Orphitianum.* §§. 4.	*Succeſſio cognatorum.* §§. 5.	*Gradus cognatorum.* §§. 9.	*Servilis cognatio.* §§. 3.
Liber III.	*De hæreditatibus, quæ ab inteſtato deferuntur. & Obligationibus quæ ex contractu naſcuntur.*	Inteſtatus dicitur decedere, qui aut omninò teſtamentum non fecit, aut non jure fecit, aut id quod fecerat, irritum factum eſt, aut ſi ex eo hæres non extiterit. Defertur tamen hæreditas ab inteſtato ſuis hæredibus filiis filiabus; & hiſce non exiſtentibus, maximè propinquis. Nepotibus & Neptibus.	Legitima ſucceſſio in hæreditatem ab inteſtato non tantùm competit Agnatis tantùm naturalibus, ſed & adoptionis. Non tamen omnibus Agnatis hæreditas ſimul datur; ſed iis tantùm, qui tunc proximum gradum occupant.	S. C. Tertullianum eſt jus, quo cautum eſt, de triſti amiſſorum liberorum ſucceſſione matri deferenda. Antefertur autem mater omnibus, exceptâ fratris & ſororis perſona, cum quibus una vocatur, cum ſororibus in $\frac{1}{2}$. cum fratribus verò & ſororibus in capita fit diſtributio.	S. C. Orficianum eſt jus, quo liberi ad bona matrum inteſtatarum admittuntur, & capitis diminutione non perit.	Hæreditas ſuis & agnatis non exiſtentibus pertinet, Primò, ad cognatos. Secundò, ad fœminas cognatas. Vocantur autem agnati uſque ad decimum gradum. Cognati uſque ad ſextum.	Duplex eſt cognatio: Aſcendentium & Deſcendentium. Altera eorum, qui ex altera veniunt, id eſt, ex tranſverſo. Aſcendentes ſunt parentes. Deſcendentes Liberi. Ex tranſverſo, fratres, ſorores, patrui, amitæ, avunculi, materteræ, & qui ex his naſcuntur & conſequuntur.	Si parentes & liberi ſervorum ad libertatem venerint, jure patronatus in hac parte ſuccedunt. Unde fratres & nepotes non poſſunt pariter vocari, ſed illi hiſce præferuntur in infinitum. Et agnati licet remotiori gradu, potiores tamen ſunt cognatis in gradu proximiori; exceptis fratre & ſorore.
		Obligationes ex Delicto §§. 19.	*Vis bonorum raptorum.* §§. 2.	*Lex Aquilia.* §§. 16.	*Injuria.* §§. 12.	*Obligationes quæ quaſi ex delicto.* §§. 3.	*Actiones.* §§. 40.	*Actio in aliena poteſtate conſtitutum.* §§. 8.
Liber IV.	*De obligationibus quæ ex Delicto naſcuntur.*	Obligationes ex delicto naſcuntur omnes ex maleficio. Sunt autem maleficia 4. furtum, damnum, rapina, injuria. Furtum eſt ablatio aut detentio rei cujuſcunque invito domino. Eſtque duplex: manifeſtum & non manifeſtum. Juxta hoc tenetur furti, quicunque opem conſiliumque furi contulit.	Bonorum raptor eſt, qui dolo malo vi rapit, fur improbiſſimus. Et vi bonorum raptorum ad quadruplum unà cum pœna tenetur.	Lex Aquilia illa eſt, quæ punit eum, qui damnum dedit; & in tria capita diſtinguitur; quorum prius in uſu potiſſimum eſt. Cavetur in eo, illum, qui ſervum alienum, vel quadrupedem injuria occiderit, Domino tanti condemnandum, quanti id, quod occiſum eſt, eo anno plurimi fuerit.	Injuria dicitur omne id, quod non jure fit, generaliter; Specialiter contumelia, culpa, iniquitas, injuſtitia. Committitur autem injuria facto & verbo. Uxor ſi Viro injuria fit, non poteſt injuriarum agere; non enim maritos ab uxoribus defendi æquum eſt.	Naſcuntur obligationes quaſi ex delicto. Primò. Si judex iniquam dixerit ſententiam, & datur læſo in factũ actio. Secundò. Si ex loco, quo quis habitat, aliquid dejectum tranſeunti noceret, ad ſatisfactionem obligaret habitantem, & dicitur actio dupli; & ſi quid ſuſpenſum tranſeunti noceret, decem aureorum pœna conſtituta eſt.	Actio eſt jus petendi perſequendique in judicio, quod ſibi debetur. Sunt autem actiones vel in rem, vel in perſonam: in hanc quidem, ſi contracta eſt obligatio; in rem verò, ſi non eſt. Datur & actio in res corporeas confeſſoriè, in incorporeas confeſſoriè & negativè.	Eadem pænè jura ſervantur, ſive cum filiofamilias, ſive cum ſervo negotium geſtum eſt. Datur actio quaſi juſſu in ſolidum. Si juſſu domini cum ſervo contractum fuerit, vel ſi cum ſervo, quem dominus navi magiſtrum præfecit, contractum fuerit, & dicitur exercitatoria; vel ſi eum tabernæ præfecit, & dicitur inſtitoria.

		Tit. VIII. *De ſui vel alieni juris perſonis.* 2. §§.	Tit. IX. *De patria poteſtate.* 3. §§.	Tit. X. *De nuptiis.* 13. §§.	Tit. XI. *De adoptionibus.* 12. §§.	Tit. XII. *De diſſolutione patriæ poteſtatis.* §§. 10.	Tit. XIII. *De Tutelis.* 5. §§.	Tit. XIV. *Tutores teſtamenti.* 5. §§.
Liber I.	*De Jure & Juſtitia. De Perſonis.*	Dominus in ſervum abſolutum dominium vitæ & mortis habet, & hoc olim, modò cautum eſt legibus, ut nemo in ſervos ſævire præter modum poſſit, multò minus occidere.	Pater in Filios & Nepotes libertatem habet. Eſtne Patriæ poteſtatis jus omnium hominum? Reſp. non. ſed Civium Romanorum. Liberi in poteſtate Patris ſui ſunt.	Nuptiæ ſive Matrimonium eſt, viri & mulieris conjunctio, individuam vitæ conſuetudinem continens. Iuſtas nuptias contrahunt cives Romani legitimæ ætatis, conſenſu parentum. Intra gradus conſanguinitatis nuptiæ contrahi non poſſunt aliquouſque.	Arrogatione & imperio Magiſtratus fit adoptio. Ante 18. annum non debet fieri adoptio. Quinam poſſint adoptari; An impubes, minorennis, filius, filia, ſoror?	Fit diſſolutio patriæ poteſtatis, parentibus vel mortuis, vel emancipatis, vel ad metalla damnatis filiis; non tamen ſolvitur captivitate, ſed ſuſpenditur poſtliminio. Jus dominorum in libertos & emancipatos. In utero exiſtens ſubditur poteſtati ejus, ſub cujus fuit tempore conceptionis.	Tutela eſt jus & poteſtas in Caput liberum data, ad tuendum. Sic, qui propter ætatem ſe defendere non poteſt. Unde Tutores quaſi Tuitores dicti. Tutores poſſunt dare parentes poſthumis & emancipatis, ſed à præſide confirmandos.	Tutores teſtamento dare poteſt pater, & filius, & ſervus, ſi liber erit. Furioſus quoque ſi mentem receperit. Tutores 25 annos ſuperent.
		Abalienatio. §§. 2.	*Acquiſitio rerum.* §§. 6.	*Teſtamentorum diſpoſitio.* §§. 14.	*Teſtamentum militare.* §§. 6.	*Quibus permiſſum, facere teſtamentum.* §§. 5.	*Exhæredatio Liberorum.* §§. 7.	*Hæredum Inſtitutio.* §§. 12.
Liber II.	*De rerum diviſione, acquirendoq; earum dominio.*	Abalienare licet. Primo. Marito dotale prædium, etiam uxore non conſentiente. Secundò. Creditori licet pignus ex pacto alienare. Sed pupillis nullam rem ſine tutoris conſenſu alienare licet. Tertiò. Pupillo aliquid dari poteſt: debitor tamen ſine tutoris authoritate ſolvere non poteſt.	Acquirimus res per nos ipſos, & per eos, qui in libertate noſtra ſunt, per ſervos & liberos, quos bona fide poſſidemus. Acquirit filius patri; ſibi verò ex alia cauſa dominium, patri verò uſum fructum. Servus ex rebus domini, aut domino acquiſitis, ſibi verò quod legatum eſt, aut donatum.	Teſtamentũ eſt mentis teſtatio. Teſtamentum conditur 7. teſtium præſentiâ, teſtatoris & teſtium ſubſcriptione, teſtium ſignaculi, & hæredis per manum teſtatoris expreſſione. Teſtes eſſe poſſunt omnes, qui vel hæredes eſſe, vel eos ſcribere poſſunt, exceptis mulieribus, impubere, muto, ſurdo, furioſo, prodigo, ſervo, improbo, inſtabilique.	Milites in expeditionibus non poſſunt cogi ad teſtamentum, aliàs coguntur ad ſolennitatis teſtamenti obſervantiam. Non valet teſtamentum, ſi ſine teſtibus quis dixerit, Ego te conſtituo hæredem omnium bonorum. Teſtamentum ante militiam factum & poſteà in militia confirmatum, & mutato deinde militis ſtatu, etiamſi non ſit jure factum.	Iis teſtamentum facere non licet, qui alieno juri ſubduntur. Impuberibus, prodigis, quibus bonorum adminiſtratio interdicta eſt. Surdis item. Cœcis. Captivis.	Exhæreditatio debet fieri nominatim; ut, Titius filius meus exhæres ſit. De poſthumis idem dicendum, hac formulâ. Quicunque mihi filius genitus fuerit, exhæres eſto. Pari pacto emancipati & adoptivi exhæredandi ſunt.	Hæredes inſtitui poſſunt, liberi & ſervi, tam proprii quàm alieni. Servus tamen adulter à domino hæres fieri non poteſt. Servus proprius hæreditatem adire cogitur; alienus ſolo juſſu domini ſui. Teſtamentum in plures inſtitui poteſt, & in plures partes, quæ ſunt 12.
		Succeſſio Libertorum. §§. 4.	*Aſſignatio Libertorum.* §§. 3.	*Bonorum poſſeſſio.* §§. 6.	*Acquiſitio per arrogationem.* §§. 3.	*Ob libertatem bonorum addictio.* §§. 7.	*Sublatio ſuccceſſionum.* §.	*Obligationes.* §§. 2.
Liber III.	*De hæreditatibus, quæ ab inteſtato deferuntur. & Obligationibus quæ ex contractu naſcuntur.*	Nemo olim ſuccedebat Liberto inteſtato, niſi ſuus hæres; adoptivus verò ejus jus habebat & patronus. Vocantur autem patroni ad quintum uſque gradum. Olim liberti ſucceſſionem non habebant, ſed moriebantur ut ſervi, eorumque bona à manumiſſoribus poſſidebantur. Hodie omnes Liberti ſunt cives Romani.	Bona Libertorum ad omnes patronos pertinent, niſi patronus uni ex liberis aſſignet libertum, ut poſt mortem ejus is ſolus ſit patronus. Evaneſcit autem aſſignatio, ſi quis filium, cui aſſignavit, emancipaverit.	Bonorum poſſeſſio eſt jus defuncti bona poſſidendi, juris veteris emendandi aut impugnandi ſeu comprobandi gratia à Prætore introductum. Unde ad ſucceſſionem à prætore vocatus, non hæres ſed bonorum poſſeſſor dicitur. Eſt autem bonorum poſſeſſio duplex: ex teſtamento, & contrà; vel ſecundum tabulas. Deinde ab inteſtato, & octo ſpecies habet.	Arrogatione acquiruntur patri adoptiva omnia. Rerum dominium in arrogatorem tranſit per mortem arrogati, niſi aliæ perſonæ præferantur. Arrogator arrogatum contra creditores defendere poteſt, ſin nolit, datur poteſtas creditoribus bona arrogati poſſidere.	Si ii, qui libertatem in teſtamenti nacti ſunt, ex qua nemo hæreditatem adit, libertatis conſervandæ cauſâ, bona ſibi addici poſſunt, tunc & liberratem & omnia defuncti bona, non obſtantibus codicillis, acquirunt, etiamſi minor 25 annis abſtinens poſteà pœnitens hæreditatem à ſervo occupatam repetierit.	Erant & olim bonorum acquiſitiones per bonorum propter creditores venditionem, quæ ſublata eſt.	Obligatio eſt juris vinculum, quo quiſque quod debet, ſecundum Civitatis Romanæ jura ſolvere cogitur. Dividitur autem primò in civilem & prætoriam. Secundò dividitur in 4 ſpecies: aut enim fiunt ex contractu, aut ex delicto, aut quaſi delicto.
		Noxales actiones. §§. 7.	*Animalium noxales actiones.* §. 1.	*Per quos agere poſſimus.* §§. 2.	*Satiſdationes.* §§. 7.	*Perpetuæ actiones in hæredes.* §§. 2.	*Exceptiones.* §§. 11.	*Replicationes.* §§. 4.
Liber IV.	*De obligationibus quæ ex Delicto naſcuntur.*	Noxalis dicitur, ex qua alicui nocumentum provenit: hoc pacto in ſervum delinquentem tenetur dominus noxali actione; & ſi liber delinquens ſervus fiat, dominus noxali actione tenetur. Et ſi uterque in invicem quidpiam admiſerit, neuter neutri tenetur.	Animal pauperiem feciſſe dicitur, quando damnum ſine injuria datum eſt, & ad damnum reficiendum tenetur dominus noxali actione, ex lege 12. tabularum, ſi animal domini naturâ ſuâ non ferox nocuerit. Si verò ferox fuerit, uti urſus fugiens, nemo tenetur, cum non habeat dominum.	Non ſolum ſuo nomine quis agere poteſt, ſed etiam alieno, veluti procurator, curator. Procurator autem eſſe intelligitur, cuicunque & quibuſcunque verbis cauſam tuam agere & defendere permiſeris.	Pro litis æſtimatione hodiè ſatiſdatio non datur, ſed quod quis in judicio permanſurus ſit, is ſatiſdat vel jurejurando, vel nudè promittit. Si verò per procuratorem agat, hic niſi aut mandatum habeatur, aut à principali præſens confirmetur, rem ratam dominum habiturum, ſatiſdare tenebitur.	Perpetua actio quæ uſque ad finem ex conſtitutionibus introducta extenditur. Actiones contra hæredes non dantur, ſi ex maleficio naſcuntur; ſi verò ex contractu provenerint, dantur.	Exceptio eſt eorum quibuſcum agitur, defenſio, ut metus cauſa, eſt exceptio, quæ ei, qui metu promiſſorem coëgit, opponitur. Vel doli mali exceptio eſt, quæ ei, qui dolo promiſſorem circumvenerit, opponitur. Exceptio non numeratæ pecuniæ, quæ ei, qui pecuniam promiſſori non numeravit, opponitur.	Replicatio eſt alia adjuvandi actoris gratia allegata; qua exceptionis jus replicatur & reſolvitur veluti poſt pactum de non petendo poſteriori pacto convenit, ut quis petere poſſit; dicitur duplicatio, ſi dupli pactum ſecutum eſt; triplicatio, ſi tertio allegatur.

Tit. XV.	Tit. XVI.	Tit. XVII.	Tit. XVIII.	Tit. XIX.	Tit. XX.
De tutela Cognatorum. 3. §§.	*Capitis diminutio, ſtatus mutatio.* 7. §§.	*De patronorum tutela.* §. 1.	*Parentum tutela legitima.* §. 1.	*Tutela fiduciaria.* §. 1.	*Atiliana, Julia, Titia tutela.* §§. 7.
Si tutores teſtamento non ſunt dati, ſuccedunt agnati legitimi, frater ex eodem patre, patruus, amita, ſed non amitæ filius; impediuntur tamen ne tutores eſſe poſſint agnati, capitis diminutione.	Status mutatio maxima, minor, minima. Prior eſt Civitatis & libertatis amiſſio. Secunda, Civitatis tantùm. Tertia, Civitate & libertate retenta ſtatus tantùm mutatio. Perit autem jus cognationis ſervitute & deportatione.	Legitimi libertorum & libertarum tutores ſunt, patroni & eorum liberi; ubi enim ſucceſſionis eſt emolumentum, ibi & tutelæ onus eſſe debet.	Emancipatorum tutores ſunt parentes.	Emancipatorum tutores defunctis parentibus ſunt parentum liberi virilis ſexus fiduciarii, & debent eſſe perfectæ ætatis.	Deficiente tutore Romæ à Prætore dabatur tutor Atilianus, Julius verò & Titianus à præſidibus tutore ab hoſtibus capto dabatur, juxta legem Atilianam. Hodie tutores conſtituuntur à Magiſtratu; Epiſcopo, ſi pupilli facultates ad 500 ſolidos pertigerint, dantur uſque ad perfectam ætatem.
Vulgaris ſubſtitutio. §§. 4.	*Pupillaris ſubſtitutio.* §§. 9.	*Infirmatio teſtamentorum.* §§. 8.	*Inofficioſum teſtamentum.* §§. 6.	*Hæredum qualitas & differentiæ.* §§. 7.	*Legata.* §§. 36.
Pluribus hæreditatem excuſantibus, poteſt teſtator alios & alios ſubſtituere. Subſtitutus verò eandem partem habiturus eſt, quam habuit is, in cujus locum ſubſtituitur: Subſtituti autem ſubſtitutus, id eſt, quidam tertius, partem amborum, ſi ambo omiſerint, habiturus eſt. Subſtitutus verò ſubſtituti ſervi, dimidiam.	Si filius hæres impubes decederet, teſtator alium, & teſtamentum quaſi filio impuberi facere poteſt, & liberis etiamſi puberibus mente tamen captis certas perſonas ſubſtituere; qui ſi tamen ad mentem redierint, ſubſtitutio ceſſabit. Maſculis ſubſtituere poteſt teſtator uſque ad 14 annum; fœminis ad 12.	Infirmantur teſtamenta, 1. Adoptione & arrogatione. 2. Irritatur teſtamentũ primũ poſteriori jure perfecto. 3. Si ex eo nemo hæres extiterit. 4. Capitis diminutione. 5. Irritatur teſtamentum poſterius nondum perfectum, verbis tantùm teſtatoris, ſe nolle ſuperius valere. 6. Contra leges hæres non poteſt inſtitui.	Inofficioſum teſtamentum eſt, in quo parentes ſine cauſa ſe exhæredant, & ſine gravi cauſa licitum non eſt, & cognati poſſunt querelam intentare, ſi tamen aliqua parenti relicta fuerit, querelam intentare non poteſt, ſed uſque ad quartam legitimè replendam agere poteſt.	Hæredes triplices ſunt: alii neceſſarii; alii ſui; alii extranei. Neceſſarius hæres eſt ſervus, qui liber poſt mortem domini neceſſarius fit hæres. Sui ſunt & neceſſarii filius & filia. Extraneus eſt, qui teſtatoris juri non ſubditus hæreditatem quidem adit, ſi ſe pro hærede gerat, ſecus non.	Legatum eſt donatio à defuncto relicta; unde nulla inter legatum & fideicommiſſum differentia eſt. Poſſunt autem omnes res legari, tam corporales, quàm incorporales; uti actiones & jura incertis etiam perſonis.
Contractio obligationis. §§. 4	*Verborum obligationes.* §§. 7.	*De reis ſtipulandi & promittendi.* §§. 2.	*Stipulatio ſervorum.* §§. 3.	*Diviſio ſtipulationum.* §§. 4.	*Inutiles ſtipulationes.* §§. 27.
Contrahitur obligatio. Primò. Vel ex mutui datione, quod conſiſtit in rebus quæ numero, pondere & menſura conſtant. 2. Si quis per errorem ſolvit. 3. Ex commodato. 4. Ex depoſito. 5. Ex pignore.	Fit verborum obligatio, ſive ſtipulatio vel interrogatione vel reſponſione. Verba ſolennia hujus olim erant. Hodiè conſtituitur purè aut in diem, aut conditionatè; ut ſi ſtipuler quoad vivam, illa pura & perpetua eſt. Sub conditione, ſi ob cauſam aliquam differtur; vel ſi ſtipulatur his verbis; ſi interim moriar hîc; ſi hoc vel illud ſit, me facturum recipio.	Duo pluresq; Rei ſtipulandi fieri poſſunt, ſi poſt omnium interrogationem promiſſor reſpondeat, utrique ſpondeo. Duo pluresque Rei promittendi fiunt, ſi ſtipulanti promiſſores ſinguli ſeparatim ſpondeant.	Poteſt ſervus ſtipulari ex perſona domini, vel hæres poſt dominum defunctum, poſſunt & liberi in rebus parentum; ſed cum factum in ſtipulatione contineatur, ſervi tantùm, non domini perſona ſpectanda eſt.	Quatuor genera ſtipulationum ſunt. Judiciales. Prætoriæ. Conventionales. Communes. Judiciales à mero judicis officio pendent. Prætoriæ à prætoris pendent jurisdictione. Conventionales à voluntate contrahentium proficiſcuntur. Communes tam prætoris quàm judicis officio competunt.	Primò inutilis eſt ſtipulatio mortuorũ. 2. Stipulatio rei ſacræ aut religioſæ ſuæ aut hominis liberi. 3. Si quis alium daturum facturumque quid, promiſerit. 4. Si quis alii, cujus juri non eſt ſubjectus. 5. Si quis ſtipuletur decem; alius promittit quinque; alius purè; alius ſub conditione. Muti quoque, ſurdi, furioſi, ſtipulatio inutilis eſt.
Interdictiones. §§. 8.	*Pœnæ temere litigantium.* §§. 3.	*Officium Judicis.* §§. 7.	*Publica judicia.* §§. 6.		
Interdictorum olim varia erat diviſio. Erant enim alia prohibitoria, alia exhibitoria, alia reſtitutoria. Prohibitoriis Prætor aliquid fieri vetat. Reſtitutoriis aliquid reſtitui mandat. Exhibitoriis aliquid exhiberi præcipit, uti rem occultam, habentque vim adipiſcendæ, retinendæ, recuperandæ poſſeſſionis.	Pœnæ temerè litigantium ſunt, pecuniaria condemnatio; jurisjurandi religio; infamiæ metus. Jusjurandum defertur & reo & actori ad coërcendam calumniam; & advocatis utriuſque partis pœna jurisjurandi eſt ſolvere expenſas & damna litis adverſario.	Primò Judex debet obſervare, ne jura dicendo, aliter judicet, quàm conſtitutionibus aut legibus receptum eſt. Secundò, ſi contra actorem judicet, debet reum abſolvere, vel inſtanti cauſam differre. Tertiò. Rectè res controverſas diſtribuere.	Publicum judicium eſt, quod quivis ex populo plerumq; exequitur; quorum alia ſunt capitalia, ut mors, metallum, deportatio. Alia non capitalia ut infamia. Unde natæ leges. Lex Julia de ambitu. De repetundis. De annona. Lex Cornelia, de ſicariis, veneficis. Lex Fabia de plagiariis.		

Tit. XXI.	Tit. XXII.	Tit. XXIII.	Tit. XXIV.	Tit. XXV.	Tit. XXVI.
Authoritas tutorum. 3. §§.	*Finis tutelæ.* §§. 6.	*Curatores.* §§. 6.	*Satiſdatio tutorum.* §§. 4.	*Excuſatio tutorum.* §§. 20.	*Suſpecti tutores.* §§. 12.
Authoritate tutoris opus eſt, quando pupillus promittit, contrahit. Hæreditatem quoque adire non poſſunt, niſi tutoris authoritate. Lite verò interveniente inter tutorem & pupillum, non valet authoritas tutoris, ſed curator datur.	Finit tutela poſt 14. annum in maſculis, 12. in fœminis, 2. Pupillo ab hoſtibus capto. 3. Conditione in teſtamento relicto. 3. Morte pupillorum. 5. Tutore ad certum tempus dato. 6. Tutore ſuſpecto. Aut juſta de cauſa ſe excuſante.	Dantur & curatores ab iiſdem à quibus tutores. Dantur mente captis, cœcis, claudis, morbiſque impeditis. Dantur in locum tutorum inhabilium.	Omnes tutores vel curatores ſatiſdare coguntur, præter teſtamentarios & ex inquiſitione datos. Quos inter unus poteſt adminiſtrare, ſi ſatiſdationem offerat, ſi electus ad id ſit. Si diſſenſu in alios facto vel teſtamento ad id delegatus.	Excuſantur tutores aut curatores propter liberos, fiſcũ, abſentiam, propter litem inter pupillum, propter paupertatem. Ignorantiam. Ætatem decrepitam. Profeſſionem artium. Propter falſas tamen allegationes non excuſantur.	Suſpecti eſſe poſſunt Romæ prætor, in Provincia præſes, Legatus proconſulis, & quicunque tutelam non ex fide gerit, inde & infamis ſit ob dolum, neque etiamſi poſtea tutus, adminiſtrare poteſt, donec judicium finiat.
Ademptio legatorum. §. 1.	*Lex Falcidia.* §§. 4.	*Fideicommiſſariæ hæreditates.* §§. 22.	*Res per Fideicommiſſum relictæ.* §§. 3.	*Codicilli.* §§. 3.	
Poſſunt Legata adimi vel transferri in eodem teſtamento vel in codicillis.	Falcidia lex totum patrimonium legatis exhaurire & erogare prohibuit, ſed uſque ad quartam partem apud hæredes manere decidebat. Subductis debitis, funeris impenſis, & ſi forte plus quis, quàm in bonis habebat, legaſſet.	In fidei commiſſis olim hæres rogabatur, ut fideliter, non lege cogente hæreditatem totam vel partem alteri reſtitueret; ſed hodiè etiam lege cogitur, fidei tamen commiſſi capax eſſe non poteſt, niſi hæres fuerit, & ad eum tranſeunt onera hæreditatis & defuncti actiones.	Poſſunt ſingulæ res per fideicommiſſum relinqui ab hærede, à Legatario, excepto legato. Verba in fideicommiſſis uſitata ſunt: Peto. Rogo. Mando. Fidei tuæ committo.	Codicilli ſunt eorum quæ in teſtamento teſtatoris voluntati deſunt, ſupplementum, & confirmantur teſtamento priùs facto, & ante teſtamentum quoque ſi confirmentur. Codicillis tamen aut hæres inſtitui, aut ſubſtitui, aut exhæreditari poteſt. Teſtes Codicilli.	
Fidejuſſores. §§. 8.	*Literarum Obligationes.* §. 1.	*Obligationes ex conſenſu.* §. 1.	*Emptio & Venditio.* §§. 5.	*Locatio & Conductio.* §§. 6.	*Societas.* §§. 9.
Fidejuſſores ſunt, qui pro eo, qui promittit, obligantur, & aſſumi poſſunt in omnibus obligationibus & civilibus & naturalibus, ante & poſt contractum. Hujuſmodi fidejuſſio perfectam ſtipulationem præſupponit.	Si quis ſcripſerit debere ſe, quod ſibi datum aut numeratum non eſt, tunc literis contrahitur obligatio, agique poteſt ex iſtiuſmodi obligatione poſt biennium; intra hoc enim tempus opponit creditori, pecuniæ non numeratæ acceptionem, vel ipſum creditorem in litem deducit.	Conſenſu contrahitur obligatio: Emptione. Venditione. Locatione. Conductione. Societate. Mandato. Quarum quædam ſolo conſenſu verbiſque fiunt. Quædam verbis literiſque & ſcripturis, quibus alter alteri obligatur.	Contrahitur emptio & venditio ſimul atque de pretio utraque pars conſenſit, aut ſcripturis confectis ſubſcripſit. Si quis verò pœnitet dato aliquid arrhæ nomine, tunc emptor *v. gr.* perdit, quod dedit; Si venditor, duplum præſtare cogitur. Poteſt autem venditio purè & ſub conditione contrahi.	Locatio & conductio eodem modo, quo emptio & venditio contrahuntur; ſi videlicet de mercede utraque pars conſenſerit. Si quis alicui prædium perpetuò fruendum pro certa annua penſione tradiderit, quodq; conductori hæredique ejus vendere liceat, hic vocatur contractus emphyteuticus, ſive emphyteuſis.	Inter ſocios contrahitur ſocietas, aut tutores bonorum, id eſt, de univerſo patrimonio, aut unius alius negotiationis; quorũ lucri & damni partes, ſi æqualia contulerint, ſunt æquales, ſi non pro rata portione contributæ pecuniæ.

Tit. XXVII.	Tit. XXVIII.	Tit. XXIX.	Tit. XXX.
De Mandato. §§. 13.	*De Obligationibus quaſi ex contractu.* §§. 7.	*Acquiſitio obligationis.* §§. 3.	*Sublatio obligationis.* §§. 4.
Quinq; modis contrahitur mandatum: aut enim mea ſolius gratia tibi mando; aut mea & tua; aut aliena tantùm; aut mea & aliena: aut tua & aliena.	Illæ Obligationes quaſi ex contractu ſunt, quæ non propriè ex contractu deſcendunt. Daturque primò inter dominum rei geſtæ, eumque qui geſſit. Secundò. Inter tutorem, & pupillum. Tertio. Inter hæredem & Legatarium.	Obligatio acquiritur: 1. Per nos ipſos. 2. Per eos., qui in noſtra poteſtate ſunt. 3. Per ſervos totum. 4. Per liberos uſusfructus tantùm.	Obligatio tollitur: 1. Solutione. 2. Acceptilatione. 3. Novatione. 4. Contrario conſenſu.

Dicendum igitur, caſum fuiſſe fortuitum, & neutrum alteri quicquam debere, cùm uterque damnum paſſus ſit, hic aſini, ille naviculæ, merè per accidens, & minimè à cauſa per ſe. Atque hoc pacto omnes Juris caſus ſolves.

Verùm, ut Juris ſtudioſus majorem ex Arte noſtra capiat utilitatem; hîc Tabulam ſubjunximus combinatoriam totius Juris Civilis ſive Juſtinianei; qua unico intuitu, quicquid in eo tractatur, in Libros, Titulos, Paragraphos digeſtum comprehenditur. Si verò ſingulis propoſitionibus hîc propoſitis applicentur Artis noſtræ principia, eum brevi tempore & aſſiduo exercitio in conſummatum Juriſconſultum evaſurum nihil dubito. Ut vel hinc pateat, quantum Ars noſtra Magna, uti in hac facultate, ita in omnibus aliis, utilitatis & emolumenti conferat. Sit itaque

Pinax ſeu Tabula combinatoria, univerſi Juris Civilis Epitomen continens.

[Locus Tabulæ.]

Explicatio Tabulæ, & uſus ejuſdem.

In prima Columna Librorum Codicis Juſtinianei ſumma continetur; In fronte Tituli uniuſcujuſque Libri; in Columna verò paragraphi cujuſvis, tituli ordine continentur, quæ univerſam Juris materiam elucidant. Si itaque deſideras ſcire, quid in paragraphis Tituli X. Libri I. contineatur; vide primæ Columnæ primi Libri diviſionem, deinde tranſverſim in eo progredere uſque ad Columnam, cui titulus eſt X. & in angulo communi invenies paragraphos tituli decimi, Libri primi quæſitos; haud ſecus in omnibus aliis procedes.

Uſus Tabulæ Juridicæ.

Eo autem fine à nobis hæc combinatoria Jurium Tabula condita eſt, ut hujus facultatis ſtudioſus ſtatim unico omnem juridicam materiem intuitu comprehenderet, ac qualemcunque ex titulorum ſerie depromptam Quæſtionem, ſtatim ſecundum Artis noſtræ principia reſolvere queat; dummodò ſtatum quæſtionis primò plenè intelligat, quod ex iis in unaquaque Columna titulis, ſubſcriptis argumentis intelliget. Totus itaquè, uti dixi, primus Inſtitutionum Juſtinianearum Liber in 26 titulos diviſus. Secundus verò Liber in 25. Tertius in 30. Quartus denique in 18. quemadmodum in Tabula apparet: Et ſinguli Libri ſuòs titulos deſumunt ſecundum ſeriem & numerum titulorum in fronte Tabulæ deſcriptorum. Sed ut totam praxin uno atque altero exemplo explicemus.

PARADIGMA I.

Quæritur itaque: *Quid ſit Teſtamentum?* Reſpondeo, eſſe teſtationem mentis, qua teſtator declarat ultimam ſuam voluntatem circa hæreditatem ſucceſſoribus relinquendam; quam, ex Artis noſtræ 18 principiis, hiſce formulis deſcribimus.

Per	B.	Teſtamentum eſt	Ultimæ voluntatis Teſtatoris declaratio; quæ fit circa diſpoſitionem *bonorum* in ſucceſſores ſanguine ei proximos hæredes transferendorum. Quæ etiam hac prima deſcriptione intelligenda ſunt, de Teſtamento ab Inteſtato; in ſequentibus communes.
	M.		*Extenſio* bonorum Teſtatoris in hæredes per ultimam voluntatem, ſive ſcripto, ſive dicto factam, & ſeptem teſtibus conſignata & ſubſcripta.
	D.		Ultima de bonis diſpoſitiva *perpetuò* valitura voluntas.
	P.		Teſtatoris efficax & *potens* irrefragabili lege conſtituta voluntas, quæ niſi aliud intervenerit, irritari non poteſt.
	S.		Teſtatoris immutabilis & efficax *intentio*, ſcripto expreſſa, quâ legitimè conſtitutâ & manifeſtatâ hæres jus acquirit ad omnia in teſtamento contenta.
	Vo.		*Voluntas* ultima Teſtatoris, qua de bonis ſuis poſt mortem relictis diſponit.
	Vi.		*Virtus* legalis, qua bona Teſtatoris poſt mortem transferuntur in filios, qui ſi deſint, in proximos cognatos & affines; vel hiſce deficientibus, in quoſcunque alios.
	Ve.		Lex *Veridica*, qua Teſtatoris intellectus fit conformis voluntati de bonis in hæredes, alioſve transferendis.
	G.		Voluntas ultima, qua Teſtator curis omnibus ſepoſitis *quieſcit* in diſpoſitione bonorum.

In

Per {

- ⚌. In teſtamento fit *ſeparatio* & tranſlatio bonorum à Teſtatore in hæredes alioſve; eſtque teſtamentum *legale, militare, œconomicum,* &c.
- ♡. Teſtamentum à Teſtibus ut plurimum ſeptem *approbantibus* ſubſcribitur & ſignatur.
- o•. Teſtamentum *irritari* poteſt multis modis, exhæreditatione ob delicta enormia, vel aliis de cauſis in Tabula contentis.
- α. *Cauſa* cur Teſtamentorum ordinatio inter homines inſtituta ſit, fuit voluntas *Principum* & Magiſtratuum, ad publicam ſalutem & pacem procurandam per leges & decreta manifeſtata.
- ⊙. *Media* ad teſtandum ſunt, efficax Teſtatoris voluntas; teſtes verò ad approbandum illud.
- ω. *Finis* Teſtamenti eſt, ne bona Teſtatoris poſt mortem in incertum vagentur, & ad diſſidiorum litiumque quæ inde conſequerentur, evitationem.

Et ſic de cæteris.

Unaquæque harum 18 Propoſitionum de Teſtamento adductarum, iterum per eadem principia ampliari poteſt, & per Quæſtiones uberius diſcuti.

1. *An* teſtator quemlibet ad hæreditatem aſſumere poſſit, an ſolum ſibi agnatione proximos?
2. *Quid* fiat, ſi deceſſerit quiſpiam ſine teſtamento? cujuſnam erunt bona? quis hæres futurus, ſi ab inteſtato?
3. *Cur* teſtamentorum ordinatio inſtituta ſit, & in quem finem? juxta quadruplex cauſarum genus diſponenda.
4. *Quantum* debeat eſſe teſtamentum; an privatum, an publicum, & qua ſolennitate? *Quotuplex* teſtamentum ſit; ubi de civili, militari, &c.
5. *Quomodo* debeat inſtitui teſtamentum; quibus teſtibus; quænam requirantur, ut legitimum ſit? ubi de teſtibus, de approbationibus, & ſimilibus.
6. *Quale* debeat eſſe; Quinam poſſint eſſe teſtatores: an furioſus, cæcus, ſurdus, mutus; an impuberes, mulieres, &c. quinam ad hæreditatem aſſumi poſſint & debeant?
7. *Ubi* teſtamentum confici poſſit; an locus certus præſcribatur? Utrum & quomodo teſtamentum à milite confici poſſit, & ab uno in remotis regionibus conſtituto?
8. *Quando* teſtamentum & quo tempore condi poſſit; quando hæredes illud acceptare poſſint, & jus in illud habeant?
9. *De quibus* teſtamentum condi debeat; an de ſolis bonis temporalibus & corporeis, an & de incorporeis rebus, cujuſmodi jura & privilegia ſunt?
10. *Cum quibus* teſtamentum condatur? ubi de teſtibus, ſubſcriptione, ſubſignatione & ſimilibus fuſus dabitur diſcurrendi campus. Quæ omnia ab Artis noſtræ perito per 18 Principia deducta univerſalem de teſtamenti materia ſcientiam parient.

Atque hoc modo non tantùm de teſtamenti argumento ampliando immenſam materiem congeres, ſed & de quolibet titulorum in fronte poſitorum argumento, pari pacto cum immenſa amplitudine diſcurrendi dabitur materia. Sed ne in infinitum opus creſcat, hîc tantùm Tabulæ uſum, modumque eam practicandi, tironibus Juris, paucis exhibendum duximus; donec quiſpiam Juris Profeſſor Artis noſtræ amator reperiatur, qui dicto modo & methodo omnes Tabulæ titulos & paragraphos fuſiùs deducat.

PARADIGMA II.

Sit primus paragraphus Tituli primi Libri primi, *Quid ſit Juſtitia?* reſolvendus: ſic procede.

Primò per Enneadem Erotematicam, ſive novem modos quærendi, formalitateſque eorum, negotium facilè conficies, hoc pacto:

Pone ante te dictos novem modos quærendi cum formalitatibus earum, ut ſequitur.

In Regula {	Utrum	} Modalitas eſt {	Exiſtentia rei.
	Quid		Eſſentia.
	Cur		Formalitas.
	Quantum		Quantitas.
	Quomodo		Modus.
	Quale		Qualitas.
	Ubi		Locus, Localitas.
	Quando		Duratio ſeu temporalitas.
	Quibuſcum de Quo		Inſtrumentalitas.

Juxta

Juxta haſce Modalitates ordine ſe ſequentes divides Juſtitiam, ita ut

Alia Juſtitia ſit
- Per ſe exiſtens, uti in DEO; alia in alio, ut in voluntate hominis.
- Eſſentialis, ut divina; alia accidentalis, ut humana.
- Formalis, eſtque habitus animæ; alia cæterarum *intellectualium* ſubſtantiarum.
- Quanta, comparata ad operationes animæ; alia ad corporeas partes comparata.
- Quæ modificat corpus, alia quæ modificat animam.
- Quoad qualitates facultatum tum intrinſecas, tum extrinſecas conſiderata.
- Localis, in Cœlo præmians bonos; alia inferior reprimens malos.
- Æterna in DEO; alia æviterna, in Angelis; alia temporalis, ut humana.
- Inſtrumentum corporeorum; alia inſtrumentum ſpiritualium.

Quæ omnia denuò per Regulas Quæſtionibus annexas dividi poſſunt; ut:

Alia Juſtitia eſt
- Neceſſaria, alia poſſibilis, alia impoſſibilis, alia contingens.
- Abſoluta & totalis, alia partialis eſſentialiter, alia habitualis, actualis alia.
- Primitiva, alia derivativa, alia poſſeſſiva.
- Formalis, alia finalis.
- Continua, alia diſcreta.

Per Regulam
- An.
- Quid.
- De Quo.
- Quare.
- Quantum.

Et hoc pacto progredieris per omnes Regulas, notando ſingulas diviſiones factas, juxta quas deinde definitiones Juſtitiæ auſpicaberis. V. G.

De Juſtitia exiſtente per ſe, ſeu divina, has dabis definitiones.

Per Regulam: An, Quid, De quo, Cur, Quantum, Quale, Quando, Ubi, Quomodo, Quibuſcum — Definies Juſtitiam exiſtentem per ſe, eſſe
- Ens neceſſarium exiſtens, tribuenſque unicuique quod ſuum eſt.
- Eſſentialem & liberam inclinationem tribuendi unicuique quod ſuum eſt.
- Primam originem & radicem, unde procedit Juſtitia creata.
- Formam ſimpliciſſimam, quæ unicuique quod debitum ei, tribuit.
- Menſuram totius diſtributivæ & commutativæ juſtitiæ creatæ.
- Propriam inclinationem intrinſecam DEI, per quam unicuique quod ſuum eſt, tribuit.
- Habitualem & æternam perpetuamque voluntatem tribuendi unicuique quod ſuum eſt, id eſt, proportionatam perfectionem.
- Ens, quod ubilibet diſtribuit debitum ſecundum merita & diſpoſitiones rerum.
- Id, quod modificat diſponitque res, ſecundum quod eis convenit.
- Inſtrumentum DEI intrinſecum operandi juſtè.

Hoc pacto procedes poſteà ad definitionem Juſtitiæ exiſtentis *in alio*, uti in voluntate hominis; deinde ad *formalis*, *materialis* &c. definitionem; & ſic de cæteris modis Juſtitiæ ſuprà deſcriptis.

Per ſpecies quoque Quæſtionis, *Utrum*; quæ ſunt, neceſſarium, poſſibile, impoſſibile, contingens: has definitiones dabis: De Juſtitia *V. G.* DEI exiſtente per ſe.

Per: Neceſſarium., Poſſibile., Impoſſibile., Contingens. — Juſtitia DEI per ſe exiſtens, eſt Ens
- Neceſſarium, quod liberè diſponit & judicat de omnibus.
- Cui ſoli eſt poſſibile omnia juſtè diſtribuere.
- Cui non eſt impoſſibile etiam futura antequam exiſtant, ordinare.
- Quod omnibus contingentibus legem ponit.

Per ſpecies Regulæ Quid.
- Eſſe ens abſolutum, quod liberè judicat & diſponit de omnibus.
- Eſſe attributum, quod
  - Cum miſericordia miſericorditer
  - Cum ſapientia ſapienter
  - Cum fortitudine fortiter
  - Cum libertate liberè

  Concurrit ad judicandum.

Et hoc pacto procedendo per omnes & ſingulas ſpecies Regularum, innumeræ fient de juſtitia definitiones, quæ implicitè in ſe, quicquid in univerſo Juris corpore eſt, continent.

Diviſionibus & Definitionibus peractis, procedes ad modum demonſtrativum, per Quæſtiones examinando ſingulas; habebiſque ingentis libri titulos & capita de ſola Juſtitia exiſtente per ſe, ut interim taceam reliquas modales Juſtitiarum differentias in creatis. *Verb. Grat.* de Juſtitia Dei quæratur:

An in DEO detur Iuſtitia per ſe exiſtens? ℞. affirmativè: quia Juſtitia in DEO eſt ipſe DEUS ſubſtantialiter; quod & per 18 principia, & per novem Quæſtiones, Speciesſque regularum facilè, praxi ſæpè ſæpiùs tradita, oſtendes. Uti per ſpecies Quæſtionis, Utrum: *An Iuſtitia DEI neceſſaria, poſſibilis, impoſſibilis, contingens ſit?* Per ſpecies Regulæ, Quid; *Quid illa ſit in ſe, quid in alio; quid habeat in ſe, quid in alio?* Per ſpecies Regulæ, de quo; *Quid illa ſit privativè, derivativè, poſſeſſivè;* & ſic de cæteris; quæ omnia in Capite de Regulis tradidimus, habebiſque in ſola harum Regularum adductione 50 loca, per quæ Juſtitia DEI per ſe exiſtens probetur; ut interim, ſicut dixi, taceam reliquos Juſtitiæ modos ſuprà adductos.

Vides itaque Lector, quomodo Argumenta Juridica in præcedenti Tabula tractari queant: Quod enim nos de Juſtitia adduximus exemplum; juxta illud, quodlibet aliud thema ex Tabula depromptum, te facili negotio deſcripturum nihil dubito; atque adeò ſine tanta librorum farragine ſolùm Artis noſtræ præceptis inſiſtendo, omnes Juris difficultates enodare poſſis. Sed hæc paucula de Juriſprudentiæ ſpeciminibus ſufficiant.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI, SIVE COMBINATORIÆ, LIBER NONUS,

Paradigmata Facultatis Asceticæ, *Theologiæ poſitivæ, & moralis exhibens.*

Sectio I.

De Facultate Aſcetica.

Caput I.

De definitione Artis Aſceticæ.

Aſcetica facultas eſt habitus ſupernaturalis practicus ad ultimi finis conſecutionem ordinatus, ſeque ad Theologiam ſcholaſticam habet, ſicuti Logica ad Metaphyſicam, & paſſim prudentiæ, ſapientiæ, & eminentiſſimæ ſcientiæ nomine gaudet. Prudentia eſt, quia maximè in medijs intento fini neceſſariis ordinandis occupatur: Sapientia, quia circa res cauſaſque altiſſimas, nimirum circa Deum finem ſupernaturalem omnium verſatur: Scientia, quia ſua principia partim à Theologia ſcholaſtica, partim ab Ethica deſumit & demonſtrat; verè & propriè dicta ſcientia ſcientiarum, juxta illud Sap. 10. dedit illi ſcientiam Sanctorum. Dicitur conſtans & perpetua voluntas operandi convenienter ſuo fini; quam ſic definimus: Facultas Aſcetica eſt ſcientia operandi convenienter ſuo fini ultimo. Cujus *Materiale* objectum eſt omne id, circa quod, ut fini ſupernaturali conveniens actio humana verſari poteſt, ſive in quantum Virtus conſideratur in Voluntate exiſtens: *Formale,* ipſa rei convenientia cum fine: *Finale*, ſummum & ultimatum bonum: *Efficiens* eſt vel Magiſter, vel ſupernus gratiæ divinæ influxus.

Quæ omnia per 18 Artis noſtræ principia ſcitè deduci poſſunt; V. Gr: Si quæratur, *utrum ſit habitus ſupernaturalis practicus, ad finis ultimi conſecutionem ordinatus?* ℟. Affirmativè, & probo id;

Per	B.	Quia	Ad ſummum *bonum* finaliter conſequendum ordinatus eſt.
	M.		*Extendit* ſeſe ad iſtud, quod omnium maximum eſt, & imprimis neceſſarium.
	D.		Verſatur in operationibus ad *æternitatem* conducentibus.
	P.		Supernâ gratiâ adiutus *poteſt* illud attingere, quod viribus humanis negatum eſt.
	S.		A principiis & cauſis ſupernaturalibus immediatè dependet per *fidem*; & propriè ſcientiarum ſcientia eſt.
	Vo.		Animam avidam & *deſideriis* plenam efficit ad ſummi boni aſſecutionem.
	Vi.		*Virtus* eſt omnium & eminentiſſima & maximè neceſſaria.
	Ve.		Circa æternæ *veritatis* rationes maximè verſatur, ut in praxin deduci poſſit.
	G.		Hunc *finem* tandem, quem intendit, adipiſcetur in gloria cum finali gratia decedens ex hâc vitâ.

Et ſic de cæteris ordine principiis procedere poteris.

Neceſſitatem hujus ſcientiæ probare poteris ex ultimo fini oppoſitis.

B.	Quia, quicunque finem ſuum non aſſequitur,	Eum *miſerrimum* eſſe, in confeſſo eſt.
B.		Eum ultimo & ſummo *bono* privari neceſſe eſt.
M.		Quicquid *magnum* & perhonorificum egerit in hoc Mundo, ſine hoc fruſtaneum eſt.
D.		Ei omnis *tolerantia* & in adverſis *duratio* infructuoſa eſt.
P.		Ei omnis *potentia* vertitur in impotentiam.
Vo.		Is omni *ſpe* bonorum cœleſtium excluditur.
Vi.		Si tradiderit corpus ſuum ita ut ardeat, ſi *virtutes* omnes exerceat, ſine hoc fine nihil ipſi proderit.
Ve.		Si *veritates* omnes, ſcientias omnes calluerit, ſine hoc nihil ipſi conducent.
G.		Si omnem Mundi *gloriam* poſſederit, miſer, infelix, inglorius ſine hoc ſemper manebit.

Si quæris, *Cur*?

≡	℞.	Quia	*Separatur* à DEO ſummo & æterno bono.
♡			Omnem cum DEO *unionem* ſine ſpe ulla perdit.
⧟			Omnia bona eidem in mala *commutantur* æterna.
α			*Principio* ſuo ſummo & infinito bono ſine finali gratia reſtitui impoſſibile eſt.
⊙			Omnia ad ſummum bonum amplius conſequendum *media* fruſtranea ſunt.
ω			Aberrat à *fine*, ob quem conditus eſt, æternæque damnationi mancipatur.
M.		Unde	Omnis *majoritas* ei degenerat in minoritatem & infinitorum malorum abyſſum.
Min.			Fruſtra natus eſt, fruſtra vixit, fruſtra pretioſo filii DEI ſanguine redemptus eſt, fruſtra omnia in hoc mundo peregit & operatus eſt.

Quomodò verò ab hiſce omnibus liberari queamus, docet Aſcetica. Ergo Scientia eſt omnium eminentiſſima, & maximè neceſſaria, quod erat oſtendendum.

Occupatur itaque Aſcetica tota circa *principium*, *medium*, & *finem*; quæ conſiſtunt in (S.) Agnitione, (Vo.) Proſecutione, & (G.) Aſſecutione illius ultimi finis, qui quæritur.

Principium, quo effectivè movetur in finem, eſt cognitio nobilitatis & præſtantiæ finis iſtius, ſine quo nemo beatus eſſe poteſt; eſtque cognitio per fidem in promiſſis meritiſque Chriſti & Sacra Scriptura fundata, quæ ſunt principia ſupernaturalia, ſine quibus illum attingere nemo poteſt.

Media, omnia, quæ exiſtunt in rerum natura, eſſe poſſunt; cùm nihil ſit adeò tenue & exiguum, quod non ipſius ſummi boni, quod quærimus, bonitatis quandam veluti particulam in ſe contineat; Inviſibile enim illud bonum per ea, quæ facta ſunt, conſpicimus. Quæ omnia per 9 Subjecta univerſalia amplè & fuſè deduci poſſunt, hoc pacto.

Media

Media ad finem ultimum conſequendum ſunt per

- B. Quicquid *bonitatiis* eſt }
- M. Quicquid *magnum* & excellens eſt } in
- D. Quicquid eſſentiæ ſuæ ratione *durat*.
- P. Omnes *potentiæ* & facultates rerum.
- S. Omnes *ſcientiæ* & artes.
- Vo. Quicquid *appetibile* eſt.
- Vi. Omnes *virtutes* naturales, morales & ſupernaturales.
- Ve. Omnes *veritates* naturales & ſupernaturales.
- G. Omnia *gaudia* & voluptates media eſſe poſſunt ad finem conſequendum.

Ex his bonis partialibus animus inardeſcit ad illud ſummum omnium bonorum aggregatione perfectum, in quo ſolo, & in nullo alio mens humana quieſcere poteſt; vel enim toto bono, vel nullo frui licet; quia nihil non totum, animum ſatiare poteſt, & perfectè ejus explere appetitum.

Media ad finem ultimum conſequendum ſunt per { Omnia / Omnes }

- ☰ Quæ nos *ſeparant* ab illicitis.
- ♡ Virtutes, quæ nos DEO *uniunt*.
- ⚯ *Adverſitates* & *contrarietates* patienter toleratæ.
- α Quæ *cauſant* in nobis appetitum boni cœleſtis.
- ⊙ Incrementa & *virtutum* ſtudia.
- ω *Fines* ordinati indirecti & partiales.
- M. Quæ *magis* fini conveniunt.
- Æ. *Proportionata* fini.
- Min. *Mala*, defectus, miſeriæ, calamitates in hac vita mortali eſſe poſſunt media ad finis ultimi aſſecutionem; dum ex iis, quid ex malis vitandum, quid ex bonis ſeligendum ſit, cognoſcamus.

Dixi *hæc media eſſe ad finem*; Quia ex horum conſideratione mens humana tanquam per ſcalam quandam Jacobæam aſcendit ad ipſum ſummum bonorum omnium apicem, qui DEUS eſt; dum ejus infinitam Bonitatem M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. in omnibus & ſingulis rerum Creatarum ordinibus veluti in totidem ſpeculis reflexa conſiderat, ex quorum intuitu, tanquam ex veterno quodam ſuſcitata, incredibili deſiderio ad illum poſſidendum animatur, ob quem omnia illa condita ſunt; donec tandem vitâ benè & rectè juxta DEI beneplacitum tranſacta in hoc mundo, in altero tantoperè concupitum plenè poſſideat.

Ex quibus luculenter patet, felicitatem in nullo eorum, quæ in hoc Mundo tam anxiè quæruntur, conſiſtere; tametſi, uti paulò ante oſtendimus, omnia media eſſe poſſint ad finem congrua.

Nullum bonum terrenum & creatum nos felicitatis participes facere poſſe, neque felicitatem in iis conſiſtere, ſic probatur ex Artis noſtræ principiis.

Per B. 1. In eo, quod eſt tantùm apparenter & imperfectè *bonum*, felicitas conſiſtere non poteſt.
Omnia *bona* fortunæ, animi, & corporis ſunt tantùm apparenter & imperfectè bona. Ergo in iis non conſiſtit felicitas.

2. Quod hominem non ſimpliciter *perficit*, illa felicitas eſſe non poteſt.
Omnia bona temporalia, terrena, caduca, hominem non ſimpliciter perficiunt. Ergo.

3. Quod illicito modo obtineri poteſt, illud verum *bonum* eſſe non poteſt, & conſequenter nulla in eo felicitas.
Hoc fieri poteſt in omnibus bonis temporalibus & terrenis. Ergo.

4. Quod *bonis* & malis æquè bonum eſt, illud felicitatem adferre non poteſt.
Omnia fortunæ *bona*, bonis & malis æquè bona ſunt. Ergo.

5. Quicquid corpus tantùm interius exteriuſque *perficit* & ornat, per ſe verum bonum non eſt.
Tales ſunt pulchritudo & forma corporea. Ergo. Quia minimo accidente perit.

6. Quicquid modò exiſtit, modò perit, id nec *bonum* nec malum verum eſt.
Hoc præſtant omnia bona temporalia. Ergo.

Quæ & per oppoſita oſtendi poſſunt : *V. Gr.* Quicquid peccatum non eſt, id verum malum eſſe non poteſt. &c.

Per
M. Omnis magnitudo, excellentia & ſublimitas in quocumque genere rerum creatarum, felicitas eſſe non poteſt; quia mutationi obnoxia eſt, neque diu durat.
D. Quicquid non eſt *durabile*, id felicitatem dare non poteſt.
Longa vita cum bonorum temporalium affluentia non eſt durabilis. Ergo.
Quia varijs fortunæ caſibus ſubjecta eſt.
P. Omne quod timoribus, ſuſpicionibus, inquietudinibus animi obnoxium eſt, illud felicitatem conſtituere non poteſt.
Omnis *potentia* humana, dignitas, imperium, talia ſunt. Ergo.
Quia turbant mentem.
S. Omne quod *opinionibus* & difficultatibus implexum inquietat animum, id felicitatem conſtituere non poteſt.
Omnes *artes* & ſcientiæ hoc habent. Ergo.
Vo. Omne quod brutis æquè ac hominibus commune eſt, atque ob perturbationem mentis, indomitaſque paſſiones, quas cauſat, triſtes exitus ſortitur, id felicitatem conſtituere non poteſt.
Omnes Voluptates ſenſuales & Venereæ ſunt tales. Ergo.
Vi. Omne quod citò perit, & plerumque falſitas eſt, *Virtutis* ratione comparatum, id felicitatem non habet.
Talis eſt magnæ famæ acquiſitio. Ergo.
Quia fluxa eſt, & invidiæ obnoxia multorum.
Ve. Omne quod ex ſe & ſua natura fluxum, caducum, periturum eſt, id *veram* felicitatem conſtituere non poteſt.
Talia ſunt omnia bona hucuſque recenſita. Ergo.
G. Omne quod auferri poteſt, & ex ſe *inſtabile* & *inquietum*, mentis perpetua ſollicitudine perplexum, id felicitatem dare non poteſt.
Tales ſunt honores, divitiæ &c. Ergo.

Nulla itaque humana felicitas hominem ſalvare poteſt; Ergo non datur niſi felicitas illa ſupernaturalis, id eſt, ſummi boni fruitio, quam inquirimus.

Quia quodcumque ex bonis opinione hominum felicitatem conſtituentibus, aſſumpſeris, ſemper illa ſummis inquietudinibus, timoribus, inſidiis, vanitatibus obnoxia reperies; non enim dives ſatiatur divitiis, nec Reges regnis, nec Philoſophus appetitu ſciendi, nec ambitioſus honoribus, Venereus homo non ſatiatur libidinibus; quæ omnia uti animum in tranſverſum agunt, ſummiſque inſaniis ſubjiciunt, ita felicitatis nomine gloriari minimè poſſunt.

Sola itaque *beatitudo ſupernaturalis* hominis animum perfectè explere poteſt; ita ut quod deſideret, aut deſiderari amplius poſſit, non ſit. Hic eſt Deus benedictus, α & ω. principium & finis omnium, interminum eſſentiæ pelagus, ipſum eſſe ſupereſſentiale omnium rerum quæ ſunt, & quæ non ſunt; extenſione immenſum & omni conceptibili magnitudinum, multitudinum, perfectionumque cumulo infinities majus, in ſe ab æterno, ex tempore in omnibus, omnia ſuſtentans, penetrans, comprehendens, excedens; immensâ bonitate ſummum, magnitudine omnem excedens capacitatem, duratione æternum, diffuſiſſimum ſimul & collectiſſimum, ſine principio, ſine limite, ſine menſura & modo; Omnipotens, ſapiens, omniſcium, appetibile ſummum & univerſale, virtus infinita, veritas & regula omnium, gloria æterna; Deus triunus, Pater Filius & Spiritus Sanctus, primum & ultimum omnis actionis digniſſimum objectum.

Si itaque vis ſalvus & æternùm beatus eſſe, obſerva præcepta, juxta 18 *Artis noſtræ principia diſpoſita.*

B. Vitam *perfectam* & Deo beneplacitam in hac vita inſtituito.
M. Quicquid in mundo *magnum*, excellens, & apparenter bonum, tanquam caducum & tranſitorium magno animo contemnito.
D. In perfectionis ſtudio *perſeveranter* & continua vigilantia conſiſtito.
P. *Potentias* inordinatas ſenſuum omnium exteriorum interiorumque, quæ finem impediunt, mortificato.
S. *Intentionem* rectam in omnibus operibus tuis, in hunc finem unicè collimantem, indeclinabiliter formato.

Vo. Omnem

Vo. Omnem amorem & *deſiderium* tuum in hunc ſummè expetendum finem conferto, omni mundano & carnali affectu excluſo.

Vi. Perpetuo *virtutum* omnium, tam naturalium quàm ſupernaturalium, uti & orationis exercitio ſtudioſè incumbito.

Ve. *Veritatum* æternarum rationes continuo mentis ſcrutinio expendito.

G. *Quietem* & tranquillitatem mentis, tam in proſperis quàm adverſis perpetuò & imperturbabiliter conſervato.

☰ Ab omnibus quæ te ab hoc fine *ſeparare* poſſunt, abſtineto.

♡ *Unionem* animæ tuæ cum Deo per ferventes amoris actus & perpetuum orationis ſtudium, ſollicitâ mente quærito.

○● Omnia non mortalia tantùm, ſed & venialia peccata fini conſequendo *contraria*, omnibus viribus vitato.

α *Cauſas* & occaſiones eorum, quæ fini obſtant, peccatorum fuge; contra, principia ad finem hunc conſequendum neceſſaria, cumprimis adaptato.

⊙ Omnia quæ in Mundo obvia comperiuntur, non bona tantùm, ſed & mala, tibi ceu *media* quædam ad dictum finem applicato.

ω *Fines* non ultimum tantùm, ſed & ſecundarios, & indirectos, uti finem ultimum reſpiciunt, ita ad illum omnes ſemper referto.

M. *Majores* te, Superiores & Præſides, omni, quo par eſt, honore, humiliter & obedienter reverere.

Æ. *Æquales* tibi proximos, uti teipſum amato.

Min. Omnes *defectus*, culpas, peccata, imperfectiones, veluti unicum ad felicitatem conſequendam impedimentum fugito.

Atque in hiſce conſiſtit perfecta vitæ hominis ratio, qua ad intentam felicitatem eveharis.

Hæc autem tantò perfectiùs obtinebis, quantò ea per novem Subjecta Univerſalia fuſiùs deduxeris.

△ *Sacramenta*, quæ ſunt media neceſſaria ad finem, à Chriſto inſtituta, diligenter frequentato, uti unica ſalutis acquirendæ media, & ex meritis Chriſti valida.

 Angelicam cuſtodiam in hunc finem tibi aſſignat; unde *angelicas* Virtutes, amorem, puritatem, deſiderium gloriæ divinæ, quantò ſunt fini propinquiores, tantò eas ardentiùs imitator.

◎ *Cœleſtium* corporum B^tas^. M. D. P. S. Vi. Ve. G. te ducent ad B^tem^. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. finis ultimi, in quo relucent.

□ Varietas *elementarium* operationum, earumque B^tas^. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. te docebunt ad quid condita ſint, & quomodò iis uti debeas ad finem ultimum, in quo exprimuntur.

 Ipſa admirabilis *humani* corporis ſtructura, ex corpore & anima conſtituta, per mirificas operationes ac facultates te ducet tanquam per ſcalam ad id, quod quæris, ſummum bonum.

 Ipſorum *animalium* quadruplex genus, quadrupedum, natatilium, volatilium, inſectorumque genus, ad quid ſerviant, ad quid condita ſint, & ad quid referri debeant, monſtrant.

 Vegetabilium quoque, plantarum, arborum, fruticum, herbarum innumerabilis varietas, eorumque intenta mentis conſideratio ad ultimum te finem deducent.

⬠ Imò vel ipſa *inanimata* natura, uti ſunt varia mineralium & metallorum genera, uti propter te condita ſunt, ita & ad ultimum finem, qui in eorum B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. veluti in ſpeculis quibuſdam exprimitur, ſummoperè perpetua mentis reflexione conſiderantibus conferunt.

⁝⁝⁝ *Inſtrumenta* quoque & materialia, uti & diverſitas accidentium tibi ingentem dabunt materiam, qua ad finem tandem perducaris.

Hæc omnia hucuſque recenſita, ſi per Quæſtiones in propoſitiones reduxeris, earum nec finem nec numerum reperies. *V. G.* Si quæras: *Quid illa Beatitudo ſit?* Reſpondeo ſic:

Per B.

Per { B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. } Eſt {
- B. Status omnium imaginabilium *bonorum* aggregatione perfectus, omnium malorum expers.
- M. *Cumulus* omnium *perfectionum*, quæ homini competere poſſunt.
- D. *Interminabilis* beatiſſimæ vitæ poſſeſſio.
- P. Omnium *potentiarum* & facultatum animæ, convenientiumque deſideriorum ſatisfactio.
- S. Clara & ejuſdem DEI, omniumque, quibus præditus eſt, perfectionum *cognitio*.
- Vo. *Amor* DEI ardentiſſimus, & nunquam interrumpenda ſummi DEI fruitio.
- Vi. *Virtutum* omnium conſummata perfectio.
- Ve. *Veritatum* omnium in eſſentiali veritatis idea exiſtentium perfecta notitia.
- G. Ineffabilis animi *voluptas* & *gaudium*, quod æternum duraturum ex ſummi Boni fruitione & poſſeſſione oritur.
- Similitudo DEI ſive Θεομόρφωσις, qua ſimiles ei erimus, quia eum videbis ſicut eſt.

Poſt quæſtionem *quid*, quæres: *quanta*, *qualis*, *quare*, *quomodò*, *ubi*, *quando*, *de quo*, illa ſit beatitudo.

His finitis ſubjunges affectus admirationis divinæ Bonitatis. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Habes itaque paucis hîc totius Aſceticæ Diſciplinæ ſummam, Artis noſtræ Regulis expreſſam. Quare nihil reſtat, niſi ut uno atque altero exemplo in particulari illam applicemus.

PARADIGMA ASCETICUM.

Quomodo Oratio rectè & cum fructu inſtituenda ſit, Artis noſtræ præcepta docebunt. Sic age.

Primò, juxta *quadruplex Cauſarum* genus, finalem, formalem, efficientem & materialem, illam examinabis. Et primò quidem *finalis* cauſa Orationis eſt DEUS; *formalis* eſt modus orandi & ſupplicandi DEO; *efficiens* eſt ipſe ſupplicator; *materialis* ſunt ipſæ orationes ſive mentales, ſive vocales.

Cùm itaque DEUS ſit *finis* Orationis, facta priùs recta intentione & confidentia finis hujus, qui DEUS eſt B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ad quem intentio dirigenda eſt.

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. } Per {
- B. *Diffuſionem* omnium potentiarum animæ.
- M. *Extenſionem* deſideriorum.
- D. *Perſeverantiam* in Oratione.
- P. Aſſiduam *potentiarum* animæ applicationem.
- S. *Ordinationem* earum ad DEUM.
- Vo. *Affectus* & impulſus vehementes.
- Vi. *Virtutis* continuum exercitium.
- Ve. *Veritatum* æternarum inveſtigationem.
- G. Conferendo omnia ad honorem & *gloriam* DEI; quæ exſuperant omnem ſenſum.

Ad cauſam *formalem* referuntur varii modi orandi, quorum *primus*, *Elevatio* mentis in DEUM dicitur, conſiderando ejus Bonitatem M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Secundus eſt, *Petitio*, quando petitur aliquid determinatè à DEO, ut fit in *Oratione Dominica* per ſeptem petitiones; quam ſic juxta Artis noſtræ principia inſtitues.

Pater noſter, qui es in Cœlis. Quia Pater B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. es.

Sanctificetur nomen tuum. Sanctum. B. M. Æternum. Potens. S. Vo. Vi. Ve. G.

Fiat Voluntas tua. Sancta, excelſa, æterna, potens, ſapiens, amabilis, virtuoſa, vera, glorioſa.

Sicut in Cœlo & in terra.

Panem noſtrum quotidianum {
- B. *Da nobis hodie.*
- M. Nutrimentum animæ & corporis.
- D. Panem vitæ æternæ.
- P. Panem efficacem ad operandum.
- S. Panem vitæ & intellectus.
- Vo. Panem appetibilem.
- Vi. Panem viribus ad nutriendum potentem.
- Ve. Panem verum, carnem tuam ſacroſanctam.
- G. Panem arrham gloriæ æternæ.

Et di-

Et dimitte nobis debita noſtra, id eſt, peccata noſtra,	Odium, Puſillanimitatem & diffidentiam, Inconſtantiam in bono, Impotentiam, Incontinentiam, Ignorantiam, in tentationibus conſenſus, Voluntatem depravatam, Vitioſas affectiones, Falſitatem & dolum, Ambitioſam cupiditatem,	Contra	Bonitatem. Magnitudinem. Durationem. Potentiam. S. Vo. Vi. Ve. G.

Sicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Hæc petitio circa omnia uti verſatur, ita multiplici modo ea principiis noſtris applicari poteſt.

Et ne nos inducas in tentationem, divinæ	B^ti^ M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	repugnantem.

Sed libera nos à malo. A malis omnibus B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. contrariis. *Amen.*

Tertius modus orandi eſt *Inſinuatio*, quando miſerias noſtras ipſi aperimus, ut per B. quam *amas*, informetur. Per M. quam tanto pretio *redemiſti*. D. quam continua tua bonitate *conſervas*. Et ſic de cæteris.

Quartus modus eſt *Adjuratio* DEI; ut dum dicimus:

Per tuam	Bonitatem inexhauſtam, Immenſitatis incomprehenſibilitatem, Æternitatem, Omnipotentiam, Sapientiam,	Da nobis	Perfectionem animæ. Magnitudinem Virtutis. Perſeverantiam in bono. Potentiam ad reſiſtendum Satanæ. Intellectum ut ſciamus, quid deſit nobis.

Et ſic de cæteris.

Quintus modus, eſt *Gratiarum actio*, qua gratias agimus DEO, dicendo:

Gratias ago { Bonitati tuæ, quia infinita mihi beneficia contuliſti.
Magnitudini tuæ, quia mihi feciſti magna.
Durationi æternæ tuæ, quia me hucuſque conſervaſti in bono.

Et ſic de cæteris.

Simili modo, per cauſam *efficientem*, qui ipſe peccator eſt, Orationem tuam deduces. Examinando teipſum per ſingula principia Artis noſtræ, vel per oppoſita eorum: *V. G.* quam divinæ B^ti^. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. parum reſponderis.

Hoc finito, procedes ad cauſam *materialem* Orationis, quæ ſunt preces, & meditatio divinorum operum, attributorum, meritorumque Chriſti, per paſſionem ejus comparatorum; In harum rerum conſideratione pari modo, quem docuimus, progredere: applicando ſcilic. Attributis DEI & meritis paſſionique Chriſti, ſingula Artis principia: *V. Gr.*

Mors Chriſti in Cruce,	Quanta *bona* cauſaverit. Quanta & quàm *magna* beneficia mundo contulerit. Quomodo per eam à morte æterna *conſervati* ſimus. Quantam *poteſtatem* eâ contulerit hominibus. Quantam in ea *ſapientiam* oſtenderit. Quantum *amorem* per eam ingratis hominibus exhibuerit. Quantâ per eam *virtute* nobis præluxerit. Quantas *veritates* per eam mundum docuerit. Quantam gloriam denique hominibus per eam meruerit.	Per	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Quoniam verò *Pœnitentia* in negotio ſalutis conſequendæ eſt maximè neceſſarium medium, juxta illud Chriſti: *Pœnitentiam agite, quia appropinquavit* &c. Et; *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes peribitis:* Hoc loco, quomodo per Artis noſtræ principia pœnitentiæ effectus & operationes paraphraſticè deſcribi poſſint, oſtendemus.

PARADIGMA II.

De Pœnitentia, quæ paraphraſticè ſic deſcribitur per Artis noſtræ principia.

Pœnitentia eſt dolor de peccatis commiſſis, & omiſſis bonis, DEoque inde offenſo.

B. *Bona* itaque eſt pœnitentia, quia excellentia bona in pœnitente operatur; ad DEUM enim lacrymarum effuſione convertit illum, qui ab eo per peccatum averſus fuerat.

M. Illius haud dubiè *magna* & inſignis bonitas eſt, cùm pœnitentia faciat Regni Cœleſtis hæredem, & ex mancipio peccati filium DEI; ac proinde ſequitur,

D. Bonitatem & magnitudinem pœnitentiæ eſſe *durabilem*; quia ejus effectus *æternùm* in Cœlis duraturi ſunt, cum lætitia ineffabili, de pœnitentia pro peccatis in ſtatu viæ peracta.

P. Unde patet, quàm in hoc ſæculo peracta *potens* ſit, ad tam inæſtimabilis boni conſecutionem; dum vitiorum impetus cohibet, pravarumque affectionum inclinationes reprimit; atque adeò hiſce, coronam ſibi in Cœlis pro merito comparat, omni pretio majorem.

S. Quis neſcit *ſapienter* pœnitentem agere, dum per converſionem ad DEUM, commutat mala æterna, quæ per averſionem à DEO incurrerat, in bona æterna, & nunquam interituram felicitatem.

Vo. Ut proinde vel ex hoc capite ab omnibus peccatoribus veluti ſacra quædam anchora *appetenda* & amplexanda ſit, cùm per hanc in filiorum Dei conſortium admittantur, à malis perpetuis erepti.

Vi. Dum in hoc ſeculo tempeſtivè per *virtuoſam* hanc perfectionem rectè ſemper operantur, donec ad præmium & deſideratum brabeum pertingant in patria.

Ve. Et quia vias *veritatis* & juſtitiæ oſtendit, hinc fideles ſemper indefeſſi ſunt, in rebus ad obſequium divinum ſpectantibus promovendis; & cum lætitia cordis DEUM in Spiritu & veritate adorant, amant, eique ſerviunt.

G. Unde pœnitentiæ opus eſt *gloria* plenum, confert enim ad DEUM poſſidendum in gloria æterna; ubi abſterget DEUS omnem lacrymam ab oculis eorum, labores exantlatos in ingens gloriæ pondus commutabit.

= *Differt* autem pœnitentia à reliquis virtutibus; in quantum hæc propriè de DEO propter peccata offenſo dolet; reliquæ verò ſingulæ ſua differentia objecta habent.

♡ Unde per dolorem illum animique contritionem, quæ divini amoris filia quædam eſt, ſtrictiſſimam cum DEO unionem & concordiam efficit.

○● Et omnia, quæ perfectioni quovis modo *contraria* ſunt, odit & deteſtatur, virtutum autem exercitium magno animo amplectitur.

α Ex quo naſcitur veluti ex *principio* quodam magna bonorum operum progenies, quibus anima perficitur, Deoque accepta redditur.

⊙ Eſtque hoc, ſi quod aliud, potentiſſimum *medium*, quo fideles ad ſalutis portum appulſi gaudio perfruuntur æterno; quia animas ita diſponit, ut omnibus illecebris deliciiſque mundanis repudiatis, ad DEÙM unicè dirigantur.

ω Hinc proximè præ cæteris virtutibus in DEUM tanquam ultimum finem tendit, quem ſollicita mente & perfecta cuſtodia ſui ipſius in omnibus operationibus inquirit.

M. Et ſicuti *major* in hoc, quàm in illo, pro majori divini amoriis ntenſione reperitur, ita majorem quoque gloriæ coronam in vita æterna promeretur.

Æ. Pœnitentia meritò inde æſtimanda, quod relicto mundanæ contagionis conſortio; puritatiſque animæ ſtudio, *æquales* Angelis faciat.

Min. Dum *defectus*, peccata, culpas commiſſas, divini amoris flammâ perfectè conſumat & deſtruat.

Vides

Vides itaque, quæ hucuſque de pœnitentia applicata ſunt ad Bonitatem, pari pacto, applicari poſſe reliquis ordine principiis, tam abſolutis quàm reſpectivis; per Magnitudinem exprimes ejus excellentiam; per Durationem, ingens donum perſeverantiæ; per P. magnam ad Deo ſe reconciliandum poteſtatem; per S. ingens intellectus lumen, quod pœnitentibus ex bonorum operum exercitio conſurgit; per Vo. ſummam pœnitentiæ amabilitatem, ob fructuum, qui inde promanant, dulcedinem; & ſic de virtute, veritate, gloria, differentia, concordia, contrarietate, principio, mediis neceſſariis, fine ultimo, majoritate, æqualitate minoritate, procedes; quæ ſi per regulas Artis noſtræ, in prima hujus Libri parte traditas, examines, ita ut ſingulis principiis quæſtiones de pœnitentia adaptes; certum eſt, inde ingentis voluminis argumentum mox emanaturum, ad omnia illa, quæ de pœnitentia concipi poſſunt, proſequenda; quæ ſi per Sacræ Scripturæ loca, Sanctorumque Patrum monumenta confirmentur, tantò majorem quoque tibi operis auſpicandi materiam præbebunt, unicumque promumcondum obtinebis, Aſceticis, concionatoribus, aliiſque verbi divini adminiſtratoribus, ad inexhauſtam materiam apertum. Hoc pacto omnia illa, quæ ad pœnitentiam quovis modo revocari poſſunt, diſtendes; Uti eſt Jejunium, ſive ad privatum virtutis exercitium, ſive ad commune Eccleſiæ præceptum obſervandum, inſtitutum, ingentem comparabis ad illud quam ampliſſime deducendum, materiem; dummodò juxta dati ſpeciminis exemplum veluti cum filo quodam Ariadnæo, progrediaris.

Atque hæc ad uſum Artis noſtræ in Aſcetica diſciplina demonſtrandum ſufficiant. Qui verò plura circa hoc tam laudabile argumentum deſiderat, is R. Patris Chriſtophori Schorreri per Germaniam Societatis noſtræ Aſſiſtentis Theologiam Aſceticam adeat, in quo eximio ſanè opere, quæcunque circa hanc materiam deſiderari poſſunt, piè, eruditè, copioſè & ſubtiliter deſcripta, & methodo omnibus numeris abſoluta, digeſta reperiet.

Sectio II.

De Controverſiis Fidei.

Caput I.

De Fidei Principiis.

Non eſt Articulus fidei adeo controverſus, qui non Arte noſtra ſcitè & eruditè contra Neotericos decidi poſſit. Sed demus unum atque alterum paradigma, ut ex iis quomodo in reliquis diſſolvendis procedendum ſit, pateſiat.

Cum, Apoſtolo teſte, *ſine fide impoſſibile* ſit, *placere* Deo; Fides autem juxta eundem *una* ſit;

B.	Non	*Diffuſa* in varias ſectas.
M.		*Extenſa* in diverſa Religionum placita.
D.		*Inſtabilis.*
P.		*Potentum* hominum auctoritate nixa.
S.		*Intellectu* privatorum hominum fulta, aut ſupra propriæ conſcientiæ κριτήριον fundata.
Vo.		Pro *libitu* cujuſvis temerarii auſu introducta.
Vi.		*Habitibus* erroneis ſuffulta.
Ve.		*Falſis* opinionibus inſiſtens.

Sed ſuper infallibilem Dei revelantis auctoritatem fundata; quam per Sanctos nobis expoſuit, ejuſque verum & genuinum ſenſum unicæ in terris Eccleſiæ Catholicæ Orthodoxæ, cum infallibili Spiritus Sancti aſſiſtentia, explicandum tradidit.

Quicunque igitur unam Eccleſiam Catholicam & Apoſtolicam, Primatumque Sancti Petri, ejuſque in Sede Apoſtolica ſucceſſionem crediderit, ei nullum amplius de fidei controverſiis dubium, nulla in iis ritè intelligendis perplexitas oborietur, cùm ſemper ſeſe ad Eccleſiæ interpretationem remittat, damnando omnia, quæ ipſa damnat, credat, quæ credenda proponit, ſanctè ſibi perſuadendo, errare ſe non poſſe in eo, quod tam ſolidas & inconcuſſas veritatis & certitudinis radices in verbis & promiſſis Chriſti fundatas habet.

Talem autem Eccleſiam verè exiſtere in terris, ex Artis noſtræ Regulis ſic deducitur; primò quidem Paraphraſticâ, poſteà quoque Syllogiſticâ methodo, more nobis uſitato.

Primò. Per principia abſoluta.

B. Si Eccleſia exiſtit, Ergo Dei *bonitate* & voluntate exiſtit; Dedeceret enim providentiam Dei, relinquere mundum ſine illo bono, quo omnes ſalvare vult homines, quæ eſt Eccleſia, per quam omnes in viam ſalutis dirigit.

M. Quoniam verò Deus *immenſus* eſt, & magnitudinis ſuæ terminos non habeat, congruum omninò fuit, magnitudinem ſuam repræſentare, in veritate aliqua pura & perfecta animorum, qualis illa in Eccleſia orthodoxa; juxta illud Chriſti, *ut ſint unum, ſicut nos unum ſumus*; & hanc durabilem eſſe, neceſſe eſt.

D. Sicuti enim in lege naturæ Eccleſiam eſſe voluit, eamque in lege ſcripta *conſervavit* in Synagoga; ita & majori jure in lege gratiæ eam conſervans, nullis eam voluit erroribus obnoxiam permanere, juxta illud: *Ego autem vobiſcum ſum, uſque ad conſummationem ſeculi*, & illud: *Ego autem pro te rogavi Patrem*, Petre, *ut non deficiat fides tua*.

P. Quoniam verò hæc Eccleſia conſiſtere non poterat, niſi per caput viſibile *gubernaretur*; ita in caput ejus Petrum Apoſtolum aſſumere ſibi complacuit, & in Petro omnes in Sede ejus Succeſſores, Pontifices & Paſtores univerſales, quibus omnem ligandi ſolvendique poteſtatem tradidit: juxta illud: *Tu es Petrus*: Et illud Joannis 26. *Petre amas me; paſce oves meas.*

S. Præterea *Sapientiæ* Dei conveniebat, ut quemadmodum in Angelico mundo omnia Angelorum munia in Hierarchias diſtinxit, tum ad fines ſupernaturales ſoli Deo cognitos, tum ad mundi corporei adminiſtrationem; ita in mundo Eccleſiaſtico voluit Hierarchiam & Principatum; in quo divinæ Virtutes à ſupremo influxu primùm in hoc Caput Eccleſiæ, & ex hoc deinde in reliquos hierarchicos ordinum ſtatus, & hinc per univerſum Eccleſiæ corpus, ſingulaque membra derivarentur: juxta illud ad Epheſ. 4. *Ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam Prophetas; alios autem Paſtores & Doctores ad confirmationem Sanctorum in ædificationem corporis Chriſti.* Quibus quidem diverſorum ordinum ſtatus in Eccleſia eorumque authoritas luculenter comprobatur.

Vo. Deinde, quod Chriſtus *vult* efficaciter, id neceſſariò fit, & quod non vult, non fit: Sed Chriſtus voluit ſibi Eccleſiam in terris, tanquam ſponſam ſuam, inviolabili amoris nexu ita conjungere, ut ab ea ampliùs ſeparari non poſſet; unde influxus bonorum omnium unà derivari neceſſe eſt, juxta illud ad Epheſ. 4. *Ut creſcamus in illo, qui eſt caput, Chriſtus, ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem juncturam* &c. *in ædificationem ſui in charitate.*

Vi. *Virtutes* quoque, quas Deus ſeminat & imprimit in cujuſcunque fidelis membri anima, non poſſunt radicari in ea, ſi non uniretur ei tali unitate Eccleſiæ.

Ve. Cùm Columna ſit & firmamentum *veritatis*. 1. Timot. 3. in ea quoque veritatem veræ Religionis conſervat puram, à principio uſque ad finem.

G. Ut tandem Dei honor & *gloria* conſervetur in hominibus, & per tales exiſtentes in Eccleſia, humana natura in Deo, tanquam ultimo fine *conquieſcat*.

Secundò. Per principia reſpectiva.

= Præterea fieri non poteſt, ut plures unà & *differentes* inter ſe ſint univerſales Eccleſiæ: Cùm enim Spiritus Sanctus Eccleſiam regat; ſi plures eſſent differenteſque, fidem quoque differentem eſſe, neceſſe foret, adeòque Spiritus Sanctus verum ſimul & falſum doceret, quod impoſſibile eſt; exiſtit itaque Eccleſia Dei in terris una; tum ut differentia inter bonos & malos, quæ ſemper fuit in mundo, conſervetur.

♡ Tum ut mundus ille inferior *uniatur* cum ſuo authore, ſponſa cum ſponſo ſuo Chriſto, qui eam ſibi per incarnationem deſponſaverat.

○● Tum etiam, ut ſint milites & ſervi Dei, qui pro ejus honore & gloria *contra* viſibiles & inviſibiles poteſtates indefectibiliter decertent.

α Eſt etiam Eccleſia Dei *principium* omnium bonorum, cauſa & origo divinorum chariſmatum, extra quam nulla ſalus eſſe poteſt.

⊙ Hæc enim eſt, quæ theſauros meritorum Chriſti diſpenſat, *media* ad ſalutem neceſſaria, ſcilicet Sacramenta, ſubminiſtrat.

ω Qui uti eſt *finis* omnium, ita tanquam caput virtutem ſuam influit communitati hominum, & humanæ naturæ; quæ omnia ceſſarent, ſi Eccleſia non eſſet.

M. Neque

M. Neque enim humanæ naturæ *majus* beneficium concedi potuiſſet, quàm iſtud Eccleſiæ.

Æ. In hac enim per uſum Sacramentorum in Eccleſia præſcriptum, virtutum omnium perfectiſſima documenta, homines Angelis *adæquantur*, dum in eorum locum aſſumuntur, qui per peccatum felicitate ſua exciderant.

Min. Si Eccleſia aut non exiſteret, aut *deficeret*, nulla foret regula vivendi, nulla conſcientiæ dirigendæ ratio, nulla ſalutis via; atque adeò homo brutis infelicior foret.

Tertiò. Per Subjecta Univerſalia.

Si præterea hunc diſcurſum per 9 Subjecta Univerſalia deducere libuerit, ita procedes.

△ Si itaque quæras; *Cur Eccleſia DEI ſit?*

℞. Ut ſit unus cœtus, una in mundo fidelium hominum congregatio, DEI propria, in quam *DEUS* Opt. Max. gratiæ ſuæ dona influat, inviſibili virtute eam gubernando, ut omnia & ſingula membra ejus per concatenatum influxum Chriſti in paſtorem univerſalem primò, deinde per hunc in reliquos Eccleſiæ præſules, & tandem per hos in univerſorum fidelium cœtum aptè in ſpem vitæ æternæ per fidem diſponatur.

 Quemadmodum enim in *Angelorum* Hierarchiis, ſuprema per Chororum ordines illuminat mediam, hæc infimam; ita in Eccleſia eſſet Hierarchia ſive ſacer principatus in differentes ordinum ſtatus diſtributus, ut à ſummo capite per medios in infimos ordines virtutum divinarum influxus aptius diſtribueretur, atque hoc pacto, unà cum Angelico Mundo, DEO tandem fini omnium uniretur.

◎ Verè itaque Eccleſia DEI *Cœlum* dici poteſt, virtute ſua influxiva animas fidelium fœcundans; Si enim Cœlum non eſſet, omnia inferiora perire neceſſe foret. Ita ſi non eſſet Eccleſia.

⊡ Iterum, ſicut ex quatuor *Elementorum* combinatione omnium mixtorum origo emanat; ita ſunt in Eccleſia quatuor Euangelia, quatuor virtutes Cardinales, quæ ſunt veluti primaria quædam ſanctarum operationum principia & inſtrumenta, cum quibus homines ſalutem ſuam operari poſſunt.

 Atque ideò rectè dicitur, fidelium *hominum* congregatio in unitate fidei, per quam ipſi varia ſalutis media inquirunt, & per ſanctas operationes DEO beneplacitas, participes fiunt donorum cœleſtium, cum infallibili ſpe vitæ æternæ.

 Quoniam verò DEUS ſit inviſibilis, & ab omni ſenſu quàm remotiſſimus; imprimit tamen quaſdam ſui veluti ſpirituales ſenſationes, per quas in *creaturis* ipſis ſentiant Bonitatem M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. & per harum DEI perfectionum contemplationem conſerventur in ejuſdem obſequio.

 Sicuti enim *arbor* aut *planta* attracto per radices alimento nutritur, augetur, & in convenientem tandem naturæ ſuæ ſtatum deducitur: ita DEUS præter vitam naturalem & *vegetativam* vim, quam corporibus hominum inſeruit, per gratiam quoque ſupernaturalem, Eccleſiæ communicatam, facit, ut continuò ager ejus divino chariſmatum imbre irrigetur, omneſque plantæ in eo inſitæ per hujuſmodi radices nutrimentum attrahant, quo vivant, vegetenturque in æternæ vitæ incrementum.

⬠ Sicuti iterum in *mixtis inanimatis* varia metallorum genera reperiuntur, quorum unum plus, alterum minus pretioſum eſt, quædam nullius pretii, venenoſa quoque ſint, omnia tamen ad divitias gloriæ DEI demonſtrandas conſpirant; ita in Eccleſia alii aliis ſanctiores, alii ſapientiores, juxta donorum ſuorum factam diſtributionem, mali quoque cum bonis permixti ſint; omnes tamen in hoc conſpirant, ut miſericordia & juſtitia DEI inde luculentius appareat, eſſetque bonis malorum perſecutio invictæ patientiæ materia, majorque meritorum cumulus.

⁝⁝⁝ Sunt enim hæc *inſtrumenta*, quibus cœleſtes portæ aperiuntur, & ad triumphantem Eccleſiam aditus paratur.

Quartò. Per 9 Virtutes.

Vides quomodo per paraphraſin, & quàm aptè qualecunque tandem thema aſſumptum per Artis noſtræ principia deduci poſſit. Per novem quoque virtutes in Alphabeto propoſitas ſic procedes.

Si Eccleſia non eſſet; non eſſet, cui DEUS per Juſtitiam tribueret præmium vitæ æternæ, neque eſſet, qui coërceret per juſtitiam vindicativam impetus delinquentium per varias cenſuras & excommunicationes, neque foret prudentia gubernandi ſubditos juxta leges à DEO præſcriptas;

Juſtitia.

Prudentia.

Fortitudo. ſcriptas; neque eluceret fortitudo Martyrum, & conſtantia Confeſſorum; quibus deficientibus non foret temperantia in moribus, unoquoque vitam pro libitu ducente in corporeis voluptatibus.

Tempe-rantia.

Fides. Fides quoque ibi incerta foret, ubi nulla fidei regula, nullus controverſiarum exortarum judex; unde neque ſpes ulla, qua per fidem fideles in DEUM bonorumque promiſſorum beatam exſpectationem elevarentur. Et hac deficiente, charitas omnis refrigeſceret, nulla patientia, nulla in DEUM hominesque pietas reperiretur; Sed contrà

Spes.

Charitas. Patientia. Pietas.

Avaritia, rapina & omnium malorum illuvies Mundum deſtrueret.

Sicuti igitur per gulam protoplaſti Mundum perdiderunt, ita per temperantiam DEUS mundum reparare voluit, quæ non niſi in Eccleſia reperiretur; hoc enim pacto, quos delectationes corporeæ ſive Luxuria, à ſuo principio ſejunxerat, eoſdem delectationes animæ, quas in Eccleſia ſentiunt juſti, ad ſuum reduxerunt principium. Per humilitatem maximè in Eccleſia vigentem ſuperbiam deſtruxit mortalium, Unde cultus DEI veri & vivi emanat; per charitatem quoque, quam ex lege divina Eccleſia præſcribit, cohibet & compeſcit invidiam infidelium, membrorumque demortuorum & ab Eccleſia excluſorum, Hæreticorum, inquam, rabiem, dolos, mendacia & inconſtantiam compeſcit, & inſtar columnæ ferreæ ſeſe iis opponit. Ex quibus omnibus luce meridiana clariùs patet, in Mundo Eccleſiam exiſtere, qua DEUS & Mundum gubernet, ut tandem poſt legitima in Eccleſia peracta certamina, unusquiſque debitum ſibi æternæ vitæ præmium & brabeum conſequatur.

Vides hîc Lector, quot & quantis modis themata, qualiacunque tandem illa ſint, juxta propoſitum thema Paraphraſticæ Artis noſtræ methodo deduci queant; quorum omnium capita, ſi per Quæſtiones, earumque ſpecies ampliarentur, certum eſt, argumentum de Eccleſia propemodum in immenſum excurſurum. Quomodò verò ſub Syllogiſtica forma hæc quoque confirmari poſſit, Paradigma docebit L. 2. C. 8. propoſitum.

Sed jam alio modo, Eccleſiam DEI unam eſſe doceamus.

Per {

B. Eccleſia eſt *una*, ſicuti DEUS unus, unum baptiſma, una lex, una Religio; eſt Sancta, quia ſponſa Chriſti, per fidem & charitatem formata, ad omnis perfectionis & Sanctitatis culmen deducta, quod & innumeri teſtantur Sancti, qui nullo non tempore in Eccleſia floruerunt.

M. Eſt *Catholica* ſive *univerſalis*, per Apoſtolos & Euangelicos prædicatores totum diſtenſa per orbem, juxta illud: *In omnem terram exivit ſonus eorum.*

D. Eſt *firma*, indeficiens, & uſque ad conſummationem Mundi *durans*; juxta illud Chriſti: *Ego autem pro te rogavi Patrem, ut non deficiat fides tua.* Et, *Ego ſemper vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſeculi.*

P. Eſt *potens*, valida, inconcuſſa; juxta illud Chriſti: *Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.*

S. Eſt *Sapientiæ* magiſtra; juxta illud Chriſti: *Ego dabo vobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere adverſarii.*

Vo. Eſt unionis & *amoris* conciliatrix, dum omnes per unitatem fidei in charitate perfecta ligat.

Vi. Eſt *virtutis* Magiſtra, quia in ea ſola veræ perfectionis Schola aperitur.

Ve. Eſt infallibilis *veritatis* Magiſtra; quia ex promiſſis Chriſti & aſſiſtentia Spiritus Sancti perpetuò regitur & gubernatur; juxta illud: *Ego alium paracletum mittam, qui docebit vos omnem veritatem*: &, *quidquid ſolveritis ſuper terram, erit ſolutum & in Cælis.* &c.

G. Quæ ſola regiam viam omnibus ad æternæ vitæ *gloriam* aperit.

Per

= Si ergo Eccleſia una eſt, impoſſibile eſt, ut ſint Eccleſiæ *diverſæ*, quod ita oſtendo:

Si Eccleſia uti eſt congregatio fidelium eandem fidem profitentium, diverſa eſt, diverſam quoque fidem eſſe neceſſe eſt; Si non diverſa; Ergo habemus, quod intendimus, unam Eccleſiam, unam fidem. Ergo omnium hæreticorum Eccleſiæ cum Eccleſia concordabunt; ergo eadem omnium fides. Hoc autem dici non poteſt, cùm omne ſchiſma ab Eccleſia apoſtaticum, uti diverſam fidem, ita & Eccleſiam arguat; diverſæ enim formæ diverſum dant eſſe rei. Sed una eſt, ut ſupra oſtenſum; ergo non diverſa.

♡ Eccleſia *unum* corpus eſt, cujus fideles membra ſunt, & Chriſtus caput; Si unum corpus, ergo una forma & anima una; unitas enim totius ab anima eſt, ergo una fides, quæ totum hoc conſtituit; Si ergo diverſa fides, diverſa forma eſt, diverſum igitur eſſe, diverſum corpus arguit, atque adeò diverſam Eccleſiam; ergo ubi eſt diverſa fides, eadem Eccleſia eſſe non poteſt.

Per ○● Quare ſicuti ex unitate fidei unitas Eccleſiæ colligitur, ita ex *contrario* ejus, videlicet ex diverſitate fidei, diverſitatem Eccleſiæ reſultare neceſſe eſt; Si enim eadem fides non eſt, neque erit mutua charitas; ſi non eſt mutua charitas, neque erit conſenſio voluntatum, quam charitas conciliat; ſi non eſt voluntatum conſenſus, neque unitas; cum quiſquis veram fidem non habet, cum DEO, à cujus veritate diſſentit, neque conjungi, neque uniri poſſit. Sed eſt in Eccleſia unitas, conſenſus voluntatum, mutua charitas, eadem fides, ergo una & eadem Eccleſia.

α *Cauſa* Schiſmatis ab Eccleſia eſt error intellectûs, quo quiſpiam ex propria mentis obſtinatione & pertinacia proprium judicium præfert Eccleſiæ, & conſequenter plus ſibi quàm DEO per Eccleſiam credit. Quæ quidem fides ab Ethnicorum fide non differt, juxta illud Chriſti: *Qui Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus.* Unde deducitur, omnem aliam Eccleſiam à vera Eccleſia per ſchiſma & apoſtaſiam derivatam, omninò erroneam eſſe. Quare ſic argumentor.

Ubi error eſt, ibi vera Eccleſia eſſe non poteſt.

In omni Eccleſia (præterquam Catholica & Apoſtolica) manifeſti & diſcrepantes errores ſunt.

Ergo talis Eccleſia, qualiſcunque tandem illa ſit, vera eſſe non poteſt.

Major probatur. Ubicunque eſt manifeſta opinionum diſcrepantia, ibi errores reperiri neceſſe eſt.

Hoc fit in omni Eccleſia à vera Eccleſia Catholica abſciſſa. Ergo.

Quæ per inductionem facilè probari poterunt.

Fieri enim non poteſt, ut quod diſcrepat, non diſcrepet ratione veri & falſi; Ubi itaque diſcrepantia eſt, ibi vera fides eſſe non poteſt; Cùm fides ſit vera, certa, & infallibilis, de quâ ſi vel minimum dubites, non jam fidem ſed opinionem paries, cujuſmodi eſt fides Acatholicorum; Sola ergo Eccleſia Catholica & Apoſtolica, uti infallibili Spiritus Sancti aſſiſtentiâ perpetuò regitur, ita errare quoque non poteſt.

Si enim Eccleſia erraret, dum fidei quæſtiones decidit, totius iſtiuſmodi erroris vitium Chriſto imputandum foret, quod impium eſſet aſſerere. Dicit Chriſtus ad Petrum: *Tu es Petra, & ſupra hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, quis de promiſſionis Chriſti defectu dubitabit? Petrus dominicum gregem, & in Petro omnes ejus ſucceſſores, paſcere jubentur; non paſcere autem oves, ſed interimere dici poſſet, ſi ſub promiſſis Chriſti dolus aut error ſubeſſet. Eccleſia itaque Catholica errare non poteſt. Unde

⊙ Sola Eccleſia Catholica, media ad vitam æternam conſequendam per *Caput* ejus inviſibile in cœlo, & in terris per viſibile, vicarium ejus, ſubminiſtrat.

Per ω Et ad finem illum ultimum, quæ eſt hominum glorificatio, dirigit.

M. Æ. Min. Ita quidem, ut *majora* merita, majorem gloriam, æqualia *æqualem*; *minora* minorem gloriam conferant.

Reſtat, ut ad controverſias magis particulares deſcendamus, ut quomòdo eæ ex Artis noſtræ præceptis decidi valeant, patefiat.

CAPUT

CAPUT II.

De Purgatorio.

QUæritur: *Utrum Purgatorium verè exiſtat?* ℞. Affirmat. idque juxta Artis noſtræ regulas per contextum Scripturæ ſic oſtendo.

B. A convenientia ſic argumentor.

Si ultra Regnum cœlorum & infernum datur aliquis tertius locus, receptaculum animarum purgandarum, is erit purgatorium.

Sed datur tertius aliquis locus. Ergo datur purgatorium.

M. A *magnitudine* rationum convincentium ſic argumentor.

Si datur locus purgandis à peccatis poſt mortem animabus deſtinatus, is erit haud dubiè purgatorium.

Sed datur talis locus. Ergo.

Minor probatur ex Iſaia c. 4. *Abluet Dominus ſordes filiarum Sion, & ſanguinem Jeruſalem levabit de medio ejus in Spiritu judicii & in Spiritu ardoris.* Ubi per *(in Spiritu ardoris)* ignem purgatorii ſcitè exponit S.Aug. l.20. de Civ. c.25. Quod & confirmari poteſt ex illo Malachiæ c. 3. *Sedebit conflans & emundans argentum & purgabit filios Levi.* Ubi citato loco expreſsè dicit S.Aug. intelligi purgatorium.

D. A continuata & ſucceſſiva traditione, quæ à primordiis Eccleſiæ ad hoc uſq; tempus *durat* & perſeverat. Eſt autem traditio Verbum DEI non ſcriptum, ſed oretenus ſucceſſivè traditum: cujus tanta in Eccleſia nullo non tempore fuit authoritas, ut D. Aug. rectè aſſerat, ejuſdem cum Verbo DEI ſcripto veritatis eſſe, ſufficereque ſolam traditionem de aliquo Articulo fidei, quod in Sacris Literis explicitè is non contineatur; eſtque communis Sanctorum Patrum doctrina; Nam ut rectè D. Joannes dicit, *multa eſſe ſcripta, quæ in Euangelio non continentur*; & multa accepiſſe Apoſtolos ex privata inſtructione Chriſti, quæ uti in Verbo DEI ſcriptò non continentur, ita eadem approbare ſolius eſt Eccleſiæ. Purgatorium itaque eſſe, ex continuata traditione conciliorumque decretis approbata conſtat.

P. A *poteſtate* & efficacia verborum Chriſti: *Quicunque dixerit malum contra filium hominis, remittetur ei, qui verò contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſæculo, nequo in futuro ſæculo.* Unde ſic argumentor.

Si datur peccatum aliquod adeò grave, ut ejus remiſſio in futuro ſæculo obtineri non poſſit, dabitur ergo peccatum aliquod minus grave, cujus in futuro ſæculo remiſſio detur; unde illud jure merito D.Aug. l. 21. de Civit. c.24. S.Gregorius quoque & Bernardus per illud, Purgatorium intelligi debere, enunciant: Si enim ſenſu dicto id non intelligendum ſit, cur hoc Chriſtus dixit?

S. Ex ſenſu & *intelligentia* Sacræ Scripturæ: Uti habetur Machab. 2. c. 12. *Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis orare, ut à peccatis ſolvantur.* Unde ſic arguo:

Si ſalubris & ſancta ſit cogitatio orare pro defunctis, ut à peccatis ſolvantur, dabitur ergo locus aliquis poſt mortem, in quo detentæ animæ à peccatis per vivorum ſuffragia purgari poſſint, & expurgatæ ſalutem æternam conſequi. Sed is certè alius eſſe non poteſt, niſi purgatorius ignis; non cœlum, cùm animæ beatæ jam à peccatis abſolutæ finem ſuum conſecutæ ſint; non infernus; quia ex inferno nulla eſt redemptio: Ergo dabitur tertius ille locus, quem diximus, purgatorius videlicet ignis, in quo piorum ſuffragiis adjutæ animæ à peccatis ſolvi poſſint.

Hæretici dum huic loco contradicere non poſſunt, tanquam perverſæ eorum opinioni prorſus contrario; potius univerſum Machabæorum Librum tanquam non Canonicum expungendum cenſuerunt, quàm ex tam claro teſtimonio ſuæ opinionis detrimentum ſuſtinere. Liber Machabæorum Canonicus eſt & ſemper fuit. Quare? Quia authoritate Eccleſiæ inter Canonicos fuit annumeratus & tanquam Canonicus approbatus; neque enim ulli Sacræ Scripturæ Libro fides habenda eſſet, niſi fides in eâ contenta ab Eccleſia fuiſſet approbata.

Vo. A *conſenſu* omnium Sanctorum Patrum & quatuor Conciliorum, qui id unanimi conſpiratione aſſeruerunt, & inter articulos fidei annumerarunt.

Ve. A *veritate*, qua Eccleſia in definiendis articulis fidei utitur infallibili; quod enim illa definit, illud falſum eſſe non poteſt. Sed purgatorium definit. Ergo veriſſimum eſt.

G. Ex *fine*, quo id à DEO conſtitutum eſt. His itaque deductis, procedo ad principia reſpectiva, ex quibus purgatorii veritatem facilè concludo, hoc pacto.

☰. Si datur in ſcriptura diſtinctio inter peccatum mortale & veniale, purgatorium dari neceſſe eſt. Sed hæc datur in Sacra Scriptura. Ergo.

Minor probatur. Quia tribus modis aliquis è vita diſcedere poteſt: vel ſine peccato mortali & veniali; & hic ſtatim finem ſuum aſſequitur ad gloriam admiſſus; vel utroque gravatus; & hic jam judicatus eſt, utpotè æternæ damnationi traditus, ſine ulla ſpe remiſſionis peccati; vel denique ſine peccato quidem mortali, quoad culpam, non tamen veniali, vel mortali quoad pœnam; atque huic debetur purgatorium, ut à peccatis purgatus gloriam obtineat. Cùm enim teſte Divo Joanne, Apoc. 21. *Nil coinquinatum in cœleſtem illam Hieruſalem ingredi poſſit.* Ubi hic ergo purgabitur? non in inferno, in quo nulla eſt redemptio; neque iniquitas gloriam ingredi poteſt; Ergo tertius aliquis locus aſſignari debet, in quo tantiſper detentus morabitur, quouſque plenè purgatus, conſpectûs divini particeps fieri poſſit. Veniale autem peccatum dari, ex illo Chriſti colligitur, Luc. 6. *Quid vides feſtucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ in oculo tuo eſt, non conſideras?* Ubi per trabem intelligitur peccatum mortale, veniale verò per feſtucam; Quod & oſtendi poteſt ex illo Matth. 5. *Qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit judicio; qui dixerit raca, reus erit conſilio, qui dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis.* Ubi Chriſtus diſtinguit peccata quædam, quæ, uti venialia, non ſunt digna gehennâ ignis; ſed judicio tantum & conſilio. Quædam vero, uti mortalia, digna ſunt gehennâ ignis, quia in Chriſti dicto tantum expendendum eſt, qua pœnâ peccata digna ſint, ſi enim venialia forent mortalia, ea fruſtra adducerentur in judicium, cum jam ea protulit rea eſſe gehennæ ignis. Si verò venialia, jam pœna remiſſibilis & proportionata illis infligenda præſcribitur, quod non fieret, ſi mortalia eſſent. Ergo non omnia peccata ſunt mortalia; ſed quædam tantùm venialia quæ remitti poſſunt poſt ſatisfactionem temporalem. Ergo datur purgatorium.

Iterum. Si inter pœnam temporalem, & culpam diſtinctio datur in Sacra Scriptura, purgatorium dari neceſſe eſt.

Sed datur in Scriptura diſtinctio inter pœnam temporalem & culpam. Ergo.

Major probatur. Quia hoc pacto tribus modis homines poſſunt è vita migrare: vel ſine culpa, & pœna temporalis debiti, & his debetur Cœlum; vel & cum debito pœnæ, & culpa mortali, & his debetur infernus; Vel denique ſine culpa, ſed cum debito pœnæ temporalis, & his quinam debetur locus? Certe nullus, niſi purgatorium.

Si enim dicas, tales ſtatim ſine ulla ſatisfactione prævia cœlum ſubire, læditur divina juſtitia, idem tribuens his; qui cum ſatisfactione, & iis, qui ſine ſatisfactione debita ultimum diem obierunt.

Si verò dicas, eos detrudi in infernum, DEUS crudelitatis arguetur, quod eodem ſupplicio tam dignos, quàm non dignos inferno puniat. Dabitur igitur tertius aliquis locus, quem nos purgatorium dicimus. Patet autem vel ex ipſis Sacris literis; quia etiamſi culpa remiſſa ſit, pœnam tamen non remitti, ſine debita ſatisfactione; uti patet in pœna temporali Adamo & Evæ inflicta: *In ſudore vultus* &c. &, *in dolore paries filios:* DEUS quoque caſtigavit quidem peccatum Davidis, pœnam tamen temporalem illi inflixit; morte pueri, & graviſſima peſtilentia urbem devaſtante, uti habetur *l.* 4. *Reg. c.* 12.

Plura hoc loco adduci poſſent argumenta ex ♡. α. ⊙. ω. Ϻ. Æ. Min. deſumenda, quia tamen hæc in dictis continentur, ea omittenda duxi.

Reſtant *Hæreticorum objectiones* nonnullæ, quas tamen *una diſtinctione* ad unam omnes diſſolves.

Sic autem *objiciunt:* Dantur poſt mortem ſolum aut cœlum, aut infernus. Ergo nullus intermedius locus, qui purgatorium dicitur. Probatur Antecedens ex illo S. Pauli ad Corinth. 5. *Scimus, quoniam ſi terreſtris domus noſtra diſſolvatur, quod ædificationem habeamus à* DEO *domum non manufactam, ſed æternam in cœlis.* Ergo Juſti poſt mortem ſtatim ſine ulla alia mora cœlum intrabunt. Ergo non datur purgatorium.

Secundò. Ex illo Eccleſiaſtici cap. 11. *Quocunque ceciderit lignum, ſive ad Auſtrum, ſive ad Aquilonem ceciderit, ibi erit.* Per Auſtrum hîc intelligitur cœlum; per Aquilonem infernus; Ergo nullus locus tertius hic datur; ergo nullum purgatorium.

Tertiò ex illo Matth. 25. *Ite maledicti in ignem æternum;* ubi beati jubentur ire in cœlum, reprobi in ignem æternum. Sed hic non datur tertius locus. Ergo nullum purgatorium.

Omnes haſce objectiones nulla difficultate ſolves vel unica diſtinctione. Ad *primum* Divi Pauli: poſt diſſolutionem corporis habemus domum non manufactam, ſed æternam in cœlis: in iis qui ſine culpa & pœnæ debito diſceſſerunt, concedo. In iis, qui culpâ dimiſsâ pœnam adhuc

temporalem debent, ſtatim & immediatè habebitur domus in Cœlis; Nego.

Ad *Secundum*: Quocunque lignum ceciderit, ſive ad Auſtrum, ſive ad Aquilonem ceciderit; in Juſtis ſine culpa & pœnæ debito diſcedentibus, concedo; in iis qui pœnæ debitum adhuc habent, Cœlum ſubeuntibus immediatè, nego.

Ad *Tertium*. Ite maledicti in ignem æternum; & venite benedicti Patris mei, poſſidete &c. hîc dantur duo tantùm loca, Cœlum & infernus; ergo nullum purgatorium. ℞. duo tantùm dari loca poſt Judicium & pronunciatam ſententiam, concedo. Ante Judicium, nego.

Atque hoc pacto, omnes quovis modo ab Hæreticis propoſitæ objectiones diſſolvi poſſunt. Sed hæc de Controverſiis per Artem noſtram dirimendis ſufficiant; Quare ad alia.

Sectio III.

Rhetorica.

Caput I.

De Arte Rhetorica principiis noſtris applicanda.

Rhetorica eſt Ars ſeu Doctrina aptè, diſtinctè & ornatè de quacunque re propoſita dicendi.

Dividitur in *Principia*, *Quæſtiones* & *Subjecta* & applicationem; & ſic eſt Ars univerſalis, quæ verſatur circa omnia, *teſte Ariſtotele* 1. *Rhet. & Cic. ad Herenn.* Cujus eximiam dignitatem utilitatemque juxta principia noſtra ita deſcribimus.

B. Quid enim *pulchrius* eſſe poteſt, quàm mentes hominum per ornatam concinnatamque orationem, verbiſque ad perſuadendum aptis, ad honeſti *bonique* amorem incitare?

M. Quid excellentius *grandiuſque* eſſe poteſt, quàm Auditores ad arduarum magnarumque rerum ſuſceptionem, verborum vi adigere?

D. Quid efficacius illâ, quæ tam altas *firmaſque* radices in animis hominum conſervat?

P. Quid *potentius*, quàm hominum animos ſapientibus ſententiis gravibuſque verbis ornata oratione & perpolita permovere?

S. Oratoris eſt in dando *Conſilio* de maximis rebus cum dignitate explicata ſententia diſſerere.

Vo. Quis verò *cupiditates* vehementius frangere accuſando poteſt, mœroremque levare mitius conſolando?

Vi. Quid ad *virtutem* cohortari ardentiùs? quis à vitiis acriùs revocare; vituperare improbos aſperiùs, bonos laudare ornatiùs poteſt?

Ve. Quis *veritatem* aſſumptorum thematum exactiùs tuetur?

G. Unde Oratores eximii nullo non tempore ingentem ſibi *gloriam* nominiſque exiſtimationem pepererunt.

Verſatur autem Rhetorica circa triplex genus;	*Demonſtrativum,*	Et continet in ſe	Laudem & vituperationem.
	Deliberativum,		Suaſionem & diſſuaſionem.
	Judiciale,		Accuſationem & defenſionem.

Sunt autem quinque partes Eloquentiæ: *Inventio*, *Diſpoſitio*, *Elocutio*, *Memoria*, *Pronunciatio.*

Oportet enim primùm invenire quid dicas, inventa diſponere, deinde ornare verbis, poſt memoriæ mandare, tunc ad extremum agere.

Inventio eſt excogitatio rerum verarum aut veriſimilium, quæ quæſtionem probabilem reddunt.

Diſpoſitio eſt rerum inventarum in ordinem diſtributio.

Elocutio idoneorum verborum & ſententiarum ad inventionem accommodatio.

Memoria eſt firma orationis perceptio.

Pronunciatio eſt rerum & verborum dignitate corporis & vocis moderatio.

Partes

Partes Orationis ſunt quinque: *Exordium*, *Narratio*, *Propoſitio*, *Argumentatio*, *Concluſio*.

Exordium eſt principium Orationis, quo animus Auditoris paratur ad audiendum; quove homines attenti, dociles & benevoli redduntur.
Narratio debet eſſe lucida, veriſimilis, & brevis.
Propoſitio fit per expoſitionem vel enarrationem partium Orationis.
Argumentatio confirmat & reprehendit.
Concluſio debet efficaciores Orationis locos repetere, & paucis ſub quodam veluti Epilogo dicta revocare.

Hiſce præmiſſis jam ad praxin accedamus; Et primò quidem, ſi circa Demonſtrativum genus verſeris, cujus finis vel laus eſt, vel vituperium.

Quæ tribus rebus comparantur, videlicet:

Ex rebus	*Animi*.	Animi bona ſunt, uſus mentis, acumen ingenii, memoriæ, virtutes.
	Corporis.	Corporis bona ſunt, pulchritudo, ſanitas, robur, dexteritas, mundities &c.
	Externis.	Quæ ſunt, divitiæ, honores, dignitates, potentia &c.

Ex quibus magna laudandi materia reſultat; ſicuti econtra ex contrariis oppoſitiſque hiſce bonis, vituperandi occaſio. Demonſtrativum itaque genus deduci poteſt juxta ſeriem principiorum noſtrorum; unde triplex bonorum genus: *Animi*, *Corporis*, *Externorum*.

B. *Bonitas* animi, Virtus. Bonitas corporis, pulchritudo; & bonitas externa, divitiarum atque opum poſſeſſio.

M. *Magnitudo* animi, Magnanimitas, & audacia. Corporis, ſtatura procera & proportionata, robur & vires. Externa, latifundia & magnæ poſſeſſiones.

D. *Duratio* animi, conſtantia, fortitudo, patientia in adverſis. Corporis, vitæ longævitas cum emolumento multorum. Pax externa cum fruitione bonorum.

P. *Poteſtas* animi eſt, *Cic. teſte*, poteſtas vivendi, ut velis. Corporis eſt, continenter vivere. Externa verò, uti benè imperio; aut contra tyrannicè.

S. In omnibus animi mediocritatem tenere. Corporis ſenſum rationi ſubmittere. *Prudenter* uti bonis externis fortunæ.

Vo. Animi eſt *deſiderium* boni in lege Domini. Corporis, eſt libido, & corruptus animi affectus. Externa, obedientia & morigeratio.

Vi. Eſt *fortitudo* animi imperturbabilis. Si totus illabatur orbis &c. Corporis robur & vires. Externa, copiæ claſſes, exercitus.

G. Animi pax & *tranquillitas*. Corporis, eſt requies, virtutis præmium. Externa, fama, honor, gloria.

Cùm oppoſitorum eadem ſit diſciplina, convertes tantummodò laudis terminos in vituperii, & paratam habebis materiam ad vituperandum aptam. Per principia quoque reſpectiva, innumera tibi laudis & vituperii argumenta ſuggerentur. Sed oſtendamus id exemplo.

=. *Differentia* inter homines eſt multiplex; nam quot homines, tot ſenſus. Corporis eſt ex harmonia compoſitio. Externa, dum comparamus divitias, nominis famam, gloriam cum aliis ſimilibus fortunæ bonis inſtructam.

♡. Uti per differentiam laudare & vituperare poſſumus, ita per *concordantiam* & ſimilitudinem.

○●. Et per *contrarietatem* & diſſimilitudinem id præſtare poſſumus; primò pulchrum cum pulchro, ſimile cum ſimili; deindè pulchrum cum turpi, ſimile cum diſſimili commutando, uti poſtea videbitur.

α. Inſtitui poteſt laudatio de *principiis* bonis & malis, de felici vel infelici Regnorum, Imperiorum, Urbium, Populorum ortu aut interitu. Sic in laudatione divitis origo divitiarum vel ab hæreditate, vel virtutis ſtudio, ſcientiarumque excellentia.

☉ *Medium* animi ſunt præceptores boni aut mali; Converſatio proba vel improba. Corporis ingluvies eſt medium, quo devenitur ad craſſitudinem, jejunium ad gracilitatem medium eſt, exercitium ad agitationem. Externarum rerum medium ſunt: *V. Gr.* pecunia, quæ medium eſt ad honores & dignitates & divitias.

ω *Finis* animi, videlicet computatus inter Sanctos. Corporis, an dignus ſepultura? an rota vel laqueo periit? Externorum finis; an bona ludo aut infortunio perdiderit?

M. Æ. Min. Animi, inter virtutes, ſcilicet comparando eas cum aliorum Heroum virtutibus. Corporis, comparando pulchritudinem cum Paridis; robur, & vires cum Milone Crotoniate, Alexandro, ſimilibuſque. Externorum, comparando divitias, nobilitatem, favores, vel ex *majoritate*, vel *æqualitate*, vel *minoritate*.

Poteris & hæc omnia deducere per Quæſtiones & 9 prædicamenta; Ut, ſi de Platone Encomiaſtica Oratio inſtituenda ſit.

Per	Quantitatem.	Laudamus eum ab humeris altis, præcordiiſque magnis; argumentis ex Phyſionomia deductis.
	Qualitatem.	Ab eximia ejus ſapientia & moderatione animi, nec non ex artium & ſcientiarum, quas poſſidebat, multitudine.
	Relationem.	Dum laudamus diſcipulos ex præceptoris ſive Socratis excellentia, conſtantia, fortitudine, ſcientia, ſimilibuſque.
	Actionem.	Recenſemus ejus actiones, rerumque geſtarum gloriam.
	Paſſionem.	Laudabitur à patientia laborumque tolerantia, & à conſtantia in perſecutionibus & adverſitatibus.
	Situm.	Laudabitur à ſymmetria corporis, & optima membrorum conſtitutione.
	Ubi.	Natus vixit in nobiliſſima Græciæ Civitate Athenienſi, Heroum incomparabiliumque hominum genitrice; & de peregrinatione ejus in Sicilia.
	Quando.	Quo tempore claruit, qua Mundi ætate, qualis tunc in Orbe fuerit ſtatus; quæ omnia exemplis confirmabis.
	Habitum.	Notabitur in veſtibus, pallio philoſophico & ſimilibus, quæ ex ejus vita colliguntur.

Exemplum quod de Platone dedimus, cuilibet alteri ſcitè applicare poterit quiſpiam ad filum Ariadnæ operaturus.

TABULA I.

Generis Deliberativi argumenta continens.

Quæcunque in Deliberationem cadere poſſunt, ſunt hæc, quæ ſequuntur.

Objecta ſeu Materia & argumenta generis Deliberativi.	*Suaſio.*	*Diſſuaſio.*	Probanda *Suaſio.*	*Diſſuaſio.*
1. Bellum, pax, induciæ, fœdus.	Iniri debet bellum, pax, &c.	Iniri non debet.	A neceſſario.	A non neceſſario.
2. Dux exercitus, claſſis præfectus.	Creandus eſt Dux.	Non creandus.	A poſſibili.	A non poſſibili.
3. Civitates & arces.	Quod muniendæ urbes.	Quod non muniendæ.	A facili. Ab utili.	A difficili. Ab inutili.
4. Trajectio, commeatus.	Concedenda trajectio.	Non concedenda.	Ab honeſto.	Ab inhoneſto.
5. Conſuetudo.	Introducenda vel ferenda conſuetudo.	Non introducenda aut ferenda.	A delectabili.	A non delectabili.
6. Lex.	Ferenda lex & uſu firmanda.	Non ferenda nec uſu firmanda.	A dignitate rei.	A nulla dignitate rei.
7. Meritum.	Præmium conferendum,	Non conferendum.	A decoro.	Ab indecoro
8. Cenſus, onera, tributum.	Imponenda onera.	Non imponenda.	A ſimili.	A diſſimili.

TABU-

TABULA II.

Generis Judicialis argumenta continens.

Genus Judiciale in ſe continet Accuſationem & Defenſionem, ejuſque ſunt quatuor potiſſimum quæſtiones ſeu conſtitutiones.

Quæſtiones quatuor.	*Accuſatio.*	*Defenſio.*	Probanda *Accuſatio.*	 *Defenſio.*
Conjecturalis.	Quod accuſatio vera. Quod reus cauſam habuerit. Quod reus voluntatem habuerit. Quod reo fuerit poteſtas. Quod contra reum ſint aperta indicia.	Quod accuſatio falſa. Quod cauſam non habuerit. Quod non habuerit voluntatem. Quod non fuerit ei poteſtas. Quod in reo nulla ſint indicia.	A teſtibus. Ab inſtrumentis.	Contra teſtes. Contra inſtrumenta.
Qualitatis.	Quod factum ſit contra æquitatem naturalem. Quod factum contra uſum & conſuetudinem. Quod factum ſit contra leges.	Quod factum juxta æquitatem naturalem. Quod non ſit contra uſum. Quod non ſit contra leges.	A tormentis. A jurejurando.	Contra tormenta. Contra jusjurandum.
Definitiva.	Quod res nomen meretur. Quod res in definitione & deſcriptione eſt comprehenſa. Quod rei nomen uſu communi reſpondeat.	Quod nomen non meretur. Quod non eſt in deſcriptione comprehenſa. Quod non reſpondeat.	A diſpoſitione aliqua juris civilis.	Contra diſpoſitionem juris civilis.
Quantitatis.	Quod res ſit magni momenti.	Quod res non ſit magni momenti.		
Amplianda.	Per comparationem minorum injuriarum. Per amplificationem injuriarum.	A comparatione majorum injuriarum. Per exclamationem injuriarum.		

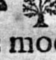
§. I.

De modis quibus Rhetor aut concionator quodcunque aſſumptum thema in infinitum multiplicare poſſit.

Nemo hoc loco Regulas me de Arte Rhetorica, de ſtyli cultu, de orationum artificioſa compoſitione; de troporum figurarumque applicatione traditurum ſibi perſuadeat. Sed hæc omnia in Tirone Rhetoricis jam abundè inſtructo, & in ſtylo exercitato Artiſta præſupponimus.

Propoſitum itaque mihi hoc loco eſt, Rhetoribus & Concionatoribus, iiſque omnibus, qui circa ſermocinatrices facultates verſantur, nonnullos modos ex Artis noſtræ diſpoſitione, quibus de quacunque propoſita materia & argumento ingentem rerum verborumque copiam ſibi acquirant, ſuggerere. Quod ut fiat, ſit

MODUS I.

Primus modus eſt, & docet 18 Artis noſtræ principia ad novem Subjecta Univerſalia applicare, quæ ſunt △ ◎ □   ⬠ ⁙; & ad omnia quæ ad ea quovis modo revocari poſſunt. Qualia autem illa ſint, jam ordo poſtulat, ut oſtendam.

Ad

- △ Revocantur omnia iſta, quæ quovis modo DEUM concernunt: ut ſunt primò, DEUS trinus & unus; Attributa divina, B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G; Actus notionales; Chriſtus DEUS homo, Incarnatio, Vita & opera Chriſti; Inſtitutio Sacramentorum; Miracula, Merita, Paſſio, Mors Chriſti; Beata Virgo; Omnes Sancti, qui per vitam DEO beneplacitam jam terminum beatitudinis attigerunt; Creatio, Conſervatio, Juſtificatio, Glorificatio, omnis Cultus divinus, Religio, Fides, Spes, Charitas.
- Revocantur novem Chori Angelorum in tres Hierarchias diviſi. Et ſunt Seraphin, Cherubin, Throni, Dominationes, Virtutes, Poteſtates, Principatus, Archangeli, Angeli, & oppoſiti iis Dæmones.
- ◎ Ad Cœlos revocantur omnes Orbes à Cœlo Empyreo uſque ad Terram: ut ſunt, Firmamentum, Cœli ♄, ♃, ♂, ☉, ☿, ♀, ☽, cum eorum influxibus & motibus, virtutibus, operationibus, quicquid denique ad conſenſum Cœli & Terræ pertinet.
- □ Elementa ſunt quatuor: Ignis, Aër, Aqua, Terra, ad quæ revocantur omnia illa, quæ quovis modo eorundem naturam ſapiunt: uti omnia Mixta, tam perfecta quàm imperfecta; Omnis motus fluminum, diverſitas aëris, Oceanus, Maria, flumina, lacus, ſtagna, fontes, terra.
- Cùm homo ſit Microcoſmus, & in confinio ſpiritualis & corporeæ naturæ conſtitutus; ab omnibus quoque eum participare neceſſe eſt, uti in Arte Analogica deduximus.

  Ad hominem itaque revocantur, ſi quidem animi bona ſpectes, omnes Scientiæ, Theologia, Metaphyſica, Phyſica, Mathematica, Ethica, Politica, Juriſprudentia, cæteræque Artes, tam liberales, quàm illiberales, omnes inventiones rerum; omnia opera admiranda, quæ in Mundo unquam exhibita ſunt; Omnis politica adminiſtratio, fundatio Imperiorum, Rerumpub. Urbium, omnes tam interiorum quàm exteriorum potentiarum actus; omnis elementativa, vegetativa & ſenſitiva facultas; Generatio, Corruptio, Augmentatio, Locomotiva facultas, quæ fuſè alibi tradita ſunt; Omnia quæ ad dignitatem, dominium, poteſtatem, ſubjectionemque tam in politico quàm Eccleſiaſtico ſtatu pertinent; ut ſunt, Pontifex, Cæſar, Rex, Princeps, Nobilis, privatus, ſervus, ſubditus.
- Ad hoc ſubjectum revocantur omnia animalia juxta quadruplex genus; uti quadrupedia, volatilia, natatilia, inſecta, quorum unaquæque ſpecies ſubjectum eſſe poteſt Rhetoris aut Concionatoris, in quo eloquentiam ſuam exerceant; Cum nihil adeò vile ſit, in quo virtutes ſummæ & facultates, proprietateſque miræ & pænè incredibiles non reperiantur; quæ omnia inexhauſtam ſuppeditabunt materiam.
- Ad hoc Subjectum revocantur omnes plantæ juxta triplex genus: Arbores, frutices, herbæ; in quarum ſingulis, natura, vires, propietates, indoles quoad interiora, exterioraque; Item radices, cortices, rami, folia, flores, fructus, ſemina conſiderari poſſunt.
- ⬠ Ad hoc ſubjectum revocari poterunt omnia mineralia, quæ ſunt ſucci, liquores, pulveres, terræ differentes, & ſolubilia & coagulata; uti ſunt omnia ſalina corpora, vitriolum, alumen & ſalia communia. Difficulter ſolubilia; uti arſenicum, antimonium; & inſolubilia, uti lapides pretioſi omnes, & communes ſeu ordinarii.
- ⁝⁝⁝ Ad hoc ſubjectum revocantur omnia, quæ inſtrumentorum rationem habent. Item aggregata per accidens, & novem prædicamenta accidentalia; Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Paſſio, Situs, Ubi, Quando, Habitus.

Atque hæc eſt Anatomia novem Subjectorum Univerſalium, ad quæ omnia Entia, omnes ſubſtantiæ, nominaque ſubſtantiva, omnia corporea, viventia, ſenſitiva, rationalia, intellectus divinus & angelicus, & quicquid tandem in natura rerum ſub conſiderationem venit, revocantur, iiſque implicitè inſunt, ut dato proinde themate, ad quod illud ſubjectum revocari poſſit, videas.

Recenſuimus ea omnia, quæ ſubjectorum rationem habent; jam prædicata pariter recenſeamus, ſuntque 18 Artis noſtræ principia, de quibus omnia paulò ante recenſita ſubjecta prædicari poſſunt; quorum omnium applicationem per nonnullos Canones Artis directores, jam tandem exponamus.

CANON

CANON I.

Sciendum eſt, quodcunque, ſive ex abſolutis, ſive ex recenſitis ad Subjecta univerſalia revocabilibus terminis aſſumptum thema, novem diverſis modis conſiderari poſſe; Quod arcanum quicunque rectè penetraverit, ei nihil in quacunque propoſita materia in infinitum amplianda denegatum videri poſſe ſanctè aſſevero, & ex ſubjecta Tabula Combinatoria luculenter patet.

Subjecta Univerſalia, & ad ea quilibet termini revocabiles,

Poſſunt novem modis conſiderari.

1. Theologicè.
2. Metaphyſicè.
3. Phyſicè.
4. Medicè.
5. Mathematicè.
6. Ethicè.
7. Juridicè.
8. Politicè.
9. Analogicè, ut omnibus applicabilia.

Demus Exemplum:

Homo conſiderari poteſt,

Theologicè. 1. Uti ad ſupernaturalem finem conditus à DEO, & uti ſubjectum divinorum influxuum, per Theologicas virtutes beatificabile.

Metaphyſicè. 2. Methaphyſicè, in quantum ens eſt verum, unum, bonum, ex actu & potentia, ex genere & differentia conſtitutus.

Phyſicè. 3. Phyſicè, uti ex materia & forma compoſitus, uti ens mobile & naturale eſt.

Medicè. 4. In quantum ens eſt ſanabile, medicinæ operationibus ſubjectum.

Mathematicè. 5. Mathematicè, uti ens quantum, menſurabile.

Ethicè. 6. In quantum virtutum capax eſſe poteſt.

Juridicè. 7. In quantum ſubſtat legi poſitivæ & humanæ per eas dirigibilis.

Politicè. 8. In quantum pars eſt Societatis Civilis.

Analogicè. 9. In quantum per analogicam artem omnia ei, quæ in Mundo ſunt, applicari poſſunt.

Atque de hoc intelligendus eſt Canon ille Logicorum; *Quod in una Arte eſt homogeneum, in altera hereterogeneum eſt.* Ubi intelligitur ſemper Canon non de re conſiderata, ſed de modo conſiderandi; nam res conſiderata in variis diſciplinis tradi poteſt, & modus conſiderandi in aliis diſciplinis eſt alius.

2. *Exemplum:* ſit propoſitum pro themate, elementum Aquæ. Hoc novem modis pariter conſiderari poteſt.

1. Theologicè, ut cùm aqua in baptiſmi materia una cum forma, ad gratiam conferendam elevatur.

2. Metaphyſicè, in genere entis conſideratur multipliciter.

3. Phyſicè, quoad vires, virtutes, proprietates cæteroſque uſus in natura rerum.

4. Medicè, quoad virtutes & proprietates, quas in ſe ad infirmitates omnis generis curandas continet.

5. Quoad uſum in mechanicis, hydraulicis, aliiſque emolumentis, quæ in ſuum forum trahit Mathematicus.

6. Ethicè, per metaphoram; uti flumen ſapientiæ, & facundiæ; mare ſive Oceanus virtutum, artium & ſcientiarum. Poteſt quoque tam in laudem quàm vituperium aſſumi per comparationem, atque per allegoricas locutiones in uſum trahi; uti aqua ſapientiæ potavit eum, hydrope vitiorum laborat.

7. Juridicè conſiderari poteſt, in quantum Juris-conſultus decidit omnia illa, quæ circa inundationem fluminum, inſularumque natarum augmentum controverſiæ occurrere poſſunt. Uti habetur *ff.* de alluvione fluviorum.

8. Politicè, in quantum optimè conſtituta Reſpublica præ omnibus tanquam maximè neceſſariis rebus providet urbibus de fontibus, de aquæductibus, ſine quibus ſubſiſtere non poſſet.

9. Analogicè, quam Ars noſtra Analogica docet: videlicet nihil eſſe in tota hac terminorum recenſita congerie, quod non juxta analogiam quandam aut metaphoram tropoſve unicuique applicari poſſit: Sic homo dici poteſt habere divinum ingenium, virtutes & opera-

operationes divinas ; eademque de cauſa Angelus dici poteſt ; juxta illud Act. 7. *Et intuebantur faciem Stephani, tanquam vultum Angeli ſtantis inter illos.* Sic homo & dici poteſt leo, ob fortitudinem, lepus ob timiditatem; ſic homo ſyncerus cryſtallo, durus lapidi comparatur ; quæ omnia fuſè in Primo Libro, & in Secundo de Arte Analogica tradita ſunt, ad quem Lectorem remittimus ; & ex Sacris literis innumera exempla habentur, in quibus vel ipſe DEUS & Chriſtus, ovi, agno, leoni, viti, lilio, lapidi, petræ comparatur.

Alio quoque modo hæc deducere poteris: *Ex.Gr.* Quiſpiam tractaturus de Bonitate M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. hominis, deſcribit eum;

A magnitudine bonitatis,

1. Potentiæ, ſapientiæ, virtutis, gloriæ, tranſcendentaliter.
2. Phyſicæ; videlicet à bonis corporis, pulchritudine, robore, ſanitate.
3. Moralis, à juſtitia, temperantia, fortitudine, continentia, pietate, ſimilibuſque.
4. Oeconomicæ, à cura & providentia domus, à parſimonia & ſimilibus.
5. Politicæ, ut à conſiliis, à prudentia, dexteritate gubernandi.
6. Theologicæ, à fide, & charitate in DEUM & proximum, à religione & cultus Divini promotione.
7. Medicæ, conſervandi ſe in optimo ſanitatis ſtatu, à ſobrietate, diæta, & ſimilibus.

Exemplum ſecundi eſt : Si homini bono & probo plures applices proprietates ; ut columbæ ſimplicitatem ; candorem cygni; fortitudinem leonis; prudentiam ſerpentis; agni manſuetudinem, & ſimilia ; contrà improbo, rapacitatem lupi; porci ſpurcitiem; canis voracitatem, hirci laſciviam, applices. Et ſic de cæteris.

CANON II.

Hinc patet, ſecundum Artem noſtram quodlibet dici poſſe de quolibet, affirmativè ſcilicet, & negativè, propriè & impropriè: Si enim homo quiſpiam laudandus ſit, ſcitè ex re nata eum vel animalibus, vel herbæ, flori, fructibus, vel denique pretioſis lapidibus eximiis rariſque virtutibus præditis comparare poteris. Atque hic dicendi modus, quem Rhetores artificialem dicunt, nos Proteum appellamus Rhetoricum in omnes formas convertibilem, verbo παντόμορφον.

Eſtque hæc admiranda illa ſimilitudinum catena, qua res ita ad invicem connectuntur, ut nullum ſit ens, quod non cum aliquo ſimilitudinis rationem habeat; Nam entia ſuprema & incorporea in inferioribus corporeis rebus, miris quibuſdam ſimilitudinum typis ſigilliſque eluceſcunt, & econtrà hæc in illis; quod non tantùm verificatur in ſubſtantiis mundanis, ſed etiam in omni accidentium conſideratione.

CANON III.

In applicatione 18 principiorum non tantùm ad novem Subjecta univerſalia procedendum eſt, ſed & ad novem prædicamenta, quæ omnia dictis novem modis exponi poſſunt; ut ſi dicendum ſit,

De { Bonitate, Magnitudine, Duratione, Potentia, Sapientia, Voluntate, Virtute, Veritate, Gloria }

Comparatio inſtituetur à ſingulis principiis abſolutis per principia reſpectiva;

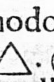
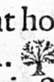
{ =. ♡. ○•. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. }

Exem-

Exemplum. Dicturus de bonitate hominis Theologicè conſiderati, ordieris à bonitate, & deinde juxta ordinem ſequentium principiorum tam abſolutorum, quàm reſpectivorum proſequêris; ut dum homo à DEO ad finem ſupernaturalem eſt conditus, quàm Bonus; quàm Magnus; quàm (D) perennis; quàm Potens & efficax ſit finis ille; quanta Sapientia DEUS hominem dirigat & diſponat; quanta ſit (Vo.) liberi arbitrii vis in homine accipiente DEI circa ſe providentiam; quantis Virtutibus ea de cauſa hominem imbuerit; quot ſubſidia ad Veritatem rationeſque arcanas cognoſcendas per Sacram Scripturam & Sanctos Patres, per Sacramenta Eccleſiæ documenta præſtiterit; quantam denique Gloriam mandata ejus ſervantibus pollicitus ſit. Quæ ſi per Quæſtiones ultra examinentur, ingentem præſtabunt dicendi materiam.

Item ſi de bonitate hominis ut phyſicè conſiderati diſſerere velis, eodem prorſus modo, procedendum tibi eſſe ſcias; oſtendes, quanta ſit hominis bonitas in genere naturæ; quanta excellentia; quanta perpetuitas; quanta potentia; ubi de potentia Regum & Principum; eorumque memorabilibus geſtis; quanta ſapientia in inventione rerum; quantus appetitus ad ſciendum, & ad boni fruitionem; quantis virtutibus tam phyſicis, quàm moralibus ſit præditus; quantum ad veritates cognoſcendas deſiderium; quæ omnia variis illuſtrabuntur exemplis, de peregrinatione philoſophorum, periculis, &c. Qualis quantaque homini ſoli inter corporeas creaturas gloria competat.

Si verò eadam ulterius extendere deſideres per principia reſpectiva.

Per
- ☰. Quomodo differat hominis bonitas. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. comparata ad △. . . . ⬠. quanta differentia reſpectu temperamentorum.
- ♡. Quod nullum ſubjectum ſit ex novem univerſalibus, cum quo homo non communicet & concordet in aliquo; ut intellectu cum △ & . cum . . ⬠. ſenſatione, vegetatione, entitate.
- o●. Quàm varius homo ſit diverſuſque in ſtudiis, actionibus, finibus conſtituendis; quanta contrarietate appetitus implicetur.
- α. Quanta per ingenii vim efficiat tum in ſupernaturali, tum in Phyſica, Morali & Politica diſciplina.
- ⊙. Quàm variis mediis, quà legitimis, quà illegitimis, utatur ad finem conſequendum.
- ω. De varietate finium, quam ſibi in omnibus actionibus præfigit.
- M. In Mundo corporeo majus quid homine non eſſe.
- Æ. Æqualem eſſe Angelis.
- Min. Solo DEO minorem.

§. II.

De Inſtrumentalitate, nono Subjecto univerſali.

Ultimum novem Subjectorum univerſalium tractat de Inſtrumentalitate, qua comprehendimus omnia rerum inſtrumenta, ſine quibus res nec eſſe nec operari poſſunt; ac conſiderari debent juxta triplicem ordinem materialium, moralium, intellectualium. Quæ ut luculentius pateſiant;

Sciendum eſt, *Inſtrumentum* generaliter dici illud, per quod aliquid effici poteſt ab aliquo agente conjuncto aut disjuncto. Unde triplicem inſtrumenti rationem conſiderare oportet, in *Naturalibus* primò & materialibus, ſecundò in *Moralibus*; tertiò in *Intellectualibus*. De Naturalibus primò, ultimò de Materialibus dicam. In Naturalibus invenitur, in quantum hæc operantur mediantibus qualitatibus; hoc pacto Elementa quaſi intrinſeca inſtrumenta habere dicuntur ad operandum: ut Ignis agit calore ſibi intrinſeco & naturali, veluti inſtrumento quodam; Terra cum ſiccitate; Aqua cum frigiditate, & Aër cum humiditate; quibus ad invicem operantibus efficitur mixtum, & componitur ex quatuor elementis; In quo mixto calor, ſiccitas, humiditas, frigiditas ſunt veluti inſtrumenta quædam, quibus mixtum juxta diverſitatem operationum unicuique propriarum conſervatur. Unde variæ juxta Artis noſtræ Regulas Quæſtiones formari poſſunt. *V. Gr.*

Per B. de *communicatione* inſtrumentali caloris in igne & Mixtis. Per M. de *Magnitudine* talis caloris. Per D. de *Duratione*, *Poteſtate* &c. Quæ eadem de terræ, aquæ, aëris inſtrumentalibus qualitatibus ſimili pacto deduci poſſunt.

Deinde ad inſtrumentativam *potentiam* in vegetabili natura procedes, cujus

inſtrumenta ad ſe conſervandum ſunt facultates, nutritiva, attractiva, retentiva, concoctiva, expulſiva, augmentativa, in qua calor naturalis diſponit alimentum ad id in aliti ſubſtantiam convertendum; Sequitur deinde vis generativa, cujus vis eſt, generare ſibi ſimile mediante calore aliorumque alimentorum concurſu; & ex his naſcuntur novi quæſtionum tituli: de Communicatione, Extenſione, Duratione, Poteſtate, Inſtinctu, Appetitu, Virtute, Gloria, virtutis nutritivæ, ſenſitivæ; Deinde per Quæſtiones ſingulæ examinandæ.

Ex hiſce aſcenſio fit ad potentias ſenſitivæ naturæ, quæ ſunt quinque ſenſus externi: *Viſiva*, *Auditiva*, *Olfactiva*, *Guſtativa*, *Tactiva*, quæ ſunt animalis inſtrumenta, quorum ope omnes operationes perficit. Atque ex hoc conſideratio fit ad potentias interiores in rationali creatura, ad ſenſum communem, phantaſiam, æſtimativam, intellectivam, memorativam, quibus veluti inſtrumentis quibuſdam homo operatur: dividit, componit, judicat, æſtimat, memorat, intelligit, quorum unumquodque per 18 principia deductum, & per Regulas Quæſtionum examinatum magnam dat diſcurrendi materiam.

Habet & voluntas ſua inſtrumenta, quibus operetur, tum interna tum externa: Interna ſunt motus appetibilitatis, queîs attingit vel boni proſecutionem, vel mali fugam. Externa ſunt actus interni in actum externum prorumpentes, quibus extrinſeca membra, pedes, manus, ſenſus omnes ad bonum vel conſequendum, vel malum fugiendum incitantur.

Ad voluntatis itaque appetibilitatem explendam, varia excogitata ſunt inſtrumenta materialia, quibus ad id quod deſiderat, conſequendum, pertingere valeat. Alia enim

1. Sunt ea, quæ hominis ſerviunt conſervationi, reſpectu nutrimenti; videlicet inſtrumenta piſtorum ad panes coquendos: inſtrumenta agricolarum, vinitorum.
2. Alia ſunt, quæ ad conſervationem vitæ conducunt; qualia ſunt veſtes, & ea quæ hominem protegunt & liberant ab inclementia aëris; uti ſunt inſtrumenta ſartorum, eorumque qui pannum & carbaſa conficiunt.
3. Alia inſtrumenta ſunt, quæ ad externam hominis quietem, ſuique contra violentiam defenſionem conducunt; ut ſunt arma bellica &c.
4. Alia ſunt, quæ delectationi & commoditati ſerviunt, ut commoda ſupellex domeſtica, habitatio.
5. Quæ recreationi animæ ſerviunt; uti omnia ingenioſa ab hominibus excogitata; cujuſmodi ſunt, machinæ, inſtrumenta muſica &c.
6. Quæ ſerviunt recreationi corporis, uti ſunt inſtrumenta venatoriæ artis; feris, avibus, piſcibus, capiendis apta, exercitia gymnaſtica.
7. Habet & intellectus ſua inſtrumenta quibus operetur; cujuſmodi ſunt: diviſiones, definitiones, argumentationes, & ſunt inſtrumenta notionalia. Hæc habent & ſingulæ artes & ſcientiæ. Hoc pacto Logica eſt inſtrumentum ſciendi, uti & hæc Ars noſtra.

Ad hæc omnium Artium inſtrumenta revocantur, cùm nulla ſit tam vel exigua ars, quæ non habeat ſua inſtrumenta artificialia ad ſuum finem determinata, qui eſt vel conſervatio vel recreatio hominis. Quæ res cùm in infinitum propemodum progrediatur, illa curioſo Lectori expendenda relinquo.

8. Habent & Spirituales operationes ſua inſtrumenta, quæ ſunt chariſmata ſpiritualia, quibus anima operatur ad æternam conſequendam ſalutem per media ſive inſtrumenta, quæ ſunt ſeptem Sacramenta à Chriſto in Eccleſia inſtituta.
9. Poſſunt & inſtrumenta animæ dici; fides, ſpes, charitas, quibus DEO unita ſalutem conſequitur.
10. Eſt tandem Chriſtus, humani generis Redemptor, & finis ultimus, quoad humanitatem divinæ naturæ inſtrumentum, quo omnia in omnibus operatur.

Vide Lector immenſam inſtrumentalitatis fœturam ad quantumvis diſcurrendum expoſitam.

Quod verò ultimum novem Subjectorum, per novem prædicamenta accidentalia expoſuerimus, ideò factum eſt, quòd omnia accidentia ſint quædam veluti ſubſtantiæ corporeæ inſtrumenta, ſine quibus conſiſtere non poſſet; cùm omne corporeum neceſſariò ſit quantum, quale, reſpectum dicat ad aliud, agat, patiatur, in loco ſit, tempori ſubdatur, ſitum aliquem habeat, habitumque quovis modo conſideratum. Sed ut, quæcunque hactenus de methodo artis noſtræ Rethori neceſſaria copioſè diximus, unica Synopſi comprehendat Lector; hic Tabulam apponendam cenſuimus.

Locus Tabulæ.

De

I. Genus Exornativum ſive Demonſtrativum.

Objecta ſeu Argumenta Oratoris.		*Loca A bonis animi.*	*Loca A bonis corporis externis.*	*Hæc omnia confirmanda per 9 prædicamenta.*
Pontifex. Cæſar. Princeps.	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	A diffuſione magnorum bonorum in Rempubl. A magnitudine & excellentia officii. A firma conſiſtentia ſtatus. A poteſtate in omnes ſibi ſubditos. A ſapientia, prudentia. legumque conſtitutione. A deſiderio & ſollicitudine boni communis. A virtutibus moralibus: Juſtitia, fortitudine, temperantia &c. A decretis infallibilibus. A Gloria ſumma & beatitudine. Per =. ♡. ○●. α. ⊙. ω. M. Æ. Min.	A bona corporis qualitate. A majeſtate in externis operationibus. A ſanitate ſtabili. A potentiis tam internis quàm externis rectè conſtitutis. A publica adminiſtratione rerum. Voluptas & gaudium populorum. Ab exercitio virtutum. A ſeveritate in ſubditos. Ab honore & dignitate, divitiis.	Quantus ſit B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Qualis ſit aut debeat eſſe. Quam relationem habeat ad DEUM, & ad homines. Quænam actiones ei propriè conveniant. Quantum in tolerando ſtatu rerum imperturbabilis. Quis locus ei potiſſimum competat. Quando juriſdictionis actus exercere. Situs in dando audientiam, aliiſque publicis proceſſibus. Habitus qui ei potiſſimè conveniat, & quid myſticè ſit.
Sit Ex quadrupedibus. Ex Volatilibus. Ex natatilibus. Ex inſectis. Quidpiam aſſumendum.	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	A perfectione naturæ. A magnitudine virium. A permanentia perpetua in eſſe ſuo. A viribus mirificis ei à natura inditis. Ab inſtinctu naturali, quo ſe tuetur contra adverſa. Ab appetitu naturali generationis, conſervationis. A facultatibus naturalibus, ſenſitiva, vegetativa. A certo & infallibili modo operandi. A fine quo gloriatur in eſſe ſuo.	A forma corporis. Ab interna indole. A perfectione ſenſuum. A ſympathia & antipathia, quibus agitantur. A remediis, quibus à morbis ſe liberant. Ab induſtria architectonica qua nidos conſtruunt. A viribus medicis, quibus unaquæque pars eorum pollet. Ab aliqua virtute morali, quæ in ipſis elucet. A nutrimento, quo nos alunt.	Quantum ſit tum intenſivè tum extenſivè. Quale ſit quoad facultates naturales. Quam ſimilitudinem habeat ad alia. Quænam ſint propriæ ejus actiones. à quibus patiatur, ubi de antipathia & ſympathia. Ubi potiſſimum degat, & manſiones ſuas habeat. Quando ad generationis officium incitetur, & quando oportunè operationes ſuas obeat. Situs, quis modus in compoſitione corporis.
Sit ex Arboribus. Fruticibus. Herbis. Floribus. Fructibus. Seminibus. Quidpiam aſſumendum.	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	A perfectione naturæ ſuæ, in qua non deficit. A magnitudine virium in agendo. Ab induſtriâ conſervandi ſe in eſſe ſuo. A potentiis & facultatibus, quibus inſtruitur. Ab inſtinctu naturali ei indito. Ab appetitu propagandi ſe per ſemen. A viribus & mirificis proprietatibus. A veritate eſſentiæ ſuæ. A fine propter quem operatur, qui eſt, eſſe perfectum in ſuo eſſe. =. ♡. ○●. α. ⊙. ω. M. Æ. Min.	A pulchritudine, quæ eluceſcit in extenſione ramorum, foliorum, florum, fructuum. A floris excellentia & dignitate, & de miro opificis in eo ludentis ingenio. A colorum varietate. Ab odoris fragrantia. A potentiis & facultatibus, viribus, proprietatibus. Antipathiæ, ſympathiæ mirificis effectibus. Ab appetitu, quo ſemper locum congruum petit. A medicis facultatibus. A ſimilitudinibus, quæ inde deſumi poſſunt, admirabilibus.	Quantitas, num magna, parva, mediocris. Qualis ſit, an B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Quam ſimilitudinem habeat ad alia. De facultatibus, vegetativa, augmentativa. Quibus potiſſimum inimica ſit. Ubi de antipathia & ſympathia herbarum. Ubi & quo loco potiſſimùm gaudeat, an montibus, vallibus, paludibus, alpeſtribus locis. Quando colligenda ſit ad uſum humanum. De ſitu naturali plantæ; an repens, an ſurgens, &c.
Sit ex Mineralibus. Metallis. Lapidibus pretioſis. Quidpiam aſſumendum.	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	A bonitate naturæ, ab utilitate & emolumentis. A magnitudine virium, & præſtantia uſus. A loco in quibus conſervantur. A viribus & facultatibus, quibus prædita ſunt. Ab inſtinctu naturali. Ab appetitu quo unum certum locum amant. A proprietatibus admirandis. A veritate eſſentiæ. A fine, qui eſt utilitas hominum. =. ♡. ○●. α. ω. ⊙. M. Æ. Min.	A communicatione ſui ad omnem humanæ vitæ uſum. A magnitudine utilitatis inde emanantis. A forma, figura, loco, ſitu. A facultatibus naturalibus iis inſitis. Ab ingenioſa induſtria, qua reperiuntur. Ab appetitu intra ſuam matricem ſe continendi. A proprietatibus mirificis, & medicis viribus. A modo ea expurgandi, & ad perfectionem deducendi. A fine, qui eſt neceſſitas hominis.	De quantitate mineralium, quoad ſubſtantiam. De qualitatate, an B. M. D. P. &c. De ſimilitudine unius ad aliud. De operationibus & effectibus. à quibus patiantur, ubi de ſympathia & antipathia eorum. Ubi ſit proprius illorum locus. Quanto tempore ad perfectionem perveniant. Situs in matricibus qualis ſit.
Artificialia. Inſtrumenta. Sphæra. Aſtrolabia. Horologia. Ex Accidentibus, Color. Lux.	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Ab utilitate & neceſſitate. Ab extenſione utilitatis eorum ad omnia. Sine quibus durare vita humana non poteſt. Ab efficacia qua cooperantur nobis ad omnia. A notitia rerum, quam nobis ingerunt. Ab expetibilitate eorum. A viribus queis effectus mirificos præſtant. A veritate, quam nobis ingerunt. A gloria, quam eorum ope acquirimus.	Quàm neceſſaria ſint hominibus. Quod ſine illis periret humanæ vitæ ratio. Conſervatur & durat per ea conſortium humanum. Quanta in omni genere facultatum præſtent. Ab inductione artium omnium mechanicarum. Ab emolumentis, quæ conferunt. Quid agant; quid nos doceant; quantis viribus polleant. A beneficiis humanæ vitæ per ea collatis. A fine, qui eſt vita hominis felix.	Quàm multos & præclaros effectus præſtent. Quales uſus habeant. inductione. Quid potiſſimùm reſpiciant. Uſus & emolumentum. Ubi eorum praxis & vis locum habeat. Quo tempore eorum uſus ſit exhibendus. Situatio ſeu recta conſtitutio eorum. Quàm mirifici effectus inde eliciantur.
◎ □ Cal. hum. Frig. ſicc. ✱ Ignis. Nubes. Vapores. ♄ Aër. Flumina. Fontes. ♃ ♂ Aqua. Mare. Oceanus. Lacus. ☉ Terra. Urbes. Montes. ♀ ☿ ☽ Valles. Navis. Sylvæ.	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Ab utilitate, neceſſitate, perfectione. Ab extenſione, qua ſe extendunt ad omnia. A neceſſitate eorum, ſine quibus durare & vivere nihil poſſet. A motuum efficacia, diverſitate, uniformitate, difformitate. Ab inclinatione & inſtinctu uniuſcujuſque. Ab appetitu ad influendum. A viribus, proprietatibus & mirificis influxibus. A veritate quam nobis ingenerant. A fine, ob quem ſunt.	A figura, motu, fabrica, conſtitutione Cœli. Ab harmonia motuum, qua mundum gubernant. A duratione perenni, qua influxibus ſuis mundum ſervant. Ab influentiis, ſine quibus mundus conſervari non poſſet. A notitia rerum altiſſimarum, qua homines inſtruunt. Ab appetitu naturali uniuſcujuſque ad locum ſuum. A ſympathia & antipathia unius ad alterũ. Ab excellentia naturæ, quibus omnia ſubſiſtunt. A commixtione, generatione, corruptione rerum, quæ ab ipſis emanat.	Quantitates Cœlorum & Elementorum. Qualitas in Elementis. calidum. humidum. frig. ſicc. Differentia ◎ & □ Operationes quoad influxus & communicationes. Quomodò unum ab altero patiatur. Quis uniuſcujuſque locus proprius ſit. Quanto tempore motus ſuos conficiant Cœlum & elementa ad mixtorum conſtitutionem. Situs ſive ordo tum Cœlorum tum elementorum.

II. Genus Deliberativum.

Objecta ſeu Argumenta.		*Suaſio Quod facienda ſint.*	*Confirmatio.*	*Diſſuaſio quod non facienda ſint.*
Pax Fœdus Induciæ	B. M. D. P. S. Vo. V. G.	*Pax iniri debet.* Ob emolumenta grandia quæ hinc emanant. Quia confert ad magnam tranquillitatem. Quia prodeſt Reip. conſervandæ. Quia Reſp. majorem hinc potentiam habet contra hoſtes. Quia bonarum artium ſtudia magis florebunt. Quia per ſe expetibile & deſiderabile eſt. Quia pax & concordia civium inde. Quia quietem & tranquillitatem Reip. conciliat.	à neceſſariis. à poſſibili. à facili. ab utili. ab honeſto. à delectabili. ab hiſtoriis. ab Exemplis. à contrariis.	Omnia contraria ſuadet.
an Dux creandus Dux Exercitus Claſſis Præfectus	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	*Creandus eſt.* Quia B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Quia magnorum talentorum eſt. Quia durat in adverſis. Quia potens & efficax in operando. Quia conſiliis & ſcientia pollet. Quia naturali inclinatione in ea fertur. Quia fortitudine, prudentia, juſtitia pollet. Quia fidelis eſt & verax. Quia glorioſum ducit pro bono communi mori.	à neceſſariis. à poſſibili. à facili. ab utili. ab honeſto. à delectabili. ab hiſtoriis. ab exemplis. à contrariis.	Omnia contraria ſuadet.
an Urbes muniendæ Civitates Arces	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	*Sunt muniendæ.* Quia munitio bona eſt Reip. Quia magna inde defenſio. Quia hoſtes abſterret à perſeverantia. Quia potentes facit cives. Quia recta ratio dictat. Quia per ſe expetibile eſt. Quia firmat cives in ſe defendendo. Quia robur addit urbibus. Quia tutè & tranquillè habitant.	à neceſſariis. à poſſibili. à facili. ab utili. ab honeſto. à delectabili. ab hiſtoriis. ab exemplis. à contrariis.	Omnia contraria ſuadet.
Commeatus Trajectio	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	*Concedendus.* Quia odium tollit hoſtium. Quia beneficia extendi debent. Quia ſecurior manet Reſp. Quia poteſt multum in hoſtibus demulcendis. Quia non repugnat legibus. Quia deficientibus ſubveniendum. Quia virtus charitatis id ſuadet. Quia veritati divinæ eſt conforme. Quia hoſtes inde quieſcent ab inſultibus.	à neceſſariis. à poſſibili. à facili. ab utili. ab honeſto. à delectabili. ab hiſtoriis. ab exemplis. à contrariis.	Omnia contraria ſuadet.
Conſuetudo Lex Meritum	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	*Introducenda.* Quia uſus id approbavit. Quia magna beneficia confert. Quia multo tempore duravit. Quia poteſt multum ad diſſidia tollenda. Quia legibus & decretis confirmata. Quia hoc eſt commune deſiderium. Quia virtutes auget. Quia veritatem introducit. Quia quietem cauſat.	à neceſſariis. à poſſibili. à facili. ab utili. ab honeſto. à delectabili. ab hiſtoriis. ab exemplis. à contrariis.	Omnia contraria ſuadet.
Cenſus tributum	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	*Imponendus.* Ob neceſſitatem. Ob magnas rationes. Ob continuationem ſalutis Reip. Ad potentiam. Quia in neceſſitate id leges permittunt. Quia bonum commune id poſtulat. Quia virtus ſit ex neceſſitate. Quia legibus non repugnat. Quia finis eſt honeſtus, quies civium.	à neceſſariis. à poſſibili. à facili. ab utili. ab honeſto. à delectabili. ab hiſtoriis. ab exemplis. à contrariis.	Omnia contraria ſuadet.

III. Genus Judiciale.

Objecta ſeu Argumenta.		*Accuſatio.*	*Confirmatio.*	*Defenſio.*
Quæſtio Conjecturalis.	B. M. D. P.	Quod accuſationem meritus ſit. Ob magnum & enorme delictum. Ob pertinaciam & obſtinationem, quia non potuit hoc facere. Ob impotentiam excuſationis.	à teſtibus. ab inſtrumentis. à tormentis.	Quod nihil horum commiſerit.
Quæſtio de Qualitate.	S. Vo. Vi. Ve.	Ob ruptas leges & conſtitutiones civiles. Ob civilis amoris violationem. Ob involuntatis contumaciam. Quia contra juſtitiam, pietatem, peccavit. Quia falſus inventus eſt in actionibus.	à Jure jurando. à diſpoſitione aliqua Juris civilis.	Quod nihil horum commiſerit.
	G. = ♡ ○●	Quia quietem & tranquillitatem interturbavit. Quia litibus & diſſidiis intentus ſemper fuit. Quia concordiam, pacem, & tranquillitatem turbavit. Quia Reip. contrariis uſus eſt artibus.	à conjecturis. à probatione. ab exemplis ſimilibus.	Quod nihil horum commiſerit.
Definitiva.	α ⊙	Quia cauſam apertam dedit. Quia indicia manifeſta dedit conjurationis, per media illegitima.	ab hiſtoriis hanc rem concernentibus.	Quod nihil horum commiſerit.
Quantitate.	ω M. Æ.	Quia finem intendit, ſeditionem publicam. à Comparatione majorum injuriarum. Majori pœna dignus eſt, quàm ut ei quicquam remittatur. Æqualitati demeritorum reſpondere debet proportionata punitio & pœna.	à comparatione à majori. à comparatione ab æquali.	Quod nihil horum commiſerit.
	Min.	à Comparatione minorum delictorum, quibus alii puniti ſunt.	à comparatione à minori.	Quod nihil horum commiſerit.

De Uſu Tabulæ.

Sit, *verbi gratiâ*, inſtituenda Oratio in genere Exornativo, de Perſona in magna dignitate conſtituta. Vide in prima Columna ſignata , & in ea quære argumentum, *Verb. Gr.* Pontifex, Cæſar, Princeps; deinde procede ad proximum ſecundæ Columnæ receptaculum, ubi reperies innumera huic encomiaſtico generi oportuna argumenta, de bonis videlicet animi & corporis, aliiſque externis, quæ omnia juxta ordinem novem principiorum abſolutorum ita diſpoſita ſunt, ut quæcunque de bonis animi & corporis adduci poſſunt, in iis contineantur. Si verò hanc materiam quiſpiam ex profeſſo tractare voluerit, is per 9 Principia reſpectiva ordine juxta differentias, concordantias, contrarietates, cauſas, media, fines, majoritates, æqualitates, minoritates, ope Quæſtionum examinabit, & materiam prorſus inexhauſtam reperiet; præſertim ſi ad ea confirmanda quoque per novem prædicamenta, quem modum in tertia Columna præſcripſimus, ampliaverit. Confirmari quoque poterat per varia exempla, hiſtorias, tam ex ſacra, quàm profana doctrina deſumptas.

2. Si verò animal quodpiam tibi oratione quadam laudandum ſit; recurre ad ſecundum loculamentum primæ Columnæ, & in ſecundo loculamento ſecundæ Columnæ, reperies ordine deſcripta omnia loca, quæ laudando dicto animali, ſive id ex quadrupedum, ſive volatilium, ſive natalium inſectorumve familia fuerit, apta ſunt.

3. Si porrò Oratio inſtituenda ſit de aliqua arbore, frutice, herba, flore, fructu, recurre ad tertium loculamentum primæ Columnæ, & in ſecundæ Columnæ tertio loculamento reperies loca aſſumpto themati exornando oportuna.

4. Si deinde Oratio inſtituenda ſit de aliquo metallo, puta, auro, argento, ferro &c. aut de lapide quopiam pretioſo; argumenta tibi ſuppeditabunt tum quartum primæ, tum quartum ſecundæ Columnæ.

5. Si denique Oratio inſtituenda ſit de aliquo inſtrumento nobili, uti Sphæra, Aſtrolabio, tormento bellico, luce, colore ſimilibuſque; tunc quære quintum loculamentum primæ & ſecundæ Columnæ, & in ea, quæcunque ad tuum inſtitutum deſiderari poſſe videbuntur, reperies.

6. Si denique de cœlo, aut de uno ex Planetis aut ſtellis; vel etiam ex quatuor elementis qualicunque tandem oratio inſtituenda ſit, recurre ad ultimum primæ & ſecundæ Columnæ loculamentum, in quo innumera loca ad tuum inſtitutum probandum, invenies.

Et quoniam oppoſitorum eadem eſt ratio; Exornativum verò Genus, & laudem & vituperium comprehendit, poteris omnes laudes in vituperia convertere, ſola terminorum oppoſitorum poſitione.

In ipſa verò Oratione dicta eleganter deſcribere poteris per varias ſententias, apophtegmata, exempla, hiſtorias ſacras & profanas; per artem topicorum, per analogicam artem, figuraſque in Arte Rhetorica tradi ſolitas. Et ſunt:

Metaphora.	Ut: De cœlo, riſus cœli, pro ſerenitate.
Synecdoche.	Pro navi puppis.
Metonymia.	De morte, pallida mors, ab effectu demortui.
Antonomaſia.	Pro Philoſopho, intelligitur Ariſtoteles.
Catachreſis.	Parricida, pro interfectore matris, filii.
Metalepſis.	Poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas.
Onomatopœia.	Mugitus ventorum & aquarum, pro ſibilo & ſuſurro.
Allegoria.	Euripus animi, pro perturbatione mentis.

Et ſic de cæteris tropis & figuris, quas vide apud Rhetores & Logicos; quibus omnibus adhibitis, miram Orationi elegantiam conciliabis.

De Secundo genere, Deliberativo.

Si porrò inſtituenda ſit Oratio juxta genus Deliberativum; vide titulum hujus generis in Tabulæ fronte; deinde vide ſubjecta ſeu argumenta eorum, de quibus oratio inſtituenda eſt, quæ habentur in prima Columna; cui in ſecunda Columna reſpondent loca, à quibus ſuaſio aut diſſuaſio initium ducat. Verùm cùm ipſius Tabulæ diſpoſitio omnia clarè doceat, ſupervacaneum eſſe ratus ſum iis explicandis longiùs inhærere.

Rationes verò ſeu loca, è quibus aliquid faciendum, vel non faciendum ſuades, habentur in ſecunda Columna, per 9 attributa eſſentialia ordinata.

Quas per loca in tertia Columna probabis à contrariis, à poſſibili, facili, utili &c.

De Tertio genere, Judiciali.

Si denique inſtituenda ſit Oratio in genere Judiciali; vide titulum hujus generis in fronte Tabulæ; deinde ex Columna ſecunda & tertia deduces rationes, quibus in Accuſatione vel Defenſione utêris. Verùm ipſa Tabula omnia luculentiùs te docebit, quàm ego vel multis verbis non expoſuero.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI, SIVE COMBINATORIÆ, LIBER DECIMUS,

Paradigma ex Jure Canonico, Theologia poſitiva & morali exhibet.

SECTIO I.

Jus Canonicum applicatum.

Expoſitis Juridicis & Ethico-politicis Paradigmatis, supereſt modò, ut & unum exemplum apponamus ex Jure Canonico deductum, eſtque id, quod ſequitur.

CAPUT I.

STATUS QUÆSTIONIS.

Utrum in Republica neceſſarii ſint Miniſtri & Sacerdotes, ad ſerviendum DEO, & orandum pro populo.

IN hac quæſtione ſingula membra priùs ordinanda, & ad principia Artis noſtræ tanquam ad lapidem lydium probanda; ſi ſententia videlicet affirmativa, ſi negativa verior videatur, comparatione ſtatus Eccleſiaſtici cum Politico ad B. P. S. V. V. G. Et quoniam Sacerdotes ſint Miniſtri Eccleſiæ, ſine Eccleſia autem nullus ſalutem, nullus ultimum finem, ob quem à Chriſto inſtituta eſt, conſequi poſſit; vel ex hoc primo capite, luce meridiana clariùs patet, Miniſtros Eccleſiæ eſſe maxime neceſſarios in Republica aliqua, quorum ope ignorantes corrigantur; devii in viam ſalutis reducantur, tum per legitimam Sacramentorum adminiſtrationem, tum per continuum orationis exercitium pro populo ab iis factum, quo mala à DEO peccatoribus intenta avertantur; quod & per Artis noſtræ principia ita oſtendimus.

	B.		Quæ eidem *communicant* doctrinam, tum ad Reipubl. adminiſtrationem, tum ad ſummi boni conſecutionem opportunam & neceſſariam. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	M.		Quæ *magna* illi bona communicant; Hoc faciunt Sacerdotes, tum precibus & orationibus, tum Sacramentorum adminiſtratione. Ergo.
	D.		Quarum doctrina & ſalutari inſtructione Reſpub. *permanet* & *conſervatur* in timore DEI, & receſſu à peccatis. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	P.		Quarum ope *poteſtas* regiminis & gubernationis ſuum habet vigorem, dum juſtitiam, pietatemque perpetuò inculcant. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	S.		Quarum ope *Sacra Scriptura* & per eam *leges divinæ*, ſine quibus Reſpub. ſubſiſtere non poteſt, exponuntur. Hoc fit per Sacerdotes & Theologos. Ergo.
	Vo.		Quarum ope accenditur *deſiderium* & *amor* erga juſtitiam, pietatem, & ultimum finem. Hoc fit per exhortationes & Conciones Sacerdotum. Ergo.
	Vi.		Quarum ope *virtutes* implantantur animis hominum, vitia & omnia pernicioſa Reipub. deſtruuntur. Hoc fit per inſtructionem Sacerdotum. Ergo.
	Ve.		Quarum ope augetur *veritas fidei* & Religionis, traditionumque Eccleſiaſticarum à Chriſto & Apoſtolis conſtitutarum. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
Per	G.	Illæ perſonæ in Republica ſunt neceſſariæ,	Quarum ope major *divinæ gloriæ* intentio in Republica excitatur, omnes actiones in finem ultimum diriguntur. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	☰.		Quarum ope probi ab improbis pernicioſiſque hominibus *ſeparantur*. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	♡.		Quarum ope *unitas*, *concordia* & *pax* fundatur in Republica. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	∞.		Quarum ope vitia *virtutibus oppoſita* & Reipublicæ nociva extirpantur. Hoc fit per admonitiones, conciones, Sacerdotum. Ergo.
	α.		Quarum ope *cauſantur* omnia bona Reipub. timor DEI, juſtitia, pietas, & omnia illa, quæ DEI iram quovis modo avertere poſſunt. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	⊙.		Quæ uberrima ad vitam homine Chriſtiano dignam ſuſcipiendam, *media* adminiſtrant. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	ω.		Quæ *finem rectum* in omnibus ſuadent, & ad ultimum finem omnes actiones dirigere docent. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	M.		Quæ à DEO ad altiorem *majoremque* dignitatis ſtatum vocatæ ſunt, utpote animarum Doctores. Tales ſunt Sacerdotes. Ergo.
	Æ.		Quæ mala bonis ita temperant, ut inde Reſpublica ſine *exceſſu* & *defectu* in mediocritate quadam conſtituatur. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
	Min.		Quæ nullum adeò *vilis* & *miſerabilis* conditionis hominem negligunt, quem non ad viam ſalutis dirigant. Hoc faciunt per Conciones Sacerdotes. Ergo.

Hoc

Hoc idem probare poteris per Tabulam noſtram univerſalem, & per rotam panſopham innumeris modis & mediis, multiplicando terminum unum aut plures cum aliis. Poteris & hæc per Quæſtiones, ſpecieſque earum fuſiſſimè deducere. *Verb. Gr.*

Per ſpecies Quæſtionis:

- *Quid?* Miniſtri Eccleſiæ ſunt neceſſarii, ad ſtatum Reipubl. ad partes Reipubl. temporales, ſpirituales, Eccleſiaſticas, ſeu ſeculares conſervandas.
  Secundò ſunt neceſſarii ad bonorum directionem, correctionemque impiorum.
- *De quo?* Miniſtri Eccleſiæ neceſſarii ſunt in Republ. ad Religionem conſervandam; quod fit per doctos & zelantes honoris DEI Sacerdotes.
  Iterum; Neceſſarii ſunt, quia ab ipſis veluti à fontibus derivatur in mentes hominum notitia DEI, & recta prudentia.
- *Quare?* Miniſtri Eccleſiæ neceſſarii ſunt, quia ipſi ſunt forma & norma rectè vivendi ſecularibus; unde dicuntur, *lux Mundi*, *ſal terræ*.
- *Quantum?* Neceſſarii ſunt Miniſtri Eccleſiæ ad unitatem & continuitatem partium in ea conſervandam, & ad diviſas uniendas.
- *Quale?* Quia conſiliis boniſque directionibus, uti & doctrina & experientia Rempublicam talem conſtituunt, qualem eſſe decet.

Et ſic de cæteris ſpeciebus Regularum, de quibus fusè alibi dictum.

Hæc etiam denuò ampliantur per octodecim principia *V. Gr.* Miniſtri Eccleſiæ neceſſarii ſunt in Republ.

B. Bonis & malis.	≡. Differentibus inter ſe.
M. Magnis & parvis.	♡. Concordantibus.
D. Senibus & juvenibus.	o-●. Contrariantibus.
P. Dominis & ſervis,	α. Incipientibus.
S. Sapientibus & ignorantibus.	⊙. Proficientibus.
Vo. Amatoribus DEI & negligentibus cultum DEI.	ω. Perfectis.
Vi. Virtutem ſectantibus & vitia amplexantibus.	M. Majoribus.
Ve. Fidelibus veris & falſis.	Æ. Æqualibus.
G. Honeſtis & Inhoneſtis.	Min. Minoribus.

CONSECTARIA.

Ex his emanantia juxta 18 *Principia diſpoſita, ſunt:*

Per:

1. B. Hinc patet, *bona temporalia*, uti ſunt decimæ ad ſuſtentationem Sacerdotum & Miniſtrorum Eccleſiæ, rectè inſtituta eſſe; quia labores Sacerdotum altioris finis ſunt, quàm Status Politici; quia majora inde bona proveniunt; probatur ex multis variiſque modis ex Sacra Scriptura.
2. M. *Majorem* eſſe *authoritatem* Miniſtrorum Eccleſiæ, quàm ſit temporalis & Politica; quia hi præſident regimini bonorum ſpiritualium, illi temporalium; ſunt autem majora bona ſpiritualia, quàm ſæcularia, ſicut anima majus bonum eſt corpore.
3. D. *Priorem* natura & ordine eſſe ſtatum Eccleſiaſticum, quàm ſecularem, quia ſpiritualia excellentiora ſunt temporalibus.
4. P. Altioris quoque ordinis eſſe *poteſtatem* & authoritatem & juriſdictionem Eccleſiaſticam in Eccleſiaſtico ſtatu, quàm in Politico, tum ob poteſtatem ſolvendi & ligandi, tum ob adminiſtrationem Sacramentorum, confectionemque Euchariſtiæ.
5. S. Ad hos ſolos recurrendum eſſe in *legum* controverſiis dirimendis, eorumque judicio & determinationi ſtandum Politicis.

6. Per Vo. *Libertatem* Eccleſiaſticam ob eximiam præeminentiam non poſſe à ſæculari ſtatu impediri; ſicuti enim inferior perſona non habet jus in ſuperiorem, ita & ſtatus politicus non habet jus in Eccleſiaſticum; neque ille huic contradicere poteſt, neque judicio ejus ſubjacere; neque Judex ſæcularis poteſt ſententiam ferre in Eccleſiaſticum. Quæ omnia intelligi velim, in iis quæ ad forum Eccleſiaſticum ſpectant.

7. Vi. Majorem eſſe *Virtutem* ad operandum, munuſque ſuum explendum in ſtatu Eccleſiaſtico, quàm Politico, uti patet in excommunicatione & cenſuris.

8. Ve. Majorem quoque eſſe *Veritatem* in ſtatu Eccleſiaſtico, quàm politico, quia ille altiori doctrina & lege eſt inſtructus, ſolaſque fidei veritates docet & exponit. Hinc Pontifex omnibus ſupereminet, tum ob leges infallibiles, quibus Eccleſiam DEI gubernat, tum ob infallibilem Spiritus Sancti aſſiſtentiam in definiendo.

9. G. Majorem deberi honorem & reverentiam Eccleſiaſtico ſtatui quàm politico, ob rationes ſupradictas.

Poteris & hæc per novem Subjecta Univerſalia fuſius ampliare.

 Quia Eccleſiaſticus ſtatus DEO magis appropinquat, ob poteſtatem, quam habet in conficiendis & adminiſtrandis Sacramentis, tum ob Orationis in officiis publicis, tum in ſacrificiis continuatum exercitium.

 Quia *Angelis* ob virtutum ſacrarumque operationum ſtudium, & ob hierarchicam dignitatem ſimiles efficiuntur.

 Ob influxum donorum *Cœleſtium*, quorum ipſi diſpenſatores ſunt.

 Ob poteſtatem in ipſa *Elementa*, quæ ad gratiam conferendam, ad Sacramentum conficiendum aſſumuntur.

 Ob *dignitatem* graduum, officiorum, quibus diſtinguuntur à gradibus ſæcularis dignitatis; ſicuti enim ſtatus politicus in res temporales jus habet & exercet in ſubditos, per varios gradus Regum, Principum, Nobilium, Juriſconſultorum, Conſiliariorum, militum; mercatorum, agricolarum &c. ita Eccleſiaſticus ſtatus per gradus varios dignitatis, uti Pontificis, Epiſcoporum, Curatorum, variarumque Religionum inſtitutis ad res æternas & bona Cœleſtia animas diſponunt; ut hoc pacto humanum genus ad ultimi finis conſecutionem deducatur.

 Sacerdotes & Miniſtri Eccleſiæ ſunt, qui Eccleſiam (quæ eſt veluti Linteum quoddam S. Petri, plenum omni *animalium* tam mundorum quàm immundorum ſorte; in quo reprobi cum probis, juſti cum peccatoribus, rudes & ignari cum doctis & ſapientibus permiſti ſunt,) dirigunt.

 Sacerdotes ſunt, qui vineam Domini *plantant* coluntque, *arbores*, *frutices*, *herbas* ei inſerunt, id eſt, Verbi divini ſementem, ad deſideratam animarum meſſem ſpargunt.

 Eccleſiaſticus ſtatus, ob differentem graduum perfectionem, Eccleſiam DEI veluti *lapidibus* pretioſis ſubſtruit, ſuſfulcit, exornat.

 Hæc per novem prædicamenta poſtea fuſiùs deduci poſſunt.

Per Quantitatem. De Variis & *multiplicibus* ſtatus Eccleſiaſtici officiis & muneribus.
Qualitatem. *Qualitate* perſonarum, ad magna in Eccleſia DEI præſtanda, requiſita.
Relationem. Eccleſia militante *comparata* ad triumphantem.
Actionem. *Operantibus* Eccleſiaſtici ſtatus in particulari.
Paſſionem. *Perſecutionibus* & adverſitatibus, quas cauſâ honoris DEI ſuſferunt, uti de Martyribus.
Ubi. Dignitate Eccleſiaſtica per totum terrarum *Orbem* diſperſa.
Quando. *Feſtorum* inſtitutione, celebratione ac *tempore* frequentandi ſacramenta.
Situm. *Ritibus* & Cerimoniis in Eccleſia celebrari ſolitis.
Habitum. *Habitibus*, ſingulis gradibus Eccleſiaſtici ordinis competentibus; ubi de myſtico habitu ſummi Pontificis, Epiſcoporum, cæterorumque in publicis functionibus.

Innumera alia hoc loco adduci poſſunt, ſed ne longior ſim, aliis ea evolvenda relinquo.

CAPUT II.

PARADIGMA POLITICUM I.

Revocantur omnia Politica ad Bonitatem Poteſtatis; Unde quæritur:

An Regimen & Principatus neceſſarius ſit inter homines?

Hoc per Artis noſtræ principia hoc pacto oſtendo.

Per

B. P. Ubicunque datur *privatum bonum*, ibi neceſſariò datur à bono communi, id eſt à *præſide* de bono communi diſponente dependentia.
In omni politico ſtatu dantur quædam bona privata.
Ergo illorum à bono communi & præſide dependentia, ſine quo de iis diſponi nequit. Ergo regimen neceſſarium.

M. P. Ubicunque ſuſque deque feruntur omnia, viviturque *arbitrio*, cum impuni quadam faciendi quælibet, licentia, ibi neceſſarium eſt *Regimen* & Principatus.
Hoc fit in politico ſtatu ſine capite.
Ergo in omni politico ſtatu neceſſarium eſt regimen.

D. P. Ubi non eſt *lex* nec ordo, ibi non *poteſt* eſſe boni communis *durabilis conſervatio*.
Hoc fit in ſtatu politico ſine capite. Ergo.

P. P. Si non eſſet *regimen* & *principatus* neceſſarius, omnibus juribus confuſis, impuni peccandi licentia pro arbitrio viveretur.
Sed hoc magnam perturbationem confuſionemque cauſaret in Republica. Ergo.

S. P. Ubicunque non eſt *ratio* architectonica boni communis, quæ rerum faciendarum dictamina præſcribat, ibi non *poteſt* eſſe bonum regimen.
Hoc fieret in ſtatu politico ſine capite. Ergo.

Vo. P. Ubicunque non eſt *amor*, *bonum* commune promovens, ibi conſequens ſalus populi eſſe non poteſt, neque bonum *regimen*.
Hoc fieret in ſtatu politico ſine capite.
Ergo conſequens ſalus populi eſſe non poteſt, neque bonum regimen. Ergo hoc neceſſarium.

Vi. P. Ubicunque ſumma poteſtas eſt *virtutibus* ſtatui convenientibus fulta, ibi mala inundare non *poſſunt*.
Hoc fit ſub capite. Ergo.

Ve. P. Ubicunque dominatur *veritas* & Juſtitia, ibi optimum *Regimen* eſſe neceſſe eſt.
Hoc fit ſub principe vero & juſto. Ergo.

G. P. Ibi eſt vera *ſtatus* politici *gloria*, ubi omnia in bonum finem diriguntur, id eſt, ad ſalutem populi, DEIque cultum.
Hoc fit ſub principie boni publici Religioniſque amatore. Ergo.

Ξ. P. Ibi *Regimen* bonum eſſe non poteſt, ubi non eſt, qui *diſcordes conciliet*, *lites* dirimat, *diſſidia* componat.
Hoc fit in Republica ſine capite. Ergo.

♡. P. Ibi bonum *regimen* eſſe non *poteſt*, ubi nullus datur, qui animos in bonum commune *uniat* & *concordet*.
Hoc fit in Repub. ſine capite. Ergo.

○●. P. *Bella*, *odia*, *diſſidia*, omnia deſtruerent, ſi non eſſet, qui contrariantium animos quà *legibus*, quà *pœnis compeſceret*.
Hoc fieret in Repub. ſine capite. Ergo.

α. P. Illud Regimen ſolùm eſt bonum & neceſſarium, quod omnem ſuum à primo *principio* DEO Opt. Maximo, influxum accipit.
Hoc fit ſub Principe DEI honoris zelante.

⊙. P. Illud ſine quo non *obtinetur* finis, illud eſt *medium* ad finem obtinendum neceſſarium.
Beneficiorum collatio à principe in ſubditos facta, eſt medium tale. Ergo.

ω. P. Illud eſt bonum & neceſſarium *regimen*, ſine quo Reſpub. deſideratam *felicitatem* conſequi non poteſt.
Sed in regimine ſine capite non poteſt eam conſequi. Ergo.

Per
- M. P. Quantò *regimen* eſt *majus* & rectius, tantò majora bona confert.
  Tale regimen eſt principis recti, juſti & ſapientis. Ergo.
- Æ. P. Ubi omnes prætendunt conditione eſſe *æquales*, ibi non poteſt eſſe perfectum *regimen*.
  Hoc fit in Repub. ſine capite. Ergo.
- Min. P. In omni ſtatu politico datur major & *minor* gradus, ſine quibus conſervari non *poteſt*.
  Sed in Repub. ſine capite non daretur major & minor gradus.
  Ergo conſervari non poſſet; ergo neceſſarium eſt caput in Republica.

Argumenta à Subjectis Univerſalibus.

A △ Mundus ſubſiſtere non poſſet, niſi & providentia DEI, & Angelorum miniſterio gubernaretur.

Ab Mundus *Angelicus* ſubſiſtere non poſſet, niſi à DEO Opt. Max. conſervaretur; neque ſubſiſtere poſſet, ſi non eſſent diverſi Angelorum ordines, quibus unus illuminans alterum perficeret; omnes autem tres Hierarchiarum Chori ab uno DEO.

A ◎ *Cæleſtia* corpora ſubſiſtere non poſſent, niſi unum alterum, ſuperius inferiora virtute ſua influxiva foveret & conſervaret.

Ab □ *Elementa* ſubſiſtere non poſſent, ſine activo omnium principio, igne, & veluti elementorum principe.

Ab De *homine* jam dictum eſt.

Ab Docent nos hanc neceſſitatem regiminis nonnulla ſocialia *animalia*, uti oves, & grues, aliæque nonnullæ volucres ſociales, in quarum volatu unum ſemper ducem exercitus præire natura docet.

Ab Quod in *vegetabili* natura arbor ſine radice, hoc in politico ſtatu Reſpub. ſine capite.

Sicut enim arbor per radicem nutrimentum ſuum aſſumit, quo aluntur omnia, ramos expandit arbor, in flores eniteſcit, in fructus protuberat, ſeminibus fœcundatur, ſine qua totam arborem exſiccari neceſſe eſt: Pari pacto caput Reipublicæ eſt Princeps; eſt enim homo, teſte Platone, arbor inverſa, à quo omnia membra nutrimentum hauriunt, & emolumentum percipiunt, cujus ope in varios conditionum ſtatus diſponitur, & tandem exoptatis fructibus fruitur. Sed hæc juxta Artem analogicam fuſiùs tibi deducenda relinquo.

Hæc eadem extendere poteris per Alphabeti Columnas. *V. Gr.*

B. Ubi *bonum* regimen eſſe non poteſt, ubi non eſt boni communis participatio.
In Repub. ſine capite non eſt talis participatio. Ergo.

=. Ubi perpetuæ *differentiæ* & *diſſidia* inter ſubditos, ibi bonum regimen eſſe non poteſt.
Hoc fit in Repub. ſine capite. Ergo.

Utrum. An Regimen ſaltem aliquod ſine capite eſſe poſſit?
Reſpond. negat. Et probatur inductione per omnes ſtatus Politicos, Eccleſiaſticum, Oeconomicum, Monaſticum.

△. Quod ad feliciùs gubernandum, omnis principatus à DEO ſit inſtitutus.

Juſtitia. Ubi non eſt *Juſtitia* neque Lex, neque Legiſlator, ibi regimen bonum eſſe non poteſt.
Hoc fit in Repub. ſine capite. Ergo.

Avaritia. Ubi unuſquiſque ex *Avaritia* inſtimulatus, quærit quæ ſua ſunt, ibi bonum regimen eſſe non poteſt.
Hoc fit in Republica ſine capite. Ergo.

Hæc eadem per reliquas ordine Columnas tam rectas quam tranſverſas innumeris modis oſtendere poteris.

CAPUT III.

PARADIGMA II.

Principem decet eſſe munificum & liberalem, ita deducitur.

Per:

B. QUod ſeſe *diffundit* in omnes, ſumma bona inde conſequi neceſſe eſt.
Princeps munificus & liberalis ſe diffundit in omnes.
Ergo ſumma inde bona conſequi neceſſe eſt.

M. *Magnæ* poteſtatis collatio non fit, niſi ſpe magni auxilii.
In Principem magnæ poteſtatis collatio facta fuit.
Ergo non niſi ſpe auxilii magni, quæ eſt munificentia & liberalitas principis.

D. Illud Imperium ſummum eſſe neceſſe eſt, quod liberalitate & clementia *ſtabilitur*.
Tale imperium eſt Principis munifici & liberalis. Ergo.

P. Quod augetur beneficiorum collatione, id omne cedit in ipſius *poteſtatis* dominatricis incrementum.
Per Principem munificum & liberalem augetur beneficiorum collatione Reſpubl. Ergo.

S. Poteſtas Principis *Sapientis* eſt ſtabilimentum Regni.
Talis eſt poteſtas Principis munifici & liberalis. Ergo.

Vo. Ubi non eſt *amor* principis erga populum, ibi regimen bonum eſſe non poteſt.
In principe illiberali & avaro hoc fit. Ergo.

Vi. Ubi quatuor *virtutes* morales dominantur in principe, ibi non poteſt non eſſe deſiderata felicitas.
Sed ubi eſt munificentia & liberalitas, ibi implicitè continentur 4 virtutes morales. Ergo.

G. Ubi eſt *glorioſum* regimen, ibi pax, quies, tranquillitas & felix Reipub. ſtatus floret.
Hoc fit ſub principe munifico & liberali. Ergo.

Ξ. Ubi non *diſtrahuntur* bona ſubditorum, neque injuſta exactione onerantur, ibi ſeditiones dominari non poſſunt.
Munificus & liberalis princeps non diſtrahit bona ſubditorum, neque injuſtè illos onerat.
Ergo ſub tali ſeditiones dominari non poſſunt.

♡. Liberalitas & Munificentia principis cauſat *concordiam* & *unionem* inter ſubditos.

○●. Liberalitas & Munificentia principis omnia Reip. *contraria* avertit, dum quiſque cavet principem offendere, à quo multa emolumenta exſpectat.

α. Liberalitas & Munificentia principis *cauſat* omnem felicitatem alicujus Reipublicæ.

☉. Liberalitas principis *medium* eſt ad ſubditos in officio continendos.

ω. Liberalitas principis pro *fine* habet ſubditorum felicitatem.

M. Liberalitas principis *Majoribus* majora beneficia confert.

Æ. *Æqualibus* æqualia.

Min. *Minoribus* Minora, juxta Juſtitiam diſtributivam.

SECTIO II.

Theologia poſitiva.

PARADIGMATA.

CAPUT I.

Quomodo Artis noſtræ induſtriâ, quodlibet ex Sacris Literis aſſumptum thema exponi poſſit, & expoſitum innumeris modis ampliari.

Sit Locus ex 1. Pſalmo, verſu 1. aſſumptus.

Beatus Vir, qui non abiit in conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit, &c.

HAnc ſententiam primùm per Artis noſtræ principia paraphraſticè deduces, hoc pacto: primo quidem ſingula membra, deinde totam reſolves ſententiam. Primum verbum eſt *Beatus*. Quoniam verò beatitudò multipliciter conſiderari poteſt, eam ſic deduco:

B.		*Summi boni* aſſequendi ſpe fertur.
M.		Magnâ fiduciâ in *magnarum* promiſſionum à Chriſto factarum ſpem fertur.
D.		*Æternam* felicitatem ſe ſperat aſſecuturum.
P.		Omnes potentias & *facultates* applicat ad ſummi boni conſecutionem.
S.		In *lege* Domini meditatur die ac nocte.
Vo.		Totum *amorem* & *deſiderium* ſuum convertit ad bonorum cœleſtium divitias.
Vi.		Animam neceſſario *virtutum* cultu imbuit.
Ve.		*Veritates* æternas ſemper meditatur.
G.	Beatus Vir, qui	Ad æternæ vitæ *gloriam* perpetuò anhelat.
≡.		Eam ob cauſam *ſeparat* ſe ab omnibus Mundi voluptatibus.
♡.		*Unionem* cum DEO & Chriſto ſemper appetit.
○●.		Æternæ felicitati *contraria* vitat, ut ſunt Mundi gaudia, divitiæ & voluptates.
α.		Cujus mens perpetuò adhæret uni rerum omnium *principio*.
⊙.		Totus eſt in *mediis* ad felicitatem æternam conſequendam, eligendis.
ω.		Unicè intendit *fini ultimo* rerum.
M.		Cui nihil majus videtur, quàm ultimi finis attactus.
Æ.		In perfecta quadam vitæ *mediocritate* conſiſtit.
Min.		Omnia tanquam *ſtercora ducit*, ut Chriſtum lucrifaciat.

Secundum, qui non abiit. *Per contrarietatem* B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

B.		In commercium *impiorum*.
M.		Poſt ea, quæ viam ad *omnem iniquitatem* aperiunt, dilatantque.
D.		In converſationem reproborum, ibique animam ſuam *figit firmatque*.
P.		In *poteſtatem* Tyrannidis Satanicæ.
S.	Qui non abiit	In *legis doctrinæque* divinæ violationem.
Vo.		In *appetitus* pernicioſos, & deſideria carnis.
Vi.		In *virtutum* omnium contemptum.
Ve.		Poſt *falſitatum* ſecularium mundanarumq; fallacias & vanitates.
G.		Poſt mundanæ *gloriæ*, honoris, dignitatis, ambitionem.

≡.	Qui non abiit	In *differentes* poteſtatis diabolicæ laqueos.
♡.		Poſt carnales hominum *amicitias*.
o●.		Poſt ea, quæ divinæ *voluntati contrariantur*.
α.		Poſt *principia* & occaſiones malorum tam animæ, quàm corporis.
⊙.		In electionem *mediorum*, ad finem ultimum non conducentium.
ω.		In *finem* temporalis felicitatis.
M.		Poſt *dignitates*, honores, divitias.
Æ.		Poſt vitam, qua ſimilis *æqualiſque* fiat jumentis inſipientibus.
Min.		In *defectus* & peccata, quæ gratiam DEI tollunt.

Tertium, in conſilio impiorum. *Utrumque per oppoſita principiis univerſalibus.*

In conſilio non abiit	B.	Peſſimo.	Impiorum.	B. Hominum omnis *bonitatis* moralis expertium.
	M.	Parvi momenti.		M. Omni *extenſione ad magna* peragenda carentium.
	D.	Inſtabili.		D. Nullam in bonis *perſeverantiam* habentium.
	P.	Impotenti.		P. Quorum tota *poteſtas* eſt in vitiorum propagatione.
	S.	Ignaro, inexperto.		S. *Mente* & *intellectu* vacuorum, vitiiſque excæcatorum.
	Vo.	Senſualium voluptatum.		Vo. Carnalium deſideriorum *amori* inſervientium.
	Vi.	Vitioſo.		Vi. *Vitiis* & voluptatibus ſervientium.
	Ve.	Falſo.		
	G.	Inglorio.		G. *Gloriam* in turpitudine quærentium.
	≡.	Litibus & diſſidiis implicato.		≡. A gratia DEI *ſeparatorum*.
	♡.	Diſcordi & pacis experte.		♡. *Diſcordiis* & intranquillitate mentis à DEO *disjunctorum*.
	o●.	*Contrariis* vitiis expoſito.		o●. Peccatis & iniquitatibus *oppoſitis* virtutibus refertorum.
	α.	*Cauſa* malorum omnium.		α. Quorum *finis* eſt *cauſare* mala, & DEO *origini* bonorum omnium ſeſe opponere.
	⊙.	Sine *mediis* ad finem.		⊙. Illegitimis *mediis* beatitudinem quærentium.
	ω.	Cujus *finis* eſt interitus.		ω. Quorum pro *fine*, Deus venter eſt.

Et ſic de cæteris.

Unde ſic argumentor.

Per	B.	Quicunque poſſidet *communicationem bonorum* omnium,	Beatus eſt.	Sed talis eſt, qui exiſtens in gratia DEI, non abiit in conſilio impiorum, neque in via peccatorum ſtetit. Ergo.
	M.	Qui intendit ſolam *magnitudinem* præmiorum cœleſtium,		
	D.	Qui *æternis* theſauris inquirendis ſolùm incumbit,		
	P.	Qui *potentiam* humanam, dominium, divitias ſpernit,		
	S.	Qui *ſapientiæ* diuinæ perpetuò inhiat,		
	Vo.	Qui id, quod *amabile* & *deſiderabile* animæ eſſe poteſt, poſſidet,		
	Vi.	Qui omnium *virtutum* perfectionem & cumulum obtinet,		
	Ve.	Qui omnis *doli* & *fallaciæ* expers, unicam veritatem amplectitur,		
	G.	Qui poſſidet omne *gaudium* & *gloriam*.		

Per 4 Species Quæſt. *Utrum?* & ſunt:

Neceſſarium. Contingens. Impoſſibile. Poſſibile.	Qui poſſidet ens	Neceſſarium & per ſe, id eſt DEUM, Cui nunquam contingit in aliquo variari, Cui impoſſibile eſt differre, Cui poſſibile eſt totum quod eſt factibile,	Beatus eſt.	Talis eſt qui exiſtens in gratia DEI, non abiit: &c. Ergo.

Per Species Quæſt. *Quid?*

Qui poſſidet	Ens totale & abſolutum, Correlativa totius bonitatis, Inclinationes & propenſiones attributorum DEI, Influxum perfectionum DEI,	Beatus eſt.	Talis eſt, qui exiſtens in gratia DEI, non abiit in conſilio impiorum, neque in via peccatorum ſtetit. Ergo.

Et ſic de cæteris ſpeciebus Regularum.

Per novem Subjecta Univerſalia.

Ille beatus eſt, qui
- Se obligat ad ſerviendum DEO totis viribus.
- Virtutum ſtudio *Angelicis mentibus* ſe ſimilem facit.
- Donorum *Cœleſtium*, per DEO beneplacitam diſpoſitionem ſe capacem reddit.
- *Elementis* Mundi renunciat, deſpicitque omnia Mundum redolentia.
- *Sapienter* & prudenter juxta *legem* divinam omnes actiones humanas diſponit.
- Appetitum *ſenſitivum* & animalem ſpiritui perfectè ſubjicit.
- Virtutum *ſementem* per bonæ vitæ exempla in animos proximorum ſpargit.
- Pretioſis virtutum *lapidibus* in Cœlo ſibi domum exſtruit.

Deinde per 9 prædicamenta: Quantus talis ſit? qualis ſit? quid reſpiciat? quales actiones, paſſiones &c.

Quæ omnia per Quæſtiones denuò ampliari poſſunt, ad innumerarum propoſitionum congeriem.

CONSECTARIA.

Cùm itaque tales, quales deſcripſimus per propoſitiones, ſint verè beati; ergo contrà infelices & minimè beati, cujuſmodi ſunt, Qui

1. B. Soli acquiſitioni *bonorum* temporalium nimia cura incumbunt, & divitias per fas & nefas congerere deſiderant; hæc enim impediunt cœleſtium bonorum deſiderium.
2. M. Quicquid in Mundo *magnum* eſt, uti dignitates, honores, famam, nimia anxietate quærunt; quia diſtrahunt à DEO, & à verâ beatitudine.
3. D. Voluptatibus mundanis inſiſtentes, palatia, domos, hortos, ſimiliaque, neglecto DEI cultu, quaſi ſemper hîc *duraturi*, ædificant.
4. P. *Poteſtate* & gloria mundana ineſcati à divinæ poteſtatis juriſdictione, quam habet in omnia, ſtultè ſe ſubtrahunt; quia odium DEI generant.
5. S. Regnorum & dominiorum curis perplexi, ambitioſè & contra DEI *legem*, omni abacta juſtitia, tyrannicè omnia ſibi vendicant.
6. Vo. *Voluntatem* ſuam totaliter applicant ad bona temporalia & viſibilia, ea nimis *amando*; quia talis amor eſt contrarius divino.

7. Vi.

7. Vi. Repudiatis *virtutibus*, ſe vitiis & voluptatibus mundanis mancipant; quia hæc omnia divertunt à DEO, & ab æterna beatitudine.

8. Ve. Soli *veritati*, quam ex ſcientiis hauriunt, intendunt, omnibus neglectis Religionis & legum divinarum, operumque bonorum exercitiis.

9. G. Soli proprii *honoris* & *gloriæ* vanitati ſtudent, laudeſque temporales unicè quærunt; quia hi acceperunt mercedem ſuam, DEO inviſi.

10. ☰. *Deſpecto* humilium, ſanctorumque *conſortio*, ſolo magnorum potentiumque commercio gaudent & ſtultè gloriantur.

11. ♡. Nulla habita ratione *unionis* cum DEO, in noxiis & animæ pernicioſis negotiationibus verſantur.

12. o●. Animi perturbationibus veluti Euripus quidam, perpetuo magna *contrarietate* agitantur.

13. α. Cum *cauſa* poſſunt eſſe magnorum bonorum, per oppoſitos operationum effectus, inſtrumenta Satanæ fiunt ad multorum perditionem.

14. ⊙. Per *media* ſaluti prorſus contraria quærunt felicitatem ſuam.

15. ω. *Fines* ſuos ponunt in divitiis, honoribus, gloria terrena, aliiſque mundanis voluptatibus.

16. M. *Majorem* DEI gloriam nunquam & nullibi quærunt; ſed intentione perverſa magis quæ ſua, quàm quæ DEI ſunt, ambiunt.

17. Æ. Dæmonibus ſe ſcelerata vita *æquales* reddunt.

18. Min. *Humilitatem* Chriſtianam contemptui habent, & ſuperbiâ elati evaneſcunt in cogitationibus ſuis.

Tales ſunt omnes, qui abeunt in conſilio impiorum, & in via peccatorum morantur, omnis felicitatis expertes.

Hos terminos ſi invertas, habebis felicem beatorum hominum ſortem.

Quorum ſingula ex Sacris literis, variis modis comprobari poterunt. *V. Gr.* Ex ſolis Proverbiis Salomonis, habebis innumeros.

Locos:
1. *Theologicos*. De timore DEI, de fide, ſpe, charitate, oratione &c. de impiorum, piorumque differenti exitu.
2. *Politicos*. Uti ſunt, ſupplicia de facinoroſis ſumpta; conſervatio Regnorum; conſilia ex corruptela morum; veri & falſi teſtes contractuum.
3. *Oeconomicos*. De uxore, de mulieris bonæ encomio; de obedientia parentibus præſtanda; conſervatione & everſione domus.
4. *Ethicos*. De ſapientia, prudentia, conſilio, ſtultitia, juſtitia, fortitudine, temperantia, continentia, patientia, amore, odio, invidia, cæteriſque virtutibus & vitiis.
5. *Miſcellaneos*. De conjunctione cum bonis & malis; de felicitate bonorum impiorumque infelicitate; de divitiis juſtis, & injuſtis, & innumeris aliis.

Qui omnes termini juxta ordinem & ſeriem principiorum noſtrorum facilè diſponi poſſunt. Videlicet:

			Ex Lib. Eccleſiaſtici.
B.	De	*Bonitate* juſtorum, & malitia impiorum.	C. 14. v. 2. C. 11. v. 23. C. 16. v. 17.
M.		*Magnitudine* præmiorum pro juſtis, & pœnarum pro impiis. — — —	C. 6. v. 18. C. 13. v. 2.
D.		*Conſtantia* juſtorum in bonis operibus; de inſtabilitate impiorum in iiſdem. —	C. 24. v. 10. C. 25. v. 28.
P.		*Potentia* juſtorum in exequendis divinis præceptis; de impotentia reproborum in iis amplexandis. — — —	C. 16. v. 30. C. 21. v. 10.
S.		*Sapientia* juſtorũ; de inſipientia impiorum.	C. 17. v. 24. C. 14. v. 33.
Vo.		*Amore* juſtorum erga DEUM; de odio impiorum erga eundem. — —	C. 25. v. 21. C. 26. v. 26.
Vi.		*Virtutum* exercitio in juſtis; de vitiorum exercitio in improbis. — —	C. 25. v. 16. C. 4. v. 27.
Ve.		*Veritate* actionum juſtorum; de falſitate actionum improborum. — —	C. 12. v. 19. C. 26. v. 28.
G.		*Gloria* juſtorum, quam exſpectant; de infamia impiorum quam incurrunt. —	C. 16. v. 4.

Et ſic de cæteris; quæ finem non habent.

Innu-

Innumera hoc loco adduci poſſent, ex aliis Artis noſtræ Regulis & præceptis, ad argumentum ampliandum deprompta; Sed quia ſpecimen hoc tale eſt, ut juxta id, qualecunque alterum pari methodo, quis variare poſſit; conſultò ſiſto calamum, ad alia progreſſurus.

SECTIO III.

Ex Morali Theologia,

SIVE

Ex Caſibus Conſcientiæ, Paradigmata.

Per hanc Artem noſtram Caſus quoque Conſcientiæ facillimè ſolvi poſſe, unico exemplo demonſtrandum duxi. Sit itaque Caſus talis.

CAPUT I.

Quæſt. *Utrum votum à puero ſeptenni aut octenni factum, necdum plenum rationis uſum habente, ſit validum?*

Primo examinabis caſum juxta quadruplex cauſarum genus.

Cauſa	Finalis	eſt	Votum ingrediendi Religionem.
	Formalis		Conſenſus rationis non plenus.
	Efficiens		Puer ſub poteſtate patris conſtitutus.
	Materialis		De re licita.

Hunc itaque caſum per Artis noſtræ principia ita reſolve.

Per

B. Ubi non eſt *perfectio* rationis, ibi votum factum validum eſſe non poteſt.
Hoc fit in puero ſeptenni aut octenni. Ergo.
Quia talis non habet plenum uſum rationis.

M. Quicunque vovet rem *magnam* & arduam, ſine pleno rationis uſu, illud votum validum eſſe non poteſt.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.

D. Ubi *durat* adhuc infantilis ætas, ibi votum factum validum eſſe non poteſt.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.

P. Qui non *poteſt* uti adhuc libertate diſponendi de ſe, hic non *poteſt* validum votum facere.
Hoc contingit in puero octenni. Ergo.

S. Ubi nondum eſt *judicium*, nec maturitas ad ratiocinandum & diſcurrendum, ibi votum validum ſtatui non poteſt.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.

Vo. Quando *voluntas* ſive libertas filii ob immaturitatem judicii dependet à voluntate patris, ibi votum validum conſtitui non poteſt.
Hoc fit in puero ſeptenni aut octenni. Ergo.

Vi. Quando necdum ſeſe *vis* ratiocinativa exerere poteſt, tunc votum quoque factum validum eſſe non poteſt.
Hoc fit in puero ſeptenni aut octenni. Ergo.

Ve. Ubi nondum maturuit vis apprehenſiva *veritatis*, ibi votum conſtitui non poteſt.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.

G. Quando *finis* non percipitur, niſi valdè obſcurè & imperfectè, ibi votum validum conſtitui non poteſt.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.

Quando

Per

=. Quando nondum cognoſcitur plenè *differentia* inter bonum & malum, ibi votum irritum eſt.

♡. Quando voluntas necdum *concordat* cum appetibili ob immaturitatem ætatis, tunc votum factum irritum eſt. Hoc fit. Ergo.

⚯. Quando in re appetenda nondum prævidentur *oppoſitæ* difficultates, tunc votum invalidum eſſe, neceſſe eſt.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.

α. Quandocunque puer, *cauſa efficiens* voti, *v. gr.* ingrediendi Religionem, eſt adhuc ſub poteſtate patris, tunc votum à patre irritari poteſt; quia nullum fuit. Sed hoc fit. Ergo.

Quando *cauſa formalis*, id eſt, conſenſus nondum plenus & deliberatus fuit, neque actus propriè humanus cenſeri poteſt, tunc votum nullum eſt. Hoc fit. Ergo.

Etiamſi *cauſa materialis* voti facti à puero octenni fuerit de re licita, id tamen nullum eſt; quia à patris poteſtate & voluntate dependet. Ergo.

Etiamſi quoque *cauſa finalis* movens puerum ad ingrediendam Religionem fuerit Bona, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. quia tamen non habuit plenum conſenſum, id nullum erit.

⊙. ω. Ubi necdum conſtitui poteſt de *electione mediorum* ad *finem*, conſilium, ibi votum quoque validum eſſe non poteſt.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.

M. Ubi non eſt adhuc *majoritas* ſufficiens ad deliberandum, ibi votum conſtitui non poteſt.
Hoc fit in puero octenni.

Æ. Ubi non eſt *proportionata* voluntas ad eligenda media, ibi votum conſtitui non poteſt.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.

Min. Ubi judicium *minus* eſt, quàm ut de ſtatu eligendo deliberare poſſit, ibi quoque de ſtatu eligendo votum conſtitui non poteſt.
Hoc fit in puero octenni. Ergo.

Habes hîc 24 rationibus reſolutam propoſitam quæſtionem, quam ſi ulteriùs ampliare volueris, id nullo negotio per Quæſtiones, earumque ſpecies modo in antecedentibus inſinuato præſtabis. Quare unum hîc exemplum, ad innumera alia, parallela ratione, formanda, ſufficiat.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI,

SIVE

COMBINATORIÆ,

LIBER UNDECIMUS,

IN QUO

Doctrinæ variæ variis modis ampliandæ methodus traditur.

Caput I.

De modo procedendi in Themate quodam quocumque tandem aſſumpto, præſertim in rebus Phyſicis.

ESt hoc admirandum Artis noſtræ ſpecimen, quod qui rectè penetraverit, eum jam finem ſuum in acquiſitione omnium ſcientiarum aliquo modo conſecutum eſſe affirmo. Verùm ut cum methodo Artis noſtræ propria progrediamur, pro ſpecimine aſſumemus hominem, in quo univerſam non Phyſicæ tantùm ſcientiam, ſed & Medicinæ, Ethicæ, Politicæ, Theologiæ, comprehendi, paucis declarandum duximus; ut inexhauſtas Artis noſtræ divitias propiùs curioſus intueatur Lector.

Sit aſſumptum thema, *Homo*; qui cùm partim Phyſicè & Medicè, partim Ethicè & Theologicè conſideretur; omnes hujuſmodi facultates in eo exhauriuntur; cùm nihil in dictis, quod non pro objecto hominem ſtatuat, comprehendatur. Et primò quidem ſi juxta Phyſicæ præcepta eum tibi dilucidandi ſit animus; ſic age.

§. I.

De gradu elementari in homine.

Homo conſiderari poteſt vel quoad *corpus*, vel quoad *animam*, ex quibus compoſitus eſt; adeóque homo nihil aliud ſit, quàm compoſitum phyſicum ex anima rationali & corpore. Et primò quidem, quæ de corpore humano fieri poſſunt propoſitiones, hoc pacto in titulos & capita diſponere potes.

B. De perfectione corporis humani, quod omnes naturæ gradus continet.
M. De compoſitione corporis humani ex quatuor elementis.
D. De duratione corporis humani, ſive de ætate hominis.
P. De potentiis & facultatibus hominis quoad corpus.
S. De potentiis exterioribus & interioribus hominis.
Vo. De appetitiva facultate hominis.
Vi. De viribus hominis quoad vitales & animales operationes.
Ve. De veritate conſtitutionis hominis, qua fit ex omnibus.
G. De fine hominis.
=. De differentia partium in humano corpore.
♡. De concordantia & harmonia ſingularum partium ad unum.
○●. De contrariis ex quibus homo conſtat.
α. De cauſis & principiis, id eſt, de generatione hominis.
⊙. De mediis ad eum conſervandum.
ω. De finibus hominis.
M. De majoritate & præeminentia hominis.
Æ. De æqualitate ad angelos comparata.
Min. De minoritate ſive de defectibus hominis; ubi de monſtris.

Compa-

Comparatio ad Subjecta univerſalia.

△ De illo, quod Divinum eſt in homine.
De illo quod eſt in eo Angelicum.
◎ Quomodo ſubdatur cœleſtibus influxibus.
□ De compoſitione hominis ex elementis.
De generatione hominis.
De natura ſenſitiva in homine.
De natura vegetabili in homine.
De elementari natura in homine.
De inſtrumentis, quibus homo opus habet ad operandum & ad ſe conſervandum.

Per novem Prædicamenta.

1. De Quantitate hominis.
2. De Qualitate ſive de proprietatibus hominis.
3. De Relatione hominis ad △. alios homines, &c.
4.5. De Actionibus & paſſionibus hominis.
6. De ubi hominis, ſive de localitate.
7. De Quando hominis, ſive de temporalitate.
8. De Sitûs hominis vera ratione.
9. De Habitu hominis.

Habes hîc Lector 36 Capita de Homine, in quibus quidquid in univerſa Phyſica, Ethica, Medicina, continetur, implicitum latet. Quomodo autem illa evolvi debeant, dicendum eſt.

Primò utêris novem Artis noſtræ de Quæſtionibus Regulis. Secundò, applicabis ſpecies ſingularum Regularum. Species Regulæ de Quæſtione *Utrum*, ſunt, neceſſarium, poſſibile, impoſſibile, contingens.

Secunda ſpecies de Quæſtione *Quid*, ſeu de Definitione rerum, ut quid ſit in ſe eſſenrialiter, quid in alio; Secundò, quæ ſint ejus coëſſentialia; tertiò, de propenſione extrinſeca rei; quartò de actibus, ut quid intellectus in intellectu ſit, cognoſcamus.

Tertia ſpecies Regulæ de — *Cur*, ſunt quatuor genera cauſarum: Cauſa formalis & finalis, cauſa efficiens, materialis.

Quarta ſpecies Regulæ de — *Quantum*, continet in ſe, quantitatem rei tam continuam, quàm diſcretam; ubi de diviſione rerum.

Quinta ſpecies Regulæ de — *Quale*, Qualitates rerum exprimit; ubi de habitu, diſpoſitione, forma, figura, agitur.

Sexta ſpecies Regulæ de — *Quomodo*, Modalitatem continet: quomodo ſit aliquod totum in parte, quomodo pars in toto; quomodo totum tranſmittat ſimilitudinem ſuam extra ſe.

Septima ſpecies Regulæ de — *Quando*, Durationem rerum continet quoad tempus & quinque habet, quas ſupra in §. de ſpeciebus in Quando, vide.

Octava ſpecies Regulæ de — *Ubi*, ſive, de loco, habet uti prior 5 ſpecies, quas ſuo loco traditas vide.

Nona ſpecies Regulæ de — *Quocum*, *de quo*, primitivè, derivativè, & poſſeſſivè.

Ex his Regulis Quæſtiones formabis hoc modo:

1. *An humanum corpus ita perfectum ſit, ut quid perfectius fieri non potuerit?* ℞. Quod ſic. Quia ſpecies rerum ſunt contracta maxima, quæ ſub ſtatu iis conveniente magis perfici non poſſunt.
2. *Quid. In quo conſiſtat illa perfectio?* ℞. Conſiſtit in anima rationali, nobiliori parte hominis; intellectu enim homo DEO & Angelis aſſimilatur.
3. *Quanta ſit illa perfectio?* ℞. Eſt tanta, ut homo ſolus omnia, quæ in ſenſibili & inſenſibili Mundo exiſtunt, intellectu omnia factus, comprehendat.
4. *Qualis ſit illa perfectio?* ℞. Illam conſiderari quoad corpus, & quoad animam: quoad corpus, nihil ipſi deeſt potentiarum ad rectè operandum in omnibus.
5. *Cur* DEUS *tam nobilem creaturam fecerit?* ℞. Quia bonitas DEI diffuſiva ſui hominem creavit, ad gloriam ſuam, ut eum cognoſceret, amaret, & tandem eo perpetuò frueretur.
6. *Quomodo perfectionem illam conſtituerit?* ℞. Innumeris modis, operationibus humanis exequendis neceſſariis.
7. *Ubinam perfectionem illam acquiſiverit?* ℞. Originaliter in paradiſo, per propagationem verò ex ſeminali virtute patris in utero matris.
8. *Quando illam acquirat, quo tempore?* ℞. Originaliter à rerum primordiis, Adam, & deinde per ſucceſſivam propagationem in hunc uſque diem.
9. *Quibus inſtrumentis operetur?* ℞. Facultatibus tam interioribus quàm exterioribus; de quibus poſtea.
10. *Unde ſit illa perfectio?* ℞. A DEO, qui ad ſimilitudinem & imaginem ſuam formavit hominem.

His finitis, procedes ad ſecundam quæſtionem, de *compoſitione* hominis; de qua quæritur:

Quidnam ſit illa compoſitio hominis? ℞. Hominem eſſe compoſitum ex corpore & anima; Deinde, quoad corpus, eſſe compoſitum ex quatuor elementis, mixtum perfectum.

Ignis enim maxime apparet ex calore quo abundat.

Aër in humiditate ſanguinis & halituum.

Aqua in ſputo, aliiſque humoribus aqueis.

Terra, in ſordibus & excrementis.

Ignis enim agit cum igne ſeu calore innato ſibi intrinſeco & naturali.

Aër cum humiditare ſibi intrinſeca & naturali.

Aqua cum frigiditate ſibi intrinſeca & naturali.

Terra cum ſiccitate. Quibus ad invicem operantibus naſcitur mixtum.

De quibus totidem novi tituli confici poſſunt, progrediendo juxta ſeriem principiorum; uti:

1\. } Per { B. De *communicatione* caloris innati in homine. An, & quid; quomodo; cur; quantum; quale; ubi; quando, communicet.

2\. M. De *extenſione* talis caloris in homine. An ad omnia corporis membra ſe extendat; quomodo; cur; quando, &c.

3\. D. De *conſervatione* talis caloris. An videlicet conſervetur per nutrimenti aſſumptionem, an per nutritionem. Quid ſit iſta; quomodo; qualis; quando; ubi, &c.

4\. P. De *potentia* & efficacia talis caloris. An in eo conſiſtat vita hominis; quid ſit, quantus, qualis, cur, &c.

t ſic de *inſtinctu*, *appetitu*, *virtute*, *veritate*, *gloria*, pari pacto procedes.

Deinde procedes ad Aëris, Aquæ, Terræ, propoſitos effectus; quorum unumquemque denuò per novem aut octodecim principia dicta methodo reſolves; *V. Gr.*

B. De *diffuſione* aëris interni, ſeu ſpirituum halituumque diffuſione in univerſum corpus. An; quid; cur; quanta; qualis; ubi, &c. illa ſit communicatio.

M. De *extenſione*; de duratione; potentia; inſtinctu; appetitu, &c. talis interni aëris & innati nobis.

Iterum, ſimilia propones de Aquæ, ſive humorum in corpore humano, dominio; ubi copioſa ſe aperit de quatuor humoribus diſputandi materia. Et de Terræ ſiccitate, ſive terreſtri in hominibus ſubſtantia ad ſubſiſtendum ordinata.

De Temperamento hominum.

His quoque diſcuſſis, excurres ad naturalem hominum conſtitutionem, complexionem, ſeu temperamentum: quodnam illud ſit? quomodo cognoſcendum? &c. quæ per 18 Artis principia hoc modo diſpones.

B. Ex quonam temperamento reſultet *perfectior* & melior hominum complexio?

M. Ex quo; unde; quomodo; quibuſnam de cauſis, corporum *magnitudo* aut parvitas proveniat.

D. Unde fiat, ut nonnulli homines *longioris vitæ*, alii *brevioris*, alii *mediocris* vitæ ſint; & ex quo temperamento ſingula provenerint.

P. Unde robur, fortitudo & *potentia* in nonnullis hominibus; & contrà imbecillitas, impotentia, &c.

S. Unde fiat, homines nonnullos eſſe *ſapientiſſimos*, nonnullos *ſtolidiſſimos*, quoſdam *mediam* rationem tenere.

Vo. Unde contingat, ut nonnulli ad *amores*, *amicitiam*, & venerea tantoperè inclinentur, alii verò contrà.

Vi. Unde fiat; quod homines nonnulli naturaliter ad *virtutum* exercitium inclinent, alii contra ad *vitia*.

Ve. Unde fiat, quod nonnulli *veritatis* amantiſſimi, fideles, ſinceri, candidi; nonnulli falſi, infideles, doloſi, verſipelles & mordaces reperiantur.

G. Unde, quod nonnulli tantopere *gloria* & *laude* humana afficiantur; contra alii infamiæ potiùs ex vitiorum quæſtu ſibi comparent laudem.

=. Unde tanta *differentia* hominum, quoad ingenia, mores, inclinationes; ubi de virtutibus & vitiis Nationum diverſarum ingens diſcurrendi datur copia.

♡. Cur homines tantopere felicitatem quærant, & per diverſa media in unum aliquem finem *concordent*.

o•. De *contrarietate* hominum, de ingeniis, moribus, vita, inclinatione, ſympathia & antipathia.

α. De *cauſis* proximis hujus varietatis.

⊙. De

☉. De diverſiſſimis *mediis*, quibus omnes homines in *unum finem collimant*; ubi de diverſitate inſtitutorum, artium, profeſſionum, &c.
ω. De diverſitate *finium*, qua homines ad operandum moventur & incitantur.
M. Cur aliqui homines *majores* aliis, ingenio, capacitate, ubi de diverſitate talentorum.
Æ. Cur æquales *æqualibus*, ſimiles ſimilibus tantopere afficiantur.
Min. Cur nonnulli, ad *infima*, *viliſſima*, & abjectiſſima opera facienda animum adjiciant.

Hæc omnia ex Phyſiognomica arte, ex temperamentorum videlicet varia conſtitutione ſolvi poſſunt; De quibus nos in particulari tractatu.

Per D. De duratione quatuor dictorum humorum in homine;

An videlicet ſemper ſit eadem eorundem conſtitutio? ubi dictorum humorum cum quatuor ætatibus, temporumque anni ſtationibus fiet comparatio; videlicet de infantia, pueritia, ſeu adoleſcentia, ſtatu virili, & duplici ſenectute; prima, & ſecunda, quæ eſt decrepita; quæ correſpondent verno tempori, æſtati, autumno, hyemi. Ex quibus juxta Artis noſtræ principiorum ſeriem fiet talis titulorum diſpoſitio.

Per {
B. An temporum ætatiſque mutatio *bonitatem* temperamenti mutet?
M. Ad quantum tempus ſe humana vita *extendere* poſſet juxta naturale temperamentum hominis?
D. Quantum *durare* poſſit, ſublato omni exceſſu & intemperantia vitæ?
P. Quantum *poſſit* diæta in homine ad producendam vitam?
S. Cur viri *ſapientes* & *philoſophi* utplurimum longius vivant, quàm cæteri, paſſionibus & perturbationibus dediti?
Vo. Unde proveniat tantus ad vitam conſervandam *appetitus*?
Vi. Quales *vires* requirantur ad vitam in longum tempus protrahendum?
Ve. An *verum* ſit, hominem, calidum innatum per medicamenta inſtaurare poſſe?
G. Cur ſenes depoſitis ſpebus humanis, quiete tantoperè *delectentur*.

Quæ eodem modo per principia reſpectiva deducere poteris.

Ut autem de his omnibus ratiocinari poſſis, ſic age.

Per {
B. Ubicunque eſt *perfecta* & adæquata humorum temperies, ibi neceſſe eſt, dari optimam & perfectam hominis temperiem.
Hoc fit in hominibus optimis & ad magna peragenda aptis. Ergo.
M. Ubicunque eſt *exceſſus* alicujus humoris, ibi exceſſum quoque virtutis aut vitii conſequi probabile eſt.
Hoc fit in homine ſanguineo, phlegmatico, melancholico, cholerico. Ergo.
D. Ubicunque non eſt *duratio* quatuor humorum in eodem ſtatu conſiſtentiæ, ibi temperamentum mutari neceſſe eſt.
Hoc fit in quatuor ætatibus hominum. Ergo.

Et hoc pacto per 18 principia idem argumentum urgere poteris; de quibus nos fuſè in noſtra Phyſiognomia Combinata.

Per P. De *potentia* & efficacia quatuor humorum in homine; an poſſint aliquid in animam? Quid ſit illa? Cur tantas mutationes faciat ſucceſſu temporis?

Et ſic de cæteris ordine principiis progrediendo univerſam Phyſiognomicam artem exhauries; Cùm nihil proponi poſſit, quod non in dictis principiis per Quæſtiones examinatis contineatur. Sed hæc pauca de quatuor elementis, hominiſque per ea conſtitutione ſufficiant.

§. II.

De gradu naturæ Vegetabilis in homine.

Examinato primo naturæ gradu in homine, videlicet elementari, procedes ad alterum naturæ gradum, quæ eſt vegetativa.

Quæcunque itaque de anima vegetante dici poſſunt, hoc pacto juxta Artis noſtræ principia in titulos & capita diſpones.

Per

B. De *perfectione* animæ vegetativæ in homine; in quo illa conſiſtat? An rectè definiatur, forma ſive actus corporis organici in potentia vitam habentis?

M. De *extenſione* animæ vegetativæ; An diviſibilis ſit, an indiviſibilis; an ſubſtantialis, an accidentalis? Quomodo moveat & operetur? & ſic de cæteris.

D. De *duratione* animæ vegetativæ in homine; an ſemper duret; & ad quantum ſe tempus illa extendat?

P. De *facultatibus* animæ vegetativæ in homine; uti de nutritiva, augmentativa, generativa, alterativa, retentiva, digeſtiva, expulſiva; quid ſit nutritiva facultas; quomodo homo nutriatur?

S. De *inſtinctu* animæ vegetantis ad hominem per nutritionem conſervandum. Quid ſit ille inſtinctus? Cur, quantum, quomodo &c. nutriat?

Vo. De *appetitu* animæ vegetantis, quô ad individui conſervationem concurrit per nutritionem; Quid ſit ille appetitus? quantus, qualis, quando fiat?

Vi. De *facultatibus* animæ nutritivæ; quæ ſunt: attractiva, retentiva, digeſtiva, expulſiva; de quibus per Quæſtiones innumeræ propoſitiones formari poſſunt.

An nutritiva ab augmentativa ſit diſtincta, & quomodò? quid ſit augmentativa facultas; in quo conſiſtat?

Ve. De *veritate* animæ vegetantis in homine; an verè ea ſubſtantialis, an accidentalis ſit? & quomodò illa cum ſentiente & rationali in homine coexiſtat?

G. De *fine* animæ vegetantis in homine; an homo ſine illa conſiſtere poſſit; quid operetur; cur à natura collata; quantum ſe extendat, qualis ſit, quanta ſit, ubi ſit, quando primùm incipiat?

=. De *differentia* animæ vegetativæ in homine; quomodo differat illa à vegetativa plantarum; an diſtinguatur ab anima rationali?

♡. De *concordia* animæ vegetativæ, ſenſitivæ, & rationalis in homine; an una numero ſit, an differentes, an forma ſubſtantialis; an accidentalis, quomodo diſtinguatur?

o●. De *contrarietate* animæ vegetantis in homine; quænam illa ſit; quænam mala cauſet?

α. De *cauſa* animæ vegetantis; quos effectus præſtet in homine?

⊙. De *mediis* animæ vegetantis, quibus mediis ad finem conſequendum utatur;

ω. ubi de varietate nutrimentorum, tam ſalubrium, quàm noxiorum.

M. De *majoritate* animæ vegetantis in homine; an major ſit illâ, quæ eſt in plantis?

Æ. An *æqualis?*

Min. An *minor?*

Omnes hæ de anima vegetante propoſitiones poſſunt ampliari per 18 Artis noſtræ principia, quemadmodum in præcedenti ſpecimine factum eſt. Sed exemplum omnia luculenter oſtendet.

Quæritur itaque primò; *An anima vegetans in homine ſit diſtincta ab anima ſentiente & intelligente?* ℞. quod non realiter, ſed ratione tantùm diſtinguatur. Quod ita per 18 principia demonſtrabis.

Per B. Illa non diſtinguuntur realiter, quæ uti unum & idem ſunt in compoſito, ita eſſentialiter ab invicem ſeparari non poſſunt.

Hoc fit in dicto caſu. Ergo.

Per M. Illa non diſtinguuntur realiter, quæ non ſumuntur tanquam peculiares formæ in compoſito.

Sed hoc fit in propoſito caſu. Ergo.

Ratio. Si enim diſtingueretur realiter, in homine plures eſſent formæ ſubſtantiales, & homo non unus homo, ſed petereà planta, quod abſurdum eſt; ineſt itaque anima vegetans in homine, ſicuti trigonus in tetragono, teſte philoſopho; id eſt ratione tantùm diſtinguitur, non eſſentialiter ſive realiter.

Per D. Illa non diſtinguuntur realiter, quæ ſimul totâ vitâ *durant*; neque enim homo ſine vegetatione aut ſenſu vivere poteſt.

Sed vegetatio ſive nutritio toto vitæ tempore durat in homine.

Ergo non diſtinguitur realiter.

Ratio. Quia vita hominis conſiſtit in calido & humido, quod conſumptum reparari non poteſt, niſi per alimentum introſumptum, quo, quod conſumptum eſt, reſtau-

reſtauratur, nutrimentumque in ſubſtantiam aliti convertitur; cùm autem hæc reſtauratio toto vitæ tempore duret, patet propoſitum.

Per P. Illæ facultates non diſtinguuntur ab anima rationali, ſine quibus anima rationalis operari non poteſt.

Sed ſine vegetativa, nutritiva, attractiva, retentiva, digeſtiva, expulſiva, anima operari non poteſt. Ergo.

Ratio. Quia attractiva, calido & humido deficiente, natura per attractionem nutrimenti ſe reparat; & ne hæc defluant, per frigidum & ſiccum illa continet; & perfectè digeſta per calidum & humidum concoquit; ne denique à fæcibus, quod ſalubre eſt, inquinetur, per calidum & humidum ſeparando purgat & expellit.

Hoc pacto procedes per ſingula principia.

Si verò jam quiſpiam quærat; *An & quomodò diſtinguatur nutritiva & augmentativa?* ℞. per ⚌. D. quod nutritiva toto vitæ tempore duret, augmentativa, non niſi ad vigeſimum quintum annum, juxta placita Medicorum; quem ſi attigerit, deficit tota, relictâ potentiæ nutritivæ juriſdictione; nam teſte philoſopho: omnia viventia, quouſque vivunt, nutriuntur. *Quodnam autem nutrimentum ſit ipſum ad prolongandam vitam*, per 18 Artis noſtræ principia facilè deduces.

Per	B.	Debet eſſe	*Bonum* quoad ſubſtantiam, quantitatem, qualitatem.
	M.		*Proportionatum* calori naturali.
	D.		*Continuatum*.
	P.		*Potens* & efficax ad contraria calori naturali ſuperanda.
	S. Vo.		Habens *inſtinctum* & *appetitum* ad ſe diſtribuendum in membra vitalia.
	Vi.		*Virtute* propria facilè digeſtibile.
	Ve.		*Conforme* calori naturali.

Hæc eadem deduces per principia reſpectiva fuſiùs.

⚌. Non debet eſſe ex *differentibus* cibis; quia ob contrariarum qualitatum confluxum noceret.
♡. Debet facilè poſſe *uniri* & concordari cum calore naturali.
⊙. *Contraria* & malignæ qualitatis nutrimenta fugienda ſunt.
α. Debet *cauſare* bonam digeſtionem, ſine magnis fæcum reliquiis.
⊙. ω. Debet *eligi* ex melioribus ſubſtantiis, pane, carne, piſcibus, fructibus, &c. ad finem propoſitum.
M. *Major* nutrimenti copia uti gravat, ita vehementer nocet.
Æ. Debet *adæquari* virtuti digeſtivæ.
Min. *Abſtinentia* moderata ſemper prodeſt; quia perfectè digerit, omni ſuperfluitate conſumpta.

§. IV.

De gradu naturæ Senſitivæ in homine in communi.

Senſitiva natura omnibus competit animalibus; & hac animal diſtinguitur à non animali; de qua ſequentes formabis propoſitiones.

Per:
- B. De *perfectione* naturæ ſenſitivæ in homine; in quo conſiſtat, quanta, qualis, &c.
- M. De *extenſione* ejus ad omnia etiam minima animalia; in quantum ſe extendat; quomodo; ubi, &c.
- D. De *duratione* animæ ſenſitivæ, quanto tempore duret; an & quibus interrumpatur.
- P. De *efficacia* & *potentia* naturæ ſenſitivæ; an vera detur ſenſatio; & quomodo illa fiat; quid ſit; quanta, qualis ſit, &c.
- S. De *inſtinctu* naturæ ſenſitivæ; an inſtinctum naturalem habeat ad ſenſationes manifeſtandas; quis ſit ille inſtinctus, qualis, ubi, &c.
- Vo. De *appetitu*; an appetitus detur ſenſitivæ naturæ ad ſenſibilia; quid, quantus ille ſit, qualis, ubi, &c.
- Vi. De *virtute* ſenſitiva; quid ſit, quibus organis utatur; qualia ſint illa organa, ubi, &c.
- Ve. De *conformitate* ſenſuum ad objecta ſenſibilia.
- G. De *fine* ſenſitivæ naturæ.

Per ⚌.

Per

≡. De *differentiis* organorum ſenſitivæ naturæ. Quænam ſint objecta, qualia; an detur objectum commune; an particulare. An motus, quies, figura, numerus, magnitudo, ſint objectum commune, & ab omnibus ſenſibus comprehenſibile: Ubi de quinque ſenſibus; viſu, auditu, olfactu, guſtu, tactu.

♡. De *unione* objectorum ſenſibilium ad organa.

○●. De *contrarietate* objectorum ſenſibilium; ut de luce, tenebris, diaphano, opaco, & ſic de reliquis ſenſibilibus.

α. De *cauſa* ſenſationum quinque organorum; quomodo fiat viſio, auditio, &c.

⊙. De *mediis* ad ſenſationem faciendam neceſſariis.

ω. De *fine* organorum ſenſationis.

M. De *majoritate* ſenſationum; an in animalibus ſenſus ſint acutiores quàm in homine, & cur?

Æ. De *ſimilitudine* & diſſimilitudine objectorum ſenſibilium.

Min. De *defectibus* tum organorum, tum objectorum ſenſibilium.

EXEMPLA

De quinque Senſibus, eorumque utilitate & neceſſitate.

B.	De diffuſione organorum ad ſua objecta.	Viſus. Auditus. Olfactus. Guſtus. Tactus.
M.	De extenſione ad ſingula.	
D.	De duratione & conſervatione organorum.	
P.	De potentia & energia eorundem.	
S.	De inſtinctu uniuſcujuſque ad ſua objecta.	
Vo.	De appetitu naturali ad videndum, audiendum, guſtandum, olfaciendum, tangendum.	
Vi.	De viribus & facultatibus ſingulorum organorum.	
Ve.	De conformitate uniuſcujuſque organi ad ſuum objectum.	
G.	De quiete potentiarum in fine adepto.	
≡.	De differentia quinque potentiarum.	
♡.	De concordantia.	
○●.	De contrarietate.	
α.	De cauſis & effectibus, quos præſtant.	
⊙.	De mediis uniuſcujuſque ad attingendum objectum.	
ω.	De variis finibus, quos intendunt in objectorum attactu.	
M. Æ. Min.	De majoritate, æqualitate, minoritate virtutis potentiarum.	

Horum unumquemque ſenſum ſi denuò per Quæſtiones diſcutias, ingentem paratam habebis de philoſophia ſenſuum materiam; quam ſequenti tabula ob oculos poſuimus Curioſi Lectoris.

TABU-

TABULA

In particulari ſenſuum operationes exponens.

	Viſus.	*Auditus.*	*Odoratus.*	*Guſtus.*	*Tactus.*
B.	Utilitas & Neceſſitas.	Utilitas & neceſſitas.	Utilitas Odoratus ad percipiendas rerum differentias.	Utilitas & neceſſitas.	Neceſſitas Tactus.
M.	Viſus organi fabrica.	Organi auditorii fabrica, compoſitio.	Extenſio odoratus ad omnia naturæ objecta, odorabilia.	Extendit ſe ad omnia guſtabilia.	Extenſus per omnes corporis partes.
D.	Quibus modis conſervari poſſit.	Quibus lædatur & conſervetur.	Duratio odoratus in nonnullis magna, in aliis parva.	Duratio guſtus toto vitæ tempore, exceptis morbis.	Durat toto vitæ tempore.
P.	De mirabili energia viſus & potentia.	De potentia auditus.	Potentia olfactiva data eſt potiſſimum tum ad reficiendum, tum ad confortandum.	Vis & potentia famis.	Qualitates ſeu potentiæ tactus ſunt: Cal. hum. frig. ſicc. cal. ſicc. frig. hum.
S.	Objectum viſivæ potentiæ eſt lumen & color.	Potentia ad ſcientias diſcendas apta.	Objecta ſunt odorabilia; ſubjectum, corpus mixtum.	Objecta ſunt omnia guſtabilia; ſubjectum in quo recipitur ſapor, lingua, palatum.	Objectum omne tactile.
Vo.	Objecta movent appetitum potentiæ.	Appetitiva potentia multa diſcendi & audiendi.	Odores afficiunt valdè, appetuntur à diverſis diverſi.	Sine hoc appetitus non eſt ad comedendum.	Appetitus ad tangendū in voluptuoſis; & diſplicentia in doloroſis.
Vi.	Viſio non eſt emiſſiva ſed receptiva.	Objecta ſunt ſonus acutus, gravis, reflexus, uti in Echo.	Vires recreant, inſtaurant odoratum.	Vires ſunt inſtauratio, & confortatio hominis.	Virtus tactus maxima efficit, ſive in doloroſis, ſive delectabilibus.
Ve.	Vera & falſa objecta viſus, deceptio viſivæ potentiæ.	De veritate quæ per auditum ingeritur.	Diſcernunt odores verum à falſo, malum à bono, ſalutiferum à non ſalutifero.	Salubre ab inſalubri diſcernitur à ſapore.	Tactu veritas à falſo, doloroſum à delectabili ſecernitur.
G.	Viſiva potentia quieſcit in notitia rei per viſum.	Gloriatur in iis, quæ audita ſunt.	Finis eſt alimenta à non alimentis diſcernere.	Finis ſaporis ſeu guſtus eſt conſervatio hominis per nutritionem.	Finis tactus eſt ſenſatio.
=.	Differt viſiva potentia ab alia; à natura ad differentias rerum percipiendas inſtituta.	De differentia auditus tam in animalibus, quam hominibus.	Differentia odoris, dulcis, amari, grati, moleſti.	Differentia ſaporis, dulcis, amari, ſalſi, acuti.	Differentiæ tactus ſunt, dura, mollia, aſpera, lenia &c.
♡.	Concordant omnes viſivæ potentiæ in objectorum perceptione.	De concordia auditus in ſcholis.	Concordia, quia omnes eodem modo afficiunt.	Concordia ſaporis in hominibus & diſcordantia.	Concordia & diſcordia in tactu.
○●.	Viſivæ potentiæ contrariatur opacitas, tenebræ.	De contraria auditui ſurditate.	Odor, fœtor.	Contrarietas in ſapore eſt inappetentia, inſipidum.	Contrarietas circa dolorem & voluptatem.
α.	Cauſa viſionis eſt retina cum humore cryſtallino.	De cauſis auditus, quæ ſunt inſtrumenta auris, malleus, ſtapes, incus, tympanum.	Cauſa efficiens, calor externus, internus, ignis, rarefactio.	Cauſa ſaporis, permiſtio humidi & ſicci per calorem.	Cauſa tactus eſt caro vel nervi.
⊙.	Medium viſionis eſt aër, aqua, vitrum.	Medium auditus, aër, aqua.	Medium odoratus, aër & aqua.	Medium externum non eſt, ſed internum.	Medium, inſtrumentum ad tactum perficiendum ſunt nervi.
ω.	Finis viſionis eſt, ſcire rem viſam.	Finis auditus eſt cognoſcere verum.	Finis eſt notitia differentiæ rerum in delectatione.	Finis per appetitum guſtabilis eſt conſervare vitam.	Finis eſt actionum integritas; ſine tactu enim nihil fieri poteſt.
M.	Major vis eſt viſus in nonnullis animalibus quàm in homine.	Major in nonnullis animalibus.	Major in vulture, cane, quam in hominibus.	Major appetitus in Simia, quam in homine.	Major tactus conſiſtit in applicationis vehementia.
Æ.	Æqualis in iis qui ſimilia organa habent.	Æqualis in æquali inſtrumentorum diſpoſitione.	Æqualis in æquali organorum conſtitutione.	Æqualis in temperantia, in æqualitate ſucci & complexionis ſimilis.	Æqualitas in mediocritate.
Min.	Minor in nonnullis.	Minor ob varia impedimenta.	Minor in nonnullis aut prorſus nullus.	Vomitus in infirmis.	Min. in leni ſeu levi attactu.

Hæc tabula innumeras tibi propoſitiones ſuggeret de ſenſibus agitari ſolitas; Quæ omnia iterum deduces per 18 Artis principia, ita ut nec numerus nec finis ſit propoſitionum inde eruendarum.

§. V.

§. V.

De Naturæ ſentientis interioribus ſenſibus.

Hactenus ſenſus externos recenſuimus; ſequuntur modò ſenſus interiores, qui rerum ſenſibilium ſpecies non ſolùm præſentes, ſed & abſentes percipiunt, cauſant, judicant, & diutius conſervant. Suntque tres: Senſus Communis, Phantaſia, & Memoria; quæ iterum immenſam dabunt philoſophandi materiam, ſi juxta principia Artis diſponantur. Sicuti;

Quid ſit *ſenſus communis*; an unus, vel multiplex; qualis, quomodo ſit, ubi ſit, &c.

De *Phantaſia* quoque innumeræ propoſitiones fieri poſſunt: ut:

Per:
- B. De utilitate phantaſiæ, & quantum illa homini conferat; quid ſit, quanta, qualis ſit, ubi ſit, &c.
- M. De extenſione phantaſiæ ad omnia, quæ in Mundo ſunt.
- D. De conſervatione ſpecierum in potentia imaginativa.
- P. De mira energia phantaſiæ, qua diſſita etiam, ceù præſentia ſibi imaginatur.
- S. De neceſſitate phantaſiæ ad omnes ſcientias acquirendas.
- Vo. De motiva potentia phantaſiæ, qua movet intellectum & voluntatem ad rerum propoſitarum acquiſitionem.
- Vi. De viribus imaginationis; ubi de mirificis effectibus fœminarum prægnantium in ſignanda prole; hominum quorundam.
- Ve. De conformitate phantaſiæ ad objecta extrinſeca.
- G. De quiete & gaudio phantaſiæ.

Per:
- ☰. De differentia phantaſiarum.
- ♡. De unione ſpecierum cum phantaſia.
- o●. De oppoſitione rerum ſenſibilium & inſenſibilium, quæ in phantaſma non cadunt.
- α. De effectibus miris phantaſiæ in mulis, in pica muliebri, quam Græci κίτταν vocant.
- ⊙. De mediis phantaſiæ.
- ω. De fine phantaſiæ ad attingendum intellectuale objectum.
- M. Æ. Min. De majoritate phantaſiæ in multis hominibus; de minoritate.

Pari pacto, de *Memoria* innumeras propoſitiones colligere poteris, procedendo juxta ſeriem noſtrorum principiorum. *V. Gr.*

Per:
- B. De utilitate & neceſſitate memoriæ, quàm Bona, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ſit.
- M. De extenſione memoriæ ad omnia, quæ vel audimus, vel legimus.
- D. De duratione memoriæ, qua omnia, quæ vel audimus, legimus, dicimus, conſervantur veluti in gazophylacio quodam innumeris rerum ſpeciebus referto.
- P. De mira potentia & efficacia memoriæ ad repræſentandas ſibi res prætéritas.
- S. De notionibus rerum ſenſibilium, quæ per memoriam fiunt.
- Vo. De inſito nobis recordandi earum rerum nobis aliquando gratarum appetitu.
- Vi. De virtute memoriæ, quæ reminiſcentia dicitur, quæ ſe habet ad memoriam, ut actus ad habitum.
- Ve. De conformitate rerum in memoria diſpoſitarum, ad objecta ſenſibilia.
- G. Gaudium & quies intellectûs, memoria eſt.
- ☰. De differentia & diverſitate memoriæ in diverſis hominibus.
- ♡. De unione rerum perceptarum in memorativa potentia.
- o●. De oblivione, contraria memoriæ; oblivionis prodigioſa exempla.
- α. De cauſis & principiis memoriæ, ſive de differenti complexione hominum.
- ⊙. De medio memoriæ, quod eſt organum ultimum in cerebro.
- ω. De fine memoriæ, quæ eſt conſervatio eorum, quæ vel legimus, vel didicimus.
- M. De iis, qui magna memoria præditi fuerunt.
- Æ. De ſimilitudine memoriæ ad alias res.
- Min. De iis, qui exigua memoria fuerunt præditi.

Quæ omnia deduci quoque poterunt per novem prædicamenta, & deinde per Subjecta univerſalia. *V. Gr.*

△. An in DEO ſit memoria.
. An in Angelis.
. An in animalibus ſit memoria; quid ſit, qualis, quanta, ubi, quômodo; quid inſtinctus, quid antipathia & ſympathia.

His pariter examinatis procedes ad affectiones ſenſuum, quæ ſunt ſomnus & vigilia; De quibus quæri poteſt: An ſomnus & vigilia ſentientis animæ affectiones ſint; utrum tum animæ tum corporis; utrum ſomnus & vigilia conveniant aliis præterquam animalibus. Eſt autem ſomnus ceſſatio naturalis ſenſus communis & primi, atque exteriorum omnium ad animantium quietem & ſalutem inſtituta. Quam definitionem quoque aliis multis modis variare poteris: uti per

B. Somnus eſt inhibitio communicationis ſpirituum animalium per obſtructionem.
M. Eſt prohibitio extenſionis ſpirituum animalium ad ſenſus externos, ob vapores exorientes in caput aſcendentes, viam obſtruentes.

Et ſic de cæteris: De duratione, potentia, inſtinctu, appetitu, virtute, veritate, gloria, differentia, concordantia, contrarietate, cauſis, mediis, fine, &c. quæ omnia more ſolito examinata, totam exhaurient de doctrina ſomni philoſophiam, ὀνειρομαντείας ſive divinationis ſpecierum per ſomnium, cauſas & principia aperient; ubi de ſomniis ſupernaturalibus, diabolicis, naturalibus, magnus campus diſceptandi. Sed ne opus in immenſum creſcat, hîc calamum ſiſtendum duxi.

§. VI.

De Naturæ ſenſitivæ affectibus & paſſionibus, ſive de appetitivæ naturæ gradu.

Diximus hucuſque de naturæ ſenſitivæ facultate apprehenſiva, quæ tum externis tum internis potentiis earumque affectionibus objecta ſenſibilia attingit; Jam de facultate motiva & appetitiva nonnihil dicendum eſt; quarum quidem illa nihil aliud eſt, quam ea vis animæ, quæ motus animales tum externos tum internos in corpore ciet; hæc, qua animal ſui conſervandi cauſa inclinatur in ſuum bonum, quod ſenſus ſequendum; vel averſetur malum, quod iidem fugiendum probaverint. Quæ quidem affectio ſeu πάθος omnibus animantibus communis eſt; Eſt autem hæc affectio duplex: *concupiſcibilis* & *iraſcibilis*; illa ultrò in bonum & delectabile fertur, hæc per arduum & cum difficultate ad illud tendit. De quibus innumerabiles quæſtiones moveri poſſunt juxta Artis noſtræ præcepta. *V. Gr.*

B. De bonitate & malitia affectuum.
M. De extenſione affectuum.
D. De duratione affectuum.
P. De potentia & mira affectuum efficacia.
S. De inſtinctu naturali affectuum in omnibus animantibus.
Vo. De appetitu iraſcibili & concupiſcibili.
Vi. De viribus affectuum, paſſionum, ſeu perturbationum animi.
Ve. De veritate aut falſitate objectorum affectus alterantium.
G. De fine affectuum, & ad quid à natura ordinati ſint.
☰. De differentia affectuum.
♡. De concordantia affectuum.
o●. De contrariete affectuum, amoris, odii, gaudii, triſtitiæ, ſympathiæ & antipathiæ.
α. De cauſis affectuum, ex quo immediatè naſcantur.
⊙. De intermediis affectibus inter extrema.
ω. De fine affectuum, ſcilicet proſecutione boni, & fuga mali.
M. De magnis perturbationibus animi in exceſſu amoris, odii, vindictæ, iræ.
Æ. Quibus aſſimilentur affectus & perturbationes.
Min. De minoritate affectuum.

Quæ & per Quæſtiones examinata omnem de affectibus philoſophiam exhauriunt. *V. Gr.*

An, quid, cur, quî, qualis, &c. quænam affectuum cauſa tam externa, quam interna; An gaudium ſit dilatatio cordis; an contrà conſtrictio ejuſdem triſtitia; Hiſce adnecti poteſt, de ſenſitivæ naturæ locomotiva facultate, qua animal vi animi totum aut ex parte movetur, ſive de uno loco in alium progredi poteſt; ad quam tria ſemper ſunt neceſſaria: Quod movet, quo movet, & quod movetur. Quod movet, eſt cauſa vel finalis vel efficiens; illa eſt objectum vel fugiendum vel ſequendum; hæc movet & movetur; movet *jubendo* & *volendo*; movetur quia ad motum incitatur ab objecto appetibili. Quo movet, eſt inſtrumentum corporeum, vel internum per ſpiritum vitalem motum. De quo complures propoſitiones juxta principia noſtra enaſcuntur; ut de B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ☰. ♡. o●. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. locomotivæ facultatis; ubi de differentia motuum in voluntarios, naturales;

uti reſpiratio, & inſpiratio, quæ à pulmonibus originem ducunt. Sed hæc tantùm inſinuaſſe ſufficiat.

§. VII.

De eſſentia Rationalis animæ in quantum tum elementarem, tùm vegetantem, ſentientemque naturam complicat.

Tanta de hoc argumento vel in primo intuitu philoſophandi materia occurrit, ut non dicam paucis hiſce foliis, ſed nec magno volumine comprehendi poſſint. Verùm quoniam in Primo Libro nonnulla paradigmata de Animæ definitione & eſſentia dedimus, hìc tantùm de effectibus quædam indigitanda duximus.

Anima rationalis eſt ſubſtantia incorporea ſpiritualis, hominis conjuncta corpori, extra verò corpus ſine organo corporeo intelligens: ex qua naſcuntur innumeræ quæſtiones de Anima. *V. Gr.*

De B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. De ☰. ♡. o•. α. ☉. ω. M. Æ. Min.

B.	Anima	Eſt ſubſtantia *perfecta*, tametſi incompleta, in quantum eſt actus corporis.
M.		Eſt *extenſa* in corpore, non localiter aut circumſcriptivè, ſed definitivè, & conſequenter incorporea & ſpiritualis.
D.		Eſt *immortalis*, incorruptibilis, immutabilis, quia ſeipſam perficit, ſeipſam *movet*, etiam extra corpus, æterna attingit intellectu; quia quod mortale eſt, immortalia & æterna intelligere non poteſt.
P.		Eſt ſubſtantia *intellectivam* potentiam habens, quâ omnia fit.
S.		*Intelligit* indiviſibiliter omnia, unde & intellectus potentialis dicitur.
Vo.		Habet *appetitum* in voluntate, quo movetur ad ſectanda bona, fugienda mala.
Vi.		Habet *facultates*, intellectum, memoriam, voluntatem; tres animæ facultates, quibus omnia operatur.
Ve.		*Verum* à falſis diſcernit.
G.		*Quieſcit* in ſummo bono.
☰.		*Differt* ab animabus brutorum, ut incorruptibile à corruptibili.
♡.		*Concordat* cum iis, quoad moderatur ſentientis animæ facultates.
o•.		Nihil illi quoad ſe *contrarium*; cùm non habeat, à quo corrumpi poſſit.
α.		Eſt *principium* omnium actionum humanarum.
☉.		Quo *mediante* omnia geruntur.
ω.		*Finis* univerſæ creaturæ corporeæ, & ad DEI viſionem ordinata.
M.		Non eſt *major* in uno homine, quàm in altero, quoad ſubſtantiam.
Æ.		*Æquales* ſunt ſubſtantialiter omnes animæ.
Min.		Sola differentia eſt in defectibus, qua una anima majoribus vel *minoribus* donis diſtinguatur.

Ex his iterum de *Intellectu* & *Voluntate* propoſitiones emanant; de intellectu agente, patiente; de noëtico, & dianoëtico, ſive de intellectu per rationem diſpoſitivo & diſcurſivo. *Agens* intellectus ab omni ſenſibili re abſtrahit, immixtibilis cum corporeis, impatibilis, incorruptibilis, ſpecies materiales abſtrahit, purificat, & obſtacula loci, temporis, figuræ, quantitatis, coloris aliaque accidentia non eſſentialia removet, atque ita illuſtriora & puriora phantaſmata paſſibili offert intellectui, non ſecus ac lumen colores in tenebris poſitum aſpectabiles illuſtrat.

Patiens intellectus, qui & materalis, paſſibilis & potentialis dicitur, quia omnium ſpecierum intelligibilium imagines ſive formas capere & apprehendere poteſt; nudus enim eſt, & inſtar tabulæ raſæ.

Noëticus intellectus res multas ſimplices diſponit, quod fit partim componendo, partim dividendo, unde veritatis & falſitatis judicium conſequitur; De quo verificatur illud; nihil eſt in intellectu, quod non prius fuit in ſenſu.

Dianoëticus ab uno in aliud diſcurrit, atque ex collatione rerum diverſarum aliquid colligit, fitque ratiocinando. Ex his per applicationem noſtrorum principiorum novam habebis differendi materiam. *V. Gr.*

B. De *neceſſitate* & *utilitate* intellectus, ſine quo homo non eſſet homo.
M. De *extenſione* intellectus ad omnia.
D. De *duratione*, potentia, ſapientia, voluntate, virtute, veritate, gloria.
De ☰. ♡. o•. α. ☉. ω. M. Æ. Min. intellectus.
De diviſione intellectus; de abſtractione intellectus à ſingularibus rebus in ordine ad univerſalium fabricam. De veritate & falſitate. De principiis, mediis, fine, intellectus &c.

Quod

Quod ſi ritè omnia expenderis, vel ad ſolum intellectum omnem Metaphyſicam doctrinam revocare poteris.

§. VIII.

De Voluntate.

Voluntas eſt animæ intelligentis vis, qua ea, quæ ab intellectu apprehenſa & judicata fuerint, homo vel eligit, vel averſatur; & uti intellectus circa verum, ita voluntas circa bonum verſatur.

Differt autem rationalis appetitus ab appetitu ſenſitivo; quia hic circa delectabilia tantùm verſatur; ille circa honeſta quoque; hic neceſſarius, ille liber. Actiones ejus ſunt, velle, nolle, conſentire, diſſenrire, &c. quæ ſunt actiones voluntatis, & ſunt duplices: *elicitæ* & *imperatæ*. Imperata habet ſub ſe locomotivam, in quam voluntas habet imperium deſpoticum; ad voluntatis enim juſſa, videmus, audimus, guſtam us, olfacimus, tangimus. In appetitum ſenſitivum non item; recalcitrat enim ſubinde, nonnunquam tamen rationis & honeſti ductui ſubditur. In vegetantem verò & naturalem appetitum nil habet imperii voluntas; quia hi agunt ſecundum naturam, non ex arbitrio; quia homo non poteſt velle non vivere, vegetari, nutriri, augmentari. Quæ omnia per Regulas Artis quàm fuſiſſimè deduci poſſunt, uti in præcedentibus factum eſt.

Verùm cùm de hiſce fuſè in aliis hujus Operis partibus & ſectionibus egerimus, ad eas Lectorem remittimus, ubi & paradigmata dictorum juxta omnes Artis Regulas diſpoſita reperiet.

§. IX.

De Homine, ut Medicè conſiderari poteſt.

Certum eſt homini ex infirmitatibus & morbis in integram ſanitatem reſtituendo, univerſam naturam ſervire, quod per Artem hanc ſcitè demonſtrabis.

Cùm enim homo conſtet ex elementari, vegetante & ſentiente natura; primò, quidquid in elementari, minerali, metallorumque œconomia eſt, in uſum medicinalem hominis aſſumi poteſt. Secundò, quidquid in univerſo vegetabilis naturæ ambitu, herbarum, plantarum, fruticum, arborum, fructuum, ſeminum eſt, eidem ſervire poteſt. Tertiò, quidquid in quadruplici animalium genere exiſtit, hominis neceſſitatibus pariter, ſi quandoque in morbos inciderit, uſui eſſe poteſt, & hoc per occultam quandam analogiam dictarum rerum ad ſingula hominis membra, uti in Arte Analogica fuſè oſtendimus, quam ut conſulas tibi author ſum; Quod enim in herbis ſunt ſuccus, lacrymæ, caro, radix, caudex, cortex, rami, folia, flos, fructus, ſemina; hoc in homine, membra ſingula tam externa quàm interna; deinde humores, ſpiritus, & inter 4 humores, ſanguis, bilis atra, bilis flava, pituita, ſerum, ſudor, lacrymæ, &c.

Ex quibus primò propoſitiones juxta præcedentem methodum formabis, quas denique per Quæſtiones earumque ſpecies examinabis.

Verùm quoniam jam in Capite Quarto de Medicina nonnulla ſpecimina dedimus, illuc Lectorem remittimus: Tabulas quoque de medicamentis juxta omnem Artis Combinationem diſpoſitas in noſtro Mundo Subterraneo inſpicere poterit, ubi quæcunque huc uſque dicta ſunt, in ordinem redacta reperiet.

Porrò quæcunque de voluntate & actibus humanis dicta ſunt aut dici poſſunt, ad hominem pertinent, in quantum Ethicè conſiderari poteſt, eique omnia illa, quæ in Capite de Ethicæ ſpeciminibus recenſita ſunt, applicari poterunt; eademque applicari poſſunt ad hominem, in quantum Theologicè conſideratur, hoc eſt, in quantum finis ſupernaturalis capax eſſe poteſt, per intellectum & voluntatem, & per Theologicas virtutes, Fidem, Spem, Charitatem.

CAPUT II.

De Tabula Pantoſopha.

DE hac Tabula fuſius locuti ſumus in fine Secundi Libri. Dicimus hanc Pantoſopham, eò quod quicquid rerum cognoſcibilium eſt, ſub ea contineatur; omni Literatorum generi oportuna, & Theologis, Philoſophis, Mathematicis, Juriſconſultis, Ethicis, Concionatoribus, Rhetoribus, Poëtis, ingentem in omni rerum genere dicendi, ſcribendi, quæſtionumque faciendarum ubertatem præſtat; Quicquid enim in univerſa Artis noſtræ amplitudine continetur, in hac bipartita Tabula combinatum eſt.

Uſus Tabulæ hic eſt.

Cùm nulla quæſtio proponi poſſit de quacunque tandem illa, materia ſit, quæ in principiis noſtris non contineatur; Diligenter primò attendendum eſt, ad quos terminos abſtractos tum in perpendiculari Columna, tum in fronte, quæſtionis termini revocentur; quos ſi repereris, tunc unum è latere, & alterum in fronte accipe, & angulus communis, ſive utriuſque termini concurſus dabit locos omnes, ex quibus argumentum propoſitionis aſſumptæ ubertim deducere poſſis. Sit *V. Gr.* tractandum de *Magnitudine Bonitatis divinæ in genus humanum*; accipe Magnitudinem in latere, & Bonitatem in fronte Tabulæ, & angulus communis dabit materiam uberrimam; In hac enim magnitudo bonitatis elucet:

Primò. In Creatione Mundi, quem ſolius hominis cauſa condidit; Deinde deſcribes eam magnitudinem ab harmonia, influxibus, virtutibus, proprietatibus, emolumentis Cœlorum.

Secundò. In Redemptione humani generis per Chriſtum, ubi infinitam habebis dicendi materiam; præſertim ſi hanc per 18 Artis noſtræ principia deduxeris. *V. Gr.*

Per {
B. De divinæ bonitatis communicatione ad extra, dum hominem induit.
M. De magnitudine talis beneficii.
D. De duratione talis communicationis in totam poſteritatem.
P. De potentia divina, quæ majus quid efficere non potuit.
S. De ſapientia DEI in hoc opere.
Vo. De voluntate ſeu amore infinito, eum ad id incitante.
Vi. De virtute DEI in hoc opere eluceſcente.
Ve. De veritate mirificâ divinarum promiſſionum circa opus Redemptionis.
G. De gloria inde tum DEO, tum hominibus reſultante.

Deinde eadem per principia reſpectiva ampliabis. *V. Gr.*

Per {
☰. De differenti ſtatu hominum, juſtorum, & à DEO ſeparatorum.
♡. De concordantia hominum per hoc beneficium facta; ubi de Eccleſiæ unitate à Chriſto inſtituta.
○●. De bonorum malorumque conditione.
α. De cauſis inducentibus DEUM ad tale beneficium.
☉. De mediis ad hunc finem neceſſariis.
ω. De ultimo fine, quem DEUS intendit in tam exceſſivo beneficio.
Et ſic de cæteris.

His deductis, procedes ad . oſtendendo Magnitudinem bonitatis divinæ in Angelorum miniſterio, quo omnia in gratiam hominis adminiſtrant, dum Cœlis, elementis, regnis, urbibus, ſinguliſque hominibus, proprii, tanta curâ & ſollicitudine præſunt, ab omnibus malis occurrentibus defendunt. Quæ per Quæſtiones examinata, & per 18 principia denuò deducta innumerabilem materiam ſuggerent ampliandorum argumentorum. Deinde ad particularia deſcendens, ad Solem, Lunam, ſtellaſque cæteras; De elementorum mira in miſtis conſtituendis efficacia; De virtutibus ſingulis rebus, inditis, divinaque in ſingulis B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. latente. Tandem ad hominis admirabilem compoſitionem, conſtitutionem, & fabricam excurres, & ſic de cæteris in eadem area occurrentibus locis deſcribendis procedes.

Eccè Lector, quanta vel in unica areola argumentorum meſſis. Hoc pacto in omnibus aliis ordine Columnarum areis tibi procedendum eſſe ſcias, & certus ſis, hanc bipartitam Tabulam loco integræ bibliothecæ tibi eſſe poſſe, ad innumera inſtituto tuo argumenta comprobanda oportunæ. Nil amplius dico, Lector ex uno exemplo mentem meam facilè intelliget. De hac Tabula vide quoque, quæ in fine Secundi Libri diximus. Sequitur

TABULA PANTOSOPHA
Bipartita.

CAPUT

TABULA I. COMBINATORIA: Univerſam Artis & Cognoſcibilium rerum epitomen exhibens; & in hac abſolutorum cum abſolutis principiis fit Combinatio.

	An. △	*Quid.* ☺	*Cur.* ◎	*Quantum.* □	*Quomodo.* ♙	*Quale.* ♉	*Ubi.* ✿	*Quando.* ☛	*Quibuſcum.* ⠿
	Bonitatis.	*Magnitudinis.*	*Durationis.*	*Potentiæ.*	*Sapientiæ.*	*Voluntatis.*	*Virtutis.*	*Veritatis.*	*Gloriæ.*
Bonitas.	Diffuſio, largitio. Communicatio, infuſio donorum. Influxus ſupernus tam Dei quàm Angelorum. Perfectio, eſſentia, vita, unitas rerum. Ens ſecundum totam latitudinem, neceſſarium. Subſtantia. omnes morales & politicæ virtutes.	In △ beneficiorum immenſitas. In ☺ influxuum & illuminationum frequentia. In ◎. ⊙. ☽. ✱. influxuũ varietas. In ♙ operationum excellentia, quæ omnia complectitur. In ▤ ſtatu, poteſtas cœlitus collata. In ♁ ſtatu, bonitas ſtatus Monarchici. In moralibus, totalitas & integritas boni.	In △ immenſitas, æternitas. In ☺ æviternitas. In ♙ electis gloria æterna. In ◎ □ conſtantia in influxibus, motibus, viribus. In ♉ & ✿ vis propagativa. In ▤ ſtatu haud interrupta continuatio.	Bonum regimen hominibus neceſſarium. Ubi de bonitate & clementia Regum, Principum. quæ mala ex ejus defectu naſcantur; ubi de triplici ſtatu: Monarchico, Ariſtocratico, Democratico. Quæ pulchrè deduci poſſunt per ſubjecta univerſalia; ubi & de Eccleſiaſtico regimine, & de bonitate potentiæ Pontificis, Epiſcoporum, &c.	Scientia homini connaturalis, & ſcientia univerſalis hominem decet. De bonitate Artium tam liberaliũ, quam illiberalium. De neceſſitate ſcientiarum artiumque in ſtatu tam Eccleſiaſtico, quam politico, privatoque. De ſcientia △ ☺. De Aſtronomia, ſeu ſcientia corporum cœleſtium. &c. per reliqua ſubjecta univerſalia procedendo, Quæſtioneſque examinando ſingula.	Appetitus bonus eſt, neceſſariuſque animali. hinc omnia bonum appetunt. Liberalitas amoris. De appetitu boni in △ ☺ ◎ □ ♙ ♉ ✿ ☛. De boni appetitu in ſtatu Eccleſiaſtico & politico, ſine quo conſiſtere non poſſunt.	Virtus homini bona & neceſſaria. Virtus moralis in infidelibus bona & laudabilis eſt. De bonitate virtutis Dei. ☺ ◎ □ ♙ &c. De bonitate virtutis in ſtatu Eccleſiaſtico & politico. de Principis bonitate. Virtutibus imbutus proximam Dei ſimilitudinem exhibet.	Veritas & ſimplicitas optima eſt. Nihil veritate in Mundo melius eſt. Nil ſine veritate conſiſtere poteſt. Nemo ſine veritate finem ultimum attingere poteſt. Veritas △ ☺ ◎ □ &c. quæ per Quæſtiones, earumque regulas fuſius deducenda.	Bonum quietis. Alterna quies mortalibus neceſſaria eſt. Bonum pacis. Delectatio & voluptas licita bona ſunt; utpote ſine quibus homo non operaretur. Quæ per ſubjecta univerſalia & Quæſtiones deducenda ſunt.
Magnitudo.	Elucet in Creatione Mundi. In opere Redemptionis, in varietate conditorum. In ☺. ob Mundi gubernationem & præſidium. In luce ⊙. ☽. ✱. In virtutibus rerum. In mixtorum conſtitutione admiranda. In homine, ſimilitudine Dei; In Politicis regiminis bonitas; In moralibus, bonitas fidei.	Continetur ſub hoc Magnitudinis principio, quicquid pertinet ad extenſionem, dimenſionem quantitatis, & numerum, & implicat quantitatem tam extenſivam, quàm intenſivam, ſive virtualem.	Longa vita optima, ob experientiam, quam homo longæ vitæ acquirit; attendenda eſt præcipuè in ſtatu politico, Eccleſiaſtico, bonorumque Principum. Melius eſt durare multum quàm parum. Deducenda ſunt hæc per ſubjecta univerſalia, ubi de æternitate Dei, æviternitate Angelorum & hominum; animalium, vegetabilium, inanimatorum duratione, quæ per Quæſtiones amplianda.	Magnitudo potentiæ; uti divitiarum ubertas bona & mala eſſe poteſt. Vires corporis. Magna poteſtas bonorum Principum non debet facile mutari. Expedit aliquas poteſtates non eſſe perpetuas. Quæ omnia per ſubjecta univerſalia fuſius deducenda, uti de magnitudine potentiæ divinæ, Angelorum, hominum, cæterarumque rerum.	Cognitio & ſcientia univerſalis. Nil dulcius, quàm omnia ſcire. Quantum boni adferat ſcientia omnium. Ubi de omniſcientia Dei. Angelorum, hominum. Ubi & de inſtinctibus ſeu inſtinctiva cognitione ♉ ✿ ☛ quæ per Quæſtiones ulterius examinanda.	Vehementia affectuum tam bonorum quàm malorum. Amor Dei quàm ſit efficax. Appetitus motuum ſenſibilium utilis eſt, à natura homini & animalibus inſitus. paſſionum utilitas. Zelus torquens ob peccata aliorum. Amor Dei erga omnia, iſque in omnibus ſubjectis univerſalibus.	Magna & perfecta virtus. Qui peccat in ea, omnium reus fit. Cavendum à minimis etiam peccatis. Bonorum virtute præſtantium multitudo in ſubjectis univerſalibus. Et contrà malorum multitudo. Magnitudo virtutis ex S. Scriptura Patrum demonſtranda.	Communis omnibus veritas. Optima in Mundo veritas. Magnitudo veritatis in △. in S. Scriptura, traditionibus, Eccleſia, Articulis fidei. Veritas in Angelis, hominibus; In ſcientiis. Veritas naturæ in animalibus, plantis, mineralibus.	Integra & perfecta gloria quænam? gloria cœleſtis. bona conſcientia. De gloria △ ☺ ♙ & quibus mediis eam conſequi poſſit. Gloria non conſiſtit in dignitate, honore, divitiis, fama, ſed in fruitione ſummi boni.
Duratio.	In △ influxus perennis bonorum, tam ſpiritualium, quàm temporalium. In ☺ aſſiſtentia & cuſtodia perpetua in Mundi bonum. In Mundo ⊙. ☽. ✱. perennes virium emanationes. In ▤ duratio poteſtatis. In ♙ conſtans virtutum exercitium. In ♁ Optimè conſtitutum Regnum.	Contumax Magnitudo excellentiæ in ſcientia, literis, virtutibus, ſanctitate. Poſthuma fama monimentis hiſtoriarum comprehenſa. De perpetuitate gloriæ Virorum illuſtrium ex omni antiquitate comprobanda. D. M. in △ ☺ ◎ □ ♙ ♉ ✿ ☛ ⠿ per Quæſtiones diſcutienda.	Ad Durationem revocantur, quæcunque pertinent ad tempus & continuationem, vel ad moram & dilationem.	Continuata poteſtas bona eſt. Omnia appetunt diuturnam ſui permanentiam. Quæ per ſubjecta univerſalia & Quæſtiones ulterius amplianda. Si in ſtatu naturæ, vires & facultates rerum naturalium non durarent, mundum perire neceſſe foret.	Continuatum ſapientiæ ſtudium, & divinarum rerum meditatio. Memoriæ vis & excellentia. Hiſtoriæ, Libri. Experientiæ utilitas ſumma. Duratio Sapientum in ſtatu Eccleſiaſtico & politico neceſſaria. Quæ per ſubjecta univerſalia deducenda.	Mora in amore contrahendo. Conſtantia amantium. Amor verus eſt perpetuus. Continuatio amoris in pia defunctorum commemoratione. Fatum. Fides ſervanda & promiſſis ſtandum. Vota ſervanda, quibus homo Deo perpetuò conſecratur. Repugnat hiſce, levitas, inconſtantia obſtinatio, pertinacia.	Continuatum virtutis exercitium. Conſtans admonitio. Indiget exercitio virtus. Non differendum virtutis ſtudium. pœnitentia non differenda. Fortitudo in adverſis. Malorum omnium afflictionumque tolerantia. Conſtantia Martyrum. Contra repugnat deſperatio, inconſtantia, apoſtaſia, relapſus, & ſimilia.	Continuum veritatis ſtudium. Religionis antiquitas; falſitatis & hæreſis inconſtantia. Leges ſint perpetuæ, quantum fieri poteſt. Fidei divinæ certitudo. Eccleſia infallibilis. Contrà novitas in religione fugienda. Veritatis duratio in ſubjectis univerſalibus. per Quæſtiones exponenda.	Continuatio quietis & pacis publicæ. Gloriæ Cœleſtis perpetuitas. Continuatio talis honoris & famæ. Vis & ſplendor poſt mortem. Honor dignitatem renunciantium amore Dei. Gloria ex ſcientiis. Militari profeſſione naſcens. Gloria Sanctorum. Poſteritatis commendatio.
Potentia.	Mundi productio; neceſſariarum rerum ſubſidium. Incarnatio Chriſti, Redemptionis opus. Juſtificatio peccatoris. In ☺ idealis poteſtas. Adminiſtratio Mundi. In ⊙. ☽. ✱. facultates in Mundo conſervando. Eſſentiæ bonitas in omnibus. In Principe, influxus in ſubditorum animos.	Vis magnitudinis. Quantitas ſupplet defectum perfectionis. Effectus P. M. ex hiſtoriis. De potentia Exercituum, Regum. Strage hominum. De P. M. in △ ☺ ◎ □ ♙ &c. P. M. magna quævis conficit.	Continuatio & conſuetudo vim habent maximam. Perſeverantia in omnibus omnia vincit, ſuperat, ſuperior evadit. Æternitas Dei cauſa omnis potentiæ tam divinæ quàm humanæ. Æviternitas in Angelis. In hominibus conſtantia.	Pertinent ad poteſtatem omnia quæ potentiam ſive naturalem ſive civilem, regimenque & divitias reſpiciunt.	Magna fiunt induſtria hominum. Oculorum vis omnia Cœlorum arcana penetrans. Tubus Opticus. Sagacitas in Artibus & ſcientiis. Inventio rerum memorabilium. Vis eloquentiæ. Vis nominum & verborum. Vis ſapientiæ in △ ☺ ◎ □ ♙ animalium, vegetabilium, mineralium, inſtinctiva cognitione, & viribus ad ſe conſervandum mirificis.	Liberum hominis arbitrium. Fatum non tollit libertatem, Dei præſcientia & prædeſtinatio non tollunt libertatem, neque gratiam Dei. Vis amoris, deſiderii & orationis. Divinus amor omnia ſuperat. Amoris unio & transformatio. Quanta operetur amor triplex, divinus, medius, ſenſualis.	Quanta ſit vis Virtutis. boni ſoli ſunt liberi. Sapiens ſeipſo contentus. ſervitus peccati. Vis & imperium Religionis, quod eſt vinculum & nexus regiminis. Immunitas Religionis. In neceſſitatibus publicis Eccleſia ſubvenit. Vis & poteſtas pietatis. Sanctorum miracula. Deus parcit malis propter bonos.	Veritas prævalet conſuetudini & omnibus aliis. Vis verbi divini. Libertas veritatis. Veritatis amor non habet reſiſtentiam. Veritatis vis in divini verbi prædicatoribus. Veritatis vis in converſione infidelium. Vis veritatis in Sacris literis. Eccleſiæ traditionibus. In Deo. Angelis, cæteriſque ſubjectis univerſalibus.	Quantum poſſit gloriæ cupido. Appetitus gloriæ, omnia in Mundo ardua & difficilia vincit. Quantum Sancti pro gloria Dei laborarint. Quantum laborent cupidi famæ alicujus in ſcientia, artibus, profeſſione militari, mercatura.
Sapientia.	In △ mirus rerum ordo & diſpoſitio in Mundo. ☺ in eo adminiſtrando. In Principe Legiſlatio. Cognitio bonitatis in Subjectis Univerſalibus. In Politico, & Eccleſiaſtico Mundo. In beneficiis, quæ inde emanant.	Cognitio magnitudinis, quantum operetur in hominibus. Intentio mortalium verſatur circa omnia ea, quæ magnitudinum excellentiam & perfectionem præ ſe ferunt. Cognitio quâ agnoſcit quiſpiam ſuam magnitudinem, omnium magnorum cauſa eſt.	Cognitio durationis. Omnia operantur, ut in eſſe ſe conſervent, & vitam prolongent feliciter. Intendunt enim omnia durationem ſui. Hinc parentes ſe perpetuant in ſucceſſione filiorum. Idem de animalibus & vegetabilibus dicendum.	Signa poteſtatis ſunt tituli grandes; Officia honorifica; Inſignia, ſplendor familiæ. Potentia in omnibus ſe manifeſtat. Sapientia regentibus neceſſaria eſt. Vigilantia ſuperiorum in ſubditos. Exploratores. Nulla poteſtas regum ſine ſapientia conſiſtere poteſt.	Ad Sapientiam ſpectat, quicquid pertinet ad Scientias, Artes, induſtriam, cognitiones naturales, acquiſitas, & infuſas.	Cognitio interiorum affectuum. Amoris, deſiderii, orationis; tacita voluntas. Amor eſt intelligens & ſapiens, in omnes artes & ſcientias ſe transformat. Latens Voluntas; ſecreti tenacitas in Principibus. Occultatio ſecretorum in omni ſtatu bona eſt.	Cognitio ſui ipſius. præſumptio eſt cognoſcere virtutes & perfectiones proprias cum complacentia ſui, utplurimum nocet. Phyſiognomia, Metopoſcopia, Chiromantia, Aſtrologia, & cæteræ divinatoriæ artes. Ornatus templorum. Virtutis exemplo aliis prælucere. publica profeſſio fidei. Contra; jactantia vitanda.	Veritas debet manifeſtari. Datur cognitio veritatis. Vis veritatis in cognoſcentibus eam. Veritati cognitæ nemo reſiſtere poteſt. Veritate cognita omnia ſalva ſunt. De S. Ve. in △ ☺ ♙ &c.	Gloria, gaudium, felicitas omnibus manifeſta. Præſagia gloriæ, victoriæ, felicitatis, beatitudinis. Signa gloriæ patent in iis, qui literis, præclarè geſtis & ſanctitate inclyti ſunt. Cognitio gloriæ parturit gaudium, quietem & felicitatem.
Voluntas.	Appetitus boni. Amor ſui. Bonum appetitur ab omnibus. Amor incipit à ſeipſo. Appetitus boni in Subjectis Univerſalibus. in Eccleſiaſtico & politico Mundo. Repugnantia hujus ſunt, ſibi nocere; uti omnes peccatores ſibi nocent. Quæ per Quæſtiones, earumque regulas fusè deduci poſſunt. Inordinatus ſui amor, omnium malorum cauſa.	Appetitus dilatationis in rebus temporalibus, divitiis, honoribus, dignitate, fama. Appetitus libertatis, & pertingendi ad finem unicuique propoſitum. Appetitus ad aliquam ſibi famam parandam per literas, rerum geſtarum gloriam.	Velle ſui conſervationem, non homini duntaxat, ſed & omnibus animalibus, plantis, inanimatis ineſt. Propagationis deſiderium in omnibus dictis. Famæ poſt mortem cupido. Amor vitæ.	Ambitioſus appetitus dominandi. Cur tam anxiè quæratur dominatio. Ambitionis mala, ex hiſtoriis. Repugnat hiſce, dignitates repudiare. Inviti ſunt promovendi ad dignitates urgente neceſſitate. Magna pericula quæ ex nimia potentia imminent Regibus & Monarchis.	Deſiderium ſciendi omnibus inſitum. Quanta pericula philoſophandi gratia Veteres ſubierint. Amor ſciendi omnia dura & aſpera contemnit, in arduis perpetuò verſatur. Comprobanda ſunt ex variis illuſtrium virorum hiſtoriis.	Ad Voluntatem pertinet quicquid Voluptatem, appetitus ſenſitivos, amorem & paſſiones, perturbationeſque reſpicit, omnia appetibilia, pulchra, delicioſa.	Amor Virtutis & perfectionis. Cur virtus amanda ſit, & quanta inde bona emanent. Motiva ad virtutis amorem. Sine virtutis amore, Deum amare impoſſibile eſt. Exemplis Virtutis amantium virorum firmanda.	Amor veritatis. Cor ſimplex & rectitudinis amans. Admonitiones in concionibus, exhortationibus grato animo ſuſcipiendæ. Cur ametur veritas, & cur odium pariat. Amor exercitii actionum fidei. Legiſlationes.	Appetitus quietis, voluptatis, delectationis, honoris, laudis. Cur homo tam anxiè honorem & famam quærat? an in eo ſit ſita felicitas humana? Repugnat huic, melior contemptus omnium hujuſmodi. Spes beatitudinis æternæ. Actiones ad ultimum finem factæ bonæ ſunt & meritoriæ.
Virtus.	Virtuoſa bonitas & communicatio. Ubi de Eleemoſynis, cæteriſque Charitatis officiis, à quibus non excipientur Religioſi. Ubi de Zelo animarum in fidei progreſſione eluceſcente. Beneficentia homini convenientiſſima. Quæ omnia per ſubjecta univerſalia & Quæſtiones fuſiùs deducenda.	Magna vis magnitudinis. Quanta ex Geometria & Arithmetica miracula, quanta ex Mechanica reſultent incredibilia. De facultatibus globi terreni, cœleſtiumque corporum miris influxibus. Deus omnia agit virtute magnitudinis ſuæ infinitæ.	Virtus ex conſtantia, fortitudine & magna bona quæ inde proveniunt. Non minor eſt virtus, quàm quærere parta tueri. Omnes virtutes tam morales quàm naturales exercitio debent conſervari. Virtus quæ non durat, fruſtranea eſt.	Virtus regentium. Princeps legibus non eſt ſolutus. Pietas & clementia, liberalitas & munificentia, juſtitia cæteræque virtutes decent Regem. Rex, Sacerdos. Defectus regentium. Oppoſita vitia; difficilis in regimine Probitas.	Scientia juncta pietati & virtuti optima eſt. Scientia cum improbitate peſſima, & nihil ad ſalutem confert, eſtque omnium miſerrimus talis. Providentia futuri. Providentia in ſtatu tam Eccleſiaſtico, quàm politico exercenda. Providentia in Deo. Angelis, animalibus, exemplis probanda.	Voluntas pro facto. Velle amare eſt ipſum amare. Bona Voluntas. Charitatis perfectio. Quanta ſit Virtus Vo. in △ ☺ Virtus appetitiva in animalibus. ✿ ☛	Ad Veritatis principium revocantur omnia illa, quæ ad materiam Virtutum in genere tam moralium quàm naturalium pertinent; cujuſmodi ſunt facultates, vires, proprietates rerum.	Quanta ſit veritatis efficacia. Veracitas eſt virtus laude digniſſima. Quanta inde commoda emanent. Quanta in △ ☺ ſit. Quam falſitas ſit odioſa, duplicitas, perfidia, hæreſis, ſchiſma.	Virtus pacis & quietis. Delectationis, gaudii, illecebrarum. Quis ſit verus & rectus gloriæ, honoris, & famæ uſus. Virtus ſumma eſt, divitiarum, honorumque contemptus.
Veritas.	Quod ſit verum beneficium? Reſp. Inimicis benefacere. Verus amor proximi extenſivus ſui ad omnes mortales, amicos, inimicos. Repugnat huic amori: odium, inimicitiæ, injuria ſub ſpecie auxilii beneficium conferens. Quæ omnia per ſubjecta univerſalia & Quæſtiones, earumque regulas in immenſum deduci poſſunt.	Quænam ſit vera magnitudo. Reges Mundi ſunt ſervi; ſervi Dei ſunt Reges. Ille verè eſt magnus, qui omnium viſibilium rerum contemptor eſt. Ille maximus, qui amore Dei omnium humillimus eſt. Ve. M. in Deo. Angelis.	Ubi nulla fides, nulla veritas. Sine quâ nec Regnum, nec Rex, neque Reſpubl. ulla poteſt conſiſtere aut conſervari. Ubi eſt juſtitia, ibi Ve. D. ibi neceſſariò conſervantur regna, ſcandala tolluntur, & pax inducitur. Ruina Regnorum aliud initium non habet, quàm veritatis deficientiam. Dei veritas in æternum permanet.	Quæ ſit vera poteſtas, & verus Princeps. Regem oportet eſſe veracem in omnibus, doloſis machinationibus non deditum: non debet aliud habere in ore, aliud in corde. Commoda ex veritate poteſtatis in Principe. De Ve. P. in △. quâ nulli injuriam facit.	Quænam ſit vera cognitio. Judicio optimo & vero omnia exequi Jurisprudentiæ. Legum conſtitutio ad ſalutem publicam proficuarum. Repugnant leges contrariæ bono communi. Ex æquo judicare merita & demerita. Veritas in △. Unde omnia participativè vera ſunt.	Quæ ſit vera Voluntas. Verus amor Dei, Cœleſtiumque rerum, virtutis, perfectionis. Bona & honeſta amicitia. Repugnat; amor mundanus, carnalis, fortunæ, gloriæ terrenæ, omniumque quæ apparenter tantùm plerumque falſa bona ſunt. Veritas Vol. in Deo incarnato.	Quænam ſit vera Virtus. Ex neceſſitate facere virtutem. Dicta debent concordare operibus. Fides operibus animata. Vera pietas, puritas & intentio in oratione. Veram virtutem non tollit infelicitas. Repugnant hiſce; hypocriſis, falſa ſimulatio, falſum virtutis nomen. Hæreticorum apparens virtus. affectatio virtutis.	Ad Veritatem reducuntur omnia ea, quæ ad veracitatem, ſimplicitatem, leges & judicia pertinent, & quæ veritatem artium & ſcientiarum principiorumque evidentiam reſpiciunt.	Quæ ſit vera pax, quies & delectatio. Vera beatitudo in quo conſiſtat. Bona conſcientia. Conſcium eſſe recti. Amor Dei & unio. Repugnat; omnes delectationes terrenæ, ſenſuales illecebræ, & omnes rerum mundanarum vanitates; felicitas humana, falſa eſt, varia, periculoſa.
Gloria.	Præmiũ bonitatis, & illi debitus honor. Delectatio ex bonitate. Remuneratio. Cur homines delectentur benefaciendo. Beneficentia excellens virtus eſt, & ideò honorem meretur. Quæ omnia per ſubjecta univerſalia & Quæſtiones fuſiùs deducenda. De beneficentia Dei, Angelorum in omnes. &c.	Immenſitas Dei. Gloria Beatorum. Magnitudo glorioſa Juſtorum militantium. Ille magnus eſt, qui glorioſa pro Dei honore peragit.	Felicitas ex duratione, ſine qua ſubſiſtere non poteſt. Antiquitas veneranda. Quies ſenectutis. Perſeveranter in omnibus Dei gloriam quærere. Gloria Dei æterna. Angelorum æviterna.	Honor; exaltatio, ſublimitas; celſitudo Principum, Bona fama, virtutumque luce ſparſâ acquiruntur. Principes & Reges, ſuperioreſque maximam famæ rationem habere debent. Quies & recollectio Principibus ſubinde neceſſaria eſt.	Scientiæ ſublimant ob excellentiam & præmium Sapientibus conſtitutum. Contemplationis vis & præſtantia. Artium præmia. Voluptas, delectatio, gaudiumque in veritatis inquiſitione & inventione rerum. Voluptas oborta ex inventione veritatis, ſuperat omnes mundi felicitates.	Voluptas interna amoris & præmium. Amanti omnia ſunt facilia; ardua jucunda, amœna, delectabilia; & unde procedat hæc amoris vis. Amoris dolores, vigores, languores in amore tam divino, quàm ſenſitivo.	Virtutis remuneratio utilis & honeſta. Virtus hoſtibus venerabilis. Feſta ſanctorum. præmium virtutis in Cœlis. Quies Virtutis poſt labores; quieta & ſolitaria virtus. Sapiens aulam fugit. Pax & voluptas virtutis. Leve & ſuave jugum Chriſti. Bona conſcientiæ pax.	Victoria ex veritate. Splendor veritatis ſacra eloquentia. Sacra pſalmodia. Delectatio, gaudium, & voluptas ex veritate.	Ad Gloriam pertinent omnia illa, quæ perfectionem, quietem, delectationem, honorem reſpiciunt.

TABULA II. Qua abſoluta Artis noſtræ Principia cum reſpectivis combinantur.

	An.	*Quid.*	*Cur.*	*Quantum.*	*Quomodo.*	*Quale.*	*Ubi.*	*Quando.*	*Quibuſcum, De quo.*
	=. *Differentiæ.*	♡. *Concordantiæ.*	○-●. *Contrarietatis & Oppoſitionis.*	α. *Principii.*	⊙. *Medii.*	ω. *Finis.*	M. *Majoritatis.*	Æ. *Æqualitatis.*	Min. *Minoritatis.*
Bonitas.	Bona rerum diverſitas. Sine diverſitate Mundus conſiſtere non poſſet. Nullus ſtatus, ſive Eccleſiaſticus, ſive Politicus, ſine diverſitate officiorum. Neque Angelicus Mundus ſine ordinibus. Diverſitas elucet in omnibus, juxta 9 Subjecta univerſalia. Vultuum in hominibus diverſitas. Tranſmigratio, peregrinatio.	Utilitas & neceſſitas Unionis, Societatis, Communicationis, & homini conveniens. Plures ſimul beneficium conferentes. Conſpiratio in benefactionem. Cooperatio in bonis. Miſſionarii, & Euangelicæ doctrinæ propagatores. Propagatio Gloriæ Dei & divini cultûs. Conſpiratio rerum omnium, ad bonorum adeptionem.	Bona & utilis imò neceſſaria eſt contrarietas, & adverſitas. Tota natura rerum conſiſtere non poſſet ſine contrariis. In morali diſciplina nullus ſtatus nec Eccleſiaſticus, neque politicus ſine contrarietate ſtare poteſt. Unde vim vi repellere bonum eſt in omni gradu naturæ. Iterum bellorum neceſſitas in ſtatu politico. Antipathia & ſympathia in ſtatu naturæ. In aſceticis utilitas adverſitatum.	Bonum eſt cauſare, producere, generare. Ex matrimonio legitimo prolis ſuſceptio bona. Divina fœcunditas, bonitas, miſericordia. Summa bonitate Dei omnia condita ſunt, & ejuſdem bonitatis participatione omnia quæ in Mundo ſunt, operantur. Mundus Angelicus, ſiderius, politicus. Huc ſpectant cauſæ & principia bonitatis. Cauſæ beneficii conferendi.	In omnibus rebus congruis mediis uti debemus. Media in omni actione humana ſunt neceſſaria. Bonum eſt in medio extremorum. Media largitio, bonumq; malo mixtũ. Ejus eſt onus, cujus eſt commodum. In omnibus rebus ineſt aliquis defectus. Media quibus bonum obtinetur. Qui non poteſt eſſe beneficii collator, fit mediator.	Rerum extremitates bonæ ſunt. Omnibus rebus poſiti ſunt termini, neque fieri poteſt, ut actio ſit ſine termino. Deſiſtitur à benefaciendo ob ingratitudinem recipientum, aut malam vitam, illegitimoſque uſus beneficiorum collatorum.	Bonitas Majoritatis in ſtatu Eccleſiaſtico & politico. Numeri & magnitudinis: uti ſunt vaſti exercitus, populoſæ urbes. Magnitudo divitiarum, redituum. Magnitudo locorum, regionum, provinciarum, urbium. M. B. Nimia largitio, prodigalitas mala. Largiuntur plus boni quàm mali. tantò major debet eſſe largitio, quantò major neceſſitas.	Optima in rebus æqualitas. Amor & unio ſimilium. Amor fratrum, conſanguineorum. Æ. B. Gratitudo & æqualis beneficii collatio. Repugnat ingratitudo. Mutua recompenſatio in reciprocis beneficiis.	Omnes illi defectus boni ſunt, qui perficiunt animam, etiamſi obſint corpori, uti mortificatio, abſtinentia, jejunium, flagella, cilicia, humicubationes, humiliationes. Meditatio quatuor noviſſimorum.
Magnitudo.	Magna diffuſio & diviſio rerum. Magna diverſitas boni. Quot ſunt ſpecies bonorum, tot & malorum. Quot morbi, tot medicamenta. Quot homines, tot differentia ſenſa. Infinita numerorum figurarumq; diverſitas. Diverſitas elementorum & mixtorum. Cœlorum in influxibus varietas. Diverſitas generum ſpecierumque in [symbol] [symbol] [symbol] ⁝⁝	Societas bona eſt. Utilitas amicorum in bonum cooperantium. Omnibus confirmari in bonum. Magna & perfecta concordia, quanta bona conciliet. Nullum ens eſt, quod non concordet cum aliquo alio. Bonitas pacis, tranquillitatis, quietis, unionis. Omnium fidelium in unitate fidei, concordia & unitas Eccleſiæ.	In magnis delictis magna ſeveritate opus eſt. Ubi de Juſtitia vindicativa, de pœnarum proportionatarum delictis dandarum legibus criminalibus agitur. Neglectus cultus externi in Regibus. Omne indecorum & turpe; Vitioſique habitus quantopere Majeſtati Regiæ contrarientur, & quantas regnis ruinas importent.	Magna fœcunditas in quolibet naturæ gradu. Initium magni operis bonum. Initium à parvis magna ſubinde parturit vel bona, vel mala. Cauſæ magnitudinis cujuſcunque. Uti: Militis fortitudo cauſa eſt gloriæ ejus & promotionis. Studium ſapientiæ cauſa honoris collati. Initium ſapientiæ timor Domini.	Multitudo inſtrumentorum, miniſtrorum in omni ſtatu tam Eccleſiaſtico quàm politico neceſſaria eſt. Alimentorum copia, commeatus. Media quibus haberi poteſt magnitudo, excellentia, ſunt virtutes, literæ, fortitudo militaris.	Maximus rerum omnium terminus eſt Deus. Magnitudo intenti finis eſt ejus fruitio. Sunt quidam termini actionibus humanis præfixi, ultra quos homini ſine peccato tranſire non licet.	Bona & mala poteſt eſſe celſitudo. M. M. Huc pertinent omnia, quæ excellunt quantitate, in univerſo naturæ corporeæ gradu: quæ ſubinde bona eſt, uti in iis, quæ naturæ jure debitam quantitatem habent; mala in monſtroſa mole rerum.	Magna & perfecta & eſſentialis æqualitas in △ In [symbol] quanta operetur. Æ. M. Omne quod æquivalet magnitudini. Æqualis magnitudo tam in Eccleſiaſtico, quàm politico ſtatu.	Omnes defectus magni & exceſſivi mali ſunt. Uti magna infirmitas. Enormia vitia. Magnus exceſſus vitiorum virtutibus oppoſitorum.
Duratio.	Perpetua diſtantia & ſeparatio bona & mala. Varietas temporũ, ætatum, complexionũ. Sine duratione differentiæ omnia perirent, probandumq; eſt per Subjecta univerſalia. △ [symbol] ◎ □ [symbol] [symbol] [symbol] [symbol] ⁝⁝ In ſtatu Politico, Eccleſiaſtico; = optima. Vita humana ſine viciſſitudine tranſigi non poteſt.	Societatis unio continua eſſe debet. Res naturales à toto avulſæ virtutem retinent priſtinæ unionis. Matrimonium individuæ vitæ ſocietas & perpetua. Ætas nubentium, quænam ſit apta. In Legibus Societas lucroſa, quantum duret. Pax diuturna felicitatem præſtat.	Continua ſeveritas bona eſt in ſubditis ſuperbis, obſtinatis & ſeditioſis. Vindictæ amor in vivos & mortuos. Dei juſtitia vindicativa in peccatores. Peccatum originale. Æterna pœna improborum. Ira non placabilis execranda. Hoſtibus non fidendum. Series malorum & adverſitatum. Dies infelices. Sera Dei vindicta. Malum ſerpens & lentè inficiens.	Æternitas, immutabilitas, providentia, concurſus generalis Dei ad omnia. Prædeſtinatio. Eadem eſt actio Dei creantis, & rem creatam conſervantis. Filiorum educatio. Cauſæ univerſales ſupplent defectum particularium. Huc ſpectant cauſæ moræ in conſiliis capeſſendis.	Continuatio eorundem miniſtrorum. Filii parentum eruditionem ſequantur. Moderata durant. Media quibus habetur conſervatio rerum, in quocunque ſtatu. Naturæ & moris media duratio, ut mors juvenis.	Intentionis finis eſt ipſa boni concupiti adeptio durabilis. Terminatio rerum omnium permanentium in ſuo eſſe. Omnes ſcientiæ habent ſuum determinatum eſſe & objectum, quo diſtnguantur ab aliis.	Stabilitas alti gradus ne ex eo cadat. Dies ſemper felices. Conſtans ſanitas corporis. Per gradus dignitas obtinenda; per ſaltus obtenta periculoſa eſt. M. D. Nimia duratio, uti vita longa ob infirmitates non optanda. Nimia potentiæ duratio ſubinde declinat in tyrannidẽ.	Conſtans & perpetua æqualitas. Sibi ſemper eſſe ſimilem in omnibus ſive adverſis, ſive proſperis. Æ. D. Huc ſpectant omnia, quæ habent æqualem durationem; & eſt in Deo, Angelis, beatis.	Malum inſanabile tam in genere moris quàm naturæ conſideratum. Semper malus præſumitur malus in eodem genere mali. Monſtrorum geneſis.
Potentia.	Vis & poteſtas differentiæ. Vis motuum ſurſum, deorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum. Mira vis & poteſtas diverſitatis rerum, opinionum & dogmatum variorum. Diverſitas juriſdictionum, dominiorum, ſubditorum.	Vis & poteſtas concordiæ, ſocietatis, unionis. Vis unita fortior. Converſatio multum poteſt ad formandos mores. Cum probis probus eris, cum improbis pervertêris. Converſatio aſſimilativa. Concordia Rectorum. Conſenſus Eccleſiaſtici & politici ſtatus, quanta bona conferat.	Quantum poſſit vis & poteſtas contrarietatis in eruditione morum, quando temperata eſt. In probis & juſtis contrarietatis vis magna eſt ad Deo ſe conformandum, & ad merendum aptiſſima. Diſſidia regentium, quanta mala adducant. Licitum, ſubinde injuſtis regibus contradicere.	Dei omnipotentia, vis & imperium, cauſæ in ſuos effectus. Legitima poteſtas in filios. Patria poteſtas ſumma. Parentes liberos non invitos addicant Religioni, vocatoſque ad eam à Deo, non impediant. Huc ſpectant cauſæ & principia poteſtatis, dominii, principatus. A Deo omnis poteſtas. Cauſarum naturalium vis prodigioſa in productione rerum.	Vis & poteſtas inſtrumentorum, uti ſunt miniſtri. Vis alimenti. Euchariſtiæ vis & potentia in dignè recipientibus. Vis medii, per quod fit tranſitus. Vis & poteſtas inſtrumentalitatis in ſubjectis univerſalibus. Quibus mediis obtineatur poteſtas. Vicaria poteſtas optima. Media & limitata potentia optima.	Ultima ſunt quandoque potentiora. In fine motus velocior. De deſitione potentiæ, quæ ſunt mors. depoſitio. renunciatio officiorum. Intentio bonorum ſuperiorum & regentium, qualis debeat eſſe.	Vis majoritatis. vis Exercituum. Multitudini obruenti cedendum. Major numerus prævalet minori. M. P. Primatus S. Petri ſeu Eccleſiæ Romanæ. In Eccleſia vera non poteſt eſſe niſi unum caput. Poteſtas miraculorum in Eccleſia. Poteſtas ſuprema clavium in ſummo Pontifice.	Æqualitas valida. P. Æ. apparet in juſtitia reddente unicuique, quod ſuum eſt; & in juſtitia vindicativa, dum delictis pœnas ordinat proportionatas. Vis amicitiæ inter æquales. Sympathiæ efficacia.	Exigua ſubinde magnam vim habent & potentiam ad nocendũ & interimendum; uti parvi ſcorpionis & aranei ictus quoſcunq; proſternit. Exigua veneni potio magnos effectus in ſumentibus præſtat. Unum etiam ſubinde multis prævalet & æquivalet, uti in theriaca extractiſq; patet. pauci contra plures.
Sapientia ſive Cognitio.	Quibus modis cognoſcantur rerum differentiæ. Differentiam rerum ſcire, eſt ſapientis. Differentiam ſtatuum ſcire Principis eſt. Differentiam naturalium corporum, phyſici. Magna vis in herbis, verbis, lapidibus. Diverſitatem facultatum in unoquoque ſcire, eſt philoſophi conſummati.	Quomodo cognoſcatur unio & ſocietas. Occulta ſocietas. Exploratores furum. Matrimonia clandeſtina improbantur. Inſtinctiva cognitio [symbol] [symbol] ad ſe conſervandum. De concordia animalium & plantarum. Plurium conſultatio optima. Conſilium unicuique optimum. Sympathia rerum.	S. ○-●. Reorum pœna publica. Præſagia mali futuri ex ſtellis, elementis, animalibus. Signa ventorum, tonitruorum, tempeſtatis, frigoris, Cometarum, motus terræ, ſterilitatis, futuræ calamitatis in Regnis, provinciis, urbibus, earumque capitibus. Aſtrologia cæteræque divinatoriæ artes. Timor Dei & ejus judiciorum.	Scientia Dei, præſentia Dei magnum pietatis & virtutis incentivum. Deus vult ab homine cognoſci, ideo condito. Unus Deus cauſa rerum omnium. Quæ de Deo ſciri & dici poſſunt. Scire rerum cauſas optimum eſt. Difficilis rerum intima cognitio. Philoſophiæ naturalis ſtudium.	Conſilium de medio adhibendo. Electio mediorum. Media quibus habetur cognitio, ſunt imagines, libri, monumenta, antiquitates, hiſtoriæ. Fide mediante cognoſcitur Deus, ejuſque myſteria.	Noſſe rerum fines & terminos ſapientis eſt. Mortis meditatio, & 4 noviſſimorum. Legitimus ſcientiæ finis eſt, Deum cognoſcere, ei ſervire, & eo tandem frui. Deinde publicum bonum & commune emolumentum.	Noſſe rerum eminentiam & excellentiam. Præſagia felicitatis, ex phyſiognomia. Scire diſtinguere unius majoritatem ab alterius. M. S. Major cæteris excellens cognitio, Prophetia. Divinationũ omnia genera licita. Illicitæ verò divinationes execrandæ. Alienis non ſe immiſcere negotiis.	Cognoſcitur æqualitas per medium ab extremis æquidiſtans. Scientia proportionum, æqualitatum, æquiponderantium. Motus perpetui. Natura non amat æqualitatem; in hac enim non daretur actio & paſſio.	Cognitio propriorum defectuum tam in genere naturæ, quàm moris neceſſaria eſt ad procuranda remedia. Confeſſio ſacramentalis, publica pœnitentia. Infames notę ſceleratis inuſtę. Verecundia eſt agnitio alicujus defectus, de quo accuſatur.
Voluntas.	Appetitus diverſitatis & novitatis. Cur homines tantoperè delectentur novis. Diverſus amor & appetitus. Naturalium inclinationum diverſitas. Bona ſectanda, mala coërcenda. Mutatio voluntatis bona & mala. In illicitis fides non eſt ſervanda. Inconſtantia rerum, variis caſibus expoſitarum.	Cur homines utplurimum ament ſocietatem & converſationem. Ubi innumera de amicitia. Sapiens amico carere non poteſt. Concordia voluntatum, de iis, quæ publicis fiunt ſuffragiis. Vota publica. Mutuus in nuptiis conſenſus.	Sancti deſiderant adverſis à Deo exerceri. Adverſa ab aliis non ſunt deſideranda, ſed ſi venerint, toleranda patienter. Fuga adverſi, mala eſſe poteſt & bona. Huc reſpiciunt omnia, quæ libertati ſunt contraria, ut neceſſitas, & amoris inhoneſti remedia.	Amor Dei erga homines, naturalis, ſupernaturalis. Deus ſuper omnia à creaturis amandus & colendus. Amor patriæ. Parentum in filios. Matris affectus in prolem. Repugnat; nimius affectus parentum in liberos magnorum malorum cauſa eſt. Cauſæ amoris, ſympathia, pulchritudo, ſimilitudo, charitas à ſolo Deo.	Appetitus mediorum. Omnia quærunt media in ordine ad finem. Media quibus accenditur voluntas, ſunt amor, blanditiæ, beneficia. Philtrum amatorium, oſculum, munerum collatio.	Optare mortem amore Chriſti, bonum. Eandem optare, ad vitandam doloris vitæque acerbitatem, ob ſenectutis incommodum, aliaſque calamitates, malum; ſibi verò ipſi illam inferre, peſſimum eſt. Ultimæ defunctorum voluntates, deſideria limitata ſunt, & finitus appetitus.	Appetitus amplitudinis & incrementi, bonus & malus. Æmulatio, Avaritia & ambitio inſatiabilis, miſera & deteſtanda. Uſura rapax, nimia rerũ cupiditas. M. Vo. Circa quæ debet eſſe major affectus; Favor principum. Zelus nimius nocivus. paſſiones animi. nimius amor minimorum.	Appetitus æqualitatis, & centri eſt omne id, quod ex inſita ſibi à Natura facultate, omni gravi inexiſtente, medium ſive centrum petit. Appetitus animalium, vegetabilium, mineralium ad loca eorum naturæ proportionata non enim omnis fert omnia tellus.	Appetere humilia ex amore Dei & aſſimilatione operum Chriſti. Virtus humilitatis & abrenunciationis. Qui cedit juri ſuo.
Virtus.	Seceſſus religioſus virtutibus comparandis aptus. Separatio à converſatione malorum, bona. Antipathiæ rerum. Virtutum naturalium rebus inſitarum varietas. Virtutum in △ [symbol] ◎ □ [symbol] [symbol] [symbol] [symbol] varietas. Officiorum facultatumque in mundo Politico & Eccleſiaſtico diverſitas, neceſſaria eſt.	Converſatio docta & erudita quantum erudiat pietati juncta. Amicitia debet eſſe virtutis & pietatis legibus aſtricta. Amicorum cauſâ non peccandum. Mala & vitioſa ſocietas quanta mala adducat. Virtus concordiæ in Subjectis Univerſalibus. Virtutum nexus. Eccleſiæ unitas. Religionum inſtituta. Bonorum congregatio.	Virtus in neceſſitate probatur. Deus ſuos adverſis tentat, ut exerceantur & perficiantur. Adverſitas bona eſt, quia humiliat & hominem cum Deo conjungit. Huc ſpectant, quæ virtuti ſunt contraria, uti tentatio dæmonum, invidia, rebelles carnis paſſiones.	Dei perfectio & ſanctitas. Principes ſubditis; parentes filiis, ſinguli ſingulis tenentur virtutis exemplo prælucere. Bona filiorum educatio. Cauſæ naturales conferentes ad virtutem. Bona inclinatio naturalis initium bonorum. Virtus ſupernaturalis à ſolo Deo.	Medium, quo utimur, debet eſſe juſtum & legitimum. Miniſtri publici probi eſſe debent. Non ſunt facienda mala, ut inde proveniant bona. Virtus mediocritatis in Ethicis. Simonia illegitimum medium ad bona Eccleſiaſtica. Media quibus virtus acquiritur, ſunt pia lectio, meditatio, imitatio, ſpiritualium rerum collatio, admonitio, caſtigatio vitiorum.	Perfectio in fine & in extremitate conſiſtit. Virtus in ſenectute. Morientium pietas & pia legata. Intentio virtutis eſt perfectionem animæ acquirere, & tandem Deo frui. Exemplo prælucere proximo. Ædificatio publica.	Perfectio quæ habetur in altiori ſtatu. Juſtitia Regibus cumprimis neceſſaria eſt. Vitioſa majoritas juſtitiæ oppoſita. M. Vi. Majori ſemper perfectione pollent illi, qui circa divina, quàm qui circa humana verſantur. Perfectio Conciliorũ Euangelicorum. Virtutis perfectio. Virtus ſemper ad meliora nititur.	Virtus mediocritatis, uti Juſtitiæ, Temperantiæ, Liberalitatis. Exceſſus omnis pernicioſus & vitioſus. Æ. Vi. In quibus eſt æqualis virtus; uti temperantia in communi Religioſorum virtus. In omnibus cooperantibus æqualiter ad bonum commune.	Virtus eſt in privatione, uti humilitas, abrenunciatio. Tonſura votiva. Humilitas Chriſtianæ perfectionis fundamentum.
Veritas.	Veritas diſtinctionis & diviſionis. Diverſitas legum, ſtatutorum, decretorum, pro diverſitate populorum. Diverſi ritus tam ſacri, quàm profani, juxta diverſas nationes. Legum mutatio ſubinde utilis & neceſſaria. Tot ſunt varietates rerum, quot entia in Mundo.	Vera concordia eſt duorum vel plurium, virtutis vel pacis. boni publici, aut ſui in amore conjunctio. Repugnant, proditio & perfidia. Inſidioſa ſocietas execranda. In omnibus congruens ſibi veritas. Sacræ Scripturæ concordia. Veritas fidei in Eccleſia. Veritas legum in jure Civili. Perturbationum rectæ rationi ſubjugatio.	Vera contrarietas eſt, quæ eſt contra naturalem appetitum alicui adveniens. Omne voluntati contrarium. Falſa contrarietas & ſuperſtitio, ſcrupulorum infeſtatio. Conſcientia erronea. Huc ſpectant quæcunque veritati adverſantur: uti hæreſis & infidelitas. Corruptores ſacræ ſcripturæ, ſicut Hæretici, infideles, Schiſmatici, & quicunq; à corpore Eccleſiæ ſejuncti ſunt. Generatio monſtrorum.	Vera rerum cauſa Deus eſt in genere. Veritas cauſarum naturalium. Omnes cauſæ quæ veritatem principiandi habent. Origo veritatis. Datur certa quædam in omnibus regula ad operandum. Ideæ divinæ, ſpecies innatæ. Lex divina. Lex naturæ. Lex humana.	Quænam ſint vera & legitima media in ordine ad finem obtinendum. Media, quibus acquiritur veritas, ſunt verum, verax, veracitas. Ad veritatem ſupernaturalem media ſunt, Eccleſiæ Doctores, Concionatores. quibus aſſentiendum eſt.	Deus eſt verum, & ultimum ſummumque hominis bonum. Veritas in morientibus. Legiſlatorum intentio. Cur tot leges politico Mundo ordinatæ. Ad legem æternam omnes leges, humanæ & divinæ ordinantur tanquam ad finem.	In quo conſiſtat vera excellentia. Majoris honoris Dei promovendi ſtudium. M. Ve. Quibus major fides eſt abhibenda. Quæ probantur per juramentum præſtitum. Rerum naturalium effectus, vires proprietates. Teſtibus juratis in rebus magnis.	Vera æqualitas eſt inter fratres, amicos, uxorem & maritum. Vera æqualitas quoad naturam individuis ſpecierum, & ſpeciebus generum eſt.	Vera minoritas eſt ingentis damni infamiæque receptio. Quæ jure non fiunt, pro infectis habentur.
Gloria.	Quietis, gaudiorum, delectationumque varietas. Securitas & delectatio ſolitudinis. Quies à ſeparatione mundani tumultus. Diverſa diverſis præmia. Varia pro varietate & diverſitate meritorum præmia diſtribuenda. Diverſitas gloriæ beatorum.	Delectatio ex ſocietate. Grata rei amatæ præſentia; torquet abſentia. Feſtivitas nuptialis. Contra; Luctus in funeribus Ducum & Principum, amicorum. Honor & concordia ex ſocietate. Noxia vel damnoſa ſocietas. Onera matrimonii. Publica privatis præferenda. Simul vivere, gaudere, convivari.	Quantum ex adverſis commodum, præmium, gloria. Oppoſita magis eluceſcunt. Gratior poſt dura voluptas. Salus ab inimicis. Ex malo bonum elicere. Fructus ex paſſione Chriſti. Fructus laboris; præmium laborum in Cœlo. Militum ſtipendia, ſpolia, vota. Militia præmiis & honoribus digna. Huc ſpectant omnia gloriæ & quieti contraria.	Cultus & gloria Dei in omnibus quærendus. Sacrificia, templorum ædificatio, conſecratio, primitiæ. Repugnat hiſce; idololatria, blaſphemia, vanũ juramentum, ſacrilegium, impietas, atheiſmus. Parentibus honor deferendus, alimenta ſubminiſtranda. Rectoribus in omni ſtatu tam Eccleſiaſtico, quàm politico honor, reverentia & obedientia uti & omnibus benefactoribus præſtanda.	Illuſtre medium, Dei ſervitium. Honor Miniſtris publicis deferendus. Media quibus ſalus acquiritur, ſunt ſeptem Sacramenta. Unio cum Deo. Cultus Sanctorum. B. Virginis patrocinium. Vita contemplativa activæ juncta.	Quies in fine eſt delectatio. Senectuti honor impenſus. Mors juſtis gaudio plena. Honor & cura ſepulturæ, ſplendor eorum in urbibus, templis, pretioſa cum mortuis condita, convivium funebre, & oratio encomiaſtica. Finem imponunt gloriæ mors, peccatum aut ſcandalum magnum.	Gloria ex majoritate. Deliciæ & voluptates Principum, Regum. M. G. Nimia & deſidioſa quies. Nimia delectatio & voluptas. Nimius luxus in conviviis, veſtibus, ædificiis; nimia lætitia; nimius honor & ſplendor pernicioſa ſunt.	Honor ex æqualitate. In æqualitate quieſcunt omnia. Æ. Ve. Vera & una Religio.	Ex alienis malis proficere. Alienis inſtrui periculis. Ex humilitate ſplendor gloriæ, exaltatio. Repugnat gloriatio ex malo ſeu peccato. Mulcta reorum in pios & publicos uſus converſa.

CAPUT III.

De Mathematicis.

Vti nulla inter humanas ſcientias in tot partes dividitur, ſicuti Matheſis; ita nulla quoque ad innumerabilium rerum inventionem, Arte Combinatoria obtinendam aptior eſt; ſed diverſo à cæteris modo, ratione & methodo. Et quamvis non omnia noſtra principia Matheſi, quæ circa quantitatem rerum tantùm occupatur, præciſè applicari poſſunt, uti ſunt moralia; poſſunt tamen ad eadem per certam quandam analogiam omnia eo modo revocari, ut ſufficientiſſimam de quocunque argumento materiam præbeant.

Primò itaque oſtendemus, quomodo Matheſis ad Artis noſtræ principia reduci poſſit; deinde quoque, quomodo omnia quæ in Matheſi conſiderantur, principiis applicari poſſint, ad diſcurſum de ſingulis formandum. *V. Gr.*

B. Ad *Bonitatem* in Mathematicis revocantur omnes figuræ, quantitates, qualitates, uti lux, color, ſine quibus homo quidquam rectè concipere non poteſt; Lucem enim videmus ſub forma linearum in orbem diffuſarum; Superficies omnis generis triangulorum, quadratorum, circulorum, pentagonorum, in quantum colore affectæ, & per ea corporum coloratorum ſuperficiem intuemur. Quæ omnia bona ſunt, utpote ſine quibus ſubſtantia rei ex ſe inviſibilis ſpectari non poſſet.

M. Ad *Magnitudinem* revocantur omnes tam continuæ, quàm diſcretæ rerum quantitates, in quantum ſuis ſuperficiebus terminantur; & ſine hiſce nihil in natura rerum cognoſci poteſt; Cùm nihil, teſte philoſopho, ſit in intellectu, quod non priùs fuerit in ſenſu. Hinc viſus colores in ſuperficiebus eluceſcentes dijudicat; hinc auditus haurit ſonorum, vocumque diſcrimen, quæ ex corporum quantorum colliſione emanant; hinc ex coloribus in herbis, de quantitate humiditatis, ſiccitatis, caliditatis, frigiditatis ſub iis latente judicat olfactus & guſtus. Tactus denique ſine corpore quanto percipi non poteſt; totus ergo circa quantitatem occupatur.

D. Ad *Durationem* revocatur omne quod tempori ſubeſt: hora, dies, ſeptimana, menſis, annus, ſæculum &c. Cùm nihil ſine tempore durare & in ſuo eſſe conſervari poſſit. Ad hanc itaque omnes iſtæ diſciplinæ, quæ temporum eſſentiam exponunt, menſurant, ordinant, diſponunt, reducuntur: uti Aſtronomia, Computus Eccleſiaſticus, Chronographia, & ſimilia.

P. Ad *Potentiam* revocantur omnia iſta, quæ Euclides l. 7. 8. 9. de potentiis, ſive de lineis ad aliquam figuram conſtituendam aptis ſubtili ratiocinio exponit; veluti in omni triangulo rectangulo, iſoſcele, latus ſubtendens angulum rectum, in potentia eſt duplum, ad unum è duobus rectum ambientibus. Et ratio eſt, quia tale quadratum eſt æquale duobus reliquis, quæ rectum angulum ambiunt, quadratis, & huc revocantur poteſtates Algebraicæ, & potentia ſeu vis moventium ad datum pondus in ſtaticis.

S. Ad *Sapientiam* revocantur in Mathematicis principia; Definitiones, Axiomata, Poſtulata ſeu petitiones; reductio ad impoſſibile, & ſimiles modi, quibus infallibili conſequentiarum ſerie per Reſolutionem & Compoſitionem ſuas propoſitiones demonſtrant.

Vo. Ad *Voluntatem* revocantur omnia ea, quæ & admiratione & mirifica voluptate omnes eos, qui ſimiles ingenii delicias, ob infinitam inventionum varietatem experti ſunt, afficiunt.

Vi. Ad *Virtutem* revocantur omnes illæ Mathematicæ facultates, quæ ingentem machinarum vim demonſtrant uti Aſtronomica inſtrumenta, tubi Optici, Staticæ & Thaumaturgicæ machinæ, nullo non tempore ab omnibus in admiratione habitæ.

Ve. Ad *Veritatem* revocantur omnes illæ admirandæ veritates, quæ ex Trigonometria, Conicis ſectionibus, Cyclometria, ſimilibuſque quotidiè magno Reip. emolumento eruuntur.

G. Ad *Gloriam* revocantur omnia illa Matheſeos glorioſa ſtudia, quibus æternam nominis famam ſibi pepererunt tum novi, tum veteres Mathematici.

=. Ad

=. Ad *Differentiam* revocantur omnia illa, quæ ad differentiam figurarum, ſuperficierum, corporum, ſpectant.

♡. Ad *Concordantiam* revocantur omnes epharmoſes ſive tranſmutationes unius figuræ in aliam, & omnium in unam.

o-•. Ad *Contrarietatem* revocantur omnia illa, quæ circa æqualitatem & inæqualitatem, magnitudinem & parvitatem, curvum & rectum, demonſtrabile, & indemonſtrabile occupantur, uti quadratura circuli, duplicatio cubi, & ſimilia hiſce inventa.

α. Ad *Principium* revocantur principia Arithmeticæ, Geometriæ, Muſicæ, Aſtronomiæ, Opticæ, Staticæ, eorumque cauſæ, modi, rationes.

⊙. Ad *Medium* revocantur omnes æqualitates, æquationes, verbo, omnia quæ per ſubtractionem & additionem, multiplicationem & diviſionem in iis expediuntur; in his enim omnibus medium inquiritur; deinde omnia inſtrumenta Mathematica, Geometrica, Aſtronomica, Muſica, Optica, Statica &c. quæ ſunt media ad veritatem inveniendam.

ω. Ad *Finem* revocantur omnia, quæ latenti veritati indagandæ ſerviunt; hic enim unicus Matheſeos finis eſt.

M. Ad hanc revocantur omnia, quæ ad majoritatem corporum cœleſtium, elementarium, aliorumque metiendorum pertinent, ubi de magnitudine motuum Cœleſtium.

Æ. Ad hanc revocantur, quæ ſimilitudinem vel diſſimilitudinem, æqualitatem vel inæqualitatem, uti triangulorum æquiangulorum, ſuperficierumque proportiones aſſignant, ut; Unam figuram alteri cuicunque æqualem dare; Inæqualitatem ad æqualitatem reducere, & his ſimilia, quibus plena eſt Geometria.

Min. Ad hanc revocantur omnes minoritates corporis; extractiones radicum, tam cubicæ, quàm quadratæ. In Geometria data figura quacunque eam in quacunque data proportione minorem reddere; Omnes denique diminutiones figurarum qualiumcunque huc revocantur; uti ſunt, imaginum per optica inſtrumenta in minorem vel majorem proportionem reductio, mapparum geographicarum confectio, & ſimilia, de quibus practica tractat Matheſis.

Subjecta quoque Univerſalia ſibi applicat Mathematica.

△ De DEO multa oſtendit ſub analogia quadam figurarum geometricarum; Eſſentiam enim DEI unà cum attributis pulchrè explicat per circuli mirabiles proprietates; Sacroſanctam Triadem per △ æquilaterum, & his ſimilibus, de quibus conſule Cardinalem Cuſanum in libro de docta Ignorantia, & in libro de Geometricis figuris.

 Angelicum: uti oſtendit Scotus per 34. l. 1. elementorum Euclidis, demonſtrando per dictum Theorema, quomodo Angelus ſimul totus in Cœlo & Terra eſſe poſſit.

◎ Argumentum de *Cœlo* totum ſibi vendicat Mathematicus Aſtronomus.

☐ Hydraulica *Elementorum* naturam & proprietatem demonſtrat.

 In *Corpore humano* membrorum omnium ad invicem proportiones, magnitudines juxta geometricas leges Mathematicus explicat, de quibus vide Alberti Dureri Geometriam.

 Animalium motum, inceſſum, voces, avium volatus per machinas mirificas exhibet Mathematicus.

 Plantarum naturam & proprietates per figuras iis à natura inſitas, & per artificia ſtatica explanat Mathematicus, incrementi quotidiani exceſſum explorat.

⬠ *Mineralium* ſedes & loca explorat, in varias figuras cryſtalla cæteroſque lapides pretioſos ad innumeros uſus expolit.

⁝⁝⁝ In *Inſtrumentalitatum* denique ſubjecto totus eſt Mathematicus.

Habes hîc Lector brevem quidem eorum, quæ juxta Artis noſtræ regulas in Mathematicis explorari poſſunt, epitomen. Verùm cùm unumquodque hîc adductorum argumentorum innumeras propoſitiones contineat, ea conſultò Matheſi noſtræ reſervavimus, ubi quæcunque de hiſce mirificis diſciplinis deſiderari poſſunt, pulchro artificio exhibita ſuo tempore, ſi DEUS vitam dederit, reperies.

§. I.

§. I.

Quomodo Matheſis ad Artis noſtræ principia reduci poſſit; deinde quoque, quomodo omnia quæ in Matheſi conſiderantur, principiis applicari poſſint, ad diſcurſum de ſingulis formandum.

Per:

- B. De *bonitate*, perfectione, neceſſitate, utilitate Matheſeos. De diffuſione & communicatione Matheſeos ad omnes humanarum actionum uſus; quæ inductione poſſunt probari ex Arithmetica, Geometria, Muſica, Aſtronomia, Optica, Mechanica, quæ ſibi invicem ita ſubordinantur, ut omnes ſuas operationes vel ab Arithmetica, vel Geometria mutuentur.
- M. Probabis *magnitudinem* operum prorſus admirandorum à Mathematicis vel exhibitorum, vel in hunc uſque diem exhiberi ſolitorum.
- D. Operum *durabilem* permanentiam.
- P. De vi & *poteſtate* admiranda machinarum Mathematicarum.
- S. De mirandis *inventionibus* rerum à Mathematicis detectarum.
- Vo. De *delectatione*, qua ſummi quivis Principes in Mathematicis verſantur.
- Vi. De *viribus* maximis, queis in humani generis negotiatione Matheſis ſeſe exerit.
- Ve. De *veritate* Mathematica infallibili.
- G. De *gloria*, quam acquirunt hujuſmodi inventionibus dediti ſagaces Mathematici.
- ☰. De *differentibus* ſcientiis Mathematicis, ubi univerſa Matheſeos diviſio adducitur, quam Secundo hujus Operis Libro exhibuimus.
- ♡. De *concordantia* principiorum Mathematicorum.
- ○●. De *oppoſitionibus* in Mathematicis, æquali, inæquali.
- α. De *cauſis* & principiis Mathematicis.
- ⊙. De *mediis* ad eam acquirendam neceſſariis.
- ω. De *fine* Matheſeos.
- M. Æ. Min. De *majoritate*, æqualitate, minoritate objectorum in Matheſi occurrentium.

Habes hîc Lector generalem quandam Matheſeos ejusque utilitatis deſcriptionem, per 18 Artis noſtræ principia diſpoſitam. Si porrò in particulari unamquamque ex dictis deſcribere libuerit, facies id ſine difficultate eo modo, qui ſequitur.

- B. De *bonitate* diffuſione & communicatione
- M. De *magnitudine* ſeu quantitate, qua ſeſe extendit ad omnia, quæ in mundo ſunt.
- D. De *duratione* & firmitate conſtantiaque irrefragabili.
- P. De *potentia* & miris effectibus.
- S. De certitudine & evidentia *demonſtrationum*.
- Vo. De *delectatione* & guſtu quo afficiunt ſuos ſectatores.
- Vi. De *viribus* & energia quibus pollent.
- Ve. De *infallibili* demonſtrandi methodo.
- G. De *gaudio* & gloria, qua afficiuntur cultores.
- ☰ De *differentia* objectorum.
- ♡ De *concordantia* in iisdem principiis.
- ○● De *oppoſitione* terminorum, de compoſitione & reſolutione.
- α De *cauſis* & principiis, ex quibus ſua demonſtrat Scientia; uti Axiomatis.
- ⊙ De *mediis* ad demonſtrandum aſſumptis.
- ω De *fine* ſcientiarum Mathematicarum.
- M. De *majoritate*, qua una alteram dignitate, utilitate, neceſſitate ſuperat.
- Æ. De ſimili & diſſimili, de proportione & diſproportione, pari, impari.
- Min. De minoritate ſcientiarum; uti illiberales, mechanicæ, quæ ſua principia deducunt ex Mathematica.

Arithmeticæ.
Geometriæ.
Muſicæ.
Aſtronomiæ.
Gnomonicæ.
Opticæ.
Catoptricæ.
Mechanicæ.
Staticæ.

§. II.

De modo demonſtrandi in Mathematica, qui eſt per Reſolutionem & Compoſitionem.

Quamvis in Secundo Libro, Parte Tertia de Arte Analytica & Synthetica nonnulla ex Mathematicis de puncto & linea paradigmata tradiderimus; ne tamen nihil in hoc capite dixiſſe videamur, nonnulla quoque de linearum affectionibus paradigmata adducenda ratus ſum, ut modum in Mathematicis procedendi Lector luculentius videat.

DE ANGULO.

Ex Geometria Franciſci Patricii.

Quoniam ab uno puncto poſſunt duci duæ lineæ rectæ perpendiculares ad invicem, illæ neceſſariò conficient angulum rectum.

Demonſtratur. Quia ſi angulus rectus non eſſet, neque eſſet medius, neque à perpendiculari comprehenſus.

Sed eſt comprehenſus. Ergo angulus rectus erit.

Quando ergo medius & comprehenſus à perpendiculari erit rectus, is nunquam ſitum ſuum mutabit.

Demonſtratur. Si enim mutaret ſitum, non foret rectus, neque à perpendiculari comprehenſus. Sed eſt. Ergo.

Et quia rectus angulus ſitum ſuum non mutat; ergo neque major neque minor erit.

Demonſtratur. Si enim major aut minor foret, ſitum utique variaret.

Sed hoc eſt contra præcedentem. Ergo.

Si ergo neque major neque minor eſt, ſemper erit aqualis.

Demonſtratur. Si enim non eſſet ſibi ipſi æqualis, eſſet vel major, vel minor.

Sed per præcedentem conſtat minorem aut majorem eſſe non poſſe. Ergo.

Si angulus rectus eſt ſibi ipſi æqualis; ergo omnes anguli recti inter ſe æquales erunt.

Demonſtratur. Quia ſi omnes non eſſent inter ſe æquales, neque ipſe foret ſibi ipſi æqualis.

Quod eſt contra præcedentem. Ergo.

Si ergo omnes anguli recti inter ſe ſunt æquales; ergo angulus, qui recto non eſt æqualis, angulus rectus eſſe non poteſt.

Demonſtratur. Quia ſi foret angulo recto æqualis, eſſet & ipſe rectus.

Sed ex præcedenti conſtat, rectum non eſſe. Ergo.

Si ergo omnis angulus recto non æqualis, rectus non eſt; eo vel minor, vel major erit.

Demonſtratur. Quia ſi major aut minor angulo recto non eſſet, eſſet æqualis; quod eſt contta præcedentem. Major ergò vel minor recto eſt.

Si angulus non rectus eſt major aut minor recto, neque is à perpendiculari comprehendetur.

Demonſtratur. Si enim à duabus ſibi perpendicularibus comprehenderetur, eum rectum fore neceſſe eſſet, neque majorem neque minorem recto; quod eſt contra præcedentem. Ergo à perpendicularibus non comprehendetur.

Si angulus hujuſmodi non erit comprehenſus à duabus lineis perpendicularibus; ergo erit comprehenſus à lineis vel acutum vel obtuſum angulum conſtituentibus.

Demonſtratur. Quia ſi acutum vel obtuſum tales lineæ non conſtituerent, conſtituerent utique angulum rectum; quod eſt contra præcedentem. Ergo à lineis acutum vel obtuſum angulum conſtituentibus.

Ergo per *Reſolutionem.* Angulus comprehendetur à duabus rectis lineis, vel inclinatis, vel declinatis; Et hoc,

Quia major vel minor recto eſt; & hoc, quia non eſt rectus; & hoc, quia recto non æquatur; & hoc, quia omnes recti ſunt inter ſe æquales; & hoc, quia rectus ſemper ſibi ipſi eſt æqualis; & hoc, quia neque major neque minor eſt ſeipſo; & hoc, quia ſitum nunquam variat; & hoc, quia ſemper rectus; & hoc, quia medius angulus eſt inter acutum & obtuſum.

Propoſitiones de Triangulo rectilineo.

Si tria puncta non fuerint in directum poſita, poterit ab uno ad alterum recta linea duci.

Demonſtratur. Si ab uno ad alterum linea recta non poſſit duci; ergo duo puncta non continebunt lineam. Sed hoc eſt contra definitionem lineæ. Ergo ab uno &c.

Si ergo ab uno puncto ad alterum linea duci poteſt, ergo ab unoquoque duæ lineæ reſultabunt.

Demonſtratur. Quia ſi duæ lineæ non poſſent duci, ab unoquoque ductæ non reſultarent, neque una linea à puncto ad punctum duci poſſet.

Sed hoc eſt contra præcedentem. Ergo.

Si ergo ab unoquoque punctorum duæ lineæ poſſunt duci; ergo à tribus punctis tres lineæ duci poterunt.

Et ſic de cæteris.

Sed quoniam hæc omnia Mathematicæ noſtræ Combinatæ reſervavimus: iis immorari noluimus.

CAPUT

CAPUT IV.

De Cycloſophica Artis hujus methodo.

Cycloſophicam methodum appellamus eam, qua Orbibus compluribus Artis noſtræ principia continentibus, ſibi invicem implexis propoſitarum quæſtionum veritatem inveſtigamus; Et quamvis in Tertio Libro in principio Theologiæ Combinatæ eam deſcripſerimus, quia tamen nonnulla huc pertinentia ibidem omiſimus, ea hoc loco opportunè adnectenda duximus.

Uti multiplex ingeniorum eſt affectus, ita alii alias ſibi methodos gratiores arripiunt, utpote naturali genio conformiores; Hinc varias hîc methodos tractandæ Artis præſcripſimus, ut unuſquiſque eam ſibi eligat, ad quam eum inſita ſtimulatione natura reddiderit aptiorem habilioremque; Inter quas & Cycloſophica methodus, quam paucis explicare viſum fuit. Et quoniam difficile eſt hujusmodi ſibi implexos orbes in plano repræſentare, eos per Tabulas planas commodius exprimendos exiſtimavi.

Eſt autem duplex modus. Prior inſtituendus eſt per ſex orbes ſibi invicem implexos; hos orbes in plano, hoc pacto exhibebis.

Scribe integrum Alphabetum Artis noſtræ in ſex ſeries rerum diſtinctarum, uti in principio hujus Libri factum vides, hoc modo:

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
Orbis	1.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Principiorum abſolutorum.
	2.	=	♡	⚯	α	⊙	ω	M.	Æ.	Min.	Principiorum reſpectivorum.
	3.	Utrum.	Quid.	De quo.	Cur.	Quantum.	Quale.	Quando.	Ubi.	Quomodo & Cum quo.	Quæſtionum.
	4.	△		◎	□				⬠	⁙	Subjectorum univerſalium.
	5.	Juſtitia.	Prudentia.	Fortitudo.	Temperantia.	Fides.	Spes.	Charitas.	Patientia.	Pietas.	Virtutum.
	6.	Avaritia.	Gula.	Luxuria.	Deſidia.	Invidia.	Ira.	Mendacium.	Superbia.	Inconſtantia.	Vitiorum.

Primam transverſam *Principiorum abſolutorum* ſeriem deſcribes in primi & ſupremi & maximi orbis circumferentia.

Secundam tranſverſam *Principiorum reſpectivorum* ſeriem deſcribes in ſecundi orbis circumferentia.

Tertiam ſeriem *Quæſtionum* deſcribes in tertii orbis circumferentia.

Quartam ſeriem *Subjectorum univerſalium* deſcribes in quarti orbis circumferentia.

Quintam ſeriem *Virtutum* deſcribes in quinti circuli circumferentia.

Sextam ſeriem *Vitiorum* deſcribes in ſexti circuli infimi orbis circumferentia.

Quos orbes ſi ſibi invicem innexueris, habebis *Rotam Cycloſophicam* paratam.

Uſus Rotæ Lullianæ.

Vſus Rotæ hic eſt. Sit tibi deſcribenda Virtus in genere: Primò accommodabis Orbes eo modo quem Tabula præſens tibi demonſtrat. Deinde à principio abſoluto B. incipiendo ages de *Bonitate*, perfectione, communicatione & diffuſione Virtutis. Deinde in orbe ſecundo, primo loco occurrit =, quæ te ad variam diviſionem, diſtinctionem Virtutum ducet. In tertio Orbe occurrit, *Utrum*. Unde quasvis de Virtutis perfectione *Quæſtiones* inſtitues. In quarto Orbe, primo loco occurrit △; ex quo colliges Virtutem *divinum* quid eſſe, & à DEO immediatè collatum donum. In quinto Orbe primo loco eſt Juſtitia, quæ demonſtrabit, quàm Virtus juſta ſit, quanta

bona conferat. In Sexto Orbe, primo loco occurrit *Avaritia*, quanto deſiderio virtuti acquirendæ incumbere debeamus; quam parci in ea obtinenda.

Hoc peracto, reliquas ordine Columnas immotis Orbibus pari pacto percurres. Et his expeditis, tunc demum fiet Combinatio Columnarum cum Columnis, quomodolibet factis, & habebis, poſt Combinationem factam, de virtutis perfectione argumenta ad numerum 486. Hoc pacto quælibet ex Theologia, Metaphyſica, Phyſica, Ethica, Politica &c. argumenta diſcuties.

Alter modus Rotæ Cycloſophicæ diſponendæ eſt is, qui ſequitur.

1.	An.	Quid.	Cur.	Quantum.	Quî.	Quale.	Ubi.	Quando.	Quibuſcum.
2.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.
3.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.
4.	△		◎	⊡				⬠	⁝⁝⁝
5.	=	♡	∘•	α.	⊙.	ω	M.	Æ.	Min.
6.	△		◎	⊡				⬠	⁝⁝⁝
7.	Quantitas.	Qualitas.	Relatio.	Actio.	Paſſio.	Ubi.	Quando.	Situs.	Habitus.

Has tranſverſas ſeries in totidem Orbium circumferentias contorquebis, & habebis Rotam ad diſcurrendum de quacunque re præparatam.

Alter modus eſt concinnandæ Rotæ, eâ quæ ſequitur, methodo.

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
		An.	Quid.	Cur.	Quantum.	Quî.	Quale.	Ubi.	Quando.	Quibuſcum.	
Orbis	1.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Principia abſoluta.
	2.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	
	3.	△		◎	⊡				⬠	⁝⁝⁝	Subjecta univerſalia.
	4.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Principia abſoluta.
	5.	△		◎	⊡				⬠	⁝⁝⁝	Subjecta univerſalia.
	6.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Principia abſoluta.
	7.	=	♡	∘•	α	⊙	ω	M.	Æ.	Min.	Principia reſpectiva.
	8.	Quantitas.	Qualitas.	Relatio.	Actio.	Paſſio.	Ubi.	Quando.	Situs.	Habitus.	9 Prædicamenta.

Ecce

Ecce Lector Tabulam octo ſerierum, quas ſi in octo differentium Orbium circumferentias ordine tranſtuleris, habebis rotam octo Orbium, ad omnium propoſitarum quæſtionum ſolutionem paratam.

Priores duæ ſeries transverſæ notant primam propoſitionem, ſine maiorem. Secundæ duæ ſeries tranſverſæ notant minorem. Tertiæ duæ ſerie s concluſionem inferunt.

Vſus eſt iſte. Sit Quæſtio de *Bonitate DEI*, vel alio quovis. Hanc per Orbes hoc pacto oſtendes.

Stent omnes orbes eo ordine, quo Tabulam poſitam vides: & quoniam DEI bonitas oſtendenda eſt, & primo loco ſtatim duo B. B. occurunt, ut identicas propoſitiones vites, loco ſecundi B. accipies terminum ad bonitatem reducibilem: V Gr. diffuſivum ſui. Cùm itaque in prima orbis diviſione literæ eo ordine ſequantur, quo in ſequenti apparet, ita argumentabere.

B. }
B. } Omne bonum eſt diffuſivum ſui.

△. }
B. } Deus eſt bonus.

△. }
B. } Ergo DEUS eſt diffuſivus ſui.

Si verò jam ſecundi Orbis ſecundam literam M. promoveas ſub primi Orbis litera B. & quarti orbis ſecundam literam promoveas ſub ſigno △. & ſexti orbis ſecundam literam M. promoveas ſub ſigno △. habebis alium Syllogiſmum:

B. }
M. } Omne bonum eſt magnum & extenſivum ſui.

△. }
B. } DEUS eſt bonus.

△. }
M. } Ergo DEUS eſt magnus eſt extenſivus ſui.

Hoc pacto promovendo ordine literas initiales principiorum abſolutorum ſub primi, tertii, ſexti orbis ſignis, habebis 9 Syllogiſmos de bonitate divina.

Hoc peracto, pro medio totidem ſyllogiſmorum accipies ſecundam literam M. eamque ordinabis ſub ſignis △ △, & habebis alios Syllogiſmos de Magnitudine divina.

Hoc etiam peracto, promove D. ſub dictis ſignis, & ordine reliquorum orbium quarti & ſexti literas D. & habebis alios 9 Syllogiſmos de æternitate DEI. Et ſic procedendo, donec ad ultimam perveneris initialem literam G. hoc eſt, Gloriæ, & habebis 81 Syllogiſmos de attributis divinis.

Si jam ſub primi orbis ſerie applicueris ſignum =. habebis alios ſyllogiſmos de differentia divinorum attributorum comparatorum ad creaturas. Et ſic hæc omnia per novem prædicamenta deducere poteris.

Iterum, ſi jam aſſumpſeris qualecunque ex novem Subiectis vniverſalibus; *V. Gr.* Angelum; ejuſque attributa demonſtrare velis, tunc applicabis ſub primis orbibus ſignum . vel ◎. vel □. vel . vel . &c. & habebis totidem, quot in primo exemplo, de Bonitate, M. D. P. &c. Syllogiſmos. Sunt autem hi orbes ita diſpoſiti, ut quemcunque ordinem literarum acceperis, ex iis Syllogiſmum elicere poſſis, *V. Gr.*

Occurrunt temerè hæ literæ B. Vo. (Major.) S. B. (Minor.) S. Vo. (Concluſ.) ſic argues.

Omne bonum eſt appetibile.
Sapientia eſt bona.
Ergo eſt appetibilis.

Vel occurrunt, B P. (Major.) . B. (Minor.) . P. (Concluſ.)

Omne bonum eſt potens.
Homo eſt bonus.
Ergo homo eſt potens.

Quæ de aliis pari pacto intelligenda ſunt, ita ut ſyllogiſmorum orbibus contentorum nullus ſit numerus, nec finis.

Lector ex hiſce paucis mentem meam facilius intelliget, quam ego multis verbis explicare non poſſim. Poſſunt & huic Tabulæ interſeri termini ad explicata principia reducibiles, ad majorem rerum inventionumque varietatem. Verùm ut Lector *Cornucopiæ* paratum habeat omnium eorum terminorum, qui ad principia vniverſalia reduci poſſunt; de hiſce in ſequenti Capite agendum eſt.

CAPUT V.

De Terminis ad octodecim principia Artis reducibilibus.

Artiſta meritò omnem induſtriam in hac methodo addiſcenda luderet, ſi terminis reducibilibus, ſive appropriatis ſynonymis deſtitueretur. Quare eos in omni occurrenti occaſione menti firmiter impreſſos tenebit. Sunt autem termini ad principia reducibiles ii, qui ſequuntur, quibus ad majorem argumentandi libertatem ſingulis appoſuimus oppoſitos ſive contrarios terminos, quorum quis in Arte uſus ſit, poſteà patebit. Ad Bonitatem reducuntur: Amplexandum. Acceptabile. Oppoſita, Repudiandum. &c.

Ad B. *Bonitatem revocantur.*

	Bona.			Mala.	
	Acceptabile	B.		Repudiandum	B.
	Commodum	M.		Incommodum	M.
	Dignum	D.		Indignum	D.
	Æquum	P.		Iniquum	P.
	Juſtum	S.		Injuſtum	S.
	Benignum	Vo.		Malignum	Vo.
	Communicabile	Vo.		Incommunicabile	Vo.
	Liberale	Vi.		Illiberale	Vi.
	Congruum	Ve.		Incongruum	Ve.
	Deſiderabile	G.		Abominabile	G.
Omne Quoddam	Diffuſivum ſui	=|.	Nullum Quoddam	Non diffuſivum ſui	=|.
	Honeſtum	♡.		Inhoneſtum	♡.
	Decus	⚬•.		Dedecus	⚬•.
	Nobile	α.		Ignobile	α.
	Clarum	⊙.		Obſcurum	⊙.
	Conveniens	ω.		Inconveniens	ω.
	Pulchrum	ω.		Turpe	ω.
	Utile	M.		Inutile	M.
	Eſſe	Æ.		Non eſſe	Æ.
	Perfectum	Min.		Imperfectum.	Min.

Ad M.

Ad M. *Magnitudinem revocantur.*

Omne Aliquod	Magnum	B.	Nullum Aliquod	Parvum	B.
	Copioſum	M.		Deficiens	M.
	Amplum	D.		Strictum	D.
	Capax	P.		Incapax	P.
	Opulentum	S.		Egenum	S.
	Fœcundum	Vo.		Infœcundum	Vo.
	Fertile	Vi.		Sterile	Vi.
	Immenſum	Ve.		Exiguum	Ve.
	Infinitum	G.		Finitum	G.
	Inſigne	═.		Inglorium	═.
	Sufficiens	♡.		Inſufficiens	♡.
	Vehemens	○●.		Lene	○●.
	Majeſtate conſpicuum	α.		Vile	α.
	Exuberans	⊙.		Non exuberans	⊙.
	Extenſum	ω.		Inextenſum	ω.
	Egregium	M.		Abjectum	M.
	Excellens	Æ.		Ignobile	Æ.
	Intenſum	Min.		Inſufficiens	Min.

Ad D. *Durationem revocantur.*

Omne Quoddam	Æternum, æviternum	B.	Nullum Quoddam	Temporale	B.
		M.			M.
	Conſiſtens	D.		Inconſtans	D.
	Permanens	P.		Non permanens	P.
	Stabile	S.		Inſtabile	S.
	Ætas	Vo.		Nulla ætas	Vo.
	Antiquitas	Vi.		Novitas	Vi.
	Conſtans	Ve.		Inconſtans	Ve.
	Durum	G.		Molle	G.
		═.			═.
	Firmum	♡.		Infirmum	♡.
	Indiſſolubile	○●.		Solubile	○●.
	Immortale	α.		Mortale	α.
	Perſeverans	⊙.		Non perſeverans	⊙.
	Præſens	ω.		Præteritum, futurum	ω.
		M.			M.
	Sanum	Æ.		Debile	Æ.
	Vigoroſum	Min.		Imbecille	Min.

Ad P.

Ad P. *Poteſtatem revocantur.*

Omne Omnis Aliqua Aliquis	Auctoritas	B.	Nullum Nihil Aliqua	Sine auctoritate	B.
	Dignitas	M.		Indignitas	M.
	Divitiæ	D.		Egeſtas	D.
	Dominatio	P.		Subjectio, Servitus	P.
	Facultas	S.		Ineptitudo	S.
	Habilitas	Vo.		Inhabilitas	Vo.
	Jurisdictio	Vi.		Non jurisdictio	Vi.
	Libertas	Ve.		Conſtrictio	Ve.
	Magiſtratus	G.		Subditi	G.
	Præceptum	═.		Impotentia præcepti	═.
	Principatus	♡.		Obedientia	♡.
	Paternitas	○●.		Filiatio	○●.
	Robur	α.		Imbecille	α.
	Jus	⊙.		Inefficacia	⊙.
	Violentia	ω.		Debilitas	ω.
	Coactio	M.		Illiberum	M.
	Armatum	Æ.		Inerme	Æ.
	Facultates naturales	Min.		Sine facultatibus naturalibus	Min.

Ad S. *Sapientiam revocantur.*

Omnis Omne Aliqua Aliquis	Ars	B.	Nihil Nullum Aliquid Aliqua Aliquis	Sine arte	B.
	Artificioſum	M.		Inartificioſum	M.
	Certitudo	D.		Incertitudo	D.
	Conjectura	P.		Improviſum	P.
	Prudentia	S.		Imprudentia	S.
	Conſilium	Vo.		Sine conſilio	Vo.
	Providentia	Vi.		Improvidentia	Vi.
	Doctrina	Ve.		Ignorantia	Ve.
	Experientia	G.		Inexperientia	G.
	Fides	═.		Perfidia	═.
	Omnes gradus literatorum	♡.		Nulli gradus	♡.
	Induſtria	○●.		Deſidia	○●.
	Intelligentia	α.		Stoliditas	α.
	Peritia	⊙.		Imperitia	⊙.
	Lex	ω.		Sine lege	ω.
	Opinio	M.		Sine opinione	M.
	Ordo	Æ.		Confuſio	Æ.
	Prædeſtinatio	Min.		Reprobatio	Min.
	Ratio			Sine ratione, amentia	
	Regula			Sine regula	
	Sagacitas			Expers ſagacitatis	
	Scientia			Ignorantia.	

Ad Vo.

Ad Vo. *Voluntatem revocantur.*

Omnis, Omne, Aliquis, Aliqua, Aliquod — Nullum, Aliquis, Aliqua, Aliquod

Omnis, Omne, Aliquis, Aliqua, Aliquod		Nullum, Aliquis, Aliqua, Aliquod	
Amor	B.	Odium	B.
Amicitia	M.	Inimicitia	M.
Benevolentia	D.	Malevolentia	D.
Concupiſcentia	P.	Frigiditas	P.
Conſuetudo	S.	Diſſuetudo	S.
Cupiditas	Vo.	Lentor	Vo.
Deſiderium	Vi.	Torpor	Vi.
Gaudium	Ve.	Triſtitia	Ve.
Libertas	G.	Sine libertate	G.
Liberum arbitrium	=.	Conſtrictio libertatis	=.
Licentia	♡.	Sine licentia	♡.
Permiſſio	○●.	Sine permiſſione	○●.
Jucunditas	α.	Injucunditas	α.
Amabilitas	⊙.	Inamabilitas	⊙.
Suavitas	ω.	Inſuavitas	ω.
	M.		M.
	Æ.		Æ.
Omne deſiderabile	Min.	Nil deſiderabile	Min.

Ad Vi. *Virtutem revocantur.*

Omnis, Omne, Aliqua, Aliquis, Aliquod		Nullum, Aliquis, Aliqua, Aliquod	
Virtus	B.	Imbecillitas	B.
Origo	M.	Sine origine	M.
Emanatio	D.	Non emanans	D.
Perennitas	P.	Parùm durans	P.
Derivatio	S.	Sine derivatione	S.
Principium operationũ	Vo.	Debilitas operationis	Vo.
Fœcunditas	Vi.	Sterilitas	Vi.
Pullulatio	Ve.	Non pullulatio	Ve.
Fertilitas	G.	Infertilitas	G.
Habitus	=.	Sine habitu	=.
Manifeſtatio	♡.	Sine manifeſtatione	♡.
Sacramentum	○●.	Sine ſacramento	○●.
Gratiæ	α.	Sine gratia	α.
	⊙.		⊙.
Omnes facultates naturales	ω.	Nullæ facultates	ω.
	M.		M.
Omnes vires lapidum, herbarum animalium	Æ.	Oppoſita viribus, & proprietatibus dictorum.	Æ.
	Min.		Min.

Ad Ve.

Ad Ve. *Veritatem revocantur.*

	Veritas	B.		Falſitas	B.
	Adæquatio			Inadæquatio	
	Approbatum	M.		Inapprobatum	M.
	Authoritas	D.		Sine authoritate	D.
	Animadverſio			Non animadverſum	
	Confirmatio	P.		Inconfirmatio	P.
	Probatio			Improbatio	
Omnis Omne Aliqua Aliquis Aliquod	Inſtrumenta	S.	Nullum Aliqua Aliquis Aliquod	Sine inſtrumentis	S.
	Regiſtrum	Vo.		Non regiſtratum	Vo.
	Definitio			Indefinitum	
	Diſtinctio	Vi.		Indiſtinctum	Vi.
	Diviſio	Ve.		Indiviſum	Ve.
	Illatio			Sine conſequentia	
	Principia	G.		Sine principiis	G.

Ad G. *Gloriam revocantur.*

	Beatitudo	B.		Infelicitas	B.
	Celebritas			Sine celebritate	
	Fama	M.		Sine fama	M.
	Felicitas	D.		Miſeria	D.
	Gaudium			Triſtitia	
	Honor	P.		Dedecus	P.
	Laus			Illaudatio	
Omnis Omne Aliqua Aliquis Aliquod	Majeſtas	S.	Nullum Aliquis Aliqua Aliquod	Sine majeſtate	S.
	Nobilitas			Ignobilitas	
	Ornamentum	Vo.		Sine ornamento	Vo.
	Pulchritudo			Turpitudo	
	Remuneratio	Vi.		Irremuneratio	Vi.
	Splendor	Ve.		Obſcuritas	Ve.
	Triumphus			Sine triumpho	
	Victoria	G.		Subjectio	G.

Ad ═. *Differentiam revocantur.*

Aliud	Idem
Alterum	Idipſum
Diſcretio	Indiſcretum
Diſparitas	Paritas
Diſtinctio	Indiſtinctio
Diſſimilitudo	Similitudo
Diſproportio	Proportio
Diſcordia	Concordia
Diſtantia	Indiſtantia
Diverſitas	Nulla diverſitas
Diviſio	Indiviſio
Inæqualitas	Æqualitas
Longinquitas	Indiſtantia
Multiplex multiplicatio	Unitas.

Ad ♡. *revocantur.*

Amicitia	Inimicitia
Æqualitas	Inæqualitas
Conjunctio	Inconnexum
Copula	Sine nexu
Convenientia	Inconvenientia
Contractus	Sine contractu
Conſenſus	Inconſenſus
Societas	Sine ſocietate
Concentus harmonicus	Diſharmonia
Identitas	Diviſio
Paritas	Imparitas
Proportio	Diſproportio
Similitudo	Diſſimilitudo
Conformitas	Inconformitas.

Ad ○●. *revocantur.*

Abrogatio	Sine abrogatione
Accuſatio	Sine accuſatione
Æmulatio	Sine æmulatione
Contentio	Sine contentione
Bellum	Pax
Contradictio	Sine contradictione
Diſſenſio	Conſenſus
Oppoſitio	Sine oppoſitione
Repugnantia	Irrepugnantia
Reſiſtentia	Irreſiſtentia
Pugna	Sine pugna
Pertinacia	Impertinacia
Privatio	Sine privatione
Diſcordia	Concordia
Omnia contraria	Vitium.

Ad α. *revocanaur.*

Agens	Patiens
Antecedens	Subſequens
Authoritas	Sine authoritate
Cauſa	Sine cauſa
Coactio	Sine coactione
Electio	Sine electione
Generatio	Sine generatione, ſterilitas
Influxus	Sine influxu
Initium	Sine initio
Origo	Sine origine
Prioritas	Poſterioritas
Productio	Sine productione.

Ad ⊙. *revocantur.*

Æquum	Iniquum
Æquale	Inæquale
Conjunctum	Diſjunctum
Comprehenſum	Comprehendens
Inſtrumentum	Sine inſtrumento
Meediocritas	Exterioritas
Menſura	Sine menſura
Pecunia	Egeſtas
Omne cujus ope aliquid perficitur.	Omnis defectus

Ad ω. *revocantur.*

Conſummatio	Deficienta
Corruptio	Incorruptio
Conſumptio	Sine conſumptione
Effectus	Cauſa
Eventus	Non eventus
Exilia	Non exilium
Mors	Vita
Terminatio	Interminum
Perfectio	Imperfectum
Privatio	Sine privatione.

Ad M. *revocantur.*

Sublimitas	Humilitas
Superioritas	Inferioritas
Eminentia	Abjectio
Excellentia	Demiſſio
Dominium	Subjectio
Univerſalitas	Singularitas
Regnum Imperium	Subditio
Magnificentia	Parvificentia
Gradus comparativus Gradus ſuperlativus	Gradus poſitivus.

Ad Æ. *revocantur.*

Æquitas	Iniquitas
Juſtitia	Inconſtantia
Paritas	Diſparitas
Commenſuratio	Incommenſuratio
Numerus	Unitas
Conformitas	Difformitas
Concordia	Diſcordia
Similitudo	Diſſimilitudo
Imitatio	Inimitatio.
Identitas	Diverſitas

Ad Minoritatem revocantur.

Infimum	Supremum
Inferius	Excelſum
Parvitas	Magnitudo
Indigentia	Ubertas
Paupertas	Divitiæ
Miſeria	Proſperitas
Infirmitas	Sanitas
Fragilitas	Vis
Obedientia	Reluctatio
Imperfectio	Perfectio
Privatio	Non privatio
Omnis defectus	Sufficientia.

Uſus hujus Tabulæ hic eſt.

Primo. Omnes hi termini in qualibet propoſitione vel locum habere poſſunt ſubjecti, vel prædicati, dum prædicantur de principiis univerſalibus.

Secundò. Quod per propoſitionem affirmativam probatum fuit, hoc per oppoſitos terminos deſtruitur. *V. Gr.*

Omne acceptabile eſt bonum.
Virtus eſt acceptabilis. Ergo bona.
Nullum inacceptabile eſt bonum.
Vitium eſt inacceptabile. Ergo non eſt bonum.
Omne inacceptabile eſt malum.
Vitium eſt inacceptabile. Ergo malum.

Verùm cùm hæc vel ex ipſa Tabula appareant, non opus eſt iis diutius inhærere: poſſunt autem hæc ſynonyma ſive termini reducibiles omni propoſito ſubjecto applicari. Vide quæ de hiſce fuſiùs in Primo Libro tradidimus.

CAPUT IV.

De modo dicta Artis noſtræ Principia memoriæ mandandi.

VT Lector majori cum fructu in Artis noſtræ exercitio procedat; ei ante omnia memoriæ mandanda ſunt:

Primò, *Principia* tum *Abſoluta* tum *Reſpectiva*, tum etiam *Subjecta Univerſalia*, unà cum *novem Prædicamentis*; quo quidem nihil facilius eſt; Cùm vel ipſæ initiales literæ ſtatim ſuggerant principia abſoluta, cujusmodi ſunt B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Signa quoque principiorum reſpectivorum ita diſpoſita ſunt, ut vel ſolo aſpectu memoriæ mandari queant. Uti ſunt: =. ♡. o-•. α. ⊙. ω. M. Æ. Min.

Verùm ne quidquam ſit, quod Tironem retardare queat, hîc per duo Diſticha ea exhibenda duxi. Sunt autem Artis Principia *Abſoluta*.

Suntque *Bonum*, *Magnum*, *Durabile*, ſumma *Poteſtas*,
Cognitio, *Volitum*, *Vis*, *Verum*, *Gloria* quævis.

Reſpectiva.

=. ♡. o-•. α. ⊙. ω.
Differt, *Cor*, *Contra*, *Primum*, *Mediantia*, *Fines*,
M. Æ. Min.
Major, & *Æqualis*, minimis *Minor* omnibus eſto.

Novem Subjecta Univerſalia ita naturalibus ſignis ſuis exhibita & expreſſa ſunt, ut nihil facilius ſit, quam ea menti & memoriæ imprimere. Uti:

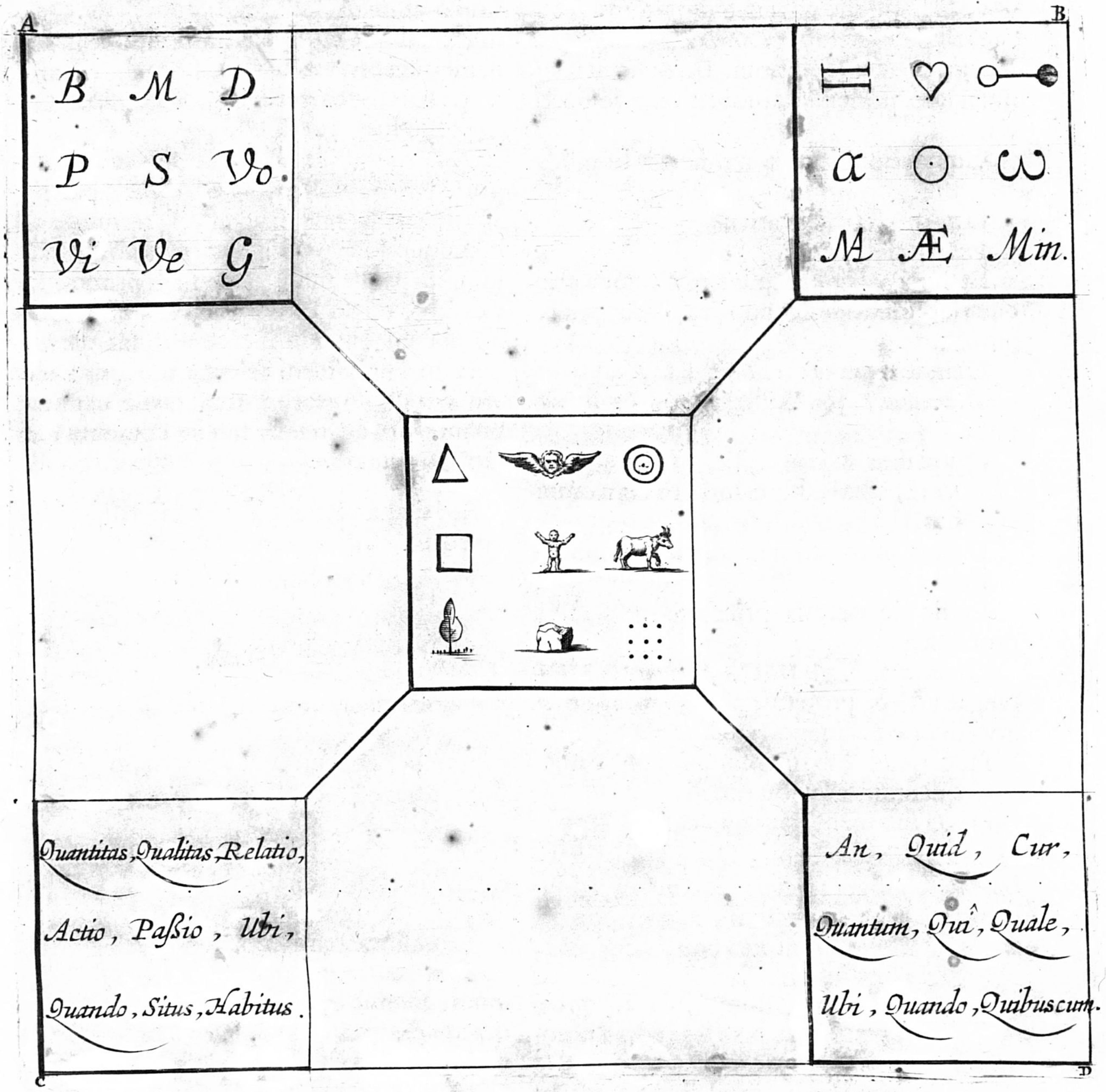

Ubi, Triangulum, DEUM trinum & unum: Caput Angeli, Angelum: Circuli, Cœlum: Quadratum, Elementa: Figura humana, creaturam Rationalem: Figura animalis, naturam Senſitivam: uti & Arboris figura, Vegetativam; & Lapis, Mineralem naturam, ſignant. Puncta verò, omnis generis Inſtrumenta cum novem Prædicamentis exprimunt. Quæ in locis memoriæ artificialis collocata ſtatim exhibebunt id, quod intendis.

Sed hæc uti nullam difficultatem habent, cùm vel ſine ulla artificialis memoriæ applicatione, ſola imaginationis vi addiſci poſſint, ita iis inhærendum amplius non eſt. Quare, quomodo ex iis ſtatim ex tempore quis, hiſce impreſſis, de qualibet re diſſerere poſſit, jam tempus eſt, ut doceamus.

Ponantur Artis noſtræ Principia in pariete aliquo notiſſimi tibi cubiculi, eo quem figura ſequens exprimit, modo, quem & imaginationi firmiter imprimes, & frequenter eum animo & imaginatione volves, donec perfectè poſſideas ordines ſingulorum recenſitorum.

In me-

In medio Quadrati ponuntur ordine *Subjecta Univerſalia.*
In Angulo A. Quadrati, ponuntur ordine *Principia Abſoluta.*
In Angulo B. ponuntur ordine *Principia Reſpectiva.*
In Angulo C. ponuntur ordine *Novem Prædicamenta.*
In Angulo D. ponuntur ordine *Quæſtiones.*

USUS.

Medium Quadratum continet Subjecta Univerſalia propoſitionum, & ad ea omnes revocabiles terminos.

Quadratum A. continet Abſoluta Principia, quæ ſunt media propoſitionum.

Quadratum B. continet Principia Reſpectiva, quæ ſunt prædicata propoſitionum.

Quadratum C. continet 9 Prædicamenta, quæ pariter ſunt prædicata propoſitionum.

Quadratum D. continet Quæſtiones; & ab his initium propoſitionum ſumendum eſt.

V. Gr. Quæritur: *An*; *Quid*; *Cur* &c. *DEUS ſit?* Si ℞. affirmativè; Recurre ad Quadratum A. illudque per B. principium abſolutum ita oſtendes:

Id à quo omnia participativè bona ſunt, neceſſariò exiſtit in rerum natura.
A DEO omnia participativè bona ſunt.
Ergo DEUS neceſſariò exiſtit in rerum natura.

Deinde procedes ad M. dicendo.

Illud in rerum natura neceſſariò exiſtit, à quo omnia participativè magna ſunt.
A DEO omnia participativè magna ſunt.
Ergo DEUS exiſtit.

 Et hoc

Et hoc pacto per omnia principia procedes, habebiſque novem Syllogiſmos.

Deinde Quæratur; *An DEUS differat?* Recurres ad Quadratum B. & ſic argues, miſcendo principia abſoluta cum reſpectivis.

Omne bonificativum differt à bonificabili.
DEUS eſt bonificativus.
Ergo differt. &c.

Et hoc pacto procedes per omnia principia abſoluta miſcendo ea cum principio ≡.

Deinde quæres; *An DEUS concordet cum omnibus?* ℞. Affirmativè; & ſic argues.

Quod unit & connectit omnia miro ordine, illud eſt concordans cum omnibus.
DEUS miro ordine connectit omnia.
Ergo.

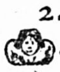
Et ſic de cæteris principiis reſpectivis procedito.

Quæritur. *An DEUS ſit quantus?* ℞. Negativè; & probatur per Quadratum C. novem prædicamentorum hoc pacto.

Hoc quod ſub menſuram non cadit, quantum eſſe non poteſt.
DEUS ſub menſuram non cadit. Ergo.

Hoc pacto probabis, DEUM qualitatibus non ſubjici; referri intrinſecè ad Filium & Spiritum Sanctum; agere, non pati; ubique eſſe; tempori non ſubjici. &c.

Peracta quæſtione *An*; procede ad Quæſtionem, *Quid.* quid DEUS ſit, quantus, qualis? &c. quæ prorſus eadem ratione per principia deduces.

2. Si deinde pro ſubjecto accipiatur . eodem prorſus modo procedes; primò quærendo medium terminum in quadrato A, & inter eaſdem literas prædicatum. *V. Gr. An Angelus bonus ſit?* ℞. Affirmativè. & probatur:

Omne diffuſivum ſui eſt bonum.
Angelus eſt diffuſivus ſui. Ergo.

Et ſic per reliqua principia ordine progredieris.

Secundò Quæritur: *An Angelus ab Angelo differat?* ℞. Affirmativè, & ſic probatur per Quadrata A & B.

Omne quod diverſam Bonitatem, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. habet, illud differt ab alio.
Angelus ab alio Angelo diverſam Bonitatem &c. habet. Ergo differt &c.

Deinde idem per Quadratum C, & Quadratum D. oſtendes. An Angelus quantus, qualis &c. ſit, quomodo in loco, tempore, ſitu, habitu, exiſtat?

3. Si de Cœlo Quæſtio fiat: *An illud bonum ſit?* ℞. Affirmativè, & eadem per Quadratum A. & Quadratum B. & Quadratum C. & Quadratum D. dicto modo demonſtrabis.

4. Pari pacto procedes, ſi de elementis Quæſtio fiat, aut de

Nota tamen, ut majorem quis in hoc negotio terminorum copiam habeat; pari pacto memoriæ mandandos eſſe terminos ad unumquodque principium revocabiles, cujuſmodi paulò ante, tum etiam primo, ſecundo & tertio Libro tradidimus; ſi enim horum imagines in locis oportunis datâ opera in hunc finem ſelectis poſueris, dici vix poteſt, quantum illæ facilè excitent phantaſiam ad omnia ſub iis contenta memoriæ infigenda.

Sed demus Exempla per Hieroglyphica quædam.

Pro *Bono* itaque pones figuram manus explicatæ, qua veteres Ægyptii liberalitatem, munificentiam, beneficia, & quidquid acceptabile, conveniens, congruum, honeſtum, utile eſt, explicabant.

B.

Pro *Magno*, ponatur figura hominis extenſis brachiis, quod extenſio & quidquid ad extenſionem, quantitatem pertinet, omnes menſuræ, & quicquid capax, amplum, affluens, revocentur.

M.

Pro *Duratione* ponatur Clepſydra, qua omnia, tum quæ ad tempus, æternitatem, æviternitatem, horas, dies, hebdomadas, menſes, annos, extrinſecam, tum quæ ad intrinſecam durationem pertinent, ſignantur.

D.

Pro *Potentia* ponatur brachium ſceptro inſignitum, quo poteſtas, dominium, imperium, principatus, tum naturales potentiæ ſignantur.

P.

Pro *Sapientia* ponatur oculus, quo omnia ea, quæ ad ſcientias, cognitiones, intellectualia, artes, diſciplinas pertinent, ſignificantur.

S.

Vo.

Vo. Pro *Voluntate* ponatur pomum, cujus appetitu & deſiderio Protoplaſti perdiderunt Mundum, & omnia ea, quæ quovis modo deſiderabilia ſunt, omnia pulchra, amabilia, bona tam vera, quàm apparentia ſignantur.

Vi. Pro *Virtute* ponatur bilanx, qua mediocritas in omnibus virtutibus, & omnia quæ quovis modo ad virtutes ſive vires morales, naturales, intellectuales, revocari poſſunt, ſignantur.

Ve. Pro *Veritate* pectus apertum ponatur, quo nudo conſpiciuntur omnia, & quo omnes veritates & conformitates ſignificantur.

Pro *Gloria* ponatur Caput Coronatum, quo omnis gloria, exaltatio, ſublimitas, gaudium, quies, indicantur. G.

Reſpectiva principia ſigna habent per ſe nota, quibus in memoriam revocant omnia illa, quæ ad ea quovis modo revocari poſſunt; ut proinde aliis ſignis opus non ſit.

Hæc ſigna ad eò feliciùs memoriæ mandanda, in cubiculi parietibus eo modo, quem tibi ars Mnemonica ſuggeret opportuniorem, deſcribes, & hæc tibi ſufficientiſſimam materiam præbebunt terminorum ad novem principia abſoluta reducibilium. Sed de hiſce forſan alio loco & tempore amplior dabitur dicendi materia. Hæc interim ſufficiant ad nonnullam Artis noſtræ terminos memoriæ mandandos inſtructionem.

Caput VI.

De Modo Artem noſtram docendi.

1. Quicunque voluerit Artem hanc noſtram docere alios, eum ante omnia Alphabeta in præcedentibus expoſita callere oportebit, & memoriâ tenere omnia, quæcunque in iis traduntur.

2. Tabularum & Cycloſophicæ Artis peritiam habeat, ut ſtatim ex commutatione Circulorum id, quod quæſitum fuit, invenire poſſit; his enim totius Artis nucleus, omnis terminorum miſtura, quicquid tandem ſub cognitionem humanæ mentis cadit, continetur.

3. Terminos ad principia reducibiles promptiſſimos habeat; ſine his enim nihil in Arte dignum efficiet; cùm omnes ferè quæſtiones non per explicitos in Arte ſed per implicitos diſſolvantur.

4. Diſcipulis ſuis Magiſter varias proponat quæſtiones, eaſque ſolvat rationabiliter ſecundum Artis proceſſum; Deinde pari modo tironibus alias ſolvendas proponat; ut ſic ad diſcurſus faciendos aſſueſiant.

5. Antequam diſcipuli ad hanc artem ſeſe accingant addiſcendam, primò Alphabeta eos callere neceſſe eſt, unà cum Quæſtionum Regulis; ſine his aquam in cribrum infuderis.

6. Magiſter incipiat à facilioribus & ſimplicibus quæſtionibus per ſimplicia principia ſolvendis; deinde procedet ad terminos compoſitos, quibus quæſtionem propoſitam urgeat per terminos implicitos, ſive ad principia reducibiles, variaque terminorum combinatione, immutatione; contrariorumque ſive oppoſitorum arte eos ampliet.

7. Terminos principiorum tam explicitos quàm implicitos per Reſolutionem & Compoſitionem, eo modo, quem in Arte Analytico-Synthetica docuimus, deducat.

8. In iis Subjectis, quæ terminorum quorundam incapaces ſunt; ut Cœlum Sapientiæ incapax eſt; talia inquam per Artem Analogicam, ſecundum aliquam ſimilitudinem tropicè vel allegoricè illi applicanda ſunt, per inſtinctum Cœlo naturalem.

9. Principia non omnibus aliis ſemper ſunt applicanda, ſed videndum, quænam quæſtioni propoſitæ magis competant, eamque ſcitiùs exponant; De quibus affatim in Libro primo.

10. Sicuti non omnes iiſdem artibus & diſciplinis afficiuntur, ita neque omnes huic Arti noſtræ aptos eſſe cenſeat. Videndum igitur eſt, ut diſcipulos ſortiatur bonæ mentis, perſpicaces & ingenio pollentes, cum inclinatione quadam naturali ad arcanas rerum ſcientias pronos. Ineptum enim, & alienum ab hujuſmodi ſtudiis erudire, idem foret, ac aſinum ad lyram adaptare.

11. Pro-

11. Proponat ſubinde diſcipulis extemporaneas quæſtiones ſolvendas, primò per Alphabetum in principio hujus Libri poſitum. Secundò eaſdem ſolvendas cum multiplicatione rationum per Tabulas, Orbes. Tertiò, per Reſolutionem & Compoſitionem. Quartò, per Analogicam Artem.

12. Inſtituat eos primo in Arte memoriæ, ad omnia Artis principia faciliùs & tenacius memoriæ mandanda, juxta modum paulò ante traditum.

13. Ante omnia, ſi ſcientiarum ignari ſint, iis tradat principia, ſive illa Theologica, ſive Metaphyſica, ſive Phyſica, Ethica, Politica, ſive Mathematica, Juridica ſint. Objecta, Subjecta, Definitiones, Diviſiones ſingularum iis primò exponat, eo modo, quem nos in exordio Capitum per Artium & Scientiarum paradigmata tradidimus. Qui enim Scientiæ nullius quoad principia notitiam habet, illum ad propoſitam quæſtionem reſpondere impoſſibile eſſe nemo non videt.

15. Terminis Quæſtionum non utatur Lullianis, ſed eos, quantum fieri poteſt, applicet ad terminos in Scholis paſſim uſitatos; uti enim illi vix intelliguntur, ita mirificè confundunt Tironem; Mox verò ubi illi hiſce ritè applicati fuerint, magnum ſanè lumen adferent, ad rerum quæſtionumque uſitatarum notitiam.

Atque hæc ſunt pauca illa præcepta, quæ à Magiſtro, & hujus Artis Doctore cumprimis obſervanda ſunt, niſi omnem in docendo operam ludere velit.

CAPUT VII.

Paradoxa, quæ ex hac Arte naſcuntur.

FInita totius Artis expoſitione, in Secundo Tomo tradere conſtitueram eum modum, quem jam dudum Lulliſtæ plenis buccinis in ſuis monumentis deprædicarunt: videlicet, methodum adeò facilem & expeditam, ut ea pueri decennes, impuberes etiam & idiotæ exiguo tempore ad omnem ſcientiarum aſſecutionem pertingant. Quæ res prima fronte meritò incredibilis & paradoxa videtur.

Quam itaque illi methodum forſan nunquam, non dicam docuerunt, ſed neque in mentem iis venit; nos hoc loco tradere uti dixi conſtitueramus; ſed conſultò amicorum Principum ſollicitatione id differendum cenſuimus, tunc eum publici juris primùm facturi, ubi hoc præſentis Libri exhibitum ſpecimen haud lividis oculis exceptum fuiſſe, intellexerimus.

Methodus autem in hoc conſiſtit. Ciſtam conficimus in varia receptacula diſtinctam, in qua omnium ſcientiarum rationes ita exhibentur in tabulis conſcriptæ, ut de quo quiſpiam argumento diſſerere, fuerit interrogatus, per variam tabellarum translocationem, applicationeſque multiplici combinationum ſerie factas, innumera mox argumenta, ad quæſtionem propoſitam quàm fuſiſſimè per Syllogiſmos univerſales & demonſtrativos deducendam, ſit reperturus; Haud ſecus ac in Muſurgia noſtra præſtitimus, qua unuſquiſque etiam Muſicæ imperitus ad quamlibet melodiam artificioſè concinnandam vel unius horæ ſpatio, aptus ſit. Iterum eodem prorſus modo & ratione qua quiſpiam vel unico ſolummodo idiomate inſtructus, cum omnibus tamen totius mundi nationibus & populis per literas communicare & correſpondere poſſe docetur; quod novum repertum anno 1663. per Librum cui titulus Polygraphia nova & univerſalis, publici juris feci. Pari ratione in hac Arte fieri cenſeri debet: Eo autem ordine ſingula argumenta ſunt collocata, ut majori vel minori propoſitione negata, ſtatim alia complura ad utramvis propoſitionem negatam comprobandam, parata habeas; Atque hoc in omni ſcientiarum genere.

Hujus itaque Artificii inventioni dum ſollicitiùs ardentiuſque incumberem, nova & nova ſemper, ſuperni luminis ductu, admiranda & hucuſque non viſarum rerum technaſmata detecta ſunt. Veluti

1. 2. Duplex modus novi Artificii Linguarum omnium; quorum prior docet, omni linguarum genere epiſtolas conſcribere; alter eſt, omnium linguarum ad unitatem reductio, Artificium mirificum non niſi palmari arcula concluſum, quo quiſpiam cum omnibus totius orbis nationibus, literis reciproca negotiatione communicare poterit.

3. Hoc excipit Steganographia univerſalis, qua quiſpiam cum altero correſpondente occultos animi conceptus communicare poterit, tanta ſecreti profunditate, ut nullus adeò ſit ſagax humani ingenii conatus, qui arcanum mentis negotium penetrare poſſit; idque innumeris modis & rationibus. Quæ omnia jam in gratiam inſtan-

inſtantium Principum edita ſunt, ſub titulo Polygraphiæ novæ & univerſalis.

4. Arcanum Phyſiognomicum, quo omnes temperamentorum diverſitates juxta octuplicem graduum differentiam ita ordine expoſitæ ſunt, ut quilibet de cujuſlibet alterius temperamento & inclinatione naturali, de omnibus, quæ in tali & tali temperamento per externa ſigna elucent, verum judicium aſſignare poſſit.

5. Nova Muſurgia, qua univerſali quadam ratione, & dato quolibet harmonico ſtylo, quiſpiam etiam Muſicæ imperitus impoſitum ſibi munus implere poſſit, per Compoſitionem Melodiarum 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. uſque ad 20 Vocum, in Choros quotlibet diſtributarum; idque ſtylo omnivario, recitativo, motectico, orchematico, tonoque quolibet verbis proportionato.

6. Arca Mathematica, qua unusquiſque in quacunque Matheſeos ſcientia, Arithmetica, Geometria, Aſtronomia, cæteriſque hiſce ſubordinatis ſcientiis datæ quæſtionis per extemporaneum computum arithmeticum, geometricum, aſtronomicum ſatisfacere poſſit.

7. Artificium Rhetoricum, quo quiſque de quocunque argumento Orationem ex tempore diſponere poterit.

8. Poëticum. Quo quiſque etiam Proſodiæ imperitus hac Artis noſtræ fretus fiducia, carmina de quacunque propoſita materia producere poſſit.

Innumera alia ex hiſce inveniri poterunt; uti Medicina, Chymica; ſed quia ea ſuo loco & tempori ſunt reſervata, hîc ea Lectori tantùm inſinuanda duxi, ut ingentem hujus Artis fœturam luculentius perſpiceret.

Cur verò ea difficulter lucem ſint aſpectura, cauſa fuit tum aliorum Principum, tum Ferdinandi III. Auguſtiſſimi Mecænatis Voluntas, qui cum de rei veritate à me certior fuiſſet factus, minimè expedire judicavit, ut hujuſmodi arcana, non niſi Regibus & Principibus digna, ſive ad emolumentum publicum, ſive ad propriam mentis recreationem conducentia, per evulgationem lippis & tonſoribus nota, deſpectui haberentur; quod & complures alii ſenſati Principes comprobarunt.

Ne verò plura dixiſſe videar, quàm aut modeſtia religioſa, aut ipſa rerum veritas poſtulet, quæ dixi, Auguſtiſſimo Cæſari Leopoldo I. Mecænati munificentiſſimo dicta omnia Artificia apparo; ut habeat, quo ingenium à Mundi mole, qua continuo premitur, ſubinde liberare, ſeque relaxare poſſit.

Atque hæc ſunt, quæ de paradoxis ex Arte noſtra inventis, paucis Lectori indicanda duxi.

EPILOGUS.

Artem tandem noſtram divini Numinis favore abſolvimus; ut proinde aliud non ſit reliquum, niſi ut ſublatis in Cœlum oculis Tibi Triuni rerum omnium Conditori DEO, debita laudum præconia concinam. O Mens Illuminatrix, Arcanorum Arbiter, totius Fons Scientiæ, & æternæ Lux Veritatis, DEUS Optime, Maxime.

B. Ecce Tu, quia Bonus es, nullo indigens bono; ut bonum quod vellem & velle & poſſe dediſti.

M. Et quia Magnitudinis tuæ nec numerus, nec finis eſt, ut & ego cinis & pulvis, magnum quid auderem, inſpiraſti.

D. Et quia in Æternitatis tuæ abyſſo reſidens omnia in omnibus operaris; ut æternarum veritatum rationes inquirerem, me incitaſti.

P. Tu, quia Omnipotens es, ut quod ad gloriam tuam manifeſtandam fieri poſſe cogitabam, poſſe dediſti.

S. Et quia ſplendor es Lucis æternæ, & lucem habitas inacceſſibilem, caliginoſum intellectum illuſtraſti, & ut Sapientiæ tuæ ſemitas inquirerem, quàm acerrime ſtimulaſti.

Vo. Et quia amabilis Pulchritudo es, me ad Te ſolum poſſidendum inæſtimabili amoris vi attraxiſti.

Vi. Tu, cujus Virtute conſiſtunt univerſa; vires, ut quod cœperam, perficerem, contuliſti.

Ve. Et quia Veritas es, & totius naturæ regula, ratio rationum, mihi, ne fallerer, leges præſcripſiſti.

G. Et quia Tua Quies, & gaudium Tu ipſe es, ut in uno Te quieſcerem, feciſti.

Tibi itaque ſacrifico hoſtiam laudis, Tibi omnium creatarum rerum vocibus pſallam.

=	Qui differentiæ & virtutis in tuis creaturis authores.
♡	Qui diverſa ſolus in unum concordare noſti.
o-•	Qui poteſtas es contrariorum conciliatrix.
α	Principium.
⊙	Medium.
ω	Finis omnium.
M.	Major omnibus.
Æ.	Omnia æquans.
Min.	Sine quo in nihilum abeunt omnia.

Sed & hoc intelligere quis hominum dabit homini? quis Angelus Angelo? quis Angelus homini? à Te petatur, à Te quæratur, ad Te pulſetur; ſic accipietur, ſic invenietur, ſic aperietur. Amen.

SERIES & SUMMA TOTIUS OPERIS.

SEU

Index Librorum, Sectionum, Capitum, Paradigmatum, Tabularum, &c. quæ hoc Tractatu continentur.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI *ſive* COMBINATORIÆ

Liber Primus, Isagogicus.

Quo Ars Magna Lulliana examinatur, commiſſi ab eo defectus indicantur, Artis Magnæ ſtructura nova exponitur, Elementa & principia declarantur, Canones & præcepta præſcribuntur, Totius tandem Artis methodus & ratio ob oculos curioſi Lectoris per varia Paradigmatum ſpecimina ponitur.

Pars I.

De Artis Magnæ, ſive Combinatoriæ, modo, definitione, inventione, propagatione.

Caput I. *Quid ſit Ars Magna Sciendi ſeu Combinatoria.* 1

Cap. II. *Utrum Ars generalis ad facilem omnium Scientiarum acquiſitionem dari poſſit.* 2

Cap. III. *De Viris illuſtribus, qui Artem de omnibus diſputandi profeſſi ſunt.* 3

Cap. IV. *Quid ſit Ars Lulliana, in quo potiſſimum conſiſtat; & quid ab Orbe literario in ea deſideretur.* 5

Pars II.

Expoſitio brevis Principiorum Artis Lullianæ.

Cap. I. *De Theoricis Artis Elementis, & Alphabeto quod & Lexicon dicitur.* 6

Tabula, & Figuræ Lullianæ I. II. 8. 9

Cap. II. *De Praxi præmiſſæ Theoriæ à Lullo præſcriptæ.* 11

§. 1. *De Figura Tertia Lulliana.* 11

§. 2. *De Figura Quarta Lulliana.* 13

Tabula Generalis Lulli. 14

Liber Secundus.

Quo Nova Methodus Lulliana, facilior, aptior atque expeditior in meliorem formam reducitur.

Pars I.

Modus & ratio novæ doctrinæ exponitur.

Caput I. *De Cauſa & Occaſione novæ methodi.* 16

Cap. II. *De modo & ratione Artis novæ & de novis Alphabetis, quæ ſingulis differentibus Enneadum claſſibus attributa ſunt.* 17

Cap. III. De *Enneade Erotematica ſive de Quæſtionibus.* 17

Cap. IV. *De Definitione Principiorum Erotematicæ Enneadis, & de Regulis obſervandis in Quæſtionibus.* 18

Typus univerſalis, omnibus de quacunque re propoſita quæſtionibus formandis, aptus. 18

Tabula Significationis Quæſtionum. 19

Cap. V. *De Regulis Quæſtionum.* 19

1. *An, Utrum.* 2. *Quid.*
3. *Cur.* 4. *Quantum.* 5. *Quomodo.* 21
6. *Quale.* 7. *Ubi.* 22
8. *Quando.* 9. *Cum quo. De quo.* 23

Cap. VI. *De Alphabetis novis ab hujus Authore Operis poſitis.* 24

Tabula Alphabetorum Artis noſtræ.

Pars II.

De Definitione, Diviſione, Applicatione Principiorum Abſolutorum, quæ ſunt B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Cap. I. *De Principio Bonitatis.* 25

Quid Bonitas & quotuplex.

Tabula applicatoria Bonitatis.

I. *Columna. Reducibiles termini compoſiti ad Bonitatem Entitativam ſeu ſubſtantialem.* 26

II. *Columna. Reducibiles termini compoſiti, qui ad Bonitatem Moralem ſpectant, ad ſyllogiſticam formam reducti.* 27

I N D E X.

III. *Columna. Termini compoſiti ad Bonitatem Naturalem reducibiles, ad formam ſyllogiſticam reducti.* 28

IV. *Columna. Oppoſita reducibilibus ad Bonitatem Moralem terminis ſub ſyllogiſtica forma.* 29

Axiomata Bonitatis. 30

CAP. II. *De Magnitudine.* 30
Quid ea, & quotuplex.
Tabula Applicatoria Magnitudinis.
Termini compoſiti reducibiles ad Magnitudinem in formam ſyllogiſticam redacti. 32
Axiomata Magnitudinis.

CAP. III. *De Duratione.* 32
Quid ea & quotuplex.
Termini compoſiti reducibiles ad Durationem, in formam ſyllogiſticam reducti. 33
Axiomata. 34
(Sic etiam in cœteris.)

CAP. IV. *De Potentia.* 34

CAP. V. *De Sapientia & Cognitione, ſive de Principio cognoſcitivo abſoluto.* 35

CAP. VI. *De Principio Appetitivo.* 37

CAP. VII. *De Principio Virtutis.* 38

CAP. VIII. *De Principio Veritatis.* 40

CAP. IX. *De Principio Gloriæ.* 41

PARS III.

Definitio, Diviſio, Applicatio Principiorum Reſpectivorum.

CAP. I. *De Differentia, Principio generaliſſimo.* 42
Termini ad Differentiam reducibiles. 43
Explicatio novem diſtinctionum. 43
Exempla dictarum diſtinctionum. 44
Varii diſtinctionum termini. 46
Schema totalis diviſionis rerum. 47
Exempla argumentandi ex diviſione rerum. 47

CAP. II. *De Principio Reſpectivo Concordantiæ.* 48
Typus Concordantiarum.
Exempla argumentandi. 48. 49.
Termini reducibiles ad Concordantiam. 49

CAP. III. *De Principio Reſpectivo Contrarietatis ſeu Oppoſitionis.* 50
Tabula Oppoſitionis. 50
Tetragoniſmus Oppoſitorum Logicus. 51
Oppoſita unicuique Scientiæ propria, tum late tum ſtricte ſumpta. In Dialectica. Rhetorica. Ethica. 52. *Arithmetica. Geometria. Muſica. Aſtronomia. Medicina.* 53. *In Phyſica. Metaphyſica. Theologia.* 54
Exempla Oppoſitorum, ex Metaphyſica. Theologia. Ethica. Arithmetica. Geometria. Muſica. 55. 56. 57

CAP. IV. *De Principio Reſpectivo Cauſæ.* 57
Cauſarum diviſiones.
Termini reducibiles ad Cauſalitatem. 59

CAP. V. *De Principio Reſpectivo Medii.* 59
Scala Mediorum. 60
Termini reducibiles ad Medium ſyllogiſticè combinati. 61

CAP. VI. *De Principio Reſpectivo Finis.* 62
Termini ad Finem reducibiles.

CAP. VII. *De Principio Reſpectivo Majoritatis.* 63
Termini ad Majoritatem reducibiles, per Entium gradus & rerum genera. 63 - 66

CAP. VIII. *De Principio Reſpectivo Æqualitatis.* 66
Termini reducibiles ad Æqualitatem.

CAP. IX. *De ultimo Principio Reſpectivo Minoritatis.* 67
Termini reducibiles ad Minoritatem.

PARS IV.

De novem Subjectis Univerſalibus, quæ ſunt:

Deus. Angelus. Mundus, Cœlum. Elementa. Homo.

Natura Senſitiva. Vegetativa. Inanimata. Accidentia.

Præfatio, explicans Arborem Subſtantiarum.

CAP. I. *De primo Subjecto univerſali, qui DEUS eſt.* 69

CAP. II. *De ſecundo Subjecto univerſali, qui eſt Angelus.* 69
Novem Chori Angelorum. 70
De Dæmonum effectibus.
Termini abſtracti reducibiles ad Angelos. 71
An Angeli exiſtant?
Quid ſit Angelica ſubſtantia? 72

CAP. III. *De Mundo & Cœlo, quod eſt tertium ſubjectum univerſale.* 72
Deductio per Quæſtiones.
An Mundus ſit æternus? 73
Natura Cœli. 75

CAP. IV. *De Natura Elementari, quod eſt quartum ſubjectum univerſale.* 75
Elementorum natura & proprietates demonſtratæ. 76

CAP. V. *De Homine ejuſque natura, proprietate, eſſentia, & eſt quintum ſubjectum univerſale.* 77
Homo varie conſideratur.
Exemplum Combinatorium Theologicum. Quomodo homo per fidem ſalutem conſequatur? 78
Phyſicum. An anima in homine ſit vere ſubſtantia incorporea ſpiritualis? 79
Sententiæ contrariæ de anima. 80

CAP. VI. *De Senſitiva Natura, quæ ſextum ſubjectum in Arte noſtra conſtituit.* 81
Animalium differentiæ variæ. Quadrupedium. Volatilium. Aquatilium. Inſectorum. 81. 82
An animalia nonnulla ratione prædita ſint? 83

CAP. VII.

CAP. VII. *De Natura Vegetativa; quod eſt ſubjectum ex univerſalibus ſeptimum.* 83
Diviſio Vegetabilium.
An Plantæ ſint animatæ? 84
An Plantæ ſint B. M. D. &c.
Deductio per Enneadem Erotematicam. 85
CAP. VIII. *De Corporibus ſilentibus ſive mixtis perfectis inanimatis ſeu Foſſilibus, quod octavum ſubjectum eſt Artis noſtræ.* 85
Mineralium diviſio.
Deductio per Enneadem Erotematicam. 86
An Metalla vitâ conſtent? An differant eſſentialiter? An inter ſe concordent? An ſibi invicem contrarientur? &c. Reſp. 86. 87
CAP. IX. *De Inſtrumentalibus, ſive de novem Prædicamentis, quæ ſunt veluti inſtrumenta quædam, quibus Subſtantia operationes ſuas perficiat: quæ nonum conſtituunt hujus Artis ſubjectum.* 87
Quæ extra Prædicamenta.
§. I. *De Quantitate.*
Termini diviſivi Quantitatis combinati & ad formam ſyllogiſticam reducti. 88
§. II. *De Qualitate.*
Complures Argumentorum ſedes, ſive termini ad Qualitatem reducibiles ſyllogiſtice combinati. 89
§. III. *De Relatione univerſali tam Categorica, quam Tranſcendentali.* 90
Schema Relationum. 91
Combinatio Terminorum ad Relationes quaſcunque reducibilium. 92
§. IV. V. *De Actione & Paſſione.* 93
Epilogiſmus omnium quæ ad Actionem & Paſſionem ſpectant. 94
Termini reducibiles ad Prædicamentum Actionis & Paſſionis. 95
Applicatio Erotematica.
An in homine, animæ vegetantis, ſentientis, & rationalis facultates vere & realiter ſint diſtinctæ?
§. IV. *De Prædicamento Ubi.* 96
Epilogiſmus Ubi. 97
Applicatio Combinatoria.
§. VII. *De Prædicamento Situs.* 98
Schema Situs. 99
Applicatio terminorum ad principia Artis noſtræ.
§. VIII. *De Prædicamento Quando.* 99
Epilogiſmus. Applicatio. 100
§. IX. *De Prædicamento Habitus.*
Epilogiſmus, Applicatio.

LIBER TERTIUS.

Lullianæ Magnæ Artis methodi à paucis hucuſque intellectæ novam & ſinceram expoſitionem continens. Qua Artis Magnæ Lullianæ arcana in lucem eruuntur: Alphabeti myſteria exponuntur, & variis exemplis ex omni ſcientia depromptis demonſtrantur.

PARS I.

De Alphabetis eorumque applicatione.

CAPUT I. *De Alphabeto Artis Lullianæ ejuſque Combinationibus & uſu.* 102
Alphabetum Artis Magnæ.
De Combinatione Alphabeti & de Tabulis ex eo concinnandis.
Tabula Combinationis Expanſæ Literarum Alphabeti. 103
Combinatio I. *Contracta.*
Combinatio II. *Principiorum reſpectivorum cum abſolutis.* 104
Combinatio III. *Principiorum abſolutorum & reſpectivorum cum Quæſtionibus.*
Combinatio IV. *Subjectorum univerſalium cum principiis abſolutis.*
Combinatio V. *Virtutum cum principiis abſolutis.*
CAP. II. *De Uſu Alphabeti mirifici juxta ſimplices terminos in ſingulis columnis conſideratos.* 105
Uſus { I. *Reductorius.* II. *Diviſorius.* III. *Definitorius.* 106 IV. *Topicus.* V. *Thematicus.* }
CAP. III. *Demonſtratio practica per Exempla.* 106
Quæſtio; An vita activa ſit perfectior contemplativa? 107
Deducitur I. *per abſoluta principia.* II. *per reſpectiva.* III. IV. *per combinatas literas & terminos.*
CAP. IV. *De Definitionibus Artis.* 109
Definitio Bonitatis; per principia abſoluta ſingula. per multiplicationem principiorum. per paraphraſin analyticam. 110. *per principia reſpectiva.*
Paradigma: An patre & filio in neceſſitate conſtitutis, teneatur quiſpiam, potiusne patri an filio ſubvenire? 111 - 114.

PARS II.

De Regulis Artis noſtræ.

CAP. I. *De Regula, An, Utrum, ſive de Poſſibilitate.* 114
An homo ſit animal? 115
Quæſtionis propoſitæ multiplicatio. 116
CAP. II. *De Regula Quid.* 117
Ejus quatuor ſpecies.
Quid ſit intellectus quoad eſſe totale? 119
Quid Deus faciat in mundo? 120
CAP. III. *De Regula Cur ſeu Quare?* 120
Per quatuor Cauſarum genera.

Exemplum I. *Quomodo per quadruplex Cauſarum genus juxta Artis noſtræ regulas de quacunque re propoſitâ, ſtatim totius Libri alicujus argumentum cum uberrima rerum tractandarum materie diſponi poſſit. eſtque de natura Apis.* 122

Exemplum II. *Quod monſtrat, quomodo quiſpiam de quacunque re propoſita, juxta quadruplex Cauſarum genus ex tempore diſcurrere queat. eſtque de Fortitudine bellica.* 124

Cap. IV. *Vſus Regulæ de Quanto.* 126
Quantus ſit Angelus?
Quantus intellectus humanus? 127
Progreſſus cognitionis per Analogiam Quantitatis. 127-130
Tabula Analogiam Quanti continens. 128

Cap. V. *De Modalitate, ſive de Quæſtione Quomodo.* 131
Ejus quatuor ſpecies: quibus pro exemplo applicatur Caput humanum.

Cap. VI. *De Quæſtione Quando, ſive de Temporalitate.* 133
Exemplificatio de temporalitate, æviternitate, æternitate. 133-136

Cap. VII. *De Regula Quæſtionis Quale.* 136
Qualitates elementares. animi & corporis.

Cap. VIII. *De Regula Quæſtionis Vbi ſive de Localitate.* 139
Modi eſſendi in loco.
Analogia Vbicationis. 140

Cap. IX. *Regula Quæſtionis De quo.* 141
Ejus tres ſpecies. &c.

Pars III.

Ars Magna applicata per Paradigmatiſmos univerſales. Sive Clavis Arcanorum, Qua ad omnium Scientiarum, Artium & Facultatum intima penetralia aditus paratur.

Cap. I. *Vtrum Ars univerſalis Sciendi, quam hic ſupponimus dari, ad ſcientias acquirendas utilis ſit & neceſſaria?* 142
Per Principia deducitur.

Cap. II. *De modo, quodlibet Thema ſive Theologicum, ſive Philoſophicum ita juxta Artis noſtræ Regulas diſponendi, ut inde quivis innumerabilem ſcribendi, dicendique copiam acquirat.* 145
Paradigma Theologicum. Thema Operis: Chriſtus DEVS Homo. ſive, de Chriſti excellentia. 146
Diſpoſitio I. *Titulorum ſive Capitum per* 18 *Principia.*
Diſpoſitio II. *Thematis per Quæſtiones, earumque ſpecies dilatatio, & primo per Quæſt. Vtrum.*
Diſpoſitio III. *per Quæſtionem Quid.* 147
Diſpoſitio IV. *per Quæſtionem Quomodo.* 148
Diſpoſitio V. *per Quæſtionem Cur.*
Diſpoſitio VI. *per Quæſtionem Quantum.* 149
Diſpoſitio VII. *per Quæſtionem Quale.*
Diſpoſitio VIII. *per Quæſtionem Vbi & Quando.*
Diſpoſitio IX. *per Quæſtionem De quo, & Vnde.* 150
Paradigma II. *An Chriſtus vere & proprie homo fuerit?*
Quomodo unio duarum naturarum in Chriſto facta? 151

Liber Quartus.

Quo veluti proprio loco Artis Combinatoriæ modus & ratio exponitur.

Pars I.

De Combinatione terminorum tam ſimplicium, quam compoſitorum.

Caput I. *De mira & incomprehenſibili numerorum vi.* 153

Cap. II. *Quid & quotuplex ſit Ars Combinatoria.* 155

Cap. III. *De variis ſpeciebus Combinationis.* 155
Primus modus combinandi res univerſali quadam ratione. 156
Tabula Generalis, ex qua omnes rerum ſimpliciter commutandarum conjugationes poſſibiles eruuntur. 157
Tabulæ uſus, & ſtructura. 158
Secundus modus combinandi ſtrictior.
Tertius modus combinandi res, quarum aliquæ eædem. 159
Tabula II. *Combinatoria oſtendens numerum mutationum, rerum, in quibus non præciſa diverſitas, ſed quædam ſunt ſimiles.* 160
Vſus Tabulæ. 161

Cap. IV. *De Applicatione dictorum ad Artis noſtræ Principia, per varias combinationum ſpecies.* 162
Modus I. *Combinationis applicatus permutativus terminorum ſimplicium.*
Expoſitio Principiorum. 163
Paradigma Combinationis permutativæ, in terminis ſimplicibus. 164
Modus II. *Combinationis applicatus.* 165
Paradigma.
Pinacium Combinationis per binarium. 166
Pinacion Combinandi per ternarium. 167
Modus III. *Combinationis, qui eſt linearis.* 168
Schema Combinationis linearis. 169
Epilogiſmus Combinationis linearis. 170
Epilogiſmus Combinationis erotematicæ. 171
Schemata Combinationum, ſubjectorum & prædicatorum. 172
Modus IV. *Combinatio rerum circularis.*
Rota Combinatoria. 173
Praxis per revolutiones. 174-178

Cap. V. *Combinatio rerum Tabularis, unicus Artis noſtræ ſcopus.* 178
Tabula I. *Combinatoria, per Principia abſoluta.* 179
Praxis & expoſitio Tabulæ. 182
Tabula II. *per Principia reſpectiva.* 183
Paradigma I. *An Bonitas ſit magna?* 184
Rationes, quibus Principia reſpectiva tum inter ſe, tum cum abſolutis differant, concordent, &c. 187
Paradigma II. *An Subſtantia ſit bona? &c.* 189
Argumenta Lulliana. 191
Per 9 Prædicamenta deductio. 192

Cap. VI. *Tabula univerſalis, ſeu Abacus Polyſophus, qua quicquid in humanarum divinarumque rerum ſcientia latet abſconditum, eruitur.* 193
Schema & expoſitio Tabulæ. 194
Typus applicationis. 196

Cap. VII. *De Abaco Pantoſopho, quo de omni materia propoſita argumentorum loca reperiuntur.* 197
Abacus Polyſophus, argumentorum ſedes explicans. 198

Cap. VIII. *De mirifico Abaci Polyſophi mobilis artificio.* 199
Paradigmata.
Uſus & praxis. 200

Liber Quintus.

Quo Diviſio Scientiarum Principiorumque ad eas aſſequendas neceſſariorum, eorumque unius ad alteram, ſingularumque ad ſingulas Combinatio traditur.

Pars I.

De Scientiis modiſque eas acquirendi.

Caput I. *De Diviſione Scientiarum.* 202
Claſſis I. *Theologica.* 204
Claſſis II. *Metaphyſicæ partes.* 205
Claſſis III. *Phyſica.*
Claſſis IV. *Medica.*
Claſſis V. *Mathematica.* 207-209
Claſſis VI. *De Philoſophia Morali.* 210
Claſſis VII. *Scientiarum ſermocinatricium.* 211
Expoſitio prædictæ ſubdiviſionis in ordine ad Scientiarum conſtitutionem. 212

Cap. II. *De Principiis Diſciplinarum applicabilibus ad Artem noſtram.* 213

Cap. III. *De Principiis incomplexis mediatis, in quantum applicabilia ſunt Arti noſtræ.* 215
Typus reſolutionis rerum in primum principium theoricum incomplexum, quod Ens eſt, metaphyſicè conſideratum. 216
Combinationes analyticæ & ſyntheticæ.
Reſolutiones & Compoſitiones iſtæ quo pacto ad ſyllogiſticam formam reducendæ. 217
Typus ſyllogiſticus per gradus naturæ. 219

Cap. IV. *De Principiis lumine Naturæ notis, ſive de dignitatibus Scientiarum.* 219
Catena terminorum.
Proprietates & affectiones Principiorum. 220

Pars II.

De Arte Analytico-ſynthetica, ſive de Compoſitione & Reſolutione Rerum.

Cap. I. *Quidnam ſit, & in quo conſiſtat Synthetica & Analytica Ars.* 221

Cap. II. *Paradigmata methodi Analyticæ & Syntheticæ.* 222
Paradigma I. *Quod ab uno & primo Bono omnia procedant, & in idem revertantur.*
Paradigma II. *Quomodo Analytica methodo modum ſciendi aſſequi poſſimus.* 223
Paradigma III. *De Reſolutione ſeu Analyſi per Analogiam rerum concinnanda.* 225
Paradigma IV. *De Finium in Univerſo Reſolutione & Compoſitione.* 226

Cap. III. *De Analyſi & Compoſitione Principiorum abſolutorum Artis noſtræ.* 228
Quæſtio I. *Utrum Unum ſit cauſa omnium?*
Quæſtio II. *Sitne revera unum aliquod omnium rerum principium?* 229
Quæſtio III. *Utrum plura principia ſint quam unum, & utrum ad unum omnia revocentur?*
Quæſtio IV. *Utrum Unum ſit principium omnis multitudinis?* 230
Quæſtio V. *Quale illud ſit principum, à quo omnia?*

Cap. IV. *De Analyſi & Syntheſi Principiorum Artis noſtræ.* 232
Quæſtio I. *Utrum applicari poſſit Unum Principiis noſtris eſſentialibus?*
Quæſtio II. *An in Uno eſſentiali detur differentia ſeu diſtinctio?* 233
Quæſtio III. *An DEUS ſit principium, & an in Deo unitates ſint ideæ?* 234

Cap. V. *De Unitate Mathematica, & Analogia ad Unitatem Metaphyſicam.* 236
Scientia Puncti. Suppoſitiones. Definitiones. Axiomata. Proprietates Puncti.
Qu. I. *Utrum Punctum ſit minimum in ſpatio?*
II. *An Punctum habeat ſitum in ſpatio?* 238
III. *An duo puncta ſe contingere poſſint?*
§. I. *Applicatio ſcientiæ Puncti ad Divinas proprietates, & ad octodecim Artis Magnæ Principia.* 240

§. II. *De Angelica natura, analogâ Lineæ minimæ, ad DEUM centrum omnium comparata, Reſolutiones.* 241
§. III. *Rationalis creaturæ, qui eſt homo, ad Punctum, Lineam & Superficiem comparatio & analogia.* 242
§. IV. *Analogia ſeu applicatio unitatis eſſentiæ & vitæ intellectus primi ad omnia Mundi entia, eadem attributa ſecundum gradus participantia.*
Conſectarium. Omnia quæ in Univerſitate rerum, aut corporea eſſe, aut incorporea, aut ex utroque compoſita. 144

TOMUS II.

ARTIS MAGNÆ

SEU

COMBINARORIÆ SCIENDI.

Quo omnia quæ in præcedenti Tomo per Regulas & Canones deſcripſimus, hic ad Praxin per Exempla ad omnes Artes & Scientias applicata reducuntur. Eſtque Practicus & Paradigmaticus omnium eorum, quæ ſub Quæſtionem cadere poſſunt.

LIBER SEXTUS.

Theologia Combinata, ſive Applicatio Artis noſtræ ad Theologicas diſciplinas, nova methodo, eâque facillima, acquirendas.

SECTIO I.

Prælusiones ad Theologiam.

CAPUT I. *De neceſſitate objecti ſubjectique Theologiæ.* 251
Dei revelantis ſe in Sacris Scripturis authoritatem authenticam eſſe. 252
Ordo & diſtinctiones in Divinis. 253
CAP. II. *De Objecto Theologiæ adæquato ſeu attributionis.* 254
Capita XX. ad quæ quicquid in univerſa Theologia agitur, revocatur.
CAP. III. *De Divinis Prædicatis, quæ ſunt Artis noſtræ Principia.* 255
Catena Analytica.
CAP. IV. *De modo per Artem noſtram in Theologia Combinata procedendi.* 256
Expoſitio Organi ſcientifici in formam Rotæ concinnati.
Organum Scientiarum, ſeu Rota Scientifica. 257
CAP. V. *De Quæſtionibus per Artem noſtram ſolvendis.* 258
Quæſtio 1. *An ſit DEUS?*
CAP. VI. *Combinationes Syllogiſticæ.* 261
Combinatio I. *Eſſentiam DEI juxta novem Attributorum ſeu Principiorum eſſentialium ordinem, qui in tertia Enneade continetur, inveſtigans & demonſtrans.*
Catena Syllogiſmorum.
Epilogiſmus Combinatorius cum inventione medii. 262
Combinatio II. *Reliquorum Attributorum poſitivorum.*
Quæſt. 1. *An DEUS unus abſolute?*
2. *An Deus abſolute ſimplex?* 263
3. *An Deus perfectus?*
4. *An Deus ſit ſummum Bonum?*
5. *An Deus ſeipſum ſcientiâ comprehenſivâ cognoſcat?* 264
6. *An in Deo ſit voluntas?*
7. *An Deus ſit verè omnipotens?* 265
8. *An detur Providentia in Deo?*
CAP. VII. *Tabula Terminorum reducibilium ad novem Prædicata eſſentialia.* 266
Ad Bonitatem. Magnitudinem. &c.
CAP. VIII. *Combinatio Divinæ eſſentiæ per Quæſtionum Regulas.* 270
1. *Quid ſit DEUS?*
2. *Cur ſit Deus?*
3. *Quantus ſit Deus?*
4. *Quomodo Deus ſit B. M. D. &c.* 271
5. *Qualis ſit Deus, vel utrum Deo Qualitas conveniat?*
6. *An Deus ſit alicubi, & an vere in loco, &c.* 272
CAP. IX. *De Applicatione dictorum ad Principia reſpectiva.* 272
Qu. 1. *Utrum inter attributa detur diſtinctio rationis puræ ſive ratiocinantis?*
2. *Utrum Divina attributa diſtinguantur inter ſe ratione ratiocinata, ſeu virtuali?* 273
3. *Utrum attributa modaliter diſtinguantur, an formaliter?*
4. *Utrum in Deo detur realis diſtinctio?*
5. *Utrum in Deo detur differentia & concordantia?* 274

6. *An*

6. *An in Deo detur contrarietas intrinſeca?*
7. *An Deus ſit primum principium rerum?* 275
8. *An Deus medium ſit?* 276
9. *Deum non eſſe medium menſurationis aut extremitatum.* 277
10. *An Deus ſit finis ultimus rerum?*
11. *An in Deo ſit majoritas. minoritas. æqualitas?* 278

Cap. X. *Quæſtiones de Immenſitate & Infinitate Dei.* 279
1. *An DEUS per immenſitatem ſuam ſit ubique?*
2. *An Deus ſit infinitus?*
3. *An Deus ſit immutabilis?* 280
4. *An Deus ſit incomprehenſibilis & ineffabilis reſpectu Creaturæ?* 281
5. *An & quid ſit Veritas Dei?*

Sectio II.

Praxis per Tabulam Combinatoriam Univerſalem ſuprà Lib. 1. pag. 14. poſitam.

Cap. I. *Fabrica & Utilitas Tabulæ Combinatoriæ.* 282
Cap. II. *De modo inveniendi varia Media, argumentorumque ſedes, per Tabulam Combinatoriam.* 283
Cap. III. Ε᾿πίδειξις *ſeu Combinatio prima.* 284
Qu. 1. An DEUS ſit?
2. *Quid DEUS ſit?* 287
Cap. IV. *Modus ſecundus ejuſdem Combinationis. Quo per Media, ſenſuſque compoſitos unitas Dei demonſtratur.* 293
An Deus unus ſit omnis multitudinis expers?
Cap. V. *De SS. Triade, ejuſdemque per hanc Combinatoriam Artem Theologicâ cognitione.* 295
Qu. 1. An in Deo detur vera & realis productio ad intra?
2. *Utrum inter Perſonas detur Relatio, ſive diſtinctio realis?* 296
3. *An Filius conſtituatur per intellectum Patris, & Spiritus S. per Voluntatem utriuſque?* 298
4. *An tribus Perſonis omnes divinæ eſſentiæ perfectiones & attributa eſſentialia ſint communia?* 302
5. *An notiones dentur in Deo?* 303
6. *Utrum Filius vere & realiter procedat à Patre per intellectum?* 304
7. *Utrum Spiritus S. per amorem procedat?* 306
8. *An Spiratio activa ex parte principii ſe teneat?*
9. 10. *An Miſſio Filii & Spiritus S. ſint idem quod Proceſſio, & quid proprie ſit Miſſio?* 307
11. *Utrum Spiritus Sanctus diſtingueretur à Filio, ſi non procederet ab eo, an non? negativè. & affirmative.*
Quæſtiones variæ &c.
1. *Utrum Deus ſit perfectus?* 310

Sectio III.

De Myſterio Incarnationis.

Cap. I. *De Terminis Incarnationis.* 311
Duplex Verbi Incarnati generatio.
Quæſt. 1. De Poſſibilitate Incarnationis. 313
2. *Utrum humana natura fuerit aſſumpta in eſſe ſpecifico, an in individuali perſonali?* 315
3. *Utrum incarnatio Chriſti fuerit neceſſaria?* 318
Deductio per Regulas Quæſtionum. Quare Deus ſit incarnatus? 320
An in Incarnatione in conſiderationem veniat Quantum prædicamentale?
An in Verbo Incarnato fuerint Qualitates?
Utrum Incarnatio Dei ſub tempus cadat?
An Incarnatum Verbum ſit ubique? 321
Quomodo Deus humanam naturam aſſumpſerit? 322

Liber Septimus.

Paradigmata Artis noſtræ ex Metaphyſicâ, Logicâ, ſeu Dialecticâ, Phyſicâ, Medicinâ, exhibet.

Sectio I.

Metaphyſica applicata.

Caput I. *Definitio Entis.* 323
Cap. II. *Diviſio Entis in genere tranſcendentali.* 324
De Uno. Vero. Bono. &c.
Cap. III. *De Metaphyſica Artis noſtræ.* 327
Qu. An Ens ſit bonum?
Cap. IV. *Typus Reductionis omnium eorum quæ in Metaphyſica conſiderantur, ad Artis noſtræ Principia.* 330
Cap. V. *Paradigmata.*
Quæſt. 1. An eſſentia diſtinguatur ab exiſtentia realiter, an ratione tantum, ſeu formaliter ex natura rei, aut modaliter? 331
In utramque partem defenditur.
2. *Utrum materia prima includat aliquem actum; an ſit pura potentia, omni excluſo actu?* 335
Negative, & affirmative deducitur.
An materia prima vere ſit communicabilis cum aliqua extenſione actuali? 339
Quid ſit communicatio extenſibilis actualiter in materia prima?
Cur ſit communicabilis &c. 340

Sectio

Sectio II.

Paradigmata ex Logica & Dialectica.

Cap. I. *De Logica præambulum.* 341
Multiplicatio Syllogiſmorum. Syllogiſmos circa quamcunque materiam propoſitam multiplicare, eoſque varie ex uno in alterum modum tranſmutare. per Exempla oſtenditur. 341-347

Cap. II. *De Tranſmutatione ſive Converſione Syllogiſmorum in alios, ſive univerſales, ſive particulares, uti & de argumentatione in circulum.* 347

Cap. III. *Paradigmata ſeu Quæſtiones Logicæ.* 350
1. *An Relatio diſtinguatur à fundamento ſuo realiter? Sententia negativa. affirmativa.*
2. *An falſitas in quantum major, ſit magis attingibilis, quam in quantum minor?* 352
3. *An Ens ſit terminus communis immediatus an mediatus?* 353
4. *An Eſſentia divina prædicari poſſit de tribus perſonis, &c.*

Sectio III.

Paradigmata ex Phyſica.

Cap. I. *De Principiis Phyſicæ.* 353
Cap. II. *Paradigmata.*
I. *An ſint tria rerum naturalium Principia, & an illa dicantur recte eſſe Materia, Forma, Privatio? Sententia negativa. affirmativa.*
Quæſtiones aliæ circa hanc materiam: An forma educatur è potentia materiæ? 359
Utrum materia prima Ariſtotelica ejusdem rationis ſit cum materia Moſaica, ſive illa à Deo in principio rerum condita? 360
Utrum materia prima deſtribuat unicuique quod ſuum eſt?
Cur Materia ſit tam avara formarum?
II. *An infinitum actuale dari poſſit, etiam abſoluta Dei potentia? Sententia negativa.* 360. *Affirmativa.* 362
Concordia ſententiarum. 363

Sectio IV.

Paradigmata ex Medicina.

Cap. I. *In quo conſiſtat ſcientia Medicinalis.* 365
Cap. II. *Paradigma I.* 367
An corpora non purgata ſed impura, tanto plus damni adferant, quanto ea plus nutriveris?
Quæſtiones aliæ 24 circa hanc materiam. 369

Liber Octavus.

Paradigmata Artis noſtræ ex Ethica & Juriſprudentia exhibet.

Sectio I.

Ethica applicata.

Caput I. *De definitione Ethicæ, & an ſit ſcientia.* 372
Quæſtio generalis. Quid ſit Virtus moralis? 374
Typus Virtutum & Vitiorum.
Quæſtiones ſpeciales.
1. *An Juſtitia virtus propriè dicta ſit, & quid ſit?* 375
2. *An Prudentia ſit verè & propriè virtus?* 376
3. *An Fortitudo ſit virtus, & quid qualisque illa?* 377
4. *An Caſtitas, Continentia & Temperantia ſit virtus, & quid?*
5. *An Fides ſit virtus, & qualis?* 379
6. *An Spes ſit virtus?* 380
7. *De Charitate, quæſtiones juxta ſeriem Principiorum diſpoſitæ.* 381
Methodus alia, quæ ſine difficultate, & ſine magno ſtudio, de quacunque re moralem doctrinam concernente, diſſerendi artem docet, pro Concionatoribus & Ethicæ ſtudioſis. 382
Hecatontas terminorum Ethicorum, in decades diſpoſitorum. 383
Uſus hujus Tabulæ decuplex.

Cap. II. *Nova Methodus & mirabilis, univerſam Ethicæ doctrinam comprehendens.* 385
Abacus mirificus moralium Virtutum ſummam continens. 386-391
Diſpoſitio & Uſus Tabulæ ampliſſimus.
Epilogiſmus Arithmeticus, numerum continens Combinationum Syllogiſmorum, qui ex hoc Abaco confici poſſunt. 393

Sectio II.

Juriſprudentia.

Cap. I. *De Definitionibus, & Diviſionibus Juris.* 394
Diviſio Juris in genere.
Diviſio Juris Civilis & Canonici. 395
Quot modis textus Juris exponi poſſit. 396
Paradigmata varia Ethico-politica. &c. 397
1. *Utrum qui ſentit commodum, ſentire quoque debeat damnum?*
Quæſtiones aliæ 20 circa hanc materiam. 399

II. *An*

II. *An locans agrum ſub pretio & penſione trium menſurarum tritici, & ab alio tres menſuras tritici ad ſeminandum recipiens, non producente agro ultra tres menſuras tritici, teneatur prius locator, domino agri, quam accommodanti triticum ſatisfacere?* 401
III. *Utrum Clericus poſſit puniri à Judice ſeculari?* 403
IV. *Utrum juſta de Cauſa ultra tributum impoſitum, in ſignum ſubjectionis aliud de novo imponi poſſit?* 404
V. *De variis modis argumentandi in Jure.*
IV. *Caſus juridicè decidendus ex lite inter duos exorta, triplex: 1. cum uterque culpam contraxit. 2. cum unus culpabilis, alter inculpabilis. 3. cum uterque culpa caret.* 405
Pinax ſeu Tabula Combinatoria, univerſi Juris Civilis epitomen continens. 407
Explicatio Tabulæ & Uſus ejuſdem.
Paradigmata. 1. Quid ſit Teſtamentum?
Quæſtiones aliæ de Teſtamento. 408
II. *Quid ſit Juſtitia?*

Liber Nonus.

Paradigmata Facultatis Aſceticæ, Controverſiarum Fidei, & Rhetoricæ exhibens.

Sectio I.

De Facultate Aſcetica.

Caput I. *De definitione Artis Aſceticæ.* 411
Nullum bonum terrenum & creatum nos felicitatis participes facere poſſe, neque felicitatem in iis conſiſtere. 413
Pro æterna beatitudine conſequenda, præcepta obſervanda. 414
Paradigma Aſceticum, 1. Quomodo Oratio recte & cum fructu inſtituenda. 416
Oratio Dominica juxta Artis Principia deducta.
II. *Pœnitentia paraphraſticè deſcripta.* 418

Sectio II.

De Controverſiis Fidei.

Cap. I. *De Fidei Principiis.* 419
Unam Eccleſiam Catholicam exiſtere. 420
Cur Eccleſia DEI ſit? 421
Eccleſiam Dei unam eſſe, alio modo docetur. 422
Cap. II. *De Purgatorio.* 424
Utrum Purgatorium verè exiſtat?

Sectio III.

Rhetorica.

Cap. I. *De Arte Rhetorica Principiis noſtris applicanda.* 426
Praxis generis Demonſtrativi. 427
Tabula generis Deliberativi argumenta continens. 428
Tabula generis Judicialis argumenta continens. 429
§. I. *De modis, quibus Rhetor aut Concionator quodcunque aſſumptum Thema in infinitum multiplicare poſſit.*
Elenchus rerum ad novem Subjecta univerſalia reducibilium. 430
Novem modi ſubjectum quodvis conſiderandi. 431
§. II. *De inſtrumentalitate, nono Subjecto univerſali.* 433
Elenchus inſtrumentorum. 434
Tabula Rhetorica univerſalis.
Uſus Tabulæ. 435

Liber Decimus.

Paradigmata ex Jure Canonico, Theologia Poſitiva & Morali exhibet.

Sectio I.

Jus Canonicum applicatum.

Caput I. *Utrum in Republica neceſſarii ſint Miniſtri & Sacerdotes, ad ſerviendum Deo, & orandum pro populo?* 437
Conſectaria. 439
Cap. II. *An Regimen & Principatus neceſſarius ſit inter homines?* 441
Cap. III. *Principem decere eſſe munificum & liberalem.* 443

Sectio II.

Theologia Poſitiva.

Cap. I. *Quomodo Artis noſtræ induſtriâ quodlibet ex Sacris literis aſſumptum themæ exponi poſſit, & expoſitum innumeris modis ampliari.* 444
Thema ex Pſ. I. v. I. Beatus vir, &c.
Conſectaria. 446
Loci communes. 447

Sectio III.

Ex Morali Theologia, ſive ex Caſibus conſcientiæ, Paradigma.

Cap. I. *Utrum votum à puero ſeptenni aut octenni factum, nec dum plenum rationis uſum habente, ſit validum?* 448

INDEX.

Liber Undecimus.

In quo Doctrinæ variæ variis modis ampliandæ methodus traditur.

Caput I. *De modo procedendi in Themate quodam quocunque tandem aſſumpto, præſertim in rebus Phyſicis.* 450

Thema, Homo. §. I. *De gradu elementari in homine.*

Quæſtiones de perfectione hominis. 451

De Compoſitione hominis.

De Temperamento hominum, quæſtiones. 452

§. II. *De gradu naturæ vegetabilis in homine.* 453

An anima vegetans in homine ſit diſtincta ab anima ſentiente & intelligente? 454

An & quomodo diſtinguatur nutritiva & augmentativa facultas? 455

§. IV. *De gradu naturæ ſenſitivæ in homine in communi.*

Tabula Senſuum operationes in particulari exponens. 457

§. V. *De naturæ ſentientis interioribus ſenſibus.* 458

§. VI. *De naturæ ſenſitivæ affectibus & paſſionibus, ſive de appetitivæ naturæ gradu.* 459

§. VII. *De eſſentia rationalis animæ, in quantum tum elementarem, tum vegetantem, ſentientemque naturam complicat.* 460

§. VIII. *De Voluntate.* 461

§. IX. *De Homine ut Medicè conſiderari poteſt.*

Cap. II. *De Tabula Pantoſopha.* 461

Uſus Tabulæ. 462

Tabula ipſa Pantoſopha bipartita.

Cap. III. *De Mathematicis.* 463

Mathematicarum rerum ad Principia Artis revocatio.

§. I. *Quomodo Matheſis; & omnia quæ in Matheſi conſiderantur, ad Artis noſtræ Principia reduci & applicari poſſint, ad diſcurſum de ſingulis formandum.* 465

§. II. *De modo demonſtrandi in Mathematica, per Reſolutionem & Compoſitionem.* 466

De Angulo. Ex Geometria Franciſci Patricii.

Cap. IV. *De Cycloſophica Artis hujus methodo.* 467

Modi tres concinnandæ Rotæ.

Cap. V. *De Terminis ad octodecim Principia Artis reducibilibus.* 470

Ad Bonitatem. Magnitudinem. &c. - 476

Uſus Tabulæ.

Cap. VI. *De modo dicta Artis noſtræ principia memoriæ mandandi.* 476

Typus memoralis. 477

Uſus Typi.

Figuræ hieroglyphicæ principiorum abſolutorum. 478

Cap. VII. *De modo Artem noſtram docendi.* 479

Cap. VIII. *Paradoxa quæ ex hac Arte naſcuntur.* 480

Epilogus Operis. 481

F I N I S.

Hypomnema ad Lectorem.

NE offendatur Lector Benevolus, quod cum Titulus, ac Idea Operis, ſub initium exhibita, XII. Libros præferat, in ipſo Volumine XI. tantum numerotenus appareant: ſiquidem adjuncta hac in parte Authoris monitione ſeu Ms. correctione, ei qui typos diſpoſuit, ſeriùs animadversâ, factum eſt [errore utique, utcunque innocuo] ut Liber Sextus qui eſſe debuerat, alteram partem Quinti conſtituere deprehendatur. Cæterum ſicubi fortè errata Typographica ſubrepſiſſe contigerit, ea tanti momenti non erunt, quin à prudente Lectore facile emendari poſſint.

f.S. xbre 21. 2 vol. 30# vhlt ~~1a#, 2 vol 77.~~

~~110~~

KIRCHER
ARS MAG
CIEND
TOM. I I